

Ο

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ΄.

1877-78.

XII.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1879.

ΤΥΠΟΣ

ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ ΣΥΨ.

0402

ΑΡΧ. ΕΚΚΛΗΣ. ΑΡΙΘ. 23.

216
51.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. МЕЧНИКОВА

УПОЛЕІ,

0405

Арм. Еккант. Аріо. 23.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Ο

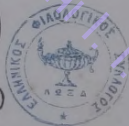
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ'.

1877-78.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1879.

ΤΥΠΟΣ

ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ Σ^α.

ΟΔΟΣ

ΑΡΜ. ΕΚΚΛΗΣ. ΑΡΙΘ. 23.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ВЪ КНИЖНІХЪ ПРОДАВЦАХЪ

ВЪ КНИЖНІХЪ ПРОДАВЦАХЪ

ВЪ КНИЖНІХЪ ПРОДАВЦАХЪ

ВЪ КНИЖНІХЪ ПРОДАВЦАХЪ

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

216
57.

Μ Ε Λ Η

ΤΟΤ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

Ι Δ Ρ Υ Τ Α Ι.

1861.

† ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ Τ. Δ., ἔμπορος.

† ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ Ι., ἱατρός.

ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣ Ἰωάννης, μέλος τοῦ συμβουλίου ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας.

ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ Ἡρακλῆς, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.

ΒΑΦΙΑΔΗΣ Ἀπόστολος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.

ΒΛΑΣΤΟΣ Ἀντώνιος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.

† ΓΑΛΑΤΗΣ Γ. Σ., ἱατρός.

ΓΕΝΙΑΟΥΝΙΔΗΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.

ΓΚΙΟΥΜΟΥΣΓΚΕΡΑΔΗΣ Μ., ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.

† ΕΥΘΥΦΡΩΝ Η., ἱατρός.

ΖΑΝΟΣ Α. Π.

† ΖΩΓΡΑΦΟΣ Θεόδωρος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.

ΖΩΓΡΑΦΟΣ Ξενοφών, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.

ΖΩΗΡΟΣ Ἀλέξανδρος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.

† ΓΓΓΑΣΗΣ Α., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.

ΙΔΑΝΝΙΔΗΣ Ἐμμανουήλ, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει.

ΚΑΛΑΙΑΔΗΣ Κωνσταντῖνος, διευθυντὴς τοῦ γραφείου τοῦ τύπου παρὰ τῇ Υ. Πύλῃ.

ΚΑΡΑΘΕΩΔΩΡΗ Ἀλέξανδρος, πρεσβευτὴς τῆς Υ. Πύλης ἐν Ῥώμῃ.

ΚΑΡΑΘΕΩΔΩΡΗ Κωνσταντῖνος, καθηγητὴς τῆς Α. Ἰατρικῆς Σχολῆς ἐν Κ/πόλει.

† ΚΑΡΑΘΕΩΔΩΡΗ Στέφανος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.

ΚΟΣΟΥΔΗΣ Θεμιστοκλῆς, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Χ. Γεώργιος, κτηματίας ἐν Κ/πόλει.

δ'.

† ΛΑΣΚΑΡΙΣ Ἀλέξανδρος, μητροπολίτης Σισανίου.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Σπυρίδων, ἀρχιδιευκτής τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου.

ΝΕΟΚΟΣΜΟΣ Δημήτριος, ἐμπορος ἐν Κ/πόλει.

† ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ Α., γενικός πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Κ/πόλει.

ΠΑΣΠΑΛΗΣ Δημήτριος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.

ΠΥΛΑΔΗΣ Βασίλειος, λόγιος ἐν Κ/πόλει.

ΡΑΖΗΣ Δημήτριος, γεν. γραμματεὺς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου τῆς Ἑλλάδος.

ΣΑΒΒΑΣ πασσάς Ἰωάννης, Γεν. διοικητὴς τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ Γαβριήλ, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει.

† ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ Γεώργιος, καθηγητὴς.

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ.

Α.

	Έτος ἐξαγογῆς.
ΑΓΓΕΛΑΣΤΟΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Χρ. Ἀπостоλος, ἔμπορος ἐν Ἡλιουπόλει (Ἀιδινίῳ)	»
ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ Γεώργιος, ἔμπορος ἐν Κων/πόλει	1877
ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ Παῦλος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1873
ΑΚΑΤΟΣ Νικόλαος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1865
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ Δημήτριος, ὑπάλληλος τῶν αὐτοκρατ. τηλεγράφων καὶ φοιτητῆς τῆς ιατρικῆς Σχολῆς	1872
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ Ζαχαρίας, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1869
ΑΛΙΜΠΕΡΤΗΣ Ἰωάννης, βιβλιοπώλης ἐν Κ/πόλει	1873
ΑΛΤΙΝΑΔΑΜΑΖΗΣ Ἰωάννης, ἔμπορος ἐν Ἀδριανουπόλει	1872
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Ἰωακείμ, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1878
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Ι., Ἀρχιμανδρίτης καὶ σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς	1875
ΑΝΔΡΕΟΥ Χ. Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΑΝΘΡΩΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντῖνος, μέλος τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης	1864
ΑΝΤΥΠΑΣ Διονύσιος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1866
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Ἰωάννης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1874
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Σωτήριος, ἱατρός ἐν Φιλιππουπόλει	1873
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ Ἀθηνόδωρος, ἱατρός ἐν Ἡλιουπόλει (Ἀιδινίῳ)	1871
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ Γεώργιος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1874
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ Περικλῆς, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1870
ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει	1873
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Γεώργιος, μέλος τοῦ Γραφείου τῶν μεταφραστῶν ἐν Κ/πόλει	1870
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Σταυράκης, Μέγας Λογοθέτης καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρα- τείας	1862
ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ Ἰωάννης, μέλος τοῦ Συμβουλίου ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας	1861
ΑΡΤΕΜΙΑΔΗΣ Ἰάκωβος, Σύμβουλος τῆς Νομαρχίας Ἰωαννίνων	1877

Β.

ΒΑΛΑΙΑΔΗΣ Κωνσταντῖνος, Μητροπολίτης Μιτυλήνης	1864
ΒΑΛΑΙΑΝΟΣ Μ. Β., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1872
ΒΑΣΣΑΜΟΣ Ι., μεσίτης ἐν Κ/πόλει	»
ΒΑΛΑΤΖΗΣ Μιλτιάδης, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1871
ΒΑΜΒΑΚΗΣ Νικόλαος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	»

BARDAUT A., δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1877
ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ Ἡρακλῆς, ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1861
ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ Γεώργιος, δημοσιογράφος ἐν Κ/πόλει	1868
ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ Ἀπόστολος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1861
ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ Γεώργιος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1872
ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ Ἰωάννης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΒΕΛΑΟΓΙΑΝΝΙΑΝ Μ., τραπέζιτης ἐν Κ/πόλει	1877
ΒΕΡΝΑΡΑΚΗΣ Ἀθανάσιος, οἰκονομολόγος ἐν Ἀθήναις	1870
ΒΙΘΥΝΟΣ Ἰωάννης, διευθυντὴς τοῦ μεταρρακτικοῦ Γραφείου τοῦ Ὁθ. Πανεπιστημίου	1876
ΒΥΚΕΛΑΣ Δ., τραπέζιτης ἐν Λοδίνῳ	1872
ΒΥΛΑΝΤΟΣ Ἀντώνιος, τραπέζιτης ἐν Κ/πόλει	1861
ΒΥΑΣΤΑΡΗΣ Κωνσταντῖνος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1874
ΒΟΥΓΓΑΛΑΣ Χριστόδουλος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1877
ΒΟΥΡΟΣ Περικλῆς, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1867
ΒΟΥΤΥΡΑΣ Σπύρος, δημοσιογράφος ἐν Κ/πόλει	1866
ΒΡΑΝΟΣ Β., ἐπὶ διευθυντὴς τῆς ἑλληνοεμπορικῆς Σχολῆς ἐν Χάλκῃ	1877
ΒΡΕΤΟΣ Ἰωάννης, δημοσιογράφος ἐν Κων/πόλει	1871

Γ.

ΓΕΝΙΔΟΥΝΙΑΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1861
ΓΕΡΑΡΔΟΣ Κωνσταντῖνος, βιβλιοδότης ἐν Κ/πόλει	1873
ΓΕΩΡΓΙΑΔΑΣ Κ., διδάσκαλος	1877
ΓΕΩΡΓΑΝΘΟΥΔΟΣ Ἰωάννης, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	»
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Νικόλαος, καθηγητὴς	»
ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ Θρασύβουλος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1867
ΓΚΙΩΝ Ἰωάννης, διευθυντὴς ἀσφαλιστικῶν ἐταιρειῶν ἐν Κ/πόλει	1864
ΓΚΙΩΝΗΣ Μιχαήλ, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1871
ΓΚΙΟΥΜΟΥΣΤΕΡΑΔΗΣ Μ., ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει	1861
ΓΚΙΟΥΜΟΥΣΤΕΡΑΔΗΣ Ἀθανάσιος, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει	1871
ΓΑΥΚΑΣ Νικηφόρος, μητροπολίτης Ἱμβρου	1872
GODEL LAMBOY, Baron von, διεκρινεὺς τῆς Αὐστριακῆς Πρεσβείας	1874

Δ.

DADIAN Artin Effendi	1871
DALESSIO J., τραπέζιτης	1874
ΔΑΝΙΗΛ ἱεροδιάκονος	1872
ΔΕΚΑΣΤΡΟΣ Αἰγύσιος, τραπέζιτης ἐν Κ/πόλει	1873
ΔΕΛΑΔΟΡΤΑΣ Βρασίδας, ἔμπορος ἐν Ταϊγανίῳ	1873
ΔΕΗΑΣΤΑΣ Νικόλαος, βιβλιοπώλης ἐν Κ/πόλει	1871
DERENTHAL Edouard, γραμματεὺς τῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας ἐν Κ/πόλει	1872
ΔΕΡΚΑΝ Ἰωακείμ	1874
DEVEAUX Emile, διευθυντὴς τῆς Ὁθωμανικῆς Τραπεζῆς ἐν Κ/πόλει	1872

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ 'Αθανάσιος, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀρέσθῃ.	1866
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Α. Γ., γεωμέτρης ἐν Κ/πόλει.	1873
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Ξενοφών, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1874
ΔΙΑΓΓΕΛΗΣ Γ., δικηγόρος ἐν Κ/πόλει.	1872
ΔΙΑΔΕΤΜΕΝΟΣ Γεώργιος, διευθυντὴς ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν ἐν Κ/πόλει.	1873
ΔΡΑΚΟΣ Νικόλαος, κενίτης ἐν Κ/πόλει.	

Ε.

ΕΛΙΑΔΗΣ Σ., ὑπάλληλος τοῦ Ἐλ. ἡλ. κού Προξενείου ἐν Κ/πόλει.	1874
ΕΞΑΚΟΥΣΤΟΣ Πέτρος, μηχανικός ἐν Κ/πόλει.	1872
ΕΥΓΕΝΙΑΔΗΣ Δημοσθένης, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.	1873
ΕΥΓΕΝΙΑΔΗΣ Εὐστάθιος, " " " " " "	1871
ΕΥΜΟΡΦΟΠΟΥΛΟΣ Ἀλ., γραμματεὺς τῆς Κοινότητος τοῦ Ἀγίου Ὁρους.	1875

Σ.

ΣΑΛΑΠΑΣ 'Αθανάσιος, γεν. λογιστὴς τῆς Ἐταιρίας τῶν Τροχιοδρόμων ἐν Κ/πόλει.	1872
ΣΑΜΒΑΚΟΣ Δημήτριος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.	1871
ΣΑΝΝΕΛΗΣ Ἐμμανουήλ, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1868
ΣΑΡΙΦΗΣ Λεωνίδας, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.	1872
ΣΑΡΙΦΗΣ Πέτρος, " " " "	1873
ΣΑΡΙΦΗΣ Πέτρος, " " " "	1869
ΣΑΡΟΣ Ἰωάννης, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.	1861
ΣΑΥΓΡΑΦΟΣ Ξενοφών, ἱατρός ἐν Κ/πόλει.	"
ΣΑΥΡΟΣ Ἀλέξανδρος, " " " "	1874
ΣΑΥΤΟΥ Στέφανος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	

Η.

HANSON Η., τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει.	1874
HEIDENSTAM Oscar de, πρόξενος τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ἐν Κ/πόλει.	"
ΗΛΙΑΣΚΟΣ Κωνσταντῖνος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1863

Θ.

ΘΕΟΔΩΡΙΑΔΗΣ 'Αθανάσιος, σχολάρχης ἐν Ταταούλοις.	1875
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Ἰωακείμ.	1873
ΘΩΜΙΑΔΗΣ 'Αθανάσιος, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει.	1872

Ι.

ΙΑΚΩΒΟΥ Ι., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει.	1874
ΙΑΚΩΒΟΥ Μιλτιάδης, ἔμπορος ἐν Παρίσις.	1871
ΙΑΛΕΜΟΣ Ὀδυσσεύς, δημοσιογράφος ἐν Κ/πόλει.	1872
ΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἐμμανουήλ, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει.	1861
ΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἰωάννης, ὑπάλληλος ἐν Κ/πόλει.	1872

ΙΩΑΝΝΙΝΗΣ Κωνσταντίνος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Σωφρόνιος.....	»
ΙΩΑΣΑΦ, ιεροψάλτης έν Κ/πόλει.....	1874

Κ.

ΚΑΖΑΝΟΒΑΣ Γεώργιος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΖΑΝΟΒΑΣ Παντελής, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1872
ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ Μεθόδιος.....	1875
ΚΑΒΟΚΟΡΕΣΣΗΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1872
ΚΑΛΑΙΔΙΑΝΗΣ Κωνσταντίνος, Γ. διευθυντής του επί του τύπου γραφείου έν τη Υ. Πύλη.....	1861
ΚΑΛΑΙΒΟΥΡΣΗΣ Πέτρος, ιατρός έν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ Δημήτριος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	»
ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ Φωτιάδης, Μίγας Πρωτοσύγκελος του Πατριαρχείου.....	1874
ΚΑΛΩΤΑΙΟΣ Χρ. τοδούλος, καθηγητής και ιδρυτής του Έλληνικού Λυκείου.....	1873
ΚΑΜΑΡΑΣ Πέτρος, τραπεζίτης έν Κ/πόλει.....	»
ΚΑΝΑΚΗΣ Κ., έμπορος, έν Κ/πόλει.....	1871
ΚΑΝΑΚΗΣ Π. Άθανάσιος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	»
ΚΑΡΑΒΑΣΙΑΝΗΣ Ιωάννης.....	1877
ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΟΣ Μιλιτιάδης, δικηγόρος έν Κ/πόλει.....	1874
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Άλιξάνδρος, μηχανικός της έν Βρυξέλλαις Όθ. Πρεσβείας.....	»
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Κωνσταντίνος, καθηγητής της Α. Ιατρικής Σχολής έν Κ/πόλει.....	»
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στεφ. Άλιξάνδρος, πρεσβευτής της Υψ. Πύλης έν Ρώμη.....	1861
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στεφ. Κωνσταντίνος, μηχανικός έν Κ/πόλει.....	1867
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Στέφανος, πρεσβευτής της Υ. Πύλης έν Βρυξέλλαις.....	»
ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Τηλέμαχος, μηχανικός έν Κ/πόλει.....	1874
ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γεώργιος, υγειονομικός ιατρός έν Αΐνω.....	1877
ΚΑΡΑΨΑΝΟΣ Κωνσταντίνος, τραπεζίτης έν Κ/πόλει.....	1862
ΚΑΡΟΛΙΑΝΗΣ Ιορδάνης, καθηγητής έν Χαλκηδών.....	1871
ΚΑΣΤΕΛΑΝΗΣ Ιωάννης, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1872
ΚΑΤΣΙΓΡΑΣ Θωμάς, έμπορος έν Φιλιππουπόλει.....	1871
ΚΕΦΕΤΖΗΣ Σταύρος, έμπορος έν Κ/πόλει.....	»
ΚΕΣΣΙΟΓΛΟΥΣ Άχιλλεύς, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1874
ΚΕΛΕΧΩΝΗΣ Ζήνων, αρχιτέκτων έν Κ/πόλει.....	1865
ΚΛΟΥΜΑΣΗΣ Δ., έμπορος έν Κ/πόλει.....	1878
ΚΟΚΚΙΝΗΣ Δ., έμπορος έν Κ/πόλει.....	1871
ΚΟΡΟΜΗΔΑΣ Αντώνιος, τυπογράφος έν Κ/πόλει.....	1877
ΚΟΡΩΝΑΚΗΣ Π., έμπορος έν Κ/πόλει.....	1873
ΚΟΡΩΣΙΟΣ Γ., τραπεζίτης έν Κ/πόλει.....	1872
ΚΟΣΟΓΛΩΣ Θεμιστοκλής, τραπεζίτης έν Κ/πόλει.....	1861
ΚΟΤΣΑΜΠΑΣΗΣ Γεώργιος, καπνέμπορος έν Αμυσό.....	1875
ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΙΑΝ Πετρός ιρένδης, τραπεζίτης έν Κ/πόλει.....	1872
ΚΟΥΜΑΤΟΣ Άνδρέας, έμπορος έν Κ/πόλει.....	1874
COURTIS G., Chapelain de l'Église Commémorative protestante έν Κ/πόλει.....	1871

Έτος εκλογής

ΕΡΙΚΟΤΣΟΣ Νικόλαος, έμπορος εν Κ/πόλει	1864
ΚΥΖΙΚΟΥ Νικόδημος	1877
ΚΥΖΙΚΟΠΟΥΛΟΣ Έτεοκλής, δημοσιογράφος εν Κ/πόλει	1872
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ 'Αλέξανδρος, δικαστής εν τῷ πολιτ. Πρωτοδικείῳ Σταυροδρομίου	"
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Γεώργιος, ἀδαμαντοπώλης εν Κ/πόλει	"
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Δημήτριος, ἀδαμαντοπώλης εν Κ/πόλει	1874
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Μ., ἑλληνοδιδάσκαλος εν Λονδίῳ	1861
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Χ. Γεώργιος, κτηματίας εν Κ/πόλει	

Δ.

ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΣ Γεώργιος, έμπορος εν Κ/πόλει	1864
ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτριος, έμπορος εν Κ/πόλει	1874
ΛΑΡΙΣΣΗΣ Νεόφυτος	"
ΛΑΤΡΗΣ Γεώργιος, έμποροῦ πάλλης εν Κ/πόλει	1871
ΛΕΜΟΝΙΔΗΣ Κωνσταντίνος, ιατρός εν Κ/πόλει	1874
ΛΕΟΝΤΙΑΣ Σαπφώ, διευθύντρια τοῦ Παρθεν. αἰωρέτου Παλ.ιδάδος	1878
ΛΗΜΝΟΥ 'Ιωακείμ	1874
ΛΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Γ., καθηγ. τῶν μαθηματικ. εν τῇ Θεολογ. καὶ Έμπορ. Σχολῇ Χάλκης	"
ΛΙΟΥΜΑΣ 'Απόστολος, καθηγητὴς εν Κ/πόλει	1868
LUDERS, διευθυντὴς τῆς εν 'Αθῆναις Γερμανικῆς Σχολῆς	1875

Μ.

ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ Α., Γενικός Πρόξενος τῆς 'Ελλάδος εν Κ/πόλει	1875
ΜΑΚΡΗΣ Κ., ιατρός	1877
ΜΑΚΡΙΔΗΣ Ι., Τμηματάρχης εν τῇ διευθύνσει τῶν Αὐτοκρατορικῶν τηλεγράφων	1878
ΜΑΛΙΔΗΣ Δημήτριος, δικηγόρος εν Κ/πόλει	1866
ΜΑΛΙΔΑΣ 'Αβραάμ, καθηγητὴς εν Κ/πόλει	1877
ΜΑΡΙΑΝΟΣ Γεώργιος, έμπορος εν Κ/πόλει	1873
MARIE de Launay, secrétaire du Conseil superieur des travaux publics	1877
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ 'Αλέξανδρος, έμπορος εν Λονδίῳ	1870
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Δημήτριος, έμπορος εν Βομβάῃ	1871
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ Σπυρίδων, ἀρχίατρος τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου	1861
ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΤΟΣ 'Ελευθέριος	1877
ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΤΟΣ Έμμανουήλ, τραπεζίτης εν Κ/πόλει	1873
ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΤΟΣ Θεόδ., τραπεζίτης εν Κ/πόλει	"
ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΤΟΣ Φραγκούλης, έμπορος εν Κ/πόλει	1875
ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ Νικόλαος, έμπορος εν Κ/πόλει	"
ΜΕΓΑΚΑΗΣ 'Αθ., ἀρχιγραμματεὺς τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου	1877
ΜΕΛΑΝΑΙΝΟΣ Έμμανουήλ, εν Κ/πόλει	1877
ΜΕΝΔΑΝΙΔΗΣ Σταῦρος, έμπορος εν 'Ιστανλίῳ	1872
ΜΗΤΕΡΑΣ Κυριάκος, έμπορος εν Φιλιππουπόλει	1871
ΜΙΣΘΑΙΔΗΣ Εὐαγγελινός, δημοσιογράφος εν Κ/πόλει	1872

Β.

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Παντολίων	1874
MORDTMANN André, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Κ/πόλει	1863
MORDTMANN A. D., ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1871
ΜΟΥΖΑΛΑΣ Π., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1872

Ν.

ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ Ἰωάννης, ἔμπορος ἐν Βομβόλῃ	1871
ΝΕΓΡΗΣ Νικόλαος, ἐν Ἀθήναις	1874
ΝΕΜΤΣΟΓΛΟΥΣ Ζήσης, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει	1871
ΝΕΟΚΟΣΜΟΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1861
ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ Σ. Α., καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1871
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Γεώργιος, ἔμπορος ἐν Ξάνθῃ	1873
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Δ., δημοσιογράφος ἐν Κ/πόλει	1878
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Ν., δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1874
ΝΙΚΟΛΑΟΥΔΑΣ Ἀντώνιος, τραπέζιτης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ	1871
ΝΟΝΝΟΤΗΣ Αἰμίλιος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1873

Ξ.

ΞΥΛΙΑΣ Γ. Τυπάλδος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1873
--	------

Ο.

ΟΜΗΡΟΣ Γ., τραπέζιτης ἐν Κ/πόλει	1873
----------------------------------	------

Π.

ΠΑΓΟΥΝΗΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1874
ΠΑΝΑΣ Ι., ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1872
ΠΑΝΤΑΖΗΣ Ματθαῖος, καθηγητὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λυκείου	1878
ΠΑΝΤΑΖΗΣ Μιλτιάδης, καθηγητὴς καὶ ἱδρυτὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λυκείου	1867
ΠΑΝΤΖΕΡΙΝΣ Δημήτριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1871
ΠΑΝΩΡΙΟΣ Κ., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	»
ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΪΟΥ Γεώργιος, καθηγητὴς ἐν τῇ Ἑλληνοεμπορικῇ Σχολῇ	1875
ΠΑΠΑ Δανιὴλ, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1872
ΠΑΠΑΔΑΤΗΣ Κωνσταντῖνος, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει	1871
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτριος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει	»
ΠΑΠΑ Θεοδόσιος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1875
ΠΑΠΑ Κωνσταντῖνος, μεσίτης ἐν Κ/πόλει	1873
ΠΑΠΑΡΡΟΥΤΗΣ Πέτρος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1875
ΠΑΠΠΗΣ Τιμόλιων, ταμίας τραπεζιτικοῦ καταστήματος	»
ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Ματθαῖος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	»
ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ Νικόλαος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1872
ΠΑΡΗΓΟΡΗΣ Κ. Α., ἀρχιτέκτων ἐν Κ/πόλει	1871
	1872

Έτος εκλογής

ΠΑΡΗΣΗΣ Γεώργιος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1873
ΠΑΡΗΣΗΣ Γεώργιος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1870
ΠΑΣΠΑΛΗΣ 'Αλέξανδρος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1861
ΠΑΣΠΑΛΗΣ Δημήτριος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1871
ΠΑΣΠΑΛΗΣ Νικόλαος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1862
ΠΑΣΠΑΛΗΣ 'Αλέξανδρος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1874
PEARS Edwin, διδάκτωρ τῆς νομικῆς ἐν Κ/πόλει	1872
ΠΑΥΛΙΔΗΣ 'Αργύριος, ἔμπορος ἐν Φιλιππουπόλει	1871
ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ Κ., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1872
ΠΕΤΡΟΚΟΚΚΙΝΟΣ Παντελής, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1875
ΠΙΝΑΤΗΣ Δημοσθένης, κτηνολόγος ἐν Κίω	1878
ΠΙΣΣΑΣ Χριστόφορος, ἔμπορος ἐν Ταυρίδι	1875
ΠΙΤΣΙΔΑΔΗΣ Γεώργιος, καθηγητὴς	1871
ΠΛΕΣΣΑΣ Ν. Γ., ἐλεγκτὴς τῆς Γεν. 'Εκείρας τοῦ 'Οθωμανικοῦ Κράτους	1872
ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ, ἱεροδιδάκκος ἐν Κ/πόλει	1871
ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ Κ., ὑποπρόξενος γραμματεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου ἐν Κ/πόλει	1875
ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ, ἡγούμενος τοῦ Συναϊτικοῦ μετοχίου	1875
ΠΡΩΙΟΣ Νικόλαος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1861
ΠΥΛΑΔΗΣ Βασίλειος, λόγιος ἐν Κ/πόλει	

P.

ΡΑΖΗΣ 'Αλέξανδρος, ἀκόλουθος τῆς Βασιλικῆς Ἑλληνικῆς Προσέλλας	1875
ΡΑΖΗΣ 'Αριστείδης, μηχανικός ἐν Κ/πόλει	1873
ΡΑΖΗΣ Δημήτριος, γραμματεὺς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου τῆς Ἑλλάδος	1861
ΡΑΔΑΝΗΣ Κωνσταντῖνος, ἐμποροῦπάλληλος ἐν Κ/πόλει	1874
ΡΑΔΑΝΗΣ Στεφ. 'Αλέξανδρος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1872
ΡΑΔΑΝΗΣ Στέφανος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1863
ΡΑΦΑΝΑ 'Αλέξανδρος, ὑπάλληλος ἐν Κ/πόλει	1874
ΡΑΦΑΝΑ 'Ελευθέριος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1871
ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ Ν. Ι., ἔμπορος ἐν Ἡλιουπόλει ('Αἰδινίω)	1875
ΡΟΔΟΥ Γερμανός	1871
ΡΟΔΟΥΛΟΣ 'Αθανάσιος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	

Σ.

ΣΑΒΒΑΣ πασῶς Ἰωάννης, Γεν. διοικητὴς τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου	1861
ΣΑΠΟΥΝΤΖΗΣ 'Αθανάσιος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1872
ΣΑΛΤΕΛΗΣ Θ., καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1875
ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΗΣ Χρ., σχολάρχης ἐν Θεραπείῳ	1877
ΣΑΡΑΚΙΩΤΗΣ Βασίλειος, διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς ἐν Κ/πόλει	1865
ΣΑΡΑΙΝΕΚΗΣ Κ., δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1868
ΣΑΡΡΟΣ Γ., δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1872
SCHEIDET, διδάσκαλος τῆς Γερμανικῆς	1875
SCHROEDER Raul, διερμηνεύς τῆς Γερμανικῆς Προσέλλας ἐν Κ/πόλει	1871

ΣΦΟΥΤΑΣ Δημήτριος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Ζωρῆς, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	"
ΣΕΪΤΑΝΙΔΗΣ Γεώργιος, βιβλιοπώλης ἐν Κ/πόλει	1872
ΣΙΜΑΝΟΓΛΟΥΣ Ἰωάννης, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1873
ΣΙΩΝΑΙΟΣ Ἰωάννης, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1872
ΣΚΑΪΑΕΡ Κ., Γεν. Πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς ἐν Κ/πόλει	1877
ΣΚΕΝΤΟΣ Ἀπόστολος, δικηγόρος ἐν Μασσαλίᾳ	1872
ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ Στέφανος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΚΥΛΙΤΣΗΣ Π. Δ., τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1873
ΣΟΥΒΑΤΖΟΓΛΟΥΣ Βασίλειος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΟΥΤΑΙΔΗΣ Νικόλαος, ὑπάλληλος ἐν Κ/πόλει	"
ΣΥΛΛΑΡΗΣ Ἀνδρέας, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν Κ/πόλει	1864
ΣΥΜΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ Ε., διευθυντὴς ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν ἐν Κ/πόλει	1871
ΣΥΛΛΑΤΙΔΗΣ Ἰωάννης, σχολάρχης ἐν Λευκάδι	1874
ΣΥΛΛΑΤΙΔΗΣ Ἀπ. ἀπόστολος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΣΥΛΛΑΤΙΔΗΣ Δημ., ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1872
ΣΥΛΛΟΥΔΗΣ Ἀναστάσιος, ἔμπορος ἐν Σηλυβρίας	"
ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ Πάβλος, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1874
ΣΤΡΟΜΠΟΥΔΗΣ Ν., ἱατρός ἐν Συγῇ	1873
ΣΥΤΤΡΟΣ Ἀνδρέας, τραπεζίτης ἐν Κ/πόλει	1871
SYNVEΤ Α., καθηγητὴς ἐν τῇ Α' τοκρατορικῇ Λυκείῳ	1875
ΣΧΟΙΝΑΣ Ἀλέξανδρος, ἱατρός ἐν Κ/πόλει	1873

Τ.

ΤΑΓΗΣ Ἀναστάσιος, καθηγητὴς καὶ ἰδρυτὴς τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου	1869
ΤΑΓΗΣ Θεοχάρης, λόγιος ἐν Παρίσις	1872
ΤΑΓΗΣ Φίλιππος, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1875
ΤΑΜΒΑΚΟΣ Ν. Δ., ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1863
ΤΑΝΤΑΛΑΙΔΗΣ Ἰωάννης, δημοσιογράφος ἐν Κ/πόλει	1874
ΤΑΣΗΣ Βασίλειος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1871
ΤΑΣΗΣ Ἰωάννης, λόγιος ἐν Κ/πόλει	1872
ΤΕΤΕΝΗΣ Γεώργιος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1874
ΤΕΤΕΝΗΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς ἐν Κ/πόλει	1872
ΤΕΤΕΝΗΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς ἐν τῇ ἐν Ἰωαννίνους Ζωσιμική Σχολῇ	1874
ΤΗΟΜΑΝ Α., διδάσκαλος ἐν τῇ Γερμανοελληνικῇ Σχολῇ	1875
ΤΡΑΝΟΣ Ἐμμανουὴλ, μεσίτης ἐν Κ/πόλει	1870
ΤΣΑΚΑΡΤΟΣ Εὐστράτιος, σχολάρχης ἐν Ταϊγανίῳ	1871
ΤΣΕΡΑΕΝΤΗΣ Βελισσάριος, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	1873
ΤΣΕΡΑΕΝΤΗΣ Θεμιστοκλής, ἔμπορος ἐν Κ/πόλει	"
ΤΣΕΡΕΣΗΣ Κωνσταντῖνος, δικηγόρος ἐν Κ/πόλει	1871

Υ.

ΥΠΑΧΑΡΕΥΜΕΝΟΣ Ζαφείριος, Βουλευτὴς Μετλήνης	1877
---	------

Φ. ΕΠΙΤΗΔΕΥΣΕΩΣ

"Ετος εκλογής.

ΦΑΚΑΡΟΣ Μ., διερμηνεύς του 'Ελληνικού Προξενείου	1874
ΦΑΜΠΑΤΟΣ Ν., έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΦΙΛΙΠΠΟΒΙΤΣ Σωτήριος, έμπορος έν Φιλιππουπόλει	1872
ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΔΕΩΣ Νεόφυτος	"
ΦΡΥΓΑΛ Ν., διευθυντής του έν Πέρζ 'Ελληνο-γαλλικού Λυκείου	1874
ΦΩΤΙΑΔΗΣ Ν., έμπορος έν Κ/πόλει	1877

Χ.

CHARREL Louis, καθηγητής έν τῷ Αὐτ. Λυκείῳ έν Κ/πόλει	1873
ΧΑΣΙΩΤΗΣ Γεώργιος, λόγιος έν Παρισιῶν	1869
ΧΑΤΖΗ ΧΡΗΣΤΟΥ Χρήστος, σχολάρχης τῆς έν Σταυροδρ. ένορ. σχολῆς τῆς Παναγίας	1873
ΧΕΝ Λεωνίδας, δημοσιογράφος έν Κ/πόλει	1870
ΧΙΟΥ Γρηγόριος	1874
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ Θεμιστοκλής, δικαστής έν τῷ ποινικῷ έφετείῳ Κων/πόλεως	"
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ Συμεών, ιατρός έν Κ/πόλει	1877
ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗΣ 'Αριστοτέλης, έμπορος έν Κ/πόλει	1873
ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗΣ Λεωνίδας, έμπορος έν Κ/πόλει	1869
ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗΣ Μιχαήλ, έμπορος έν Λιθερπούλῃ	1875

W.

WEISBACH Augustin, ιατρός έν Κ/πόλει	1873
--	------

Ψ.

ΨΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντίνος, ταμίας τῆς 'Ατμοπλοϊκῆς Ρωσικῆς 'Εταιρίας	1875
--	------

ΕΠΙΤΙΜΑ ΜΕΛΗ.

A.

		Έτος ἐκλογῆς.
† ΑΝΘΙΜΟΣ ς',	πρώην Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.....	1871
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ	Ίωάννης, πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἐν Βερολίνῳ.....	1873
ΑΡΜΕΝΗΣ	Βράϊλας, πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Πετρούπολει.....	1864

B.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ	Γεώργιος, διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας ἐν Λονδίῳ.....	1874
BARTHÉLEMY	Saint Hilaire, μέλος τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Παρίσις.....	»
ΒΑΣΙΛΙΑΝΟΣ	Ἀλέξανδρος, ἑμπορὸς ἐν Μασσαλίᾳ.....	1871
BANCROFT	Georges, πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς ἐν Λονδίῳ.....	1872
BARTHOLDY	Mendelssohn C., καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἐιδειλβέργης.....	1866
ΒΑΣΙΛΕΥΣ	Γ., ὑποδιευκτὴς τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.....	1871
ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ	Δημήτριος, καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων.....	1874
ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ	X., ἱατρός ἐν Σφόδρῳ.....	1863
BEULÉ	E., μέλος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γαλλίας.....	1866
BLACKIE	J. Stuart, καθηγητὴς τῶν ἑλλ. ἐν τῷ ἐν Ἐδιμβούργῳ Πανεπιστημίῳ.....	1868
VOGUE	Melchior Comte de, πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐν Βιέννῃ.....	1871
BOKER,	πρεσβευτὴς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν Πετρούπολει.....	1862
BURNOUF	Emile, διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικῆς Σχολῆς.....	1868
BOURSIAN	C., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἰένῃ Πανεπιστημίου.....	1870
† BYZANTIOS	Σταυρόπουλος, λόγιος ἐν Ἀθήναις.....	»

Γ.

GEMMA	Adolfo, διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ Revista.....	1871
GLADSTONE	William, πρώην πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας.....	1862
ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ς', πρώην Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.....	1871
GUIGNAULT,	Secrétaire perpétuel honoraire de l'Académie des Inscriptions et belles lettres de Paris.....	1864

Δ.

ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ	Νικόλαος, λόγιος ἐν Ἀθήναις.....	1875
DUMAST	Guerrier Baron de, à Nancy.....	1870
DUMONT	Albert, διευθυντὴς τῆς ἐν Ρώμῃ Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.....	1868
DURUY	Victor, ancien ministre de l'instruction publique.....	1863

Ε.

Έτος έκδοσης.

ΕΛΛΗΝ ΠΡΟΣΩΠΑ, πρώην Υπουργός των Δημοσίων Έργων.....	1865
EGGER Emile, membre de l'Institut.....	1863
EICHTHAL Gustave de, membre de la Société Asiatique à Paris.....	1864
ELLIOT Henri, πρεσβευτής της Αγγλίας εν Κ/πόλει.....	1872

Ζ.

ZAMBALDI F., καθηγητής της Ελληνικής και Λατινικής Γραμμ. εν Βενετίᾳ.....	1872
ZAPPIAS Κωνσταντίνος, καθηγητής εν Βροσθενίῳ.....	1874
ZARIFHS Γεώργιος, τραπέζης εν Κ/πόλει.....	1863
ZICHY Comte, πρεσβευτής της Αυστροουγγαρίας εν Κ/πόλει.....	1874
ΖΩΓΡΑΦΟΣ Χρηστάκης, τραπέζης εν Κ/πόλει.....	1863

Η.

HAVET Ernest, καθηγητής εν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας εν Παρίσις.....	1867
HELZENDORFF Franz von, καθηγητής τοῦ δικαίου εν Βερολίῳ.....	1872
HENGEN W., Secretario del Instituto di Corrispondenza Archeologica.....	»
HERMANN Sauppre, καθηγητής τοῦ ἐν Γοτίγγῃ Πανεπιστημίου.....	1875
HEUZEY Léon, καθηγητής εν τῇ σχολῇ τῶν Ὁραίων Τεχνῶν εν Παρίσις.....	1874

Ι.

IGNATIEFF (Général), πρώην πρεσβευτής τῆς Ρωσσίας εν Κ/πόλει.....	1865
ΙΣΤΡΙΑΣ Δώρα.....	1868
IBAKEIM B', Οἰκουμένης Πατριάρχης.....	1874
IMANNOY Φίλιππος, καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1863

Κ.

ΚΑΛΑΓΙΑΣ Π., καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1871
KARAJEAN Théodore Ritter von D., γερουσιαστής εν Βιέννῃ.....	»
ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ Εὐθύμιος, καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	»
ΚΑΣΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥΣ Α., ἀρχιτέκτων ἐν Ἀθήναις.....	»
ΚΕΜΑΛ προσώπ., Υπουργός τοῦ Ἐβραίου.....	1872
KEUDELL von, πρεσβευτής τῆς Γερμανίας εν Ρώμῃ.....	1870
CHRIST, καθηγητής τοῦ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίου.....	1872
KIRCHHOFF A., καθηγητής τοῦ ἐν Βερολίῳ Πανεπιστημίου.....	1863
ΚΟΚΚΙΝΟΣ Ἐμμανουήλ, καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1874
ΚΟΝΤΟΣ Κ., καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1863
ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ Στέφανος, καθηγητής τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.....	1875
ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΔΗΣ Ἀνδρέας Γ., πρεσβευτής τῆς Ἑλλάδος εν Κ/πόλει.....	1870
ΚΟΥΡΤΙΟΣ Ἐρνέστος, καθηγητής τοῦ ἐν Βερολίῳ Πανεπιστημίου.....	»

Λ.

Έτος ἐκλογῆς.

ΛΑΜΠΡΟΣ Π., νομισματολόγος ἐν Ἀθήναις	1871
LAYONS Lord, πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας ἐν Γαλλίᾳ	1865
LEGRAND Emile, λόγιος ἐν Παρίσις	1873
LESSEPS Ferdinand de, ἐν Παρίσις	»
LÉNÈQUE Charles, membre de l'Institut, professeur au collège de France	1866
LÉNÈQUE Charles, membre de l'Institut, professeur au collège de France	1874
ΛΙΒΑΔΑΣ Θεαγένης, λόγιος ἐν Βιέννῃ	1864
LITTRÉ, membre de l'Institut	1876
LORD Derby	1872
LUDOLFF Comte, πρῶν πρεσβευτὴς τῆς Αὐστρογγαρίας ἐν Κ/πόλει	1872

Μ.

ΜΑΓΝΟΠΟΛΙΤΑΟΣ Ν., πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλλ. γραμμ. Συλλόγου	1864
ΜΕΛΑΣ Λέων, λόγιος ἐν Ἀθήναις	1869
ΜΗΤΣΟΠΟΛΙΤΑΟΣ Ἡρακλῆς, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	»
MILLER Emile nouel, membre de l'Institut	1863
MORRIS Joy, πρῶν πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς ἐν Κ/πόλει	1865
MUNIF effendi, πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἐν Τεχράνῃ	»

Ο.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ Ἰωάννης, γραμματεὺς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων	1873
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Σοφοκλῆς, ἱατρὸς ἐν Ἀθήναις	1867
ΟΡΦΑΝΙΑΣ Θεόδωρος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	»

Π.

ΠΑΡΑΝΗΣ Α., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	1872
PANTAZIS Δ., τμηματάρχης ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Μαιδείας ἐν Ἀθήναις	»
PANTAZIΔΗΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις β' Γυμνασίου	1874
PATIN, Secrétaire perpétuel de l'Académie Française, doyen de la Faculté des lettres de Paris	1864
ΠΕΤΡΟΣ Β', αὐτοκράτωρ τῆς Βραβιλίας	1873
PERROT Georges, καθηγητὴς ἐν τῷ ἀνωτάτῳ Διδασκαλείῳ ἐν Παρίσις	1874
PIERRON Alexis, καθηγητὴς ἐν τῷ Καρτεσιεῖ Λυκείῳ ἐν Παρίσις	1873
ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ Χ., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	1871

Ρ.

ΡΑΓΚΑΒΗΣ Ἀλέξανδρος, πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίνῳ	1873
ΡΑΛΛΗΣ Γ., καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου	1869
RÉNÉ Briant, βιβλιοφύλαξ τῆς ἐν Παρίσις Πατρικῆς Ἀκαδημίας	1876
RENIERIS M., διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος	1864
ROSSIGNOL I. P., membre de l'Institut	»

ΣΑΥΠΕΡ Πασαῖς, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.	1867
SAUVET Πασαῖς, Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν	1871
SCHMIDT Bernard	1870
SCHMIDT Morris, καθηγητὴς τοῦ ἐν Πένη Πανεπιστημίου.	1871
† ΣΙΜΟΣ Εὐστάθιος, πρῶν πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Κ/πόλει	1872
STARK B. K., καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Ἐιδελβέργῃ.	1874
STILFRIED Alcantara, μέλος τελετάρχης τῆς Α. Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας	"
ΣΥΜΒΟΥΛΙΑΝΣ Γεώργιος, ἱατρός τῆς Αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς ἐν Πετρούπολει.	1873

T.

TUCKERMAN Charles, πρῶν πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἀθήναις	1873
THUROT Charles, μέλος τοῦ Πανακκαδημίου ἐν Παρίσις	"

Υ.

ΥΦΗΛΑΝΤΗΣ Γρηγόριος, πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βιέννῃ	1874
---	------

W.

WAGNER W., καθηγητὴς ἐν Hambourg	1874
WEIL Henr., καθηγητὴς ἐν Besançon	"
WERTHER Baron von, πρῶν πρεσβευτὴς τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐν Κ/πόλει	1875
WIESELER Friedrich, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Γοτtingης	1873
WITTE de Baron, membre de l'Institut	1876

Φ.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ, στρατηγός	1875
ΦΡΕΑΡΙΤΗΣ Κωνσταντῖνος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.	1867

X.

CHASSANG, inspecteur général de l'Académie de Paris	1868
---	------

ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΑ ΜΕΛΗ.

A.

ΑΒΔΟΥΛΑΧ βέης, καθηγητὴς τῆς ἐν Κ/πόλει Α. Ἱατρικῆς Σχολῆς	1864
ΑΓΓΕΛΙΑΝΣ Τηλέμαχος, κτηματίας ἐν Κίῳ	1863
ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ Λεάνδρος, καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς	"
	Γ.

	Ἔτος ἐκλογῆς.
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Β., καθηγητὴς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.....	1872
ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ Δημήτριος, ἐν Ἀθήναις.....	1875
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Γ., Σχολάρχης ἐν Κυθωνίαις.....	1876

Β.

VEIDNER Andrée, καθηγητὴς ἐν Μαυριτιβούργῳ.....	1872
ΒΕΛΕΓΡΑΔΩΝ Ἀνθίμος.....	1868
ΒΕΛΟΥΔΗΣ Ι., λόγιος ἐν Βενετίᾳ.....	1871
BERTHERAND, γενικὸς γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀλγερῇ κλιματολογικῆς Ἑταιρίας.....	1870
ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ Ν. Νικήτας, ἐφηνοδόκῃς ἐν Ἀμοργῷ.....	1864
ΒΛΑΥΟΣ Ἀγγελος, λόγιος ἐν Ἀθήναις.....	1870

Γ.

GEBHARDT W., ἀρχαιολόγος ἐν Γοττλινγῷ.....	1873
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Ν., ἱατρός ἐν Βώλῳ.....	1863
GIDEL Charles A., λόγιος ἐν Παρισίοις.....	1867
GOOLD, πρῶν διευθυντὴς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Μουσείου ἐν Κιπύλῃ.....	1871
ΓΟΥΔΑΣ Ἀναστ., ἱατρός ἐν Ἀθήναις.....	1864
ΓΡΗΓΟΡΑΣ Γερμανός, διευθυντὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.....	1863
ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ Α., καθηγητὴς ἐν Κιπύλῃ.....	1864

Δ.

ΔΑΜΩΝ Δ., ἱατρός.....	1872
ΔΕΚΙΓΡΑΔΑΣ Ι., ἱατρός ἐν Νάξῳ.....	1864
ΔΕΣΤΟΓΙΝΗΣ Γ., καθηγητὴς τῆς ἑλλ. γλώσσας, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Πετρούπολεως.....	1876
ΔΕΦΝΕΡ Μιχαὴλ, ὀργανιστὴς ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίῳ.....	1875
DOZON A., πρέσβης τῆς Γαλλίας ἐν Ἰωαννίνοις.....	1872
ΔΡΑΒΟΥΤΗΣ Νικόλαος, λόγιος ἐν Ἀθήναις.....	»

Η.

HIRSCHFELD Gustave, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀθήναις.....	1873
ΠΑΙΔΙΑΔΗΣ Διονύσιος, λόγιος ἐν Περιστοῖς.....	1873
ΠΑΙΟΠΟΥΛΟΣ Διονύσιος, ἐπίσκοπος τοῦ Ἑρμού.....	1872

Θ.

ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ Ι. ἱατρός, πρέσβης τοῦ ἐν Σέρβις Μακεδονικοῦ Φιλεκαπιδ. Συλλόγου.....	1870
ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ Κ., πρέσβης τοῦ ἐν Ραϊνίστῳ Ὁθρῆκοῦ Φιλεκαπιδευτικοῦ Συλλόγου.....	»
ΘΕΡΕΙΑΝΟΣ Διονύσιος, δημοσιογράφος ἐν Τεργέστῃ.....	1868

Ι.

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Στέβας, διδάσκαλος ἐν Τραπεζούντῃ.....	1870
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Στεφάνων, καθηγητὴς ἐν Καισαρείᾳ.....	1863

Κ.	Έτος εκλογής.
CAILLIETIER Exupère, καθηγητής τῆς νομικῆς ἐν Γρενόβλῃ.....	1870
KOEN, συντάκτης τῶν Ἰσραηλιτικῶν Χρονικῶν ἐν Κερκύρῃ.....	1863
ΚΟΣΜΙΑΝΣ Κοσμάκος, ἔμπορος ἐν Πτολεμαίδι.....	"
ΚΟΥΠΤΑΡΗΣ Παναγιώτης, γυμνασιάρχης ἐν Ἀθήναις.....	1864
COUSSEMAKER Arthur, φοιτητὴς τῆς νομικῆς ἐν Αἴῃ.....	1870
ΚΡΗΤΙΚΙΑΝΣ Ἐμμανουὴλ, ἱατρός ἐν Σύρῳ.....	"
ΚΡΙΝΟΣ Δ., φαρμακοποιὸς ἐν Ἀθήναις.....	1865
QUEUX de Saint-Hilaire marquis de, λόγιος ἐν Παρίσις.....	1867
ΚΥΡΙΑΚΙΑΝΣ Κ., σχολάρχης τῆς ἐν Τραπεζοῦντι Ἑλληνικῆς Σχολῆς.....	1864
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝΣ Γ., διδάκτωρ φιλοσοφίας.....	1876

Λ.

ΛΑΖΑΡΑΣ Π., ἱατρός ἐν Κερκύρῃ.....	1871
ΛΑΜΠΡΙΑΝΣ Ἰωάννης, ἱατρός ἐν Ἰωαννίνοις.....	1874
ΛΑΜΠΡΟΣ Π. Π., νομισματολόγος ἐν Ἀθήναις.....	1871
ΛΕΒΙΔΗΣ Ν. Α., πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἐν Ἀθήναις.....	1864
LEONARDI Giovanni, φαρμακοποιὸς ἐν Κερκύρῃ.....	1871
ΛΙΜΝΙΟΣ Ν., ἱατρός ἐν Ἀρτάκῃ.....	1872
ΛΟΝΤΟΣ Ἀνδρέας, πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἰωαννίνοις.....	"

Μ.

ΜΑΝΑΡΗΣ Σπυρίδων, γυμνασιάρχης ἐν Ἀθήναις.....	1863
ΜΑΤΕΑΝΟΣ Γ., καθηγητὴς ἐν τῇ Ζωσιμικῇ Σχολῇ ἐν Ἰωαννίνοις.....	1872
MONTANI Pierre, ὑποδιευθυντὴς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἀστεροσκοπείου ἐν Κωνσταντινῇ.....	1866
ΜΟΡΑΟΣ Σκουπὴλ, δημοσιογράφος ἐν Κερκύρῃ.....	1864
MORDTMANN, φοιτητὴς τῆς φιλολογίας ἐν Βόννῃ.....	1872
ΜΥΡΙΑΝΘΕΥΣ Ἰερώνυμος, καθηγητὴς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ.....	"

Ν.

ΝΑΥΤΗΣ Ἀνδρέας, Ἑλλὴν πρόξενος ἐν Τεργέστῃ.....	1867
ΝΑΧΑΜΟΥΔΗΣ Ἰωσήφ, δημοσιογράφος ἐν Κερκύρῃ.....	1864
ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ Τάσος, ἱατρός ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.....	1875

Ξ.

ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Κωνσταντῖνος, γυμνασιάρχης ἐν Σμύρῃ.....	1863
--	------

Ο.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Παναγιώτης, διευθυντὴς ἰδιωτικῆς Σχολῆς ἐν Κερκύρῃ.....	1868
---	------

Π.

*Ετος εκλογής.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ., διδάσκαλος ἐν Ἀρτρ.	1872
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Μ., πατὴρ καὶ πρόεδρος τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Φιλεκπαίδ. Συλλόγου	1863
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Χρήστος, λόγιος ἐν Κ/πόλει.	1864
ΠΑΠΑΔΟΥΚΑΣ Νικόλαος, δικηγόρος ἐν Ἀθήναις.	1873
ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κλεάνθης, λόγιος ἐν Βραίλῃ.	1871
ΠΕΤΡΙΔΗΣ Ἀθανάσιος, λόγιος ἐν Λακωνίῃ.	1864
ΠΕΤΡΙΔΗΣ Δ., λόγιος ἐν Κύπρῳ.	1871
ΠΟΛΙΤΗΣ Ν. Γ., λόγιος ἐν Ἀθήναις.	1872
ΠΟΥΡΣΕΡ Ἐδουάρδος, διευθυντὴς τοῦ σιδηροδρόμου Σμύρνης.	1877
ΠΩΛ Κωνσταντίνος, πρῶην γεν. πρόξενος τῆς Ἑλλάδος.	1864

P.

ΡΑΔΛΗΣ Ν., πατὴρ ἐν Περγάμῳ.	1872
ΡΑΜΜΟΣ Ι., διδάσκαλος ἐν Ἡπείρῳ.	1861
ΡΩΜΑΝΟΣ Ἰωάννης, καθηγητὴς ἐν Κερκύρῃ.	1874

Σ.

ΣΑΘΑΣ Κωνσταντίνος, μετακωνοδόχης ἐν Ἀθήναις.	1868
ΣΑΡΡΟΣ Στέφανος, πατὴρ ἐν Βυκουρεστήῳ.	1874
ΣΚΟΡΑΕΛΗΣ Βλάσιος, σχολάρχης ἐν Φιλιππουπόλει.	1868
ΣΚΥΤΑΙΣΗΣ Ι., δημοσιογράφος ἐν Περγάμῳ.	1863
ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ Ἐπαμεινώνδας, λόγιος ἐν Ἀθήναις.	1867
SCHLIEMANN Henry, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀθήναις.	1871
ΣΧΟΡΤΣΜΑΙΤΗΣ Δ., σχολάρχης ἐν Ἀρτρ.	"

T.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ Κ., λόγιος ἐν Βενετίῃ.	1872
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΔΗΣ Ν.	1863
ΤΣΑΠΑΡΑΣ Π., γυμνασιάρχης ἐν Κερκύρῃ.	1876

Φ.

ΦΕΡΕΚΥΔΗΣ Ἀθανάσιος, καθηγητὴς ἐν Ἰωαννίνοις.	1863
ΦΙΑΔΕΛΦΕΥΣ Χ. Ν., τυπογράφος ἐν Ἀθήναις.	1864
FRESHFIELD Edwin, ἐν Λονδίνῳ.	1877

X.

ΧΑΣΙΩΤΗΣ Δ., πατὴρ ἐν Ἰωαννίνοις.	1871
CHEVALIER de Chiari Gérard, γεν. πρόξενος τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐν Θεσσαλονίκῃ.	1872
ΧΡΟΣΙΑΝΗΣ Κ., λόγιος ἐν Ἀδριανουπόλει.	1863

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΓΕΡΓΕΤΑΙ.

ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

ΕΓΕΡΓΕΤΑΙ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΙΦΟΣ.
ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΓΡΟΠΟΥΛΟΣ.
† ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΘΕΟΦΙΛΑΟΥ.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΔΩΡΗΤΑΙ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.
ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΡΝΕΛΟΣ.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΛΛΗΣ.
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ.
ΠΑΝΤΙΛΑΣ ΣΕΚΙΔΗΣ.

ΔΩΡΗΤΑΙ.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.
ΓΕΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.
ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΙΔΟΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.
Ο ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙ-
ΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.
Ζ. ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ.
ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΑΣΙΛΙΑΝΟΣ.
ΑΥΣΤΡΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΙΣΤΩΣΙΣ.
† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΟΥΣΙΟΣ.
ΘΕΟΔ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΛΟΣ.
† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΟΥΒΑΤΖΟΓΛΟΥΣ.
Θ. καὶ Β. ΣΟΥΒΑΤΖΟΓΛΟΥΣ καὶ Σ^ρ.
ΑΔΕΛΦΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΚΟΥΦΟΥΔΗΣ.
ΑΝΑΣΤ. ΠΑΦΙΤΙΔΗΣ.
† ΑΡΧΙΜΑΝΤΡΙΤΗΣ ΑΝΑΓΙΑΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΣ.
ΖΗΝΩΝ ΚΑΛΕΑΝΘΗΣ.
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΠΙΘΑΚΗΣ.
ΑΔΕΛΦΟΙ ΑΝΤΩΝΙΑΔΑΙ.
† Σ. ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ, ιατρός.

ΥΙΟΙ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΥ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ.
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΟΥΠΙΑΣ.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΙΔΕΣΚΟΣ.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΠΠΑΣ.

ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ	1861—62
ΠΕΤΡΟΣ ΞΑΝΝΟΣ	1862—63
ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ	1862
ΣΠ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ	1863—64
ΑΔΕΣ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ	1864—65
ΣΠ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ	1865—66
Κ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ	1866—67
ΣΕΚ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ	1867—68
ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ	1868—69
ΙΟΥΛΙΟΣ ΜΙΛΙΤΣΕΝ	1869—70
ΣΤΑΥΡ. ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ	1870—71
Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ	1871—72
Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ	1872—73
ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ	1873—74
Κ. ΚΑΛΑΙΔΑΔΗΣ	1874—75
ΑΔ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ	1875—76
ΙΩ. ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ	1876—78

ΚΟΣΜΗΤΟΡΕΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1877—78.

Πρόεδρος	ΙΩ. ΑΡΙΣΤΟΚΑΝΗΣ.
Ἀντιπρόεδρος	ΟΔ. ΙΔΑΕΜΟΣ.
	ΙΩ. ΓΚΙΕΝ.
Γεν. Γραμματεὺς	ΙΩ. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ.
Εἰδ. Γραμματεὺς	Π. ΠΑΠΑΡΡΟΣΗΣ.
Βιβλιοφύλαξ	Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΗΣ.
Ταμίας	Α. ΧΡΥΣΟΒΕΔΩΝΗΣ.

ΜΕΛΗ ΔΙΑΡΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ.

κατὰ τὸ 1877—78.

Α'. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ.

Θ. ΠΑΛΕΟΛΟΓΟΣ, Πρόεδρος.

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.

Κ. ΚΑΛΑΙΤΑΝΗΣ.

Σ. ΜΥΡΟΓΕΝΗΣ.

ΧΡ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ.

Μ. ΠΑΥΛΑΚΗΣ.

Α. ΔΙΟΥΜΑΣ.

Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΗΣ.

Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΝΙΚ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΑΒΡ. ΜΑΛΙΝΑΔΗΣ, Γραμματεὺς.

Β'. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ.

Ι. ΓΚΙΩΝ, Πρόεδρος.

Θ. ΚΟΣΟΥΔΗΣ.

Μ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ.

Ν. ΑΚΑΤΟΣ.

Ζ. ΔΑΞΑΝΑΡΙΑΝΗΣ.

ΑΔ. ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ.

Ν. ΒΑΜΒΑΚΗΣ.

Γ'. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ.

Α. ΠΑΣΠΑΤΗΣ, Πρόεδρος.

MORDTMANN (παιδί).

MORDTMANN (νιδός).

ΣΤ. ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΣ.

Κ. Σ. ΚΑΡΑΒΕΟΔΩΡΙ.

SCHROEDER.

Ν. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΕΜΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

J. MILLINGEN.

ΙΩ. ΜΟΡΤΜΑΝ.

Κ. ΠΕΡΑΙΚΙΑΝΗΣ, Γραμματεὺς.

Δ'. ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ.

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ, Πρόεδρος.

ΧΡ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ.

Α. ΝΟΝΟΤΗΣ.

Α. ΤΑΓΗΣ.

Ι. ΚΑΡΟΛΙΑΝΗΣ.

Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΗΣ.

ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Ν. ΦΡΥΔΑΣ, Γραμματεὺς.

Ε'. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ.

Κ. ΠΕΡΑΙΚΙΑΝΗΣ, Πρόεδρος.

Ν. ΦΡΥΔΑΣ.

Ν. ΔΕΝΑΣΤΑΣ.

Ι. ΑΣΙΜΙΕΡΤΗΣ.

Ι. ΤΑΥΣΑΛΙΑΝΗΣ, Γραμματεὺς.

ΣΤ'. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ.

Α. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

Ε. ΖΗΓΡΑΦΟΣ.

Δ. ΜΑΛΙΑΔΗΣ.

Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΑΛ. ΣΥΝΕΤ.

ΙΩ. ΚΑΡΟΛΙΑΝΗΣ.

Κ. ΣΤΕΚΟΥΑΝΗΣ.

Γ. ΣΑΡΡΟΣ.

Π. ΚΑΛΑΙΒΟΥΡΤΕΝΗΣ.

Ζ'. ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

ΙΑΒΕΛΛΟΣ 'Αμφιπόλεως, Πρόεδρος.

Δ. ΠΑΣΠΑΛΗΣ.

Γ. ΑΦΘΟΝΔΗΣ.

Ξ. ΤΡΙΑΝΤ. ΦΥΛΙΑΝΗΣ.

ΙΩΑΣΑΦ 'Ιεροπόλεως.

ΕΥΣΤΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

Γ. ΒΙΟΛΑΚΗΣ.

Γ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ.

Κ. ΦΩΚΑΕΥΣ.

Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΔΑΝΙΗΛ 'Ιεροδόκτος, γραμματεὺς.

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ

τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν.

ΕΜΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ

τῆς ὀργανοθήκης.

ΔΗΜ. ΣΠΑΘΑΡΗΣ.

218

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΑΠΟ ΜΑΪΟΥ 1877 ΜΕΧΡΙ ΜΑΪΟΥ 1878.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ'.

ΑΩΔΩΝΗ

ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΕΪΠΙΑ ΑΥΤΗΣ.

('Ανεγνώσθη ἐν τῇ Φα' συνελεύσει).

Ἐπισκεφθεὶς πολλάκις τὴν Ἑπείρον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔσχον τὴν ἰδέαν νὰ ἐνεργήσω ἀνασκαφὰς πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ μεγάλου φήμην παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀπολαύσαντος ναοῦ τῆς Δωδώνης, ὅστις διετέλει εἰσέτι διαλυνθάνων τὰς ἐρεῖνας τῶν περιηγητῶν καὶ τῶν ἀρχαιολόγων. Εἶχον δὲ ᾗδη ἀνασκάψει μέρη τινὰ ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον ἀρχαῖα ἐρεῖπια, ὅτε ἔλαθον ἀφορμὴν νὰ ἐπισκερθῶ τὴν κοιλάδα τῆς Τσαρakoβίστας. — Τὸ μὲν ἡ μεταξὺ τῆς Θεσπρωτίας καὶ τῆς Μολοσσίας θέσις ταύτης, τὸ δὲ ἡ θέα τῶν ἐν αὐτῇ εὐρισκομένων μεγαλοπρεπῶν ἐρεπιῶν, ἅτινα γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαῖοκαστρον Δραμῆσσοι οἱ πλείστοι τῶν περιηγητῶν ἀπέδιδον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μολοσσίας Πασσαρῶνα, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τινὰ μικρὰ τεμάχια ὀρεοχάλκου ἅτινα εὗρον αὐτοὶ κατὰ τινὰ μικρὰ ἀνασκαφὴν ἣν ἐπεχείρησα χάριν δοκιμῆς, μοὶ παρέσχον τὸ ἐνδύσιμον νὰ ὑποθέσω ὅτι ἤμην ἐνώπιον τῶν ἐρεπιῶν αὐτῆς τῆς Δωδώνης, διό καὶ ἀπεφάσισα νὰ ζητήσω παρὰ τῆς Αὐτ. Ὁθωμ. Κυβερνήσεως τὴν ἀδείαν νὰ ἐπιχειρήσω τακτικὰς ἀνασκαφὰς ἐπὶ τῶν ἐρεπιῶν τούτων.

Καθ' ὃν καιρὸν ὅμως αἱ πρὸς ἔκδοσιν τῆς ἀδείας ταύτης ἀναγκαῖαι διοικητικαὶ διατυπώσεις μετ' ἐπιπολέου ἐν Κων/πόλει, ἄλλοι τινὲς ἐν Ἑπείρῃ, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι εὐρίσεως θησαυροῦ πολλῶν πρηγμάτων, ἀνέσκαψαν, ἐν ἀγνοίᾳ μὲν τὸ μέρος ἐφ' οὗ καίεται ὁ ναὸς καὶ εὖρον ἐν αὐτῷ πολλὰ ἐρεπια καὶ ἄλλων μετ' ἄλλων ἀναθήματα, χωρὶς νὰ ὑποθέσωσιν ὅτι ταῦτα ἄνηκον εἰς τὸν ναὸν τῆς Δωδώνης. Τὰ ἀναθήματα δὲ ταῦτα ἅπερ ὕστερον ἠγόρασα¹, καὶ τὸ ἀποτελεσμα τῶν ἀνασκαφῶν. Ὁθωμ. κυβερνήτης ἀδείας τῆς Αὐτοκρατορ. Ὁθωμ. κυβερνήτης ἐξηκολούθησα ἐπὶ ἐξ μηνῶν καὶ ἐπέκεινα ἐκτασιν ὑπερβαίνουσαν 20,000 τετραγωνικὰ μέτρα καὶ εἰς βάθος δύο μέτρων καὶ ἡμίσεως κατὰ μέσον ὅρον, ἐβεβαίωσαν τὴν περὶ τῆς θέσεως τῆς Δωδώνης εἰκασίαν μου.

Καὶ ἀληθῶς τὰ ἐρεπια ἅπερ ἀνεκάλυφα

1) Ὅλα σχεδὸν τὰ ἀγαθὰ, ἀνάθημα καὶ ἐπιγραφὰ ὑπῆρχον μετὰ τῶν ἀντικειμένων τὰ δ. ποτὰ ἠγόρασα παρὰ τῶν προσιπῶν ἅτινα ἔχον, ἐν ἀγνοίᾳ μου, ἀνασκάψει τὸν γῆρον τοῦ ναοῦ καὶ παρὰ διαφόρων κατοικῶν Ἰωνάνων καὶ Τσαρakoβίστας.

καὶ τὰ πολυέριθμα ἀναθήματα, ἅτινα ὑπάρχον διασπαρμένα ἐντὸς αὐτῶν, μόνον εἰς τὸν σημαντικώτερον ναὸν τῆς Ἡλείου πλύναντο κατὰ φυσικὸν λόγον νὰ ἀποδοῦσιν· ἀλλὰ ἐκτὸς τούτων, ἅπερ ἤθελον ἴσως ἀρήσει· εἰσὶ ἀμφιβολίαν τινὰ περὶ τῆς ἀληθοῦς θέσεως τῆς Δωδώνης, ἀνεκκλύθησαν ὡσαύτως πλείστα ἐναγίστρα ἀναθήματα καὶ ἄλλα ἐπιγραφὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν *Δία Νάϊον* καὶ τὴν *Διώνην* καὶ εἰς τὸ μαντεῖον αὐτῶν, καὶ αἰτίνας, νομίζω, αἰρῶσι πάντα διασπαρμένον περὶ τοῦ τόπου ἐν ἧς ἔκειτο αὐτὴ.

Προτιθέμενος νὰ δημοσιεύσω προερχόμενῃ περιγραφῇ τῶν ἐρετίων καὶ τῶν διασπαρμένων ἀρχαίων ἔργων ἅτινα εὑρον, μετὰ ἰσορροφίης μελέτης τοῦ περὶ Δωδώνης ἐν γένει ζητήματος, περιρρίσκω σήμερον ἵνα διὰ συντόμην περὶ αὐτῶν ἐκτίσω καταστήσω γνῶσιν τῶν ἀνακαλύψεων, ἥτις, νομίζω, θέλει συντελεσθῆναι μόνον εἰς τὸν ὁρισμὸν τῆς θέσεως ἐν ἧς ἔκειτο ἡ Δωδώνη, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐξακριβωσιν διασπαρμένων ζητημάτων ἁλίσιν ἔχοντων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν θρησκείαν καὶ τέχνην καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἡλείου.

Μεσημβρινο-δυτικῆς τῶν Ἰωαννίνων καὶ εἰς ἀπόστασιν δεκαοκτὼ περίπου χιλιομέτρων κεῖται ἡ κοιλὰς Τσακρακωστίας, ἥτις ἐκτεταμένη ἀπὸ τὸ Μ. Α. πρὸς τὸ Β. Α. ἔχει μῆκος δώδεκα σχεδὸν χιλίομετρα καὶ πλάτος εἰς τινὰ μέρη τρία χιλίομετρα εἰς ἄλλα δὲ μόνον ἑνὶ χιλίῳ. Ἡ κοιλὰς αὕτη πρὸς μὲν τὸ Β. Α. χωρίζεται τῆς τῶν Ἰωαννίνων διὰ σειράς λόφων κατὰ μέγα μέρος ἀκαλλιεργήτων, πρὸς δὲ τὸ Μ. Α. κλείεται ὑπὸ τοῦ ὄρους Ὀλύτεια, τοῦ Τομάρου τὸν ἀρχαῖον, οὗτινος ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ ζωγραφικὴ κορυφὴ ἐξέχει ὅλων τῶν περὶ αὐτοῦ ὄρων.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Τομάρου ἀναβρῶσιν πολυέριθμοι πηγάι, ὧν τὰ ὕδατα μεταβάλλουσιν εἰς ἑλὸς μέρος τῆς πεδιάδος, ἥτις μεταξὺ πολλῶν πηγῶν γαίων καλλιεργησίμων περιέχει καὶ τινὰς θερμὰς λειμῶνας.

Ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς κοιλᾶδος τῆς Τσακρακωστίας καὶ ἐπὶ λόφῳ, ὅστις ἀποσπόμενος τῆς σειράς τῆς χωρίζουσας αὐτὴν ἀπὸ τὴν κοιλᾶδα τῶν Ἰωαννίνων σχηματίζει ἐν εἰδος ἀκροπτερίου, κείται τὰ ἑλλ. ἑρείπια μιᾶς μικρᾶς πόλεως ἡ ἀκροπόλεως, ἐν δὲ θεάτρῳ καὶ ἐν δὲ ἱερῷ περιβάλλου.

Ἡ πόλις κειμένη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἀκρο-

πτερίου τούτου, εἰς ὕψος 15 ἕως 20 μέτρων ἀνω τῆς πεδιάδος, ἔχει σχῆμα ὁμοῦζον σχεδὸν πρὸς τὸ τέταρτον κύκλου. Αἱ δύο πλευραὶ τῆς γωνίας ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς βορρᾶν ἔχουσι μῆκος ἡ μὲν πρώτη 198 μέτρα, ἡ δὲ δευτέρα 168 μέτρα. Τὸ τοῖσον δὲ ὅπερ ἐκτείνεται πρὸς τὸ Μ. Α. καὶ πρὸς τὸ Β. Α. ἔχει ὀλίγην ἑκτασιν 325 μέτρων καὶ ὀχυροῦται ὑπὸ ἐπτά πύργων. Τὰ τοῖχα, ἅτινα περικυκλοῦσι τὴν πόλιν, εἰσὶν ἑλλ. κατασκευῆς καὶ ἔχουσι πάχος 3, 25 μέτρων, ἕως 5, 80 μέτρων. Ὅλη δὲ ἡ ἑκτασις αὐτῆς διατεταμένη ὑπὸ ἑλλ. τοίχων, οἷσινες μόλις θάνατον σήμερον μέγρη τῆς ἐπιφανείας, διαιρεῖται εἰς πλείστα τμήματα ἀνήκοντα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς ἀρχαίας κατοικίας. Μικρὰ τις δεξαμενὴ λαλαζομένη ἐν μέρει ἐντὸς τοῦ βράχου εἶναι τὸ μόνον οἰκοδόμημα ὅπερ διακρίνεται μεταξὺ τῆς μονοτονίας ἐπαναλήψεως τῶν τοίχων.

Ἡ μόνη δὲ πόλις τῆς πόλεως ἔχουσα πλάτος 4 μέτρων ἔκειτο ἐπὶ τῆς Β. Α. πλευρᾶς, καὶ ὀχυροῦτο ἑκατέρωθεν ὑπὸ δύο ὀρθογωνίων πύργων.

Κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, τὰς ὁποίας ἐνέργησα εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως, δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω οὔτε ἔχνη μεγάλου τινὸς οἰκοδομήματος, οὔτε κατεργασμένον τι ἀντικείμενον εἴτε ἐκ λίθου εἴτε ἐκ μεταλλοῦ.

Μεσημβρινο-δυτικῆς τῆς πόλεως κεῖται τὸ θεάτρον, ὅπερ ὄν ἐκ τῶν μεγαλειτέρων καὶ τῶν καλλίων διατηρουμένων ἑλλ. θεάτρων, ἐδράζεται μὲν ἐπὶ τοῦ βουνοῦ κατὰ τὴν γενικὴν σχεδὸν σφαιρικὴν παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὑποστηρίζεται καὶ ἐκατέρωθεν ὑπὸ ἰσχυρῶν τευχμάτων, συγκαταμένων ἐκ τετραγώνων μεγάλων λίθων, οἷσινες, ἀνω λαβίστου ἡ ἄλλου μίγματος, συναρμολογῶνται μετὰ πολλῆς τῆς τέχνης.

Ἡ ἑκτασις τοῦ ἡμικυκλίου ἐπὶ μὲν τῆς κορυφῆς τοῦ κοίλου τοῦ θεάτρου εἶναι 188, 50 μέτρ., ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας 86, 45 μέτρ. Τὸ ὕψος δ' αὐτοῦ κατὰ λοθὸν διεσθαινομένη εἶναι 45 μέτρ., διαιρεῖται δ' ὑπὸ σταδίου εἰς δύο ἴσους μέρη, ὧν τὸ ἀνώτερον ἔχει μόνον τὸ ἕμισυ τοῦ κατωτέρου.

Μολοντί τὸ ὅλον οἰκοδόμημα διατηρεῖται ἀρκούντως ἐν καλῇ καταστάσει, οὐχ ὅτι οὐ ἀκριβὲς προσδιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βαθμίδων ἀποβαίνει δύσκολος ἕνεκα τῆς κα-

НАУКОВА БИБЛ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ταπτώσεως τῶν λίθων ἐξ ὧν συνέκειντο, ἀποτελούντων συγκεχυμένους σωρούς καθ' ἑλπὴν σχεδὸν τὴν ἑκτασιν τοῦ κοίλου. Ἐρ' ὅσον δὲ ἠδυνήθηεν νὰ διακρίνω καὶ ἀριθμῶσω αὐτάς, ὑποθέτω, ὅτι ἀνέρχονται εἰς τεσσαράκοντα ἐννέα, ὡν τὰς τρεῖς τελευταίας εὗρον ὑπὸ τῇ γῇ.¹⁾

Τοίχος ἑχθρῆτος ἡμικυκλίου κείμενος εἰς ἀπόστασιν 1, 50 μέτρ. ἀπὸ τῆς τελευταίας βαθμίδος χωρίζει τὸ κοῖλον ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας. Ὁλόκληρον δὲ τὸ ἐμβαδὸν τῆς τε ὀρχήστρας καὶ τῆς σκηνῆς ἀποτελεῖ σήμερον ἀγρόν καλλιεργούμενον, ὃν ἀνέσκαψα εἰς βάθος 4 μέτρων περίπου. Ἐν αὐτῷ ἐκτός τοῦ ῥηθέντος τοίχου, ὅστις χωρίζει τὸ κοῖλον τῆς ὀρχήστρας, εὗρον ὡσαύτως ἐν μὲν τῇ δυτικῇ ἀκρῇ τῆς σκηνῆς ὑπόγειον οἰκοδόμημα, ἐν δὲ τῇ ἀνατολικῇ τὰ εἰρεπία ἀρχαίας πόλεως.

Τὸ ὑπόγειον οἰκοδόμημα εἶναι στρογγύλον, πλακοστρώτον διωμάτιον κείμενον εἰς βάθος 10 μέτρ. ὑπὸ τῇ σημερινῇ ἐπιφάνειαν. Ἐκτός τῆς ὀπῆς (ἐχούσης περιφέρειαν 2 μέτρ.) διὰ τῆς ὁποίας καταβαίνει τις ἐν αὐτῷ δὲν εὗρον οὐδεμίαν ἄλλην συγκοινωνίαν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ θεάτρου, καὶ δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ ἂν τὸ διωμάτιον τοῦτο ἔχρησμένον εἰς παρασκευὴν μηχανῶν τινῶν ἀνγκυαίων διὰ παραστάσεις τοῦ θεάτρου, ἢ ἂν ἦτο δεξιαμενὴ τις.

Τὰ εἰρεπία τῆς πόλεως τῆς κειμένης ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὅστις ἐχωρίζει τὴν σκηνὴν τοῦ παρασκευασθῆναι, εἰσι καλῶς κατεργασμένα καὶ ἀνήκουσιν εἰς ἑλληνικὴν ἐποχὴν. Τέσσαρες κίονες Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ κοσμοῦσιν ἐκπῆρωθεν τὰς παραστάδας αὐτῆς.

Οἱ τοῖχοι, οἵτινες περιέκλειον τὴν σκηνήν, δὲν σώζονται πλέον, διὸ δὲν ἠδυνήθηεν νὰ προσδιορίσω μετὰ θετικότητος τὴν ἑκτασιν καὶ τὸ σχῆμα αὐτῆς.

Ὁ ἱερός περίβολος καίται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ θεάτρου καὶ Μ. Α. τῆς πόλεως· δύναται δὲ νὰ διακριθῇ εἰς δύο μέρη: τὸ βορειο-δυτικὸν εὐρισκόμενον ἐπὶ τῆς τελευταίας κλι-

τύως τοῦ λόφου ἐφ' οὗ ἡ πόλις, καὶ ὅπερ θέλω διακρίνει διὰ τοῦ ὀνόματος *Περίβολος τοῦ ναοῦ*: καὶ τὸ μεσημβρινο-ἀνατολικὸν ἐκτείνόμενον ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ ὅπερ χάριν εὐκολίας θέλω ὀνομάσαι *Τέμενος*.

Ὁ περίβολος τοῦ ναοῦ περιλείεται Μ. Δ. ὑπὸ τοῦ θεάτρου, Β. Δ. ὑπὸ τοῦ τοίχου τῆς πόλεως καὶ Β. Α. ὑπὸ ἑτέρου ἑλλ. τοίχου. Ἐχων δὲ μῆκος μὲν 200 μέτρ. πλάτος δὲ 90 μέτρ. κατὰ μέσον ὅρον, περιέχει τρία κτίρια, τῶν ὁποίων τὰ τεῖχη νῦν φθάνουσι μολὺς μέχρι τῆς ἐπιφανείας.

Τὸ πρῶτον εἶναι ὁ *Ναὸς τοῦ Διὸς*, ὅστις ἔχων μῆκος 40 μέτρ. καὶ πλάτος 20, 50 μέτρ. μετεπεποιθὴ βραδύτερον εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν. Τὰ λείψανα τῶν ἑλληνικῶν τοίχων συγχέονται ἐνταῦθα μετὰ τοίχων μεταγενέστερον κατεσκευασμένων ἐκ μικρῶν λίθων καὶ ἀσβέστου. Καθίσταται δὲ δύσκολον νὰ ἀποφανθῇ τις ἂν οἱ τὴν ἐκκλησίαν οἰκοδόμησαντες διετήρησαν τὰς διαφόρους διαιρέσεις τοῦ ἀρχαίου ναοῦ. Αἱ ὑπάρχουσαι ὅμως διαστάσεις δύναται μετὰ πολλῆς πιθανότητος νὰ ἠσφαρηθῶσι ὡς δεικνύουσι τὴν θέσιν τοῦ πρυαυτοῦ, τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ὀπισθοδόμου. Ἐντὸς τῶν εἰρεπιῶν τούτων εὐρέθησαν διασκορπισμέναι εἰς βάθος 3 μέτρ. περίπου πλείονα ἀναθήματα, πολλὰ τεμάχια ἐπιγραφῶν ἐπὶ πλακῶν ἐξ ὀρείου λίθου, χαλκοῦ καὶ μολύβδου καὶ μεγάλη τις ἐπιγραφή ἐπὶ λίθου.

Τὸ δευτέρον κτίριον, κείμενον Μ. Δ. τοῦ ναοῦ εἰς ἀπόστασιν 16 περίπου μέτρ. εἶναι ὅλως ἑλλ. κατασκευῆς καὶ νὰ σχῆμα σχεδὸν τετράγωνον 19, 50 μέτρ. ἐπὶ 19 μέτρ. Ἐσωτερικῶς ὑπάρχουσι τέσσαρες τοῖχοι διαιρούμενοι αὐτὸ εἰς διάφορα μέρη, ὅτινα δύναται τις νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς δύο ὀρθογώνια διωμάτια καὶ τρεῖς διαδρόμους.

Εἰς ἀπόστασιν 48 μέτρ. περίπου πρὸς ἀνατολὰς τοῦ δευτέρου καίται τὸ τρίτον κτίριον, τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ, ἔχον σχῆμα τραπέζοειδές καὶ ἑκτασιν 42, 50 μέτρ. ἐπὶ 30. Δὲν ἠδυνήθηεν νὰ εὕρω διατίρσιν τινα ἐντὸς τοῦ κτιρίου τούτου, ὅπερ γίγναι μεγάλων λίθων. Εὗρον ὅμως ἐν αὐτῷ κλίμακα συγκειμένη ἐντὸς ἐκ τεσσάρων βαθμίδων, ἥτις δεικνύει ὅτι τὸ ἔδαφος αὐτοῦ ἦτο χαμηλότερον κατὰ 0, 60 μέτρ. τοῦλάχιστον τοῦ ἑδάρους τῶν δύο προηγούμενων κτιρίων.

Μοί εἶναι δύσκολον νὰ ὀρίσω μετὰ τινας θετικότητος τὴν χρῆσιν τῶν δύο τελευταίων κτιρίων. Μοί φαίνεται ὅμως πιθανόν ὅτι ἐ-

1) Ὁ Ἀῆκ (Leek Trav. in North. Greece I. I. chap. VI, pag. 265) λέγει ὅτι ὑπάρχον δύο σκολα χωρίζουσι τὸ κοῖλον εἰς τρία μέρη καὶ 65 μέτροις 66 βαθμίδας. Νομίζω ὅμως ὅτι ἠπατήθη εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ ταύτην ἔνθα τῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὐρίσκονται οἱ τὰς βαθμίδας ἀποτελοῦντες λίθοι.

χρησίμευον ὡς χώρος περιέχων τινὰ ἐκ τῶν προσηκόντων μέσων, ἅτινα μετεχειρίζετο τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης. Ἀρ' ἑνὸς μὲν ἢ θύσις καὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν, ἀρ' ἑτέρου δὲ πολλὰ νομισμάτα εὐρίθινα ἐν τῷ πρώτῳ καὶ πολλὰ λείψανα διαφόρων ἔργων ἐξ ὀρεγχάλκου ἀνακαλυφθέντων ἐν ἀμφοτέροις δύνανται, νομίζω, νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ὑποστήριξιν τῆς εἰκασίας μου ταύτης.

Ὁ περιβόλος τὸν ὅποιον ὠνόμασα Τέμενος καίτοι χυδαλιώτερον κατὰ 4 μέτρ. περίπου καὶ Μ. Α. τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ. ἔχων κατὰ μέσον ὅρον μήκος 110 μέτρ. καὶ πλάτος 105 μέτρ. περικλείεται ἐκ τριῶν μερῶν ὑπὸ ἑλλήν. τοίχων. Οἱ τοίχοι δὲ οὗτοι ὥστερ καὶ οἱ ἀντικείμεναι εἰς τὰ ἐν τῷ Τεμένει κείμενα κτίρια εἰσὶν ἑλλ. κατασκευῆς, καὶ μόλις ρθάνουσι μέχρι τῆς ἱερανείας. Ὀλίγα δὲ μόνον τμήματα αὐτῶν κείμενα Μ. Δ. σώζουσι εἰσὶν, καὶ νῦν ὕψος 4 μέτρ. περίπου ἀνα τοῦ ἰδίου.

Ἐπὶ τῆς βορείου-δυτικῆς πλευρᾶς ὑπάρχει κτίριον σχηματίζον πολυγώνου λίαν ἀνωμαλίου. ἔχων μήκος 35 μέτρ. κατὰ μέσον ὅρον καὶ πλάτος 25 μέτρ. τὸ κτίριον τοῦτο, καίτοι ἀνήκον εἰς τὸ Τέμενος, ἔχει ὅμως κατὰ 25 μέτρ. περίπου τῆς γραμμῆς τοῦ κλεινότες τοῦτο τοίχου. Μ. Δ. αὐτοῦ καὶ ἐντὸς τοῦ Τεμένους ὑπάρχει διάδρομος πλάτους 11, 60 μέτρ. καὶ μετ' αὐτὸν ἑτερον κτίριον ὀρθογώνιον ἔχον τὸ αὐτὸ πλάτος, καὶ μήκος 20 μέτρ. Ἐν τῷ μέσῳ περίπου τοῦ τελευταίου τούτου κτίριου ἔδρον στρογγύλον βωμὸν ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν λίθων ἐπικειμένων ἀλλήλοις, καὶ τῶν ὁποίων ὁ τελευταῖος, ὁ χρησιμεύων ὡς βῆσις, σύγκειται ἐκ δύο τεμαχίων καὶ ἔχει περιφέρειαν 5 μέτρ. Περὶ τὸν βωμὸν τούτου ἔδρον πολλὰ τεμάχια ὀρεγχάλκινων ἀναθημάτων, ἐν οἷς ὑπάρχει μικρὸς τραχὺς ῥέων ἐπιγραφὴν ἀναθηματικὴν εἰς τὴν Ἀρροδίτην ἐξ οὗ δαίκενται ὅτι τὰ κτίρια ταῦτα ἀνέκρουσι εἰς τὸν ναὸν τῆς θεᾶς ταύτης. Καθὼς δὲ γνωρίζομεν, ἡ Ἀρροδίτη θυγάτηρ οὐσα τοῦ Διὸς καὶ τῆς Διώνης εἶχεν ἐν Δωδώνῃ καὶ ἴδιον ναόν.

Δύο κλίμακες φέρουσι εἰς τὸν ναόν τῆς Ἀρροδίτης καὶ δύο ἔτι εἰς τὸν διάδρομον δεικνύουσιν ὅτι ἡ ἱερὰνεία τοῦ Τεμένους ἔχουσα μακρὰν τινα κλίσιν ἦτο χυδαλιώτερη κατὰ 0, 40 μέτρ. μέχρις 1, 35 μέτρ. τῆς τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ διαδρόμου.

Εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος ὑπάρχει ἑτερος δια-

δρόμος ἔχων πλάτος 6, 50 μέτρ., ὅστις ἀνὰ κεν ἴσως εἰς ἑτερον τινα ναόν καθ' ὅληκλη-ρίαν καταστραφέντα.

Τρεῖς πόλαι φέρουσιν εἰς τὸ ἰσωτερικόν τοῦ Τεμένους, ἡ μὲν Μ. Δ. ἡ δὲ Β. Α. καὶ ἡ τρίτη Μ. Α. Ἐκ τούτων αἱ δύο πρώται οὐδὲν παρουσιάζουσιν ἑκτακτον, ἡ τελευταία ὅμως ἀποτελεῖ εἶδος προφυλάγων περι-κλειομένων ἐκατέρωθεν ὑπὸ πύργων καὶ τοίχων ἀνεξαρτήτων τῶν γειτοννεουσῶν οἰκοδομῶν.

Ἐκτὸς τοῦ Τεμένους καὶ εἰς βάθος 0, 75 μέτρ. μέχρις 1, 50 μέτρ. εὐρέθησαν δύο σειραὶ μικρῶν κτιρίων. Ἐξ αὐτῶν ἡ μία, ἡ κυριώτερη, καίτοι ἔμπροσθι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρροδίτης καὶ τοῦ μετ' αὐτῆς συνεχομένου διαδρόμου σύγκειται δὲ ἐξ 25 κτιρίων διαφόρων σχημάτων, ἑκαστον τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἢ πλειοτέρων λίθων. Μεταξὺ δ' αὐτῶν τινὰ ἔχοντα σχῆμα ὀρθογώνιον τετραγώνον ἢ στρογγύλον δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ὡς βῆσις κινῶν ἢ βῆθρα ἀνδριάντων ἐρίπων ἢ πεζῶν. Ἄλλα δὲ ἔχοντα σχῆμα ἡμικυκλίου ἀπετέλουσι εἶδη σκαλῶν ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπῆρχον ἀγάλματα καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἀπερωμένα εἰς τοὺς θεοὺς.

Ἡ δευτέρα σειρά κειμένη ἐνώπιον τοῦ ἑτέρου διαδρόμου σύγκειται ἐκ 16 μικρῶν κτιρίων, ἅτινα ἔχουσι μὲν ὅλα ὀρθογώνιον σχῆμα, διαφέρουσιν ὅμως ἀλλήλων κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς κατασκευῆς των.

Περὶ τῶν μικρῶν τούτων κτιρίων καὶ πρὸ πάντων τῶν τῆς πρώτης σειράς εὐρέθη μέγας εἰς μὲν τεμαχίων ἐξ ἀγγείων, ἀγαλματίων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ἐξ ὀρεγχάλκου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου, πολλὰ τεμάχια ἐπιγραφῶν ἐπὶ πλακῶν ὀρεγχάλκινων καὶ χαλκῶν καὶ τινες ἐπιγραφαὶ ἐπὶ μολυβδίνων ἱλασμάτων. Περὶ τῶν λειψάνων τούτων καὶ ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν, ἃς ἔχουσι τὰ ρηθέντα μικρὰ κτίρια, παρέχουσι μοι τὸ ἐνδοξισμὸν νὰ ὑποθίσω ὅτι ταῦτά εἰσι ἀναθηματικά μνημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον οὐ μόνον ἀγάλματα καὶ ἑλλ. μεγάλα ἀναθήματα, ἀλλὰ καὶ ἀπερωμένα μικρὰ μνημεῖα.

Ἐξω τοῦ Τεμένους καὶ Μ. Α. αὐτοῦ ὑπάρχει οἰκοδόμημα παραλληλογραμμικόν μήκους 144 μέτρ. καὶ πλάτους 13, 50 μέτρ., οὕτως ἐκ τῆς ἑλληνικῆς οὐκ κατασκευῆς μόλις ρθάνουσι μέχρι τῆς ἱερανείας τοῦ ἰδίου.

Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἤδυντο ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ νῦν θεωρηθῆ ὡς χρησιμεῖον διὰ τοῦ Ναοὺς ἀγῶνας, ὅτινες ἐτελοῦντο ἐν Δωδώνῃ πρὸς τὴν τοῦ Ναοῦ Διὸς καὶ τῆς Διώνης, ἀλλὰ τὸ σμικρὸν τῆς ἀποστάσεως, ἥτις ὑπάρχει, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ τοίχου τοῦ Τεμένους, καὶ ἡ παρακώλυσις, ἥτις ἔθηκε προέλθει ἐκ τούτου εἰς τὰς κινήσεις τῶν τε παλαιστῶν καὶ τῶν θεατῶν, καθιστᾷ πιθανωτέραν τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἀνῆκε μᾶλλον εἰς τοὺς ναοὺς καὶ ἐχρησίμευε διὰ τινος θερησιευτικῆς τελείας.

Ἐκτὸς τῶν ἀνακαλυφθέντων κτιρίων ὑπῆρχε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν Δωδώνῃ καὶ στάδιον καὶ ἵπποδρόμιον χρησιμεύοντα διὰ τοὺς Ναοὺς ἀγῶνας. Δεῖ ἡδυνθῆναι ὅμως ἐν ἀνακαλύφῃ εἰρεπία προερχομένη ἐκ τοιούτων κτιρίων καὶ ὄριζοντα τῶν τοιῶν αὐτῶν, εἴτε διότι οἱ Ἕλληνες δὲν κατασκεύασαν στερεὰς οἰκοδομὰς χάριν τῶν ἀγῶνων τούτων, εἴτε διότι αἱ οἰκοδομαὶ αὐτὰς ἀντικειταστάθησαν παρ' ἄλλων μεταγενεστέρων. Μοι φαίνεται δὲ μᾶλλον κατάλληλος θέσις διὰ τὸ στάδιον τὸ μέρος τὸ καίμενον Μ. Δ. τοῦ Τεμένους καὶ Μ. Α. τοῦ θεάτρου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὗρον πολλὰ τμήματα τοίχων κατεσκευασμένων ἐκ μικρῶν λίθων καὶ ἐξ ἀσβεστοῦ, καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ τινες μεγάλοι λίθοι ἑλληνικῆς ἐποχῆς. Κατάλληλότερα δὲ διὰ τὸ ἵπποδρόμιον θέσις μοι φαίνεται ἡ κειμένη Β. Α. τοῦ Τεμένους εἰς ἀποστάσιν ὀλίγων ἑκατοντάδων μέτρων. Ἐκείθι σχηματίζεται, διὰ τῆς εἰσχωρήσεως τῆς πεδιάδος ἐντὸς τῶν λόφων, εἶδος ἀμφοτέρου περικυκλωμένου ὑπὸ ὤψωματι, ὅπου περιεῖε φυσικῶς τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα πρὸς τὸν δρόμον τῶν ἀρμάτων καὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν θεατῶν.

Υπολείπεται ἤδη νὰ προσέσω συντόμον κατ' ὄλογον τῶν ἐν τοῖς εἰρεπείοις τῆς Δωδώνης εὑρεθέντων διαφόρων ἀντικειμένων.

Τὰ ἐξ ὀρειχαλκίου καὶ χαλκοῦ ἀναθήματα καὶ ἄλλα τεμάχια εἰσὶν τὰ σπουδαιότερα καὶ πολυαριθμότερα, διακρίνονται δὲ εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας.

- I. 19 ὀρειχαλκίνα ἀγαλματῖα διαφόρων ἐποχῶν, ὧν τὰ πλείεστα ἀρχαῖα.
- II. 28 ἀνάγλυφον ἐπὶ ὀρειχαλκίων πλακῶν εἰκονίζοντα διαφόρους παραστάσεις.
- III. 14 ἀγαλματῖα ζώων.

IV. 24 ἀγγεῖα καὶ ἑτέρα ἀναθήματα καὶ τεμάχια ἀναθημάτων φέροντα ἀναθηματικὰς ἐπιγραφὰς εἰς τὸν Νάϊον Δία καὶ τὴν Διώνην καὶ ἐν εἰς τὴν Ἀρροδίτην.

V. 38 ἐπιγραφαὶ καὶ τεμάχια ἐπιγραφῶν ἐπὶ ὀρειχαλκίων καὶ χαλκῶν πλακίων, περιέχουσι εὐχὰς, ἀπονομὰς προξενίας καὶ ἄλλων τιμῶν, ἀπὸλευθερώσεις δοῦλων κτλ.

VI. 84 ἐπιγραφαὶ πλήρεις καὶ τεθραυσμέναι ἐπὶ μολυβδίνων πλακῶν, αἵτινες περιέχουσιν ἐρωτήσεις καὶ εὐχὰς ἀπευθυνόμεναι εἰς τὸ μαντεῖον τοῦ Ναοῦ Διὸς καὶ τῆς Διώνης καὶ τινὰς ἀπαντήσεις τοῦ μαντείου τούτου. Τῶν πλακῶν τούτων εἰσὶν τινες ὧν ἐκάστη φέρει μέχρι τριῶν ἐπιγραφῶν διαφόρων καὶ ἐνίοτε μεμακρυσμένον ἐπὶ στήν. Αἱ ἐπιγραφαὶ δὲ αὐταὶ εἰσὶν ἐνίοτε τοιοῦτοτρόπως περιπεπλεγμέναι ὥστε ἡ ἀνάγνωσις των καθίσταται σχεδὸν ἀδύνατος. Μίχρη σήμερον δὲν κατώρθωται νὰ ἀναγνωσῶν πλείονας τῶν τριῶν αὐτῶν πέντε ἐξ αὐτῶν.

VII. 96 τεμάχια στεφάνων καὶ πλακῶν ὀρειχαλκίων καὶ χαλκῶν χρησιμευσάντων πρὸς κόσμησιν θεωρῶν, ἀγγέλων, τριπόδων καὶ ἄλλων ἀναθημάτων.

VIII. 39 μικροὶ τρίποδες καὶ τεμάχια τριπόδων καὶ λυχνίων.

IX. 128 ἀγγεῖα διάφορα, φιάλας καὶ τμήματα ἀγγείων καὶ ραλῶν.

X. 184 λαβαὶ ἀγγείων διαφόρων μέρων.

XI. 102 διάφορα ἀντικείμενα χρυσῆς, πρὸς ἰνδυμασίαν καὶ στολισμόν, ὡς π. χ. πόρπαι, βροχιόνια, δακτύλια κτλ.

XII. 14 ἀντικείμενα ἀνήκοντα εἰς ἱππεῖς καὶ εἰς ἵππους, ὡς περὶ στήρες, χαλιννοὶ κτλ.

XIII. 33 τεμάχια διαφόρων ἀντικειμένων ἐξοπλισμοῦ, ὡς περιετραλίων κτλ.

XIV. 27 τεμάχια διαφόρων ἐργαλείων, ὡς μαχαίρων, ψαλίδων, γραβίδων κτλ.

- XV. 46 ἀντικείμενα χρησιμεύοντα πιθανώς εἰς θεησκευτικὰς τινὰς τελετάς, ὡς π. χ. ὑποστηρίγματα θυμιατηρίων, μικρὰ θήκαι, μικροὶ ἀναθηματικοὶ πελίδεις κτλ.
- XVI. 100 τμήματα ἀγαλμάτων διαφόρου μεγέθους καὶ ἀγαλματίων ζώων.
- XVII. 110 τεμάχια διαφόρων ἀντικειμένων, ὡς π. χ. κλείθρων, ἀγρίστρων, ἡλίων κτλ.

Ἐκ σιδήρου εὐρήθησαν 37 λόγχαι διαφόρου μεγέθους καὶ σχήματος, 4 τεμάχια ξίφους, 1 δακτύλιος καὶ τινὰ τεμάχια διαφόρων ἐργαλείων, ὡς γραβίδων, σπληγγίδων, παχαίων, ψαλίδων, βελόνων κτλ.

Ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ὡς καὶ ἐξ ὅπτης γὰρ φαμάζου καὶ ἄλλων ὕλων εὐρήθησαν ὀλίγα ἀντικείμενα καὶ ταῦτα ἀσήμαντα.

Εὐρήθησαν προσέτι 662 νομίσματα διαφόρα, ὧν τὰ 14 ἀργυρᾷ καὶ 648 ὀρειχάλκινᾳ. Διακρίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας.

- 288 νομίσματα Ἡπειροῦ καὶ διαφόρων Ἡπειρωτικῶν χωρῶν, ὧν τὰ τρία ἀργυρᾷ.
- 82 διαφόρων πόλεων καὶ χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, ὧν τὰ πέντε ἀργυρᾷ.
- 90 διαφόρων βασιλείων καὶ πόλεων τῆς Μακεδονίας, ὧν τὰ τρία ἀργυρᾷ.
- 60 Ῥωμαϊκὰ, ὧν τὰ τρία ἀργυρᾷ.
- 142 ὅλως ἐφθαρμένα.

Ἐν Παρίσι τοῦ 6 Ἀπριλίου 1877.

Κ. ΚΑΡΑΨΑΝΟΣ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΚΑΙ ΤΗΣ

ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

ἐπὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐν Τουρκίᾳ ἐπεργείας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΦΙΛ. συνέλευσει)

Ἡ ἱστορία τοῦ πνευματικοῦ ἐν Ἀνατολῇ βίου ἀπὸ τῆς ἀλλοσεως καὶ ἐντιῦθεν πολλὰς καὶ μεγάλας διήλθε περιπετείας ὧν ἡ ἀπληγῆς προώριστα νὰ καταλάβῃ ἐντίμους ἵνα μὴ εἴπωμεν περιχίλις σελίδας ἐν τῇ βιβλίῳ ἐκείνῃ ἐν ᾗ θέλουσι ἀναγραφῇ οἱ διανοητικοὶ ἀγῶνες τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ εὐρύτης τῆς τοιαύτης ἱστορίας ἀναγκάζει ἡμᾶς ἵνα περιορίσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν ὅρον τῶν ἡμετέρων ἐρευνῶν καὶ καταστήσωμεν γνωστὴν τοῖς ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου διανοητικῆς προόδου ἰνδικαφερομένοις τὴν ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ πνευματικὴν τῶν Ἑλλήνων ἐνέργειαν.

τὰς ἐκπαιδευτικὰς ἐργασίας καὶ τὰς διὰ τῶν γραμμάτων ἀναμορφώσας αὐτῶν τάσεις. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ᾗ τῆς τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος δεκαετηρίδος ἡ ἐν Ἀνατολῇ ἐκπαίδευσις τῶν Ἑλλήνων ἤρξατο ἀναντιρρῶτως ἐκτεινόμενη ἐπὶ εὐρύτερα ὅρια, καὶ ἂν πρότερον φωτεινότητά τινα σημεῖα ζωῆς ἰσχυρῶς ἐπιδράσαντα ἐπὶ τῆς τοῦ ὅλου ἐκείνου ἔθνους τύχης, ἐκτοτε ὅμως τὰ ἐκπαιδευτικὰ κέντρα ἐπολλαπλασιάσθησαν, διότι μέχρι μὲν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ τῶν Μουσῶν ὀφθαλμοὶ θεράποντες ἀναγκάζοντο εἰς μακρὰς χώρας νὰ τρέψουσιν, ὅπου οὐχὶ ὀφείδον τοῖς πασι

καὶ ἱερικτόν, ἀπὸ ταύτης δὲ καὶ ἐντέθεν
πλεσιτέστον κείμενα πνευματικὰ ρεύθη αὐ-
θόρου προερχόμενα τοὺς ἐκ τῶν Ἑλλήνων
παιδείας οργεζόμενους καὶ πολλοὺς ὁσημέραι
ἐν τῇ πνευματικῇ ἀναγεννήσει βαπτίζοντα
κατ' ἡλικίαν τὴν Ἀνατολὴν δι' ἀναριθ-
μήτων διδασκάλων τῶν γραμματικῶν καὶ
τῆς ἐπιστολῆς καθηγμένων.

Μη δυνάμεθα νταυθῶν να χρονοτριβῶμεν περὶ τὴν λεπτομέρειαν τῶν διαφορῶν διευθύνσεων ἀς ἐλάττω ἐνέχσεται ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐν Τουρκίᾳ ἐνέργεια, ὅτ' μὲν ἐν ταύτῃ ὅτ' ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει πῶς ἀλλοτρίως συγκεντρωμένη, μὴδὲ να κατελέγουμεν μὲν μετ' ἀπόσης τῆς δυνατικῆς ἀκριβεστά, ἐν τισὶ τῶν πόλεων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἡ ἐνέργεια αὐτὴ παρίσταται ὡς συνέχια τῶν προγενεστέρων ἀγώνων καὶ ἐν τισὶ αὐτῶν τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς τρίτης δεκαετηρίδος ἀναφαίνεται αὐτῇ, νὰ διαγραφώμεν δὲ τὸ ὅριον τῆς ἐπιδράσεως ἣν ἔσχον ἐπὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς κινήσεως μίᾱς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως ἀπὸ τῆς χρονολογίας ταύτης χωρὶς ὁριστικῆς ἐποχῆς, θέλομεν ἀρκεσθῆναι εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐν Κων/πόλει πραχθέντων, ἀπ' ἧς περιόδου ἤρξαντο συνδυάζονται πρὸς τὸν σκοπὸν τούτων, ἀλλ' ἀπὸ ἀνωτέρας περιωπῆς καθορωμένων, ἀλλ' αἰτίας, οἱ μύθοι καὶ αἱ προσπάθειαι τῶν λογίων τε καὶ τῶν εὐπόρων ὁμογενῶν.

Ἡ δὲ τῆς ἰδρύσεως τῶν φιλολογικῶν καὶ φιλεπαγγελτικῶν Συλλόγων καὶ Ἀδελφότη-
των ἑκατοστῶς ἀληθινῶς διανοητικὴ κίνησις
ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αυτοκρατορίᾳ πρέπει νὰ
θεωρηθῇ χρονολογούμενη ἀπὸ τοῦ 1861, ὅτε
πολλοὶ τῶν λογάδων ὁμογενῶν ἐν Κιπρῷ
συνελθόντες ἀπέφασαν τὴν σύστασιν πα-
νελληνίου Συλλόγου ὑπὸ τὴν ἑπωνυμίαν
Ἑκπαίδευτικὸν Φροντιστήριον, οὗτος δὲ σκο-
πὸς καταρτίζεται ἐκ τῶν ἐξῆς δύο πρώτων
ἀεθρῶν.

ΑΡΘΡ. Α'. Καθιρύεται Ἐκπαιδευτικὸν Φροντιστήριον, ὃ ἔσται προορισμένον ἡ Κωνσταντινουπόλιν σκοπὸς δὲ αὐτοῦ μόνον καὶ κυριωτάτων μελέμα ἔσται ἡ διδασκαλία τῶν γραμμάτων ἐν γένει καὶ τοῦ ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ Κράτει Ὁρθόδοξου λαοῦ καὶ μελέτη εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον ἀνευ διακρίσεως κατὰ γυνῆς καὶ γλώσσης.

ταγωγῆς καὶ γλώσσης.
ΑΡΘΡ. Β'. Τὰ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τού-
του μέσα εἰσὶν:

4) Ἡ σύστασις σχολείων τῶν ἀρρένων καὶ παρ-
θεναγωγείων ὅπου ἀνάγκη.

2) Ἡ βοήθεια ἀπόρων κοινοτήτων πρὸς ἐμφύ-
χωσιν τῶν διατηρουμένων παρ' αὐτῶν ἐκπαιδευτη-
ρίων.

3) Ἡ συνδρομή εἰς ἑκατοσὶν βιβλίων διδασκαλικῶν
πρὸς χρεῖσιν τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ ἡ διανο-
μή αὐτῶν εἰς σχολεῖα, καὶ εἰς ἀπόρους κοινότητας,
κληρικοὺς καὶ μαθητάς.

4) Ἡ σύστασις ἱερατικῶν σχολῶν εἰς τὰς κυριώ-
τέρας πόλεις τοῦ κράτους πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ κλή-
ρου τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἐκκλησίας.

δ) Ἡ σύστασις διδασκαλείων ἐν Κων/πόλει πρὸς μόρφωσιν διδασκαλισσῶν, λαμβανομένην τῶν ὑποτρόφων μαθητριῶν κατ' ἐξοχὴν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν.

6) Ὑποτροφία πρὸς καταρτισμὸν ἱεροδιδασκάλων καὶ ἱεροκλήρικων.

Αυστηρῶς ὁμῶς αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἑκπα-
ιδευτικοῦ Φροντιστηρίου διεκοπύησαν ἅμα ἀρ-
ξάμεναι ἐνεκὰ τῶν τότε πολιτικῶν περιπε-
τειῶν τῆς ἐλευθέρας μερίδος τοῦ ἔθνους οὐ-
σιώδους ἐπηρεασμῶν καὶ τὰ ἐνταῦθα ἤμην
ὄψιμα. Ἀλλὰ οἱ τὰ τῆς διανοητικῆς
κίτῃρας διέποντες οὐδ' ὅμως ἀποδιδόνοντες
ἐκ τῆς ἀποτυχίας ἐκείνης ἔσπευσαν ἄλ-
λους νὰ ἐκπληρώσωσι τοὺς ὑψηλοὺς τοῦ Ἑκ-
παιδευτικοῦ Φροντιστηρίου σκοποὺς κατα-
μερίζοντες τὰς ἐργασίας καὶ ἰδρύοντες ἐιδι-
κοὺς Συλλόγους. Οὕτω κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος
1861 συστάθησαν τὸν Ἑλληνοῦχόν Φιλολο-
γικόν Σύλλογον καὶ τὸν Ἱατροῦχόν ὅστις μετ'
οὐ πολλὰ ἔτη συνεκλήθη τὸν Φιλολογικόν.

ὅ τοῦ Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου σκοπὸς τὸ πρῶτον ἦν ἵκαν περιωρισμένως, τούτῳσι ἢ ἔγγραφον ἢ προφορικῶν ἐν αὐτοῖς διακονήσας φιλολογικῶν ἱζητημάτων» (Ἰδέ περιοδικοῦ Τόμ. Α', σελ. ε'). Ἄλλ' ἂν σεπρωθέντος αὐτοῦ ὅπωςον τὰ μέλη προσήλθουσιν μετὰ ἑλπίου ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόδον αὐτοῦ διὰ διαφόρων μέτρων· α') διὰ τῆς ἐπετείου ἑορτῆς τῆς Ἰδρύσεως αὐτοῦ, β') ἀρεῖαν (Περιοδ. Τόμ. Α', σελ. 133), γ') διὰ τῶν δημοσίων μαθημάτων (Περιοδ. Τόμ. Α', σελ. 140—141 καὶ Τόμ. Β', σελ. 269, 274—281), γ') διὰ τῆς δημοσιεύσεως περιοδικοῦ περιλαμβανόντος τὰ σπουδαιότερα τῶν ἀναγνωσμάτων ἐρανισμάτων, φιλολογικὰ καὶ ἀρχαιολογικά, τῶν λογίων τῆς ἐπιστάσεως Εὐρώπης (Περιοδ. Τόμ. Α', σελ. 195, Β' σελ. 131, Γ' σελ. 193, Η' σελ. 635), χρητῆσαν-
τος 100 ὀθμῶν. λῖρας πρὸς ἐναρξιν τῆς δημο-

σιεύσεως τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου (Περιοδ. Τόμ. Α', σελ. 284), δ') δι' ἐκλογῆς ὡς ἐπιτίμων μελῶν τοῦ Συλλόγου διακεκριμένων φιλελλήνων καὶ ἑλληνιστῶν, ὅπως λαμβάνωσι γνῶσιν τῶν καθ' ἡμᾶς, ἐρχομένων εἰς στενωπὴν συνάρειν μετ' αὐτῶν (Περιοδ. Τόμ. Α', σελ. 203, 283, Β', σελ. 120—154, 255—260, 231, Γ' σελ. 76—77, 81—82, 85), ε') διὰ τῆς συστάσεως ἀγωνοθετημάτων πρὸς περιγραφὴν τῶν τεσσάρων ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν Θράκης, Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας (Τόμ. Α', σελ. 209, 214, 283—285) ἀγωνοθετούτων τοῦ ἀρχιμανδρίτου Εὐγενίου τοῦ Ξηροποταμινοῦ καὶ τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου καὶ ἀφορώντων διὰ τούτων εἰς τὴν φιλολογικὴν, ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν, ἥτοι ἔθνικὴν διερεύνησιν τῶν εἰρημίνων ἐπαρχιῶν, ζ') διὰ τῆς συστάσεως βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου, χρησιμεύουσας καὶ ὡς δημοσίας, καὶ Ἀναγνωστηρίου, γινεσκότων ἐπὶ τούτῳ τοῦ μιν κ. Γ. Ζαφειρῆ 2,000 βράγκων, τοῦ δὲ κ. Ζ. Στεφανοβίτου 1,000 πρ. (Περιοδ. Τόμ. Α', σελ. 285, Τόμ. Β', 284, Γ' 283, 284) διὰ τοῦ σχηματισμοῦ ὀργανοθήκης (Τόμ. Α', σελ. 141) ἧς ἡ ἀπόλυτος ἀνάγκη παρὸς τὰ ἀρκυμέναν τῶν διαλέξεων καὶ τῆς ἡ συγκροτήσεως ὀφείλεται πρῶτοντα καὶ κυρίως εἰς τὴν ἐκτίμησιν προβυμίων τῶν τὰς διαλέξεις ταύτας ἐκρουμένων, συνεισνεγόντων εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτῶν πρὸς ἀγορὰν ὀργάνων τῆς Φυσικῆς 150 περίπου λίρας Ὀθωμανικῆς, ἡ) διὰ προτάσεων περὶ συλλογῆς χρημάτων πρὸς οἰκονομίσιν καταλλήλους τῷ Συλλόγῳ κτηρίου (Περιοδ. Τόμ. Β', σελ. 256 καὶ Τόμ. Α', σελ. 292). Διὰ τῶν ἐνεργειῶν τούτων ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος ὀφείλει ἀναπτυσσόμενος διέπραξιν ἔργα σχεδὸν ἀνόπερα τῶν προσδοκίων τοῦ κοινοῦ ὑπερβὰς τὰ στενὰ ὅρια ἅπερ ὁ Κανονισμὸς αὐτοῦ διεῖραττε (Περιοδ. Τόμ. Β', σελ. 275) καὶ τῶν ὁποίων τὴν εὐρύτητα ἠθέλησεν, ὡς εἰκόσ, νὰ νομιμοποιήσῃ ἀναθεωρῶν τὸν Κανονισμὸν, (Περιοδ. Τόμ. Β', σελ. 102, 128) ὅπερ ἐπράξε τὸ 1864.

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δι' αὐτὴς μέχρι τοῦ 1870 τὴν αὐτὴν πορείαν τῆς ἀναπτύξεως καὶ προσόδου ἐβάδιε ἀπαυδῶν μὲν ἐνίοτε καὶ ἀπενθαρρυνόμενος (Περιοδ. Τόμ. Α', σελ. 255—258 καὶ 179), ἀλλ' αἰ πρὸς τὰ πρόσβαθίων καὶ παρακινουμένων ἐκινετο ὠθροῦν χρὴ τὰς αἰτίαν ἔσσιτ' ἄμεινον καὶ ὡς

πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἰδανικὸν οὖτως εἶπεν ἀναγνωρίσας μίαν καὶ μόνην ἐνοιαίαν α' Ἑλληνικὴν εἰμὶ Φιλολογικὸς Σύλλογος καὶ πάντων τῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέλει μοι.

Αἱ κρίσεις τοῦ Συλλόγου ἐργασίαι καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην συνίσταντο εἰς τὴν κατὰ τὰς τακτικὰς αὐτοῦ συνεδριάσεις ἀναγνωσθῆναι ἐπιστημονικῶν μελετῶν καὶ τὴν συζήτησιν αὐτῶν ἀφορώσων ἢ τὴν ἀρχαιότητα, ἢ τὸ πνεῦμα οἱ ἐμπορούμενοι τούτου προσιπλῶν νὰ ἀναζωογονήσῃσι πρὸς ἀναζωπύρωσιν τοῦ ἔθνικο ὁρονήματος, ἢ τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν, ἢ τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν πραχθέντα καὶ διανοηθέντα ὑπὸ τῶν οὐδέποτε τῶν πνευματικῶν βίων ἀμεληθέντων πατέρων ἡμῶν, ἢ τὴν νεωτέραν ἐπιστήμην, ἢ καὶ ἄλλα γενικώτερα, καὶ ἢ ἐκαστος τῶν ἀναγνωσκότων ἐκείνητο προαίρειν καὶ εἰδικότητα. Ἀλλὰ παρὰ τὰς μελέτας ταύτας ὁ Σύλλογος μεταξὺ τῶν κυρίων αὐτοῦ ἐργασιῶν ἐξηκολούθησεν ἐπιμελούμενος τῶν δημοσίων διαλέξεων καὶ ἀναπτύσων αὐτάς, δι' ὧν προτίθετο ὅπως εὐγλωττοί, εὐληπτοὶ καὶ εὐπαλιδεῖς ἀγορηταὶ καθιστάσι κοινὰς τὰς πολυειδεῖς τοῦ αἰῶνος μαθήσεις καὶ συναγείροντες ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Συλλόγου τοὺς πολλοὺς τὸ μὲν ἀποτρέψωσιν αὐτοὺς ἄλλων ὁλισθηρῶν διασκηδόμενων καὶ φητῆσεων, τὸ δὲ διδάξωσι τὸν νοῦν καὶ συντελέσωσιν εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν καρδιῶν τὸ ὡσεὶ μὲν τῷ ἡδὲ μινόντες. Καὶ τὰ τῶν διαλέξεων θέματα ἐκ ποικίλων ὡς τὰ ἀναγνωσμάτων ἔλονται πηγῶν, τῶν ἀγορητῶν ἐκλεγόντων μὲν κατ' ἀρρέκειαν τὸ ἀντικείμενον τοῦ λόγου αὐτῶν, προσπαθοῦντων δὲ πάντοτε νὰ συμπαραστήσῃσι πρὸς τὸν ἐν δέοντι συζητηθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ νέου Κανονισμοῦ προκηρυχθέντα σκοπὸν καὶ ἀποφευγόντων τὴν διαπραγματεύσιν ζητημάτων ἅπερ ἡπτόντο τῆς θεσπεσίας καὶ τῆς γρηφίου πολιτικῆς.

Ἀλλὰ Φιλολογικὸν Σωματεῖον τὰρ Ἑλλήνων ὑπὸ ταιούτους λαμπροὺς αἰῶνους συνηγοτήθην καὶ ὑπὸ ποσούτῳ θεσμῶν ἑλπίδων χαριετισθῆναι ὅτι ἀδύνατον νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ ὅρα ταῦτα, τὴν δ' ἐπέτασιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ οἷον ἀνεπαίσθητος προεξητήσαντο καὶ πρᾶν ἡγήσαντο φιλόμορσοι ἄνδρες τὰς πολὺς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐκπαιδευτικὰς καθυρώντες ἀνάγκας καὶ ἐπιθυμοῦντες ὅπως τὸ ἡμέτερον Σωματεῖον κατασταθῇ ὁ ὁδηγὸς τῆς

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΒ')

(Περίοδ. Τόμ. Ε', σελ. 87).
 Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκτός τῆς Ὀθμῃς. Αὐτοκρα-
 τρίας ἰδίως δι' ἐν Παλλίᾳ ὑπὸ πληρῆς καὶ φι-
 λου τοῦ Συλλόγου ἤρξατο ἀπὸ τῆς περιόδου
 ἐκείνης κραταυνομένη, συνελθόντων ἰδίᾳ
 πρὸς τοῦτο τῶν μέτρων ἀπερὶ κατὰ τὴν 1868
 — 1869 προέδρου ἔλαβε φιλοτιμηθῆς νὰ
 ἐγγράψῃ πολλοὺς δωρητὰς τῶν ἐν Παρισίοις
 πρὸς ἐμφύσησιν τῶν ἐλλήνων γραμμάτων
 Συλλόγων, ἀποστείλαντες αὐτὴν ἀνὰ 100
 φράγκα, καὶ 100 περίπου μύλια εἰσφέροντα
 10 φράγκα κατ' ἑτος. Ὅχι δι' ἔξινον τοῦ ἡ-
 μετέρου Συλλόγου καὶ τῶν πρὸς τοὺς ἐκτός
 σχέσεων αὐτοῦ καὶ ἡ πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις

Σύλλογον προσφορά τοῦ κ. Χρυστάκη Ζωγράφου εἰς 20,000 φρ. ὅπως ἐν τῶν τόκων τοῦ ποσού τούτου συσταθῇ παρ' αὐτῶν φιλολογικῶν ἀγωνιστήματι εἰς ὃ προσετίθησαν ὅστερον καὶ ἑτέροι 5,000 μὲν φράγκων πρὸς τὸν αὐτὸν Σύλλογον, 25 δὲ χιλιάδες φράγκων πρὸς τὴν ἐν Μονάχῳ 'Ακαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, ἃς ὁ διαπρεπὴς ἰκείνους ἐν φιλομουσίᾳ ὁμογενεῖς πρὸς τὸν αὐτὸν ἀγωνιστήματι σκοπὸν προσέτιθεν.

Ὁ ἐν Γαλλίᾳ ὑπουργὸς τότε τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κ. Duruy, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1864 διορισθεὶς ἐπίτιμον μέλος τοῦ Συλλόγου εἶχεν ἤδη τότε πέμψει αὐτῷ κατασκευαστάτην ἐπιστολὴν ἐκτιμῶν προσκεκινῶσας εἰς τὸν ἐν Παρίσιος Σύλλογον προσφοράς ταύτης, ἐπίστευεν ἐκ δευτέρου κατὰ τὸ 1868 τῷ ἡμετέρῳ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ εὐχαριστήν ἐπὶ ταύταις καὶ ἀποστέλλων συνέμα αὐτῷ βιβλίον μεγάλῃς ἀξίας, ἃπερ δυστυχῶς κατεστέρησεν κατὰ τὴν μεγάλην ἐν Πάρκ πυρκαϊάν τῆς 24 Μαΐου 1870. Τὴν τελευταίαν ταύτην ἐπιστολὴν μεταφερόμεν ὁλόκληρον ἐνταύθα ὡς τῶν ἐπιστημωτέρων τεκμηρίων τῆς ἐκτιμῆσεως καὶ ἐνέργειων τοῦ Συλλόγου ἔχουσιν ὡς ἑξῆς.

Monsieur le Président,

Desirant donner au Syllagos Hellénique un témoignage de ma sympathie et lui exprimer mes remerciements pour l'intérêt qu'il a pris par des souscriptions à l'association française pour l'encouragement des lettres grecques, j'ai attribué, par un arrêt de ce jour, à la bibliothèque de cette Société un certain nombre d'ouvrages provenant des dépôts de mon département, dont je vous adresse ci-jointe la liste etc. etc. etc.

Le Ministre de l'instruction publique
(Signé) DUBOIS.

Ἐκτός δὲ τοῦ ἐπὶ Ναπολέοντος Γ' διαστή-
μου ὑπουργοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐν
Γαλλίᾳ καὶ ἄλλοι περὶ τούτου ἐν τῇ πολιτικῇ ἀν-
δρες ἐπέστειλαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τῷ
ἡμετέρῳ Συλλόγῳ, τινὲς μὲν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν
γνώσει χρησάμενοι, τινὲς δὲ τῇ ἀρχαίᾳ ἢ
τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ. Ὅπως ὁ περιεχόμενος
4 Ἀπριλίου 1864 τῷ τότε Προεδρίῳ τοῦ ἡ-

μετέρου Συλλόγου αὐταῖς λέξεσιν ὡς ἀκο-
λουθῶς.

«Σεβάσμιε Κίριε Ἀριστάρχη,

Ὁ φίλος μου καὶ συνήθης κύριος Καραθεοδωρῆς,
ὁ τῆς Ὀθωμανικῆς Πρεσβείας ἐν Βερολίῳ γραμμα-
τεὺς, νεωστὶ δούρο ἀφικόμενος ἐκ Κων/πόλεως ἐπέ-
δωκε μοι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὴν ἐπιστολὴν σου ἃ'
ἦς μοι ἀγγέλλεις ὅτι ὁ ἐν Κων/πόλει Ἑλληνικὸς
Φιλολογικὸς Σύλλογος ἐλετὸ μὲ μέλος ἐπίτιμον ταύ-
της τῆς ἐταιρίας καὶ ὁ μοι ἀπέσταλκεν τότε ὑπὲρ
τούτου ἔπλωμα καὶ δύο τεύχη τὰ πρῶτα τῶν ἐκ-
δομένων ὑπὸ τοῦ Συλλόγου συγγραμμάτων. Ἀνα-
γινώσκων δὲ τὰς τοῦ Συλλόγου διατριβὰς σφωδράτας
τε καὶ πολυμαθεῖας πλήρεις τῆς ἀκριβοστάτης ἡγή-
σθην μὲν ὡμῶν τὴν περὶ παιδείαν σπουδὴν, ἀξίαν τῶν
προγόνων τῶν ἐνδοξότατων, ἡγάσθην δὲ τῶν λόγων
τὴν εὐρύθῃ δεινότητά καὶ τὴν παντοδαπῆς ἐπιστήμης
ἀμαρτίαν καὶ τὸ ὕψος τε καὶ βάθος τῆς φιλοσοφίας
ἡλικίας. Καίρω μὲν οὖν ὅτι τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἡρώ-
σάν με δέξασθαι εἰς τὴν φιλομαθῆ κοινωνίαν, ἣν
ἔσθωσαν ἐπ' ὀφελείᾳ καὶ αὐτῇ τῶν ἐπιστημῶν καὶ
πολλὴν ὡπὲν χάριν ἔχω ἀντὶ ταύτης τῆς εὐνοίας τε
καὶ εὐεργεσίας, αἱ δὲ λιπαρῶς ἐξηγήσασθαι τοῖς τοῦ
Συλλόγου Μέλεσι καὶ μάλιστα τῷ Ἑλλογισμωτάτῳ
Προέφρῳ Βασιλεῖ τὴν ἐμὴν εὐχαριστίαν.

Ἐφ' ὧς, ἀνερ φιλικῶς.

AUG. BOECKH.»

Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔαρ τοῦ ἔτους 1864 ὁ ἡμέ-
τερος Σύλλογος ἔσχε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἀ-
ναγνώσῃ καὶ καταβῇ εἰς τὰ ἀρχεῖα αὐτοῦ
τὰς ἐπιστολὰς τῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν κ. κ.
Γιάδστωνος, Ἐλ. κ. κ. Μιλλέρου καὶ Βρυ-
νίτου δὲ Πρίστου ἐν Παρίσι, ὧν ὁ τελευ-
ταῖος ἐπέμψεν ἡμῖν ἑνὴν συγχρόνως τρεῖς
ἐπιστολάς, τὰς μὲν δύο ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ
ὡς ἐπίτιμου μέλους τοῦ Συλλόγου, καὶ ἡ δευ-
τέρα διαλαμβάνει ὅς κατεβάνεν ὁ σοφὸς
φιλέλλην προσπάθειάς πρὸς ἀναστολὴν βι-
βλίων εἰς τὴν τοῦ Συλλόγου βιβλιοθήκην, τὴν
δὲ ἑλληνιστὶ πραγματευομένην περὶ τῶν
συκτασίων ἐν τῷ Συλλόγῳ ἀρχαιολογικῇ
καὶ ληγουσάν ὡς ἑξῆς.

«... Δυσκόλιν εἶναι ἐὰν ἕνα ὅστις δὲν ἐπισκί-
φῃ πρὸς τοὺς τόπους καὶ φθόνῃ παρεούσης εἰς τὴν ἀ-
παιτούμενην ἀκριβείαν. Ἰσως ὅλως ἐνασχοληθῇ πάλ-
ιν πλέον ἐκτενικῶς περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως.

τυχίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ σκοποῦ ἐπιπροσθίοντα προσκόμματα ἐλογίσθησαν ὑπὸ τῶν μελῶν ἐκείνων ὅτινα ἀντιτάσσοντο τῇ τοιαύτῃ ἐπεκτάσει τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου, προσβάλλοντα ἰδίως τὴν τῶν πόρων αὐτοῦ σμικρότητα καὶ ἀποδεικνύοντα πρὸς ἐπιχείρησιν ἥτις καθίστα τὸ ἡμέτερον Σωματεῖον γενικὸν κέντρον τῆς παρ' ἡμῖν ἐλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἀλλὰ μόλις εἰχον ἥδη φηρισθῇ ἐκ τῶν 86 αὐτοῦ ἀθρῶν τὰ 53, ἐν οἷς καὶ τὸ ἰδάριον ζ' τοῦ πρώτου ἀθρῶν τὸ ἔρχον μεταξὺ τῶν μέσων τῆς τῶν γραμμάτων καλλιτελείας αὐτὴν ὑποστηρίζει τῶν ἀπόρων σχολείων, καὶ ἰδοὺ ὁμογενῆς φιλόμουσος ἐν ταῖς μέγιστα ἐπιστέλλει τῷ Συλλόγῳ τῇ 4 Μαΐου 1871 προσφέρειν 200 μὲν Ὀθωμανικὰς λίρας, ἀλλ' τὰ ἄπορα σχολεῖα, 500 δὲ φράγκα πρὸς ἄροσιν περιοδικῶν διὰ τὸ Ἀναγνωστήριον.

Τὴν περὶ τῆς πρώτης ταύτης προσφοράς ἐπιστολὴν νομιζομένην τοσούτοις μάλλον προσήκον νὰ μεταγραφῇ ἐν ταῦθα, ὅση ὑπῆρξεν αὐτῇ ἡ πρώτη καὶ συντελεστικωτάτη ἐνδύρουνσι πρὸς τὴν νῦν εὐρίαν τοῦ Συλλόγου ἐνέργειαν, τὴν ἐκπαιδευτικὴν.

α' Ἐστῆμι Κ. Προέδρε.

Ἐπιθῶμις νὰ συντελέσω εἰς τὴν διαδοσὶν τῆς παιδείας κατὰ τὴν Ἀνατολήν, ἥτις ἄλλοτε τοσούτοις προεβήκειν εἰς τὰ γράμματα, ἀγγέλλω διὰ τῆς παρούσης μου εἰς τὸν Φίλολ. Σύλλογον, ὃν ἄξιον προέριε, ὅτι προσφέρει κατ' ἔτος διακοσίας Ὀθωμανικὰς λίρας, ἵνα δίδονται εἰς τὰ ὑφ' ἑκείνου ὑποστηρίξεως σχολεῖα ἢ πρὸς σύστασιν νέων, ὅπου ἀνάγκη ὑπάρχει. Τὰ παλαιότερα θέλει κανονίσαι ὁ Σύλλογος ὅπως κρίνει ὑπερμιώτερον.

Ἐπρὸς τοὺς τοσούτους ἑτέρα πεντακόσια φράγκα πρὸς ἄροσιν Περιοδικῶν διὰ τὸ Ἀναγνωστήριον τοῦ Συλλόγου.

Ἐν Γαλατῇ τῇ 4 Μαΐου 1871.

Διατελὺς προθυμότητος
Χρ. Ζωγράφος.»

Εὐθὺς μετὰ τὴν προσφορὰν ταύτην ἤτοι τῇ 14 Μαΐου 1871 ὁ νέος Πρόεδρος ἀναγγέλλει ὅτι ἕτερος διακρεπίστατος ἐπιφίλομος αἰσθημασὶν ὁμογενῆς, ὁ κ. Γεώργιος Ζωγράφος, προσφέρει ἐπίσης τῷ Συλλόγῳ 200 Ὀθωμανικὰς λίρας κατ' ἔτος, ὡς ὁ κ. Χρῆς. Ζωγράφος, πρὸς τὸν ἐρχόμενον σκοπὸν. Τὸν δὲ Μάιον τοῦ 1872 κατὰ τὴν ἐπίτειον ἐορ-

τὴν τοῦ Συλλόγου, ὁ αὐτὸς Πρόεδρος ἀναγγέλλει ὅτι ἡ εὐγενὴς προσφορὰ τοῦ κ. Μενελάου Νεγροπόντη ἐξ 100 λιρῶν ἦν εἶχεν ὁρίσει, ὡς ἐν ταῖς ἐμπροσθεν ἐρρόθη, πρὸς βράκειν τεσσάρων Παρθενουργειῶν θέλει ἐξακολουθήσει ἐνιαυσίως χρησιμομένη πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπόρων σχολείων ἀναγκαιῶν συνάμα τοῖς ὑπὸ εὐγνωμοσύνης πλήρη τὴν καρδίαν αὐτῶν αἰσθανομένοις παρεστῶσιν ὅτι ἕτερος τῶν γραμμάτων προστάτης, ὁ κ. Ἀνδρέας Βαλλιάνος, προσφέρει ἐτησίως 100 ἐπίσης Ὀθωμανικὰς λίρας πρὸς τὴν αὐτὴν φιλογενὴ πρόθεσιν.

Τὸ παρὰδειγμα τῶν γενναίων ταύτων ἐνεργειῶν τοσούτων ταχέως καὶ προθύμως ἐμυμήθησαν καὶ ἄλλοι φιλόμουσοι ὥστε τὸ μὲν 1872 ὁ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς πρόεδρος κατὰ τὴν ἐπίτειον τελετὴν τοῦ Συλλόγου ἀνήγγειλεν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ὅτι εἰς τὰ ἄπορα τῶν ἐπαρχιῶν σχολεῖα διενέμετο 829 λίραι Ὀθωμανικαί, ἀποτελούμεναι ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν καὶ ἐκ τῶν 229, ἃς ἰδωρήσατο ἡ Αὐστροτουρκικὴ Τράπεζα. Τῷ δὲ 1873 ἕτερος πρόεδρος τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς ἰδημοσίεως κατάλογον ἀπομνημονεύων εἰς τὰ ἄπορα σχολεῖα χρηρημάτων ἀναβαινόντων εἰς 1190 Ὀθωμανικὰς λίρας καὶ ἀποτελουμένων ἐκ τῶν 420 ἃς ἐνομήσατο ἡ ἐνωμένη τῶν τῆς ἐλληνικῆς Μουσικῆς ἐργασιῶν κ.κ. Χρυστάκης Ζωγράφος καὶ Γ. Ζωγράφος, ἑκατὸς αὐτῶν ἀνὰ 200, καὶ 20 πρὸς τοὺς αἰς ὁ δεύτερος χρηρῶν αὐτὰς τακτικῶς ἀπὸ τοῦ 1873 διὰ τὰ τῆς Νευροκόπης Σχολεῖα, ἐκ τῶν 100 Ὀθωμ. λιρῶν τοῦ κ. Ν. Νεγροπόντη, ἐκ τῶν 159 Ὀθωμ. λιρῶν ἃς ἐκ τῶν πόρων αὐτοῦ προσέβαλεν ὁ Σύλλογος, ἐκ τῶν 400 Ὀθωμ. λιρῶν, ἃς ἡ χρηρῶν ἡ Τράπεζα Κων/πόλεως, ἐξ 100 Ὀθωμ. λιρῶν ἃς ἡ εὐγενεστάτη κυρία Δομνίκη Δρ. Ζωγράφος παρέσχε διὰ τὰ ἐν Πρεσβυτέρῳ Σχολεῖα καὶ ἐξ εἰκοσιν ἃς ὁ κ. Καραπάνος ἰδωκ' διὰ τὰ Σχολεῖα τῆς Σιλοστρίας. Τὸ ποσὸν τοῦ προεβήκει τῷ 1874 εἰς λίρας Ὀθωμανικὰς 1435, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ταῦτο προέδρου τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐκ τῆς λογοδοσίας τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου, διότι εἰς τὰς τακτικὰς ἐνιαυσίως συνδρεμάς τῶν κ. κ. Χρυστάκη Ζωγράφου, Ζωγράφου, Νεγροπόντη καὶ Βαλλιάνου προσέτιθεν ὁ 5 λιρῶν, ἡ τοῦ κυρίου Α. Ἀρισταίδου ἐκ 200, ἡ τοῦ κ. Ζήνωνος Κλεάνθους ἐκ 200,

ἡ τοῦ κ. Σπυρίδωνος εἰς 100, ἡ τοῦ κ. Κ. Ἡλιάσκου εἰς 50, ἡ τοῦ κ. Θεοδ. Μαυροκορδάτου εἰς 10, ἡ τῶν ἀδελφῶν κυρίων Ἀντωνιάδων εἰς 10. Τῷ 1875 τὸ ὑπὲρ τῶν ἀπὸ τῶν σχολείων ποσὸν ἀνῆλθετο εἰς 1000 Ὄθωμ. λίρας ἀποστειλόμενον εἰς τῶν ἐνταυτίων συνδρομῶν τῶν κ. κ. Χριστάκη Ζωγράφου, Ζαρίφη, Νεογροπόντι, Βασιλειάνου, Ἀντωνιάδων καὶ Ἀμβροσίου Μαυροκορδάτου (ἦτοι 200+220+100+100+10+5) ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου 210, ἐκ τῶν ἀφελημάτων μουσικῆς τινος συναυλίας 40 λιρῶν, ἐκ τῆς προσφοράς τῶν ἐν Λονδίῳ κ. Μιχαῆλ καὶ Ζαρίφη 44 Ὄθωμανικῶν λιρῶν, ἐκ τῆς τοῦ κ. Μιχαῆλ Σπάρταλη 44 λιρῶν, ἐκ τῆς τοῦ κ. Α. Ζίρου 16 καὶ ἐκ τῆς τῶν ἀδελφῶν Μελῆ, ἐν Λονδίῳ 5 λιρῶν. Ἡ οἰκονομικὴ ἐν Τουρκίᾳ κρίσις ἐπιρρέασα, ὡς εἰκόσ, καὶ τὸ ἡμέτερον Σωματεῖον ἠλῆσταις τὸ διὰ τὰ ἄπορα σχολεία ποσὸν εἰς 525 Ὄθωμανικὰς λίρας τῷ 1876—1877 ὡς καὶ κατὰ τὸ 1877—1878.

Οὕτως ἀπὸ τῆς ἀναθεώρησος τοῦ νέου Κανονισμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ψηφισθέντος καὶ ὅλα αὐτοῦ τὰ ἄρθρα καὶ ἐκδοθέντος τῇ 2 Ἰουνίου 1871 ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος κατέστη οὐχὶ πλεον ἐλληνικὸς ἀλλὰ Πανελληνίος περιβαλὼν διὰ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐνθα κατοικοῦσιν Ἕλληνας ἢ ὀρθόδοξοι ὀρεγόμενοι τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐλθωσιν εἰς συνάφειαν μετ' αὐτοῦ διὰ τὰς ἐκπαιδευτικὰς αὐτῶν ἀνάγκας· καὶ ὁ τῶν τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Κανονισμοῦ προτείναντων καὶ ὑποστηρίζαντων αὐτὴν πόθος ὅπως ὁ Σύλλογος κατασταθῇ οἰονεὶ ὑπουργεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἑλλήνων τε καὶ ἑλληνιζόντων, δυνατόν εἴπειν, κατὰ μέγιστον μέρος ἐφαρμοσθεὶς. Εἰς τοὺς ἀμείψας εἰς τοὺς ἐν ἐπαρχίαις Μητροπολίτας, εἰς τοὺς ἐφόρους τῶν Σχολείων, εἰς τοὺς Συλλόγους καὶ τὰς Λέσχας ἐγκύκλιον ἐρηκνευτικὴν τοῦ νέου αὐτοῦ Κανονισμοῦ εἰς πλῆθον ἐγγράφων καὶ πληροφοριῶν περὶ τῆς ἐν ἀπέρῃ τῇ Ὄθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ καταστάσεως τῆς ἑλληνικῆς παιδείας· ἐκτοσε δὲ ἐναυσίως τὸ ἡμέτερον Σωματεῖον λαμβάνει περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἀριθμὸν ἐγγράφων ὅσους ὑπερέβη μὲν ποτὶ τὰ διακόσια καὶ πεντήκοντα, οὐδέποτε δὲ σχεδὸν ἦτο ἐλάσσων τῶν ἑκατῶν, καὶ ὅσους προσυβίμενος εἰς τὰ ἔτερα ἐγγράφα ἀπὲρ λαμβάνει ὁ Σύλλογος παρ' ἄλλων

ἐπιστημονικῶν Σωματείων ἢ ἀνδρῶν ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς ἐπιστήμασι διαπρεπόντων ἀναθεβαίνει τὸ σύνολον τῶν εἰς τὸν Σύλλογον πεμπομένων ἐγγράφων εἰς 500-600 κατ' ἔτος.

Αἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τακτικαὶ συναθροίσεις ὠρισμένως τινῶν τάξεων πολιτῶν καὶ ἡ ἀδελφικὴ σύμπραξις τῶν ἡμετέρων ὁμοεικῶν εἰς ἀπάσας ἀνηκόντων τὰς τάξεις ὑπὸ τὸν τίτλον τῶν Συλλόγων, Ἀδελφοτήτων, Λεσχῶν ἢ Ἀναγνωστηρίων πρὸς τὸν εὐγενῆ σκοπὸν τῆς ὑποστηρίξεως τῶν σχολείων ἢ πρὸς ἀνταλλαγὴν φιλολογικῶν, ἀρχαιολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν τιμῶν γνώσεων ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εἶχον κατασταθῇ ἀξιώσκειν ἔθιμον διαδεχθῆν ἐν εὐρυτέραις διαστάσεσι τὸν οἰονεὶ ἐθνικὸν ἐκείνων θεσμὸν δι' ὃν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως εἰσφοράς τῶν ταπεινῶν διὰ τῆς γενναίας εἰσφοράς τῶν μελῶν αὐτῶν κατέλαβον ἐνδοξον σιλῖδα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς παρ' ἡμῖν ἀναγεννήσεως τῶν γράμμάτων. Ἰδίᾳ δὲ μνημονευτοὶ ἐνταῦθα ὁ ἐν Ἀθήναις Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν γράμμάτων καὶ ὁ ἐν Σέρραις Φιλεκαπιδευτικὸς Μακεδονικὸς Σύλλογος, οἵτινες ἐκαστος ἀνέλαβε τῶν μέσων καὶ τοῦ κύκλου τῆς διανομοῦσας αὐτοῦ εἶχον ἀρχίσει ἤδη νὰ ἐπιμελῶνται καὶ κρῶνται τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀναγκῶν πολλῶν ἐν Ἀνατολῇ ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν. Ἀλλ' ἀπ' ἑσού ὁ ἡμέτερος Σύλλογος προσέθηκεν εἰς τὰς λοιπὰς αὐτοῦ ἐργασίας καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴν ἔργειαν, ἡ τῶν Φιλεκαπιδευτικῶν Συλλόγων πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἑλληνικῆς ἀγωγῆς συμπεριεῖς οὕτως ἐπολλυπλασιάσθη ὥστε τῷ 1874 ἤδη περιελαμβάνοντο 75 τοιαῦτα Σωματεῖα ἐν τῇ Ὄθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ, ἐξ ὧν δύο ἐν ταῖς παριστρίαις Ἡγεμονίαις, Ἐμμετος ἡ ἄμμος ἀπόρροια τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ὑπῆρξαν ἐπίσης οἱ διάφοροι ἐν Κων/πόλει συνεταίρισμοι οἱ σκοπὸν προτιθέμενοι τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γυναικείας ἑλληνικῆς παιδείας ἐν Τουρκίᾳ, καρποὶ δὲ καὶ γόνου προκύψαντες ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σωματείου ἡμῶν εἰσι καὶ οἱ Ἐκπαιδευτικοὶ Σύλλογοι Ἡπειρωτικῆς, Θερρακικῆς, Θεσσαλικῆς, Ἰερατικῆς καὶ ἡ Μακεδονικὴ Ἀδελφότης, ὧν ὁ μὲν Ἡπειρωτικὸς ταχθεὶς ὑπὸ τὴν περιρρήν προεδρίαν τοῦ κ. Χρ. Ζωγράφου, ἐπιτίμου αὐτοῦ Προέδρου, ἐδαπάνησε χιλιάς λίρας τῷ 1874 ὑπὲρ τῶν ἐν Ἡπείρῳ σχολείων, ἐκτός 1350 ἄλλων, ἅς μόνος ὁ ἐξερχος οὗτος ἐν ταῖς φιλο-

μοῦσις ἀνὴρ δαπανᾷ ἀπὸ τοῦ 1871 πρὸς συντήρησιν τῶν ἐν Κεσορατίῳ τῆς Ἡπείρου ἰδρυθέντων δύο Ζωγραφείων διδασκαλείων, ἐνὸς τῶν ἀρρέων καὶ ἑτέρου τῶν θηλέων· ὁ δὲ Θερκιὸς ἀναγνωρίζων ὡς προστάτην καὶ ἐπίτιμον αὐτοῦ Πρόεδρον τὸν κ. Γ. Ζαρίφην ἐδαπάνησε τὸ αὐτὸ ἔτος ὑπὲρ τῶν ἐν Θέρκῃ ἀπόρων σχολείων 600 λίρ. ἐκτὸς τῶν ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ φιλογενεστάτου ἀνδρὸς ἀπὸ τοῦ 1874 χρηρηγομένου γιλιώ'Οθωμ. λιρῶν πρὸς συντήρησιν τῶν ἐκτοῦ ἐν Φιλιππουπόλει συστηθέντων δύο Ζαριφείων διδασκαλείων, ἐνὸς τῶν ἀρρέων καὶ ἑτέρου τῶν θηλέων.

Τὰ πρὸς συντήρησιν ἀπόρων ἢ ἑδρυσιν νέων σχολείων κατὰ τὰ ἐπιοῦντα ἔτη δαπανηθέντα ὑπὸ τῶν δύο τούτων Συλλόγων ἐνεκα τῶν περιστάσεων ἡλιατωθήσαν ὥσπου οὐ μὴ ἀπομείνῃτων αὐτοῖς ὡς σταθερῶν κεφαλαίων ἢ τῶν αὐτῶν ἀπὲρ ἢ φιλόμοους ζωνορίας τῶν τῆς ἐθνικῆς παιδείας εὐεργετῶν δαπανᾷ κατ'ἑξῆς· διὰ τὰ ἐν Κεσορατίῳ καὶ Φιλιππουπόλει διδασκαλεῖα. Ἀλλὰ τὰ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς συστάσεως τῶν δύο Συλλόγων, Ἡπειρωτικοῦ καὶ Θερκινοῦ, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπόρων ἡδρυσιν νέων σχολείων, ἦτοι τὸ 1873, διανεμήθη, καὶ τὸ μὴ φύλακτα εἰς τὸ κατὰ τὸ 1874 ἀνωτέρω μνημονευθὲν ποσόν, ἥσαν ἥδη ἄξι' λόγου, διότι ὁ μὲν Ἡπειρωτικὸς διένειμε τότε 600 λίρας, ὁ δὲ Θερκιὸς 455. Ἀναγκαῖον δὲ νομίζομεν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἐν σπουδαίως τὰς περὶ τῶν δύο ἐπαρχιῶν Ἡπείρου καὶ Θέρκης μερίμνας τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου διηκούλυνεν ἡ σύστασις τῶν δύο φερωνύμων αὐτῶν Συλλόγων, οὐδαμῶς ὅμως ἐπαύσατο οὗτος κηδόμενος τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων, ὡς δὲν ἔπαυσε φρονεῖν καὶ περὶ τῆς Μακεδονίας, καίπερ προηγουμένης καθιδρυμένου ἥδη τοῦ ἐν Σέρραις Μακεδονικοῦ, διανεμὸν ἐκείνотε κατὰ τὸ ἐνὸν χρηματικὸ βοληθῆκα καὶ εἰς τὰ τῶν τριῶν τούτων τμημάτων σχολεῖα, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰ τῆς Θέρκης καὶ τῆς Μακεδονίας.

Οἱ φερώνυμοι οὗτοι τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θέρκης Συλλογοὶ τῷ 1872 ἰδρυθέντες τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν τῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου διεσπόντων ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις φιλεκπαιδευτικῇ Σωματείᾳ κατέστησαν αἱ δεξιαί, οὕτως εἰπεῖν, χεῖρες αὐτοῦ· ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἤθελον αὐταὶ κινεῖσθαι οὐδ' ἐπικινεῖσθαι ἐπὶ τοσαύτας μακρὰν ἡμῶν πνευματικῆς ἰστίας, ἀν' ἐν ἐνίσχυει τὰ

νεύρα αὐτῶν ἡ γενναιοδωρεῖα καὶ εἰς ἄλλα εκπαιδευτικὰ Σωματεία οὐ σμικρὰ δαπανῶντων πρώτιστα μὲν τῶν δύο εἰρημένων ὁμογενῶν, εἶτα δὲ καὶ ἄλλων φιλομούσων ὁμοεθνῶν, ἐξ ὧν ἀρκοῦμεθα νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα μόνον τῶν ἐν τῷ προεδρικῷ λόγῳ τοῦ 1874 ἀναφερομένων, ἦτοι τῶν κ.κ. Ἀνακτορίου Βατοπεδινού προσεγγυήντος 100 Ὀθωμανικῆς λίρας, Ζήνωνος Κλεάνθους ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω που μνησθεισῶν ἑτέρας 100, Κυρίας Ἑλένης Ἀσχιγίνους ἑπτασίς 10, Κυρίας Ἑλένης Πιρίβηλιν φράγ. 100, διὰ τὰς ἀνάγκας καὶ γένει καὶ τὰς ἐργασίας τοῦ Συλλόγου, παραλείποντες τὰ ὀνόματα τῶν φιλομούσων οὓς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ καταγραφόμεν ἢ ἐν τοῖς ἐπισθεν καταγράφομεν, ὡς καὶ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα ὀνόματα τῶν δωρητῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ἀπὲρ ἀκριβῶς ἀπαριθμόμενα μακρὸν ἀποτελέσουσι κατὰλογον καὶ λίαν ἐνθαυρνυτικὸν διὰ τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἀνάβυστον.

Τὴν ἀπὸ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Κανονισμοῦ εὐρύτητα τῶν ἐνεργειῶν καὶ τὴν ἐπέκτασιν καὶ τακτοποιήσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου μαρτυρεῖ προδήλως τὸ Α' τοῦ Κανονισμοῦ τούτου ἀρθρον ἔχον ὡς ἐξῆς.

ΑΡΘΡ. 1. Σκοπὸς τοῦ ἐν Κ/Πολεὶ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐστὶν ἡ τῶν γραμμάτων ἐν γένει καλλιέργεια καὶ διάδοσις κατὰ τὴν Ἀνατολήν· α') διὰ τῆς ἐγγράφου ἢ προφορικῆς ἐν αὐτῇ διανοίας φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν μελετημάτων·

β') διὰ δημοσίων διαλέξεων· γ') δι' ἐκδόσεως ἡμερησίου περιοδικοῦ συγγράμματος·

δ') διὰ φιλολογικῶν ἐπιστημονικῶν σχέσεων μετὰ Συλλόγων καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν καὶ φιλολογικῶν καθιδρυμάτων τῆς αὐτῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς ἑλλοκαπῆς·

ε') διὰ συστάσεως δημοσίας ἐκδόσεως τῆς, Ἀναγνωστηρίου καὶ συλλογῶν·

ς') διὰ συστάσεως διαγωνισμῶν περὶ ἀράσεων τῆς παιδείας, ἢ πρὸς λύσιν φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων·

ζ') δι' ὑποστηρίξεως ἀπόρων σχολείων ἢ καθ' ὅρους νέων·

η') διὰ παντὸς ἄλλου μέσου πρὸς τὴν σκοπὴν τοῦ Συλλόγου συντελούντος.

Πρὸς τακτικωτέραν δὲ διευθέτησιν τῶν περικείμενων αὐτῶν ὑπὸ τοῦ νέου Κανονισμοῦ

αρχιζομένων εργασιών, ὁ Συλλόγος παρεδέχθη καὶ ἐφήρμοσε τὸ σύστημα τῆς ἀνὰ πᾶν τῆς ἑλληνικῆς εἰδικῶν διαρκῶν ἐπιτροπῶν, ἥτοι τῆς ἑκτακτικῆς, πρεσβευτικῆς αὐτοδικοῦ, ἐπὶ τὸν ἕνός των ἀντιπροϊόντων τοῦ Συλλόγου, τῆς Οἰκονομικῆς, πρεσβευτικῆς ἐπίσης αὐτοδικοῦ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου των ἀντιπροϊόντων, τῆς Φιλολογικῆς, τῆς Ἐπιστημονικῆς, τῆς Ἀρχαιολογικῆς, τῆς Συντακτικῆς, των τελευταίων τεσσάρων διατεταμένων ὑπὸ ἰδίου ἐκδοτικῆς ὀργανισμοῦ συσταχθέντος ἀπὸ τοῦ 1871 κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν σύστασιν καὶ ἐκτελοῦσιν ἐκάστης ἑνα Πρόεδρον, ἕνα γραμματεῖα καὶ ἕνα λογισηγία ἐν τῶν μελῶν αὐτῆς κατ' ἑῶς καὶ τῆς Μουσικῆς. Τὸ σύστημα τοῦτο διέτετο ἀπὸ τοῦ 1871 τὰς ἐσωτερικῶν τοῦ Συλλόγου ἐργασίας ἀπείθει δὲν ἐνεῖσι τελεσφόρον, διότι ἐκ δυναμικῶν ἀπάντων των ὑπὸ συστάσεως ἀντικειμένων νὰ διεκινηθῶσιν ἡ ἐπιτηρησθῶσιν ἐν ταῖς τακτικαῖς συνεδριάσεσι τοῦ Συλλόγου, τὸ Σωματεῖον τῶν μελῶν διαφωτιστικῶν ἐν αὐταῖς ἐν τῇ ἡμερωτάκῃ καὶ εὐρυτάκῃ μελέτῃ των ποικίλων θεμάτων ἐρρινωμένων ἐξ ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ εἰδικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες μετὰ τοιαύτην ἀρχεῖβη καὶ περισσευμένην ἔρευναν υποβάλλουσιν τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς πρὸς τὴν ὁλοκληρῶν τοῦ Συλλόγου. Καὶ τὴν εἰς τὴν ὁλοκληρῶν σκοπὸν ἔχει ἐν γένει τὴν διευθετῶσιν των οἰκονομικῶν τοῦ Συλλόγου, μεριμνᾷ περὶ των κεφαλαιῶν καὶ προϋπολογισμοῦ αὐτοῦ, βοηθεῖ τὸν ταμίαν ἰδίως κατὰ τὸ ὡριζόμενον τοῦτο τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀντικείμενον καὶ προηκίζει περὶ των ἀρροδίων πρὸς αὐξάνει των πᾶσιν των Συλλόγου μέσων.

Τῇ Φιλολογικῇ Ἐπιτροπῇ ἀνατίθεται κατὰ τὸν Κανονισμὸν καὶ τὸν ἴδιον ἐαυτῆς ὁργανισμὸν τὸ καθέκαστον καὶ τὰ μερμὴν περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν Πατρῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀνακοινῶν τῇ Συλλογῇ τὰς νεωτέρας προόδους τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης, ἀρχολογίας περὶ τὴν ἔρευναν τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις χειρογράφων, κρίνει τὰ ἀνατίθεντα αὐτῷ διαγωνίσματα καὶ ἐπιμελεῖται τῆς συλλογῆς τῶν ζωντῶν μεμνημένων ἐν τῇ γλῶσσῃ τοῦ λαοῦ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ὁ α. Χριστόδωρος Ζωγράφος εἶναι ὁ ἀποκλισησὸς, ὅπως εἶπεν, ἐυεργέτης τοῦ φιλολογικοῦ κλάδου τοῦ ἡμετέρου Σωματείου χορηγῶν μὲν ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1873, τοῦ περὶ τοῦτου διαγωνίσματος

ἀγγελλθέντος τῇ 20 Αὐγούστου 1872, πρὸς
ἀρρῆσθαι δέκα συλλογὰς τῶν ὀντων ἡμε-
μείων, ἀπὸ δέ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1874,
ἐκ τῆς ἑπομένης, 450 ὀθωνιστικῆς λίρας πρὸς
ἐκδόσιν τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγρα-
φῶν κατατιθεμένων εἰς τὴν κατὰ τὴν Γρα-
μμὴν τῇ Γενικῇ Ἐπιτροπῇ καλουμένην. Ὁ
πρὸς τῶν ζώντων μνημίων ἐκδόσις τῆς Φι-
λολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῇ Περιουσίᾳ τοῦ
Συλλόγου τεκνικῶς δημοσιεύσασθαι ὥς καὶ
αἱ τῶν ἑοικέντων Ἐπιτροπῶν ἀναγινώσκονται
πάντοτε ἐν τῇ ἐπιτελει ὁρῶν τῶν Συλλό-
γων, τῇ τελευτῶν ἡν πρόητιν κυριακὴν τοῦ
Μαΐου, μετὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ Προέδρου
καὶ τὴν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκ-
θεσίαν.

«Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ ἔργον ἔχει τὴν συλλογὴν καὶ δευτερευόντως ἐπιγραφὰς, τὴν ἀπομνηνεύοντες περὶ διασκευῶν ἀρχαίων μνημείων γινόμενους νὰ καταστραφῶσι, τὴν μελέτην καὶ τὴν τέχνην τῶν ἀρχαίων θινῶν ἐν γίνεσι. Εἰς τὰς ἀπομνηνεύσεις αὐτῆς ὀφείλουται ἄλλα τε πολλὰ ἐργα λόγου δεῖκα καὶ ἡ σχεδίασις τοπογραφικῶν ἐπιγραφικῶν Χάρτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ᾗ διὰ πᾶν τὸν Συλλόγον ἐκδοθέντες, δευτερευόντως καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὄντως καὶ τῶν διαφόρων αὐτῆς θέσεων.

Η Έπιστημονική Επιτροπή ασχολείται συνήθως περί την εξέταση διαφόρων νέων επιστημονικών συγγραμμάτων, των οποίων την ύλη οφείλει διά τινος εισήγητου ή υποβάλλει εν τω πανεπιστημίου του Συλλόγου συνεδρίασει.

Ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπιμελεῖται τῆς κατ' ἔτος ἐκδόσεως τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου διατάσσουσα τὴν δημοσιεύσασιν αὐτῆν, ἐκτελούσασα τὰ πρὸς δημοσίαν ἀναγκαστικὰ καὶ δημοσιὰ διαλέξεις καὶ ἐν γένει ἐπαρεούσας ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς καὶ διαφωθεμένης ἐκτιμώσεως τῶν ἐπιστημῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου.

Ἡ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ, ἥς ἡ συγκρότησις κατὰ τὸ συλλογισμὸν ἐτος 1876—1877 ἀπε-
ραφίσθη, συνιστᾷ ἐν ἡ ἐκλεκτοῦ ἐπιστά-
του τοῦ ζήτημα τῆς σχέσεως τῆς ἐκκλησια-
στικῆς μουσικῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν ἐξέ-
ριστὴν κατὰ ἄλλα μέσα πρὸς ὅσον ἐνεστὶ γε-
νικωτέρην διδασκίαν τοῦ μουσικοῦ αἰσθημα-
τός εἰς τὰς καρδίας τῶν μετετέρων ὁμογενῶν καὶ
πρὸς ἐισαγωγὴν τῆς μουσικῆς τέχνης εἰς τὰ
κατώτερα ἡλικίαν παιδιόεντρια.

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τέλους

ἐντολὴν ἔχουσα νὰ πραγματοποιῇ τὸν ἀπὸ τοῦ νέου Κανονικοῦ εἰρὴν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀγωγῆς καὶ ἅπαντας τὸν Ὁθωμανικὸν Αυτοκρατορικὸν προορισμὸν, ἐρευνᾷ τὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πνευματικὴν τῶν ἡμετέρων κατὰστασιν, κρινεῖ τὰ ὑποδεδωμένα αὐτῇ πρὸς γνωμοδότησιν διδασκτικὰ βιβλία καὶ τὰ ἀνατιθέμενα αὐτῇ εκπαιδευτικὰ διαγωνίσματα, φέρει περὶ τῶν ὑποστηρικτικῶν ἀπόρων σχολείων ἢ περὶ τῆς συντάξεως νέων, ἀναλόγως τῶν ἐκαστοῦν τοῦ Συλλόγου πόρων, καὶ συντάσσει διὰ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς ἐκθέσειν ἀναγνωσκόμενην ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκτετατοὶν ἐστῆν τῷ Συλλόγῳ εὐθὺς μετὰ τῆς τοῦ Προέδρου λογοδοσίαν. Ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος συντάξεως αὐτῆς (1871—1872) ἐμελέτισε τὰ πρὸς βελτιώσειν τῆς κατωτέρης παιδείας μέρη, καὶ ἐνῷ ἀπερρίπτισα ἡ Ἐπιτροπὴ τῇ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἀλλοηλοδιδασκτικῶν μεθόδῳ διὰ τῆς αὐθιγῆς ἐκπαιτείας τοῦ 1872—1873 περὶ τῆς συντάξεως διδασκαλείου πρὸς μόρφωσιν κατὰ τὰς ἑλλην. διδασκαλῶν, ὁ Σύλλογος ἔσμεν ἀπορρήν νὰ προβῇ εἰς νέας γωνίους περὶ τούτου ἐνεργείας, εἰς προεκλήσεις ἢ γεννηοδωμῶν τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου καὶ τοῦ κ. Γ. Ζαφειροῦ. Εὐθὺς ἄμα γνωσθέντος ὅτι οἱ φιλομούσοι οὗτοι ἄλλες ἀπερρίψαν τὴν σύστασιν διδασκαλῶν, ὁ μὲν πρῶτος ἐν Καστορτοῦ, ὁ δὲ δεύτερος ἐν Φιλιππουπόλεϊ, καὶ ἐκινεῖσθαισαν τούτοις ὁ μὲν εἰς τὸν Ἰππειρωτικὸν ὁ δὲ εἰς τὸν Θρακικὸν Σύλλογον, ἐγεννήθη ἡ ἰδέα τῆς ἐκλογῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς συντάξιν γενικοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν διδασκαλείων. Ὁ δὲ Σύλλογος νομίσας ἀνυμικτώσαν τὴν ἐν τούτῳ σύμπτρῳ μετὰ τῶν ἄλλων δύο Συλλόγων συνενεθῆναι μετ' αὐτοῦς πῶς συγκροτηθῇ μὲν ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν τριῶν Συλλόγων, δοθῇ δὲ αὐτῇ ἡ ἐντολὴ ἵνα προσεκλήσῃ καὶ ἄλλα πρόσωπα δυνάμειν διαφασίσαι αὐτὴν διὰ τῆς πείρας καὶ τῶν εἰδικῶν γνώσεων αὐτῶν. Ἦ ἐπὶ αὐτῇ ἐπιτροπῇ τέχρῃα τῶνὸν συνεκροτήτων, προσκληθέντων ἔξωθεν, διπλῆν τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου, ὅπως μετὰσχουσιν αὐτῆς, καὶ δύο εἰδικῶν ἀνδρῶν, τοῦ κ. Ξανθοπούλου, γυναικαίσης, τότε ἐν Σμύρῃ καὶ τοῦ κ. Μαροῦλη, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Σέρραϊς διδασκαλείου, καὶ τῇ δὲ Προέδρῳ τοῦ Συλλόγου ἀνέγγειλε κατὰ Μάϊον τοῦ 1873 ὅτι θέσει τὰς βάσεις τοῦ γενικοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν διδασκαλείων.

ἔβλεπεν ἑπάρων πενταμελῆ μερικωτέρων ἐπι-
τροπῇν εἰς τὴν ἀντίθεσιν τῇ συντάξει προγράμ-
ματος πρότυπον διδασκαλίων καὶ γενικοῦ
τῶν διδασκalicῶν Ὀργανισμοῦ, ὅστις πρῶ-
τον καταρτίσθεις ἐντός οὐ μακροῦ διαστή-
ματος, ἀλλὰ μετὰ μελέτην ὥριμον, ἀνεγνώ-
σθαι μὲν ἐν πρῶτῃ τακτικῇ συνεδριάσει τοῦ
Συλλόγου κατὰ Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον τοῦ
1874, ἐραρμόζειν δὲ τὰ νῦν ἐν Κεστορα-
τῶ καὶ ἐν Φιλιππουπόλει.

καὶ ὁ Σύλλογος μὲν ἐν γένει ἄλλῃ ἢ εκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ αὐτοῦ ἰδίως ὡς βεργάτης τακτικῶς καὶ ἀρχήν τῶν ἐργῶν αὐτῆς ἀναγνωρίζει τοὺς κ. κ. Χρηστάκη Ζωγράφου, Γ. Ζαφειρῆ καὶ Μ. Νεγροπόντην, ὧν τὰ γενναία ταῖμα διατελοῦσιν ἡ σταθεραὶ πηγαὶ τῶν πόρων αὐτῆς, διότι ἐν οἰκδομῇ αὐτῆς ἡ μείωσις τῶν μέσων ὑπερ διατίθηναι αὐτῇ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπόρων σχολείων οὐδέποτε ἐστερήθη τῶν 200 ληρῶν, ἅς ἑκάστοις τῶν δύο ἐιρηνηνῶν πρῶτον ὁμογενῶν χορηγεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτων καὶ τῶν 100 ἅς ὁ τρίτος αὐτῶν παρέχει. Ἐνταῦθα δὲ μνημονεύσας μετὰ τῆς προηγουμένης εὐγνωμοσύνης καὶ ὁ κ. Κωνστ. Καραπάνης τούτοις ὥρισε δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Σύλλογον, γραμμένας μὲν τῇ 29 Μαρτίου ἀναγνωσθείσας δ' ἐν αὐτῇ τῇ 8 Ἀπριλίου 1874, τὴν σὺστασιν ἀγωνοδηγημάτων· ἱ δεκαετηρίδιον ὁρχήκων διανεμησάμενων εἰς δέκα καὶ ἐννέα βραβεῖα ἅπασα. Οἱ τοὶ Σύλλογος ἐνὸς ἐξαέτιος, εἰς τοὺς συγγενήτας τὰς ἀρμολύπεια διὰ τὰ δημοτικά σχολεῖα βιβλία. Τὰ ἀγωνοδηγήματα τοῦτο ἱμνηνεύσθω, ὡς ὁ ἴδιος δωρητὴς ὁμολογεῖ ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ἐκ τῆς μερίμνης ἐν ἧς ἐπέλεξε ὁ Σύλλογος προκλήσας τὴν ἀνάγκη μνημονεύσαν ἐκείνην περὶ βελτιώσεως τῆς δημοτικῆς παιδείας ἐπιτροπῇ, τὸ ἀγωνοδηγημα τοῦτο, λίγους, διεκανόνισεν ὁ πάλαιος Σύλλογος ἐκλέξας πενταμελὴ ἐπιτροπὴν, ἣς αὐτῶν τῶν μέλῶν τῆς πρὸς σύνταξιν τῶν ἀγωνιστῶν τῶν διδασκαλείων ἐπιτροπῆς, ἀπερὸν ὡς αὐτὴ τὴν διεκτικὴν προαγωγὰς ἐπιτιμῶν τοὺς δόξας τοῦ Καραπάνου διακρινόμενος καὶ διὰ τῶν ἀρμολύων δημοσίων τῶν μέσων.

Ἀλλὰ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐπιθυμῶν ἵνα
καὶ ἐν Κων/πόλει κατὰρτισθῇ σύστημα τι
πρόχειρον καθοδηγήσεως τῶν τῆς κατωτέρας
παιδεύσεως διδασκαλείων ἐθέσπισε καὶ κα-

τοῦ Συλλόγου οἷα ἤθελε καταστήσει αὐτὸν γενικώτερον μοχλὸν καὶ ἐργατὴν τῆς καθ' ἅπασαν τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν ἐλληνικῆς διαπαιδείσεως. Δὲν παρήλθε τῶν-
 τι πολὺς χρόνος ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων καθ' ἃς ἡ ἀδελφικὴ ἐξ' Ἀθηνῶν καὶ περίπα-
 θιστάτη εὐνοία τὰ μέγιστα συνετέλειεν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Συλλόγου, καὶ ἰδοὺ νύαι προσφοραὶ βιβλίων ἢ χρηματικῶν ποσῶν οὐχὶ εὐκαταρρονητῶν πρὸς οὐσαςιν νέας βιβλιοθήκας καὶ νέων συλλογῶν ἐπιστημονικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν. Οὕτως ὁ μὲν κ. Γεώργιος Ζαφάρος προσήνεκε 200 λίρας Ὀθωμανικὰς πρὸς τὸν εἰρημνὸν σκοπὸν καὶ ἰδίῳ πρὸς συγγραψήν νέας ὀργανοθήκας, ὁ δὲ κ. Γ. Κορωνίς ἐτέρας 200, ὁ κ. Θ. Μαυροκορδάτος 100 καὶ ὁ ἐν Παρίσις πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν Σύλλογος, αἵ περ τις καὶ ἄλλος αἰσθανθεὶς τὴν ἡμετέραν ἀπολείαν, οὐ μόνον παρέχώρησε τὰς ἐν Κων/πόλει αὐτῶν πρὸς ἐκείνη συνδρομὰς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ προέτειρε τὰ μέλη αὐτοῦ ἵνα πέμψωσιν οἱ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ἔργα, οἱ δὲ ἄλλα ὅσα ἀνδραγαθῶς βιβλία. Ἐστάλησαν δ' ἀληθῶς ἐκ Παρισιῶν οὐκ ὀλίγα. Καὶ ἄλλοις δὲ ἐδωρήθησαν καὶ ἑωυτοῦνται οὕτως ὁσημέραι βιβλία ὥστε ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου οὐ πάμπαν πλουτικώμενη καὶ ἀποτελούσα μετὰ τῶν ἡμετέρων ἐπιστημονικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν οὐχὶ ἀνάξιον λόγῳ ἡσυχαστῶν τῶ ἡμετέρου Σωματείου. Κατὰ ῥητὰς δὲ ὥρας καὶ ὑπὸ λογικοῦς τινας ἔρους ἢ τε Βιβλιοθήκη καὶ τὸ πρῶν αὐτὴν Ἀναγνωστήριον εὐρίσκονται ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1874 εἰς τὴν διάθεσιν παντός τοῦ βουλομένου λογίου τε καὶ φιλαναγνωστοῦ κατοίκου τῆς πρωτεύουσος ταύτης.

Ὅσοι δὲ εἴτι θερμότερον τοῖς ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων καὶ τῆς προαγωγῆς αὐτῶν ἐνδιαφερομένοις, ἢ τε Βιβλιοθήκῃ καὶ αἱ συλλογαὶ τοῦ Σωματείου ἡμῶν κινεῖται καὶ αἱ συνεδριάσεις αὐτοῦ τελοῦνται ἐν καταστάματι περιελλεστάτῳ ἰδίᾳ μὲν αὐτοῦ κτίσει ὑπάρχοντι, τῇ δὲ πολυτίμῃ ἀρωγῇ τῶν ὁμογενῶν καὶ πρὸ πάντων τοῦ κ. Χρηστάκης Ζωγράφου ἀνεγέρβηται. Εἰδικῇ πρὸς οἰκοδόμησιν καταλλήλῃ τῷ Συλλόγῳ κτιρίου πρὸ πολλοῦ, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐρρήθη, ἀνομασθεῖσα ἐπιτροπὴ, εἶχε συλλέξει ἱκανὴν χρημάτων ποσὴν καὶ προβῆ εἰς τὴν ἀγορὰν οἰκοπέδου, ἐφ' οὗ, ἐπετελειεστούτος τοῦ αἰ-

μήστου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ 5*, ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Συλλόγου ἐτέθη, τῇ 9 ᾿Ιανουαρίου 1872, παρόντων πλείστων ὄσων ὁμογενῶν. Ἐκτοτε δὲ ἐξηκολούθει μὲν ὄσων ὁμογενῶν τὸ κτίριον ἀλλὰ πρὸς ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ ἀπόλυτος ὑπῆρχεν ἀνάγκη δισχίλιων λίτρων, ἃς ὁ φιλογενέστατος κ. Χρηστάκης Ζωγράφος ἐδωρήσατο δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν κ. Πρ. Βασιλίδην ἀναγνωσθείσης τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτῇ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Συλλόγου τελομένην τῇ 21 Μαΐου 1874 ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ νέου κτιρίου τοῦ Φιλολογικοῦ, ἡμετελοῦς ὄντος. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτῇ ἀξία νὰ κοσμήσῃ πᾶσαν σύνταξιν ἢ ἐκτενὴ ἱστορίαν τοῦ ἡμετέρου Σωματείου ἔχει ὡς ἀκολούθως.

«Φίλε Κ. Ἡροκλῆ Βασιλίδη!

*Ἐπιθυμῶν σφόδρα νὰ συντελέσω εἰς τὴν παγίωσιν καὶ τελείαν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀποκατάστασιν προσέφυκα ἐσχίλιας (ἀρ. 2000) Ὀθωμανικὰς λίρας, ὅπως ἡ οἰκοδόμη αὐτοῦ ἀποπερατωθῇ ἀνὰ ἀνάβληθ. Πέποιθα δὲ εἰ ἀπαλλαττόμενος οὕτως ὁ Σύλλογος τῶν φροντιστῶν τῆς ὀλικῆς οἰκοδομῆς θέλει συγκεντρώσει πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας εἰς τὸ ἀναθηρῶν καὶ ἡλικῶν αὐτοῦ ἐπικοδόμημα, ὅπως ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ φαινῆς ἐστίας, ἐκπέμπηται ἀεὶ διαλάμπων τὸ φῶς τῆς παιδείας καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Τῇ 20 Μαΐου 1873.

Χρ. Ζωγράφος.»

Τῆς ἐπιστολῆς τοῦ φιλομουσότητος ὁμογενοῦς ἡμῶν ἀναγνωσθείσης ἐν ἐκτάκτῳ τοῦ Συλλόγου συνεδρίᾳ τῇ 26 Μαΐου 1873, ὁμοθυμαδὸν καὶ ἐνθουσιαστικῶς ἐψηφίσαντο τὰ μέλη αὐτοῦ, τῇ προτάσει τοῦ προεδρείου, ἵνα, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Συλλόγου οὐκ ἐπαύσατο γενναίως καὶ πλεσφόρως ὑποστηρίξων αὐτόν, μέρας μὲν εἰρηγέτης τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀναγορευθῇ ὁ μέγας θυμὸς δωρητῆς προτομῇ δὲ αὐτοῦ κοσμηθῇ τετὴ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου, ἐπιτροπὴ δὲ ἀναγγελεῖ αὐτῷ ἐν ἡμέρᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀπόρρῃσιν αὐτοῦ.

Καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ὀλίγους οὐδὲ σκεπτοῦς ἐπὶ τοιοῦτου ψηφίσματος τίτλους τοῦ εὐεργέτου ἐκείνου καὶ δυνατὸν εἶπεν, Μαικίνο των ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ Ἀνατολῇ εὐρίσκει ὁ ἀναλογιζόμενος ὅτι πλὴν τῶν δισχίλιων πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ κτιρίου ἡμῶν λίτρων ἐνικνωσίως προσφέρει οὗτος πᾶς

ἡμετέρῳ Σωματεῖοι 750 Ὀθωμανικᾶς λίρας, ἢτοι 450 μὲν πρὸς ἔκδοσιν τῶν Ἑλλήνων πτωχῶν καὶ συγγενῶν, 200 δὲ διὰ τὰ ἀποκαταστάσει, καὶ 100 πρὸς βράβειον τῶν συλλυγῶν τῶν ζώντων μνημείων τοῦ ἔθνους ἐν τῇ τοῦ λαοῦ γλώσσῃ. Ἀπὸ δὲ τῆς πλήρους ἐγκαταστάσεως τοῦ Σωματείου ἡμῶν ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ κέντρου οἱ εἴτε ἐν ταῖς συνήθεσις εἴτε ἐν ταῖς πανηγυρικαῖς ἡμῶν συνεδριάσεισι περιτρυγόμενοι καθορῶσι μετ' εὐλαβείας τὴν στήρρυντα τῆς φιλεκπαιδευτικῆς καὶ φιλομουσικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐνέργειας, καταλαμβάνοντες καὶ πεποιθήσεως εἰς τὰς διὰ τῆς πνευματικῆς ἀντιβιώσεως ἐλπίδας αὐτοῦ καὶ συνασθενέοντες τὴν καρδίαν αὐτῶν ἀλλοῦσαν ἐκ τοῦ εὐγενεῖς καὶ μεγαλοπρεποῦς θεάματος ὑπερπαραχρῆς στενότατος παρ' ἡμῶν σύνδεσμος τοῦ ἡλίου τοῦ μετὰ τῆς Μούσης, τοῦ ἐμπολαίου μετὰ τοῦ λογίου Ἑρμοῦ.

Τὰ αἰσθητά ταῦτα ἀναγεννῶνται συνήθως ζητούμενα καὶ συγκινοῦσι βαθύτατα τὰς ψυχὰς τῶν ὁμοεθνῶν κατὰ πᾶσαν ἐπίτειον ἰορτὴν τοῦ Συλλόγου ὅποτε, κατ' ἔθος εὐθὺς ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἐπικρατήσαν, οἱ διέποντες τὸ ἡμέτερον Σωματεῖον διδοῦσι λόγον τῶν πεπραγμένων καὶ εἰς ἀκρατήριον ὑπὸ ἔθνη, ὑπερπαραχρῆς ἢ

ἀπλήρων φιλεκπαιδευτικῶν πόθων κατεχόμενον ἀνακοινοῦσιν ἐκαστὸν βῆμα πρὸς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν πρόοδον, ἐκείνην ἀτόμου ἡ κοινότητος ἢ Σωματείου εὐγενὴ θυσίαν καὶ πρᾶξιν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐκείστην πρόσκησιν νέου τινὸς ἐκπαιδευτικοῦ ἢ ἐπιστημονικοῦ παρὰ τοῖς ἡμετέροις κατορθώματος. Ἀλλὰ καὶ ὅταν μὴ εὐρίσκηται τις ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐν ταῖς δημοτελεῖσι πανηγύρεσι τοῦ Συλλόγου περὶ τῶν ἐντυπώσεων, ἐντυπώσεων ἄλλως προσγγινόμενα ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀπλῆς ἀργησίας τῶν ἐκτιθεμένων, οὐχὶ δὲ ἐκ κενῶν καὶ ἐπιδεικτικῶν φρασολογιῶν, καὶ ὅταν ἐν τῇ ἐρημοτέρᾳ καὶ ἡρμωτέρᾳ συνοχῇ ἀναλογισθῇ ὅποιον ἰσχυρὸν κέντρον ἑλληνικῆς παιδείας καὶ ἐπιστήμης ἐκ τοῦ μηδενὸς συνεστήθῃ ἐν Κωνσταντινῇ, τῇ ἀδελφικῇ καὶ μοναδικῇ σχεδὸν ἐν τῇ τῶν γραμμάτων ἱστορίᾳ συνενηνοῦσι τε καὶ συμπράξει τῶν εὐπορούντων καὶ τῶν λογίων, δὲν δύναται τῇ ἀληθείᾳ νὰ μὴ θαυμάζῃ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀνεκτίμητον προῖον τῆς ἀμοιβαίας τῶν δύο τούτων γυναικῶν τοῦ ἔθνους ἡμῶν στοιχείων συνεργασίας καὶ νὰ μὴ εὐλογῇ τὸν Ὑψίστων ἐπὶ τῇ νίκῃ ταύτῃ χάριτι πρὸς τὸ ἡμέτερον γένος, ὅπερ εἴθε ἐπὶ αἰῶνας παραμένει κραταρουνόν.

ΘΑ. ΓΙΑΣΜΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν ταῖς ΦΙΕ', ΦΙΖ', ΦΚ' συνεδριάσει).

§ 1. Εἰς τὰ μέλλον ἰδιόζοντα φανήμενα τὰς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἅτινα τῶν ψυχολόγων τὴν προσοχὴν καὶ νῦν ἐπὶ οὐκ ὀλίγων ἐπασχούσιν, ὑπάγεται καὶ τὸ ὄνειρον· λίγοντες δὲ ὄνειρον αἱ ψυχολογίαι ἐννοοῦσι τὴν αὐτόματον ἐκείνην ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς δι' ἣς αἰετὰ παραστάσεων καὶ ἰνδαλμάτων παρέρχεται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ καθυπνιζομένου, ἐν ᾧ οὐδεμία ὑπάρχει κοινωνία τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν ἔξω κόσμον, δι' ἣς κυρίως τὸ πνεῦμα δι-

χεται ἔξωθεν ἐντυπώσεις καὶ ἀμείως ἔπειτα ὡς πάσχει ἀντεπιδρᾶν, ἀλλὰ τούναντιον ἀφίεται αὐτὸ ὅλως εἰς αὐτόματον κίνησιν καὶ ἐφέλκυσιν τῶν παραστάσεων, ἐξ ὧν παράγονται τὰ ὄνειρα· δηλονότι ἐνῷ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου οὕτε ὑπὸ τῶν διὰ τῶν αἰσθητηρίων προσγγινόμενων ἐντυπώσεων καὶ ἐρεθισμῶν, πρὸ πάντων δὲ οὕτε ὑπὸ αὐτοσυνειδήτου καὶ ἐλευθέρως βουλήσεως κινεῖται εἰς ἐνέργειαν, ὡς τοῦτο συμβαίνει καὶ ὑπάρ, κα-

ταλαμβάνεται ὅμως πολλάνκις κατ' ὄναρ ὑπὸ τοιαύτης ἐνεργείας, ὥστε εὐκόλως παρέχεται ὑπόνοια εἰς τὸν ὀνειρώττοντα διὰ τὴν τοιαύτην κατάστασιν τῆς ψυχῆς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πάσχει καὶ ἐνεργεῖ κατ' ὄναρ οὐ μόνον πνευματικῶς ἀλλὰ καὶ σωματικῶς. Ἄν δὲ καὶ ἡ πνευματικὴ αὕτη ἐνέργεια τῆς ψυχῆς ἔμφανίζεται κατ' ὄπνον ἀνάλογος τῶν ἐντυπώσεων, ἅς ὁ ἄνθρωπος ἐν ἐγρηγόρσει δέχεται, παρακολουθοῦσιν ὅμως ταύτας ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅλως ἰδίαι σχέσεις καὶ περιστάσεις, αἵτινες πρὸς τὰς κατ' ὄναρ ἐνεργείας τοῦ πνεύματος οὐ μόνον οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσηιν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἐναντία ταύταις φαίνονται. Τοῦτο δὲ ἐνεκα πρὸ πάντων ἐπιπρέπει ἡ διαφορά αὕτη τῆς πνευματικῆς ἐξέφωτος καὶ ἐξήγησις ἀπὸ τῆς ἐν καιρῷ ἐγρηγόρσεως τελευτήσας τοῦ πνεύματος ἐνεργείας ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων νὰ καταστῇ τόσον σπουδαία καὶ ὅσα πολλὰς μελέτης, ὥστε πράγματι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις φαίνεται ὅτι ἡ προσοχὴ αὐτῶν ἴσχυρην μάλλον εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐξήγησιν τῶν ὀνείρων, ὅσῃν καὶ ἡ ἐκ τῶν ὀνείρων μαντικὴ καὶ εἰς τὰς τοιοῦτοῦ εἶδους καταστάσεις τῆς ψυχῆς πολλῇ πρότερον ἢ εἰς τὰ καθημερινὰ καὶ ἄλλας πνευματικῆς ζωῆς φαινόμενα.

§ 2. Πρὸ πάντων δὲ κατ' ἀναπόμνητον λόγον ἐπὶ ἥρχειτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ περὶ ὅτι πάντα τὰ φαινόμενα ταῦτα τοῦ πνεύματος, ἅπερ κατ' ὄναρ παρουσιάζονται εἰς τὴν συνείδησιν ὡς ἀληθῆ, δὲν ἔχουσι τὴν πραγματικότητά ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀρμόζει εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα τῆς συνήθους ζωῆς τὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ ἐξ ἐπιδράσεως προερχόμενα. Ἀλλ' ἀπ' ἑτέρου πάλιν ἰδοῦμεν ὅτι ταῦτα μετέχουσι, οὕτως εἰπεῖν, μάλλον σωματικῆς φύσεως ἢ παρίστανται ὡς εἰκόνες τὰς ὁποίας ἡ ἐλευθέρα ἐνέργεια τοῦ πνεύματος ἐγρηγόρτος διὰ τῆς ἀνεμνήσεως ἢ τῆς φανταστικῆς δυνάμεως παράγει. Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ τελευταία αὕτη δοξασία, ὡς τις ἀνιέρχαστος θεωρία, δὲν ἐπέτρεπεν ὥστε τὰ ὄνειρα νὰ θεωρῶνται ὡς προϊόντα τῆς ἰδίας πνευματικῆς ἐνεργείας, ἥτο ὅμως δυνατόν νὰ ὑπολαμβάνονται ταῦτα ὡς ἐξωτερικὰ φαινόμενα, διακρίνοντα μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι αἱ αἰσθήσεις, δι' ἃν ταῦτα γίνονται ἡμῖν νοητὰ, κατ' ὄπνον ἰσχυρίζονται, καὶ ἐντέθεν συχνὰ συμβαίνει ὥστε αὐτοὶ ὁ ὀνειρούμενος νὰ φαντασθῇ ἐνεργῶν κατὰ τινὰ τρόπον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀλήθεια καὶ πραγματικότης εἶναι ἀδύνατος.

Πᾶσαι δὲ αὗται αἱ περὶ ὀνείρων ποικίλλουσαι ἰδέαι ἔδει τέλος νὰ φέρωσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν δοξασίαν, ὥστε νὰ πιστεύωσι τὰ ὄνειρα ὑπὸ τινα ἔννοιαν ὡς ὑπερφυσικὰ φαινόμενα.

§ 3. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ ἐρώτησις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὀνείρων, ἡ ὁποία ὑπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐπομένη καθίστατο ὅλως ἀναγκαία, οὐδεμίαν ἄλλαν ἡδύνατο νὰ τύχῃ ἀποκρίσεως, ἢ ὅτι ταῦτα ὑπὸ ὑπερφυσικῶν δυνάμεων προκαλοῦνται ὡς ὑπὸ τῶν θεῶν ἀποστελλόμενα ἢ ὅτι θεῶν ὄντα τυγχάνουσι καὶ διατελοῦσιν εἰς ἄμεσον πρὸς τοὺς ὀνειρούμενους σχέσιν. Πρὸς δὲ τοῦτους ἐπόμενον ἦτο καὶ νὰ πιστεῦσιν ὅτι ἔχουσι πάντοτε ὀριζόμενον σκοπὸν ἀναπερόμενα καθόλου εἰς τοὺς ὀνειρώττοντας. Ἐνταῦθεν προέβη νὰ ὑπολαμβάνωσιν οἱ παλαιοὶ τὰ ὄνειρα ὡς μῆσον τι θείας ἀποκαλύψεως, ἐξ οὗ ἐγενήθη ἀναγκαίως παρὰ τῇ λαφῇ ἡ πίστις ὅτι τὰ ὄνειρα ἔχουσι προφητικὴν δύναμιν. Ἐνταῦθα δὲ εἶναι ἰσως ἀναγκαῖον νὰ ὑποδειχθῇ καθόλου ὅτι ἡ πίστις αὕτη παρ' ἅπαντας τοῖς ἔθνεσι καὶ κατ' ἅπαντας τοὺς χρόνους ἔμφανίζεται τοσοῦτ' ἰσχυρότερα, ὅσην μάλλον ἀπορρεῖ ἐκ φαντασίας ζωηρᾶς καὶ εὐκινήτου, πρὸς δὲ καὶ ὅτι ἕκαστον ὀρθόκοσμον σύστημα, ἥτοι θρησκείμα, τὴν δημώδη ταύτην πίσιν μέχρι τινὸς βαθμοῦ παραλαβὸν προσεπάθει νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς συμφωνίαν μετὰ τὰς διδασκαλίας του.

§ 4. Αἱ ἀνωτέρω δὲ δοξασίαι αὗται περὶ ὀνείρων, αἵτινες ἐπεκράτησαν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καθόλου ἀναλόγως, ὡς ἐλέγθη, τῆς ζωηρότητος καὶ εὐκινήσεως τοῦ πνεύματος τοῦ μὲν ἀμυδρῶς ποῦ δὲ καθαρῶς παρουσιάζονται, ἔδει τέλος παρὰ τοῖς Ἕλλησι νὰ τύχῃ ὡς ἡμεῖς πνευματικῆς γονίμου, ἔνθα ὑπὸ εὐρανότητος καὶ ποιητικοῦ πνεύματος, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἰδέα, προσκλόντως καλλιεργηθεῖσαι καὶ ἀντιπραγματίζεσθαι εὖρον τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν καὶ ἐν ἀρῇ παρᾶστασιν καὶ ἐκφράσιν. Καὶ ἀλήτως ὁ ἀρχαῖος Ἕλλην, ὅστις κατ' ὅλως αὐτοῦ τὰς περιόδους, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν, διατελὼν ἔτι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν φυσικῶν καὶ ἡθικῶν φαινομένων, μὴ δύναμεν, ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἐπιστήμης οὐλοῦμενος νὰ ἐξηγήσῃ ταῦτα, ἱκανηζέσθαι εὐκόλως τὴν πολυειδίαν καὶ ἀνεμνηνεύτως ἐπενεργοῦσαν ἐπ' αὐτὸν φύσιν πλήρη ζωῆς καὶ ἡρώσεως οὕτως εἰς προσωποποιήσεις κατ' ἀναγκαῖον δὲ λόγον ἱερεῖα καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ-

το τὸ φαινόμενον, τὸ όνειρον, νὰ παραστήσῃ ὑπὸ μορφήν τινα ἐξ ἐκείνων, ἃς ἡ ἑλληνικὴ μυθολογία ἐκαλλιτέχνησεν. Ἐρ' όσον δι' ἐκείναις ἀντικειμένους ἀνεπιτύσεται τὸ ἑλληνικὸν ἔνστικτον καὶ ἡ φαντασία λαμβάνουσα τὴν προσέκρουσιν θέσιν τῆς ὑπερώρει εἰς τὴν δύναμιν ἐκείνην τῆς ψυχῆς, ἥτις τὸ μὲν σύμπαν ἤρατο φιλοσοφῶς ἐξετάζουσα, ἐμόρφωσε δὲ οὕτω καὶ ποιεῖ ἀλλήλας ἰδίαις περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῶν όντων, κατὰ τοσούτο καὶ αἱ περὶ όνειρων δοξααίαι καὶ θεωρίαι τροποποιηθεῖσαι μάλλον ψυχολογικῶς καὶ φιλοσοφικῶς ἀνεπιτύσσονται.

§ 5. Καὶ κατὰ πρώτον ἄνδρ' αὐτοῦ θεοῦ ἐκείνου ἀνδρὶν ἀρχόμενοι, τοῦ τυχεροῦ αἰδοῦ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τὴν μυθολογίαν ἡρωικὴν ἐποχὴν τῶν Ἑλλήνων, τοῦ Ὀμήρου, ὅστις ἀπαντα τὸν βίον τῶν πρὸ αὐτοῦ ἢ τῶν συγχρόνων του κατ' ὅλας αὐτοῦ τὰς σχέσεις καὶ δὴ καὶ τὴν θρησκευτικὴν πιστότητα ἀπεικονίσει ὡς θεοῦ τις ἀριστοτέλντας ἐπὶ ὁλοκλήρους αἰῶνα διαφυλάττοντα τὸ ἔθνικόν πρόσημα τῶν Ἑλλήνων καθαρὸν καὶ ἀμίγξιν χρυσαῦτόν ἐστι, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου, λέγω, ἀρχόμενοι εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος παρατηρούμεν ὅτι οἱ ποιητῆς παραδέχεται τοὺς όνειρους ὡς ἀποτελούντας ἰδίαν τάξιν καὶ γένος όντων· κατοικοῦσι δὲ οὗτοι εἰς τὰ πέρατα τοῦ Ὀκεανοῦ, ἐνθα, κατὰ τὸν ποιητὴν, ὁ ἥλιος δύει, ἥτοι ἐν τῷ Ἄδρ. Διότι ἐν Ὀδ. Ω, 12 λέγει, ἠδὲ παρ' Ἡελίοιο πύλας καὶ δῆμον Ὀνείρων ἦσαν. Ἐν δὲ τῇ Ὀδυσ. (Τ, 560) φέρονται οἱ ἐξῆς στίχοι.

Ἔειπ' ἦτοι μὲν όνειροι ἀμύχανοι ἀκριβέστατοι
Γίγνονται, οὐδέ τι πάντα τελείονται ἀνθρώποισιν·
δοαὶ γάρ τε πύλαι ἀμνηστῶν εἰσὶν όνειρων·
Αἱ μὲν γάρ κεραεὶ τευέχονται αἱ δ' ἐλέφαντι·
Τὸν οἱ μὲν κ' ἐλθῶσι διὰ πρὸ τοῦ ἐλέφαντος,
Οἱ ρ' ἐλεφαίνονται ἐπὶ ἀράκωντα φέρονται·
Οἱ δ' αὖ ἐστὶν κεράων ἐλθῶσι θυράζε,
Οἱ ρ' ἐτμα κραινύουσι, βροτῶν θεοὶ κέν τις ἰσθταί.

Ἐν τῇ περιγραφῇ δὲ ταύτῃ τῆς κατοικίας τῶν όνειρων φαίνεται ὅτι αὕτη ἔχει δύο ὅρα-
ρας, τὴν μὲν ἐλεφαντίνην, δι' ἣς ἐξέρχονται οἱ ἀπατλητοί όνειροι οἱ ρ' ἐλεφαίνονται, τὴν δ' ἐτέραν κερατίνην δι' ἣς οἱ καλοὶ καὶ ση-
μαντικοὶ οἱ ρ' ἐτμα κραινύουσι. Ὁ δὲ Ἡ-
σίοδος ἐν τῇ θεωρίᾳ αὐτοῦ διὰ τῶν λέξεων
ἀρλῶν όνειρων θεωρεῖ τοὺς τοὺς ὡς τέκνα τῆς
Νυκτὸς ἀποτελούντας ὡσαύτως ἰδίον γένος
θεῶν όντων. Ὁ δὲ Ἐρμῆς ὁ κατακοιμίζων κα-

τὰ τὸν ποιητὴν τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἡγήτης
τῶν όνειρων (Ἵμ. εἰς Ἑρμ. 14) ἀγῆτης όνει-
ρων. Περὶ τούτου δὲ καὶ ὁ ἀρχαῖος Σχολια-
στής ἐν τῷ Ψ τῆς Ὀδυσ. σίχ. 199 λέγει ὡς
ἐξῆς· ἀνείροπομπὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τοὺς
κοιμώμενους αὐτῷ εὐχέσθαι καὶ αὐτὸν ἀνα-
μένειν· κατὰ δὲ τὸν Εὐστάθιον ἐπενδύοντες
τούτοις αὐτῷ ὡς όνειροπομπῇ καὶ ὑπνοδότῃ,
ὅστις ὡς ἀχώριστος σύντροφος τοῦ ύπνου καὶ
τῆς Νυκτὸς ὁδηγεῖ πάντοτε τοὺς όνειρους
εἰς τὸν ἐν τῷ Ἄδρ τύπον τῆς διαμονῆς, ἦν
καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐν τῇ Ἑκάδῃ ὑπεμρύνει
διὰ τῶν λέξεων (σίχ. 70) ὡς πότνια Χθὼν
μελαινοπετέρωγαν ἡπείρ όνειρων.

§ 6. Αὕτη ὁμοῦς ἡ παρ' Ὀμήρου καὶ Ἡ-
σιόδου προσωποποίησις τῶν όνειρων φαί-
νεται μάλλον ποιητικὴ οὐδὲ μαρτυρεῖ ὅτι ὁ λαὸς
ἐπίστευε τὰ όνειρα πράγματι ὡς θεῖα πρὸς-
ώπα. Διὸ καὶ τὸ ἀγαλλμα μέλιστα τοῦ Ὀνεί-
ρου, τὸ ὑπὸ τοῦ Πασανίου μνημονευόμενον,
το ὅποιον ἴστατο ἐν τῷ ἐν Σικυωνὶ ναφ τοῦ
Ἀκαητοῦ, κατὰ τὸν Preller, δὲν εἶναι ἀ-
νάγκη νὰ θεωρηθῇ ὡς εἰδωλον ἰδιαιτέρου θεοῦ.
Πολλὴ δὲ ἀμύγνωτος παραδέκτιον καὶ τὰς
παρὰ τοῖς ἱεροῖς ποιηταῖς ἀπαντώσας τοι-
αύτας προσωποποιήσεις ὡς παρὰ τῷ Ὀβιδίῳ,
ὅστις συχνὰ ἐν ταῖς μεταμορφώσεσι ποιεῖται
χρήσιν τῶν όνειρων, καὶ ὅστις παραδεχόμενος
αὐτοὺς τέκνα τῆς Νυκτὸς πρεῖς ὡς πάντων ἐξε-
χόντας ὀνεμαστὶ ἀναφέρει, τὸν Μορρέα περι-
χόμενον ὑπὸ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ κατὰ τὸ
παράδειγμα τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ ἐυρανόκοιμου
τῷ Ἀγαμέμνονι όνειρου μεταμορφωθέντος εἰς
τὸν σεβάσμιον Νέστορα, τὸν Ἰκλειον ὅστις ποι-
κίλλας θηρίων μορὰς προσλαμβάνει, καὶ συν-
ήλως τὸν Φωβήτηρα καὶ Φαῦτασσαν ἑμπα-
νίζόμενους ὑπὸ μορφήν ἀβυγον, διότι καὶ ἐν-
ταῦθα ὁ ῥωμαῖος ποιητὴς μυθολογῶν εἰς
βεβαιοὺς πρὸ ὀρθαλμῶν πρότυπα ἑλληνικὰ.
Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐκδοχὴν τῶν προ-
μνημονευθέντων, ἦν παραδέχεται καὶ ὁ Na-
gelsbach, φαίνεται ὅτι ἐν οὐδεμῇ περι-
στάσει παραδέχεται τοὺς τοὺς ὡς ἀνεξ-
αρτήτους θεότητας. Ἄλλως δὲ καὶ παρ' αὐ-
τοῖς τοῖς ποιηταῖς πρὸς τὰς ὡς ὑπηρεταὶ
ἄλλων θεῶν, ὡς ἐν τῇ Ἰλιάδῃ π. γ. ὁ Ζεὺς
πέμπει τὸν ἀπατλὸν ἐκείνων όνειρον ὅπως
προτρέψῃ τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ εἰς πόλεμον
κατὰ τῶν Τρώων, ἀλλὰ καὶ δὲ ἐν Ὀδυσσεῖα
(Δ, 803) ἡ Ἀθήνα πέμπει ἑτέρον εἰς τὴν
Πηνελόπην, ὅπως παρηγορήσῃ ταύτην λυπο-
μένην ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ υἱοῦ τῆς Τηλέμα-

ΜΕΤΕΧΝΙΚΟΒΑ

χον γνωστών διὰ καὶ τὸ τῆς Ναυσικλῆος διειρη-
 ρον. Ἐν πάσι δὲ τοῖς χωρίοις τούτοις καὶ
 ἐν γένει πανταχοῦ ὁ ὄνειρος λαμβάνει μορ-
 φὴν προσώπου γνωστοῦ ἢ ἢ εἰς τὸν ὄνειρου-
 μενον· ἀλλ' αὖθις διὰ πάλιν δὲν γίνεται χρῆσις
 τοιοῦτου μεσολαβούντος προσώπου, ἀλλ' αὖθις
 ὁ θεὸς αὐτοπροσώπως ἐμφανίζεται κατ' ὄναρ
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους (Ἰλ. Κ, 469. Ὀδ. Ζ, 20.
 Ω, 32). Διὸ καὶ παρ' Ὀμήρῳ οὐδαμῶς εὐρη-
 ται ὁ ὄνειρος, καίπερ συχνὰ παρενοχλόμενος,
 φέρων ἰδίαν ὀνομασίαν, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε
 ῥέονται αἱ λέξεις «καὶ γὰρ τ' ὄναρ ἐκ Διὸς
 ἔστιν» (Ὀδ. η, 22) θεὸς ὄνειρος, καὶ οὖν γὰρ ὄναρ
 ἀνταρτήριον ἐπίσημον καὶ πάλιν «Διὸς δέ τοι
 ἀγγελὸς ἐμὲ ἐμν» Ὅτι ἐκ τούτων σαφῶς ἀπο-
 δεικνύεται, νομίζω, ὅτι οἱ ὄνειροι δὲν ἀπετί-
 λουν ἰδίαν ἑρμηνείαν ἀνεξαρτήτως, ὡς οἱ
 ἄλλοι ὑποκείμενοι θεοὶ Ἀιδωνεύς, Περσεφονή,
 Ἑρμινύς, ἄλλ' ὡς ἡ Νύξ μετὰ τῶν διδύμων
 τῆς τέκνον, τὸ ὄναρ καὶ τοῦ θανάτου, οἵτι-
 νες δὲν φαίνονται καὶ αὐτοὶ ἀνεξάρτητοι θεό-
 τητες ἀλλ' ἀπλᾶι προσωποποιήσεις φυσικῶν
 δυνάμεων, οὕτω καὶ τὸ ὄναρ τὸ ἑτερον
 τέκνον, κατὰ τὸν Ἡσίοδον δὲν νὰ θεωρηθῇ
 ὡς ὄργανον καὶ μέσον ἐξ ἑκείνων δι' ὧν οἱ
 θεοὶ ἀποκαλύπτονται τὰ θελήματά ἢ αὐτοὶ
 ἀποκαλύπτονται τοῖς ἀνθρώποις. Κατὰ δὲ
 τὸν περίφημον Nagelsbach ἐν τῇ ἀξίῳ γῶν
 αὐτοῦ ομηρικῇ θεολογίᾳ ὁ ὄνειρος τάσσεται
 ἐν τῇ περὶ θεωρίας κεφαλῇ Diu Got-
 tesserkentniss und offenbarung ἐν αἰκίᾳ
 δηλ. θέσει, διότι ἐνταῦθα λίαν ἐμπεριθῶς δι-
 εξέρχεται ὁ συγγραφεὺς ἱστορικῶς μετὰ τῶν
 σοφῶν ἀνταξίων τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἀρχαιο-
 γνωστῇ παρατηρήσειν τὰ μέσα δι' ὧν ὁ ἄν-
 θρωπος ῥθάνει εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ὑπερτάτου
 Ὁστος, ἀποδεικνύει δηλ. ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἔρθε-
 σαν εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ θεοῦ δι' ἐξωτερικῶν
 καὶ ἰσχυρικῶν μέσων καὶ ὡς ἐξωτερικὰ μὲν
 ἀναφέρονται ἡ πέτρα, ἡ ρήμη, κληθῶν, ὅσα
 (βλ. ρήμη) καὶ ἐν γένει ἡ παράδοσις, δι' ἧς
 ἐμάνθον τὰ κατὰ τοὺς θεοὺς· ἐν δὲ τοῖς
 ἰσχυρικῶς ἐκ τῆς μαντικῆς τέχνης προε-
 ρχόμενοι τίσσονται καὶ ὁ ὄνειρος, διότι ὁ ἄν-
 θρωπος ἀφ' ἐκτου διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ
 πνεύματός του ῥθάνει ὅπως οὗτος εἰς τὸ ὄψον
 Ὅν ὁ δὲ Πρίλλιππος τοῖς ἀντικρίαν κατατάσσει
 τοὺς ἐν τῇ τέλει τῆς τριπλῆς καθύλου
 τῶν θεῶν διακρίσεις εἰς ἐλουπίους, θαλασ-
 σίους καὶ ὑποχθόνους, ἐνθα ἐν ἰδιαιτέρῃ
 κεφαλῇ τῇ περὶ ὄντων καὶ θανάτου προ-
 θέτει ἑλγιστὰ καὶ περὶ ὄντων πρὸς ἀπο-

δείξιν μόνον τῆς στενῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς
 τὸν ὄντων καὶ τῆς ταυτότητος τῆς διακριθῆς
 καὶ οὐδὲν πλέον.

§ 7. Ἀλλ' ἡμεῖς συγκερκαλοῦμεν τὰ τοῦ
 θέματος μας ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω ἐξά-
 γομεν ὅτι οὐτε ὁ λόγος ἐπίστευε τῷ ὄνειρῳ
 ὡς προσωπικῶς θεοῦ, οὐτε αἱ ποιητικαὶ
 ῥαφαίς διόν κατὰ λέξιν νὰ ἐρμηνεύσιν, ἀλ-
 λά ὡς ἀπλᾶι προσωποποιήσεις προερχόμεναι
 ἐξ αὐτοῦ τοῦ ζωοῦ καὶ εὐραντάστου πνεύ-
 ματος τῶν ἀρχαίων καὶ ἐπομένως ἐκ τῆς
 κλίσεως τοῦ νὰ περιστώσι καὶ αὐτὰ τὰ ἠθι-
 κά φαινόμενα ὡς ἐμφύχα ὄντα ὡς λ. χ. τὰς
 Ἑρμινύς κτλ.

§ 8. Ἡ ἰδέα ὅμως ὅτι τὰ ὄνειρα οὐχ ἦ-
 ταν τῶν χρηστικῶν καὶ τῶν ἄλλων μαντικῶν ση-
 μεῖων ἢ τερμάτων ἀνακινούσι τοῖς ἀνθρώποις
 τὰς θελήσεις τῶν θεῶν, ἡ τοιαύτη, λέγω, ἰδέα
 ὑπῆρχεν ἤδη ἐρριζωμένη ἐν τῇ πνεύματι τοῦ
 λαοῦ ἀσάλευτος, ὅθεν καὶ οἱ συχνὰ παρ' Ὀ-
 μήρῳ ὄνειροπόλοι, μάντις, ὄνειροκρίται, τὴν
 ὅσκιαν ἰδέαν καὶ ὁ Πλούταρχος ἐπιβεβαίω-
 σιν λέγων: «Οἱ δὲ πολλοὶ οἰοῦνται καταδαρθεύ-
 σιν ἀνθρώποις τὸ δαιμόνιον ἐπιεικάζειν» ἡ
 δὲ πίστις αὕτη δὲν ἐξετείνετο μόνον ὡς δει-
 σιολογία τις ἐν τῇ κατωτέρᾳ τάξει τοῦ
 λαοῦ, ἀλλὰ κατ' ὅλους τοὺς κύκλους τῆς
 κοινωνίας ἐκτὸς ὀλίγων μόνον ἐκ τῆς τάξεως
 τῶν λογίων ἀνδρῶν ἀρνούμενων τὴν μαντικὴν
 προφητικὴν δύναμιν τῶν ὄντων· ἀλλ' οὐ-
 ποῦ κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων εἶναι ἐξ
 ἐκείνων διὰ τοὺς ὁποίους ἡ πατροπαράδοτος
 περὶ τοῦ θεοῦ λατρεία ἀπώλεσε τὴν σημα-
 σίαν τῆς. Ὡς ἀποδείξιν ὅμως τῆς τοιαύτης
 περὶ τῶν ὄντων πίστεως τοῦ λαοῦ δύναται
 τις νὰ φέρῃ αἰνῶς ἢ νὰ ἀναρῶμεθα ὄνειρα,
 τὰ ὅποια μεταδίδονται ἀπὸ τῶν τῶν συγγρα-
 φῶν τῆς ἀρχαίας, καὶ ὅλας τὰς ἐποχὰς
 ὡς ἔχοντα μεγάλην ἐμφάνειν ἐπὶ τῆς τύχης
 τῶν ἀνθρώπων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ ἐν τῇ ἀρ-
 χαιοτάτῃ ἐπεκράτει κοινὴ συνείδησις τοῦ νὰ
 ἐμποδίζωσι διὰ ποικίλων ὑποκειμένων τε-
 λιτῶν τὴν προαγγελλομένην ὑπὸ τῶν ὄντων
 συμφορὰν, ὡς τοῦτο συνέβαινε καὶ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων ὑπὸ τῶν θεῶν διδόμενων σημεῖων.
 Τὸ κυριώτερον δὲ μέσον δι' οὗ ἐπετυγχάνετο
 ἡ ἀποτροπὴ τοῦ κακοῦ ὄντιον ἦτο ἡ πίστις
 περὶ τοῦτο ἀφ' ἧς ἐκείνων τοῦ λαμπροῦ
 φωτός τοῦ πλίου καὶ τοῦτο πύκνως ὅπως ὁ
 λαμπρὸς οὗτος θεὸς ἐξακρίβησεν τὰς φουδὰς
 τῆς κακότητος, αἵτινες προεφάνην ὄν-
 θρον. Περὶ δὲ τοῦ ὅψου τοῦτο περὶ ὁμοῦ καὶ

πολλῶν χωρίων τῶν ἀρχαίων, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τοῦ παρ' Εὐριπίδῃ φερομένου (Ιρ. ἐν Ταυρ. 43) ἔχοντος ὡς ἐξῆς: «ἀ καὶνὰ δ' ἦκει νύξ φέρου-
σα φάσματα, λῆξ πρὸς αἰθέρα εἴ τι δὴ τοῦδ' ἔς' ἑσπ' αἶσα.» Ὁ δὲ Σχολ. λέγει· «τοῖς γὰρ πα-
λαιῶσι τοῖς ἦν ἀποτροπιαζόμενοι τῷ ἡλίῳ διηγεῖσθαι τὰ οὐνεύρατα.» Ἀσάφως δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπεμειλοῦντο οἱ ἀρχαῖοι νὰ προσφέρουσιν θυσίας εἰς τοὺς ἀποτρο-
παίους θεοὺς, ὡς ὁ Ξενοφῶν περὶ τούτου μαρτυρεῖ ἐν τῷ Ἑρμοσσίῳ λέγων· «Οὐκοῦν ἰάν τί θναρ' ἀγαθὸν ἴδης τοῖς ἀποτρο-
παίοις θύεις.» Ὁ δὲ Ἀποκράτης περὶ ἐνυπνίων λόγον ποιοῦμενος, ὡς, ὡς παρακα-
τείντες θὰ εἴπωμεν, διαστέλλει ταῦτα τῶν οὐνείρων, ἀναφέρει τὸ ἔθιμον τοῦτο ἀκριστε-
ρον. «Χρὴ καὶ τοῖς θεοῖς εὐχεσθαι ἐπὶ μὲν τοῖσιν ἀγαθοῖς (δηλονότι οὐράνια φαινόμενα ἄπερ κατ' ὄναρ βλέπει τις) ἡλίῳ Διὶ οὐ· αἶψ' Ἑρμῇ Ἀπόλλωνι, ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἐναντίοις τοῖσιν ἀποτροπίοις καὶ γῇ καὶ ἥρσιν ἀπο-
τροπία γενέσθαι τὰ χαλεπὰ πάντα.» Πρὸς τὴν ἀπορρήγν δι τῶν ἐκ τοῦ οὐνείρου κακῶν ἰθι-
αρεῖτο ἀναγκασίον καὶ τὸ χόσιμον τοῦ ὕδατος, ἦτοι αἱ χοαὶ (σπονδαὶ εἰς τοὺς καταχθονίους θεοὺς) αἰτίνες, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην θυσίαν ἐνομιζόντο ὡς σύμβολον καθαρμοῦ, εἶχον ἐν-
ταῦθα μεγάλῃ δυνάμει. Ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Βατράχῳ λέγει· «καλπίος τ' ἐκ ποταμῶν δρόσον ἄρατε θέρμετε δ' ὕδωρ ὡς αὐ θεῖον οὐνερον ἀποκλύσας.»

§ 9. Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν πολιτείαν, μανθάνομεν ὅτι αὐτὴ τὰς τοιαύτας περὶ τοῦ μέλλοντος προρρήσεις, ἅς οἱ ἄνθρωποι ἰδίᾳ ἑκάστος ἐκ τῆς ἐξηγήσεως τῶν οὐνείρων ἐλάμ-
βανον, δὲν μεταχειρίσασθαι καθόλου, διὰ τὸν λόγον πρὸ πάντων ὅτι ἐν μεγάλῃ ἀνάγκῃ ἢ τοιαύτῃ μαντείᾳ δὲν ἦτο τῶσον εὐκολος οὐδ' ἀσφαλής, ὅσον οἱ ἄλλοι οἰνοὶ καὶ προρη-
τικαὶ αἱ ἐκ τῆς παρατροπῆς τῶν σπλῆγ-
χων τοῦ θύματος, τῆς πῆψεως τῶν πτηνῶν καὶ τῶν τοιοῦτων ἐξηγουμένην. Διότι καὶ ἐὰν ἰδοιμᾶζον κατ' ἀρέσκειαν νὰ προτιμώ-
σιν οὐνερα, ἐξ ὧν νὰ μαντεύωσι τὸ μέλλον, ἡ ἐννοία ὅμως αὐτῶν ἐκρίνετο λίαν περιορι-
σμένη καὶ ἀνεφίετο μᾶλλον εἰς ἰδιώτας ἢ εἰς ἐὺλόγητον πολιτείαν. Πρὸς τοῦτους δὲ καὶ τὰς σημασίας τῶν οὐνείρων διὰ τὴν μεγ-
λὴν αὐτῶν ποικιλίαν δὲν ἦτο τῶσον εὐκολον νὰ ὑπαγάγωσιν εἰς ἐν ἐπιστημονικὸν σύστη-
μα, ὅπως τὰ ἄλλα σημεῖα, μόνον δὲ σταθε-
ρὸν καὶ ἀσφαλὲς σύστημα, καθ' ὃ συστηματι-

κῶς ὡς ἐν Ρώμῃ οἱ αἰωνοσκόποι ἐξήγουν τὰ σημεῖα, ἡδυνάτο νὰ ἐγγυηθῇ εἰς τὴν πο-
λιτείαν περὶ τῆς ἐρῆς τῆς ἐμμελείας.
Ἐν τισιν ὅμως περιστάσεσι δὲν ἀμφεβαλλόντες εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πολιτείας νὰ ποιῶσι χρήσιν καὶ οὐνείρων ὅσα ἐξαιρετικῶς ἐκρίναντο λίαν σπουδαία καὶ σημαντικὰ.

§ 10. Τοῦναντίον δὲ πρὸς τῇ σπουδαί-
τητι, τὴν ὅποιαν ὁ λαὸς ἐν τῷ κατ' ἰδίαν βίῳ ἀπέδωκεν εἰς τὰ οὐνερα, ἦτο πλέον ἀ-
νάγκη καὶ ἡ ἐπιστήμη νὰ στρέφῃ τὴν προσο-
χὴν τῆς εἰς ταῦτα καὶ μάλιστα ἡ φιλοσοφία εἶδει νὰ ἐξετάσῃ ταῦτα ὑπὸ τὴν διπλὴν των ἐννοίαν, καὶ ὡς ἰδιῶς φαινόμενον τῆς πνευ-
ματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὡς εὐρισκό-
μενα ἐν τινι σχέσει πρὸς τὸ θεῖον.

§ 11. Οἱ ἀρχαιότεροι φιλοσοφοὶ ἐπραγμα-
τεύθησαν ταῦτα ὑπὸ τὴν τελειοκρατικὴν αὐτῶν σχέσιν, δηλ. ὑπὸ τὴν ἐποὶν τῆς προφητικῆς τοῦτων δυνάμεως· ἐπίσης δὲ καὶ οἱ κατόπιν τοῦτων δὲν παρεμέλησαν νὰ ἐξετάσωσι τὸ μέρος τοῦτο τῶν οὐνείρων, διότι πλὴν ὀλίγων ἐξαίρετων, ἐν ἅπασι τοῖς φιλοσοφικοῖς συ-
στήμασι τὰ διὰ τὴν εἰδὴ τῆς μαντικῆς ἐπο-
μένους καὶ τὰ ἐκ τῶν οὐνείρων, ἀναγνωρίσθη-
ται. Περὶ τούτων δὲ καὶ ὁ Κικέρων ἐν τῷ φιλοσοφικῷ αὐτοῦ συγγράμματι *De Divina-
tione* περὶ μαντικῆς ἐκτενὴ ποιεῖται λόγον. Οἱ μεταγενέστεροι οὐ φιλόσοφοι, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττω εἰς τὰς περὶ τῶν τοιοῦ-
των ἐρεῖνας ἐλαβον ὑπὸ τὴν καὶ τὴν ψυχολογίαν, ἀπεπειρέθησαν καὶ τὰ ψυχολογικὸν μέρος τῶν οὐνείρων νὰ διαχωρίσωσι.

§ 12. Καὶ ἐν πρώτοις ἐκ τῶν ἰωνῶν φιλο-
σόφων οὐδεμία περὶ τούτων εἰδήσις ὑπάρχει ἡμῖν γνωστὴ· διὸ καὶ πολλοὶ ἀμφισβόλουσιν ἂν οὗτοι ἔδωκαν ἰδίαν προσοχὴν εἰς τὰ οὐνε-
ρα. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλεατῶν ὁ Ξενοφάνης διε-
φύσε καθόλου τὸ δυνατόν τῆς μαντικῆς ὡς μαρτυρεῖ ὁ Κικέρων.

§ 13. Περὶ δὲ τῶν Πυθαγορείων, ἂν καὶ ἦναι δύσκολον νὰ εἰρησθῇ ἀκριβῶς ὅποια ἦτον ἡ ἀρχικὴ αὐτῶν διδασκαλία ὡς πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν καὶ τί εἰς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον προσέβηκαν, δυνατόν τις ὅμως ἐκ τῆς μεγά-
λης σπουδαιότητος καὶ σημασίας τὴν ὅποιαν οὗτοι ἀπέδιδον καθόλου εἰς τὴν μαντικὴν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κικέρωνος, λέγοντος περὶ τοῦ Πυθαγόρου· «*Quamque huic rei magnam auctoritatem Pythagoras jam anto tribuisset, qui etiam ipse angur vellet esse,*» περὶ τῶν Πυθαγορείων, λέγω, δύναται νὰ πα-

ραδεχθῇ ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι αὐτῶν ἀπεπειρά-
θησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὰ ὄνεια καὶ τὴν προφη-
τικὴν αὐτῶν δύναμιν κατ' ἴδιον σύστημα, ὡς
ἔζη. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φιλοσοφικοῦ αὐτῶν
συστήματος ἅπαντα ἡ ἀτμὸσφαιρα εἶναι πε-
πληρωμένη πνευμάτων, ἀπὲρ ὠνόμαζον διαί-
μονας καὶ ἥρας· ὑπὸ τούτων δὲ πέμπονται
οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ
θηρία ὄνεια καὶ τὰ ἄλλα μαντικὰ σμμεῖα.
Ἐντεῦθεν δὲ ἡτὸ ἀπηγορευμένον εἰς τοὺς
πυθαγόρειους νὰ ἐσθίσουσιν κυκμούς «ἀπέχεσθαι
κινάμων», διότι ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐστὶν ἐπι-
τηδεύουσα νὰ δέχεται θείας ἀνακοινώσεις
ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ καὶ καθαρότητι. Ὅτι ὅμως οὗ-
τοι ὁποῖον διακρίνουν μεταξύ ὄνείρων σημαν-
τικῶν καὶ ἀσημαντῶν ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν
λεγομένων περὶ τοῦ Πυθαγόρου, ὅτι δηλ. οὗτος
εἰς τὸν ἐρωτησάντα αὐτὸν τί σημαίνει ὅτι
καθ' ὕπνον εἶδε τὸν ἀθάνατον πατέρα του
καὶ μετ' αὐτοῦ συνδιέλεγε, ἀπεκρίνατο ὅτι
τοῦτο ἔχει τὸ αὐτὸν σημασίαν, ὅσον ἔχει ἡ
συνδιελέξις τὴν ὅποιαν ποιεῖ τὴν μετ' αὐ-
τοῦ· διότι καὶ ἐκείνους πράγματι εἶχε συνδι-
αλεχθῇ μετὰ τοῦ πατρὸς. Ἐντεῦθεν οὖν ἐξάγε-
ται πρὸς τοὺς ὅτι οἱ πυθαγόρειοι πᾶς
κατ' ὄναρ ἐμφανίσαις οὐχὶ μόνον ὡς ἐάντι
ἀλλὰ ὡς τὴν πραγματικὴν παρεῖχοντο, διὰ
ἀνεκλόγητος τῆς ποιότητος θεωρεῖτο μέλιστα
ὡς ἔχον μετὰ τὴν ἡμετέραν σημασίαν, ἢ ὡς τι
σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν, ὅμοιον πρὸς πάντα
τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα γίνονται ἡμῖν
νοητὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων.

§ 14. Ὅποια δὲ εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Πυ-
θαγόρου ἀκριβέστερος περὶ τὴν 69 Ὀλ.
(π. X. 505) οὐδὲν ἀκριβὲς γινώσκουμεν· διότι
αἱ δύο μαρτυρίαι, ἡ μὲν τοῦ Ζίστου ἡ δὲ
τοῦ Χαλκιδίου, αἰτίνας περιεῖχοντες ἦν
ἀναφερόμεναι εἰς τὸ προκείμενον ἡμῶν θέμα,
ἀντιπαρακρούει πρὸς ἀλλήλας. Καὶ κατὰ τὴν
μαρτυρίαν τοῦ πρώτου ὁ Ἡράκλειτος ἀπο-
φαίνεται ὅτι καθ' ὕπνον ἡ ψυχὴ διατελεῖ ἀ-
ναίσθητος καὶ ληθάια, καθ' ὅσον ἐκλεισμέ-
νων ὄντων τῶν αἰσθητικῶν πόρων δὲν εὐρί-
σκεται εἰς κοινωνίαν πρὸς τὸν ἔξω κόσμον,
ἀλλ' ἀποσύρταται ἐν τοῦ καθύλου κόσμου εἰς
ἴδιον ἀληθὲς διὰ καὶ βεβαία γνώσις προγί-
γνεται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τότε
μόνον, ὅταν εὐρίσκηται εἰς συνάρεσιν μὲ τὸν
κοινὸν λόγον, τὸν θεῖον δηλ. λόγον τὸν δια-

κοσμοῦντα τὸ σὺμπαν. Τὸ δὲ χωρίον ἐξ οὗ
ἐξάγεται ἡ τοιαύτη περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ
ἀνθρώπου καθυπόδοντος δοξασία, ἔχει ὡς ἐξῆς·
«ὁ νοῦς, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, ἀπόλλυσι κα-
θ' ὕπνον τὴν μνημονικὴν δύναμιν σωζομένης
μόνον τῆς κατὰ τὴν ἀναπνοὴν προσρρέουσας
οἰονεῖ τινος ἔλξης.» Λέγονται δὲ ταῦτα, διό-
τι, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον πάλιν, ὁ ἀνθρώπος
γίνεται κοινωνὸς τοῦ θεοῦ διὰ τῆς ἀνα-
πνοῆς, ὡς καὶ περὶ τούτου λέγεται· «τοῦτον
δὲ τὸν θεῖον λόγον δι' ἀναπνοῆς σπᾶσαντες
νοεοὶ γινόμεθα.» Ὡς ἀρχὴ λοιπὸν τοῦ λόγου
οἰονεῖ ἔτι θεωρεῖται ἡ ἀναπνοὴ, ἐξ ἧς προσ-
ρρέεται ὁ λόγος· δι' οὗ ὁ ἀνθρώπος γίνεται
νοερός, καθ' ὕπνον δὲ ληθαῖος, καὶ πάλιν
κατὰ τὴν ἔγερσιν ἔμμερον· κινῶν γὰρ τοὺς ὕ-
πνοις, λέγει, μυνόντων τῶν αἰσθητικῶν πό-
ρων χωρίζεται τῆς πρὸς τὸ περιέχον συμφοράς
ὁ ἐν ἡμῖν νοῦς. «Περίβεσθαι δὲ καὶ ὁ Πλά-
ταρχος τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Ἡρακλείτου
λέγει· «ὁ Ἡράκλειτος ὁρᾷ τοὺς ἐγρηγορούν-
τας καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμη-
μένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποσπρέσθαι.»
Λοιπὸν κατὰ τὰς ἀνωτέρω δύο συμφωνούσας
μαρτυρίας ὁ Ἡράκλειτος παραδέχεται μὲν
ὅτι ὁ ἀνθρώπινος λόγος εὐρίσκηται διὰ τοῦ
κόσμου εἰς συνάρεσιν μὲ τὸν ἀρχικὸν λόγον
ἀλλὰ μόνον ἐν ἐγρηγορήσει· καθ' ὕπνον δὲ ἀ-
πόλλυσι πᾶσαν μνημονικὴν δύναμιν, ἐπομέ-
ως οὐδὲ μαντικὴν δύναμιν ἔχει. Ἀλλὰ πρὸς
τὰ περὶ Ἡρακλείτου ταῦτα λεγόμενα ὁ Χαλ-
κιδεύς ἐπάγει ἐν τῷ Τιμαίῳ τοῦ Πλάτωνος
μαρτυρίαν ὅπως διακρινόμενα, καθ' ἣν παρί-
σταται ὁ Ἡράκλειτος ὁμοδοξῶν τοῖς Στωι-
κοῖς καὶ παραδεχόμενος ὅτι ὁ ἀνθρώπινος
ὡς εὐρίσκουμενος ὁ λόγος σχίσιν μετὰ τοῦ θεοῦ
λόγου, τοῦ εὐθέως ὄντος καὶ βυθιζομένου τὰ τοῦ
κόσμου, καὶ ὡς ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἀκόλουθος
δύναται διὰ τῶν αἰσθήσεων, opere sensuum,
καὶ τῆς ψυχῆς λειτουργίας, νὰ προγγέλλῃ
τὰ μέλλοντα· ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς· Heraclitus
consentientibus Stoicis rationem nostram
cum divina ratione connectit, negat ea
moderante propter inseparabilitatem comi-
tatum consensum decreti rationabilis fratrum,
quiescentibus animis opere sensuum letum
denunciare. Ἐκ τοῦ χωρίου δὲ τοῦτου καὶ ἐ-
δείκνυται τὸ ἐναντίον, ὅτι ἡ ψυχὴ ἔχει δύ-
ναμιν μαντικὴν. Πᾶν δὲ ἡ διακρίσις αὕτη
πράττεται δὲν δυνάμεθα μετ' ἀληθείας νὰ
ἐννοήσωμεν. Ἀνατρέχοντες δὲ εἰς τὴν ἱστο-
ρίαν τῆς φιλοσοφίας, εἶναι ἀνάγκη λόγος γίνε-

ται περί τοῦ Ἡρακλείτου ὡς συγγράψαντος τὸν περὶ ὁρίσεως σύγγραμμά τινος ἐκείθεν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν εἰκασίας τινάς περὶ τῆς διαφωνίας ταύτης. Μανθάνομεν λοιπὸν ἐκείθεν ὅτι ὁ λόγος τοῦ Ἡρακλείτου ἦτο οὐ μόνον μεστός ἀδῶν νοημάτων ἀλλὰ καὶ δυσκατάληπτος τοῖς πολλοῖς καὶ ἥμισυ ἀπελθὼν καὶ ἰσχυρὸς καίπερ Ἑρσίου ὄντος. Π. χ. ὡς γνωστὸν, ὅπως ἐκφράση τὰς περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ αὐτοῦ, συστήματος γνώσεις ὅτι τὰ πάντα διηγεμένως βέβαιον ἐν τῷ κόσμῳ, γίνονται καὶ ἀπολλύνται, μεταχειρίζεται τὴν γνώσιν συμβολικὴν ἐν πολλοῖς ἀποταμοῖς τοῖς αὐτοῖς ἐμβαίνομεν καὶ οἱ ἐμβαίνομεν, εἰμὲν τε καὶ οὐκ εἰμὲν.» Αἱ τοιαύται μεταφοραί καὶ ἀσαφεῖς εἰκόνες ἵκανῶς ἀπεικονίζονται καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἀνδρός, ὅπως καλὰ ἡμᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία, ἦτο πάντως σκληρὸν καὶ μεγαλουργικὸς καὶ ἀπέκλινε μάλλον εἰς τὴν θεωρικὴν ἀποστερημένους τὴν πράξιν. Διὸ καὶ τὸ σκοτεινὸν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς θεωρίας μόνον στηριζόμενον σύγγραμμα λέγεται ὅτι ἐκράμεεν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἑρσεως Ἀρτέμιδος ἀποσημαίνων ὅτι ἀπαξιοῖ τὸ πλῆθος τοῦτον, ἀλλὰ τὸ ἱερὸν τῆς θεᾶς. Ἐκ πάντων δὲ τούτων ἴσως δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι διὰ τὴν σκοτεινότητά καὶ ἀσαφείαν τοῦ λόγου διεφάνησαν ἔπειτα καὶ οἱ κρίνοντες τοῦτον ὡς παρενοήσαντες καὶ τὰς περὶ τοῦ προκειμένου θέματος δοξασίας τοῦ Ἡρακλείτου. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς οὐδὲν περαιτέρω διηγεθῆναι νὰ ἐξακριβώσωμεν, οὐκ ἔχοντες μέληστα καὶ ἄλλας μαρτυρίας, μεταβαίνομεν εἰς τὸν Ἐμπεδοκλήν.

§ 15. Καὶ περὶ τῆς γνώμης τοῦ Ἐμπεδοκλέους ὀλίγα μόνον γνωσσομεν. Αἱ εἰδήσεις ὅμως αὐταὶ φέρονται σαφέσταται πως καὶ ἀκριβέστεραι. Ὁ Ἐμπεδοκλὴς κατὰ τὸν Κλήμεντα ἀπέδιδε καθόλου εἰς τὴν μαντικὴν μεγάλῃν σημασίαν· κατέταξε δὲ μάλιστα τὴν ψυχὴν τῶν μάντεων μεταξὺ ἐκείνων, αἰτίνων ἀμείνων εἰσέρχονται εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ μακαριότητα τῶν θείων. Ἐκ τούτου δὲ ἐξάγεται ὅτι καὶ εἰς τὰ ὄνειρα ἀπέδιδε μεγάλῃν σημασίαν. Τοιαῦτα καὶ περὶ τούτου.

§ 16. Ἀπόπειραν δὲ τινα πρὸς ἐξηγήσιν τῆς οὐσίας τῶν ὁνείρων, καθ'ὸν τρόπον ἐκρίνον ταῦτα, ὡς προελέχθη, καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, παρατηροῦμεν ὅτι ἕτερος φιλόσοφος ἐποίησεν, ὁ Δημόκριτος, ὁ γνωστὸς ἐκ τοῦ ὅτι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Κλάοντα Ἡρακλείτου πάντοτε ἔγχετο. Οὗτος παρεδίχετο ὅτι εἰκόνες τι-

νές, ἃς αὐτὸς ὠνόμαζεν εἰδῶλα, ἐξωπλισμέναι διὰ θείας δυνάμεις ὑπάρχουσιν ἐν τῷ σύμπαντι, καθὰ μαρτυρεῖ περὶ τούτου ὁ Κικέρων ἐν τῷ περὶ μαντικῆς λόγῳ ὡς ἐξῆς (I, 43). «Censet Democritus imagines divinitate praeditas in esse in universitate rerum.» Τὰ εἰδῶλα δὲ ταῦτα πλησιάζοντα τοὺς ἀνθρώπους εἰσέρχονται διὰ τῶν πόρων τοῦ αἵματος ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ προκαλοῦσιν οὕτω ἐμφανίσεις ὁνείρων. Περὶ τῆς δοξασίας ταύτης τοῦ Δημόκριτου λέγει ἐν τοῖς ἡθικοῖς ὁ Πλούταρχος ὅτι «ὁ Δημόκριτος ἐπίστευε τοὺς ὁνείρους γίνεσθαι κατὰ τὰς εἰδῶλων παραστάσεις πρὸς δὲ καὶ εἰς ἐγκαταβυσσούναι τὰ εἰδῶλα διὰ τῶν πόρων εἰς τὰ σώματα καὶ ποιοῦσι τὰς κατὰ τὸν ὕπνον ὁψεις.» Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Κικέρων ἐν τῷ περὶ μαντικῆς, ὅπου ἀπορῶν περὶ τῆς φαινομένης ταύτης ἐνεργείας τῆς ψυχῆς ἀναφέρει ἐν παρόδῳ καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἡρακλείτου, καθ' ἣν ἡ τοιαύτη ἐνέργεια προκαλεῖται ἐξ ὧν (II, 58). «Utrum censumsum dormientum animos per semet ipsos in dormientia moveri, an, ut Democritus censet, exloquaz et adventicia visione pulsari?» Τὰ εἰδῶλα δὲ ταῦτα, τὰ ὅποια ἔα τε ἐμφύχωι καὶ ἀψύχῳ ὄντων εἰσέρχονται, εἴτε ὡς αἰσθανόμενα προσέρχονται πρὸς τὸ τοῦ ὄντος καὶ θερμότητά εἴτε καὶ ἕνεκα ἰδίας αὐτῶν θελήσεως, ἐκπροσωποῦνται οὐ μόνον τοῦ σώματος τὴν μορφήν ἀλλὰ καὶ τὰς ιδιότητάς τοῦ πνεύματος ἐκείνων ἐξ ὧν ὁρμηται. Λέγει δὲ ὁ Πλούταρχος: «τῶν δὲ ἀνταρκειῶν εἰδῶλων ἀριθμὸς οὐδεὶς» καὶ πάλιν «ἀσφαλὲς ἀκρίβειαν εἰσέναι τοὺς φρονούντας οὐτ' αἰσθησεως ἁμοῖρα παντάπασιν οὔτε ὁμῆς, ἀνάπλεκτά τε τῆς ἀπὸ τῶν προεμμένων μετ' ἡθρίας καὶ βασιλείας.» Ἐκ τῆς περὶ ὁνείρων δὲ τοιαύτης πίστεως τοῦ Δημόκριτου ἐξάγεται πρὸ πάντων ὅτι πᾶς τις δύναται νὰ ἔρχηται εἰς σθένος καὶ σύνδεσμον καθ' ὅσον μεθ' οὐλοῦ ἡσυχία ἴστω καὶ λίαν μακρὰν ὑπάρχοντος προσώπου ἢ καὶ ἀντικειμένου: τὴν σθένος δὲ ταύτην μάλιστα δύναται καὶ ἐκείνος νὰ προσαισθανῇ εἰς ἐν ἀνάγκη τὸ ὄνειρον. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης, ὡς κατωτέρω διεδοκίμως θὰ ἐπιβλέπωμεν, λέγει: «Τὸ προσῶν εἰ μὴ γίνεσθαι ἀπὸ συμπτώματος ἄλλο τι ἢ εἴη μάλλον ἢ ὅσπερ ὁ Δημόκριτος λέγει εἰδῶλα καὶ ἀπορροῶς αἰτιώμενος.» Σαρξέσσαν δὲ περὶ τῶν εἰδῶλων τούτων ὁ Πλούταρχος αὖτις λέγει ὅτι «ταῦτα προσπίπτοντα ὥσπερ ἐμύθηα φρέ-

Ζουσι και διαστέλλουσι τοις ὑποδεχομένοις τὰς τῶν μεθιέντων αὐτὰ δοξὰς καὶ διαλογισμούς· καὶ ὁράς.» (Plut., VII^ο, 3). Ἐπειδὴ δὲ τὰ εἰδωλα ταῦτα ἔχουσιν ἀφ' ἐαυτῶν δύναμιν πρὸς τὸν βλάβης καὶ ὠφελείας, ἔξακουσι δὲ ἐντεῦθεν μεγάλῃ ἐπὶ τῶν τοῦ κόσμου καὶ ὡς θεῖα ὄντα, καθὼς φαίνεται, ῥίπτουσι βλέμμα καὶ εἰς τὸ μέλλον, εὐλόγως δυνάμεθα νὰ ἐνοήσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον ἡ ἐμφάνισις τούτων κατ' ὅναρ δύναται νὰ παράσχῃ ἄμεσον τινα ἢ καὶ ἔμμεσον προδηλώσιν τῶν μελλόντων. Ὁ δὲ Σίλτος ἀπ' αὐτῆς ἐκτίθει καὶ τὴν δοξασίαν ταύτην τοῦ Δημοκρίτου ὅτι δηλ. τὰ εἰδωλα ἐμπιλάουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τούτων τὰ μὲν εἰσὶν ἀγαθοποιὰ τὰ δὲ κακοποιὰ. Προσημαίνουσι δὲ τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις θεωρούμενα καὶ φωνὰς ἀκούετα. Εἶναι δὲ τὰ ὄνειρα τότε μόνον ἀψευδῆ καὶ ἀληθῆς προσημαίνουσι τὰ μέλλοντα, ὅταν τὰ εἰδωλα ἐμφανίζονται εἰς τοὺς κοιμωμένους ἀναπὰρ καὶ οὐχὶ ἀνάμικτα καὶ ταχέως διαφύρμενα ἀλλήλα. Περὶ τούτου δὲ μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος ὡς ἑξῆς: «Ὅταν ἐνδύσῃ καὶ ἀσπύγῃ τοὺς φυλάττοντα προσμῖξιν τὰς εἰκόνας.» Διὰ τῶν δὲ τῶν ἀνωτέρω ἀποδείξωμεν, δι' ἃν ἐδωκέν ὁ Δημόκριτος νὰ ἐξηγήσῃ τὰ πλεῖστα φαινόμενα τῶν ὁνείρων καὶ τὴν δύναμιν τούτων, ἣν ὁ λαὸς ἐξ ἰσχυρικῆς πίστεως ἀπέδιδεν εἰς ταῦτα, ὁρμώμενος εἰς τὴν ἐξηγήσιν τούτων, ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκτιθείσης ἀρχῆς, τῆς περὶ τῶν εἰδῶλων, φαίνεται ἐκ τίνος χωρίου, παρὰ Πλινίῳ τῷ ἱστοριογράφῳ ἀπαντώντος, ὅτι δὲν εἶχεν ἀπαρτίσει ἀκόμη πλήρως περὶ τῆς ἐξηγήσεως τῶν ὁνείρων σύστημα. Ἀλλὰ οὐχ ἥττον καταφαίνεται πως ὅτι ὁ Δημόκριτος, καθ' ὅσον ἀπορᾷ τὰς σχέσεις τοῦ σώματος πρὸς τὰ κατ' ὄναρ εἰδῶλα καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν δύναται τις οὐαὶς θελήσει διὰ τῶν ὁνείρων νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσιν πρὸς ἄλλα πρόσωπα, διεξοδικώτερον καὶ ἀκριβέστερον ἐπραγματεύθη. Ἐχει δὲ τὸ μέρος ὡς ἑξῆς. Sinistrum humerum quibus monstris consecret (Democritus) qualiter somnia quae velis et quibus velis mittantur, pudet referre: somnia ea dextro pede resolvi.

§ 17. Ἐνθὺ οἱ μὲν τοῦδε φιλοσοφοῦ οὐχὶ τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν τῶν κατ' ὄναρ φαινόμενων ἐκτίθει καθόλου νὰ εὐρωσιν ἐν αὐτῷ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ δι' ἐσωτερικῶν ὅπως ὑποθέσωμεν πύχολοτον νὰ ἐξηγήσωσι, τὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς λαμβάνοντες ὑπὸ ὅλην μί-

νον, ἐφ' ὅσον αὕτη παρίσταται δεχομένη καὶ πάσχουσα, προΐοντος τοῦ χρόνου, ὅποτε ἡ φιλολογία, καὶ ἰδίως ἡ φιλοσοφία ἐπράπη πολὺ διάφορον ὁδόν, τότε ἀνεράνησαν κατ' ἀνάγκην ἄνδρες οἵτινες φιλοσοφοῦντες περὶ τοῦ παντός ἐν σχέσει πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ καὶ αὐτὸ σπουδαῖον ἀντικείμενον φιλοσορικῆς ἐξετάσεως ἀπέβη, ἐλκόμενον ὑπ' ὅψιν εἰς τὴν ἐξηγήσιν τῶν ὁνείρων καὶ αὐτὴν τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς καὶ ἰδίως τὴν παραγωγικὴν, ἐξετάζοντες πλέον ταῦτα οὐχὶ μονομερῶς. Ἡ τοιαύτη δ' ἐξέτασις τῶν ὁνείρων δὲν λαμβάνει αἰτίως ἐν ἀρχῇ τύπον τινὰ τέλειον, ἀλλὰ βοηθηθὼν, τοῦ Σωκράτους πρώτου ἀρχὴν ποιησαμένου, τοῦ ὁποίου τὰς θεωρίας πλατύτερον ἀνέπτυξαν αἱ μετὰ ταῦτα Σχολαί, ἐπὶ Ἀριστοτέλους τοῦ προεξάρχοντος τῶν φιλοσόφων τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ ἐξηγήσις τῶν ὁνείρων φαίνεται ὑπὸ φιλοσορικῇ ἐποψίῃ πιθανωτάτη.

§ 18. Καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Σωκράτει κατὰ πρώτον φαίνεται τὸ φαινόμενον ὅτι δὲν εὐρίσκει τὴν ἀποχωρῶσαν ἀποδείξιν. Μανθάνομεν δὲ περὶ αὐτοῦ, καθὰ περὶ ὅκων ἦν πρό πάντων ὁ Ξενοφών, τοσοῦτο μόνον, ὅτι ὅπως τὴν μαντικὴν καθόλου εἰσεύρει ἐν τισὶ περιστάσεσι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καθ' ὅς ἡ ἀνθρωπίνη γνώσις δὲν ἔρχεται, ἀναγκαίαν καὶ δικαίαν, οὕτω καὶ τῶν ὁνείρων δὲν ἔρχεται τὴν προφητικὴν καὶ μαντικὴν δύναμιν. Διὸ εἰσεύρει ταῦτα ἀποστελλόμενα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπὶ μὲν ἰσοπέτο χρᾶσιν τῆς μαντικῆς γνωστὸν τοῦτο τοῖς πλείστοις ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ξενοφώντος, ὅπου ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ ἀπολογούμενος ὁ Σωκράτης μαθητὴς ὑπὲρ τοῦ προσφιλούς αὐτοῦ ἀνταγέλου ἰκανὰ λέγει καὶ περὶ τοῦ ὅτι ὁ Σωκράτης ἐπὶ τοῖς χρησὶν τῆς μαντικῆς, γνωστῶν, οἱ καὶ αἱ συγχάνεις ἀπαντῶσαι φράσεις: καὶ οἱ πολὺ προσημαίνουσι, προγορεύουσι ταῦτα καὶ ποιεῖν, ταῦτα δὲ μὴ ποιεῖν. Ὅτι δὲ καὶ πρὸς τὴν εἰρήνην ἵσταται ἔχοντα προφητικὴν δύναμιν καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων ὁδῶν γίνεται καὶ ἐκ τῆς ἐν Κρίτειρι ἀπαντώντος χωρίου, ὅπου φαίνεται ὅτι ὁ Σωκράτης εἶδε γυναῖκα καὶ ποῦσαν αὐτῇ: «Ὁ Σωκράτης, ἡ Πέρκλεις ὅλ' ἐβόλα μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Μετὰ ταῦτα δὲ ἀν συνδύσωμεν καὶ τὸ γνωστὸν δαμώνιον τοῦ Σωκράτους, ὅπερ συχνὰ προείρηκε καὶ ἀπέτρεπε

αὐτὸν εἰς πᾶσαν τὴν πράξιν ὡς προσημαίνον τρόπον τινὰ τὸ μέλλον, εὐλόγως δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν ὅτι οὗτος τοῖς ἁπλοῦς ἐν μέρει πρῶτος ἀνείηκεν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ὁρμητικὴν προφητικὴν.

§ 19. Ἐκ δὲ τῶν ἀμείσως ἐρχομένων μαθητῶν τοῦ Σακερατοῦς ὁ διακρινόμενος πρὸ πάντων καὶ διὰ τὴν εἰλικρινὴ αὐτοῦ πίστιν εἰς τοὺς πατέρας θεοῦ καὶ διὰ τὴν σπουδαίωτα τὴν ἰδίαν ἔαυτον, ἣν ἀποδίδει εἰς τὰ ὄνειρα, εἶναι ὁ Ξενοφῶν. Καταραίνεται δὲ ἡ σπουδαίωτα, ἣν ἔκκετικώς ἀπέδιδεν ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ ὄνειρα, ἐκ τῆς πίστεως ἡ κείνης καὶ ἀκριβοῦς ἀκριβοῦς διαφώσκων ὄνειρον ἦν αὐτὸς ποιεῖται. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ ὄνειρων, ἅπερ πολλὰ καὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ συγγραφῆως εὐρίσκοντες, ἀναγνώσκοντες τὸ ὄνειρον αὐτοῦ τοῦ Ξενοφῶντος, ὅπερ εἶδε καθ' ὅσον ὅτι οἱ μύριοι τῶν Ἀναβάσεων οἱ συνεκαταρτευσάμενοι τῶν ἀνδρῶν κατὰ Ἀρταξέρξου, ἀπὸ πολλὰς μετὰ τὴν ἐκ Κουνάξου αἰμακτικὴν μάχην περιπετείας ὑπέστησαν, Ἀπολαύσαντες καὶ τοὺς ἀρχηγούς τοὺς ὑπὸ τοῦ Τιτακαίρου δολοφονηθέντας, εὐρισκόμενοι ἐν μέσῳ ἀδιεσθῶν ποταμῶν, ἄνευ συμπάσης, ἰσχυροῦ πάντων τῶν ἐπιτηδίων καὶ ὑπὸ μεγίστης ἀμυχάνης καὶ ἀπελπίσεως κατελιπμένοι, ὡς λέγει ὁ ὠκυπύς ἐν ἀθμικῇ προειρησὶν συγγραφῇ, ἐκλήθητο τὴν ἐσπέρην ἐκείνην ἀγευστοί σίτου καὶ ἀγρυπνοί, μὴ δυνάμενοι καθυθεῖν ἐνέκῃ λύπῃ καὶ πόθῳ πρὸς τὴν περιληψὴν πατρίδα, τὴν ὅποιαν ἐραντίζοντο ὅτι δὲν θὰ ἴδωσι πλέον ἀπὸ ἀπολεσθῶσι μακρὰν τῶν γονέων, γυναικῶν καὶ παίδων ἐν μέσῳ βαρβάρων. Ἐν τῇ ἀπελπίσει ταύτῃ τῇ καταλαβούσῃ τότε σχεδὸν πάντας, ὁ Ξενοφῶν ὁ σὺν τοῖς ἄλλοις λυπούμενος καὶ οὐ δυνάμενος καθυθεῖν, μικροῦ ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄντα: Ἐίδεν αὐτὸν βροντῆς γενομένης σκοπὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν καὶ ἐκ τούτου λαμπροῦς πᾶσαν περιρροῖσθαι εὐφροσύνην, καὶ τὸ ὄντα πῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις ὥς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε, πῇ δὲ ἐροῖτο ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βοσκίλως τὸ ὄντα ἰδοῖσι αὐτῶν εἶναι, κύκλῳ δὲ ἰδοῖσι λαμπροῦς τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναται ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' ἐλθόντος πάντοθεν ὑπὸ τινος ἀπορίας. «Ὅτι δὲ τὸ ὄνειρον τοῦτο ἐλευθέρηται ὁ Ξενοφῶν ὡς πράγματι ὑπὸ τοῦ Διὸς σταλὴν καὶ ἐκπύρην πολλὰν ἔχον σημασίαν

καὶ σχέσιν πρὸς τὰς τότε περιστάσεις, ἐξάγεται ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων διότι ὁ Ξενοφῶν μετὰ πολλὰς ἀπορίας καὶ ἀμφιβολίας περὶ τοῦ σημασιμένου τοῦ ὄνειρου, ἀν κακὸν ἢ ἀγαθὸν ἦναι, τελευταίον ὥστε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Διὸς ἐμπνευσθεὶς ἀγαθοποιὸν ὑπέλαβε τὸ ὄνειρον καὶ μετὰ σύντομον μὲν ἀλλὰ πλήρη φιλοπατρίας ομιλίαν ἀνεδίεστο, ἀνευρημούντων πάντων, τὴν ἀρχηγίαν, τὴν ὅποιαν ὑπηνίσσετο τὸ ὄνειρον. Ἐκ τούτου δὲ μόνον πειθόμεθα ὅτι ὁ Ξενοφῶν ἐπίστευεν ὅτι τὰ ὄνειρα πέμπονται ἀμείσως παρὰ τῶν θεῶν ὥπως προσημαίνουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ μέλλοντα. Ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος ποιεῖ γνωστὸν λέγων ἐν τῇ Ἀναβάσει. «Ὅσοι δὲ οἱ θεοὶ πάντες ἴσασιν καὶ προσημαίνουσιν ὅ ἂν θέλωσι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οἰκίαις καὶ ἐν ῥήμασι καὶ ἐν ὄνειρασι» (VI, 1, κ'). Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἐν τῇ Κίρῳ Παυδαίᾳ λέγει ὅτι ἐν τῇ βίῃ τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲν ὁμοιότερον τοῦ θανάτου ἢ ὁ ὕπνος, καθ' ὃν ἡ ψυχὴ ἐμφανίζεται, θεοπάτη ῥήπουσα βλέμμα καὶ εἰς τὸ μέλλον, ὡς τὰ μέγιστα ἐλευθέρῃ καὶ ἀπληλαγμένη τῆς ἐπιλήσεως τοῦ σώματος, ἐκ τούτων, νομίζω, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ Ξενοφῶν ἐπίστευε πρὸς τοὺς τοῖς καὶ καθ' ὅσον ἡ ψυχὴ καὶ ἰδίᾳ δυνάμει προβλέπει τὸ μέλλον. Ἀλλ' ἡ τελευταία αὕτη δοξασία δὲν ἀποκλείει τὴν πρώτην, τούναντι δὲ συμπληροῖ μάλλον ἐκείνην, διότι ἡ δύναμις αὕτη τῆς ψυχῆς παρ' ὅτι ὡς θέλει, ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῇ κατ' ὄντα καταστάσει ὁμοιοτάτη τῷ θεῷ φαίνεται ὅσα καὶ τῆς τοῦ θεοῦ παγγνωσίας μετέχουσα.

§ 20. Μεταβαίνοντες δὲ εἰς τὸν Πλάτωνα, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ θεός συγγραφεὺς ἐπισημαίνει τὸ προκαείμενον ἔκκετος ἐν περιούσι καὶ οὐχί, ὡς ἐκ τῶν μετὰ τῆς προσοχῆς, μετ' ἧς ὁ Ἀριστοτέλης ἀξίως ταῦτα ἰδίᾳ πραγματεύεται. Ἀλλ' οὐχ ἦτον ἀπειρηθὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον τοῦτο καθαρῶς ὑπὸ ψυχολογικῆν ἔκκετον, προειπθήσῃ δὲ κυρίως νὰ στηρίξῃ τὴν διαφοράν τῶν ὄνειρων ἐπὶ τῆς παρατηρουμένης διαφοράς τῆς καταστάσεως τῶν τῶν ὁμιλιωθῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεως. Ἐνν, λέγει ἐν τῇ Πολιτείᾳ (IX, 1571), τὸ σκοπεῖν μέρος τῆς ψυχῆς, ἦτοι τὸ λογιστικὸν κατ' αὐτὸν, κοιμάται, τὸ δὲ ἡρωδῆς τὸ καὶ ἄγχιον πεπληρωμένον τροφῆς καὶ ποτοῦ κινεῖται, ἀπὸ τῆς δὲ ἀπ' ἐκείνου τὸν ὕπνον καὶ ὑποχωρῇ εἰς τὰς

συνήεις του ζῆις, τότε γεννῶνται δυνερα ἀκα-
κῶντα καὶ ἀνιδίῃ. Ὅταν δὲ ἡμέραν αὐτὴ
δύναμις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἥτοι τὸ λο-
γιστικόν, ἐγρηγορῇ, τὸ ὅποιον οὗτος πρότερον
ἐπλήρωσι διὰ τροφῆς πνευματικῆς, διὰ χρη-
στῶν διαλέξεων καὶ παρατηρήσεων, τὸ δὲ ἐ-
πιθυμητικόν τῆς ψυχῆς μήτε ἐνεκα κόρου
μήτε ἐνεκα ἐλλείψεως τροφῆς ἀνησυχῇ, ὁ-
πότε κατ'ἀναγκαζόν λόγον καὶ ἡ τρίτη δύνα-
μις τῆς ψυχῆς, τὸ θυμοειδές, ἥσυχον διαμέ-
νῃ, τότε ὁ ἄνθρωπος δύναται καθ'ὑπὸν οὗτω
διακείμενος νὰ ἐπιτύχῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
τῆς ἀληθείας. Ἐντεῦθεν δὲ εὐκάλως νομίζω,
ἐννοεῖται καὶ ἡ περὶ ὀνείρων δοξασία τοῦ
Ἰσοκράτους. Παραδίδεται ὅτι, οὗτος ἐπὶ τὰ
δυνερα, οὐ καθόλουτε φύσεως καὶ ἀν'ὧσι, οὐδὲν
ἄλλο παριστάνει ἢ αὐτὰς τὰς ἐνεργείας τῆς
ψυχῆς αὐθιγὰς τούτου καὶ ἀρ' ἐαυτῆς κινου-
μένης, ὅτις ἀποκλυθεὶ καθ' ὑπὸν τοῦ αὐ-
τοῦ νόμου, οὐ καὶ ἐν ἐγρηγόρει ὥστε καὶ
κατ' ὄναρ ἡ ψυχὴ τῶν ὄντων μέλλον εἶναι δε-
κτικὴ τῆς γνώσεως τοῦ ἀληθοῦς, ὅση μᾶλλον
ἡ ἐνέργεια τῶν σωματικῶν αὐτῆς στοιχείων
περιορίζεται ὅπως δὲ ἐξ ἡμετέρας τὴν γνώσιν
ταύτην δὲν εἶχε χρᾶιν ἰδίᾳς εἰς ἐνεργείας
τοῦ θεοῦ. Περὶ προφητικῆς λειτουργίας
τῆς ψυχῆς οὐδέν, ὡς φαίνεται, λόγον ποιεῖ-
ται. Ἐπειδὴ ὅμως, κατὰ Πλάτωνα, ἡ ἀλη-
θεία εἶναι αἰώνιον τι, οὐκοῦν ἐννοεῖται ὅτι, ἐν
τῇ γνώσιν ταύτῃ συνδεδεῖται καὶ ἡ ἀλη-
θινὴ γνώσις τοῦ μέλλοντος. Λέγει δὲ ἐν τῇ Πολι-
τείᾳ περὶ τούτου: «ἀλλ' ἴδ' (ὅτι, τὸ ἐπιθυμη-
τικόν) αὐτὸ καθ' ἑαυτοῦ (ὅτι, τὸ λογιστικόν)
μόνον καθαρὸν σκοπεῖν καὶ ὀρέγεσθαι τοῦ καὶ
αἰσθάνεσθαι, ὃ μὴ οἶδεν ἢ τι τῶν γεγόντων
ἢ καὶ μελλόντων».

§ 21. Ὅλος δὲ ἰδίαν προσοχὴν καὶ με-
λέτην εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα, τὸ περὶ
τῶν ὀνείρων, ἰδμεν ὁ κορυφαῖος τῶν φιλοσό-
φων, ὁ Ἀριστοτέλης, πραγματευθεὶς τὸ ἀξιο-
παρατηρήτον τοῦτο τῆς ψυχῆς φαινόμενον
ὕπνιν ἀληθὲς αὐτοῦ ὅποιον, τὴν ψυχολογί-
κην. Κατέλιπε δὲ μάλιστα ἡμῖν καὶ δύο περὶ
τοῦ ἀντικειμένου τούτου πραγματείας, τὴν
μὲν περὶ ἐνυπνίου, τὴν δὲ ἐπὶ τῶν περὶ τῆς καθ' ὅ-
ντων μεντικῆς ἐπιγραφόμεν. Ἐν ταῖς δυσὶ
δε ταύταις πραγματείαις ὁ φιλόσοφος διὰ τῆς
χαρακτηριστικῆς αὐτῶν κριτικῆς ὑπὸ ἰννοῖεν
ὅλους ψυχολογικῆς ζητεῖ ν' ἀνέξῃ εἰς ποῖαν
τῶν τριῶν θεμελιωδῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων
ὕπαρξιν, ἂν δὲ ἢ. τοῦ αἰσθητικοῦ, τοῦ φαν-
ταστικοῦ ἢ τοῦ νοητικοῦ τυγχάνῃ ἐν πάθος.

Θέλει λοιπὸν ὁ Ἀριστοτέλης νὰ ἐξηγήσῃ τὴν
οὐσίαν τῶν ὀνείρων ὡς προεργαζόμεν ἐξ αὐ-
τῆς τῆς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς, διὰ λόγους δὲ
οὓς ἐν τῷ περὶ ψυχῆς βιβλίῳ ἀνέφερε, τὸ ὅ-
νειρον δὲν εἶναι προϊόν τοῦ αἰσθητικοῦ καθ'
αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ νοητικοῦ, καθ' ὅσον αἱ
δυνάμεις αὐταὶ καθυδούσαις ἀδυνατοῦσι πάν-
τα ὁρᾶν, ἐπομένως καὶ οὐδὲν ἐν ὑπνῷ αἰσθάν-
ονται· τεκμαίρεται δὲ τέλος ἐπὶ τὰ δυνερα
ὕπαγοντα εἰς τὸ κράτος τοῦ αἰσθητικοῦ ἐρ'
ἔσον τοῦτο παρακολουθεῖται ὑπὸ τοῦ φαντα-
στικοῦ. Παραδίδεται λοιπὸν καθ' ὅσοις ἐπι-
στέον ὑπὸ ἀπογράφωντων λόγων φερόμενος, ἐπὶ τὸ
καθόλου αἰσθητικὸν εἶναι αἴτιον τοῦ φαινο-
μένου τούτου· διότι, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην,
φαντασία εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰ-
σθήσεως γινομένη κίνησις, τὸ δὲ ἐν ὑπνῷ
φάντασμα ἐνύπνιον λέγει ὁ φιλόσοφος. Ἡ ἐν-
έργεια ὅμως αὐτῆς τοῦ αἰσθητικοῦ δὲν γίνε-
ται ὡς ἐν ἐγρηγόρει, διότι, ὡς ἐλέγχθη, καθ'
ὑπὸν πάντα τὰ αἰσθητήρια καθυδούσιν· ἂν
δὲ παρατηρῶνται παθήσεις τινεὶ τῶν αἰσθη-
τηρίων, αὐταὶ εἶναι ἕως ἄλλης φύσεως τῶν
καθ' ὑπάρ συμβαινουσῶν.

§ 22. Ὅπως δὲ αἰτιολογήσῃ τὴν ἀναγκ-
αίαν ταύτην ὑπόθεσιν περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν
ὀνείρων παραδίδεται ἐπὶ ἡ αἰσθητικὴ δύνα-
μις τῆς ψυχῆς ἐνεργουσα καὶ ἐρεθιζομένη κα-
ταλείπει ἐν τοῖς αἰσθητήριος κινήσειν τινα,
ἂν καὶ τὸ ἀντικείμενον γενόμενον ἀπ᾽ αἰ-
σθητῶν κινεῖται μακρὰν (σελ. 459, κεφ. 11). Λέ-
γει δὲ ὡς ἐξῆς. «Τὰ γὰρ αἰσθητὰ καθ' ἑκά-
στον αἰσθητήριον ἡμῖν ἐμποιοῦσιν αἰσθήσιν,
καὶ τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν πάθος οὐ μόνον
ἐνυπάρχουσιν ἐν τοῖς αἰσθητήριος ἐνεργουσῶν
τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπελθουσῶν. Πα-
ραπλήσιον γὰρ τὰς ὁρᾶς ἐπὶ τὰς τοῦτων καὶ
ἐπὶ τῶν φερόμενων εἶναι εἶναι· καὶ γὰρ ἐπὶ
τῶν φερόμενων τοὺς κινουμένους οὐκ εἰς θεγ-
γόμενος κινεῖται.» Ἡ αἰτία λοιπὸν αὐτῆς
εἰς ἣν συνίσταται ἡ τοῦ φανταστικοῦ αἰσθή-
σεως διακρίνεται, καὶ ἀφορρὶ τὸ πρῶτον αὐτῆς
κίνησιν ταύτην παύσῃ ἐνεργουσα οὐσία κατὰ
τοῦ ἀντικειμένου τούτου πραγματείας, τὴν
μὲν περὶ ἐνυπνίου, τὴν δὲ ἐπὶ τῶν περὶ τῆς καθ' ὅ-
ντων μεντικῆς ἐπιγραφόμεν. Ἐν ταῖς δυσὶ
δε ταύταις πραγματείαις ὁ φιλόσοφος διὰ τῆς
χαρακτηριστικῆς αὐτῶν κριτικῆς ὑπὸ ἰννοῖεν
ὅλους ψυχολογικῆς ζητεῖ ν' ἀνέξῃ εἰς ποῖαν
τῶν τριῶν θεμελιωδῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων
ὕπαρξιν, ἂν δὲ ἢ. τοῦ αἰσθητικοῦ, τοῦ φαν-
ταστικοῦ ἢ τοῦ νοητικοῦ τυγχάνῃ ἐν πάθος.

κη τὸ αὐτὸ νὰ συμβῇ, καὶ τότε τὸ πάθος οὐ μόνον ἐν αἰσθανομένοις τοῖς αἰσθητηρίοις παύσκει, ἀλλὰ καὶ ἐν πεπαισμένοις.

§ 23. Διὰ τριαιούτης λοιπὸν ὑποθέσεως φανερὸν εἶναι, ὅτι ἔχομεν ἀκόμη τὴν αἰσθσιν οἰσθητικῶς χρώματος, ὅπερ ἐπὶ πολλὴν μὲν χρόνον εἴδαμεν, νῦν δὲ ἔχομεν πρὸς αὐτὴν τὴν οἰσθσιν ἐστρωμένον. «Κὰν πρὸς ἐν χρώμα πολλὸν χρόνον εἴδωμεν ἢ λευκὸν ἢ γλαυρὸν τοιοῦτον φαίνεται, ὅτι ὅπερ ἂν τὴν οἰσθσιν μεταβάλλωμεν». Τὸ παραρτήριον λοιπὸν πάθος ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις μετὰ τὴν ἐνέργειαν εἶναι, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ὁ κυριώτερος λόγος δι' οὗ ἐξηγουμέναι τὰ όνειρα. Τοιοῦτον ὅμως αἰσθσιν δὲν εἶναι πλέον καμῶνα αἰσθσιν, ἀλλ' ἀναπαράστασις ἐκ τῆς ἐνέργειας αἰσθσιν, ἢ, ὡς λέγει, ἐκ τῆς αἰσθανομένης αἰσθσιν παραγόμεν. Λέγει δὲ πρὸς τοὺς τοῖς ὅτι τὰ αἰσθητήρια οὐ μόνον ἐκινούνται, ἀλλ' ἀναποδίδουσι καὶ τὴν αἰσθσιν αἰσθσιν γινόμεναι κινήσει, ἰδίαν κινήσειν ἔχουσαν τὴν ἀρχὴν ἐν τῇ καρδίᾳ, ἥτις ἐντέλει διὰ τοῦ αἵματος καὶ τῆς κινήσεως τῆς θερμότητος τῆς ἐνυπαρχούσης τούτου μετατρέπεται εἰς τὰ αἰσθητήρια. «Ὡς παράδειγμα δὲ τῆς ἰσῶθεν ταύτης ἀντιπιδράσεως καθ' ἣν τὰ αἰσθητήρια οὐ μόνον πάσχουσιν, ἀλλὰ καὶ ἀντιποιοῦσι, φέρεται τὸ ἐξῆς, τὸ τῶν ἐνόπτρων, τοῦ οὐοῦ καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς μετ' ἀπορίας κληρονομεῖ (459, 460). «Ἄμα δ' ἐξ αὐτοῦ δηλονότι ὅτι ὡς περ καὶ ἡ οἰσθσιν οὔτως καὶ ποιεῖ τι· ἐν γὰρ τοῖς ἐνόπτροις τοῖς σπύδρα καθαροῖς, ὅταν τῶν καταμνηνίων ταῖς γενεαῖς γινόμενων ἐμβλεψῶσιν εἰς τὸ κάτοπτρον γίνεται τὸ ἐπιπολὲς τοῦ ἐνόπτρου οἷον νεφέλη αἰματωδὴς· καὶ μὲν καὶ τὸν τὸ κάτοπτρον, οὗ ῥαδιον ἐκμύζει τὴν τοιαύτην κηλίδαν, εἰς δὲ παλαιὸν ῥέον. Αἴτιον δὲ, ὡς περ εἴπομεν, ὅτι οὐ μόνον πάσχει τι ἡ οἰσθσιν ἀπὸ τοῦ αἵματος, ἀλλὰ καὶ ποιεῖ τι καὶ κινεῖ, ὡς περ καὶ τὰ λαμπρὰ, καὶ γὰρ ἡ οἰσθσιν τῶν λαμπρῶν καὶ ἰχθύντων χρωμα. Τὰ μὲν οὖν ὅμματα διάκειται ὡς περ καὶ ἕτερον μέρος, ὅτι οὐκ εὐλόγως τοῦ σώματος· καὶ γὰρ φέρεται τογχεύουσι φλεβώδεις ἐντέρες· διὸ γινόμενων τῶν καταμνηνίων διὰ ταραχῆν καὶ φλεγμοσίν αἰματικὴν ἦν μὲν ἢ ἐν τοῖς ὅμμοις διασπαρὰ ἀδελφῶν, ἐντεῖ δὲ (ἢ γὰρ αὐτὴ φέρεται σπέρματος καὶ καταμνηνίων)· ὁ δὲ ἀπὸ κινεῖται ὑπ' αὐτῶν καὶ τὸν ἐπὶ τῶν κατόπτρων αἶρα συνεχῆ ὅντα ποιοῦν τινα ποιεῖ καὶ τοιοῦτον οἷον αὐτὸς πάσχει, ὁ δὲ

τοῦ κατόπτρου τὴν ἐπίφανειαν.» «Ὡς, κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένην σκέψιν τοῦ φιλοσόφου, φανερὸν γίνεται, ὅτι τὰ αἰσθητήρια ἐμμένουσιν αἰσθητὰ καὶ ὅταν τὸ ὄραθεν αἰσθητὸν ἀπέρχεται. Ἀμφοτέραι δὲ αἱ κατὰ τὴν αἰσθσιν συμβαίνουσιν κινήσεις, ἡ τε ἰσῶθεν καὶ ἰσῶθεν, οὐ μόνον ἐν ἐργηφόροις φαίνονται ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν γίνηται τὸ πάθος ὁ καλεῖται ὕπνος. Ἡ πρώτη μάλιστα διαρκεῖ, ὡς εἴπομεν, καὶ μετὰ τὴν παύσιν τῆς ἰσῶθεν προσβολῆς. «Ὡς δὲ ἐν ἐργηφόροις ἡ κινήσις αὐτὴ εὐκόλως ἀφανίζεται ἐκκρουσμένη ὑπὸ ἄλλων ἰσχυροτέρων, τὰς οἷας παράγουσιν αἱ εὐθὺς ἔπειτα γινόμεναι ἐπιπολῆς διαφόρων ἀντικειμένων, οὕτω καὶ καθ' ὕπνον τὸ αὐτὸ δύναται νὰ συμβῇ, ὅταν αὐτὴ δηλ. ἡ ἰσῶτερικὴ κινήσις ἐνεκα ἀφρόνου προφῆς καὶ παρὰ τοῖς πάμπαν νέοις διὰ τὴν αὐξάνουσαν θερμότητα, καὶ ἐπομένως κινήσειν, καθίσταται ἰσχυροτέρα· διὸ καὶ τοῖς παισὶν δὲν φαίνονται ἐνόπνια (460—461, α. 111). Λέγει δὲ καὶ περὶ ταύτης τῆς ἐξῆς· «μετ' ἡμέραν μὲν ἐκκρούονται ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθησέων καὶ τῆς διανοίας καὶ ἀφανίζονται, ὡς περ παρὰ πολλὰ πῦρ ἐλαττον καὶ λύπας καὶ ἡδονὰς μικρὰς παρὰ μεγάλας, παύσαμένων δὲ ἐπιπολάζει καὶ τὰ μικρὰ· νύκτωρ δὲ δι' ἀργίαν τῶν κατὰ μῆτρον αἰσθησέων καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἐνεργεῖν, ὅτι ἐκ τῶν ἐξω εἰς τὸ ἐντὸς γίνεσθαι τὴν τοῦ θερμοῦ πάλιν ῥοαν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αἰσθσιν κατατρέπονται καὶ γίνονται φανερά· καθ' ὅσα μὲν τῆς ταραχῆς.» «Ὅταν δὲ τὸ αἶμα καθίσταται ἡσυχώτερον ἀκαθίσταται δὲ καὶ διασπινόμενον τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἐνδομύοις, τότε ἡ ὑπολειπομένη τῶν αἰσθημάτων ἰσχυροτέρη κινήσις ἐπερχομένη ἰσχυροτέρα παράγει τὰ ἐνόπνια καὶ ταῦτα, ὡς λέγει, ἐρρομμένα. Τὰ εἰδῶλα ὅμως ταῦτα τότε μόνον εἶναι ἀληθῆ όνειρα, ὅταν ὁ κοιμώμενος δὲν ἔχη συνειδησιν ὅτι κοιμάται, ἐπομένως οὐδὲ τὴν συνειδησιν ὅτι τὸ φάντασμα δὲν εἶναι πραγματικόν τι, ὅπερ ἀληθῶς διὰ τῶν αἰσθησέων αἰσθανόμεθα.

§ 24. Ἐκ πάντων, τέλος, τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται καὶ ὁ περὶ όνειρων ὁρισμὸς, καθ' ὃν ταῦτα εἶναι φαντάσματα ἢ εἰδῶλα παραγόμενα ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ αἰσθητικοῦ ἐκ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος κοιμάται (461 § 59). «Τὸ φάντασμα, λέγει, τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως τῶν αἰσθημάτων, ὅταν ἐν τῷ καθυπνεῖν ἢ, ἢ καθυπνέει, τοῦτ' ἐστὶν ἐνόπνιον.»

§ 25. Ἐκ τῆς συγχρόνου δι' ταύτης ἐνεργείας ἀμφοτέρων τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν κινήσεων καταστράνεται πρὸς τοὺς καὶ ἡ μικρὰ ἢ μεγάλη καθαρότης τῶν οὐρανῶν. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω δηλαδή ἡ σφοδρότης τῆς ἰσωτερικῆς κινήσεως ἡ δύναται ὥπως νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐμφάνισιν τῶν οὐρανῶν ἢ ἀρ' ἐτέρου τὰ προσπίπτοντα φαινόμενα ἀσπρὰ καὶ συγκεχυμένα νὰ καταστῇ καὶ τοῦτο συμβαίνει καθ' ὁμοίον τρόπον ὡς καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος σχηματιζομένη εἰκὼν, ὅπως, τοῦτου κινουμένου, ἀφανίζεται. Διὰ τῆς ὑποθέσεως δι' ταύτης οὐδὲν εἶναι ῥητόν καὶ τὰ ἄγρια οὐνεκ τῶν μεταλλαγμάτων, τῶν πυρρῶν τῶν οὐρανῶν ἢ τῶν οὐρανῶν βύσσινον. Ὅσον δὲ περισσότερον μεταφέρεται ἡ ἐσωτερικὴ κίνησις εἰς τὴν καρδίαν, ὅσοθεν καὶ ἔχει τὴν ἀρχήν, τοσούτω μᾶλλον ἐμφανίζονται εἰς τὴν συνείδησιν αἱ ἀπὸ τῆς ἐνεργούσης ἐκείνης ὑπολειψθεῖσαι κινήσεις ὡς παρασάσματα καὶ ἐνεργεῖαι.

§ 26. Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῆς οὐσίας τῶν οὐρανῶν, κατ' Ἀριστοτέλην, καὶ τοῦ πῶς ταῦτα γίνονται. Ἐκ τῆς τελευταίας ὁμοῦς ἐξήτασης ὀφείλει τις βεβαίως νὰ κρίνῃ ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης δὲν πιστεύει καθόλου καὶ προφητικῇ τούτων δυνάμει· ἀλλ' ὅμως αὐτὸς πάλιν ἀπορρίπτει καὶ περὶ τούτου γνώμην καὶ ἦν οὐτε καθ' ὁλοκλήραν ἀρνείται τὴν αὐτήν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ πιστεύει. Λέγει δὲ ὡς ἑξῆς (462, κ. 1, ι). «Περὶ δὲ τῆς μαντικῆς τῆς ἐν τοῖς ὕπνοις γινόμενης καὶ λεγομένης συμβαίνει ἀπὸ τῶν ἐνυπνίων, οὗτοι καταρροήσιν ῥέδοντες πιστεύονται. Διότι ἡ καθ' ὅλης τῆς τάξεως τῆς κοινωνίας διαδιδομένη τοιαύτη περὶ οὐρανῶν πίστις, ὅπως ὑπὸ τῆς πίστεως ἐπικυροῦνται, διεγείρει καὶ παρ' Ἀριστοτέλει πίστιν τινα, καὶ οὐδ' ἀπίστευτον εἶναι ὅτι ἐν τισι περὶ ταῦτα προμάντευσις, διαπιστοῖ ὅμως πάλιν εἰς ταῦτα, διότι οὐδέμιν εὐρίσκει εὐλογον αἰτίαν καθ' ἣν ταῦτα γίνονται, διότι ἡ ὑπόθεσις ὅτι ταῦτα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πέμπονται, ἐκτὸς τοῦ ὅτι οὐδέμιν ἔχει εὐλογον αἰτίαν, εἶναι πρὸς τοὺς ἀπίστευτος, καὶ διότι ταῦτα φαίνονται οὐχ ἰς τοὺς σωματούς καὶ ἀρίστους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τυχαίους. Διὰ τὰς δύο δὲ ταύτας ἀλογίας φαίνεται ὁ φιλόσοφος ἀποκλίνων μᾶλλον εἰς τὴν ἀρνήσιν. Ἐάν δὲ τέλος ἀρκεθῇ ἡ αἰτία αὕτη τῆς προφητικῆς δυνάμεως, οὐδεμία ἄλλη ὑπολείπεται ἰσχυρὰ ἀπορρίπτοντα λόγον.

§ 27. Ἀλλ' ὅμως καὶ ταύτην τὴν δύναμιν τῶν οὐρανῶν ὁ μέγας κριτικὸς δὲν κατέλειπεν ἀνεξέταστον καὶ πάλιν διὰ τῆς αὐτῆς οὐδοῦ τῆς φυσικῆς ἐξήγησε καὶ τὴν σημασίαν ταύτην τῶν οὐρανῶν. Ὡς δὲ καθόλου ἐν τῇ περὶ τῶν οὐρανῶν θεωρίᾳ οἱ πλείστοι τῶν ψυχολόγων δὲν ἀπομακρύνονται πολὺ τοῦ Ἀριστοτέλους, οὕτω καὶ ὡς πρὸς τὸ φαινόμενον τοῦτο οἱ πλείστοι τοῦτω συντάσσονται, ἂν μὴ θεολογῶσι. Τούτου δι' τὴν θεωρίαν φαίνεται μᾶλλον ὅτι παραδέχεται ὡς πρὸς τὰ οὐνεκ καὶ ὁ σεβάσμιος ἡμῶν καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Φίλιππος Ἰωάννου, ὡς ἐν τίλει τοῦ ἀγνωσμοῦς θέλοντες καταδείξει πραγματευόμενοι τὸ θέμα, ἀποβλέποντες εἰς νεωτέρας περὶ τούτου θεωρίας. Διὸ οὐδέμιν ἀναμειγνύοντες ἡμῶν γνώμην ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ἐξέτασιν καὶ περὶ τῆς προφητικῆς δυνάμεως τῶν οὐρανῶν.

§ 28. Ἐάν λοιπὸν τὰ οὐνεκ εὐρίσκονται εἰς σχέσιν πρὸς τὰ συμβαίνοντα καὶ προμηνύονται αὐτά, ταῦτα θεωρεῖται ἢ ὡς αἰτία ἢ σημαία τούτων, ἢ τέλος ἢ σήμερις αὐτῆς εἶναι τυχαία (462, 15). Σαφὲς δὲ λέγει περὶ τούτων ὁ Ἀριστοτέλης: «Τὸ γὰρ προρῶν περὶ τῶν ἐφ' Ἡρακλείδης στήλαις ἡ τῶν ἐν Βορρῶσιν ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν δοξοῖεν ἂν σέσωσι εὐρεῖν τούτων τὴν ἀρχήν. Ἀνάγκη γὰρ ἐνυπνία ἢ αἰτία εἶναι ἢ σημαία τῶν γινόμενων ἢ συμπτώματα ἢ πάντα ἢ ἕνα τούτων ἢ ἐν μόνον. Διὸ καὶ οἱ χαριέντες τῶν ἱατρῶν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην λέγουσιν ὅτι ἀεὶ σφύρα προσέγειν τὸν νοῦν τοῖς ἐνυπνίοις. Ἡ ταῦτα δὲ περὶ τῶν καὶ ἦν τὰ ἐνυπνία κατὰ τὴν ὥν φαίνονται τοιαῦτα, συμβαίνει εἰς τοὺς ῥαβδῶν. Διότι αἱ μικραὶ κινήσεις τοῦ σώματος ἀπαθροῦνται ἐν ἐργηγορίᾳ ὑπὸ ἰσχυροῦ σώματος, ὅπου καὶ ὕπνον τοῦναντίον, κατὰ τὰ ἀνωτέρω γινόμενα, ἐμφανίζονται ὡς μέλαινα μελῆ, ἢ πρόμακται εἶναι· ὡς π. χ. τὸν μικρὸν ἦν ὁ κοιμώμενος ὑπολαμβάνει ὡς κεραυνὸν ἔλθον, δι' ὡς ἐξῆς καὶ μετ' ἡμέραν γινόμεναι κινήσεις, ἂν μὴ σφύρα μεγάλαι ὥστε καὶ ἰσχυραὶ κινήσεις· ἐν δὲ τῷ καθυπνίῳ τὰς ἐργηγορίας γὰρ αἱ μικραὶ μεγάλα δοκοῦσιν εἶναι. Δὴλον δὲ ἐπὶ τὴν συμβαίνοντων κατὰ τοὺς ὕπνους πολλὰκις εἶναι γὰρ κεραυνοσφαιὰ καὶ βρονταὶ μικρῶν ὄντων ἐν τοῖς ὡς γινόμενων. Ὅπως δὲ παρὰ αἱ ἀρχαὶ τῶν οὐν-

ρων είναι μικραὶ οὗτοι καὶ αἱ τῶν ἀσθενούντων καὶ αὐταὶ δύνανται καθ' ὅπνον εὐκολώτερον νὰ γίνωνται καταφανεῖς ἢ ἐν ἔργῳ· διότι ὅπως ὁ ὀνειρευόμενος πολλὰκις ἀσχολεῖται περὶ τι, ὅπερ ἔχει ὑπ' ὄψιν ἢ εἰς ὄψιν ἤδη ἀσχοληθῇ, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰνάπ' αὐτὸν ὅπνον κίνησις τοῦ πνεύματος δύναται, διὰ τῶν ὀνείρων νὰ ὁδηγήσῃ τὸν νοῦν εἰς πράξεις ἀληθεῖς. Ἐν πλείστασι δὲ ὅμως περιστάσεσιν ἡ σχέσις αὐτῇ τῶν ὀνείρων πρὸς τὰ γινόμενα εἶναι τυχαία οὕτως, ὡς ἐάν τις σκέπτεται περὶ τίνος ὅπερ εἶτα ἐπαληθεύει. Ἐντεῦθεν καὶ τῶν ὀνείρων τὰ πλείστα δὲν ἐπαληθεύουσι, διότι τὸ τυχαῖον οὐδέποτε σχεδὸν ἀπληροῦται. Περὶ πάντων δὲ τούτων λέγει ὁ Ἀριστοτέλης ὡς εἴης (463. 5). «Ὅτε μικραὶ πάντων αἱ ἀρχαὶ ὅλως ὅτι καὶ τῶν νόσων καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων τῶν ἐν τοῖς σώμασι μέλλοντων γίνεσθαι. Φανερόν οὖν ὅτι ταῦτα ἀναγκαῖον τοῖς ὅπνοις εἶναι, καταρκαῇ μέλλον ἢ ἐν τῷ ἔργῳ γινόμενον. Ἀλλὰ μὴ καὶ ἐν ἑκ τῶν καθ' ὅπνον φαντασμάτων αἰτία εἶναι τῶν οἰκείων ἐκείσθ' πράξεων οὐκ ἄλογον. Ὅπερ γὰρ μέλλοντες πράττειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν ὄντες ἡ πεπραγότες πολλάκις εὐθυνεῖται τοῖς οὐνεύμενοι καὶ πράττομεν (αἴτιον δ' ὅτι προφθοιμένην τυγχάνει ἡ κίνησις ἀπὸ τῶν μεθ' ἡμέραν ἀρχῶν) οὕτω πάλιν ἀναγκαῖον καὶ τὰς καθ' ὅπνον κινήσεις πολλάκις ἀρχὴν εἶναι τῶν μεθ' ἡμέραν πράξεων διὰ τὸ προφθοποιῆσθαι πάλιν καὶ τούτων τὴν δίκνοιν ἐν τοῖς φαντάσμασι τοῖς νυκτερινοῖς. Οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται τῶν ἐνυπνίων εἶνα μὲν ὡς σημεῖα ἢ αἰτία· τὰ δὲ πολλὰ συμπτώμασιν ἵσκει, μάλιστα δὲ τὰ ὅ' ὑπερβατὰ πάντα καὶ ὧν μὴ ἐν αὐτοῖς ἡ ἀρχὴ ἀλλὰ περὶ νευμαχίας καὶ τῶν πόρων συμβαινόντων ἐστὶ. Περὶ γὰρ τούτων τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν εἰκόσ, οἷον εἶναι μιν γινώσκον τινὲ περὶ τίνος τύχῃ τοῦτο γινόμενον· τί γὰρ κωλύει καὶ ἐν τοῖς ὅπνοις οὕτως· μάλιστα δ' εἰκόσ πολλὰ τοιαῦτα συμβαίνειν. Ὅπερ οὖν οὐδὲ τὸ μνησθῆναι περὶ τοῦδε σημείου, οὐδ' αἴτιον τοῦ παρρηγιένθαι αὐτόν, οὕτως οὐδ' ἐκεῖ τοῦ ἀποβαίνειν τὸ ἐνυπνιον τῷ ἰδόντι, οὔτε σημείον οὐτε αἴτιον ἀλλὰ σύμπτωμα· διὸ καὶ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων οὐκ ἀποβαίνει. Τὰ γὰρ συμπτώματα οὗτ' αἰεὶ οὕτ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνονται.»

§ 29. Ἄλλ' οὐδὲ θεόπεμπτα, κατὰ τὸν

Σταγειρίτην, τὰ ὀνείρα εἶναι, διότι καὶ τῶν ἄλλων ζώων μερικά ὀνειρώττουσιν εἶναι ὁμῶς δαιμόνια, διότι καὶ ἡ φύσις δαιμονία εἶναι ἀλλ' οὐ θεία· «Ὅλως δ' ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ὅσοι, ὀνειρώττει τινὰ θεόπεμπτα μὲν οὐκ ἐν εἴῃ τὰ ἐνυπνια, οὐδὲ γέγονε τοῦτο χάριν, δαιμόνια μὲν τοῖς· ἡ γὰρ φύσις δαιμονία ἀλλ' οὐ θεία» (403, 6', 30). Κατὰ τὴν παραδοχὴν δὲ ταύτην τὰ ὀνείρα δὲν ἀποτελοῦσιν ὑπερφυσικὴν ἀποκάλυψιν, ἀλλ' ἀκολουθοῦσι τοῖς φυσικοῖς νόμοις τοῦ πνεύματος, ὅπερ βεβαίως εἶναι συγγενὲς πρὸς τὸ θεῖον. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἀνθρώποις εὐτελεῖς καὶ ἀσχηματοὶ εἶναι προορατικοὶ καὶ εὐθυνοί, διότι οἱ τοῖτοιοι ἔχοντες φύσιν λάλον ἢ μελαγχολικὴν ἢ καὶ νευρικῶς διακείμενοι ἐν ταρχῇ βλέπουσι καθ' ὅπνον ποικίλα φαντάσματα· κατὰ τὰς ποικίλας δὲ ταύτας κινήσεις οὐδὲν θαυμαστὸν ἐν ἐνίοτε τὸ ὁρῶν ἐπιτυγχάνηται. Καὶ πάλιν οὐδὲν ἄτοπον ὅτι πολλὰ δὲν ἐκπληροῦνται, διότι οὔτε πᾶσα αἰτία οὔτε πᾶν σημεῖον καθόλου φέρει ἀναγκαῖως καὶ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ προστηκανθέντος, διότι ἄλλαι ἐν τῷ μεταξὺ παρεμπίπτουσαι περιστάσεις καὶ ἀνέσεις ἰσχυρότεροι ἢ κυριώτεροι ἐμποδίζουσι τὴν πραγματοποίησιν τούτων. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ὀνείρα. Τὰ δὲ ὀνείρα καὶ μὴ ἔχοντα τοιαύτας ἀρχὰς ἀλλ' ἀναπερόμενα, εἰς μακρύνους χρόνους καὶ τόπους, ἀλλ' ὑπερβαίνει, ὡς λέγει ὁ φιλόσοφος, ἔχοντες ἀρχὰς ἢ τοῖς χρόνοις ἢ τοῖς τόποις ἄλλως ἔχουσι. Παρ' αὐτῶνται δὲ ὅτι ἐνταῦθα συμβαίνει τὸ αὐτὸ, ὅπερ καὶ κατὰ τὴν κίνησιν τοῦ ὕδατος ὅπερ καὶ τοῦ κινήσαντος οὐ παρόντος ἐξακολουθεῖ πραιτέρω νὰ κινῆται τοιοῦτοτρόπως οὐδὲν ἐμποδίζει νὰ φθάσῃ καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τὰς ἐνυπνιαζούσας κινήσεις τις ἢ αἰσθησις, εἰς ὧν τὸ εἶδωλα καὶ τὰ φαντάσματα τὰ καθ' ὅπνον, ὡς προελέχθη, ἐμφανιζόμενα καθαρώτερα ἢ καθ' ὕπαρ. Ἐντεῦθεν δὲ συμβαίνει ὥστε πᾶς τις καὶ καθ' ὅπνον νὰ κατορθύνῃ νὰ βλέπῃ τοιαῦτα, οἷα αὐτὸς πράγματι αἰσθάνεται· συμβαίνει δὲ τοῦτο οὐ μόνον τοῖς φρονίμοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅταν δὲ τὸ ὄνειρον ἀναφύσῃ, ὡς πλειστάκις συμβαίνει, εἰς γνωσθῇ, ὑποτίθεται ὅτι οἱ γνῶμοι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους συμφρόνητα· καὶ ὅπως τοῖς ἀπὸ τῶν γνωσθῶν εὐκολώτατα ἐνθυμεταί τις, οὕτω καὶ τὰς ἐξ ἐκείνων προερχομένας κινήσεις. Ἄλλα τοιαῦτα ὀνείρα βλέπουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οἱ μελαγχολικοί,

διότι παρ' αὐτοῖς τὰ αἰσθήματα εἶναι μάλλον ἐρρωμένα.

§ 30. Τοιαύτη, ἐν συντόμῳ εἶναι ἡ περὶ ονείρων θεωρία τοῦ Ἀριστοτέλους, δι' ἧς ἐξηγείται ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ σημασία τῶν ονείρων. Παρατηρούμεν δὲ ὅτι ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἀναπτύσσει τὴν περὶ ονείρων αὐτοῦ δοξασίαν μεγίστην ποιεῖται ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς προγενεστέρους φιλοσόφους· διότι ἐνῷ ἐκεῖνοι, ὡς εἶδομεν, δι' ὑπερρυσικήν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁδοῦ θήλυσαν νὰ φθάσωσι εἰς τὸν σκοπόν, ὁ Ἀριστοτέλης τὸναντίον ἐξηγεῖ τὸ φαινόμενον ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, παραδεδειγμένον τὰ όνειρα ὡς φαινόμενον ἀναγκαστικόν ὑπερ αὐτῆς ἡ φύσεως τοῦ ἀνθρώπου πρίν νὰ παραγῇ. Τὴν δὲ προφητικὴν αὐτῶν δύναμιν ἂν καὶ ἐντελῶς δὲν ἤρνῃθη, περιώρισεν ὅμως ταύτην ἐντὸς στενοτάτου κύκλου ζητήσεως καὶ ἐξηγήσῃ καὶ ταύτην διὰ λόγων φυσικῶν, καὶ τοῦτο ἴσως διότι δὲν φαίνεται ἐπὶ ἐντελῶς ἀπὸ τῶν ὁμῶς τῆς βαθείας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῶν ἐκείνων πείσεως ὑποστηρίζεται δὲ τοῦτο καὶ διὰ τῆς ἐξηγήσεως ονείρου τινός, ὑπερ εἰδέναι ὁ φίλος αὐτοῦ Εὐδήμος, καὶ ὑπερ ὁ Ἀριστοτέλης μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀναφέρει τὴν ἀπληρωθὲν.

§ 31. Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα φυσικὰ συστήματα δὲν ἀποκλίνουν οὐδὲν τῶν μέχρι τοῦδε μνημονευθεισῶν περὶ ονείρων θεωριῶν, διότι οὐδὲν νέον προσέθηκαν. Οὐ μόνον γὰρ ὁ μαθητὴς τοῦ Θεοφράστου, ἀλλὰ στενεύει ὅτι τὰ όνειρα γινώσκονται ἐκ τοῦ ὅτι καθ' ὅσον ἡ αἰσθητικὴ δύναμις τοῦ πνεύματος εὐρίσκειται εἰς μέγιστα ἐνέργειαν ὡς ἐξεγερμένη διὰ τῆς σκεπτικῆς δυνάμεως, ἢ τοῦ πνεύματος. Μαρτυρεῖ δὲ περὶ τοῦτο ὁ Πλούταρχος V, 22. «Σπράτων ἀλόγῳ φύσει τῆς διανοίας ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσθητικώτερας μὲν πῶς γενομένης παρ' αὐτὸ δὲ τοῦ

το πῶ γνωστικῇ κινουμένης.» Ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι τὴν αἰτίαν τῆς αἰσθητικώτερος ταύτης τοῦ πνεύματος ἐξήτει νὰ εὕρῃ ἐν τῇ καταστάσει τοῦ σώματος.

§ 32. Ἀλλὰ καὶ οἱ περιπατητικοὶ φαίνεται ὅτι καθόλου διέμειναν πιστοὶ εἰς ἣν ὁ Ἀριστοτέλης ἀνέπτυξε θεωρίαν. Περὶ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους Δικαιάρχου μαρτυροῦμεν ὅτι οὗτος ἔχων τὴν αὐτὴν τῇ τοῦ διδασκάλου του γνώμην περὶ τῆς θεϊότητος τῆς ψυχῆς παραδέχεται δύο εἴδη μηχανικῆς, τὴν ἐν τῇ ἐκστάσει φαινομένην καὶ τὴν ἐκ τῶν ονείρων. Ἀμφοτέραι δὲ προέρχονται ἐκ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς καὶ οὐχὶ ἐξ ἐνεργείας ἐξωτερικῆς (Πλούταρχ. ἐν τῷ περὶ φιλοσόφων, V, 1, 14): «Ἀριστοτέλης καὶ Δικαίάρχος τὰ κατ' ἐνθουσιασμὸν παρεσχόμην καὶ τοὺς ονείρους ἀθάνατον μὲν εἶναι οὐ νομίζοντες τὴν ψυχὴν θεοῦ δὲ τινος μετέχειν αὐτῇ.» Ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα περιπατητικοὶ τὰ αὐτὰ ἐδοξάζον περὶ ονείρων καὶ ἰδίως ὁ Κράτιππος· παρατηρούμεν δὲ μόνον ὅτι, ἂν καὶ ἀπέδιδεν εἰς τὸν ἄνθρωπον προφητικὴν δύναμιν, ἥτις καὶ ἐν τοῖς ονείροις ἐκδηλοῦται, δὲν ἀποδεικνύεται ὅμως ἂν τὴν δύναμιν ταύτην ὑπελάμβανεν ὑπὸ εὐεργετῶν ἔννοιαν ἢ ὁ Ἀριστοτέλης· ἔχει δὲ τὸ χωρίον δὲ φέρει ὁ Κικέρων περὶ τοῦτο ὡς ἐξῆς (De dev. II, 4, 29). Ac me peripateticorum ratio magis movebat, et veteris Dicaearchi et ejus qui nunc floret, Cratippos, qui censent esse in mentibus hominum tanquam oraculum aliquot, ex quo futura praesentium, si aut furore divino incitatus nimis aut somno retexatus solute miscatur et libere.

(Ἔπεται συνέχεια).

Φ. ΤΑΓΗΣ.

ΤΑ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΠΡΟΑΣΤΕΙΑ

ΤΟΥ

ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ.

(Ἀνεκώσθη ἐν τῇ ΦΚΓ' συνεδρίᾳ).

Κύριοι! Τὰ πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ παραλίᾳ τῆς Χαλκηδόνος ἀνακαλυφθέντα Βυζαντινὰ ἱερεῖα μὲ παρώτρυναν ἵνα μελετήσω τινὰ προαστεία τῆς ἡμετέρας πόλεως. Πολλὰς περὶ τούτων ὧλων γραφάς ἀπαντῶμεν ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν Βυζαντιῶν, τὰς ὁποίας οὐδεὶς νομίζω μέχρι τοῦδε συνέλεξεν ἢ ἐμελέτησεν. Ἄν, μετὰ τοσαύτης χωρογραφίας τῆς ἡμετέρας, εἰσέτι ἀγνοοῦμεν πολλοὺς ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονευομένους τόπους, συμπεραίνετε τὴν περὶ τῶν προαστείων ἀσάφειαν. Περιγραφὴν τούτων οὐδεμίαν ἔχομεν. Αἰτίᾳ, νομίζω, τῆς πολλῆς ἀσάφειας τούτων ἐγγράφων εἶναι ὅτι οἱ πλείστοι ἀρῶνται τὰς περὶ τούτων γνώσεις ἐκ συγγραμμάτων καὶ οὐχὶ ἐξ ἰδίας τῶν τόπων ἐπιμελοῦς ἐπισκέψεως. Ἡ ἰδίᾳ ὁμῶς ἐπισκέψας ἑκάστου τύπου προηγείται τῆς μελέτης αὐτοῦ καὶ ἐπικυροῖ τὸ ὄρθον ἢ ἐσφαλμένον τοῦ συγγραφέως ἢ τῶν ἀντιγραφίων αὐτοῦ.

Καὶ μὲν δὲν σαφηνίζεται ἡ ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐκ τῆς μελέτης τῶν παρὰ τὴν Κων/πολιν κωμοπόλεων, τῶν πλείστων τὴν σήμερον ἀσήμεον καὶ ὀλιγανθρώπων μυθώμενον ὅμως τὸν τόπον, ὅπου συνέβησαν τινὰ γεγονότα καὶ τίνες εἶναι συμβῆρον αὐ κωμοπόλεις τὰς ὁποίας ἐν παρόδῳ καὶ ἐπιτροχάδην μνημονεύουσιν οἱ ἱστορικοί. Ἦμεῖς οἱ ἐν Κων/πολὶν βιούντες καὶ τὰς κόμας ταύτας ἐπισκεπτόμενοι ὀρεῖσθαι ἵνα συλλέξωμεν καὶ συγμελετήσωμεν ὅσα περὶ τῶν προαστείων τούτων ἱστῶσιν οἱ Βυζαντινοί. Φρονῶ ὅτι μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν

κωμοπόλεων τούτων, Θρησκικῶν καὶ Ἀνατολικῶν, θέλομεν πεισθῆ ὅτι δὲν εἶναι πάντῃ ἀνεπιτέλης ἡ μελέτη αὕτη, κυρίως δι' ἡμᾶς τοῦ Ἑλλήνα.

Πρὸ πολλοῦ χρόνου μελετῶν τοὺς Βυζαντινοὺς συγγραφεῖς συνέλεγον ὅσα περὶ τῶν κωμοπόλεων τούτων ἀνεγίνωσκον ἐν τοῖς συγγράμμασι αὐτῶν καὶ τοῖς πατριαρχειοῖς ἑγχαίροις, χάριν ἰδίας μου μελέτης, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀνευ ὥριστον σκοποῦ.

Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀνω μνημονευθέντων ἐν Χαλκηδὼν ἱερείων, ἐφρόντισα ἐκ τῆς ἀτάκτου ταύτης συλλογῆς καὶ μελέτης τῶν νεωτέρων συγγραμμάτων ἵνα μάθω τίνα τὰ ἱερεῖα ταῦτα καὶ τίνα περὶ τούτων ἀρηγοῦνται οἱ συγγραφεῖς. Ἐκ τῆς ἀτάκτου συλλογῆς τούτης, γενομένης, ὡς προείπον, χρόνον πολὺν πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἀνω ἱερείων, συνέγραψα τὴν ἐν χειρὶς μελέτην, ἀρρώσθαι ἐν πρώτοις εἰς τὰς ἐν Θράκῃ κωμοπόλεις καὶ δεύτερον εἰς τὰς ἐν Ἀνατολῇ, παρὰ τὴν παραλίαν ἀπέναντι τῶν νήσων.

Τὰς κωμοπόλεις τὰς ὁποίας μνημονεύει ἐν ταῖς μελέταις ταύταις, Θρησκικῆς καὶ Ἀνατολικῆς, ἐπισκέφθη οὐχὶ ἀπᾶς ἀλλὰ πολλάκις. Ταῦτα προλέγω, ἵνα πάντες γνωρίζωσιν ὅτι καλῶ οὐχὶ ἐκ στόματός ἢ γραφῆς ἄλλων, ἀλλὰ ἰδίᾳ ὁμῶς πεισθῆ.

Ὁ ὁδὸς ἀπὸ τῆς Σηλυβρίας πρὸς τὴν Κων/πολιν, παρὰ τὴν παραλίαν, διὰ τῆς καλουμένης βασιλικῆς ὁδοῦ, εἰσέρχεται εἰς κωμόπολιν παραθαλασσίαν καλουμένην Ἐπειάταις, ἐν τῇ ὁποίᾳ τῷ μισθῷ ἱσταται μέγας

διότι παρ' αὐτοῖς τὰ αἰσθήματα εἶναι μάλλον ἑρριμμένα.

§ 30. Ταύτην, ἐν συντόμῳ εἶναι ἡ περὶ ὀνείρων θεωρία τοῦ Ἀριστοτέλους, δι' ἧς ἐξηγεῖται ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ σημασία τῶν ὀνείρων. Παρατηροῦμεν δὲ ὅτι ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἀναπτύσσων τὴν περὶ ὀνείρων αὐτοῦ δοξασίαν μεγίστην ποιεῖται ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς προγενεστέρους φιλοσόφους· διότι ἐνῷ ἱκκίνοι, ὡς εἶδομεν, δι' ὑπερρυσιακῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁδοῦ ἠθέλησαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν σκοπόν, ὁ Ἀριστοτέλης τοὐναντίον ἐξηγεῖ τὸ φαινόμενον ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, παραδεχόμενος τὰ ὀνείρα ὡς φαινόμενον ἀναγκαῖον ἕπερ αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ περάγῃ. Τὴν δὲ προφητικὴν αὐτῶν δύναμιν ἂν καὶ ἐντελῶς δὲν ἤννηται, περιώρισεν ὅμως τὴν ἐντὸς στενοτάτου κύκλου ζητήσεως νὰ ἐξηγήσῃ καὶ ταύτην διὰ λόγων φυσικῶν, καὶ ταῦτα ἴσως διότι δὲν φαίνεται ἐπὶ ἐντελῶς ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ τῆς βαθέως ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ λαοῦ ἑρριμμένης πίστεως· ὑποστηρίζεται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ἐξηγήσεως ὀνείρου τινός, ὑπερ εἶδεν ὁ φίλος αὐτοῦ Εὐδήμος, καὶ ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδοκροῦτος ἀναφέρει ὡς ἐκπληρωθέν.

§ 31. Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα φιλοσοφικὰ συστήματα δὲν ἀποκλίνουν οὐσιῶδες τῶν μέχρι τοῦδε μνημονευθεισῶν περὶ ὀνείρων θεωριῶν, διότι οὐδὲν νέον προσέθηκαν. Ὁ ἑπόμενος λ. χ., ὁ μαθητὴς τοῦ Θεοφράστου, ἐκτελεῖν ὅτι τὰ ὀνείρα γεννῶνται ἐκ τοῦ ὅτι καθ' ὑπνόν ἡ αἰσθητικὴ δύναμις τοῦ πνεύματος εἰσέσκαται εἰς μέλλονα ἐνέργειαν ὡς ἐξεγερμένη διὰ τῆς σκεπτικῆς δυνάμεως, ἔτι τοῦ γνωστικοῦ. Μαρτυρεῖ δὲ περὶ τούτου ὁ Πλούταρχος V, 22. «Στράτων ἀλόγως φύσει τῆς διανοίας ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσθαντικωτέρας μὲν πως γενόμενης παρ' αὐτὸ δὲ τοῦ-

το τῷ γνωστικῷ κινουμένης.» Ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι τὴν αἰτίαν τῆς αἰσθητικότητος ταύτης τοῦ πνεύματος ἐζήτει νὰ εὕρῃ ἐν τῇ καταστάσει τοῦ σώματος.

§ 32. Ἀλλὰ καὶ οἱ περιπατητικοὶ φαίνεται ὅτι καθόλου διέμειναν πιστοὶ εἰς ἣν ὁ Ἀριστοτέλης ἀνέπτυξε θεωρίαν. Περὶ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους Δικαιάρχου μαρτυροῦμεν ὅτι οὗτος ἔχων τὴν αὐτὴν τῇ τοῦ διδασκάλου του γνώμην περὶ τῆς θεότητος τῆς ψυχῆς παραδέχεται δύο εἶδη μαντικῆς, τὴν ἐν τῇ ἐκστάσει φαινομένην καὶ τὴν ἐκ τῶν ὀνείρων. Ἀμφοτέραι δὲ προέρχονται ἐκ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς καὶ οὐχὶ ἐξ ἐνεργείας ἐξωτερικῆς (Πλούταρχ., ἐν τῷ περὶ φιλοσόφων, V, 1, 14): «Ἀριστοτέλης καὶ Δικαίαρχος τὰ κατ' ἐνθουσιασμὸν περιελάττουσι καὶ τοῖς ὀνείροις ἀθάνατον μὲν εἶναι οὐ νομίζοντες τὴν ψυχὴν θεοῦ δὲ τινος μετέχειν αὐτήν.» Ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα περιπατητικοὶ τὰ αὐτὰ ἐδύραζον περὶ ὀνείρων καὶ ἰδίως ὁ Κράτιππος· παρατηροῦμεν δὲ μόνον ὅτι, ἂν καὶ ἀπέδιδεν εἰς τὸν ἀνθρώπον προφητικὴν δύναμιν, ἥτις καὶ ἐν τοῖς ὀνείροις ἐκδηλοῦται, δὲν ἀποδεικνύεται ὅμως ἂν τὴν δύναμιν ταύτην ἐπελάμβανεν ὑπὸ εὐρύτεραν ἔννοιαν ἢ ὁ Ἀριστοτέλης· ἔχει δὲ τὸ χωρίον δ φέρει ὁ Κικέρων περὶ τούτου ὡς ἔχεις (De dev. II, 4, 29). Ac me peripateticorum ratio magis movebat, et veteris Dicaearchi et ejus qui nunc floret, Cratippi, qui censent esse in mentibus hominum tanquam oraculum aliquot, ex quo fatura praesentiant, si aut furore divino incitatus animus aut somno retextatus solute miscatur et huius.

(Ἐπεται συνέχεια).

Φ. ΤΑΓΗΣ.

ΤΑ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΠΡΟΑΣΤΕΙΑ

ΤΟΥ

ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΦΚΓ' συνεδριάσει).

Κύριοι! Τὰ πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ παραλίᾳ τῆς Χαλκηδόνος ἀνακαλυφθέντα Βυζαντινὰ εἰρεπία μὲ παρώτρυναν ἵνα μελετήσω τινὰ προάστεια τῆς ἡμετέρας πόλεως. Πολλὰς περὶ τούτων ὅλων γραφὰς ἀπαντῶμεν ἐν τοῖς συγγραμμάσι τῶν Βυζαντινῶν, τὰς ὁποίας οὐδεὶς νομίζω μέχρι τοῦδε συνέλεξεν ἢ μελέτησεν. Ἄν, μετὰ τασαύτας χωρογραφίας τῆς Κων/πόλεως, εἰσέτι ἀγνοοῦμεν πολλοὺς ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονιούμενους τόπους, συμπεραίνετε τὴν περὶ τῶν προαστείων ἀσάφειαν. Περιγραφὴν τούτων οὐδεμίαν ἔχομεν. Αἰτία, νομίζω, τῆς πολλῆς ἀσάφειας τοιούτων ἐγγράφων εἶναι ὅτι οἱ πλείστοι ἀρῶνται τὰς περὶ τούτων γνώσεις ἐκ συγγραμμάτων καὶ οὐχὶ ἐξ ἰδίας τῶν τόπων ἐπιμελούς ἐπισκέψεως. Ἡ ἰδίῳι ὁμασιν ἐπισκέψας ἐκάστου τύπου προηγεῖται τῆς μελέτης αὐτοῦ καὶ ἐπικυροῖ τὸ ὀρθὸν ἢ ἐσφαλμένον τοῦ συγγραφέως ἢ τῶν ἀντιγραφίων αὐτοῦ.

Ναὶ μὲν δὲν σαφνίζεται ἡ ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐκ τῆς μελέτης τῶν παρὰ τὴν Κων/πολιν κομποπόλεων, τῶν πλείστων τὴν σήμερον ἀσήμερον καὶ ὀλιγαριθμῶν μανθάνομεν ὅμως τὸν τόπον, ὅπου συνέβησαν τινὰ γεγονότα καὶ τίνες εἶναι σήμερον αἱ κομποπόλεις τὰς ὁποίας ἐν παρόδῳ καὶ ἐπιτροχᾷ μνημονοῦσιν οἱ ἱστορικοὶ. Ἡμεῖς οἱ ἐν Κων/πόλει βιῶντες καὶ τὰς κόμας ταύτας ἐπισκεπτόμενοι ὀρεῖσθαι ἵνα συλλέξωμεν καὶ συγμελετήσωμεν ὅσα περὶ τῶν προαστείων τούτων ἱστῶσαν οἱ Βυζαντιοί. Φρονῶ ὅτι μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν

κομποπόλεων τούτων, Θρακικῶν καὶ Ἀνατολικῶν, θέλομεν πεισθῆ ὅτι δὲν εἶναι πάντῃ ἀνεπιτέλης ἡ μελέτη αὕτη, κυρίως δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας.

Πρὸ πολλοῦ χρόνου μελετῶν τοὺς Βυζαντινοὺς συγγραφεῖς συνέλεγον ὅσα περὶ τῶν κομποπόλεων τούτων ἀνεγίνωσκον ἐν τοῖς συγγραμμάσι αὐτῶν καὶ τοῖς πατριαρχικοῖς ἐγγράφοις, χάριν ἰδίας μου μελέτης, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀνευ ὥρισμένου σκοποῦ.

Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν ὁμως τῶν ἄνω μνημονιουμένων ἐν Χαλκιδὶν εἰρεπίων, ἐρρόντισα ἐκ τῆς ἀτάκτου ταύτης συλλογῆς καὶ μελέτης τῶν νεωτέρων συγγραφέων ἵνα μάθω τίνα τὰ εἰρεπία ταῦτα καὶ τίνα περὶ τούτων ἀρηγοῦνται οἱ συγγραφεῖς. Ἐκ τῆς ἀτάκτου συλλογῆς ταύτης, γενομένης, ὡς προείπον, χρόνον πολὺν πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἄνω εἰρεπίων, συνήγαγα τὴν ἀναχέως μελέτην, ἀπορῶσαν ἐν πρώτοις εἰς τὰς ἐν Θράκῃ κομποπόλεις καὶ δεύτερον εἰς τὰς ἐν Ἀνατολῇ, παρὰ τὴν παραλίαν ἀπέναντι τῶν νήσων.

Τὰς κομποπόλεις τὰς ὁποίας μνημονεῖται ἐν ταῖς μελέταις ταύταις, Θρακικῆς καὶ Ἀνατολικῆς, ἐπισκέρθην οὐχὶ ἀπαξ ἀλλὰ πολλάκις. Ταῦτα προλέγω, ἵνα πάντες γνωρίζωσιν ὅτι λατῶ οὐχὶ ἐκ στόματος ἢ γραφῆς ἄλλων, ἀλλὰ ἰδίῳι ὁμασιν περὶ τῆς μελέτης.

Ὁ ὁδὸς ἀπὸ τῆς Σηλυβρίας πρὸς τὴν Κων/πολιν, παρὰ τὴν παραλίαν, διὰ τῆς καλουμένης βασιλικῆς ὁδοῦ, εἰσέρχεται εἰς κομποπολιν παραθαλασσίαν καλουμένην Ἐπιβάτας, ἐν τῇ ὁποίᾳ τῷ μίῳ ἰσταται μέγας

πύργος, ἰδρυμα τοῦ Ἀποκαύου, ἀκμάσαντος ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνού.¹ Ὁ Ἀποκαύου τὸν Ἰωάννην εἰς μίαν τῶν τριήρων ἐνθρόνισεν. . . . εἰς τὸν περὶ Βυζάντιον πρότερον αὐτῷ πύργῳ φιλοδοκημένον ὀχυρώσαντον ὄντα, ὅψει τε καὶ καρτερότητι τειχῶν » Ἐπιβάτας προσαγορευόμενον ἀγαγεῖν. »

Γνωστὸν εἶναι ὅτι οὐαὶ αἱ κώμαι περὶ τὴν Κων/πολιν εἶχον ἱερῶν πύργους ἐν τοῖς ὁποίοις, ἐπικειμένης ἰχθυικῆς ἐπιδρομῆς, ἐνεκλείοντο οἱ κάτοικοι μετὰ τοῦ πλοῦτου αὐτῶν. Τὸν πύργον τοῦτον πιθανὸν ἐπισκεύασεν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ θεμελίων ἀνήγειρεν ὁ Ἀποκαύου.² Μελέτης ἄξιος εἶναι ὁ πύργος οὗτος, ὁ μόνος σωζόμενος ἐν τῇ κεντρικῇ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ, ἱκανὸς νὰ μᾶς διδάξῃ τίνας ἦσαν οἱ τοιαῖαι ἐν τῇ Βυζαντινῇ ἱστορίᾳ μνημονευόμεναι πόλεις τῶν ἀτειχίστων κομποπόλειων. Κατὰ τὴν Δούαν, οἱ Ἐπιβάται, κατὰ τὴν τὸ Μωκρὸν πορίαν πρὸς τὸ Βυζάντιον, προσεκίνησαν, καὶ ἕκα τοῦτου πιθανὸν διασώθῃ ὁ πύργος οὗτος.³

Μετὰ τοὺς Ἐπιβάτας ἐρχόμεθα εἰς ταπεινὴν κώμην, καὶ ταύτην παραθαλάσσιαν, καλουμένην τουρκικῶς Κόμα-Μπουργάζ (πύργος ἀμυνώδης) καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Οἰκονομίον καὶ Οἰκονομίον. Τράκοντες περὶ τοῦ χριστιανικαὶ οἰκογένειας κατοικοῦσι τὴν κώμην ταύτην, καί μιν ἐντὸς ἑκτενεστάτης κοιλῆδος. Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ σοῦνται μὲν τοῦ πύργου εἰρεπία, ἱερμμένα ἐνθεν κἀκεῖ.

Περὶ τῆς ἀφανοῦς ταύτης κώμης, οὐδέποτε ἐν τῇ πολιτικῇ ἱστορίᾳ τοῦ Βυζαντίου μνημονευμένης, ἰδοὺ τίνα ἀργεῖται τὰ ἡμέτερα Πατριαρχικὰ ἔγγραφα.⁴ Τῷ 1367^ο, πατριαρχεῦντος τοῦ δευτέρου Φιλοθέου, ἐκομίσθησαν τῷ πατριάρχει διὰ τοῦ μοναχοῦ Γλαβὰ τοῦ Ταρχανειώτου, λόγῳ τοῦ βασιλέως Καντακουζηνού, εἰπόντος ὅτι θέλει νὰ καταστῇ στρατιώτης ἐν ταῖς ἐξω τῆς Κωνσταντινουπόλεως κώμαις μέχρι Σηλυβρίας καὶ δώσῃ αὐτοῖς τὰ χωρία καὶ πᾶσαν τὴν ἐν αὐταῖς γῆν. Εἶπε τότε ἡ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ δύο χωρία, τὸ Οἰκονομίον καὶ τὸν Πα-

σπαρὸν, πρὸ τίνος χρόνου ἀπονεμηθέντα τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τότε ἀγνοούμεν. Ὁ βασιλεὺς ἐμήνησε τῷ πατριάρχει ἐν ἀπολυθῶσι ταῦτα καὶ αἰτήσῃ ἐπ' αὐτοῖς ὅπερ βούλεται. Ἐμελλε νὰ κατέχῃ ταῦτα δι' ἑν ἔτος καὶ, ἐν συμφέρῃ, θέλει καθέξει καὶ διὰ πλείονα χρόνον, δίδων τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑτέραν πρόσodon, αἶσιν τοῖς κτήμασι τοῦτοισιν. Ἄν ὅμως καὶ δὲν συμφέρῃ ἡ περαιτέρω ἐνὸς ἔτους κατοχὴ αὐτῶν, θέλουσιν ἀντιστραφῇ ἁμρότερα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀπεκρίθη ὁ πατριάρχης: αἰγὼ οὐκ ἔχω ἀδεῖαν ἐκδοῦναι τινὶ τι τῶν τῆς Ἐκκλησίας κτημάτων, φύλαξ γάρ εἰμι τοῦτον » κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων διαταγὴν, καὶ αὐτῶν μὲν προσόδων αὐτῶν εἰμι κύριος κατὰ πάντα καὶ ἐξουσιαστής, ὥστε ποιεῖν ἐπ' αὐτοῖς πᾶν, ὅπερ βούλομαι, τὴν δὲ ὑποκειμένην αὐτῶν καὶ τὴν κτημάτων οὐχί, ἀλλὰ φύλαξ μᾶλλον εἰμι διὰ τοῦτο καὶ οὐ » ποιῶσω τοῦτο ποτέ. »

Μετὰ τὴν εὐτολμὴν ταύτην ἀπόκρισιν, συνελθόντων τῶν ἀρχιερέων καὶ ὑπερίτιμων ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀκαταλήπτου, προτροπῇ τοῦ πατριάρχου, ὁμοφώνως ἀπεφάνθησαν ἀπαντες » μὴ ἔχειν ἀδεῖαν μὴ τὸν παναγιώτατον δεσπότην ἡμῶν, μήτε τὴν περὶ αὐτὸν ἱεράν καὶ μεγάλην Σύνοδον ἐκδοῦναι πρὸς πινὰ τι τῶν τῆς Ἐκκλησίας κτημάτων. . . . » διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, εἴπερ καὶ βουλόμεθα » ποιῆσαι τοῦτο, ἀλλ' οὐ δύναμεθα, κωλυόμεναι παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων. » Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς πέμπει ἐκ νέου τὸν Ταρχανειώτην εἰπόντα, ἐπειδὴ ταῦτα δὲν δίδετε, δώσατε ἵνα κατέχῃ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ὡς κατέχουσι καὶ ἑτεροί, οἱ σπειρόντες ἐν αὐτοῖς καὶ ἀφαιρῶντες τὴν μορτὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ βασιλεὺς δὲ τοῦ βασιλέως, ἀμρότερον τῶν χωρίων ἡ μορτὴ θέλει διδασθῇ τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Πρὸς τοὺς λόγους τοῦτοῦ τοῦ βασιλέως ἀπεκρίθη ἡ ἱερὰ Σύνοδος, » οὐδὲ τοῦτο ἔχομεν ἀδεῖαν ποιῆσαι, κενὸν λυταὶ γὰρ καὶ τοῦτο παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων, διακελευόμενον μὴ διδόναι τὰ τῆς Ἐκκλησίας κτήματά τινι τῶν ἡμετέρων μὴ αὐτοῖς γὰρ καὶ βασιλεῖν. » Ἐνεκα τοῦτων ὡν ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάνθη, αἰς ἀποκρίσιν » πρὸς τὸν βασιλεῖ. . . . » ὅτι οὐδὲν ἀπολύειν ταῦτα. » Ἐν τῇ αὐτῇ ἐλάλησε τῷ βασιλεῖ ἡ ἱερὰ Σύνοδος: » Εἰ δὲ βούλεται ὁ βασιλεὺς ὁ ἅγιος λαβεῖν αὐτὰ τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ὁ βούλεται ποιῆσαι, ποιησάτω αὐτοῖς

1) Ἀέριον ἐκ τῶν Ἐπιβατῶν φρόνον. » Νικ. Γρηγορ., σελ. 585. I. Καντακού. Τόμ. Β', σελ. 70.

2) I. Καντακού. Τόμ. Α', σελ. 166 λέγει: » ἐπὶ τῇ Σηλυβρίᾳ Ἐπιβάται » ἐν τότε ἀτελείστον δὲ. »

3) Μ. Δούκας, σελ. 258.

4) Μ. καὶ Μ., Τόμ. Β', σελ. 61.

πῶς ταῦτα τῇ Ἐκκλησίᾳ¹, αὐτὸς καὶ βου-
πλόμενος λαβεῖν αὐτὰ λαβέτω, ἐξουσίαν
ἔχει ποιῆσαι ἐπὶ τοῦτοις ὁ βούλεται ἡμεῖς
οὐδ' ἐκ τούτων οὐδὲν ποιεῖσμεν ταῦτα, κἂν
πρὶν τὴν ἀνάγκην.

Οὐδὲν ἄλλο περὶ τῆς κώμης ταύτης ἱστο-
ρεῖ τὸ ἔγγραφο. Πού ἐκεῖτο ἡ ἐτέρα
ἐν τῷ ἔγγραφῳ μνημονευομένη κώμη τοῦ
Πασπαρά, ἀγνοῦν. Ἀπὸ ἑτεροῦ ἔγγραφου, συν-
τεταγμένου μετὰ δεκαεπτὰ ἔτη, μαθάνο-
μεν ὅτι ἡ ἄλλοτε πολυάνθρωπος, νῦν δὲ
πτωχὴ κώμη, ἦτον εἰς τὸ κτῆμα τῆς Ἐκ-
κλησίας.

Τὸ 1384² ἔνεκα τῆς μεγάλης τοῦ κλήρου
ταλαιπωρίας, ἐφρόντισεν ὁ πατριάρχης Νεί-
λος παντοίους τρόπους ἵνα θυσίαν τὴν
ἐνδεῶν ταύτην ἀντιγράψῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ κτῆμα,
διὰ τοῦ οὐοίου νὰ ἔχη ὁ ἄσπρος κλῆρος ἐπαρ-
κὲς εἰσοδήματα. Ἡ κώμη τοῦ Οἰκονομείου, ὡς
ἄλλοτε μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ὑποκει-
μένη τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, πρὸ πολλῶν
χρόνων ἔνεκα τῆς τῶν πραγμάτων συγ-
χύσεως διεσπάρη, τὸν κατοίκων ἀλλοχόσε ὁσα-
σπαρέντων καὶ πολλῶν αἰμαχλατισθέντων.
Μὴ ἐχούσης τῆς κώμης ταύτης φρούριον, οἱ ὀ-
λίγοι ἐγκατοικοὶ κατῴκησαν ἐν ἄλλαις χώ-
ραις, καὶ, ἔνεκα τούτων, ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶχεν
εἰ μὴ μικρὰν μορτὴν ἐκ τῶν ξένων, τῶν ἐπὶ
μισθῷ σπειρόντων τὰς γαίας αὐτῆς. Ὁ Πα-
τριάρχης, δι' ἰδίων χρημάτων καὶ συνεργίᾳ
πολλῶν κληρικῶν, ἀνέγειρε πύργον ἐν τῇ
κώμῃ ταύτῃ, ἡγάρασε βόας, ἐφύτευεν ἀμπέ-
λιον καὶ κατέβαλε τὰς δαπάνας, δι' ἀπα-
ρισμὸν καὶ κρίαν τοῦ πύργου. Ἐδαπάνησε
διπλα τοῦ προσῆς καὶ πώσεως τῶν ἐργασιῶν,
ὑπερπύρρον πέντε χιλιάδας³. Διὰ χρυσοβού-
λου τοῦ βασιλέως, ὁ πύργος, τὰ ζευγάρια,
τὸ ἀμπέλιον, οἱ ἀποκαταστήσαντες ἄνθρωποι
καὶ τὰ λοιπὰ πάντα κινητὰ καὶ ἀκίνητα,
μέχρι τέλους τῆς ζωῆς τοῦ πατριάρχου, ἀπε-
ρίσθησαν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Οὐδεὶς ἡδύ-
νατο ν' ἀποσπάσῃ τὸ τυχὸν ἀπὸ τῶν κτη-
μάτων ἢ εἰσοδημάτων. Τὰ εἰσοδήματα τοῦ
Οἰκονομείου ἐχωρίζοντο εἰς τρεῖς μερίδας,
τὴν μὲν, ἐλάμβανεν ὁ Πατριάρχης, τὰς δὲ ἑ-

πλοῖπους δύο οἱ ἐκκλησιαστικοὶ, ἀναλόγως
τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν κόπων αὐτῶν. Βαρύτα-
τον ἀφορισμὸν ἐκφραίνει ὁ πατριάρχης κατὰ
τοῦ καθέλου ἢ ἐν μέρει καταλύοντος τοὺς
ὄρους τούτους. Τούτου τοῦ ἄνω εἰρημένου
πύργου τὰ εἰρεπία, καθὼς προείπον, κατα-
φαίνονται σήμερον ἐν τῇ πενιχρῇ ταύτῃ
κώμῃ.

Ὁδεύοντες πρὸς βορρᾶν εἰσερχόμεθα εἰς
κώμην παραθαλασσίαν καλουμένην τὴν σήμε-
ρον τὰ Δημόκρανα, καὶ ἐπὶ Βυζαντίων ἡ Δα-
μοκράνεια. Τὰ πενιχρὰ οἰκήματα τῆς ὀλι-
γανθρώπου ταύτης κώμης, μακρὰν τῆς βασι-
λικῆς ὁδοῦ καὶ ἀνευ λιμένος, ἀνηγέρθησαν
ἐπὶ τῶν κρημνῶν τῆς παραλίας. Ἡ κώμη αὐ-
τὴ εἶναι τοῖς πλείστοις ἄγνωστος καὶ τοῖς
Εὐρωπαίοις γῆ μυθώδης. Ὁ Δουκάγγιος⁴ εἰ-
κάζει ὅτι ἐκεῖτο ἐν τῷ Βοσπόρῳ, ἐν τῷ κα-
λουμένῳ Ἀνάπλω καὶ νῦν Μεγάλῳ Ρεύματι.
Ἰκχεν ἐπὶ Βυζαντίων καὶ τῶν τιμώμενων ἐπ'
ἰσχυρῇ τοῦ Ταξιαρχοῦ τῶν ἄνω Δυνάμεων⁵.
Τῇ κώμῃ ταύτῃ μνημονεύει ὁ Καντακου-
ζηνός⁶ περιγράφων τὴν ἐξω τῆς Κων/πόλεως
κατασκευασμένη αὐτοῦ. Ἰδοὺ τὰ γραφόμενα:
«Ὁ βασιλεὺς... τότε τὴν Ράγιον εἰλεν εἰς ἐφ' ὁ-
δοῦ ἐπελθὼν καὶ Ἀθῶραν καὶ Δαμοκράνειαν
καὶ Σηλυμβρίαν, κελύσας δὲ Ἀπάμειαν,
ἠφροῦσιν τι κατεσχευμένον τευχισθῆναι καὶ
ποστρατιὰν καταλιπὼν ἐν Ρηγίῳ καὶ Ἀπα-
μείᾳ καὶ Ἐμπυρίῃ καὶ τῇ πρὸς τῇ Δέρκῃ
ὡλίμῃ πόλει,.... αὐτὴς ἐνχώρησεν εἰς
ἀδιουμάτειχον».

Ἐκ τούτων ὧν ἀδύνατον εἶναι νὰ μά-
θωμεν πού ἐκεῖτο ἡ κώμη αὕτη, ἡ σπανίως
μνημονευομένη ἐν τῇ πολιτικῇ ἱστορίᾳ τοῦ
Βυζαντίου.

Ἐρχομὲν τώρα νὰ σαφηνίσω γεγενῶσθαι
νὰ τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας, τὰ ὅποια, ἔνεκα
τῆς ἀγνοίας τῶν κομῶν τούτων, εἶναι εἰσέτι
ἄσαφά.

Ὅταν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου τρίτου
αἰῶνος⁷, ὁ Ἀλέξιος ὁ ἐκτετυλῶσας τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ Ἰσαάκιον καὶ παρανόμως βασι-
λεῦσαν ἀπεδήμουν εἰς Δαμοκράνειαν, συμ-
περίλαβεν καὶ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἀλέξιον,

1) Εἰκάζει τις ἐκ τῶν λόγων τούτων ὅτι ὁ Καν-
τακουζηνὸς ἀπέκρινε ταῦτα τῇ Ἐκκλησίᾳ. Πιθανό-
τερον ὅτι «αὐτὸς ἔθηκε» σημαίνει τοὺς βασιλεῖς ἐν
γένοι.

2) Περιῶου 50,000 φράκων σημειῶν.

1) Νικ. Βρυεννίου Ἱστορ. σελ. 133, Πρ6. καὶ
τὴν σμ., σελ. 229.

2) Νικ. Βρυεννίου Ἱστορ. σελ. 133.

3) I. Καντακουζ. Τόμ. Β', σελ. 518, 522.

4) Νικ. Χωνιάτης, σελ. 711.

υῖον τοῦ Ἰσακίου καὶ νόμιμον τοῦ θρόνου διάδοχον. Συνεφώνησαν ὁ νέος μετὰ τινων ἐν Κων/πόλει Λατίνων νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τῆς κώμης ταύτης καὶ ἀπέλθῃ πρὸς τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν αὐτοῦ Φιλίππον βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας. Πλοῖον Πισαίων ἐκπέλευσεν ἀπὸ Κων/πόλεως προσωρισθεὶς «τῇ καὶ Ἑλλήσποντον Αὐλωνεῖαν, τῇ σήμερον καλουμένην Ἠῶς τοῦ Πασᾶ λιμένα, πρωτεύουσιν ἐχούσῃ τὴν Αὐλωνεῖαν». Ἐκείθεν τὸ πλοῖον προσορμίζεται εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀθῶρα, νῦν Βουγιούκ-Τζεκετζέ. Μὴ ἔχον πρότερον ἤρχισεν τὸ πλοῖον μετακρίν ἄμμου δι' ἔρμα, ἄνευ ὑποψίας τῶν περιουκούντων. Ἐν τῇ πλοίῳ τούτῳ, κεκρυμμένη διὰ λύρας ἀπὸ τῶν καταλύοντων ἐν Δαμοκράτει, ἐπέβη ὁ νέος Ἀλκιβιάδης, κῆρυκα τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, καὶ ἀπεδήμουν εἰς Εὐρώπην μετὰ τὴν συντροφίαν εἰς τὴν μετ' ὀλίγον κατάκτισιν τῆς Κων/πόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων.

Ἡ Δαμοκράτεια ἀπέχει τῆς Καλλικρατείας, κειμένη ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀθῶρα, περίπου τρία μίλια. Μέσον τῶν δύο τούτων κορυμνὸν ὑφίσταται το ἀνεκώτερον τὸ καλούμενον ὁ Προφήτης Ὑψίς, καὶ ἐπὶ τῇ κορυφῇ τούτου καὶ τινων πλησίον λορίσκων, ὁ κόλπος τοῦ Ἀθῶρα καλύπτεται ἀπὸ τὰ ὄρηκα τῶν ἐν Δαμοκρατείᾳ οἰκούντων.

Ἡ ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν ἀνημνηνομένη, καθὼς ἀνωτέρω εἶπον, ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου, δὲν διεσώθη. Ἡ σημερινὴ ἐκκλησία τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας, καὶ ἐκ τούτου καὶ κώμη αὕτη πολλάκις καλεῖται ἡ Παναγία. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκίων, πᾶσιν χριστιανικῶν, εἶναι περίπου πενήκοντα πέντε. Οἱ πλείστοι τῶν ἐγκατοίκων εἶναι ἀμπελουργοὶ καὶ γεωργοί. Εὐδαιμόνιοι τινες ἐργάζονται ἐν τῇ λιμένι τῆς πλησίον Καλλικρατείας.

Ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ, γλίτια περίπου βήματα μακρὸν τῆς κώμης ταύτης, εἶναι κρήνη καλουμένη ἡ Αἰματρά¹, ἐνικα τῆς πρὸ καίρου σφαγῆς τινῶν ἐπιδατών. Ἐδῶ παρὰ τὴν κρήνην, ἀναρρήχθησαν βυζαντινὰί πλῆθος καὶ τεμάχια λίθωνν ὀσίων. Πίσθον τὸ πάλαι ἦτο ἀγίασμα.

Πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς κώμης ταύτης, 200 περίπου βήματα, φαίνονται δύο κιονόκρανα καὶ τεμάχια τετρακυμμένων κινῶν ραβδίων.

τῶν. Πρὸς τοῦτοις ἀνεκαλύφθησαν, πλησιέστατα τῆς κώμης ταύτης, μετὰ καὶ ἱερὰν ὀθελίαν ἀρχαίων βυζαντινῶν κτιρίων. Πισθὸν εἶναι τὰ θεμέλια τῶν Βυζαντινῶν ἀνακτόρων, ὅπου κατέλυνον οἱ βασιεῖς ὁσάκις ἤρχοντο εἰς τὴν κώμην ταύτην χάριν κυνηγισίας. Ἐκτὸς τῶν ἀμπελίων ἡ γῆ εἶναι πάντα ἀδένδρος.

Ἐρχόμεθα εἰς ἄλλην κώμην πολυανθρωποτάραν, τῶν Δημοκράτων, κειμένην, καθὼς ἀνωτέρω εἶπον, ἐντὸς τοῦ κόλπου τοῦ Ἀθῶρα. Ταύτην συγχρότερον μνημονεύουσιν οἱ ιστορικοί. Ἐκ τοῦ Θεοφάνους¹ μανθάνομεν ὅτι ὁ Μαυρίκιος μετὰ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς Καλλικράτειαν κυνηγετοῦντες. Περὶ τῆς κώμης ταύτης λέγει ὁ Θεοφύλακτος² «ἄλως γὰρ πρὸ τοῦ ἄστεως οὗτος λίαν, ὥς ἔπος εἰπεῖν, ὠκεῖος». Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐγγράφοις³, γράφεται Καλλικράτεια καὶ Καλικράτεια. Τὴν σήμερον ἡ ἀνθρᾶ κώμη αὕτη, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παραλίας τοῦ κόλπου Ἀθῶρα, ὑπὸ χριστιανῶν κατοικοῦμένη ἔχει ὀπισθεν αὐτῆς ἐκτενὴ καὶ καλλικαρπα ἀμπελία. Τὸ θέρος, ἀμφοτέρω ἐγγύρῳ πλοῖα καὶ κομίζουσι τρύφιμα, ἄχυρα καὶ δημητριακοὺς καρποὺς εἰς Κων/πολιν.

Ἀπέναντι τῆς Καλλικρατείας, πρὸς τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς μεγάλης λιθίνης γεφυράς, σώζεται ἡ κώμη τοῦ Ἀθῶρα, νῦν Βουγιούκ-Τζεκετζέ, ἔχουσα τὸ πάλαι φρούριον⁴.

Καλὸν εἶναι νὰ εἰπω πῶθεν ἡ τουρκικὴ ἐπωνυμία Τζεκετζέ, διδομένη εἰς τὰς λίμνας τοῦ Ἀθῶρα καὶ Ρηγίου. Ἀμφοτέραι αἱ λίμναι αὗται, γόνιμα ἰχθυοτροφεῖα, συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς θαλάσσης, δι' ἐνὸς καὶ μονοῦ ῥύακος διὰ πολλῆς τέχνης συνεχομένου. Ἐν τῇ ἐκβολῇ τοῦ ῥύακος ἀπὸ τῆς λίμνης εἶναι θύρα ὀσίων κυκλωθεῖσα, διὰ τῆς ὁποίας ἀνωκαί τινες εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται μόνον οἱ μικροὶ ἰχθῆς. Τὴν ἀντικεῖν, ἀνερχομένων τῶν ἰχθύων ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πρὸς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὐεῖνον Πόντον, οὐρεται ἡ θύρα καὶ εἰσέρχονται ἐν τῇ τῆς λίμνης ὀνομαστοὶ κίραλοι. Καθ' ὅσον ὁ θέρος αἱ λίμναι εἶναι κεκλεισμέναι διὰ τῆς θύρας ταύτης, καὶ ἐν αὐταῖς πληθύνονται καὶ πα-

1) Ἡ γῆς αὕτη ἔχει 4 κώμης, Ἀδωνεῖαν, Πασᾶ Λιμένα, Βῆρα (Βέρραν) καὶ Κορλιό, 2) Καλὴ τ' ἐπερὶ (τουρκικῇ).

1) Θεοφ. Τόμ. Α', σελ. 445. Τόμ. Β', σελ. 44.

2) Θεοφύλακτου Ἱστορίας, σελ. 328.

3) Μ. καὶ Μ. Τόμ. Β', σελ. 304—333.

4) «Ἰστε καὶ εἰς τὸν Ἀθῶρα αὐτὸν φρούριον ἔσθαι». Θεοφ. Ἱστορ. Τόμ. Α', σελ. 296.

χύνουσιν οἱ ἐδῶ νηυόμενοι ἡδυσαρκοὶ κέραλοι. Λήγοντος τοῦ φθινοπώρου, σύρεται ἡ θύρα, ἐξέρχονται οἱ κέραλοι καὶ ἀλιεύονται εἰς ἅλτινα πρὸ τῆς θύρας τοιθεμένα. Ἀμφοτέραι αἱ θύραι εἶναι βασιλικά κτήματα. Ἐκ τῆς μεγάλης τῆς ταύτης θύρας ἐκλήθησαν τέκμετρες (αὐτοάριχοι) αἱ λίμναι αὗται.

Ἀνεμίσθη τὴν ἐπὶ τοῦ Ἀθύρα μεγάλην γέφυραν ἐπὶ πύλων ἀψίδων ἐδράζουσαν, ἀλλὰ λίαν παρημασμένην. Εἶναι, κατὰ τοὺς πλείους συγγραφὰς, ἱδρυμα Σουλτανοῦ τοῦ Μεγάλου¹. Τυφικὴ ἐπιγραφή ἐπὶ τῆς γέφυρας μνημονεύει τῆς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τούτου ἀνίδρουσιν τῆς γέφυρας. Τὸ ἔργον δὲν εἶναι Βυζαντινόν. Περὶ τοῦ Κρούμου, λεηλατήσαντος τὰ προάστια τῆς Κωνσταντινουπόλεως λέγει ὁ Συμεὼν Μάγιστρος, σελ. 614: «καὶ ἰθὺντες εἰς τὸν Ἀθύραν κινώστρεψαν τὸ ἐκείσε κάστρον καὶ τὴν γέφυραν παρῆρξον οὐσαν καὶ πᾶν ὀχυρωτάτην».

Μίλια τινα πρὸς τὰ ἐνδότερα τοῦ μεγάλου τῆς λίμνης τοῦ Ἀθύρα, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ βόσκου τοῦ γυνομένου ἐντὸς τῆς λίμνης, σώζεται Βυζαντινὴ πόλις μετὰ τινων ἀρχαίων ὀχυρωμάτων, καμένη ἐν ταῖς ὑπηρεσίαις ὀφθαλοῦ λόφου, καλούμεναι αἱ Μέτραι καὶ παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς, Βουγιόκη Τζατλάκ. Ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς καλεῖται ὁ Μετρώων καὶ Ἀθύρα. Παράδοξον μὲ φαίνεται διὰ τὴν μεγάλην πόλιν αὕτη σπανιώτατα μνημονεύεται ἐν τῇ Βυζαντινῇ ἱστορίᾳ². Πολλὰ μνημάτα τῶν Βυζαντινῶν ἐκεῖνο τῷ 1846³ ἀναμίζε μεμιγμένα μετὰ τῶν μνημάτων τῶν σημερινῶν νεκρῶν. Ταῦτα ἅπαντα ἐλαττώθησαν καὶ ἐνετειχίσθησαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνεγερθεῖσα τῷ 1848⁴. Σώζονται εἰσὶ μέρη τινὰ τοῦ ἀρχαίου Βυζαντινοῦ τείχους, μετὰ τῶν πύγων τοῦ περιβάλλοντος τὴν πόλιν ὅλην. Φησὺν δὲ ἡ πόλις αὕτη, ὅπως πιθανὸν εἶχεν ἕτερον ὄνομα ἐπὶ Βυζαντινῶν, εἶναι καὶ ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Προκοπίου⁵ καλούμενα Ἐπισκοπεῖα, πόλις τὸ πρότερον ἀτειχιστος καὶ εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν ὑποκειμένη, τὴν ὁποίαν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς περιέβαλε μετὰ ἐρμυνοῦ τείχους καὶ πύργων. Εἶναι δὲ καὶ ἐγγὺς τῶν μακρῶν

τειχῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν Προκοπίον. Ὁ παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ῥέων ποταμὸς ἐκαλεῖτο ἐπὶ Βυζαντινῶν ὁ Μέλας ποταμὸς⁶.

Ἡ κώμη ὁ Ἀθύρας, ἄλλοτε πολυάνθρωπος καὶ πλουσία, νῦν δὲ ὑπ' ὀλίγων χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν κατοικοῦμένη, ἔχει πᾶν πολλὰ παμμέγιστα ξενοδοχεῖα, καλούμενα χάνικ, ὅπου ἐξενίζοντο οἱ πολυέριθμοι διαβάζει. Ὁ ἐν Ἀθύρᾳ μνημονεύμενος πύργος καὶ πάντα τ' ἀρχαῖα βυζαντινὰ κτίρια ἐξηφανίσθησαν.

Τὴν παρακμὴν τῶν παλαιῶν τούτων κωμῶν θέλω σαφηνίσαι μετ' ὀλίγων.

Ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῆς κώμης τοῦ Ἀθύρα ἀφῆρσαν οἱ Σταυροφόροι τὴν θύκην καὶ τὸ σῶμα τῆς Ἀγίας Ἐλένης, τῆς ἐπιλεγομένης τοῦ Ἀθύρα, καὶ τεμάχια τῆς κόρας τοῦ Ἀγίου Βίκτωρος τῷ 1206⁷ καὶ 1212⁸.

Ὁδεύοντες διὰ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ Ῥήγιον, τὸν μικρὸν καλούμενον Τεκεμετζέν, ἀπέναντα μίλια εἰς, ἐν τῷ μίσῳ τῆς ὁδοῦ, ἀπὸ τῶν λαγκάδων καλούμενην μέχρι τῆς σήμερον *Yahmi deresli*, ἥτοι λαγκᾶς τῶν ληστών. Αὐτὴν γέφυρα ἐπὶ μιᾶς ἀψίδος ἐδράζουσα ἐκτετῆθη ἐπὶ τοῦ βόσκου ἡ μάλλον χειμάρρου ὁ μνημονιατὸς τὸν χειμῶνα. Ὑπὸ τὴν γέφυραν ταύτην συνήθως ἐνέδρευον οἱ λησταί. Ἐπιρροβὸς ὅσον ὁ τόπος ἐωσότου ἡγόρασε παρὰ τὴν λαγκάδα ταύτην ἀγροκτίπιον ὁ ἀποθανὼν Ὁμὲρ κατὰ καὶ διεσκόρπισε τοὺς ληστές. Ἐγὼ προτὶνος χρόνου διήλθον τὴν λαγκάδα ταύτην μετ' ὅσων συνοδοιπόρων, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἔσπαρην καὶ σπαρὴν τῶν ἐκείθεν διαβαινόντων βασιλικῶν ταχυδρόμων. Δειξίονεν τῆς λαγκᾶς ταύτης σώζεται πυκνὸν ἀλλ' ὀλιγοδένδρον δάσος, ἐπισκιάζον τουρκικοῦ λουτροῦ ἑρείτων Ἀριστερόντων ἱκανταὶ τὰ μαρμαίρινα μνημάτα τῶν Μουσουλμάνων, ὧν τὴν σιλησιότητα βρύα παχύστατα πρὸ πολλοῦ κατεκάλυψαν. Εἰς καὶ μόνος παντοπώλης μετὰ τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ καταλῦει ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ. Ἐκ τούτων ὅλων καταφαίνεται διὰ τὴν ὑπῆρχεν ἄλλοτε Μουσουλμανικὴ κώμη. Ὁ Καντακουζηνὸς λέγει⁹ διὰ τὸν Κάμαρις μετὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, ἀναχωρήσαντες ἐκ Κ/πόλεως μετὰ τοὺς ἱππεῖνους ὕμνους καὶ τὸ «ἐπιλοῖπον βαδίσαντες» τῆς ἡμέρας καὶ τὸ πλεον τῆς νυκτός, γενόμε-

1) Μελετίου Γεωργ. Τόμ. Γ', σελ. 61.

2) «Ἐστρατοῦλας... ἐπὶ τινι τετειχισμένῃ κώμῃ Μέτρας προσηγορευμένην.» I. Καντακουζην. Γ', 320.

3) Προκοπίου Τόμ. Γ', σελ. 296.

4) I. Καντακουζην. Τόμ. Γ', σελ. 320.

5) Riant. *Dépouilles Religieuses*, σελ. 190.

6) I. Καντακουζην. Τόμ. Α', σελ. 300.

ναι ἐν γῶρῳ Κλέπτα ἐγγῶρως προσαγορευομένην, τὸ τε ἐπιλοιοτον τῆς νυκτὸς καὶ ἀκριβοῦς ἡμέρας, πύλισαντο ἐκεῖ.» Ἀρτίθσαν ἐκεῖ περὶ τὰ μεσάνυχτα, διότι ὁ τόπος οὗτος ἀπέχει τῆς Κωνσταντινῆς πόλεως ὥρας ἑξ' οὐδεὶς ἄλλος μνημονεύει τὴν Βυζαντινὴν κώμην ταύτην, ἥτις ἔδωκε τὸ ὄνομα τῆς Κλέπτα (Χαραμὲ δερεσὴ) εἰς τὴν ἄλλοτε ἐπίφοβον ταύτην λαγχάδα.

Δεξιόθεν τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὕψους λόφου, φαίνεται μικρὰ κώμη ὑπὸ τριάκοντα περίπου Ὀθωμανικῶν οἰκησίων κατοικομένη. Ὡδῶ, κατὰ παράδοσιν, ἀπὲρ οἱ ἀτιμωρητὶ ληστεύοντες τοὺς διαβάτας. Καλεῖται δὲ ἡ κώμη αὕτη Τρακάτια, ὄνομα ζώνον τῆς τουρκικῆς γλώσσης. Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐγγράφοις¹ λέγεται ὅτι τῷ 1348² ὁ πρωτοεραρχεὺς κύριος Θεόδωρος ὁ Σπρογγύλος μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐκίχονσαν ἀγωγὴν ἐκ τῶν τῆς ἐκρᾶς Συνόδου λήγοντας ὅτι ὁ πατριάρχης κατὰ πρῶτον εἰς συνοικίον τῆν Ἰελερὴν αὐτῶν Μαρίαν ἀσυνεωρῶνται προικὸς χάριν αὐτῇ καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὸ χωρίον τῆς Τρακάτιας διακειμένου ἀμπελίου. Ἐπὶ τοῦ χωρίου αὐτοῦ οὐδεμίαν εὐρίσκει μνησίαν οὐτε εἰς τοὺς πόλεις αὐτῆς συγγραφεῖς, οὐτε εἰς ἑτέρας Πατριαρχικάς ἐγγραφας. Τὴν κώμην ταύτην τινες καλοῦσι Τρακάδια, τινὲς Τρακάδια καὶ Τρακάτια. Ἄν ἀμφισβῆλλον ὅτι εἶναι ἡ ἐν τοῖς ἀνω ἐγγράφοις μνημονευομένη κώμη Τρακάς.

Ἐγγὺς τῶν κωμῶν τούτων εἶναι ἑτέρα κώμη παρὰ λίαν ὀλίγον πρὶν εἰσελθωμεν εἰς τὸ στόμιον τῆς λίμνης τοῦ Ῥήγιου. Καλεῖται σήμερον Ἀμπαρλῆ, ἥτοι τόπος ἀποθηκῶν. Κατὰ τινες, ἡ κώμη αὕτη τὸ πάλαι ἦτο μεσογειοτέρα, καμένη ἐγγὺς ἢ ἐπὶ ἀγροκηπίου, ἐν τέταρτον τῆς ὥρας πρὸς βορρᾶν αὐτῆς, καλούμενον Ἀμῶδος ἐγγρ. λέγουσι τινες ὅτι τοῦ ἀγροκηπίου τούτου αἱ ἀποθήκαι ἦσαν ἄλλοτε παρὰ τὴν παραλίαν, ὅπου μεταγενέστεροι ἀνήγειραν τὴν κώμην ταύτην. Ἡ ἰδέα αὕτη, κατ' ἐμὲ, εἶναι ἰσχυραμένη, διότι ἐνεκα τῶν πολλῶν καὶ ἀτιμωρητῶν ληστῶν, τὰ γεννημάτων τῶν ἀγροκηπίων φυλάττονται ἐν τῇ τοῦ τεύχους τοῦ περιβάλλοντος τὰ κατὰλόπου τοῦ διασπύτου τῶν ἀγροτῶν καὶ κτηνῶν. Ἐπομένως τὰ γεννημάτων ἤθελον εἶσθαι οὐχὶ μόνον τῶν χειρῶν ληστῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παραπλεόντων εὐκόλως λεία. Ἡ

κώμη αὕτη εἶναι, φρονῶ, ἡ ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνου¹ μνημονευομένη κώμη Ἐμπυρίτης, ἀκκαλιεύσας δὲ Ἀπαμίαν προφρόν τι κατεσκαμμένον ταχισθῆναι, καὶ στρατιὰν καταλιπεῖν ἐν Ῥηγίῳ καὶ Ἀπαμίᾳ καὶ Ἐμπυρίτῃ» κτλ. Μετ' ὀλίγον λέγει πάλιν ὁ ἴδιος: «Ἐν ᾧ δὲ αὐτὰ ἐτελείτο καὶ ὁ μέγας δοῦξ ἰσχυρᾶν τε καὶ Ἐμπυρίτου τοῦ προφρόν καὶ πολλορρήσας ἐν τρισὶν ἡμέραις καὶ ἀποπειράσας τῶν τειχῶν» κτλ. Ἄλλη κώμη πλησίον τῆς Κωνσταντινῆς οὕτω καλούμενη δὲν ὑπάρχει. Ἡ λέξις Ἐμπυρίτης ἐκ τοῦ ἐμπυρίζω καὶ τῶν συγγενῶν ἐμπυρεύω, ἐμπύρετος, δηλοῖ γῶραν ὑπὸ πυρετῶν διαλειπόντων λυμαινομένην ὑπὸ τοιοῦτων πυρετῶν εἰσέτι λυμαίνεται ἅπασα ἡ περὶ τὸν Ἀθῶρον καὶ τὸ Ῥήγιον γῶρα. Οἱ ἐν Ἀμπαρλῇ τὸ φθινόπωρον κυνηγετοῦντες τοὺς ὄρτυγας ζένοι πολλοὶ προσβάλλονται ὑπὸ διαλειπόντων πυρετῶν. Παράδειγμα τοιαύτης προσωμίας ἔχομεν τὴν ἐν Πέλοποννήσῳ Ἐπίδαυρον τὴν Ἀμυράν.

Τὸ Ἀμπαρλῆ εἶναι πτωχὴ κώμη, διὰ τῆς ὁποίας διαρρέει βύζας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καταρρέουσι τὰ ἀκάλυκτα ὕδατα τῶν ὁδῶν, καὶ οἱ ὄχιοι τῶν οἰκῶν. Μέλαινα καὶ δυστενιδίστατα εἶναι τὰ ὕδατα αὐτοῦ. Κακοηθέστατοι νόσοι λυμαίνονται τὴν κώμην ταύτην. Ἐπιπολεῖ οὖν ἐντοῖς, ὕδρωπες καὶ κακοήθειαι διαλείποντες πυρετοί. Ἐγγὺς τοῦ Ῥηγίου πόρου δὲν φαίνονται, οὐδ' ἡδυνήθησαν τὰ ἐν ἀνέμοις τῇ θείαν αὐτοῦ. Ἐν τῇ κώμῃ, ἐρμμένα εἶναι τινα τεμάχια κίωνων καὶ κιονοκεφάλων. Ὑπεταχισθῆσαν εἰς τινος οἰκίας βυζαντινῶν κτιρίων λείψανα. Μικρὰν ἐπιτάφιον ἐπιγραφὴν ἀνέγνωσα ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ λίμνη τοῦ Ῥήγιου, μικρὸς Τζεχμετῆς σήμερον καλούμενη, εἶναι μικρότερα μὲν, βαθυτέρα δὲ τῆς λίμνης τοῦ Ἀθῶρα. Τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο ἐνίοτε Ζεύγμα καὶ Μύρμηξ. Τὸ μῆκος τῆς λίμνης εἶναι περὶ τὰς ἑξὶ μίλια. Ἐν τῇ μυχῷ τῆς λίμνης εἶναι μικρὸν σταθμὸν μνημάτων ἐκείναι ὅτι ἄλλοτε ἐνῶ ἦτο κώμη, τῇ ὁποίᾳ, εἴτε ἐνεκα τῶν ἀπολειπόντων πυρετῶν, εἴτε ἐνεκα τῶν ληστῶν.

¹ Μ. καὶ Μ. Τμή. Α', σελ. 276.

² «Καὶ προφρόν τι ἑτεροὺς μὲν Βυζαντίου, Ἐμπυρίτης προσαγορευόμενον.» I. Καντακουζην. Τμή. Β' 499, 518, 522.

ἐγκατέλιπον οἱ ἐγκατοικοί. Ὁ σταθμὸς οὗτος καλεῖται *Γιαρὴ Μπουράλ*, ἥτοι ἡμῖνος πύργος, ὀνομασία κατ' ἐμὲ δυσνόητος. Π τουρκικῇ λέξις *Γιαρὴ*, ἡμῖνος, εἶναι ἐκ τοῦ ῥήματος *γιαρά*, σχίζω, διχάζω. Λέγει ἡ Ἄννα Κομνηνή¹: «καταλιπόντες ἀντὸν π' Ἀθῶρον ἡμέτεροις διαναπαυόμενοι, τὴν ἡμετ' αὐτῶν ἐκείθεν ἀπέραντος τὰ Σχιζὰ κατέλαβον κώμην δὲ καὶ τοῦτο Θρακικῇ» κκεῖθι τὸν *χάρα* πηζόμενοι», κτλ. Μετ' ὀλίγον πάλιν: «ἀπ' αὐτῶν δ' ἐκείθεν οἱ Κομνηνοὶ καταλαμβάνουσιν, ταχὺ τὰς λεγομένας Ἀρετάς· τόπος δ' οὗτος ἀγχοῦ τῆς πόλεως διακείμενος, ὑπερβαίνον μὲν τῆς ἐπιδόσεως καὶ τοῖς κάτωθεν ἰσχυμένοις, καὶ ὑπὲρ τοῦτον ὁρῶσιν εἰς ὁρίαν ἀντικεινόμενοι» κτλ.

Αἱ ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς μνημονευόμεναι Ἀρεταὶ εἶναι, καθ' ὅλους τοὺς χρόνους, ἔσσης, ὁ σημερινὸς στρατὸν καλούμενος *Δαυὶτ πασσά*, μίαν ὥραν πρὸς δυσμὰς τῆς Ζωοδοχοῦ πηγῆς. Οἱ Κομνηνοί, οἱ κατὰ τοῦ Βυζαντίου ἐλαύνοντες, ἐπορεύθησαν ἀπὸ τὸν Ἀθῶρον ἡ *Γιαρὴ Μπουράλ*, τὰ Σχιζὰ, καὶ ἐκείθεν ἀναβαίνοντες τὸν λόφον ἀφίχθησαν εἰς *Δαυὶτ πασσά*, καὶ μετ' ὀλίγον πρὸς τὰ τεῖχη τῆς Κων/πόλεως. Εἶναι ὁ συντομώτερος καὶ ἀσφαλέστερος δρόμος πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Διὰ τοὺς μὴ γινώσκοντας τὴν Ὀθωμανικὴν γλῶσσαν λέγω ἐτι ἡμεῖς οἱ μελετῶντες τὴν ἱστορίαν τῶν Βυζαντινῶν δίδον ἓνα ζήτησώμεν τὰς ὀνομασίας πολλῶν Βυζαντινῶν κομποπόλεων εἰς τὰ σημερινὰ γνωστὰ Ὀθωμανικὰ ὀνόματα. Ταῦτα περυσιάζονται κατὰ τρεῖς τρόπους. Πρῶτον, προφέρονται ὡς τὰ ἀρχαῖα Βυζαντινὰ, ὡς ὁ Ἅγιος Στέφανος, Ἅγία Σοφία, Γαλατᾶς. Δεύτερον, μεταβάλλονται τὰ βυζαντινὰ εἰς ὁμοίωσαν τουρκικὰ ἔχοντα σημασίαν τινά, Ἐμπυρίτης, Ἀμπαρή, Ἰσταμπόλ, Ἰσλαμπόλ. Τρίτον, μεταγλωττίζονται, καθὼς Ἐπταπόργιον, *Εἰθίκουλέ*, Κασαία πόλη, Ἐργή κατή, Ἀκρα τῶν Ἐλαιῶν, *Ζεϊτοὺρ μπουρού*.

Ταῦτα, τὰ ὅποια καὶ ἄλλοτε ἀνέμνησα ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ, τὰ μέγιστα μ' ἐφέλησαν καὶ ἐφέλησαν καὶ τοὺς ἐρευνῶντας τὰς ἀρχαίας πόλεις τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας. Ἐν τοῖς στόμασι τῶν ἀρχαίων Βεδοῦνων διεδόθησαν πάμπολλα ἀρχαῖα

Ἰουδαϊκὰ ὀνόματα. Τοιαῦτα παραδείγματα θίλομεν ἰδεῖν καὶ ἕτερα ἐν τῇ ἀκολουθεῖ μελέτῃ.

Ἐπὶ τοῦ μικροῦ ποταμίσκου, διὰ τοῦ ὁποῦ χύνονται τὰ ὕδατα τῆς λίμνης τοῦ Ρηγίου εἰς τὴν Προποντίδα, ἀνηγέρθη λιθίνη γέφυρα πρὸ ὀλίγων ἐτών. Ἡ παρὰ τὴν γέφυραν κώμη εἶναι ὀλιγάνθρωπος καὶ πτωχολάτῃ. Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἀνήγειρεν ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ, ἰσὺν τιμώμενον ἐν ὀνόματι τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων². Ἡ σημερινὴ ἐκκλησία τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Γέφυραν ἀνα τοῦ Ρηγίου ἤγειρε τὸ πάλαι ὁ Ἰουστινιανός³, «λίθους λογάδην ἐμβεβλημένους εἰς ἀψίδα μετωρίας». Πρὸ τοῦ αυτοκράτορος τούτου, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Προκοπίου, ἡ γέφυρα ἦτο ξυλίνη. Ἰγνος τῆς ἀρχαίας γεφυρᾶς δὲν σώζεται σήμερον. Ἡ κώμη αὕτη ὑπὸ πυρετῶν λυμαινόμενη ἦτο ἄλλοτε ἀνθρώρ καὶ πολυάνθρωπος, διότι πολλὰ εἶναι τὰ περὶ τὴν κώμην ἱερεῖα, καὶ πολυαίθλια τὰ μουσουλμανικὰ μνηματα. Τὰ πεμμεγέθη ξενοδοχεῖα καὶ ἱπποστάσια εἶναι σήμερον κενά. Δεσποτικὰ οἰκογενεῖαι χριστιανικαὶ κατοικοῦσι περὶ τὴν ἐκκλησίαν μετὰ λοιπῶν διατηρουσάι ἱερεῖα καὶ διδασκαλόν. Ἐπὶ Βυζαντίῳ, κατὰ τὸν Πορφυρογέννητον³, ἐπαρρηγμένον τοῦ βασιλέως εἰς Κων/πολιν, οἱ ἀρχόντες ἀπάντων αὐτὸν ἐν Ρηγίῳ. Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφεῖα, φαίνεται ἐτι εἶχον οἱ βασιλεῖς τοῦ κράτους ἐν Ρηγίῳ. Ἡ πρὸς νότον τῆς χερσαίας πόλεως τῆς Σηλυβρίας κλειστή πόλη ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι πόλη τοῦ Ρηγίου.

Τὰς κώμας τοῦ Ἀθῶρα καὶ Ρηγίου ἀρῶσαν οὐχὶ οἱ πυρετοὶ οἱ διαλείποντες, ἀλλ' αἱ νεὶ τοῦ ἱμφορίου ὁδοί. Τὸ πάλαι ἐπὶ Βυζαντινῶν, ἡ μεγάλη ἱμφορικὴ ὁδὸς τῆς Θρακίας πρὸς τὸ Βυζάντιον ἦτο μεσσογείος διέρχουμένη παρὰ τὴν Τυρρολόην (τὴν σημερινὴν Τζόρλου) καὶ τὰς Μίτρας, ἀμφοτέρως ἑνεκα τούτων περιβεβλημένης διὰ τευχῶν καὶ ἐρυμνῶν πύργων ἐν μέρει μέχρι τοῦδε σωζομένων. Ἀπὸ τὰς Μίτρας οἱ ὁδοποροῦντες πρὸς τὸ Βυζάντιον διέρχοντο πρὸς βορρᾶν ἀμφοτέρων τῶν λιμνῶν τοῦ Ἀθῶρα καὶ Ρηγίου καὶ εἰσέρχοντο εἰς Βυζάντιον διὰ τῆς χερσαίας

1) Συν. Θεοφάνους σελ. 10.

2) Προκοπίου Τόμ. Γ', σελ. 295.

3) Κ. Πορφυρογ. Τόμ. Α', σελ. 495.

1) Ἄνν. Κομνην. Τόμ. Α', σελ. 110, 117.

"Ολας τις Βουλὰς καὶ ἀρχιερεῖς τῶν κο-
 μωπομένων τούτων ἀπέστειλαν καὶ ἄλλας
 ἀνεκτίθησαν. Δὲν ἤρουν, ἀλλὰ περὶ ἀ-
 γορῆς ἐπὶ Βουλαντίων καὶ ὁμοίων, οἱ πολυ-
 ἀτακτα κτερία. Πρὸς τοὺς, οἱ ἀλλεπαλ-
 ληλοὶ ἐπιδρομαὶ οὐχὶ τὸν ζῆνον μὲν, ἀλ-
 λά καὶ αὐτῶν τῶν ἀντιμαχαμένων Βουλῶν
 τῶν ἐπαύων τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ αὖ-
 τούτων, δὲν ἀναρρίχονται ἐν ταῖς κομῆ-
 ταῖς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσπὴν τεράσια κινῶν καὶ

Πληθύνοντος Ῥηγίου εἶναι τύπος ἐνδορ-
φωρίας καλοδοξίας, ὅπ' ἄλθανον κηρυ-
σσοῦ καὶ πηγῇ διαγυγνύοντος, περὶ τῇ
ὁπλοῖαν πρὸ μικροῦ ἱερουθιστοῦ αἰγίροι καὶ
ἀκακίας. Τὴν δροσρῖαν τοῦτον τῶν ἐπι-
σκήπτωνται τὸ θέρος πολλοὶ ἐκ Κων/πόλεως
καὶ τῶν περιγύρων, φιλοπόται καὶ φιλο-
παίγμων. Πληθὺν δειρῆται ὁ εὐδορῖος
δρόμος. Ἐν ταῖς ἀνακαταρίαις τοῦτου ἀνευ-
ρίθωνται μάρμαρα, τιμάρια κίονες, τετρα-
σφῖναι πλῆθος πέπρωλλαι, καὶ ἐν γωνίᾳ τῆς
δύο μέτρα ὅπ' τὴν γῆν, ἀνωρῖσθων δύω
μαρμαρίαν ἀναγκάλη, μικρὴν διαφέροντα τῶν
ἐν χρήσει σημερίων. Ἀπὸ τῆς θύρας ταύ-
της μέλει τῆς καλοδοξίας εἶναι πάμπωλλαι
συροὶ λίθων καὶ τετρασφῖναι πλῆθος, καὶ

1) Μ. Δούκας, σελ. 258

τινες ἐπιγραφὰς ἐπιτάφιοι, ἐντετειχισμέναι ἐπὶ τῶν νέων ἐκκλησιῶν. Αἱ νέαι ἐκκλησίαι ἀνηρέθισαν αἱ πλείοντες, βασιλεύοντος τοῦ Σουλτῆν Μαχμέδ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ θέσει τῶν ἀρχαίων βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἐν τέταρτον τῆς ὁδοῦ, παρὰ τὴν παλαιάν τὴν καλουμένην Κονιάλ δερῆ, ἦτοι λαγκὰς τοῦ πρέστος, σώζονται σωοὶ πετρῶν καὶ πλίνθων, τεκμήρια προϋπαρχούσης κώμης. Ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς θαλάσσης, φαίνονται θεμέλια βυζαντινῶν κτιρίων ἐρμηνεύμενα. Πλησίον τῶν σωρῶν τούτων διεπέρασεν ἡ σιδηρὸς δρόμος. Ἀνεκαλύφθη πρὸ ἐννέα ἐτῶν μαγιστὴρ λαράζης ἐκ πλακῶν λιθίνων συσχεμένη, προφανὸς βυζαντινῇ, περιέχουσα πολλὰς κεφαλὰς καὶ ὀστά. Πρὸ τριῶν ἐτῶν ἀνεγέρθησαν ἀπὸ Κοῦδρους ὀνηλάτας μάκαρα τεθυρασμένα, τμήματα ἀγγείων, καὶ κολοσσαίων κινδύκων, ἀτέμνος ἐξεργασμένον, κείμενον μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ. Ἐκ τούτων ὅλων συμπεραίνομεν ὅτι ἰδῶ ἄλλοτε ἔστατο κώμη. Ἦτο ἀρα ἰδῶ ὁ Ἅγιος Στέφανος καὶ ἀκολουθῶς μετῴκησαν οἱ ἐγκατοικοὶ ἐν τῇ σημερινῇ παραλίᾳ, ἀσφαλίστέρας ἔνεκα τοῦ λιμένος; Ἀέτω δχι, διότι οἱ Σταυροφόροι τὸν Ἰούνιον τοῦ 1203¹ ἰδόντες ἐκ τῶν πλοίων τοὺς πύργους καὶ τὰ ὄρη τῆς Κων/πόλεως ἐξεπλάγησαν φοβούμενοι τὴν τσακίτην τῶν ἐχθρῶν ἰσχύν. Γνωρίζομεν ἐκ τῶν ἱστορικῶν τῆς τετάρτης ταύτης σταυροφορίας ὅτι τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἔπνευε νότιος ἄνεμος, καὶ ἐν καιρῷ τοιοῦτου ἀνέμου, τῆς Κων/πόλεως τὰ κτίρια, καὶ αὐτὰ τῶν ἀπέναντι νήσων τὰ μοναστήρια, καλλίστα καταρραίνονται ἐκ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ἀπὸ διὸ τοῦ Κονιοῦ δερῆ ἡ Κων/πολις εἶναι πάντῃ ἀφρατος, ἔνεκα τῶν ὑπερίνων λόφων. Δικαιούμεθα λέγοντες ὅτι τῷ 1203² ὁ Ἅγιος Στέφανος ἔκειτο ὅπου κεῖται τὴν σήμερον. Ἐκ τούτων ὅλων δηλοῦται διὰ μεταξὺ Ἰνγίλι καὶ Ἁγίου Στεφάνου ὑπῆρχον ἄλλοτε δύο κώμαι, τῶν ὁποίων τὰ εἴρηκα σώζονται, ἡ μὲν τὰ καλούμενα Φλώρια, ἡ δὲ τὸ Κονιοῦ δερῆ.

Μίσην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ τοῦ Μακροχωρίου εἶναι ἐκτετατὴ λαγκὰς, διαφερόμενη ὑπὸ βύσσος ἐκβάλλοντος πλησίον τοῦ σημερινοῦ αὐτοκράτορος κρητιδοποιείου. Ἡ λαγκὰς αὕτη ἐν μέρει κηπευομένη, ἐν μέρει τελματώδης καὶ πηλώδης, καλεῖται σή-

μερον ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν ὁ Ἅγιος Μάμας. Πρὸς τὸ ἐνδότερον τῆς λαγκάδος σώζεται εἰσὶν γέφυρα βυζαντινῇ λιθίνῃ, ἐπὶ τριῶν ἀψίδων ἐδράζουσα, φέρουσα ἀναγκύρους αὐτοῦς εὐκόλως διακρινόμενους. Ἐντὸς τοῦ βέλθου τοῦ βύσσος, ἐπὶ τῆς βάσεως τῶν ἀψίδων, εἶναι ἐρμηναὶ προβολαί, ἵνα ἀμβλύνηται ἡ ὁρμὴ τοῦ καταρρέοντος χειμάρρου. Ἐλλείπουσιν αἱ συνθήεις βυζαντιναὶ πλίνθοι. Διεσπάρχη εἰς τινὰ μέρη ἡ γέφυρα ἐκ τῶν διαρρέοντων ὑδάτων. Διὰ τῆς γεφύρας ταύτης διήρχοντο ἐπὶ Βυζαντινῶν οἱ ὀδεύοντες ἀπὸ Κων/πόλεως πρὸς τὸ Ῥήγιον, καὶ διὰ ταύτης διέρχοντο οἱ σημερινοὶ διαβάται. Ἐπὶ ἐνδότερον εἶναι ἀγρακίτιον καλούμενον Ἀλιμπέρδος, ἐπωνυμία οὐχὶ τουρκικῇ. Ἄνω αὐτοῦ, ἐπὶ λόφου, εἶναι ἡ κώμη Ζάκρας, τὸ πάλαι Βυζαντινὸν Λεφύριον, οὗτω κληθεῖσα διὰ τὸ εὐάερον καὶ τερπνὸν τῆς θέσεως αὐτῆς. Πεντήκοντα περίπου οἰκονεῖαι κατοικοῦσιν ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ, ἀπασα χριστιανικῇ. Πλησίον ταύτης εἶναι ἑτέρα κώμη καλουμένη Βουγιόβα Χαλκαλή, ἢ Ὀθωμανὴν κατοικοῦμένη. Πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς σώζονται εἰρήπια ἀνακτόρου ἀνεγερθέντος ὑπὸ Σουλτάνου τινός. Ἐν τῇ κοιμητηρίῳ τῆς κώμης ταύτης παρετήρησα ἐπὶ ἀγρῶν λιθῶν βυζαντινοὺς σταυροὺς, ἐφ' ἑτέρων δὲ δυσδιάκριτ. ἐπιτάφια γράμματα. Ἡ κώμη αὕτη εἶναι ἀνακατασκευῆς κώμη βυζαντινῇ. Γνωρίζομεν πρὸς ταῦτοις ὅτι ἰδῶθεν διαχωτεύοντο εἰς Βυζαντινὸν, ὑπὸ τὴν χερσαίαν πύλιν τῆς Ἀδριανουπόλεως, πύσιμα ὕδατα. Ἀγνοῶ ὅμως τὸ ἐπὶ Βυζαντινῶν ὄνομα αὐτῆς.

Ὁ Ἅγιος Μάμας οὗτος, διότι ὑπῆρχε καὶ ἑτερος πλησίον τῆς Κων/πόλεως εἰς τὸ Κεσμιδίων, μνημονεύεται, πρῶτον, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ μεθυστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοφίλου.¹ «Τὰ δὲ πρὸς ἱπποδρομίαν τῷ βασιλεὶ Μιχαὴλ διεσπούδαζον ἐν τοῖς κατὰ ἡπροποντιδα παλατίοις περιφανείν, ἵνα καὶ πρὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος Μάμαντος ἄδρανται» ἐκεῖσε τὰς ἀμίλλας συνεχεῖς ἐποιεῖτο, αὐτὸς ἱππῶν ἐφ' ἄρματος, τῶν νειωθῶτων πάντων κατὰ τὴν βασιλίδι πόλιν περὶ τὸν ἀγῶνα συντεθειμένων.»

Ὁ τόπος τὸ θέρος εἶναι καταλλήλῳτατος

1) Γενεσίου Ἱστορ., σελ. 402. Σμ. ὁ Μάγιστρος, σελ. 614.

διὰ ἱπποδρομίας, καὶ πιθανὸν ἐπὶ Βυζαντινῶν ἢ το ἐρηρότερος καὶ ἥττον γόνιμος εἰς διαλείποντας πυρετούς. Καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα ταύτην καὶ δεξιόθεν αὐτῆς φαίνονται εἰς τινα μέρη ἐρειπωμένα ἀρχαίων ἀγροκηπίων λείψανα.

Μετὰ τὴν λαγκάδα ταύτην τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἐρχόμεθα εἰς κοινὴν πόλιν τοῖς πᾶσι γνωστὴν, καλουμένην τὴν σήμερον Μακροχώριον καὶ ἐπὶ Βυζαντινῶν Ἀπάμειαν¹. Περὶ τῆς κώμης ταύτης, τρία μίλια μακρὰν τῶν χειρσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντίας καμένης, μνηστὴν ποιοῦσι πολλοὶ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν καὶ τῶν νεωτέρων γεωγράφων. Ἐδῶ ὄππῃθεν ἀνέκτορα, ἢ κτίρια παμνέγιστα, διότι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κλοσσαία θυμίσια, ἐκ μεγάλων λίθων συγκείμενα, ἀναρχήθησαν πλησίον τοῦ βασιλικοῦ ὑψασματοποιείου.

Ὅπως ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ εἶναι πάμπολλοι λωρεταί, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πάλαι ἀνόρυκτον εἰ Βυζαντινοὶ τὴν πέτραν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Εἰσὶν ἐκ τοῦ μέρους τούτου κομίζονται πέτρα διὰ τὴν Κωνσταντίνην καὶ ἀστέρας καμινεῖται. Πλησίον τῶν λωρετῶν τοῦτον καὶ κρήνην καλουμένην τοῦ ποίμενος, τῷ ὀνόματι Τσομπάν τσερμεσί εἶναι μίγα ἀστερῶν ὑπόγειον ομοιάζον τὰς ἐν Κωνσταντίνῃ ἀστέρας βυζαντινὰς κινεστέρνας. Τὸ ὑπόγειον τοῦτο καλεῖται Φιλιτσαῖ, ἥτοι περίφραγμα τῶν ἐκκλησιῶν. Ἐδῶ ἐρύλαττον οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκατασκευὰς τοὺς ἰλιφαντας. Ἡ μεγάλη ἀψιδωτὴ εἰσοδὸς εἶναι ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ὑπογείου. Σύντομος περιγραφή τοῦ κτηρίου τούτου ὑπὸ τοῦ φιλομαθοῦς κυρίου Ἐμ. Ἰωαννίδου κατε-

χωρίσθη ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῶν πρακτικῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου¹.

Πρὸς βορρᾶν τῆς κώμης ταύτης σώζεται κατὰ γῆς παμνέγιστος κίον ἐντὸς παραγγίου, λείψανον ναοῦ τινος. Ἐπεὶ οὐροί κίονος τεμάχιον κεῖται παρὰ τὴν παραλλάν.

Ἡ κώμη αὕτη, συχνάκις ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονευομένη, ἀπώλεσε τὸ βυζαντινὸν αὐτῆς ὄνομα καὶ καλεῖται Μακροχώριον. Πρὸ τινων χρόνων αἱ οἰκίαι ἦσαν παρὰ πλατείαν καὶ μακρὰν λεωφόρον, ὅθεν ἡ ἐπωνυμία τῆς κώμης. Ἐκκελεῖτο ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Οὐλουκλάρ καὶ Οὐχολν κιοί. ἂν οἱ Ὀθωμανοὶ παρέλαβον τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοῦ χριστιανοῦ ἢ οἱ χριστιανοὶ ἐκ τούτων εἶναι ἀδελφον. Σήμερον καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ καλοῦσι τὴν κώμην ταύτην Μάχηρ-κιοί.

Μεταξὺ Μακροχωρίου καὶ τῶν χειρσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντίας εἶναι βασιλικὸν σιδηρουργεῖον, ἰδρυμένον ἐπὶ τῆς παραλλίας τῆς καλουμένης Ζεϊτοῦρ μπουρνού, μετὰ φρασὶς τῆς ἐκείσε βυζαντινῆς ἀκρας τῶν Ἑλλήνων.

Μανθάνομεν, Κύριοι, ἐκ τῆς μελέτης ταύτης τὰς μέχρι τοῦδε ἀγνώστους κώμας τὰ Κλέπτα, τὴν Τρακάδα, τὸν Ἐμπυρίτην καὶ τὰ Σχιζά. Πρὸς τοῦτοις ἐκ τῶν ἐν παρόδῳ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων μνημονευομένων κωμῶν ἐπικυροῦνται ὅσα ἄλλοτε εἶχον τὴν τιμὴν γ' ἀναγγελίᾳ τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ, ὅτι αἱ κώμαι εἶχον φρούρια καὶ πύργους, ὅπου, ἐπιδρομῆς ἐπικειμένης, κατέρευσον οἱ ἐγκατοικοί. Τεῖχη εἶχον ἡ Σηλυβρία καὶ αἱ Μίτραι, πύργους οἱ Ἐπιβάται, τὸ Οἰκονομεῖον, ὁ Ἀθῶρας, ὁ Ἐμπυρίτης, ὁ Ἅγιος Στέφανος καὶ ἡ Ἀπάμεια.

Α. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ.

2) Ι. Καντακού. Τόμ. Β', σελ. 550. Νικ. Ἡ. Χαμάτης κατ' αὐτὴν Ἀπάμειαν σελ. 644, μνημονεύει καὶ τὰ αὐτῇ βασιλεῖα. σελ. 668.

1) Ἔτος τρίτον, σελ. 73, 74.

Τ Α

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΠΡΟΑΣΤΕΙΑ

ΤΟΥ

ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΦΚΕ' συνεδρίᾳ).

Λήγοντος τοῦ 1875 ἔτους, ἀνεκαλύφθη ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Βιθυνίας, μέσον τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ καλουμένου τὴν σήμερον Φενέρ μπαχτσεσῆ, καὶ τοῦ παραλίου στρατ. σταθμοῦ, Βοσταντζή κιωπροῦσου, εἰρεπια βυζαντινῶν κτιρίων. Τὸν χώρον τοῦτον καλοῦσιν οἱ περιαικούντες ἀγρόται Τζαδὲ μποστάν. Ἐπειδὴ περὶ τῶν εἰρεπιῶν τούτων λόγος πολὺς ἐγένετο, ἐπεσκέψθη καὶ ἐγὼ τὴν ἀνοιξὴν τοῦ 1876^{ου} τὰ εἰρεπια ταῦτα μετὰ τῶν φίλων κκ. Βαρεϊάδου καὶ Μπουγατζέλου. Ἀπὸ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Ἑρέν κιοϊ, κώμης κειμένης ἄνω τοῦ Τζαδὲ μποστάν, ἐβαστάσαμεν πρὸς τὴν παραλίαν. Δύο κίονας ἐκ μαρμάρου εἶδομεν ἐντὸς τῶν χωμάτων καὶ μέγα κιονόκρανον παρὰ τὸν αἰγιαλὸν περιμέτρου Μ. 1. 88. Τὸ ἐπίμνηκες τοῦ κτιρίου, κεχωσμένου τοῦ πλείστου ἐντὸς τῶν ὑπερκειμένων χωμάτων, καὶ ἡ πρὸς ἀνατολὰς διεύθυνσις τοῦ κιονομένου μέρους μ' ἔπεισαν ὅτι εἶναι εἰρεπια βυζαντινῆς ἐκκλησίας. Κατεμέτρησα τὸ μήκος τοῦ δεξιοῦ τείχους, ὅπερ εὗρον Μ. 26.00. Μόνον 8 μέτρα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἐφάνησαν, καὶ πλείονα ταύτης ἔκκειντο οἱ προμνημονευθέντες μαρμάρειοι κίονες. Ἐπὶ τινων τετραγωνικῶν πλίνθων ἀνεγνώσαμεν ΑΜΑΙ, ἐπὶ ἄλλων Μ. ΑΑ. καὶ ΙΝ. Οἱ κύριοι Déthier καὶ Dorigny ἐπισκερθεύοντες τὰ εἰρεπια ταῦτα πρὸ ἡμῶν ἀνέγνωσαν ἑτέρα γράμματα δημοσιευθέντα ἐν τῇ ἐφημερίδι *Turquie*,¹⁾ τὰ ὅποια ὁ κ. Déthier ἀναγινώσκει, ΜΑΥΡΙ.

Ὁ φιλόρων ἐπιστάτης τοῦ παρὰ τὴν παραλίαν ταύτην ἀνεγερθέντος ἐργοστασίου πίστεως συνέλεξεν ἐκ τῶν εἰρεπιῶν ψηφία μωσαϊκὰ καὶ τεμάχια ὕδατος. Μικρὸς κιονίσκος εὐθείας πλησίον τῶν εἰρεπιῶν τούτων ἔφερεν ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ τὰ γράμματα ΑΑ. Ὅλον τὸν χώρον τοῦτον τὸν ἐπικαλύπτοντα τὰ εἰρεπια εἰς μάκρην οἱ ἐπιστάται ἤτησαν τὴν ἀνοιξὴν ν' ἀνασκάψωσι.

Τὰ εἰρεπια ταῦτα κείμενα μακρὰν τοῦ χειλὸς τῆς θαλάσσης τέσσαρα περίπου μέτρα ἀπεκάλυψεν ὁ βίβας, ῥοὺς τῆς νοτίου θαλάσσης, ὁ βιβρώσκων τὰ παραλία ταῦτα. Τὰ κύματα μακροθὲν ἐγειρόμενα, πλήττοντα τὴν παραλίαν, συντρίβουσι καὶ βράχους καὶ χώματα καὶ υποχωροῦντα παρασύρουσι μέγα μέρος τῆς παραλίας. Τοιούτοτρόπως τὰ κτίρια ταῦτα, ἄλλοτε μεσογειότερα, ἐνεκα τῆς πολυετοῦς καταβρώσεως τῆς παραλίας, εἰναι σήμερον ἐπιθαλάσσια καὶ μετ' ὀλίγων θέλουσιν ἀναμφιβόλως ἐξαφανισθῆναι ἐντὸς τῶν ὁδῶν. Ὀλίγον πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Τζαδὲ μποστάν εἶναι μικρὸν βύκιον καὶ λιμενίσκος.

Τὴν περὶ τῶν εἰρεπιῶν τούτων γνῶμην τοῦ κ. Déthier μνημονεύω μετ' ὀλίγον.

Αἱ κώμαι τῆς παραλίας ταύτης, συχνότερον μνημονευόμεναι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Βυζαντίου, εἰναι ἱστορικώτεροι τῶν παραλίων κωμῶν τῆς Θράκης. Σπανιώτερον ἐλεηλατοῦντο, καὶ ἐνεκα τούτου δὲν ἀνκρέρουσιν οἱ ἱστορικοὶ ἂν ἐνυπῆγον καὶ ἐν ταῖς κώμαις ταύταις πύργοι. Ἦσαν δὲ τῶν Θρακικῶν κωμῶν εὐκρατέστεραι καὶ γονιμώτεραι εἰς σταφυλὰς, καρπούς καὶ σιτηρά.

1) Ἀριθ. 53 καὶ 61 τοῦ 1876.

Αἱ κώμαι αἱ περὶ αὐτοὺς εἶναι ἡ ἀρχαία Καλκιδών, ἡ Μάλτεπε, ὁ Καρταλμὴν καὶ τὸ Παντελίων. Αἱ μεσσηνίαι, τὸ Μπουγουρλό, ἡ Τσάμλιτζα, μικρὰ καὶ μεγάλη, τὸ Ἐβὲν κίσι, τὸ Μπῆς Μπουγουρλό, τὸ Γιάτλα, τὸ Σοανλί, τὸ Γακατζί, ἡ Κούφρα, καὶ τινα κομιδίαι Ὀθωμανικαί. Μεσσηνιότερον τούτων κείνται τὰ δύο Βακλά κίσι, μικρὸν καὶ μέγα, οἰκισθέντα ὑπὸ Ἑπαιρωτῶν, περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, φυγόντων τὴν τυραννίαν τὴν ἀφ' ἧς τὸν Αἰὶ πασοῦ τῶν Ἰωαννίνων. Τούτων τῶν δύο κωμῶν οἱ κάτοικοι εἶναι ἀρρενωπότεροι τῶν ἄλλων ἐπιχωρίων. Δύο πενιχρὰ κώμαι εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ θρύου καλουμένου Ἀλὲρ δαγί, ἡ μὲν Σουλτάν τσιτλί, ἡ καλουμένη, ἡ δὲ Ἀλὲρ δαγί κίσι, ἡμίσαιαν ὥραν μακρὰν ἀλλήλων, ἐντὸς τοῦ ἐκείσε πυκνοῦ δάσους καλουμένου Βακούφι. Οἱ ἐγκατοικοὶ τῶν δύο τούτων κωμῶν, ἅπαντες Ἀρμένιοι ἀνθρώποι καὶ δεινροτόμοι, εἶναι οἱ φύλακες τοῦ δάσους, μὴ τελούντες ἄλλον ἐνδοσύν φόρον εἰ μὴ χιλία πεντακόσια φορτία καυομένων ἔλαιων, μεταφερομένων δι' ἰδίων ἀμαξῶν εἰς τινα Ὀθωμανικὰ τεμῆνα τοῦ Σκουτάρους. Πλησίον τοῦ Μεγάλου Μπακλά κίσι εἶναι δύο μικρὰ κώμαι Μουσουλμανικαί, καλούμεναι ἡ μὲν Σαμάνδρα, ἡ δὲ Σαρή καδὴ.

Αὗται εἶναι αἱ κυριώτεραι κώμαι τῆς παραλίης ταύτης, ἐπὶ τῆς ὁποίας, κατὰ τοὺς λόγους τῶν βυζαντινῶν ἱστορικῶν, ἀνέβαιον οἱ βασιλεῖς καὶ ἐπιφανεῖς πολῖται παλαιοὶ μόνες καὶ ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων τὰ ὄντα μακρὰ εἰσὶν ἡ ἱστορία. Ἀτυχῶς τὴν σήμερον λίαν δύσκολον εἶναι ἵνα ὀρίσωμεν τὸν τόπον ὅπου ταῦτα ἵσταντο. Φαίνεται δὲ ἐν τῶν πολλῶν τόπων καὶ εὐκατρίων, ἐπιπροσθῆναι μνημονευμένων ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὅτι ἐπὶ Βυζαντινῶν τὰ περὶ αὐτὰ τῆς Βιθυνίας ἦσαν πολυάνθρωπα.

Ἐν τῇ μελίτρῃ ταύτῃ καθὼς καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ τῶν Θεραϊκῶν προστείλων πρόθεσι δὲν ἔγωγ ἐκ ἱστορίας τὰ ἢ τῶν πᾶσι γνωστὰ, ἀλλὰ καὶ μελετήσω τὰ περὶ τούτων γινόμενα τῶν Βυζαντινῶν καὶ ὁρίσω ἀγνώστων ἡ μάλιστ' ἀμερῶς ἐκείνων τινῶν τόπων τὴν θέσιν, ἄρτιον εἰς ὅπως κίριαι, καὶ παρακινήται ἐν αἱ ἰδία μου ἦναι ὀφεί. Ὅτι μερίστη σύγχυσις ὑπάρχει ἐν ταῖς περιγραφαῖς τῶν περιχώρων τούτων πληροφόρησις ἐκ τῆς συντομικότητος τούτων περιγραφῶν τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Σ. Βυζαντινῶν.

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Καλκιδόνος εἶναι κώμας πλατύστομος καλούμενος τὸ πάλαι λιμὴν ἢ μῶλος τοῦ Εὐτροπίου, ἐπὶ Γυλλίου Κλαμωτῶν καὶ τὴν σήμερον Καλαμίτσα ἐκ τῶν ἐκεῖ φερόμενων καλῶμων. Ὁ λιμὴν οὗτος εἶχε τὸ πάλαι δύο προκομίας, τὴν μὲν ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἡραίου, τὴν δὲ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς τῆς Καλκιδόνος. Κατὰ τὸν Προκόπιον¹, ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκτισε τοὺς μῶλους τούτους καὶ ἐκαθάρσε τὸν λιμὴν. Ὁ λιμὴν οὗτος ἐκαλεῖτο ὁ Εὐτροπίου, ἐνίοτε καὶ τὰ Εὐτροπίου καὶ Ἀνθελίου². Αναφέρεται ὅς ὅλων τῶν συγγραφεῶν ἀσχηρομένων τὸν ἐν τῷ λιμένι τοῦτο θάνατον τοῦ ἀτυχοῦς βασιλέως Μαυρικίου³. Ἐπινομήσθη ὁ λιμὴν οὗτος ἐκ τοῦ εὐνοῦ τοῦ Εὐτροπίου διαδόχου τοῦ Ρουρίνου, τοῦ ὁποῦ τὸν τάφον καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ τάφου ἐπιγραφὴν ἀρτίως ἀνεκάλυψεν ὁ ἀκάματος καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἄξιος κ. Ματθαῖος Παριανός⁴.

Ὁ λιμὴν τοῦ Εὐτροπίου, περὶ τοῦ ὁποῦ πάμπαν μυθολογοῦσιν οἱ ἐναγκαλιζόμενοι εἰς θρυλῆματα καὶ οὐχὶ εἰς σπουδαίας ἱστορικές μελέτας, σπανιώτατα μνημονεύεται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαυρικίου. Ἐπὶ Γυλλίου εἰσὶ ἐφαίνοντο ἱχνη τοῦ ἀρχαίου μῶλου⁵.

Ἡ παρὰ τὸν λιμὴν τοῦτον ἀκρὰ, καλουμένη σήμερον Φενὲρ μπατζιζή, ἡ κήπος τοῦ φανού, διότι ἐπ' αὐτῆς ἀπτεται φανὸς διὰ τὰ πλοία τὰ παραπλέοντα τὴν ἐπικείμενον ταύτην θάλασσαν, ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Ἱέρεια καὶ Ἱερὸν, συγγεμένον ἐνίοτε μετὰ τοῦ ἐν τῷ ἄνω Βοσπόρῳ ὁμωνύμου ἱεροῦ τοῦ αὐτοῦ. Ὁ λιμὴν οὗτος ἔμελλεν εἶναι καὶ ἐπ' αὐτῆς τὸ πάλαι Ἱδρινοῦ τεμένους τῆς Ἡραε. Ἐπὶ τῆς ἀκρᾶς ταύτης ποσὸν ἐρημωμένους διὰ τὴν γονιμότητα καὶ καλλὸν τῶν περιχώρων, ἀνέγειραν οἱ ὑπερτάτους νεοὺς καὶ παλαιοὶ, τὰ ὅποια κατασκευάσθη καὶ κατασκευάζονται ἀντικείμεν ὅλῃν οἱ βασιλεῖς⁶.

1) Π. Γυλλίος de Thracico Bosphoro σελ. 365.

2) Προκόπιος Τόμ. Γ', σελ. 510.

3) Θεοφ. Τόμ. Α', σελ. 608. Πλάτ. σελ. 510.

4) Αἰών ὁ Γ' τομ. σελ. 144. Γ. Κωδινός, σελ. 116.

5) Θεοφ. Τόμ. Α', σελ. 696.

6) Θεοφ. Τόμ. Α', σελ. 455.

7) Σαββαταῖος Ἐπιθ. ἀπὸ 14.

8) Π. Γυλλίος de Thracico Bosphoro σελ. 365.

9) Θεοφ. Τόμ. Β', σελ. 541. Θεοφ. Συνήχ., σελ. 337, 338, 451, 452. Γ. Κωδινός, σελ. 117.

10) Κωνστ. Πορφυρ. Τόμ. Β', σελ. 348.

λέγει τὸ Πασχάλιον τὸ Χρονικόν¹ περὶ τοῦ Χωρὸν τῶν Ἀδάρων: «Γινόμενος ἐν Χαλκιδεὺς πάντα τὰ τε προάστεια καὶ παλάτια καὶ τοὺς εὐκτήριους οἴκους εὐθέως ἐνέωπρησε.» Ταῦτα συνέβησαν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἡρακλείου.

Τὴν σήμερον, οἱ πλησίον τῆς ἄκρας ταύτης ἀνεγείραντες, οἱκίς ἀφῆρπασαν καὶ αὐτὰ τὰ ὀλίγα τῶν ἀρ. αἰῶν κτιρίων λείψανα. Ἐξαιρουμένων λίθων τινῶν μεγάλων, καὶ αὐτῶν ὀφθαλμῶν, ἡ δὲ αὐτῶν εἶναι διήγημα τοῦ παρελθόντος. Ὅταν ἀρχόντες καὶ ἀρχόμενοι ἐπίσης ὀλιγωροῦσι, παραδοξὸν εἶναι ὅτι καὶ τινα μνημεῖα διασωθῶσι, τῆς ἡμετέρας προγονικῆς ἱστορίας ἄλλα κενήρια.

Περὶ τούτων ὅλων, κύριοι, ὀλίγα τινα ἀνγνωσκόμενοι ἐν τοῖς ἡμετέροις χωρογράφοις, πλείω δ' ἐν τοῖς συγγραμμάσι τῶν Βυζαντινῶν. Ὁ αἰδίδμος πατριάρχης Κωνσταντίας, ὁ κἀλλιον πάντων μελετήσας τὴν γενέτειραν αὐτοῦ χώραν, λέγει ὅτι καταντικρὺ τοῦ Ἡρακλείου εἶναι σωρὸς λίθων μεγάλων ἐπὶ τῶν ὁποίων τῆς κορυφῆς ἐνυπῆρχε πλῆξ τετραγώνος μετ' ἐπιγραφῆς ἑλληνικῆς, ἀρχειρεῖσθα ὑπὸ τινων ἀλλογενῶν τῷ 1816².

Μετὰ τὴν ἄκραν τοῦ Ἡρακλείου, ὀδεύοντες πρὸς ἀνατολὰς ἐρχόμεθα εἰς τὰ ἀνω μνημονευθέντα ἐπιθαλάσσια ἐρείπια, κείμενα, καθὺς προείπον, ἐν χώρῳ Τζαδὶ μιστῶν προσχωρουμένων. Τινὲς καὶ κυρίως ὁ πολυμαθὴς κ. Dèthier νομίζουσιν ὅτι τὰ ἐρείπια ταῦτα εἶναι ὁ πολλῶς ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ μνημονεύμενος ναὸς τοῦ Ἁγίου Αὐτονόμου, ὅπου κατέρυγε, μετὰ τὴν ἐκ Βυζαντίου ἀποδρασίαν αὐτοῦ, ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος. Ἐπὶ τῆς μαρτυρίας ὅμως τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων ἐρειδόμενος λέγω ὅτι τὰ ἐρείπια ταῦτα δὲν εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Αὐτονόμου. Ἄν ἐπὶ τούτων μελετῶν ἐνίστη δὲν ὁμοιωρῶ μετὰ τοῦ κ. Dèthier, ὁμολογῶ ὅτι ἡ ἀλλοφροσύνη αὐτῇ οὐδέποτε ἐψέχανε τὴν πολλὴν πρὸς τὸν ἐνάρκτον καὶ πολυμαθὲς τούτον ἄνδρα ἀγάπην μου.

Ὁ Ἅγιος Αὐτόνομος ἱεραρχούμενος ἐν τῇ ἡμετέρῃ Βυζαντίᾳ τῇ 12 Σεπτεμβρίου, τοῦ ὁποίου τὸν βίον συνέγραψε Συμεὼν ὁ Μεταρραστής³, ἐγεννήθη ἐν Ἰταλίᾳ, βασιλεύοντος

τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ἐξ Ἰταλίας ἀπεδήμησεν εἰς Βυθύναν, ἐν χωρίῳ τινὶ καλούμένῳ Σωρεοί, ἀκειμένῳ ἐν δεξιᾷ τῇ εἰσπλίνοντι τὸν «τῆς Νικομηδείας κόλπον»¹. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑπὸ ἑλληνιζόντων τότε κατοικουμένων, ἀνήγειρε ναὸν εὐκτήριον, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μιχαὴλ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀγγέλων, καὶ χειροτονεῖ διάκονον τὸν ἐξίσαντα αὐτὸν Κορνήλιον. Μετὰ καιρὸν ἀποδημεῖ πρὸς τοὺς Λυκάονας καὶ Ἰσαύρους κηρύττων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἐπιστρέψας εἰς τοὺς Σωρεοὺς μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης εἶδε βλαστήσαντα τὸν σπέρν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ἀρχθέντος τοῦ Διοκλητιανοῦ εἰς Νικομήδειαν, ὁ Ἅγιος Αὐτόνομος πάλιν ἀνχώρησεν εἰς τινὰς πόλεις τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐπιστρέφει πάλιν εἰς Σωρεοὺς ἐν ἐπισκερθεῖ τὸν ἐν ἡρετῇ καὶ πίστει προκόπτοντα λαὸν αὐτοῦ, ὑπὸ τὸν πρὸ ὀλίγου χειροτονηθέντα ἐπίσκοπον Κορνήλιον. Μετὰ τινα καιρὸν κατωκνῶν, δι' αἰτίαν ἥμιν ἀγνωστον, εἰς ἑτέραν κόμην, πλησίον τῶν Σωρεῶν², Αἰώνιας καλούμενῃ, τῆς ὁποίας τοὺς ἐγκατοίκους, ἐν σκότης τῆς πίστεως διατελουστας, σφοδρὰ εὐσεβήσθησθαι.

Ἐνῷ τοσοῦτον ἐπύχθη ὁ Ἅγιος Αὐτόνομος πρὸς φωτισμὸν πάντων τῶν ἐγκατοίκων, συνέβη νὰ ἱεραρχῶσιν οἱ εἰδωλολάτραι δαίμονες ἱερτὴν, σπονδὰς προσέκυντες καὶ πολλὰ ἑτέρα τελοῦντες ἀνομίαι τῆς χριστιανῶς. Ταῦτα ἰδόντες οἱ ἐνθουσιώτεροι χριστιανοὶ ἐπέεσον ἐπὶ τῶν ἱεραρχούντων εἰδωλολατρῶν, συνέτριψαν τὰ εἰδωλα καὶ ἀπεθώριζαν τοὺς λάτρεις αὐτῶν. Οὗτοι φυλάξαντες ἡμίραν τινα, ἀντεκδικούμενοι ἐπέεσον ἐπὶ τοῦ Αὐτονόμου λειτουργήσαντος καὶ μετὰ ζήλων καὶ σιδήρων ὤρμησαν κατὰ τοῦ ἐν Σωρεοῖς εὐκτερίου· ἐν τῇ σφοδρᾷ ταύτῃ πάλῃ σφάττουσι τὸν Ἅγιον Αὐτόνομον, παρὰ τὴν ἀγίαν τράπεζαν ἱσταμένον.

Τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου Αὐτονόμου Μαρία τις διακόνισσα μετὰ τῶν ἐγκατοίκων τὸν πλησίον ἐμπορίαν χρυσοῦς κατέβηκεν ἐν ὁκτῇ. Μετὰ τινα καιρὸν, βασιλεύοντος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, Σευριανὸς τις, ἀρχηγὸς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξανδρίων, ὀδεύον πρὸς τὴν Κων/πολιν διὰ ξηρᾶς διήλθε διὰ τῶν Σω-

1) Τόμ. Α', σελ. 716.

2) Κηφόλις Πατρ., σελ. 193.

3) Συμ. ὁ Μεταρρ. Τόμ. Β', σελ. 692.

1) Le Quen. Oriens Christianus. Τόμ. Α', σελ. 620.

2) «Ναυρὸν δὲ τούτῳ Σωρεοῖς πλησίον.» Συμ. Μεταρρ. Τόμ. Α', σελ. 693.

ρεών και ψυχόδομψεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀυτονόμου ἱερὸν εὐκτήριον, τὸ ὅποιον ἐνέκριναι μετὰ τὴν ἐπιστροφήν αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀναστασίου ἀνδρόβη ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀυτονόμου, καὶ οὗτος εἶναι ὁ μέχρι τοῦ Σμυρνίου τοῦ Μεταφραστοῦ διασωζόμενος ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀυτονόμου, μνημονεύμενος τοσάκις ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, τῶν ἱεροψάδων τοῦ Μαυρικίου τὸν θάνατον.

Ἐκ τοῦ μαρτυρικοῦ βίου τοῦ Ἁγίου Ἀυτονόμου μανθάνομεν ὅτι εἰργάσθη, ἐβίωσε καὶ ἐμαρτύρησεν ἐν τοῖς Σωρείς, χωρὶς τοῦ κόλπου τῆς Νικομηδείας: «καί μιν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ εἰσπλέοντι». Τὸ χωρίον ἦτο παρὰ λίαν, διότι μνημονεύεται καὶ οἱ ἐγκάτοικοι τῶν πλησίων αὐτοῦ ἐμπορίων¹.

Ἰδὼν καὶ ἑτέροις διασπάρσεως ἐκ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων. Λέγει τὸ Πασχάλιον τὸ Χρονικόν: «Συνελήφθη ὁ Μαυρίκιος Τιβερίως μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν ὀκτὼ αὐτοῦ τέκνων, εἰς τὸν Ἅγιον Ἀυτονόμον, πλησίον Πραίνετου». . . . καὶ ἐσάργη πλησίον Χαλκηδόνος . . . ἐσάργησαν δὲ εἰς αὐτοὺς ὁ δαδρόνους, πλησίον τοῦ Ἀκριτά, Κωνσταντίνος ὁ Λάβδης καὶ Θεοδόσιος ὁ υἱὸς Μαυρικίου, κτλ. Ὁ συγγραφεὺς ὑποθέτειν ὅτι ὁ τόπος ὁ καλούμενος Ἅγιος Ἀυτονόμος δὲν ἦτο τοῖς πᾶσι γνωστὸς, προσθέτει ὅτι ἦτο πλησίον τῆς Πραίνετου. Ὁ Θεοφάνης λέγει ὅτι: «ὁ Μαυρίκιος, μεσσηνίας τῆς ἀνκτός, ἀποδυσόμενος τὴν βασιλικὴν τῆς ἀλῆς, καὶ ἰδιωτικὴν περιβαλόμενος, εἰς ἀδρόμους εἰσελθὼν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ Κωνσταντίνου, ἀποκιδράσκεται. . . . λαλῶντος τοίνυν γενομένης ἡμετέρας, μετὰ κινδύνου μεγίστου, διασωθῆναι αὐτόν». . . . (γρ. εἰς Ἀυτονόμον). Ἀπείχεν ὁ Ἅγιος Ἀυτονόμος τῆς Κων/πόλεως, κατὰ τὸν Θεοφάνη, στάδια ἑκατὸν πενήκοντα².

Κατὰ τὴν χρονογραφίαν τοῦ Ἰωάννου, ὁ Μαυρίκιος μετὰ κινδύνου διεσώθη εἰς τὸν Ἅγιον Ἀυτονόμον καὶ δὲν ἔδυνήθη νὰ κατα-

φύγῃ, ὡς ἐπεθύμει, εἰς προφύγιον ὄχυρόν, ἔνα διαφύγῃ τὰς καταδρομὰς τοῦ τυράννου Θεοφάνη. Ἄλλοι συγγραφεῖς, ὁ Θεοφύλακτος³, λέγει ὅτι: «ὁ Μαυρίκιος παῖς τοῦ Ἀυτοκράτορος εἰς τὸν ναὸν καταφεύγει Ἀυτονόμου τοῦ μαρτύρου».

Ἡ πόλις Πραίνετος, κατὰ τὸ Χρονικὸν Πασχάλιον, ἦτο πλησίον τοῦ Ἁγίου Ἀυτονόμου⁴. Ὁ Θεοφάνης διηγούμενος τὸν μίγαν σεισμὸν τὸν συμβάντα τῇ 732⁵ λέγει ὅτι μεγάλως ἐβλάστησαν «καὶ ἡ Νικομήδεια ἐν Βιθυνίᾳ καὶ ἡ Πραίνετος καὶ ἡ Νίκαια». Ἡ πόλις αὕτη, κοινῶς Πρίετος καλουμένη, ἐκαλεῖτο Πραίνετος παρὰ τῶν ἐγγχωρίων⁶, ἐξ ὀνόματος Θεοῦ τινος ἐπιχωρίου τῆς Βιθυνίας: ἦτο δὲ ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ τῆς παραλίας, ἀντικρὺ τῆς Νικομηδείας.

Ἐκ τούτων πάντων, κύριοι, πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀυτονόμου ἀνηγέρθη ἐν τῇ παραλίᾳ κώμῃ Σωρείς, καί μιν ἐν τῇ κώμῃ τῆς Νικομηδείας, πλησίον τῆς Πραίνετου. Οὕτω μανθάνομεν ποῦ κατέφυγε πρὸς σωτηρίαν ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος μετὰ τῶν παιδῶν αὐτοῦ. Κατ' ἐμὴ, οἱ λόγοι τῶν ἱστορικῶν εἶναι σαφέστατοι καὶ ἀνεπίδεκτοι ἀντιρρήσεων.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὰ ἱερεῖα τὰ ὅποια, δὲν ἀμφιβάλλω, θέλετε ἡμολογήσει ὅτι δὲν εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀυτονόμου.

Ὁ συγγραφεὺς τὴν συνέχειαν τοῦ Θεοφάνους κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα λέγει τ' ἀκολουθῶν περὶ μόνῃς τινος καλουμένης τοῦ Σατύρου. Ταῦτα αὐτολεξεῖ ἀντιγράφω, διότι οὐδεὶς ἄλλος ἱστορικὸς τοσαῦτα γράφει περὶ τῆς μόνῃς ταύτης τοῦ Σατύρου⁷.

Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ Ἀλέξανδρος τοῦ Ἀρμενίου, «ὁ ὀνόματι . . . τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρόεδρος εἶναι λαλῶν, πολλοὺς ὑπεπαινήσεν χρόνους ἐν τῇ μνηρ καλουμένῃ Σατύρῳ, ἣν ἄρτι ἐκ βῆματος δευξιόμενος ἔτυγεν, πρὸ ἱερὸν αὐτοῦ σῶμα κατέβηκεν αὐτὴ δὲ ἡ ἡμερὴ καὶ τοῦ Ἀνατίλλου καλεῖται, τρέψῃ τοῖσδε. Σάτυρος μὲν, ὅτι ἐκ μακροῦ ὀδικαστήματος τῆς τοιαύτης μνήμης, ὁ παλαιὸς ὀνομάζεται Σάτυρος, ἐν ᾧ ἡν ἱερὸν ὑπερὰ τῶν Ἑλλήνων οἰκουμένην, τῷ αὐτῷ

1) Ταῦτα τὸν μεσαιῶνα ἔκλουν οἱ Ἰταλοὶ Senlao.

2) Τόμ. Α', σελ. 694.

3) Le Quien: Oriens christianus. Τόμ. Α', σελ. 621.

4) Θεοφ. Τόμ. Α', σελ. 446. Τόμ. Β', σελ. 479.

5) Θεοφ. Τόμ. Β', σελ. 479.

6) Ἰωάννου χρον. σελ. 45.

7) Σελ. 340.

2) Πασχάλιον Χρον. Τόμ. Α', σελ. 694.

3) Συνέχ. Θεοφ. σελ. 464. Κωνσ. Παρρηγορέν. Τόμ. Γ', σελ. 306.

4) Συνέχ. Θεοφ. σελ. 20.

«Σατύρῳ, οὐ καθ' ὁμωνυμίαν, διὰ τὸ πληθύνειν εἶναι τὴν εἰρημένην μονὴν, τῷ τοιοῦτῳ προκρίνεται ὀνόματι· ἐξ οὗπερ καὶ ὁ τὰ Βρόβου παλαιάτις κτίσας Θεόφιλος βασιλεὺς, τὴν πάλαι ἀπελόμενος, ταῦτα ἰδεύματα. Ἀνατίλλων δὲ δι' αἰτίαν τοιαύτην· κυνηγετοῦντι ποτε Νικηφόρῳ τῷ βασιλεῖ, ἐν οἷς ἀρπύγας ἐστὶν ἡ μὲν ἡμέρα, διὰ τὸ ἀλώδην καὶ δύσβατον εἶναι καὶ πρὸς θήραν ζώων πεπιτηδεῖαν, ἐλάττω μεγίστης φανείσης καὶ καταθιωκομένης καὶ χειρωθείσης ἐν αὐτῷ πρὶν τόπῳ, ἐν ᾧ νῦν τὸ τῆς μονῆς θυσιαστήριον ἱδρυταί, εὐρέθην παλαιὰ πύλιν κίονος βασταζομένη, κράνυσα οὕτως· αὐτοῦτο ἐστὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἑρχιστρατήγου Μιχαὴλ τοῦ Ἀνακτλήματος, ὅπερ ἐνεβράντισεν ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας. Ταῦτα συνέβησαν τῷ 873»¹.

Ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ οὐδεμία μνία γίνεται τοῦ τόπου ὅπου κεῖται ἡ μονὴ αὕτη τοῦ Σατύρου. Κατωτέρω² μνημονεύει τὸν αὐτὸν Ἰγνατίου ὡς ἡγούμενον τῆς μονῆς τοῦ Σατύρου. Λέων ὁ Γραμματικὸς ἱστορῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰγνατίου ἀνέγερσιν τῆς ἐκκλησίας ἐν Σατύρῳ καλεῖ τὸν τόπον ἐμπόριον, ἥτοι τόπον παρχλίον, ὑπὸ ἐμπόρων θαμιζόμενον. Ὁ δὲ Νικηφόρος ὁ Πατριάρχης³ διηγοῦμενος τὴν κατὰ τοῦ Βυζαντίου ἐροδὸν τῶν Σαρακηνῶν, κατὰ τὸν ἑβδομον αἰῶνα, λέγει· «Τὸν οὖν Βυζαντίον πόρον ἀπογινάσκοντες πρὸς Βιθυνίαν μέρσι προσέχον, ὁ μὲν πρὸς τὸν καλούμενον λιμένα Καλοῦ Ἀγροῦ, ὃς δὲ πρὸς ταῖς ἀκταῖς τοῦ λεγομένου Σατύρου».

Ὁ ἄνω λιμὴν τοῦ Καλοῦ Ἀγροῦ εἶναι ὁ μετέπειτα ἐπονομασθεὶς λιμὴν τοῦ Εὐτροπίου· Κωνσταντῖος ὁ Πορφυρογέννητος⁴ λέγει ὅτι τὸν βασιλέα ἐπανερχόμενον ἀπὸ Ἀσίας ἢ Βιθυνίας ἢ Περσικοῦ κόλπου αὐτὸς ἐπαρχος τῆς πόλεως ἀπαντᾷ εἴτε ἐν τῷ Σατύρῳ εἴτε ἐν τῷ Πολυακτικῷ, ἢ ἐν Ρουβρινιαναῖς, ἢ ἐν τῇ Ἱερειᾷ.»

Ἐκ τῶν ἄνω γεγραμμένων τῶν ἡμετέρων ἱστορικῶν δηλοῦται ὅτι ἡ μονὴ τοῦ Σατύ-

ρου ἦτο τὸ πάλαι ναὸς ἑλληνικὸς τοῦ Σατύρου, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐκαλεῖτο καὶ ἡ παραλία αὕτη τοῦ Σατύρου. Τὸν ναὸν τοῦτον, χριστιανικὸν τότε, κατηδάρισεν ὁ Ἰγνατίος καὶ ἀνήγειρε τὴν μονὴν τὴν ἐκτοτε καλούμενην τοῦ Σατύρου· πρὸς δὲ τοιούτοις μαθάνομεν ὅτι ἦτο μονὴ παραλία ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Βιθυνίας.

Ὅτι ἡ θέσις τῆς μονῆς ταύτης ἦτο πρὸ τῆς κώμης τοῦ Βράντος δηλοῦται προσέτι ἐκ τῶν ἐπομένων λόγων τοῦ Θεοφάνους⁵, διηγουμένου τὰ τοῦ Σαρακηνοῦ στόλου κατὰ τῆς Κων/πόλεως· «παραδραμὼν τὴν Βιθυνίαν καὶ ἀντικρυς περσέας εἰς τὸν τοῦ Καλοῦ Ἀγροῦ λιμένα προσώρμισεν· μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡκατέλαθε καὶ Ἰζίδ μετὰ ἑτέρου στόλου. . . προσώρμισεν εἰς τὸν Σάτυρον καὶ Βράν καὶ πῶς Καρταλιμένος.» Ταῦτα συμπερανοῦσι μετὰ τῶν ἄνω εἰρημένων τοῦ Νικηφόρου Πατριάρχου καὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὴν μονὴν τοῦ Σατύρου, τὴν ὁποίαν πλείστοι ἐκ τῶν ἡμετέρων ὀρθῶς θέτουσιν ἐπὶ τῆς Βιθυνίας, οἱ τελευταῖοι οὗτοι μνημονεύουσιν ὡς καίμενην μέσον Ἱερείου καὶ Βράντος.

Ἐκ τούτων ὅλων πειθόμεναι, Κύριοι, ὅτι τὰ ἀνακαλυφθέντα ταῦτα εἰρήπια εἶναι τῆς βυζαντινῆς πόλεως τοῦ Σατύρου, συγχάκις μνημονευμένης ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ καὶ ἐνίοτε καλούμενης τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Ἀνακτλήματος.

Ὁ κ. Déthier ἐν τῷ 53 τοῦ 1876 τῆς ἐπιχωρίου ἐφημερίδος *L'Asie* ἱστορεῖ τὰ εἰρήπια ταῦτα. Ἐν ἑτέρῳ ἀριθμῷ 61^ο ἐξετάζων παρατηρήσεις τινας τοῦ κ. Dorigny περὶ τῶν αὐτοῦθι ἐνεπιγράφων πλίσθων ἐκ νέου ἀποφαίνεται ὅτι τὰ εἰρήπια ταῦτα πλησίον τοῦ Ἑρέν κίσις τῆς Βιθυνίας εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Αὐτονόμου. Ὁ κ. Déthier βεβαίως δὲν ἀνέγνωσε τὸν βίον τοῦ Ἀγίου Αὐτονόμου, γραφέντα, καθὼς προείπον, ὑπὸ τοῦ Σμεῶν τοῦ Μεταρραστοῦ, ἀληθεστέρου πάντων τῶν ἡμετέρων χωρογράφων².

Ἀπὸ τὰ εἰρήπια ταῦτα ὁδεύοντες πρὸς ἀνατολὰς ἐρχόμεθα εἰς κώμην καλούμενην Μάλτεσι καὶ ἐπὶ Βυζαντίων τὸν Βράν. Ἀπὸ τὸν Γύλλιον³ μαθάνομεν ὅτι κατὰ τὴν αὖ-

1) Κ/πολις Βυζαντίου. Τόμ. Α', σελ. 281.

2) Συνέχ. Θεοφ. σελ. 493. Λέων ὁ Γραμματικὸς, σελ. 206, 255.

3) Σελ. 60.

4) Τόμ. Α', σελ. 497. Ἐν ταῖς σημειώσεσι λέγει ὁ Ράϊκος· De Satory et Polaitico nihil invenio. Τόμ. Β', σελ. 574.

1) Τόμ. Α', σελ. 609.

2) La découverte de l'église de St Autonome près de Renkio (Bithynie).

3) Π. Γούλιος· de Thracico Bosphoro, σελ. 371· quam Graeci vocant Obriam, sive Abriam (γρ. ὁ Βράς). Ἱστορία Πολιτικῇ, σελ. 63.

τοῦ ἐν Κων/πόλει διατριβὴν, τὴν κώμην ταύτην, ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν καλουμένην Μάλτεπε, εἰσέτι ἐπλάουν οἱ Γραικοὶ Βρούαν ὥστε δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ κώμη αὕτη εἶναι ἡ παρὰ πέντων τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων κώμη ἡ καλουμένη Βρούας. Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ φησὶ δὲ ἀνὰ τοιαῦτα Θεόφιλος ὁ βασιλεὺς, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἀνακτόρων τῶν Σαρακηνῶν¹. Ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῖς ἀνήγειρε ναὸν εὐκτῆριον καὶ μετέπειτα ὕδατα πολλὰ, ὅθεν νομίζω καὶ τὸ ὄνομα τῆς κώμης ἐκ τοῦ ῥήματος Βρού καὶ τοῦ συγγενοῦς βρούζω. Κατὰ τὸν Σκαρλάτον Βυζάντιον², τὰ εἰρεῖα τῶν παλαιῶν ἀνακρίνονται μεταδὲν τῆς κώμης καὶ τοῦ ὁμωνύμου λόφου.

Ἐρχομαι τώρα νὰ ζητήσω ποῦ ἐκεῖνο αἱ τῶσπες μνημονεύονται Ρουρινανί, τὰς ὧσιναι θέτι ὁ Βυζάντιος ἐν τῇ πεδιᾷ τοῦ Χαϊδάρ πατᾶ, μέσον Χαλκηδόνος καὶ Σκουτάρου³. Ὅσοι οἱ λόγοι αὗτοι: «Ἐνταῦθα ἡ (ὅλη) ἡ Χαϊδάρ πατᾶ» ἦν τὸ τῆς Χαλκηδόνος προῖσται, τὸ καλούμενον πρότερον ἡμῶν δρὺς εἶτα ὁ Ρουρινανί, ἀπὸ τοῦ ὑπάτου Ρουρίνου.»

Πρὸ τοῦ Σκαρλάτου Βυζάντιου, τὴν αὐτὴν γνώμην ἐξέφρασε καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντίνος⁴. Φησὶ ὅτι ἀπεστειλὲν παρεδίδθησαν τὴν γνώμην τοῦ Μελετίου. Ὁ πόσις οὗτος παρωνόμασθαι ἀπὸ τὸν ὑπάτου Ρουρίνου, ἀνεγείραντα περιφανὴ παλάτια ἐν αὐτῇ. Κατεσφάγη ὁ Ρουρίνος τῷ 395⁵ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ τοῦ Ἀρχαδίου.

Ἡ κώμη ἡ τὸ πολὺ μὲν τοῦτο, διότι περὶ αὐτοῦ ὀλίγα γινώσκουμεν, ἦτο καὶ κτῆμα τοῦ Βελισαρίου τοῦ στρατηγοῦ. Ὅταν ἡ Ἀντωνία ἀνεγώρησεν ἐν Κων/πόλει πρὸς τὸν ἐν Ἀνατολῇ σύζυγον αὐτῆς τὸν Βελισάριον αἶν τῷ προσηγορίᾳ γένεται, (ὁ Ρουρινανί ἡμῶν ὀνομάζεται, Βελισάριος δὲ ἴδιον ἐτόγχευεν ἐν⁶).»

Ὁ πόσις οὗτος συχνότατα μνημονεύεται, καὶ, πρὸς διακρίσιν τῆς ἡμετέρας ἱστορίας,

καλὸν εἶναι ἵνα διευκρινηθῇ ἡ θέσις αὐτοῦ. Ὁ Προκόπιος λέγει ὅτι τὸ πρόσκειναι Ρουρινανί καίται ἐπὶ τῆς πρὸς ἀνατολὰς ὁδοῦ. Ὁ Θεοφάνης¹ λέγει ὅτι ἡ κώμη ἡ καλουμένη δρὺς νῦν ἐκαλεῖτο Ρουρινανί. Ήσαν δὲ τὰ Ρουρινανῶν παλάτια παρὰ τὴν παραλίαν². Μιχαὴλ ὁ Ἀτταλιώτης³ μνημονεύει: αὐτὸ ἐν Ρουρινανίαις πολίχνιον.»

Ἡ τοσαύτη περὶ τῶν Ρουρινανῶν, πολὺν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονευομένων, ἀσκήρια προέρχεται ἐκ τῶν ἰδίων συγγραφέων, οὐδέποτε ὁρίσαντων τὴν θέσιν αὐτῶν. Περὶ τοῦτων πλείονα μανθάνομεν ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας γράφοντος ὑπὸ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ⁴.

Ὁ Ἅγιος οὗτος ἑορταζόμενος τῇ 14 Φεβρουαρίου, γέννημα τῆς Ἀνατολῆς, ἦλθεν εἰς Κων/πολιν, ὅπου διέτριβεν ὁ θεὸς αὐτοῦ. Ἡ συνεχὴς μετὰ μοναχῶν καὶ ἀσκητῶν συνομιλία αὐτοῦ παρώτρυνε τὸν Αὐξέντιον μετὰ τινος χρόνου ἵνα χωρισθῇ τῶν βιωτικῶν φροντίδων, παραιτήσῃ τὴν Κων/πολιν καὶ ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἐρημώτερα μέρη τῆς Βιθυνίας. Ἐδῶ, ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ὅρου καλουμένου Ὁξίας, ἀπέχοντος μίλια δέκα τῆς Χαλκηδόνος, ἀνήγειρε μικρὰ καλύβην, ὅπου διέτριβεν ἡσυχῶν καὶ προσευχόμενος, μισομήνου τὴν πολιτείαν τῶν καλουμένων ἀσκητῶν. Ἡ σῆμη τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου διεσπάρη καθ' ὅλην τὴν περίχωρον καὶ πᾶσι πολλοὶ ἀσθενεῖς ἀνέβαινον τὸ ὄρος, ὑπὸ τοῦ Ἁγίου θεραπεύομενοι καὶ εὐλογοῦμενοι. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ ὅτισθεν τοῦ Μάλτεπε ἐκτενόμενον, καλούμενον τὴν σήμερον Ἀλετὸς δαγῆ.»

Μετὰ πολυετὴ ἐν τῷ ὄρει τοῦτο διαμονήν, ἐκλήθη ὁ Ἅγιος Αὐξέντιος ὑπὸ τοῦ βασιλεὺς Μαρκιανῶν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνος ἐκτετατήσαν Δ' Ὀνόδοον. Κατ' ἀρχὰς ἀπεκρίθη τὸν τιμὴν ταύτην λέγων ὅτι οἱ μοναχοὶ ἐχούσιν εἰς τὸν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ οὐκ ἐν δόξῃ τοῦ Θεοῦ, ὅτι περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἐκείνης πείσας, οὐκ ἔστιν ἀποφαινοῦνται οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἀρχιερεῖς. Ὑψίως ὁμοῦς ἡμεγάλη τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου ἀναμμία καὶ οἱ ἀληγεῖς μάλιστα οἱ βασιλεῖς οὗτοι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκάλυσαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς πολυτάλαντοῦ ὑδοιορίας μέχρι Χαλκηδόνος. Μὴ ἐννοεῖται

1) Θεοφ. Συνήλ. σελ. 98, 634, 798. Κατὰ τὸν Γ. Κεδρηνόν, σελ. 117, ταῦτα πρὸ τοῦ Θεοφίλου ὄντων ἀνέγραψε Τιβέριος καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Μαρκιανός. Πῶθεν ταῦτα ἐπεκυράσεν ὁ Θεόφιλος.

2) Ε/πολις Σκ. Βούαντ. Τόμ. Β', σελ. 286.

3) Τόμ. Τόμ. Β', σελ. 259.

4) Ε/πολις Πατρ. σελ. 190.

5) Μελετ. Γεωργ. Τόμ. Γ', σελ. 120.

6) Προκόπιος Τόμ. Α', σελ. 133.

1) Θεοφ. σελ. 122.

2) Νικ. Βρούνιος, σελ. 124.

3) Μιχαὴλ ὁ Ἀτταλιώτης, σελ. 268.

4) Συμ. Μεταφρ. Τόμ. Α', σελ. 1377.

νος νὰ ἰδεύῃ περὶς ἢ ν' ἀναβῇ κτῆνος ὑπακύνων ὁμῶς εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ βασιλέως Μαρκιανῶν καὶ τινων περιφανῶν ἀνδρῶν ἀπεράσεις ἵνα κατέλθῃ εἰς Χαλκηδόνα. Ἀνακλινάμενοι τὸν ἄνδρα ἐπ' ἀμάξης συρομένης ὑπὲρ βοῶν ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ. «Ἦν γὰρ ἄτονος ὅλος τῷ σώματι καὶ τεταπεινωμένος ἐκ τῆς ἀσκήσεως.»¹

Ἀρίσθη ἡ ἀμαξία ἐκ χωρίον καλούμενον Σιγίδες, μετὰ ταῦτα, εἰς τὸ μακρύτερον τοῦ Ἁγίου Θαλαλίου, ὅπου ἐπέβη τοὺς μετ' αὐτοῦ καταβάντας ἐκ τοῦ ὄρους Ὁσίας καὶ συνοδεύοντας αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς τὰς προτέρας αὐτῶν κατοικίας, διότι μετ' αὐτοῦ ἐπέβη ὁ ἴδιος νὰ ἐπανέλθῃ. Μετὰ ταῦτα ἐβόασεν ἡ ἀμαξία εἰς τὸ ἐν Φιλίᾳ μοναστήριον, ὅπου κατέλυσε διὰ τινος καὶ ὁ Ἅγιος Αὐξέντιος, συνοδιολογούμενος μετὰ τῶν μοναχῶν.

Οὕτως ὁδεύων καὶ ὑπὸ τῶν ἀκολουθῶν περιποιούμενος ἀρίσθην εἰς Ρουρινανὰς πλησίον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἠσυχάζων ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἁγίου Ὑπατίου. Ὅτι αἱ Ρουριναναὶ ἦσαν πολυχῆρον παρὰ τὸν πλησίον ἐκ τούτου, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπέμψε δρόμονα ἀπὸ τοῦ Ἑσδόμου καὶ ἐκέλευσε τὸν Ἅγιον παρ' ἐκείνου, ἵνα τὸν λαλήσῃ περὶ τῆς Συνόδου. Ἀδελφὸν ἐκ τοῦ βίου αὐτοῦ ἂν ὁ Ἅγιος παρεμβῇ ἐν τῇ Συνόδῳ, πληρέστατα ὅμως συνεφώνησε μετὰ τῆς ἐκλογίης τῶν ἐν αὐτῇ συνελθόντων Ἁγίων Πατέρων.

Ἐπιστρέφων πάλιν εἰς Ρουρινανὰς παρήγγειλε τὸν πρότερον τῆς ἀσκήσεώς του τόπον, διὰ λόγους ἡμῖν ἀγνώστους, καὶ διετήρησε τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου αὐτοῦ εἰς ἑτέρον ὄρος τραχύτερον καὶ ὑψηλότερον, καλούμενον Σκώπα, «πλησιέστερον δὲ ὑπάρχον ἡ Ρουρινανῶν», ὅπου ἐκκοδόμησε κλισίον ἐκ ξύλων, ὁμοίον τῆς προτέρας αὐτοῦ κατοικίας.

Τὸ ὄρος τοῦτο ὑπὸ τοῦ Σιμεῶν καλούμενον Σκώπα εἶναι, φρονῶ, τὸ ὑπὸ τῶν Ὁθωμανῶν σήμερον καλούμενον Καὶς μπουναρ δαγῆ, ἥτοι ὄρος τῆς κρήνης τοῦ λώρου, διότι τὸ ὕδωρ ἀναβρῶν ἐν μέρει ὑψηλῷ τοῦ ὄρους κατέρρεεν ἄλλοτε ἐντὸς δερματίνου λώρου καὶ σήμερον ἐντὸς ξυλίνου σωλήνος. Τὸ βου-

νὸν τοῦτο, πανταχόθεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως φαινόμενον, οἱ περιουκούντες καὶ κυρίως οἱ κατοικοῦντες τὸ πλησίον Μέγα Μπακλὶ κλοῖ καλοῦσι βουνὸν τοῦ Ἁγίου Αὐξέντιου. Ἐπὶ Βυζαντιῶν τὸ ὄρος τοῦ Ἁγίου Αὐξέντιου συχνότατα μνημονεύεται. Ἐκ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων μνησθέντων ὅτι, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἁγίου Αὐξέντιου, πᾶν πολλοὶ μοναχοὶ καὶ ἀσκηταὶ κατόκησαν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἁγίου Αὐξέντιου. Αἰεὶ Νικηφόρος ὁ πατριάρχης: «Ἐντεῦθεν συλλαμβάνονται» ἡ Σιμεὼν τινὰ, ἄνδρα ὁσιον καὶ θεωρητὴν «τυγχάνοντα, μοναστήν δι' τῷ σχήματι καὶ περιεργόμενον ἐν οἰκίᾳ στενοτάτῳ πάνυ ὑπάρχοντι, ὑπὸ τὴν τοῦ μεγίστου ὄρους κτισμένῳ ἀκρόρειαν, ὃ καλοῦσι τοῦ Ὁσίου ἡ Αὐξέντιου λόρον».

Ἡ μεγάλη σῆμη τοῦ Ἁγίου Αὐξέντιου παρέκτεινε πολλοὺς ἐκ Βυζαντίου καὶ ἰδίως ἐκ τῶν Ρουρινανῶν, καλούμενην πολυχῆρον καὶ Ρουρινανῶν, ἐν ἀπέχοντι εἰς τὴν καλῶς τοῦ Ἁγίου, τινὲς μὲν ἵνα θεραπεύθωσι, τινὲς δὲ χάριν περιεργείας καὶ πολλοὶ φυγέποναι ἵνα διατρέφονται ἀπὸ τῆς πολλῆς τῶν περιούτων πρὸς τὸν Ἅγιον προσφοράς. Οὐδενὶ συνεχώρει ἵνα συγκαταβῇ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀλλ' ἀνέγειρε μικρὴν μονὴν ἐπὶ τῆς νοτίας ὑπαρείας τοῦ ὄρους, ὅπου πολλοὶ διέμενον ἐπαγγελλόμενοι τὴν συνθήν τῶν μοναχῶν ποιῶντες.

Ἰδοὺ, κύριοι, τίνα ἐξέγαγε τὸ βίου τοῦ Ἁγίου Αὐξέντιου, συγγραφέντος ὅτι ἄνδρός καλῶς γινώσκοντος τὸ Βυζάντιον καὶ τὰ προάστεια αὐτοῦ.

Ἄν αἱ Ρουριναναὶ ἦσαν ἐν Χαϊδάρ πασσά, διατὶ δὲν ἐκώμασαν τὸν ἀσθενῆ καὶ ἐκ τῆς αἰτίας ταλαιπωρούμενον ἀσκητὴν κατ' εὐθείαν εἰς Χαλκηδόνα, καὶ οὐχὶ εἰς Ρουρινανὰς, τόπον κατὰ τοὺς ἡμετέρους χωρογράφους ἀπώτερον τῆς Χαλκηδόνας; Δὲν εἶναι ὁρθότερον νὰ εἰπωμεν ὅτι εὐκοπότερον ἦτο νὰ κομίσωσι τὸν κατακλινόμενον ἐν τῇ ἀμαξίᾳ πρὸς τὴν παραλίαν καὶ ἐκεῖθεν διὰ θαλάσσης πρὸς τὴν Χαλκηδόνα; Ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς ἀσκήσεώς του μέχρι τῆς παραλίας ἐγὼ κατέβην ἐντὸς μίας ὥρας, ἐνθ' ἀπὸ τὴν Χαλκηδόνα μέχρι τοῦ ὄρους τούτου, τόπου τῆς προτέρας αὐτοῦ ἀσκήσεως, εἶναι δρόμος τετράκωρος. Πρὸς τούτους ὁ Ἅγιος Αὐξέντιος μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐκ Ρουρινανῶν

1) Συμ. ὁ Μεταφρ. Τόμ. Α', σελ. 1100.

2) Συμ. ὁ Μεταφρ., σελ. 1405.

3) Ὁ αὐτός, σελ. 1412.

4) Νικηρ. Πατρ., σελ. 81.

κατώφισεν ἕτερον ὅρος ὀψιθέριον καὶ πρᾶχύτερον, πλησιέστερον τῶν Ρουρινανῶν. Παράβολος ὁ λόγος οὗτος τοῦ Μεταρραστοῦ, ἀν' ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ Ρουριναναὶ ἦσαν ἐν τῇ Χαϊδάρ πασᾷ, διότι μικρὰ εἶναι ἡ ἀπόστασις τῶν δύο ὄρων ἀπ' ἀλλήλων, καὶ οὕτι-
θαν ἡ πρὸς τὴν Χαϊδάρ πασάν γειννᾶσις τοῦ τελευταίου ὄρους.

Ἐκ τούτων ὧλων, κύριοι, πείθομαι, ὅτι τὰ ἱστορικὰ ταῦτα τῶν Βυζαντινῶν διηγήματα γεγραμμένα διὰ τοὺς Βυζαντίους τοὺς καλῶς γινώσκοντας τὰς θέσεις ταύτας συμβιβάζονται, ἀν' ὁσῶν μὲν τὰς Ρουρινανὰς ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Βιβυλίας, μέσση τῆς Μονῆς τοῦ Σατύρου καὶ τοῦ Βρόντος, ἐν χώρῳ νῦν καλεομένῳ Μπουσαντζή κιοπροντοῦ, ἦτοι γειγῆρας τοῦ κιοπροῦ. Ἐκ τῆς προτέρας τοῦ Ἁγίου Λυζέντιου κατοικίας καμίνης πειθα-
νὸν ἐστὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἁγίου ὄρους, ἡ ὁδὸς πρὸς τὰς Ρουρινανὰς εἶναι δις ὁδοῦ διερχομένη διὰ βαθυτάτων λαγκάδων, ἐκτὸς δὲ τῆς Σαῦπα, ἣ τὸν σήμερον καλούμενον βουνὸν τοῦ Ἁγίου Λυζέντιου, ἡ ὁδὸς εἶναι κατωτέρα, συντομωτέρα καὶ ἥ-
τον περαιώδης.

Ἐκ τούτων ὧλων διακρίνομεθα εἰς αἱ Ρουριναναὶ ἦσαν πολλῶν παραλίῳ, καὶ ἐν αὐτῇ ἦτο ἡ μὲν τοῦ Ἁγίου Ὑσταίου, καὶ πλησίον ὁ ναὸς τῶν Ἁγίων Ὁρίων ὧλων, τῶν ὁποίων τὰ εἰρήπια ἀνιερσκόμενα φησὶν ὅτι διαφανίσου τὴν ἱστορίαν τῶν πρὸς τοὺς καὶ ἐπικυρώσας τὰ ἀνω γεγραμμένα.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τοῦ Ἁγίου Λυζέντιου συχνά, καθὼς προείπα, μνημονευομένου ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ, εἶναι διασπαρμένοι μεγάλοι λίθοι, καὶ ἀνακαίνονται καὶ ἔγχευ τεύχεος ἀνευ οὐδενὸς ἄλλου σημείου. Ἡ ἀνάβασις εἶναι ἐπιπονωτάτη, ἐνκα τῶν πυκνῶν θάμνων καὶ πετρῶν. Ὁ Ἅγιος Λυζέντιος κατώφει ἐν μικρῇ οἰκίσκῳ, καλουμένῳ κλουβίῳ.

Πρὸς τὴν μεσημβρινὴν ὑπάρχειαν τοῦ ὄρους συζῶνται θεμέλια μικροῦ κτερίου, τὰ ὁποία διεγέρσαν αἱ ρίζαι τῶν φυτῶν. Πυκναὶ πετρίδες, κομμάτια καὶ θάμνοι δυσδιεσπᾶτοι, ἐπικαλύπτουσι τὰ εἰρήπια ταῦτα, ἀόρατα

εἰς τοὺς διαβαίνοντας καὶ ὑπ' οὐδενὸς μέ-
χρ' αὐτοὺς ἱστορῆντά. Παρὰ τὰ θεμέλια, ἐκ
μεγάλων λίθων συκκείμενα, εὐρίσκεται ἀπτε-
γος δεκάμενη, τριῶν τετραγωνικῶν μέτρων
ἐπιφανείας καὶ δύο μέτρων βάθους, πλη-
ρομένη δι' ἀσράτων σωλήνων διαχυοῦς καὶ
γλυκυτάτου ὕδατος, ἐκχυνομένης εἰς μικρὸν
ρύακιον. Πλησίον τῶν εἰρηπίων. τούτων ἀνα-
βρύει ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ ὄρους διὰ μεγά-
λου πηλίου σωλήνος, διαυγέστατον ὕδωρ
ποτίζον τὰ φυτὰ τῆς ἀγρίας ταύτης ἐρη-
μίας. Πιθανόν, κύριοι, τὰ εἰρήπια ταῦτα
εἶναι τὰ λείψανα τοῦ μοναστηρίου ἡ εὐκτε-
ρὸς τοῦ ὀπί τοῦ ἰδίου Λυζέντιου ἀνεγερθέντος
ὕπὸ τὴν ὑπάρχειαν τοῦ ὄρους τούτου, ἐν τῇ
ὁποίᾳ καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐτάφη.

Πιθανόν, εἶναι καὶ τὰ καταλήματα τῶν
προϋνόντων τῷ ὄρῳ τούτῳ, τῶν ὁποίων ἔργον
ἦτο ἡ ἀνάπτωσις ἐπὶ τῆς κορυφῆς φανὸν ἵνα
καθίστανται οἱ ἐν Βυζαντίῳ τὴν προστάλ-
σιν τῶν ἐξ Ἀνατολῆς Σαρακηνῶν. Περὶ τού-
των λέγει ὁ συγγραφεὴς τῆς συνέχειας τοῦ
Θεοφάνους: «εἰτα ὁ Μωκίλος ἀφ' οὗ τοῦ Ἀγ-
» Λυζέντιου βουνός, τοῖς ἐν τῇ παλαιᾷ κα-
» τὰ τὸν ἡλιακὸν τοῦ Φέρου διαταραχίς ἀφω-
» ρισμένοις, ἐν βραχεὶ ἵποιε φανερόν.» Δεπτο-
» μερόστερα περὶ τῶν φανῶν τούτων εἰναι τὰ
» γεγραμμένα τοῦ Πορφυρογεννίτου: «καὶ μετὰ
» τὸν Μωκίλον ἰδύμετο ὁ τοῦ Ἁγίου Λυζέντιου
» βουνός, ὁ σκοπὸς προσαγορευόμενος, καὶ ἦπε
» καὶ αὐτός.» Οἱ ἐν Βυζαντίῳ σκοποὶ, οἱ ἐν τῇ
Φέρῳ καλούμενοι ἐνδιατώμενοι: ἀκριβῶς
ἀπαισκόπουν τὸν βουνὸν τοῦ Ἁγίου Λυζέν-
» τος.» Οἱ φανοὶ οὗτοι ἥπτοντο μέχρι τῆς
» βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Θεοφίλου τοῦ πρῶτου
» αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραχθῇ ὁ λαὸς ἀπὸ τὴν
» ἱπποδρόμου τὴν τελομένην ἐν τῇ Ἀγίῳ
» Μάμαντι. Ἐν τῇ βουνῷ τούτῳ τοῦ Ἁγίου
» Λυζέντιου ἦσαν καὶ τινες μοναχοὶ γε-
» νόμενοι μετέπειτα ἀσμάραχοι».

Ὅλας τὰς κορυφὰς τῶν ὄρων τούτων
περιήλθον μετὰ τινος ἀνθρώπου ἐκ Βακλῆ κείνῃ
κυνηγόντος εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἐκ νεότητος
αὐτοῦ. Ἄλλα εἰρήπια δὲν εὑρίσκονται, τού-
» λῳγιστον ὁ δὲ ὁδὸς μου οὐδὲν ἔσται, καὶ
» ταῦτα κτήρια δὲν ἤθελον διαφάνειν, ὅτι ἡ προ-
» σοχὴν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐγγυρίων, τὰ ὁποῖα
» περιεπεριέμενον εἰς τὰ ὄρη ταῦτα, ποτὶ μὴ
» ἐκλυνομένων, ποτὶ δὲ κυνηγετούμενων.

1) «Ἐργασίον ὄντα εἰς τὸν Ἅγιον Λυζέντιον,»
— «τῇ ἐργασίᾳ τοῦ Ἁγίου Λυζέντιου.» Θεοφ.,
σελ. 674. 686. «Πρὸς τὰς πρόπαι τοῦ Ἁγίου Λυ-
» ζέντιου βουνὸς ἐκείνῃ που κατασκευῇ.» Γ. Παχμ.,
Τόμ. Α', σελ. 474.

1) Σελ. 682. 2) Κ. Πορφυρογεν. Τόμ. Α',
σελ. 492. 3) Πατρ. Ἐλ. Γραφ., σελ. 245.

φθορά τῆς βυζαντινῆς Ὀνοράτου, καὶ οὐδεμίαν σφίγειν ἔχει μετὰ τῆς τουρκικῆς Ἐρίν, ἀνθρώπος μεγάλου ὄρους. «Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης» τὸν τῆς Προποντίδος διαπεράσας «πορθμὸν ἐν τοῖς περὶ τὸ Ὀνοράτου πολέμῳ προαστείῳ ἠύλιζτο, ἐπὶ θήραν συνήκως ἐξιών, καὶ τὸ σῶμα γυμνάζων.» Τὸ πολέμῳ τούτῳ ἀγνοῶ διατί ὁ πατριάρχης Κωνσταντίνος θέτει ὑπὸ τὴν ὑπόφωτον τοῦ Ἀλέμ δαγῆ.¹

Γνωστὸς τοῖς πᾶσιν εἶναι τόπος τις ἄνω τοῦ Σκουτάρειος καὶ τῆς Χαλκηδόνος, ὅπου τὸ θέρος πάμπολλοι ἀπέρχονται ἐκ τῶν περικύκλων εὐφρανόμενοι ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ ἀπαρμύλλῃ τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Κων/πόλεως καὶ τῇ γλυκύτητι τοῦ αὐτοῦ ἀναβρύοντος ὕδατος. Παρὰ τὸν τόπον τούτον πληροῖται καὶ ὁ ὄρος τῆς κώμης τῆς καλουμένης Βουργουλίτης, ῥέοντα γηραιὰ καὶ μαγικάλαδοι πύκνα, ἐκ τῶν ὁποίων παρνομασθῇ ὁ τόπος παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς Τζαμλίτζα ἐκ τῆς λέξεως ρε, πύκν. Νικήτας ὁ Χωνιάτης ἐν τῇ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ περὶ τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ λέγει τὰ ἀκόλουθα περὶ τῆς πορείας τοῦ Ἀνδρόνικου ἀπὸ Νικομηδείας εἰς Κων/πολιν: «Ἀνδρόνικος... τῶν ἐνοσίων ἐκτροπῶν ἀφίμενος καὶ ἄρτιν ἐξέας τὰς πύλεις Νικαίαν τε καὶ Νικομήδειαν... ἀπὸς τὴν Κωνσταντίνου τὸν ὄρον ἀκλινεὶ κενεῖται νεύματι, καὶ δὴ κατὰ τὰ πύκνα ἐναυλισσόμενος (τόπος δ' ἐστὶ ταῦτα) ἐν τοῖς πᾶσι Χαλκηδόνος διακείμενος μέρεσι καὶ οὕτως ὀνομαζόμενος) καὶ πυρὰ πολλὰ καί

πρὸς τὴν νύκτα ὅλην ἐκείνην... εἰς δόξαν σὺν στρατεύματός πλείονος.»

Ὁ Πορρογενήτης² μνημονεῖ κώμην ἀπέχουσαν τῆς Ἀβύδου ἐν τῇ Ἑλλησπόντῳ μίλια δώδεκα, καλουμένην τὰ Πευκία. Δὲν γινώσκω ἂν ἄλλος συγγραφεὺς μνημονεῖ τὴν θέσιν ταύτην ἄνω τῆς Χαλκηδόνος.

Ἐκ τῶν ἄνω σημειώσεων πείθεσθε, κύριοι, ὅτι τὰ προαστεῖα ταῦτα, ὡς ἄνωτέρω εἶπον, εἶναι ἱστορικώτερα τῶν τῆς Θράκης. Ἐκ τῆς μελέτης τούτων ὅλων σαφηνίζονται καὶ πλείστα διηγήματα τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων περὶ τῶν ἐν Βιθυνίᾳ κωμῶν καὶ πόλεων. Μανθάνομεν ἐκ τούτων ὅλων ὅτι ὁ μῶλος, ἡ ὁ λιμὴν τοῦ Εὐτροπίου, ἐκαλεῖτο πρότερον ὁ λιμὴν τοῦ Καλοῦ ἀγροῦ. Οἱ λοφίσκοι οἱ ἐκτεινόμενοι πρὸς ὅρραν τῆς παραλίας καὶ παραλλήλως αὐτῆς, ὅπισθεν τῶν Ὀθωμανικῶν κωμῶν Σοανίη καὶ Γισκατζίκ, καλούμενοι νῦν Ἀἶδος δαγῆ, ἐκαλοῦντο τὸ πάλαι Ὀξία, καὶ ὁ βουνὸς τοῦ Ἁγίου Λύξεντιου καλεῖται νῦν Καὶς μπουναρ δαγῆ ἢ Σκόπα. Πρὸς τούτοις ἀνευρίσκομεν τὴν πολλάκις μνημονευομένην μονὴν τοῦ Σατύρου, τὰς Ρουζινιανὰς, τὸ πολέμῳ τοῦ Ὀνοράτου, νῦν Ἐρίν κίσι, καὶ τὰ Πευκία.

Τὰς μελέτας ταύτας ἀσμένως καταγράφω πρῶτον, διότι πιθανὸν κωμῆδρά τινα ἐκ τῶν ἄνω περιγραφέντων θέλουν ἀπολοσθῆ, καὶ δεύτερον, ὅτι διὰ τοῦ ἡμετέρου Φιλολογικοῦ Συλλόγου μάθωσιν οἱ μεταγενέστεροί τινα ἦσαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τὰ θρησκιακά καὶ Ἀνατολικά προαστεῖα τῆς Κων/πόλεως.

A. F. ΠΑΠΑΘΕΩΣ.

1) Νικ. Βροννίου Ἱστορ., σελ. 20.

2) Πατρ. Ἑλλάς. Γραβαί, σελ. 377.

3) Σελ. 520.

1) Κ. Παρμεν. Τόμ. Α', σελ. 678.

ΠΕΡΙ

ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΦΚΘ' συνεδρίᾳ).

Ὅνομα μὲν ἀπλοῦν τῶν ἢ τίς ἐστὶν ἡ λέξις, ἐν τῇ τῶν αἰσθητῶν ἡγεσίᾳ ἐνί τινι τῶν γνωρισμάτων, οὐ σύμβολον ἔχει, τῇ ψυχῇ παριστάσα— αὐτίκα περὶ τὸν τίς ἔρεπτορ εἰπὼν ἡ ἀκούσας ἐν τῇ παρίστωσι τῇ ψυχῇ πῆψεως ἢ τοῦ ἔρπειν εὐμοιροῦν—, ὅνομα δὲ σύνθετον ἐν ᾧ τοῦ αὐτοῦ δισσαι τινες ἄμοι καὶ πλείους παρίστανται τῇ ψυχῇ ιδιότητες καὶ γνωρίσματα. Τῶν τοίνυν ὀνομάτων τὸ μὲν εἰς οὐσιαστικά (προσηγορικά καὶ κύρια), δι' ὧν οἱ ἄνθρωποι ὡς ὄντα λογικά καὶ μέλη τινὸς κοινωνίας, καὶ τὰ πράγματα καθέκαστα, τὸ δὲ εἰς ἐπιθέτα, δι' ὧν αἱ ἐν ἐκείνοις ιδιότησε δηλοῦνται, διχρημένων, καὶ τῶν μὲν καλούμενων κυρίων αἰ, τῶν δὲ προσηγορίων, ὡς νῦν ἔχει, τῶν πλείστων συμβόλων ἀπλῶν εἰς παράστασιν τῇ ψυχῇ τῶν πραγμάτων (οὐκ ἐν τὸ πλεον ἐκ τῶν ιδιοτήτων, ὥστε δοκεῖ τε καὶ ἰδεῖ γενέσθαι τὸ εἰς ἀρχῆς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἀπλῶς τῆς φωνῆς κατὰ συνειρμὸν ἐννοίων) καταστάτων, αὐτίκα μητέρα (ματέρα (maler Σ. καὶ mater λ.), μάτηρ, ἐκ τῆς ῥίζης μα τῆς μετρεῖν σημαίνουσης) λέγοντες οὐκ ἐν τὸ μετρεῖν ἢ τι τοιοῦτον, ἡ-πατέρα φωνοῦντες τὸ φροντίζειν ἢ κηδεσθαι (μῆ. πα = φροντίζειν ἢ κηδεσθαι, ὅθεν πατήρ=κηδεύων) ἐν ᾧ λαμβάνομεν, ἀλλ' ἀπλῶς τοὺς ἡμῖν ἐγγυτάτους τῶν ἀνόντων, καὶ τὰλλα δ' ὡσαύτως, ὑπολείπεται ἐν τοῖς ἐπιθέτοις καὶ τοῖς ἐκ τούτων μὲν γενομένοις, αὐτὴν δ' ἀπλῶς τὴν ιδιότητα σημαίνουσι, ἀρρημένους δὲ καλούμενοις τῶν ὀνομάτων ὡς τὰ πολλὰ τὴν σύνθεσιν γίνεσθαι καὶ τοῖς ἐκ τούτων οὐσιαστικοῖς ἀνὰ χρόνον γενομένοις τῶν ὀνομάτων. Ἔστι μὲν οὖν τις

σύνθεσις καὶ τοῖς καθαρῶς οὐσιαστικοῖς ἐν τῇ τῇ ἑλλάδι φωνῇ καὶ ἄλλοις ἰδιώμασι, οἷον Διός-πολις, αἰρό-πολις, γρη-αίετος, λευκ-εράδιος, ὄν-αγρος, Staats-Ober-Haupt, Staats-man, Tages-gesund, Liebes-fruss, Gesellschafts-rettter, Gesundheits-lehre κτλ., οὐ μὴν ἰσοφαρίζει ταῦτα τοῖς ἐπιθέτοις τὸν ἄριθμὸν οὐδὲ τὴν ποικιλίαν, ἐν πολλοῖς δὲ ταῦτων ἔστιν ἡ σύνθεσις φαινομένη τις μάλλον, ὥς παρακατιόντες ἱροῦμεν. Ἔστι δὲ σύνθεσις οὐκ ὀλίγη καὶ τοῖς ῥήμασι, οὐ μὴν ἐν τοῖς ἰδιώματι πᾶσι, τῶν ῥηματικῆς ἢ καταστάσεως καὶ τῶν κινήσεως ἢ ἐνεργείας καὶ πάθους σημαντικῶν γενικωτέρων ἐννοιῶν, αἱ τοῖς ῥήμασι δηλοῦνται, πολλὰ καὶ ποικίλως τοῖς ἑτέροις συνθετικοῖς, ὡς τὰ πολλὰ προθέσειν ἢ μορίοις ὡς, διοριζομένοις καὶ διακριβομένοις. Πολλὰ γὰρ μὴ τῶν συνθετῶν ῥημάτων ἐξ ἐπιθέτων τῶν συνθετῶν ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, εἰς ταῦτα πάλιν ἂν τις αὐτὰ βεβλῶς ἀναλύσει. Καὶ ταῦτα μὲν καθόλου.

Περὶ δὲ τῆς τῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐπιθέτων, συνθέσεως πραγματευομένοις, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, ὥστε ἐν πάσῃ ζητήσει, ἀρκίον εἶναι δοκεῖ μοι κανταῦθα. Τοῦτο γὰρ ἄριστον ἅμα καὶ λυσιτελεστότερον ἂν εἴη.

Ἀρχαὶ δὲ τῶν συνθετῶν ὀνομάτων εἰσὶν, ὥστε ἤδη πρότερον εἰπομέν', αἱ ἀπλᾶι τὸ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῶν πρώτων ἀνθρώπων δημιουργηθεῖσαι πρωτόγονοι λέξεις ἢ φωναί. Γενόμεναι δ' αὐταί, καθάπερ εἰλεγόμεν, ἦσαν, ὥστε εἰπομεν, ἀπλᾶι τινες συλλαβαί, ἐξ ὧν ἔτι καὶ νῦν συγκατασκευάζονται τὸ τῶν Σιῶν ἰδίωμα. Τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἀναπτυσσόμενος τὴν διάνοιαν ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ περὶ αὐτὸν ἐπιμελεστότερον θεωρῶν, διακρίβωσας, ὡς τὸ εἶκος, ἰδεῖτο τῶν ἰδίων ἀν-

1) Ἐπὶ τὴν περὶ τῆς ἀναφορᾶς τῆς διανομίας πρὸς τὴν γλῶσσαν ἡμετέραν διακρίβωσιν ἐν τῇ παρόντι τεύχει καταχωροῦμεν.

1) Ἐπὶ Περὶδ. ἔτους 1872—1873, σελ. 278.

1) Ἰδὲ τὴν προσημειωθεῖσαν σελίδα τοῦ Περιό-
κου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

1) dvandra (ἐκ δυῶν ἢ πλείονων οὐσι-
στικῶν, ἐξυπακουμένων καὶ συνδυαζόμενων), ὡς
dam-pati καὶ djiam-pati = κυβερνῶ (καὶ κυ-

1) 'Εκκλησ. 1169: λεπιδωτεμαχοςελαχναεο
κρανηδωφειανδριμυποτιριμματοσιλφιοπαροσμελιτοα
τακεχημικονχιλεπικουσουφοραττοπεριστεραλεκτρωνο
πτεκεριλλιοκιγκλοπελολαγωσισραιοδαρητραγανοπτε
ρυων.

ρία, *vāu-manas* = λόγος (καὶ) νοῦς (ἐκ τοῦ *vāc* (προφ. βᾶτς ἢ *ἔλ*) = λατ. *vox*, ἑλλ. Γεφ καὶ τοῦ *mascas* = μένος.

2) *bahuvrīhi* (ἐξ οὐδὲν ποτε τοῦ λόγου μέρους (πλὴν ῥήματος καὶ συνδέσμου) καὶ οὐσιαστικοῦ ἑνός ἢ πλειόνων), οἷον ἐστὶν αὐτὸ τὸ παράδειγμα *bahuvrīhi* (σύνθετον ἐκ τοῦ *bahu* (πολύ) καὶ *vrīhi* (ἄρξα) = πολυῤυξος *dvīnraś*, *dhīśikṣaś dula*¹ (συνπρουνασακσίκησαντα) = (ὥς περ ἂν τις εἶπεν) εὐοφροσυνοφθαλμοκομοῖ, ἢ εὐοφροσυνοφθαλμοκλόκαμος ἢ εὐοφροσυνοφθαλμοδρῆξ, σύνθ. ἐκ τοῦ ἐπιθ. *su* (= (ἐ)σῶ, ἴδω, ἀγαθός) καὶ τῶν οὐσίας. *bru* (= (ἐ)ρως, *ndśds* (= πῆξ, λατ. *nasus*, σλαβ. *nos*, ἀκτῖ (= εὐφραλμός, *ocus* (λατ.), ὅσπε (= οὐκ) ἑλλ. *οὐ* (σλαβ.) καὶ *hes'anta* (*kṣa's-anta*) = τριχὺς ἄκρα, ἐνταῦθα δι=θρῖξ, ἀποτελούντων ὁμοῦ τὸ δεύτερον τῆς συνθέσεως στοιχείον.

3) *karinad' araya*² (ἐξ οὐδὲν ποτε τοῦ λόγου μέρους (πλὴν ῥήματος) καὶ ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, ὧν τὸ δεύτερον ὑπὸ τοῦ πρώτου προσδιορίζεται ἢ περιγράφεται, οἷον *dinvag-kusuma* = οὐράνιον-ἄνθος, *priyab' dryā* = φίλη-σύνεσις κτλ.

4) *tatpuruś'a* (ἥτοι ἐκ δυοῖν οὐσιαστικῶν ἢ ἐξ οὐσιαστικοῦ καὶ ἐπιθέτου, ἐξαρτωμένου τοῦ πρώτου ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πτωτικῆν ἀναφορὰν οἰσινδῆτινα δηλοῦντος), οἷον *mahi-hipati* (*mahi-pati*) = γῆς κύριος, γαιήτοχος, *madvai as* (= ἑμοῦ λόγος), *d'armavid* (*d'arma-vid*) = ὁ τὸ κατῆκον εἰδώς, καθηκοντογνώστης, *mahisupta* (*mahi-supta*) = ὁ ἐπὶ γῆς καθεύδων, χαμέυνης.

5) *dvigu* (ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ οὐσιαστικοῦ, προσδιοριζομένου τῶν πρώτων), οἷον *pan'-c'endriyā*³ (ἀνάγν. *पञ्चैन्द्रिया* = πανγαισένδρια) ἐκ τοῦ *pan'* *c'an-indriya* = αἱ πέντε αἰσθήσεις, *trivdrā* = τρεῖς νόκτες, τρινόκτιον.

6) *anayab' dva* (ἐξ ἀκλήτου καὶ οὐσιαστικοῦ), οἷον *asans' aya'm* = ἀδιστάκτος (ἐκ τοῦ *a* τοῦ στερεοτικοῦ καλωμμένου τοῦ αὐτοῦ καὶ παρ' Ἰνδοῖς ὑπάρχοντος) καὶ τοῦ *sans' aya* = δισταχμός, *pratyaks'a'm* (*prati-aks'a'm*) = ἐνώπιον (κατὰ λέξιν = πρὸς (*prati* = πρὸς, πρὸς) τῶν ὀφθαλμῶν). Ὡσαύτως *sa-*

maks'a'm = ἔμπροσθεν (κατὰ λέξιν = ἄμα (*sam*) τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῶν ὀφθαλμῶν.

Καλοῦσι δὲ τὰ εἶδη ταῦτα τῶν ἐν τῇ σανακρίτῃ συνθέτων οἱ παρ' Εὐρωπαίοις ἰνδισαὶ κατὰ τὰς ἑξ ὁδοὺς.

- 1) *copulativa* (συνθετικά),
- 2) *attributiva* ἢ *possessiva* (ἐπιθετικά ἢ κτητικά),
- 3) *determinativa* (προσδιοριστικά),
- 4) *dependentiae* (ἐξαρτήσεως ἑμφαντικά),
- 5) *collectiva* (ἀθροιστικά), καὶ
- 6) *adverbialia* (ἐπιρρηματικά).

Τοσαῦτα μὲν ἐστὶ τῇ σανακρίτῃ συνθέτων ὀνομάτων εἶδη. Ἐστὶ δ' αὐτῇ πρὸς τοῦτοις καὶ ῥήματα προθέσει σύνθετα καθάπερ καὶ τῇ φωνῇ τῇ Ἑλλάδι.

Κίετται δ' αὐτῇ συνθέτων ὀνομάτων εἶδη τέσσαρα. Τοῦτων τὸ μὲν πρῶτον ἀναλογεῖται πρὸς τῶν πρώτων τῶν ἐν τῇ σανακρίτῃ. Παράδειγμα δ' ἂν τις χρήσαιτο τοῦτου τῆς λέξεως: *avāgala* (= ὠδὴ καὶ *gāla*), *εἰφομῆχαιρα* (= ἐξίφος καὶ *māchaira*), *γλυκὺτακρος* (= *γλυκὺς* καὶ *πικρός*), *ἀνδρόγονος* (= *ἀνδρῶν* καὶ *γονή*). Τὸ δὲ δεύτερον τὰ προσδιοριστικὰ περιέχον ἀναλογεῖται τῶν τῆς σανακρίτης ὁμωνύμων (3). Παράδειγμα δ' ἂν τις ἐξενέγκῃ τὰ *εἰρηόποις* = ἄκρα πόλεις, *μεσημβρία* = μέση ἡμέρα, *ἀκρόρεια* = ἄκρον ὄρος, *ἀμφιθέατρον* = οἰκίαι ἐν κύκλῳ ἐκτείνόμενον θέατρον, *δισπαρις*, *αὐθόρις* = αἰὼς Πάρις, *αὐτομείσεις* = αὐξάνων, *μείσεις* κτλ. Τὸ δὲ τρίτον ἀναλογεῖται τοῖς ἐν ἡμῶν ἐπιθετικοῖς ἢ κτητικοῖς (2). Παράδειγμα δ' ἂν τις παράσχωι τοῦτου τὰ *πολυτάφιος* = ὁ πολλὴν ἔχων σταφυλὴν, *λευκόλερος* = ὁ λευκὴν ἔχων τὴν ὠλένην, *διδυμόμορος* = ὁ δύο φωνὰς ἔχων τὴν ὠλένην, *σώφρων* = ὁ σωφρονέων τὴν φρένα, *ἀμυγκιών* = ὁ κίονας ἀμύγκων ἐχων φρένα, *ἀμυγκιών* = ὁ κίονας ἀμύγκων ἐχων φρένα, *ἀμυγκιών* = ὁ κίονας ἀμύγκων ἐχων φρένα. Τὸ δὲ τέταρτον τῶν τετάρτων τῶν ἰνδικῶν ἀναλογον ὃν ἔχει ἂν παραδείγματα τὰ: *αἰετολόγος* = ὁ λόγου αἰετός, *πολίτευλας* = ὁ ἐπὶ τῶν πολλῶν, *δαισιδαίμων* = ὁ τοὺς δαίμονας δεινός, *γυλολόγος* = ὁ τοὺς λόγους γυλῶν, *ἀσπιθῆρος* καὶ *φέραςπις* = ὁ φέρων ἀσπίδα, *ἀμαρτοσπῆς* = ὁ ἀμαρτῶν ἢ ἀμαρτῶνων ἑπών, *ἐμμελησιβροτος* = ὁ μέλων τοῖς βροτοῖς, *θέσκελος* ἢ *θεοσκελος* = ὁ θεῶν (τὴν ἰδίαν) ἐλκελος, *εἰκικός*, *ἐμδοδολός* = ὁ ὁμοῦ δουλεύων, *καμυτῆρος* = ὁ πάντων οὐσα μήτηρ, *ὠχρομέλας* = ὁ ὠχρῶς μέλας.

Ἐν μάλιστα πολλοῖς τῶν ἐν τῇ φωνῇ τῇ Ἑλλάδι συνθέτων ἢ σύνθεσις, ὥπερ συμβαίνει,

1) *b'* = *bh* = φ. ἑλλ. — *s'* = τῶν *γαλατ.* *ch* ἢ τῶν *ἁρᾶβων*.

2) *d'* = *dh* = τῶν ὁ τῶν τῶν Ἑλλήνων.

3) *Ts* = *tch* ἢ περ. *ἔ*.

МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

ITOJ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΦΛ' συνεδριάσει).

Ἐπεὶ περὶ γλώσσης ἡμῖν, ὡς προσηγγέλ-
λαμεν, ὁ λόγος ἔσται καὶ τῆς ταύτης πρὸς
τὸ νοητικὸν ἀναρροή, ἀναγκαῖον ἡγοούμεθα
διασφραῖσαι καὶ ὁρίσασθαι τί ποτ' ἐστὶν ἡ
γλῶσσα. Πρὸς δὲ τοῦθ' ἡμῖν εὐρέστον τὴν
γένεον καὶ τὴν διεκρίσιν, ἐξ ὧν καθύλου συν-
ίστηκεν. Ἐκ γὰρ τούτων ὁ ὁρισμὸς ῥη-
σόμεσθα. Τὸ μὲν οὖν γένος ἀναχέτου-
σιν ἡμῖν ἡ γλῶσσα δοκοῦν ἀν εἶναι δύναμις
ἢ πᾶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τούτων γὰρ μόνον
ἐξ ὧν τῶν ζώων ἔχουσιν γλῶσσαν ὁμο-
λογεῖται, συκοφαντῶ δ' εἶπαι τίς ἂν εἶναι τὸ
πάν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καθόλου φραστικὴν ἡ δηλα-
τικὴν. Ἔστιν οὖν ἡ γλῶσσα κατὰ ταῦτα
ἀδύναμις ἡ ἐξ ἑσθελότητος δηλωτικὴ τῶν
ἐν τῇ ψυχῇ βλήσεων. Ποικίλων δὲ τῶν ἐν
τῇ ψυχῇ συγκατανοήτων, ἵνα περ νοημάτων
χρίστων εἶναι δοκεῖ δηλωτικὴν ἡ γλῶσσα κα-
μάλιστα τοτούς ὑπερτινὴν νοημάτων
εἶναι ἀφ' ὧν δηλωτικαί, δι' ἃν καὶ ἐξ ὧν
ἡ γλῶσσα. Καὶ πῶς μὲν αὖ τούτων ἐν
φωσίων συγκατανοήσιν συνήρθησαν τις νοημά-
τῳ πρώτῳ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀναρροή-
μεν ὕστερον. Ἐπεὶ δὲ δύναμις ὡρισμένη
τὴν γλῶσσαν εἶναι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ βλήσε-
ων, ὅποιοι δὲ τούτων, ὡς περ ἔφραξεν, μέλ-
τὰ νοήματα, ποιοὶ δὲ τούτο διὰ φωνῶν ἐν-
μονίης τε καὶ ποικίλης συγκατανοημένων
ὁρίσται ἂν τις ἀκριβέστερον εἰναι τὴν γλῶ-
σαν εἶναι τῇ δύναμις νοημάτων δηλωτικὴ
διὰ φωνῶν ποικίλης συγκατανοημένων
τοῖς δὲ νοήμασι συλλαμβανόμεν ἅπαντα
τῆς ψυχῆς αἰσὶς τοῖς κυρωτάτοις. Μεταρ-
ρώτερον μὲν τοῖς τῷ ἔλεει χρωόμενοι καὶ πᾶ-
σαν ἄλλην αὐτῇ σημαζόμενον ἀδύλου τοῖς
ἡ κυρωμένον φωνεῖσιν, οἷον τὰς ἀνάβη-
των ἀλόγων φωνάς, δι' ἃν δηλοῖ τὰς
ἐαυτοῖς ἐπιβλήμας ἢ τὰ πάθη καὶ τὰ ποι-
α. Καθόλου μὲν οὖν οὕτως ἀν τις ὁρί-
σται.

το τὴν γλώσσαν. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων π-
λων ὡς ἰδίῳ ἐστιν αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου, οὖν
τε καὶ ἔρχην ἐκτινέμενον μόνου τῶν ζώων
καὶ τούτῳ τῶν πραγμάτων ἐννοεῖται δημιουργ-
εῖν διανεμένη καὶ ταύτας αὐτὰς τε συμβό-
λους ἀναπαριστάνει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνακού-
φουσαι χρῆσθους. Καίτοι τινες ποιητι-
κώτερον, ὡς εἴκοι, διαλεγόμενοι καὶ τισι
τῶν ἀγγέλων ἢ καὶ πράγμασιν ἀφύοις ἐστὶν
εἶναι γλώσσαν εἰσῶσαν ἀπομένει ὥστερ ἀν-
θρώπου, καθὼς καὶ αὐτὴ αὐτῆσι αὐτοῖς ἀπο-
δοῦσιν ὅπως ἡ κοῦς, πλὴν λόντων
ῥεῖν ἡ εἰρήνη ἡ γῆν ἡ μάρτυρας ἐστὶν ὅτε
τοὺς αὐτοῖς ἐπικαλούμενοι. Οἱ δὲ τοῖς θεοῖν
ἀνθρωποειδὲς ὑπολαμβάνοντες κἀκεῖνη γλῶσ-
σαν ἀπομένει ἀνθρωπίνην ὥστερ καὶ τοῖς
ἄγγελοις πρὸς ἀνθρώπους διαλεγόμενοι,
καὶ ταῖτα μὴ ἐνέρας ἀν εἶναι πραγματείας.
Ἐπεὶ δ' οὖν ἡ γλώσσα τῆς νόστης ὄργαν-
ον οὐκ αὐτὴ πρὸς τὴν ταύτης ἀνέστην ἡ
δυνάτις συμβαλλομένη μάλιστα τοῦ καὶ ἔσο-
χῇ τοῦ ἀνθρώπου διακριτικῶν διὸ δικαίως
ἐρρεῖται Σειδῶς ὡς οἱ ποιητῆς ὡς τοῦτῃ
μόνη διένεον τῶν ἀγγέλων οἱ ἀνθρώποι

1) Οὐκ: τῷ ἴππῳ τοῦ *Ἀγελλέως, ὃν ἐβήκεν αὐ-
 ὄντα καὶ λευκώλενος *Ἡρῃ (Ἰλ. Τ. 408 Ε.).
 τῇ δὲ τῇ Ἰφιδάμῳ (Γεν.), τῷ δὲ
 (Γεν. 3), τῷ δὲ Νάθος καὶ Δαμαϊαντία, ἱππὸς
 ἰδ. ὡς ἂν Α) καὶ ἄλλοις ἄλλοις.

2) *Hēlios ēn pán· ēporē kai pán· ēpakouē·
(D, M. 323), *Oí pōs kai ðeηγούνται ðéx-
θουσ, παίησιν ðé χειρῶν, *αγγέλλει τὸ στερῆ-
μα, ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγε· αἰ ῥῥυμα κτλ. * (ψαλμ.
19, 4 καὶ ἔξ.).

3) Δισχ. κατὰ Κτησ. ἐν τέλει τῆς γῆς καὶ ἡ
 λια καὶ σὺνεσις. Σοφ. Αἰας Μαστιγ. στίχ.
 831—851 καὶ Φιλοκτ. ἐν τέλει καὶ τέρονι μύροις
 τῆς τε Βίβλου τῆς Ἰερᾶς καὶ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν
 χωρὶς αὐτοὶ τις ἀν παραδείγματα τούτου.

4) 'Ροδών (Κατάν) Προλεγ. 'Ισοκρ. Πανηγυρ. ἐν
 *Φιλοσοφίαν τοίνυν... ἡ πόλις ἡμῶν καὶ λόγος
 ἐτίμησε συνεκδοκῶν

Φύσει δ' ὦν ὁ ἄνθρωπος εὐρεσίτεχνος καλλίπτην εὐρε ταύτην ἅμα πασῶν καὶ λυσιτελεστάτην, εἰ καὶ μὴ συνειδώς μὴδ' ἐκ προαιρέσεως τοῦτο ποιήσας τὸ κατ' ἀρχάς. Ἐστὶ μὲν οὖν ἐν σημειῖναι, ὡς εἰσικε, καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις, ταῖς ἐλευθερίοις καλούμεναις, οἷον ἰδέαν, αἰσθημα ψυχῆς ἢ πάθος ἢ τι τῶν τοιοῦτων, ἀπλῶς μὲν τοι καὶ πάντα ἀορίστως¹. Κάκειναι μὲν τοῦ καλοῦ μὲν εἰσιν ἐνεκα καὶ πρὸς τὴν, οὐ γε μὴν ἀναγκαῖαι πρὸς νόησιν, ἢ δὲ γλώσσα τοῦ τε εὐ ἐνεκα καὶ πρὸς τὴν τοῦ νοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν κυριωτάτου χρεῖαν. Ἐπειδὴ τοίνυν, ὥσπερ εἵπομεν, ἀνθρώπων ἰδίον ἡ γλώσσα τοῖς νοῖν ἐνεκα τὸ πρῶτον, εἴτα δὲ καὶ πρὸς τὸ σημειῖναι ἐτέρω, τοῦτο δὲ γένοιτ' ἂν, ὥσπερ ἡρῶν, διὰ φωνῶν, συμβόλων οὐσαν νοημάτων, τοῖν ἄρα δεῖ τιῶν εἰς τὴν ταύτην, ὡς ἂν τις εἰποι, πραγμάτων εἰς τὸ λέγειν, τοῦ λέγοντος τοῦ ἀκούοντος καὶ συμβόλων φωνῶν ἢ τούτων συναρμογῶν, ἅς λείξαι καλούμεν καὶ αἱς ὁ λέγων ἀνακοινῶι τὰ ἐν αὐτοῦ τῷ ἀκούοντι. Ἐκ μὲν οὖν τοῦ λέγοντος καὶ τοῦ ἀκούοντος (ἀναγκαῖαι γάρ, ὥσπερ εἵπομεν, ἀμρότεροι πρὸς γλώσσαν) ὁρίσκειτ' ἂν τις

ὧδε τὴν γλώσσαν, ὡς εἰσικε: «γλώσσά ἐστιν ἕξις ἀνθρωπίνη νοημάτων ἀντιληπτική καὶ δηλωτική δι' ὀργάνων ἀκοῆς καὶ φωνῆς ἐπιτηδεῖων» ἐκ δὲ τῶν φωνῶν ἡ συμβόλων ὧδε: «γλώσσά ἐστιν ἄθροισμα φωνῶν καὶ τῶν τούτων ποικίλων συναρμογῶν, εἰς νοημάτων δῆλωσιν ἐπιτηδεῖων.» Ἡ μὲν οὖν φωνὴ γεννάται, καθὰ δὴ πάντες ἴσασι, πλησσομένου τοῦ ἐκ τῶν πνευμένων ἐξιόντος αἵρος, ὅργανον δ' αὐτῇ πρὸς γένεσιν ἐστὶ μετὰ τοὺς πνεύμονας ἡ καλούμενη τραχεῖα ἀρτηρία, ὁ λάρυγξ, τὸ στόμα καὶ ἡ βίς. Ἐν δὲ τῷ στόματι πάλιν ἰδίᾳ ἡ ὑπερώα, οἱ ὀδόντες, ἡ γλώσσα καὶ τὰ χεῖλη, δι' ὧν ἀπάντων ποικίλως κινουμένων ἢ τῆς φωνῆς κατορθοῦται διάφθωσις.

Ὅτι μὲν τοίνυν ὁ ἄνθρωπος οὐδεμὲν εὐθύς γενομένος εἶχε γλώσσαν οὐδ' ἡδύνατ' εἶναι ὅ τε λόγος αἰρεῖ καὶ ἡ τῶν νοημάτων (οἷους εἰκὼς που γενέσθαι τοὺς πρῶτους ἀνθρώπους) πείρα διδάσκει· φανερώτατον γάρ ὡς οὐδὲν ὡς εἶπειν γενομένος τὸ πρῶτον ἐκείνῳ νοῦμα (πῶς γάρ ἂν ἐκείνητο καὶ πῶθεν;) οὐδ' ὅργανον ἄρα πρὸς δῆλωσιν· ἀ δ' ὕστερον ἔχεν ἀνὰ χρόνον ἐκτάσας καὶ πᾶν τῇ γλώσσῃ. Καὶ πῶς μὲν ἐγένετο τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γλώσσας (αἱ πρῶται νοημάτων ἐμφαντικαὶ φωναὶ) ἐθεωρήσαμεν ἀλλὰ χωρῇ¹. Νυνὶ δὲ ἐκτελέσθη διὰ βραχείου ὡς ἔχουσι πρὸς ἑλληνικά τὰ δύο τῆς γλώσσας αἰτία, φωνὴ καὶ νόησις, ὧν ἡ μὲν, ὡς πάντας ἴσασιν, ἐν τῷ ἔργῳ ἄλλῃ τελείται, τοῦτον ὅργανον ἰδίον ἔχουσα, ἢ δ' ἐν τοῖς πρόσθεις ῥηθείσις ὀργάνοις. Τελίεται μὲν οὖν ἡ νόησις διὰ φαντασμάτων ἅμα καὶ νοημάτων ἀκολουθούτων ἀλλήλοις ὑπὸ περιβολῇ συμβόλων ἀσθητῶν ἢ λείξων, ἅς ὁ νοῦς οἰοῖται χαράσσειν τοὺς νοήμασι περιθεῖς ευχερῶς αὐτὰ καὶ σωφῶς αὐτῷ τὸ μετὰ ταῦτα παρίσσειν· ἀναπτεῖται δὲ τὰ νοήματα ταῖς λείξουσιν ὁ καλούμενος τῶν ἐννοιῶν συνειρμός, δι' οὗ τινι τῇ ψυχῇ παραστάντι συνακολουθεῖ τι πρότερον ἅμα παραστάν διὰ τὸ ἅμα τούτων ἐκείνην ἀντιλαμβάνειν τὸ πρῶτον, οἷον εἰ τις ἤκουσε Σείριον τὸν ἀστέρα καλεῖσθαι, πρὸς ἐν ἐπύχχανε βλέπων, τοῦ μὲν ὀνόματος ἀκούσας ὕστερον ἀναμνησθήσεται τοῦ ἀστῆρος, τοῦτον δὲ ποτε θεασάμενος αὖθις ἐκείνου. Τούτου δ' αἰτίον ἐστὶ

τῶν ζώων ἴσιν ἔρμεν ἔχοντες καὶ τούτῳ πλεονεκτῆντες καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτῶν διηγήραμεν. » Περὶ Ἀντιδ. κς', ιγ', σελ. 91: «ὁ (οἱ λόγοι) πάντων τῶν ἐνόντων ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει πλείστον ἀγαθὸν αἰτίον ἐστίν· τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις, οἷς ἔχουσι—οὐδὲν τῶν ζώων διαφέρουσιν, ἀλλὰ πολλῶν καὶ τῷ τάχει καὶ τῇ ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις εὐπορίαις καταθέσσοι τοὺς ἀνθρώπους. Ἐγγενομένου δ' ἡμῖν τοῦ πείθου ἀλλήλους καὶ δηλοῦν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν ἂν βουληθῶμεν, οὐ μόνον τοῦ θηριώδους ἔχῃ ἀπὸ ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ συνελθόντες πόλεις ἀσπόμεν καὶ νόμους ἐθέμεθα καὶ τέχναις ἐρμεν καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ δι' ἡμῶν μενηγανμένα λόγος ἡμῶν ἐστὶν ὁ συγκτασσεύσας.»

1) Οἷον ἐστὶν ἡ δῆλωσις αἰσθημάτων ἢ παθῶν ἢ διὰ τῆς μουσικῆς, ἢ διὰ τῶν ἔργων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἢ τῆς γλυπτικῆς τοῦ θεοῦ, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὀφελῆος παρίστας κτλ. Περὶ. Ἐπίγρ. εἰς τὸν Ἀντίποιν· Ἀλφειοῦ, ἔνθα τὸ ἀγαλμα παρίσταται φράζον τὴν τοῦ δοκτικτορος μεγαλοφροσύνην.

αὐτῶν δὲ τοῖν ὁ ῥηθῆναι ἐξ ἀπὸ λείξουσιν, γὰρ ὡς ἡμεῖς εἴπομεν, οὐδ' ὅτι ὀλομπος ἔχει.

Ἄν ὁ ὀλομπος τοῦ Φειδίου Ζεύς ἐνομιζέτο παρίσταται τὸν παρ' Ὀμήρῳ μόνῃ τῇ τῆς κεφαλῆς κατανοήσει τὸν μέγαν ὀλομπος σείσαντα Κρονίωνα. (Περὶ Πλουτ. Παρλ. Αἰμ. 28).

1) Περὶ τοῦ Τεύχ. ΙΑ', σελ. 276 καὶ 277.

φασιν εἶποι τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦ ἐκτελέουτος
χωρίον εἰσὶν τινες ἀμφοτέρων τύποις ἐν-
σσημάνθηαι¹, θατέρου δὲ τούτων ἐπιλαβομέ-
νη ποτὶ τῇ ψυχῇ παρίστασθαι καὶ θάτερον
εἰς ἀνάγκης. Νοοῦν οὖν, ὡς περ εἴπομεν, οἱ
ἄνθρωποι λέξουσιν, οὐ μόνον τοῖς ὡς ἐν ἀντι-
ληπταῖς (ἔρεμαι γὰρ ἡ μόλις ἔστιν ὅτε κι-
νεῖται τὰ ὄργανα τῆς φωνῆς ἐν τῷ νοεῖν),
ἀλλὰ τῶν, ὡς ἐν τῇ ἰσως ὀνομασίᾳ, λέ-
ξεων εἰδωλοῖς ἢ φαντάσμασιν, οἷα παρίστα-
ται καὶ τοῖς ἡσυχῇ καὶ καθ' ἑαυτοῖς καὶ
ὡς ἂν τις εἴποι ταῖς φρεσὶν ἀναγινώσκουσιν.
Ὡς γὰρ οὐκ ἔστι νοεῖν ἄνευ εἰκόνων ἢ φαν-
τασμάτων, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης², οὕτως
οὐδ' ἄνευ λέξεων, ὡς περ ἂν τις ὀνομάσει,
νοερῶν ἢ φαντασμάτων. Ἐκ δὲ τούτου καὶ νοη-
μειότερον τῶν ἄλλων οἱ ῥητορὲς δεδωρημένοι
τῇ φαντασίᾳ καὶ μνημονικώτεροι³. μετα-
βάλλουσι δὲ τάχιστα καὶ ῥηδῶς αἱ τοιαύ-
ται λέξεις, εἰς ἀκουστάς, ἐπειδὴν τις βουλή-
θῃ περιγραφὴν τὸν ἐνδοκίετον ποιήσασθαι
λόγον· οὐ καὶ νοεῖν μὲν εἶναι λίγρον ἐν
αὐτῷ τινι καὶ ἄφαντος ἢ τῇ διανοίᾳ διαλέγε-
σθαι, λέγειν δ' ἐγγινώσκῃ ἢ τῇ γλώσσῃ καὶ
πρὸς ἑτέρους νοεῖν ὑμνηθεῖν δ' ἐνίοις καὶ
μόνοις ὅταν ἔστιν ὅτε πρὸς ἑαυτοὺς δια-
λέγεσθαι, ὡς περ ἀνέειπεν ἰστέρου παρόντος·
τούτου δ' αἶτιον ὅτι ἔστιν αὐτοῖς καὶ ἀκρι-
στερον οὕτω παρίσταται τὰ νοήματα· γίνε-
ται δὲ τούτου μέλιστα τοῖς οὐ νοήμασι, ἀλλ'
ἢ περιγραφῇ ἢ περιλήψει ἔχουσιν τὴν ἐνθρώ-
πων ἀδυνατοσίαν γὰρ κατέχειν τὰ νοή-
ματα τῶν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ πάθους. Καὶ ταύ-
τα μὲν ταῦτα.

Θαυμάστον δ' ἂν εἶναι δοῖται πῶς ἐν τῷ
λέγειν αὐτίκα λέξεις γίνονται τὰ νοήματα

κεκρυμμένα τὰ πολλὰ τυγχάνοντα⁴. πρὶν
γὰρ ἢ φηγεῖσθαι πολλάκις οὐ πάρεστιν ἡ-
μῖν τὰ νοήματα τῇ ψυχῇ εἰ μὴ δυνάμει,
παρίσταται δὲ τὸ πρῶτον ἐννεργεῖα, φλογγο-
μένων ἡμῶν ἢ καὶ καθ' ἑαυτοῖς διαλεγόμε-
νων ἢ νοούντων· λόγος γὰρ τις, ὡς περ ἐρη-
ται, καὶ τὸ νοεῖν νοήσκει δ' ἂν τις ἀμῇ γέ-
νηται τὸ γινώσκον, εἰ θεωροῖται τινὰς ἄλλας ὀ-
μοίας ἐν τοῖς ἀνθρώποις τελομένους ἐνερ-
γείας, οἷα τυγχάνουσιν οὕσαι τὸ φεῖν, τὸ
αἰεῖν, τὸ κινεῖσθαι, τὸ ὀρεῖσθαι, τὸ γρά-
ρειν, καὶ ἄλλα· εἴξει ἢ τέχνη, αἱ τὸ πρῶ-
τον ἐν γνῶσει καὶ προκρίσει κατορθούμεναι,
εἴτα καὶ πάμπαν αὐτομάτως ἀποτελούνται,
εἰς τὰς ψυχὰς ἐμβολίσας, οἷον ὅτε τις μουσικὸς
ἐπιτήδεος κρούει τὰς τοῦ συνήθους ὀργάνου
χορδὰς ὁρθῶς μὲν καὶ ἐμμελῶς, οὐ πάνυ δὲ
τι προσέχων τὸν νοῦν, ἀρ' ἑαυτῶν τρόπον τι-
νὰ τῶν δακτύλων τὴν μελωδίαν ἐπιτελούν-
των. Καθάπερ οὖν ἐν τῷ γραφεῖν ἅπασι ἐπι-
σθίντες μηχανικῶς, ὡς εἰπεῖν, ἐργαζόμεθα
μετὰ ταῦτα, πάνυ δὲ στοιχεῖον πρὶν ἢ σα-
φῶς τῇ ψυχῇ παραστῇ διακρίναται τοῖς
δακτύλοις ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ, κατὰ ταῦτα
ποιούμεν καὶ λέγοντες. Κατορθοῦται δὲ καὶ
τούτο τὸ κατ' ἀρχὰς ῥήμα καὶ βροδῶς, ὡς
ἔστιν ἰδεῖν ἐν τοῖς νηπίοις καὶ τοῖς ξένοις
ἰδιώματι τὸ πρῶτον ἀρχαίως μαθεῖν. Ἐκ-
καλοῦσι γὰρ οὗτοι λέξιν πᾶσαν ἰδίᾳ, συνει-
δότες καὶ στοιχαζόμενοι βουλήσει τῆς ἀπαγ-
γελίας, ὅτε ὁ νηπιόθεν ἢ ἐπὶ πολὺ τῇ γλώσ-
σῃ χρησάμενος ῥηδῶς πάνυ καί, ὡς εἰπεῖν,
αὐτομάτως τὰς λέξεις ἐκφραζὼν ἐκκαλεῖται
τινὲς τότε μόνον ἐκ προκρίσεως καὶ συνειδή-
σεως ἢ τύχῃ τινὸς ὀνόματος ἐπιληρημένους
ἢ ὅν ἀκούοντα βούληται σπουδαίον τι καὶ
λόγου ἕνεκα τὸν νοῦν προσέχειν. Συμπίπτου-
σι μὲν οὖν οὗτοι ὡς τὰ πολλὰ νοήματα καὶ
λέξεις ἐν τῷ λέγειν, εἰσὶ δ' οὐ ταῦτά τι· τοῦ

1) Ἀριστοτ. περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως. 1.

2) Ὅταν αἱ τῆς ἐνέργειας τοῦ ὅρασιος καὶ ἄλλα
μαῖ ἔννομα κατὰ τὸν ὄρατον ἐντέλει ἡμετέραν,
αἱ λέξεις ἑαυτοῖς ἀνδρα κτλ. παρίσταται τῇ ψυ-
χῇ ἐπὶ τῇ ὡς ἀληθῶς ἀπαγγέλλονται μετὰ βουλή-
σιν καὶ νόμον. Ὅτι τὰ τὰ εἰδικὰ ταῦτα μέλλουσιν ἐνεκα
σπουδῆς εἰς φανερὴ ἀπαγγελλόμενης μεταβάλλει
πολλὰς λέξεις γινώσκει δ' ἐν τῇ ἰσως παρὰ.

3) Περὶ ψυχῆς Γ, 7, 8, καὶ Περὶ μνήμης καὶ
ἀναμνήσεως 1.

4) «Ἡ δὲ μνήμη καὶ ἡ τῶν νοητῶν οὐκ ἔστιν
φαντάσματός ἐστιν. . . . ἔστι μνημονεύειν καθ' ἑαυ-
τὴν ὅσα ἐστὶ φαντάσι, κατὰ συμβῆλιν δὲ ὅσα μὴ
ἔστι φαντάσις. » Ὁ αὐτὸς περὶ μνήμης καὶ ἀνα-
μνήσεως 1.

1) Ἡ τῶν νοημάτων ἐν τῇ λέξει εἰς λέξεις με-
ταβολὴ ὅσων ὅσων τῶν νοημάτων καὶ ἔστιν ἡ τῶν
εἰς γράμματα παρὰ τοῖς νοημασίν περὶ ὧν εἰσὶν ὁ
λόγος ἀπὸ τῶν νοημάτων. Συμπίπτουσι μὲν οὖν οὗτοι
ὡς τὰ πολλὰ νοήματα καὶ λέξεις ἐν τῷ λέγειν, εἰσὶ δ' οὐ
ταῦτά τι· τοῦ

«Coram verba licet, manus est in operibus illis
noodum linguae suae, dextra per aliam»

ἄπειρ ἐν εἰς καθ' ἑαυτῶν:

ἡμετέρας περὶ τῶν νοημάτων, ὅσων τῶν νοημάτων
ἐπὶ τῶν νοημάτων, καὶ τῶν νοημάτων περὶ τῶν νοημάτων.

2) Ἡ τῶν νοημάτων μεταβολή.

γὰρ νοήματος ἔστιν ὅτε παρόντος, οὐκ ἀκούσθαι παρούσης ἢ λέξις δι' ἀσθενείαν ἢ ἄλλῃ αἰτίαν καὶ τάναπαλιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν πολλὰς γινόμενον φύσιν ποιεῖ, καθ' ἃ φησιν Ἀριστοτέλης¹, ἢ δὲ τάξις, ὡς εἰκέν, οὐχ ἥκιστα συμβάλλεται πρὸς τὸ ῥηδίως ὁ τι δηποῦν² κατατείνῃ ἢ νοεῖν, ἐκ τούτου καὶ οἱ τὰ νοήματα συννότατα τῇ ψυχῇ ταῖς λέξεσι παραστήσαντες, ἰάν καὶ κατ' ἀρχὴν τινα ταῦτα συνειμμεῖ³ διακοσμήσασιν, εὐχερέστερον ὡς τὰ πολλὰ διακρίνονται καὶ πιθανότερον· ἡ γὰρ ἐν τῇ διανοίᾳ συγχὴν παρέστασις, ἐν τάξει τινὶ γινώσκοντι, γινώσκοντι τὰ πολλὰ βεβαίαν, ὅσα τις οὐ οἶδε, τοῦτο καὶ ῥηδίως, ὥσπερ εἰκόσ, ὅταν λέγῃ, καὶ σαφῶς ἀπαγγέλλειν δύναται⁴. Τισαῦτα δὲ καὶ περὶ τούτων.

Σύγκειται μὲν οὖν ἡ γλῶσσα, καθάπερ εἰρημένη, ἐκ φωνῶν, νοημάτων οὐσῶν συμβόλων⁵. Διχῶ δὲ τοῦ συμβόλου λεγομένου, φύσει ἢ κατὰ συνθήκην, (φύσει μὲν οἷον ἀστραπὴ βροντῆς ἢ αἰδοῦς ἐρυθρίμα, κατὰ συνθήκην δ' οἷον τὸ μὲν λευκὸν εἰρήνης ἢ χαρᾶς, τὸ δὲ μέλαν συμφορᾶς καὶ τὰ τοιαῦτα), ὅλῳ ὡς οὐκ εἰσὶν αἱ φωναὶ πᾶν φύσει πλήν ὀλιγίστων ἰσως, ὅσαι προεληλυθέναι δοκοῦσιν ἐκ τῆς καλουμένης ὀνομαστικῆς· εἰσὶ γὰρ αἱ τοιαῦται φύσει τρέποντιν⁶· τὸ γὰρ φύσει συναρῶν ὑποτίθῃσιν οἰανδὴ κατὰ φύσιν ἐν τῷ συμβόλῳ πρὸς ὃ σημαίνει εἶδωεν, ἢ τὴν αὐτὴν ἀμφοτέρων ἐχόντων αἰτίαν, ὥσπερ ἀστραπὴ καὶ βροντὴ, ἡ θετικέρου θέτερον. Τῶν δὲ φωνῶν, ὡς νῦν ἔχουσιν, οὐδεμιᾶ δὴλον ὅτι τοῦθ' ὑπάρχει πλήν τῶν ἐκ μιμήσεως ἡχῶν ἢ ψήφων ἢ τῶν αἰσθημάτων τινα καὶ πάθη ψυχῆς ἐμψανουσῶν, τῶν καλουμένων ἐπιφωνημάτων. Νοήματα δ' ἔστιν εἰκόνας ἐν τῇ ψυχῇ νοηταὶ τῶν ὄντων. Ἐπεὶ δὲ τῶν ὄντων ἐστὶ τὰ μὲν ἐν ἡμῖν (οἷον ἐννοιαί, παραστάσεις, ὀρέξεις, αἰσθητά), τὰ δ' ἔξω, τῶν μὲν ἐν ἡμῖν αὐτῶν πως ἀντικαθεκόμεθα τῷ συνειδῶτι, τῶν δ' ἔξω τοῖς αἰσθητηρίοις. Τῶν δ' αἰσθητηρίων παριστάτων ἡμῖν, ὡς εἰκόσ,

τὰ ἐκτός οὐχ οἷα τυγχάνει καθ' ἑαυτὰ καὶ κατὰ φύσιν, ἀλλ' οἷα πέφυκέν τε καὶ δύναται παριστάναι, δῆλον ὡς οὐδέποθ' ὀρώμεν ἢ ὀλως αἰσθανόμεθα τῶν πραγμάτων, οἷα περ ὄντως ἐστίν, ἀλλ' οἷα ἐκείνοις παρίσταται, τοιαῦτα καὶ δοκεῖ καὶ πεπίστευται τοῖς γούν ἀπαιδεύτοις εἶναι. Ἔστιν ἄρ' ἡμῖν ἐκ τούτων τὰ αἰσθητά συμβολὰ τινα φύσει τῶν ἐξωθεν ἐφ' ἡμᾶς ἐνεργειῶν ἡ ὥσπερ λέγουσιν νῦν ἐπιδόρσεων, ὅ δ' ἐρυθρὸν καλούμεν ἢ κυανῶν ἢ λευκὸν ἐν ἡμῖν ὑπάρχον σημεῖον ἔστιν, ὡς φασιν οἱ φυσικοί, δονήσεων αἰθέρος ὠρισμένων, αἱ ταρασσουσι τὸν ἀμφιεληστροειδῆ καλούμενον χιτώννα. Τὸ δ' αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν ἡ ψήφων καὶ τῶν ἄλλων ἐν ἡμῖν αἰσθημάτων.

Ἐπεὶ δ' ἡμῖν ἐξ αἰσθημάτων οἷον ὅλης γίνεται τὰ νοήματα, συμβολὰ δ' ἔστιν εἰκόνα, καθάπερ ἐρεθιστὴ, κινήσεων ἡ δονήσεων αὐτόμην, ἐστὶν ἄρα καὶ τὰ νοήματα συμβολὰ τινα νοητά· τὰ δ' ὀνόματα συμβόλων συμβολὰ κατὰ συνθήκην· ἄλλο τι γὰρ ἂν εἰδῆλον καὶ ἄλλο μὴ κατὰ συνθήκην ὅσῳ συννημένα πράγματι· πρὸς αὐτὸ νόημα, πρὸς ὃ νῦν συμβόλῳ χρῶμεθα, τὸ ἐρυθρόν, ἔχεν ἂν τὸ λευκὸν καὶ τάναπαλιν, οὐδὲν, ὡς εἰκόσ, διαφέρειν εἰ τι λευκὸν ἢ κυανῶν καλοῖτο, μυθεμίας τοῦτο συνθήκης ὀρεξούσης. Γενομένου δὲ ποτε τούτου, φύσει ὡς γίνεται τὸ κατὰ συνθήκην ἀνὰ χρόνον ὑπὸ τοῦ θεοῦ⁷· ἐμποιεῖ γὰρ ἔξιν. Ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει καὶ τὴν ἐπιχώριον φωνὴν εἶναι φύσει τρέποντιν ἀνὰ τῷ λαλοῦντι, ταῦτα τὰ πρῶτα καὶ ἐπὶ πολλὴ τῆς νόησεως καὶ τῆς ἀπαγγελίας γενομένης καὶ τρέποντιν συμπερίεστις· διὸ καὶ τῆς βουλήσεως ἐκλιπούσης (ὥσπερ ἐν θυμῷ ἢ ἐν ἀνείρασιν) ἡ μειωθεῖσιν, ἐκείνη διὰ τὸ ἔθος ὡς τὰ πολλὰ κρίνονται χρωμάτων.

Ἐξ οὖν τῶν εἰρημένων οὐσα συνθήκη⁸ τινὶ τὸ κατ' ἀρχὰς ἡ γλῶσσα, φύσει πως ὥστερον ἐγένετο διὰ τὸ ἔθος· ἅτε δὲ κατὰ συνθήκην γενομένου, οὐδεμίαν ἐχόντων πρὸς τὰ πράγματα φύσει συνφέρειαν τῶν ὀνομάτων, δῆλον ὡς οὐδὲν αὐτὸν ἀπαγγέλλειν τὸ τί τῶν πραγμάτων οὐδ' ἔστιν ὅλως εἰδέναι τοῖς

1) Περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως. 2.

2) Τὸ κατὰ ῥῥον ἢ χρόνον ἀνέγνω, τὸ θέμενον ἢ τὸ ἐκάντων. Ἐπὶ δὲ γένος ἢ εἶδος· ἰδὲ Ἀριστοτ. ἐν τῷ ἀνωτέρῳ.

3) Τούτῳ δ' ἐστὶ τὸ πᾶν βητέρον συνετελέχθαι, τὸ πολλὰς ἐν τάξει τινὶ καὶ κόσμῳ τὴν ἐπὶ ῥῥόμενα τῇ διανοίᾳ παραστήσαι.

4) Ἀριστοτ. Περὶ αἰσθήσεως. 1.

1) Ἀριστοτ. Περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως. 2, καὶ Πητορ. Α. 11: «τὸ εἰσθελεῖν ὥσπερ περικλεῖ ῥῥη γίνεταί· ὅμοιον γὰρ τι τὸ εἶδος τῇ φύσει.»

2) Καλὸν δὲ συνθήκην εἰναῖα τὴν ἐκ τοῦ ἀφαινοῦ καὶ σιγῇ γινόμενῃ, ἐφ' οἷς ῥῥεται τὸ πρῶτον ἢ κεινομένη.

ὁνόμασιν οὐδὲν ὅτι μὴ τινὰς ἀναφορὰς ἐν συμ-
βόλοις· ἔδοξε γὰρ τις εἰπὼν οὐδὲν ἰδὴλωσε
μᾶλλον ἢ τι τῶν ἐκτὸς ἐκ θυοῦν ἑτέρων,
ὥσπερ ἡ χημεία διδάσκει, συγχεόμενον, καί
ταῖς μὲν ὀφείσι τοιάνδε τιν' αἰσθησὶν ἱμοῖου
πρὸς τὸ φῶς, τῇ δ' ἀκοῇ τοιάνδε τιν' ἑτέραν
διὰ τοῦ αἵματος, ἐπειδὴν κινῆται, τῇ δ' ἀφῇ
καὶ τῇ γεύσει πάλιν ἑτέραν, ὥστε λόγων ἢ
ἀναφορῶν τι σύνολον ἦν εἶναι τὴν τοῦ ἑδα-
τος ἔννοϊαν. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ χρυσὸν τις
εἰπὼν ἡ σιδήρον ἀναφορὰς τινὰς ἰδὴλωσε
τῶν ἐκτὸς τινος πρὸς ἡμᾶς ἦτοι τὰς ἡμετέ-
ρας αἰσθησεις ἢ πρὸς τὸ φῶς ἢ πρὸς ἄλλα
στοιχεῖα· τῇ μὲν γὰρ χροῖ· τῇ τοῦ χρυσοῦ
γινώσκοντες οἷας ἦμιν ἀποπέμνει κατ' ἀνά-
λκτιν ἄκτινας, τῷ δὲ βάρει τὴν πρὸς τὸ
σῶμα τὸ ἡμῖν ἄνθρωπον, καὶ τοῖς ἄλ-
λοις ὀφθαλμοῖς ἑτέροις τινὰς τοιοῦτους λό-
γους· ἔδοξε δ' ὅμως αἱ γνώσεις ἡμῶν εἶναι
συμβολικαί τινες ὅσαι μὴ τῶν ἐν ἡμῖν (οἷα
γὰρ εἰσι τὰς ψυχὰς, τοιαῦτα δὲ πῶς καὶ παρὸς τα-
ύτα) καὶ τῶν μαθηματικῶν καλούμεναι.

Πολλὸν μὲν οὖν ἂν τις ἐπικαλέσαιο συγ-
γραφεῖον εἰς ταῦτα τὴν μαρτυρίαν εἰς ἐπι-
θεταῖσιν ὧν ἐβλήθησαν εἰς ὁμοίαν, ἀρκέτω δ'
ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι δοῦναι ἐν αὐτῷ μνημο-
νεύσαι περὶ ταῦτα φιλοσοφῆσθαι, τοῦ μὲν
Γερμανοῦ, τοῦ δὲ Γαλάτου, Δ' γ' ὑπεργίτου

καὶ Κουρνότου, ὧν ὁ μὲν φησὶ πῶς τῶν ἀνα-
μάκτων περὶ τῆς γνωστικῆς τοῦ ἀνθρώπου
ικανότητος ὡς εἴη: «Γινώσκουν τὰ ἐκτὸς
ἀντιπρακτικὸν ἐστὶν ὅλως· ἀδύνατον γὰρ τῷ
ἀνθρώπῳ ἐξελεῖν ἐαυτοῦ. Εἰ δὲ τι οἰόμεθα
ἐκτὸς ἡμῶν ὄραν, οὐκ ὀρθῶς οἰόμεθα. Ἐξου-
τοῦς γὰρ ὁρῶμεν οὐδὲν δὲ τῶν ἐν τῇ φύσει
δυνάμεθα τῇ ἀληθείᾳ γινώσκουν ἢ αὐτοῦς
καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἡμῖν μεταβολάς· οὐ-
περ αἰσθανόμεθα, μεταβολὴ τίς ἐστιν αὐτῶν
ἡμῶν ἦτοι τι ἐν αὐτοῖς. Ἔστι δὲ καθόλου
δυσχερὲς εἰπεῖν πῶς τὸ ἔξω νοοῦμεν· οὐδὲν
δ' οὕτως ἀριθμήσας τὴν ἀνθρωπίνην ἀποδεί-
κνυσιν ὑπεροχὴν, ὡς τὸ καὶ τὴν ἀπάτην αὐ-
τὴν ἐξευρεῖν δυνήθηκα, δι' ἧς ἤθεύλετο τὸ πῶς
ἡμᾶς ἢ φύσιν φενακίσαι». Ὁ δὲ πάλιν, εἰ
μὴ τι μνήμης ἀμαρτάνομεν, ὧδε:

«Δύο τινὰς τῆς ἐπιστήμης ὑποτιθεσθαι,
διορισμὸν ἀκριβῆ τῶν γνωρισμάτων καὶ τὴν
ἐπαγωγὴν, δι' ἧς ἐκ γνωρισματος δεδομένου
συμπεριέχομεν ἕτερον, συμβαίνει τοῦτο διὰ
τὴν ἡμετέραν πρὸς τὴν φύσιν τὴν αἰσθητὴν
συνάφειαν μόνῃ τῇ ἐκτάσει καὶ τοῖς ταύτης
εἰδεῖσι, ὥς τὴν μόνην ἀληθινὴν ἐπιστήμην
εἶναι τὴν γεωμετρίαν. Ἐξω δὲ τούτων ἀντί-
μειτρων καὶ διορισμῶν ἀκριβῶν πιθανότητος
ἐπικινούμεθα μόνων.»

Τοιαῦτα δ' ἦμιν εἰρήσθω καὶ περὶ τούτων.

1) Λιχτενμέργιος (Lichtenberg) ἐν 'Δ' ὑπεργίτου
(Vermischte Schriften) T. 1, σελ. 83.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ

ΕΓΚΟΛΠΙΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ

τῆς ἐκπονηθείσης ὑπὸ τοῦ κυρίου Δημητρίου Μαργάρου.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΦΑ' συνεδρίᾳ).

Τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἀποσταλὲν μοι
πρὸς κρίσιν χειρῶν προτιθεῖται τὴν πρα-
κτικὴν διδασκαλίαν πρὸς στήθεσιν ἢ ἐπιδου-
λῶν ἀριθμητικῶν προβλήματος, καθ' ἣν περι-
πτώσιν εἰ ἐν τῷ προβληματικῷ ἐπερχόμενοι

γνώστοι καὶ γνωστοί ἀριθμοὶ πρὸς τὴν ἡμῶν
ἐκπληρώσει συνθήκας, αἵτινες ἀποστέλλονται
τὴν ἐμπορίαν.

Πλὴν ἡ ἀποφανθῶ περὶ τοῦ ποιοῦ τοῦ ἀν-
αίτης χειρῶν γράφου καὶ τοῦ σκοποῦ ἐν ἐπι-

διώκει, ἐπ'ἀνάγκης θεωρῶ ἵνα ἐν πρώτοις ποιήσω συνοπτικὴν τινα προεισαγωγικὴν ἐκθέσιν ἐπὶ τῇ ἐπιστήμῃ τῶν ἀριθμῶν.

Πάντες γνωρίζομεν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐν τῶν περιστοιχοῦντων ἡμᾶς πραγμάτων καὶ τῶν φαινομένων σχηματίζει τὰς θεμελιώδεις ἰδέας, ἐκ δὲ τῶν τελευταίων τούτων προπορεύεται τὰς ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν φαινομένων γνώσεις, πρὸς δὲ ὅτι ἡ κατ'εἶδος κατ'ἀλλήλους ταξινομήσις τῶν γνώσεων τούτων, οὕτως ὥστε ἐτοιμῶς νὰ ἐφαρμοζώμενται καὶ εὐχερῶς νὰ μεταδίδωνται, ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστήμην τῶν πραγμάτων, ἥτις ικανοποιεῖ τὴν πνευματικὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν. Οὕτω, λόγῳ χάριν, αἱ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν γνώσεις ἡμῶν ἀποτελοῦσι τὴν τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμην, ἥτις σχηματίζεται κατὰ τὴν ἐξῆς ἀλληλουχίαν τῶν ἐντυπώσεων, ὡς ποιοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τὰ τε πράγματα καὶ τὰ φαινόμενα: Γένεσις τῆς τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμης. Ἐν πρώτοις σχηματίζομεν ἰδέαν τοῦ ἀριθμοῦ εἴτε ἂν θεωρήσωμεν σύνολόν τι ἀντικειμένων, εἴτε ἂν παρατηρήσωμεν κατὰ διαδοχὴν σειρὰν τινα φαινομένων. Τούτου ἕνεκεν, ἵνα καθορίσωμεν τὰ ἐν τινι ὁματιῳ εὐρισκόμενα άτομα, ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀπαγγείλωμεν ἀριθμὸν τινα. Ἐπίσης ἵνα καθορίσωμεν τὴν ὑπὸ τινος ὁρολογίου σημειομένην ὥραν, ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀπαγγείλωμεν ἀριθμὸν τινα. Τοιουτοτρόπως ἐκ πρώτης ἀρχῆς σχηματίζομεν τὴν ἰδέαν ὅτι «ἀριθμὸς ἐστὶ παράστασις τῆς συλλογῆς» πλείστον ἀντικειμένων ἢ τῆς ἐπαναλήψεως » τοῦ αὐτοῦ φαινομένου » πρὸς δὲ ὅτι «ὁ ἀριθμὸς δύναται νὰ ᾖ καὶ συγκεκριμένος ἢ ἀσφραγισμένος.»

Ἐκ τῆς τοιαύτης ἰδέας τοῦ ἀριθμοῦ ἀμέσως ὀδηγοῦμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν ἰδέαν τῆς αὐξήσεως καὶ τῆς μείσεως, τῆς τε ἰσότητος καὶ τῆς ἀνισότητος: ἐκ τούτων δὲ τὴν ἰδέαν τῆς προσθέσεως καὶ ἀφαρέσεως μεταξὺ ἀριθμῶν, αἱ τινὲς εἰσι δύο θεμελιώδεις σχέσεις ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν. Ἐκ τῶν δύο τούτων σχέσεων ὀδηγοῦμεθα νὰ λάβωμεν γνώσιν δύο θεμελιωδῶν πράξεων, αἱ τινὲς ἐκτελούμεναι ἐπὶ γνωστῶν ἀριθμῶν παράγουσιν ἄλλους ἀγνωστους ἀριθμούς.

Διὰ τῆς πλοκῆς τῶν ἀνωτέρω δύο σχέσεων ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν προσπορίζομεθα καὶ δύο ἐτέρας θεμελιώδεις σχέσεις ὡς καὶ τὰς ἀντιστοιχοῦς πράξεις. Αἱ πράξεις αὗται εἰσιν ὁ πολλαπλασιασμὸς καὶ ἡ διαίρεσις, εἰς τὰς οποίας

καταντῶμεν ἀφ'οὗ προηγουμένως καθιερώσωμεν τέχνην τινὰ ἀντικειμένου ἔχουσαν τὴν προφορικὴν καὶ τὴν γραπτὴν ἀρίθμησην τῶν ἀριθμῶν.

Ἀκολουθῶς διὰ τῆς θεμελιώδους ἰδέας τῆς συγκρίσεως μεταξὺ ὁμοειδῶν πραγμάτων ὀδηγοῦμεθα νὰ καθιερώσωμεν τὴν μονάδα ἐκάστου εἶδους διὰ δὲ τῆς μονάδος συμπληροῦμεν τὰς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν γνώσεις ἡμῶν, ἀποκαλύπτοντες τὰς ἐπὶ τῶν ἀκεραίων, δεκαδικῶν, κλασματικῶν καὶ ἐπὶ τῶν συμμιγρῶν ἀριθμῶν σχέσεις καὶ πράξεις. Οὕτω σχηματίζομεν ἀκριβοτέραν ἰδέαν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ λέγομεν: ἀριθμὸς ἐστὶ τὸ ἐξαγόμενον » τῆς συγκρίσεως μεταξὺ δύο ὁμοειδῶν μεγεθῶν.¹⁾

Ἐκ τῆς συγκρίσεως ὀδηγοῦμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν τῆς σχέσεως διὰ δυνάμεως ἡ διὰ ῥίλης, μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν καὶ ἀκολουθῶς τὴν γνώσιν δύο ἐτέρων πράξεων ἀπολεποῦσιν τὴν ῥίθμην εἰς δυνάμεις καὶ τὴν ἐξαρτῆσιν τῆς ῥίλης τῶν ἀριθμῶν.

Διὰ τῆς κατ' ἀφαιρέσεως συγκρίσεως ὡς καὶ διὰ τῆς κατὰ διαίρεσιν προσπορίζομεθα τὴν ἀριθμητικὴν καὶ γεωμετρικὴν σχέσιν μεταξὺ τεσσάρων ἀριθμῶν, πρὸς δὲ τὴν εὐρεσιν ἑνὸς τῶν τεσσάρων τούτων ἀριθμῶν γνωστῶν ὄντων ἐκ τούτων τῶν τριῶν μόνον.

Ἀκολουθῶς διὰ μὲν τῆς κατὰ διαίρεσιν συγκρίσεως παράγομεν ἅπαντας τοὺς δυνατοὺς ἀριθμούς κατὰ πρόθεσιν γεωμετρικὴν, ἥτις ἀπὸ τοῦ μηδενὸς ἀρχομένη τείνει ἐκατέρωθεν πρὸς τὸ ἀόρητον καὶ τὸ θεοικὸν ἀπειρον. Διὰ δὲ τῆς κατ' ἀφαιρέσεως συγκρίσεως παράγομεν ἅπαντας τοὺς δυνατοὺς ἀ-

- 1) Ἐν τῇ Μαθηματικῇ Ἐπιστήμῃ ἀναφέρονται δέκα εἶδη μεγεθῶν τὰ ἐξῆς:
1. Τὰ εὐθύγραμμα μήκη.
2. Αἱ ἐπίπεδοι ἐπιφάνειαι.
3. Οἱ ὄγκοι.
4. Αἱ εὐθύγραμμοι γωνίαι.
5. Αἱ διέδροι γωνίαι.
6. Αἱ πολέδροι γωνίαι.
7. Αἱ δυνάμεις.
8. Οἱ χρόνοι.
9. Αἱ μάζαι καὶ
10. Ἡ ἕξις τῶν ὀνίων

Γεωμετρία.

Μηχανική.

Κοινωνικὴ Οἰκονομία.

Τὰ ἑξ ὑπολοίπων μεγεθῶν τὰ ἀπολλύοντα τὴν Καθαρὰν καὶ τὴν Εὐφρατισμένην Μαθηματικὴν, εἰσι πλοκαί τινες τῶν δύο στοιχειωδῶν τούτων μεγεθῶν.

МЕЧНИКОВА

ριθμούς, κατὰ πρόβον ἀριθμητικῇ, ἥτις ἀπὸ τοῦ μηδενὸς ἀρχομένη τινεῖς ἐκτιθέμεν πρὸς τὸ ἀριθμητικὸν καὶ τὸ θεωρεῖν ἀπαιροῦν τοὺς ἀριθμούς τοὺς καλούμεν λογαριθμούς τῶν προηγουμένων.

Ἐὰν κατὰ συστηματικὰν θέσωμεν τοὺς κατὰ τὸ δεύτερον εἶδος τῆς παραγωγῆς γινόμενους ἀριθμούς κάτωθεν τῶν ἀριθμῶν τῶν ὑπὸ τοῦ πρώτου εἶδους τῆς παραγωγῆς παραχθέντων, εὐκόλως ἀναγνωρίζομεν τὴν σχέσιν, ἥτις ὑπάρχει μεταξύ τῶν ἀριθμῶν, τῶν ἀποτελούντων τὸν πρώτον στοιχόν, καὶ τῶν λογαριθμῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν δεύτερον στοιχόν. Ἡ σχέση αὕτη ἐκδηλοῦται διὰ τῶν ἑξῆς τεσσάρων προτάσεων.

α') Ὁ λογαριθμὸς τοῦ γνωμένου δύο ἀριθμῶν ἰσούται μὲ τὸ ἀθροίσμα τῶν λογαριθμῶν τῶν παραγόντων.

β') Ὁ λογαριθμὸς τοῦ πηλικοῦ ἰσούται μὲ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ λογαριθμοῦ τοῦ διαιρέτου ἀπὸ τοῦ διαιρέτου.

γ') Ὁ λογαριθμὸς τῆς δυνάμεως ἀριθμοῦ τινος ἰσούται μὲ τὸν λογαριθμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, πολλαπλασιασμένον ἐπὶ τὸν ἐκθέτην τῆς δυνάμεως.

δ') Ὁ λογαριθμὸς τῆς ῥίζης ἀριθμοῦ τινος ἰσούται μὲ τὸν λογαριθμὸν τοῦ ἀριθμοῦ διαιρούμενον διὰ τοῦ δείκτη τῆς ῥίζης.

Τοιοῦτοτρόπως καθιερούται ἡ λογαριθμικὴ λεγόμενη σχέση τῶν ἀριθμῶν, ἥτις εἶναι ἡ ὑπόθεσις διὰ δὲ ταύτης ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀπλοποιήσις περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων, αἵτινες ἀνακαίνονται εἰς ἀριθμικὰ θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ ζητήματα ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν.

Μίγρως ἐνταῦθα περιορίζεται ἡ στοιχειώδης ἀναλυσίς τῶν σχέσεων καὶ τῶν πράξεων ἐπὶ τῶν ἀπλοποιήτων ἀριθμῶν, καθότι ἡ περαιτέρω ἀναλυσίς νέων σχέσεων, ἥτις αὐτὴν τῶν ὑποκταν δυσκολίαν ἀπαντᾷ, ἀντικείμενόν ἐστὶ τὸ ὑψηλότερον μαθηματικὸν ἀπολορισμῶν.

Λοιπὸν ἡ στοιχειώδης ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν μελέτη περιορίζεται εἰς τὴν ἀναλυσιν κατὰ ἀπλοποιήτων σχέσεων καὶ λογαριθμῶν πράξεων ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν διὰ τῶν θεμελιωδῶν τούτων σχέσεων καὶ τῶν λογαριθμῶν εὐκόλως προσπορίζεται ἀπειράριθμοι πλοκαὶ ἀπλοποιήτων σχέσεων καὶ πράξεων.

Τὰς ἐν λόγῳ θεμελιώδεις σχέσεις δύναμεθα νὰ παραστήσωμεν διὰ τῶν ἑξῆς συμβολικῶν ἐκφράσεων, εἰς ἃς τὸ γράμμα α παριστάνει ὥρισμένον τινὰ ἀριθμὸν, τὰ δὲ χ καὶ ψ ἀριθμούς μεταβλητούς.

1^η ζεύγος. $\begin{cases} \psi = \alpha + \chi \dots \text{σχέσις ἀθροίσματος.} \\ \psi - \alpha = \chi \dots \text{σχέσις διαφορᾶς.} \end{cases}$

2^η ζεύγος. $\begin{cases} \psi = \alpha \cdot \chi \dots \text{σχέσις γινόμενου} \\ \psi = \frac{\alpha}{\chi} \dots \text{σχέσις πηλικοῦ.} \end{cases}$

3^η ζεύγος. $\begin{cases} \psi = \alpha^{\chi} \dots \text{σχέσις δυνάμεως.} \\ \psi = \sqrt[\chi]{\alpha} \dots \text{σχέσις ῥίζης.} \end{cases}$

4^η ζεύγος. $\begin{cases} \psi = \alpha^{\chi} \dots \text{σχέσις ἐκθετικῆς.} \\ \psi = \log_{\alpha} \chi \dots \text{σχέσις λογαριθμικῆς.} \end{cases}$

Ἡ στοιχειώδης αὕτη ἔρευνα τῶν ἀπλοποιήτων σχέσεων καὶ τῶν ἀντιστοιχούντων πράξεων ἐπὶ τῶν ἀπλοποιήτων ἀριθμῶν ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον μέρος τῆς στοιχειώδους ἐπιστημολογικῆς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν σπουδῆς.

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς θεωρητικῆς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν σπουδῆς ἀποβλέπει τὴν διαχείρισιν τῶν προεκτεθέντων ὑπὸ τῶν σχέσεων καὶ πράξεων κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἀριθμητικῆς πραγματεύεται περὶ γενικῶν τινων μεθοδικῶν κανόνων, καὶ οὐς ἐπιλύονται πλείεστα ζητήματα τοῦ πρακτικοῦ βίου, τῶν ὁποίων τὰ συστατικὰ μέρη δύνανται νὰ ἐκφρασθῶσιν εἰς ἀριθμούς. Ὅθεν τὸ μέρος τοῦτο δέοντος δύναμιθα νὰ προσονομάσωμεν *Μεθόδολογίαν*.

Εἰς τὰ ἐν λόγῳ ζητήματα ζητοῦνται ἀριθμοὶ τινες, οἵτινες πρόκειται νὰ ἐκπληρώσωσι συνθήκας μὲ γνωστὰς καὶ δεδομένους ἀριθμούς. Αἱ δὲ συνθήκαι αὗται εἰσὶν ἡμετέροι, ὅταν ἐκ τῶν σχέσεων τῶν ἀριθμῶν προέρχονται, ἡμετέροι δὲ, ὅταν ἐξαπτόμεναι ἐκ τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν σχέσεως κατὰ συνθήκην λαμβάνονται.

Κυρίως ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀπλοποιήτων ἀριθμητικῶν σχέσεων περὶ τῶν ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων ἀποτελεῖ οὐκ ἐρημοκένον κλάδον τῆς τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμης, οἵτινες συνιστῶσι τὴν Κοινωνικὴν καὶ τὴν Ἐμπορικὴν Ἀριθμητικὴν. Καὶ περὶ μὲν τῆς Κοινωνικῆς Ἀριθμητικῆς ἐπὶ τοῦ παρόντος περιορίζομεθα εἰς τὸν καθορισμὸν αὐτῆς, ἡ κοινωνικὴ Ἀριθμητικὴ εἶναι ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἡμετέροις ἔχει τὴν ἀναῳρσιν τῶν ἀριθμητικῶν

1) Auguste Comte. Philosophie positive, T. IV, p. 437.

στοιχείων, οιασδήποτε φύσεως και ἂν ᾖσι, τὰ ὅποια ἐνδιαφέρουσιν ἡμῖν κατὰ τὰς κοινωνικὰς ἡμῶν σχέσεις».

Περὶ δὲ τῆς ἱμπορικῆς ἀριθμητικῆς ἐν τοῖς ἐπομένοις γενήσεται λόγος.

Τὸ ποῖόν τῆς στοιχειώδους θεωρητικῆς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν σπουδῆς κατὰ τὰ τελευταία ἐπίσημα διατάγματα τῶν ἐντελεστέρων κοινωνιῶν συνοψίζεται κατὰ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν εἰσῆς κεφαλαίων σχετιζομένων πρὸς τὴν καὶ ἡμῶς Γυμνασιακὴν παιδείαν.

ΚΕΦΑΛ. 1^{ον} Περὶ τῆς προσθέτης καὶ τῆς ὑφαπτης ἀριθμητικῆς.

» » 2^{ον} Πρόσθεσις, ἀφαιρέσις, πολλαπλασιασμός καὶ διαίρεσις ἐκκεραίων ἀριθμῶν. Χρῆσις τῶν γραμμάτων.

» » 3^{ον} Ἰδιότητες τῶν ἀκεραίων διατεριῶν.

» » 4^{ον} Περὶ μεγίστου κοινοῦ διαιρέτου καὶ περὶ ἐλάχιστου κοινοῦ πολλαπλασίου.

» » 5^{ον} Περὶ πρώτων ἀριθμῶν.

» » 6^{ον} Θεμελιώδεις πράξεις ἐπὶ τῶν κοινῶν κλασματικῶν ἀριθμῶν. Πρόσθεσις, ἀφαιρέσις, πολλαπλασιασμός καὶ διαίρεσις. Χρῆσις τῶν γραμματικῶν χαρακτῆρων.

» » 7^{ον} Θεμελιώδεις πράξεις ἐπὶ τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν. Πρόσθεσις, ἀφαιρέσις, πολλαπλασιασμός καὶ διαίρεσις.

» » 8^{ον} Θεμελιώδεις πράξεις ἐπὶ τῶν συμμιγνῶν ἀριθμῶν. Πρόσθεσις, ἀφαιρέσις, πολλαπλασιασμός καὶ διαίρεσις.

» » 9^{ον} Περὶ συνεχῶν κλασμάτων.

» » 10^{ον} Περὶ μονάδων μήκους, ἐπιφανείας, ὄγκου, βάρους, νομίσματος καὶ χρόνου.

» » 11^{ον} Περὶ δύναμεων καὶ ριζῶν. Χρῆσις τῶν γραμματικῶν χαρακτῆρων. Ἀριθμοὶ ἑκμετροί. Θεμελιώδεις πράξεις ἐπὶ τῶν ριζικῶν.

» » 12^{ον} Περὶ συντόμων ἀριθμητικῶν πράξεων.

» » 13^{ον} Στοιχειώδης θεωρία τῶν ἀρνητικῶν ποσοτήτων.

ΚΕΦΑΛ. 14^{ον} Θεμελιώδεις πράξεις ἐπὶ τῶν προσεγγιζόντων ἀριθμῶν. Θεωρία τῶν σχετικῶν σφαλμάτων. Σχέσις μεταξὺ τοῦ ἀπολύτου καὶ τοῦ σχετικοῦ σφάλματος δεκαδικοῦ τινος ἀριθμοῦ. Περὶ προβλημάτων εἰς ἃ τὰ δεδομένα καὶ τὰ ἐξαγόμενα ἐπιδέχονται ἀόριστον προσέγγισιν. Περὶ προβλημάτων εἰς ἃ τὰ δεδομένα ὡς καὶ τὰ ἐξαγόμενα ἐπιδέχονται ὀρισμένην προσέγγισιν.

» » 15^{ον} Περὶ λόγων. Περὶ ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρικῶν ἀναλογιῶν. Χρῆσις τῶν γραμματικῶν χαρακτῆρων.

» » 16^{ον} Περὶ ἀριθμητικῶν καὶ γεωμετρικῶν προσόδων. Χρῆσις τῶν γραμματικῶν χαρακτῆρων.

» » 17^{ον} Περὶ λογαριθμῶν ἐν γένει. Ἀριθμητικὴ θεωρία τῶν λογαριθμῶν. Κοινὸι λογάριθμοι.

» » 18^{ον} Λογαριθμικαὶ πράξεις. Πίνακες λογαριθμικοὶ καὶ λογαριθμικὰ ἱσχυαλῆα.

Μεθοδολογία.

» » 19^{ον} Περὶ μεθόδων. Ἀπλὴ καὶ πολλαπλὴ μέθοδος τῶν τριῶν. Περὶ τόκου καὶ τῆς ὑπαίρεσεως. Περὶ μερισμοῦ εἰς ἀντλόγια μέρη. Περὶ τῆς μεθόδου τῆς ἀναμίξεως. Περὶ συνευεγμένης μεθόδου. Περὶ συνθέτων τόκων καὶ χρεωλύτρων.

» » 20^{ον} Περὶ ἰσοδίου εἰσδήματος. Ἀσφάλεια ἐν περιπτώσει ζωῆς ἢ θανάτου. Πιθανὴ ζωὴ. Μέση ζωὴ. Πληθυσμός.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τούτου τῆς θεωρητικῆς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν σπουδῆς γίνεται ἐν Εὐρώπῃ διὰ διδακτικοῦ τινος συστήματος, τὸ ὅποτον λαμβάνει, κατὰ μέγα μέρος, ὅπ' ὅσιν τὸν μεταρρυστικὸν χαρακτῆρα τῆς ιδέας τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων. Τὸ σύστημα τοῦτο ὑπερτερεῖ κατὰ πολὺ τὰ τῶν κλασικῶν συγγραμμάτων τῆς θεωρητικῆς ἀριθμητικῆς, ἅτινα μίγαν πρότον ἐποίησαν περὶ τὰ μέσα τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἐλήφθησαν δὲ ὡς ὑπογράμμος εἰς τὴν κατάρτισιν, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ, τῶν συγγραμμάτων τῆς θεωρητικῆς ἀριθμητικῆς.

Διὰ τὸ μέλλον τὰ θεωρητικὰ τῆς ἀριθμητικῆς συγγράμματα τὰ τὴν Γυμνασιακὴν παιδευσιν ἡμῶν ἀποστέλλοντα ἀνάγκη νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνεπαρκῆ διὰ λόγους οὐ μόνον ἐπιστημονικοῦς ἀλλὰ καὶ ἐθνολογικοῦ, ὡς ἴδια ἀναπτύξει ἐν οἰκίᾳ τύφῳ καὶ χρόνῳ.

Ἐκ πρώτης ἀρχῆς διδάσκοντες νὰ θεωρῶμεν αὐτὰ ἑλλησπῆ, καθότι παρὰ τοῖς πλείους μὲν αὐτῶν ἐλλείπουσι τὰ περὶ ἀριθμητικῶν ποσοτήτων, τὰ περὶ τῆς θεωρίας τῶν σχετικῶν ὀγκωμάτων, τὰ περὶ προσεγγιζόντων ἀριθμῶν, τὰ περὶ ἰσοβίου εἰσοδήματος, τὰ περὶ ἀσφαλείας, τὰ περὶ μέσης καὶ πιθανῆς ζωῆς, τὰ περὶ πληθυσμοῦ, τὰ περὶ ἀναλυτικῆς ἐπιλογῆς τῶν ἀριθμητικῶν προβλημάτων, κτλ., παρὰ τοῖς δὲ ἐλλείπουσι καὶ αὐτὰ αἱ στοιχειώδεις γνώσεις ἐπὶ τῶν προόδων, τῶν λογαριθμῶν, τῶν ἀντοκισμῶν καὶ τῶν περὶ χρεωλυτικῆς.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεγθέντων τὴν στοιχειώδη ἀριθμητικὴν ἐπιστήμην διδάσκοντες νὰ καθορίσωμεν ἕν ἐξ ἑξῆς:

α) Ἀριθμητικὴ ἐστὶ συλλογιστικὴ ἐπιστήμη, ἥτις ἀρχομένη ἐκ τῆς ἀρχικῆς ιδέας τῆς πληθύνου, τῆς αὐξήσεως, τῆς μειώσεως, καὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀνισότητος, ἀποκαλύπτει διὰ λογικῶν συλλογισμῶν, τὰς μετὰ τῶν ἀρρηθρίμων ἀριθμῶν σχέσεις καὶ τοὺς ἰσαριθμούς κανόνες, τοὺς ὑπολογίζειν, πρὸς τοῖς τοῖς κανόνες τῆς ἀριθμολογίας ἐπὶ τῶν ἀρρηθρίμων ἀριθμῶν ὡρισμένους, καὶ πρὸς παραγωγὴν νέων ἀριθμῶν ἰσόντων τοῖς ὡρισμένοις σχέσεις μὴ γνωστοῖς ἀριθμοῖς.

Διὰ νὰ λάβωμεν ἥδη ἰδέαν περὶ τοῦ ἐννοημένου μέρους τῆς τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμης, τοῦτέστι περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῶν ἀριθμῶν ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου, ἐξετάσωμεν ἐν πρώτοις τὴν καθολικὴν νόμον ὅτις χαρακτηρίζεται τὴν ἐνέργειαν τῶν νεώτερον κοινωνιῶν.

Ἐκ πείρας βεβαίως γνωρίζομεν ὅτι χαρακτηριστικὸν τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς ἀπαυτοῦ ἐστὶ παραγωγή, καταστροφή καὶ καταστροφή.

Καταστροφή μὲν εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑπαγορευμένη πρᾶξις. Δι' αὐτῆς γίνεται ἡ συναλλαγὴ πραγμάτων, ἀξιών, ἐμπορεύματων, νομισμάτων καὶ ὑπομνημάτων. Δι' αὐτῆς ἕκαστος παραχωρεῖ πρᾶγμα ἢ ὑπερεῖσιν, ἢ τὸν ἀνταλλάξιν, ὡς ἀπολαύσας πραγμάτων σχετικῶς πλεονάζοντων ὡφελίμων.

Παραγωγή δὲ εἶναι ἡ ἀδιάκοπος ἐνέργεια τῆς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς δυνάμεως, ἣν ἐφαρμόζει ἐπὶ τῆς ὕλης ὁ ἀνθρώπος ὅπως μεταποιήσῃ, ἢ μετακινήσῃ, ἢ μεταπλάσῃ, ἢ μεταμορφώσῃ τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως διαφύλως χρησιμοποιουμένην ὕλην, καὶ τοιοῦτοτρόπως προσπορίσῃ τὴν θεραπείαν τῶν ὑπὸ τῆς ζωικῆς τοῦ φύσεως ὑποβαλλομένων αὐτῷ ἀναγκῶν. Αἱ ἀνάγκαι αὗται εἰσὶν ὁ ἱματισμός, ἡ κατωικία, ἡ τροφή, ἡ ἀτομικὴ διεκδίκηση κτλ. καὶ συνιστῶσι τὰ πρῶτα στοιχεῖα, τὰ ἐκασφαλίζοντα τὴν ἐπὶ τῆς γῆς διαμονὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Πρὸς δὲ τοῦτοις ἡ τε παραγωγή καὶ ἡ καταστροφὴ ἀποβλέπουσι τὴν ἀνάληψιν, ἐπιτέλῃ ἀμφοτέρων ἡ ἐνέργεια σκοπὸν ἔχει τὴν τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν θεραπείαν, ἥτις ἐπιτυγχάνεται ἀναλίσκομένων τῶν παραχθέντων ἢ ἀνταλλάγέντων πραγμάτων.

Ἐκ τῶν ἥδη λεγθέντων ἐπόμενον εἶναι ὅτι:

α) Ἡ ἐπὶ τῆς ὕλης πνευματικὴ καὶ σωματικὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου πρὸς παραγωγὴν πραγμάτων ὡφελίμων δι' ἐαυτοῦ συνιστᾷ τὴν ἐργασίαν. β) Ἡ ἐργασία εἶναι πνευματικὴ καὶ σωματικὴ. γ) Ἡ διὰ τῆς ἐργασίας ἀποδιδόμενη ὠφέλεια εἰς τὰ πράγματα συνιστᾷ τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ὅθεν ὁ καθολικὸς νόμος τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς ἐκδηλοῦται ὑπὸ ἀπαύστον παραγωγῆς, ἀνταλλαγῆς καὶ καταστροφῆς ὡφίμων.

Ἡ σωματικὴ ἐργασία συνίσταται εἰς τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν ὑπὸ ὀλίγου χρόνου δυνάμεως δι' ἧς ἐπιτυγχάνεται ἡ συνσωματώσις τῆς ὕλης ὑπὸ ὡρισμένου μήκους, πλάτους, πάχους ἢ ὕψους ὡρισμένου σχήματος, ὅπως ἡ βάρος, διὰ καταλλήλου ἀναμείξεως ἢ συναντικτικῆς ἢ διαλύσεως, ἢ ἀποχωρήσεως, μεταξὺ τῶν ἀνταλλομένων μερῶν τῆς ὕλης.

Ἡ πνευματικὴ ἐργασία συνίσταται α) εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων τῆς ὕλης ἢ τῆς συνθέτου ὕλης ἐξ ἧς ἀποτελεσθῆναι τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας. β) εἰς τὴν ἐξέφωσιν τῆς τιμῆς, καὶ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἐκπρόδοντος τὸ μήκος, τὸ πλάτος, τὸν πάχος, τὸ ὄψος, τὸ βάθος, ἢ τὸ σχῆμα, τὸν ὄγκον καὶ τὸ βάρος τῶν συστατικῶν μερῶν τῆς ὕλης. Οὕτω δὲ ἐπιτυγχάνεται ἀπ' αὐτῶν ἡ διέκρισις τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἀξία τοῦ προϊόντος αὐτῆς.

Οἱ ἐν λόγῳ ἀριθμοὶ προσδιορίζονται ὑπὸ πληρῆς πολλοῦ μέρους ἐκ τοῦ μήκους, τοῦ πλάτους, τοῦ πάχους ἢ ἐκ τοῦ σχήματος.

τοῦ ὄγκου, τοῦ βάρους ἢ ἐκ τοῦ χρόνου ἢ ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας, θεωρηθῇ δὲ ὡς ὅρος συγκρίσεως, τούτέστιν ὡς μονάδα. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῆς συγκρίσεως, ἐκ τῆς φύσεως τῶν συγκρινόμενων ποσῶν ἐξαρτῶμενης, μεταξύ τῆς μονάδος τοῦ εἶδους καὶ τῆς ἀντιστοίχου ποσότητος εἶναι οἱ ζητούμενοι ἀριθμοί.

Λοιπὸν, πάσης ἀνθρωπίνης παραγωγῆς ἀνάγκη ἐστὶ νὰ προηγηθῇ ἀριθμητικὴ τις πράξις, κατὰ ἑνὸς ἢ ἑττον περίπλοκος, σχετικῶς πρὸς τὸ εἶδος τῆς παραγωγῆς.

Μετὰ πεποιθήσεως ὅτι, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡ τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμη ἀποτελεῖ λογικὴν τινα στάθμην, ὅτ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἐμφανισθεῖσαν τῷ ἀνθρώπῳ, διὰ τῆς ὁποίας μόνῃς ἀπροσκόπτως δύναται νὰ βυθιμῇ τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς τὴν παραγωγὴν, τὴν καταλλεχὴν καὶ τὴν καταναλώσιν¹.

Ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἀνάγκη εἶναι νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι, ἐπειδὴ θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν ὠνομάσαμεν τὴν ἀνεύρεσιν τῶν σχέσεων καὶ τῶν ἰσορριμῶν πράξεων ἐπὶ τῶν ἀφρημένων ἀριθμῶν, ἐν γένει Ἑφηρμοσμένην Ἀριθμητικὴν θέλομεν ὀνομάσει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν λόγῳ σχέσεων καὶ πράξεων ὡς καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων ἰδιοτήτων τῶν ἀριθμῶν, ἐπὶ ζητημάτων, τὰ ὅποια προκύπτουσιν ἐκ τῆς φύσεως τῆς παραγωγῆς, τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως. Τὰ ζητήματα ταῦτα ὀνομάζονται προβλήματα εἰς τὰ ὅποια ζητοῦνται ἀριθμοὶ τινες ἔχοντες νὰ ἐκπληρώσωσι συνθήκας, σχετιζόμενας πρὸς τὸ εἶδος τῆς παραγωγῆς ἢ τῆς καταναλώσεως ἢ τῆς καταλλαγῆς.

Ἑμπορικὴν Ἀριθμητικὴν θέλομεν ὀνομάσει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σχέσεων καὶ τῶν πράξεων ἐπὶ τῶν ἀφρημένων ἀριθμῶν πρὸς ἐπίλυσιν προβλημάτων τὰ ὅποια ἰδίως ἐκ τῆς φύσεως τῆς καταλλαγῆς πηγάζουσιν.

Ἡ θεωρητικὴ ἀριθμητικὴ δέξιναι τὸν νοῦν, διαπαιδαγωγεῖ καὶ προετοιμάζει αὐτὸν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀντικειμένων ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τοῦ σχήματος, τῆς ἐκτέσεως καὶ τῆς θέσεως, ἥτις μελέτη συνιστᾷ τὴν λεγομένην ἐπιστήμην τῆς ἐκτέσεως, τούτεστι τὴν Γεωμετρίαν. Ἀκολουθῶς, διὰ τε τῆς Ἀριθμη-

τικῆς καὶ τῆς Γεωμετρίας ὁ νοῦς ἐπιλαμβάνεται τῆς σπουδῆς τῶν φαινομένων τῆς κινήσεως, ἥτις συνιστᾷ τὴν ἐπιστήμην τῶν δυνάμεων καὶ τῶν κινήσεων, τούτεστι τὴν Μηχανικὴν, ὑποδιακριμένην εἰς πλείστας ἄλλας ἐπιστήμας καὶ τέχνας. Διὰ τῶν τριῶν τούτων ἐπιστημῶν ὁ νοῦς καθοδηγεῖται εἰς τὴν μελέτην τῶν τῆς φύσεως φαινομένων, ἥτις συνιστᾷ τὴν ἐν γένει Φυσικὴν Ἑπιστήμην ὑποδιακριμένην εἰς πλείστας ἄλλας ἐπιστήμας καὶ τέχνας. Ἐντεῦθεν βλέπομεν ὅτι ἡ τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμη ἀποτελεῖ τὴν ἀφετηρίαν πάσης θεωρητικῆς καὶ Πρακτικῆς γνώσεως.

Ἦδη πρὶν ἢ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἀναζητήσιν τοῦ ποιοῦ τῆς Ἑμπορικῆς Ἀριθμητικῆς ἀνάγκη ἐστὶ νὰ ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον περὶ τὸ ἐκτελεστικὸν μέρος τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὴν ἐκτελεστικὴν ἀριθμητικὴν.

Ἐκτελεστικὴ Ἀριθμητικὴ. Ἐξ ὧν εἴπομεν βεβαίως εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν, πάντα τὰ θεωρητικὰ καὶ Πρακτικὰ ζητήματα τοῦ κοινωνικοῦ βίου, τὰ διὰ τῶν ἀριθμῶν ἐπιλυόμενα, οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ πλοκὴ τις τῶν ὑπὸ ἀριθμητικῶν πράξεων, τούτεστι τῆς προσθέσεως, τῆς ἀφαιρέσεως, τοῦ πολλαπλασιασμοῦ, τῆς διαιρέσεως, τῶν δυνάμεων, τῶν ριζῶν, τῶν ἐκθετικῶν καὶ τῶν λογαριθμῶν¹.

Ἡ ἐκτέλεσις ὅμως τῶν ἐν λόγῳ πράξεων, καθόσον οἱ ἀριθμοὶ εἰσὶ πολυπύκνῳ τὰ διὰ ζητήματα περίπλοκα, εἶναι ἐπίπονος, ἐνίοτε δὲ ἀδύνατος καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου ἀμφίβολος, καθότι τὸ ἀπλούστερον σφάλμα συνεπιφέρει ἰσφαλμένον ἐξαγόμενον. Ἐντεῦθεν ἰδούθῃ ἀφορμὴ πρὸς εἰςυρῶσιν μεθοδῶν ἀποβλεπουσῶν τὴν ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, μηδενὸς σφάλματος καὶ ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος. π. χ. ἐντὸς δευτερολέπτων τινῶν, ἢ τὸ πολὺ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν. Ἐκ τῶν μεθοδῶν τούτων συνοψίζομεν τὰς ἀκολουθοῦσας.

1) Ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ περιπτώσει ἀνάγκη νὰ συμπεριληφθῶσι καὶ αἱ ἑξῆς δύο συγκεκριμέναι σχέσεις: $\psi = (\chi \mu \iota \tau, \chi)$, ἥτις ἐστὶ σχέσηισ κυκλικὴ ἐθεῖτα, καὶ $\psi = \tau \chi$. (ἡμῖτ. = χ). Σχέσεις κυκλικῆς ἀντίστροφος. Καθότι αἱ σχέσεις (συντη. χ), $\tau \chi$. (συντη. χ), (ἐραπτ. χ), $\tau \chi$. (ἐραπτ. χ), κτλ. ἐμπεριέχονται εἰς τὰς σχέσεις (ἡμῖτ. χ), καὶ $\tau \chi$. (ἡμῖτ. χ).

1) Ὃσον ἀφορᾷ τὴν ἀριθμητικὴν τέχνην δι' ἧς ἐκαιμασθῇ ἡ ἐρευνα τῶν μελλόντων καὶ ἀγνώστων γεγονότων ἐν οὐκείῳ τόπῳ ποιήσονται τὸν λόγον.

α'). Μέρος τῶν μεθόδων τούτων ἀποτελοῦσιν αἱ σύνθετοι ἀριθμητικαὶ πράξεις.

β'). Οἱ πίνακες τῆς προσθέσεως, τῆς ἀφαιρέσεως, τοῦ πολλαπλασιασμοῦ, τῆς διαιρέσεως, τῶν δύναμεων καὶ τῶν ῥιζῶν τῶν ἀριθμῶν. Διὰ τῶν πινάκων τούτων, ἐντός ὁλίγων λεπτῶν, προσδιορίζεται ἡ ἐπίλυσις καὶ τοῦ περιπλοκυτέρου θεωρητικοῦ ἢ πρακτικοῦ ζητήματος.

γ'). Οἱ πίνακες τῶν λογαριθμῶν, τῶν τε ἀριθμῶν καὶ τῶν τριγωνομετρικῶν γραμμῶν.

δ'). Ὁ λογιστικὸς κανὼν (règle à calcul) καὶ ἡ λογαριθμικὴ κλίμαξ (échelle logarithmique). Διὰ τῶν μηχανημάτων τούτων δι' ἀπλῆς ἐξέως ἢ ἀποβήσεως τῆς ὁλοῦ, τῆς κλίμακας ἢ τοῦ κανόνος, οἱ μὲν ναυτικοὶ ἐκτελοῦσιν εἰς τινα λεπτά τὰς ἀριθμητικὰς πράξεις, τὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ἀποδίδουσιν τὴν διακανόνισιν τῆς πορείας τοῦ πλοίου. Τὰ προβλήματα ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπιπέδου ἐπιπλευσίν, εἰς τὴν λοφωρομετρὴν ἐπιπλευσίν, εἰς τὴν παραλλήλων ἐπιπλευσίν, εἰς τὴν μέσον πλάτους ἐπιπλευσίν, εἰς τὴν Μερκατορίου ἐπιπλευσίν, εἰς τὴν σύνθετον ὁρίαν, εἰς τὴν πλάγιαν ἐπιπλευσίν καὶ εἰς τὴν ἐπιπλευσίν διὰ βρυμάτων.

Οἱ δὲ μηχανικοὶ, τοπογράφοι, ὁδοποιοί, γεωμέτραι καὶ λοιποὶ ἐκτελοῦσι τὰς ἀριθμητικὰς πράξεις τῶν περιπλοκυτέρων προβλημάτων ἐντός δευτερολέπτων τινῶν.

Ἡ λογαριθμικὴ κλίμαξ ἀποτελεῖ τὸν ἀντελιστικὸν μέρος τῆς Ταχυμετρίας· δι' αὐτῆς ἐκτελοῦνται, ἐντός τινων δευτερολέπτων αἱ δεικνύμεναι ἀριθμητικαὶ πράξεις ὑπὸ τῶν ἐξῆς τεσσάρων θεμελιωδῶν τύπων τῆς Ταχυμετρίας.

$$\begin{aligned} A &= \Gamma \times \text{χιλ.}^2 \phi, \\ X &= A \times \text{χιλ.} \theta, \\ \Delta &= A \times \text{συνκ.} \theta, \\ Y &= A \times \text{συνερ.} \phi - u. \end{aligned}$$

Εἰς τοὺς τύπους τούτους τὸ Α ἐκκράζει τὴν ὀριζόντιον ἀπόστασιν μεταξὺ δύο ἐπὶ τῆς γῆς σημείων. Εἰς ἕν ἐκ τῶν σημείων τούτων στρέφεται ὀριζόντιος τὸ κέντρον τοῦ ταχυμετρίου¹⁾, εἰς δὲ τὸ δεύτερον σημεῖον

στρέφεται κατακόρυφος τὸ φθγγόμενον ὀψόμετρον.

Εἰς τοὺς τύπους τούτους τὰ γράμματα εἰχουσι τὴν ἐξῆς σημασίαν:

τὸ Γ ἐκκράζει τὰς ὑποδιαίρεισις τοῦ ὀψομετρίου τὰς διαχωριζόμενας ὑπὸ τῶν δύο ἀκροτελευταίων ἀραχναίων νημάτων τῆς διόπτρας τοῦ εργαλείου.

τὸ Υ ἐκκράζει τὸ διαχωριζόμενον ὄψος ἅνω τοῦ ἰδάρους καὶ ἐπὶ τοῦ ὀψομετρίου, ὑπὸ τοῦ ὀπτικού ἄξονος τῆς διόπτρας.

τὸ θ ἐκκράζει τὴν ὀριζόντιον γωνίαν, τοῦτέστι τὸ ἀζιμούθι. τὸ ϕ τὴν κατακόρυφον γωνίαν.

Αἱ συντεταγμέναι ἀναγινώσκονται διὰ τοῦ κλίμακος ἐπὶ τῶν δύο κλίμακων τοῦ εργαλείου.

τὸ Α ἐκκράζει τὴν ὀριζόντιον ἀπόστασιν δύο ἐπὶ τῆς γῆς σημείων.

ἐκκράζουσι τὰς ὀρθογωνίους συντεταγμένας τοῦ σημείου εἰς ὃ στρέφεται τὸ ὀψόμετρον, αἵτινες ἀναφέρονται ὡς πρὸς τὴν μεσημβρινὴν γραμμὴν, τὴν ἐπὶ αὐτῆς καθέτουν καὶ ὡς πρὸς τὸ ὀριζόντιον ἐπίπεδον τοῦ ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ εργαλείου διερχόμενον.

Διὰ τοῦ λογιστικοῦ κανόνος πᾶς τις δύναται ἐντός δευτερολέπτων τινῶν νὰ ἐκτελέσῃ πολλαπλασιασμὸν, διαίρεσιν ἢ νὰ προσδιορίσῃ τὴν δύναμιν ἢ τὴν ῥίζαν δεδομένου νῦντος ἀριθμοῦ.

ε'). Οἱ πίνακες τῆς χωρητικομετρίας, τῆς ὄψεως, τῆς ὕδραστατικῆς, τῆς ναυτικῆς, τῆς αἰσθητικῆς, τῆς ἀτμομηχανικῆς, τῆς βιομηχανικῆς μηχανικῆς, τῆς κλιματολογίας, τῆς μετεωρολογίας, τῆς πυροβολικῆς, τῆς μηχανικῆς φωνῆς, τῆς κηλογραφίας, τῆς ταχυμετρίας, τῆς ἀστρονομίας κτλ.

ς'). Οἱ νεώτεροι ὀψομετρικοὶ πίνακες, ὧν χρῆσιν ποιοῦνται οἱ ναυτικοὶ, οἱ μηχανικοὶ καὶ οἱ ὁδοποιοὶ καὶ γεωγράφοι καὶ οἱ γεωμέτραι πρὸς μέτρησιν τοῦ ὅλμου τῶν ὀρίων δι' ἀπλῆς παρατήρησεως τοῦ ὀψομετρίου καὶ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Οἱ ἐν λόγω πίνακες βάσιν ἔχουσι τὸν τύπον τοῦ Lamond καὶ τοὺς συντελεστοὺς τοῦ Ramond. Ἐκκράζουσι δὲ πᾶς τιμὰς τῆς ἐξῆς ποσότητος:

1) Βλ. Π. Γεωμετρ. Θεωρ. Πρακτ. καὶ Ἐργασίαν ὑπὸ Γ. Α. Δουκαδάου, Μπ. Β. σελ. 174, 176, 180 καὶ 277.

$$1 = 18382. \log. \frac{762}{B} + \frac{1}{\alpha} \left(18336. \log. \frac{762}{B} \right)^2$$

Εἰς τὴν λογαριθμικὴν ταύτην ἔκφρασιν τὸ γ ἐκφράζει τὸ ζητούμενον ὕψος, τὸ α τὴν ἀκτὴνα τῆς γῆς καὶ τὸ B τὸ ὕψος τῆς βαρομετρικῆς στήλης. Συνήθως αἱ παρατηρήσεις γίνονται διὰ τοῦ ἀερολπίου βαρομέτρου.

ζ'. Τὰ λογιστικὰ μηχανήματα (machines à calculer). Ταῦτά εἰσι διαφόρου συστήματος καὶ πολυποικίλα διὰ τοῦ τοῦ κυρίου Tomas λ. χ. ἐκτελεστοὶν πολλὰ ἀριθμὸς ὀκταψήριου ἀριθμοῦ ἐπὶ ὀκταψήριον ἐντὸς 18 δευτερολέπτων ἐκτελεῖται δι' ἡλεκτρικὰς δεκαεξαψήριου ἀριθμοῦ διὰ ὀκταψήριον ἐντὸς 24 δευτερολέπτων ἐξάγεται ἡ τετραωνική ρίζα δεκαεξαψήριου ἀριθμοῦ εἰς διὰ σπινθηρίων ὀλιγώτερον ἐνὸς λεπτοῦ. Τὴν διαχειρίσιν τῶν μηχανημάτων τούτων δυνάμεθα νὰ ἐμπιστευθῶμεν καὶ εἰς τὸν ἀπλοῦς ἐργάτην.

η'. Ὁ μηχανικὸς μετρητής (compteur mécanique). Διὰ τοῦ ὀργάνου τούτου γίνεται ἡ ἀπαιρέσις εἰς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν περιστροφῶν, ἃς ποιεῖ ὁ βέλος κινουμένης μηχανῆς, εἰς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν περιοδικῶν κινήσεων, ἃς ποιεῖ κινήτηριον ὄργανον μηχανῆς τινος. Τὰ ὄργανα ταῦτά εἰσι πολυποικίλα, ἐν δὲ τοῖς ἐργαστασίοις καὶ τοῖς τεχνουργείοις ἐπέχουσι τύπον ἀγρόπνου καὶ ἀξιοπύστου ἡλεκτροῦ.

θ'. Τὰ ἐμβοδομέτρια (planimètres). Τὰ ὄργανα ταῦτά εἰσι πολυειδῆ δι' αὐτῶν ἀντικαθίσταται τὸ λογιστικὸν μέρος τὸ ἀποβλέπον τὴν μέτρησιν τῶν ἐπιπέδων ἐπιφανειῶν.

Ἡ διὰ μηχανικῶν ὀργάνων ἐκτέλεσις τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων σκοπὸν ἔχει τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἐξαγορευμένων, τὴν οἰκονομίαν τοῦ τοῦ χρόνου καὶ τῆς δαπάνης, καθόσον ἀπορῇ τὴν ἐκτέλεσιν κολοσσαίων ἔργων μεγίστης διαρκείας κτλ. Διὰ τοιούτων ὀργάνων ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ διασώζεται καὶ τοὺς μὲλλον ἀγροικοῖς ἐργάτας δυνάμεθα νὰ μετασχηματίσωμεν εἰς ἐπιδεξιούς λογιστάς.

ὑπὸ διδακτικὴν ἑποψίαν, τὸ ἐκτελεστικὸν μέρος τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων κατὰ μέγα μέρος χωρίζεται εἰς τὰ παρ' ἡμῶν ἐκπαιδευτήρια τὰ τὴν πρώτην παιδείαν ἀποβλέποντα· καθότι εἰς τὸ τέλος τριῶν ἐτῶν μόλις οἱ μαθηταὶ εἰσιν εἰς κατάστασιν νὰ ἐκτελέσωσιν ἀπρόσκοπτος τὰς τέσσαρας θεμελιώδεις πράξεις τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν καὶ τῶν δεκαδικῶν κλασμάτων!

Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ. Ἐπειδὴ αὕτη σκοπὸν ἔχει τὴν ἀναζήτησιν τῶν διαφορῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς καταλλαγῆς παράγονται, ἐπόμενον εἶναι, διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐπιστήμης ταύτης, νὰ ἐρευνήσωμεν τὴν φύσιν τῆς καταλλαγῆς.

Εἰπομεν ὅτι ἡ καταλλαγὴ εἶναι ἡ συναλλαγὴ ἀξιών παραγομένων διὰ τῆς ἐργασίας· πρὸς διευκόλυνσιν ὅμως τῆς καταλλαγῆς ὡς πρῶτον ὄργανον ἀπὸ κοινῶν ἐγένετο παραδεκτὸν τὸ νόμισμα, τὸ ὅποιον ὡς μέτρον τῶν ἀξιών καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν χρῆσιν οὐδεμίαν παρέχει δυσχείριαν οὐδὲ ἐπαισθητὴν ἀνόμενοις ὑφίσταται, ἐκπράζει δὲ ἴσῃ ἀξίαν τῆς λαμβανόμενης ἢ διδομένης ἀξίας εἰς εἶδῃ.

Ἡ καταλλαγὴ σύγκειται ἐκ δύο πράξεων, τούτέστιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πωλήσεως· καὶ διὰ τῆς μὲν διδομένης πράξεως, τούτέστιν ἀξίαν, καὶ ἀγοράζομεν νόμισμα, διὰ τούτου δὲ ἀγοράζομεν τούσας ἀξίας ὅσων ἔχομεν ἀνάγκην. Ἡ καταλλαγὴ ἐνεργεῖται εἰς εἶδῃ ὅταν ἀνταλλάσσονται πράγματα πρὸς πράγματα ἢ πηρεῖα πρὸς ὑπηρεσίας· γίνεται δὲ ἄμεσος, ὅταν μετολαβῇ εἰς τὴν δόσιν καὶ τὴν λήψιν τὸ νόμισμα ὡς στάθμην ἀνταλλαγῆς.

Πόσας ἀγοροπωλητικὰς προϊόντος τινὸς ἀνάγκη ἐστὶ νὰ προσηλθῇ ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀξίας τοῦ προϊόντος· ἡ ἀξία ὅμως αὕτη, ἣν ἀποκαλοῦμεν ἀρχικὴν ἀξίαν, βεβαίως ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν δαπανῶν τῆς παραγωγῆς, αὐτὰι δὲ ἄμεσον σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὰς διαστάσεις τοῦ προϊόντος, ἢ πρὸς τὸ σχῆμα, πρὸς τὸν ὄγκον ἢ πρὸς τὸ βάρος τῆς ὕλης ἐξ ἧς συνίσταται· πρὸς δὲ καὶ πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς παραγωγῆς, τούτεστι πρὸς τὸν χρόνον. Ἐντεῦθεν προκύπτουσι τὰ περὶ ἐκτιμήσεως προϊόντων ζητήματα τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς, τὰ ὅποια σχετίζονται πρὸς τὰ διάφορα συστήματα τῶν μονάδων τῶν μέτρων, τῶν σταθμῶν, τῶν νομισμάτων καὶ τοῦ χρόνου, ὧν τοιοῦνται χρῆσιν τὰ διάφορα ἔθνη.

Κυρίως τὰ περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν ἀποτελοῦσι κύριον θέμα τῆς κοινῆς ἀριθμητικῆς.

Παρατηροῦμεν πρὸς τούτους ὅτι κατὰ τὴν ἀνταλλαγῇ, ἐπειδὴ ἐκαστὴ ἀγορὰ εἶτε πώλησις προϊόντος τινὸς γίνεται ἐπὶ τῇ βῆσει συμπεριλαμβανόμενης ἀξίας μιᾶς ἢ περισσοτέρων μονάδων ἐξ ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἐκ-

περασμένη ή ποσότης του εμπορεύματος, έπεται ότι ή συμπεριλαμβανή τιμή είναι ή απλή ή περιεκτική. Είς την πρώτην περιπτώσιν ορίζεται ή αξία της μονάδος, είς δε την δεύτεράν ή αξία των τόσων μονάδων, συνθήκας των 100 ή των 1000 μονάδων. Έντείνον λαμβάνουσι την άρχήν τή περί άγοροπωλησίας προϊόντων ζητήματα της εμπορικῆς ἀριθμητικῆς.

Τά ζητήματα ταῦτα ἐπιλύονται ή διά πολλαπλασιασμοῦ ή συνάμα διά τοῦ πολλαπλασιασμοῦ καί της διαιρέσεως.

Ἐπίσης ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ διακρίνονται δύο τινά, τοῦτέστιν ή προσφορά καί ή ζήτησις. Προσφορά μὲν είναι ή παραγωγή, ἥτις χορηγεί τήν πρὸς ἀνταλλαγὴν ὕλην καί ὀφείλει τὴν ἀρχικὴν ἀξίαν τῶν προϊόντων, ἐκπαινωμένη ἐκ τῶν δαπανῶν τῆς παραγωγῆς. Ὅθεν ή προσφορά ὀφείλει τὴν ἀξίαν τοῦ προϊόντος.

Ζήτησις δὲ είναι ή ἀνάγκη, ἥτις ὡς φαινομενικῶς τις ἀνταγωνισμὸς προσπαθεῖ ν' ἀνταλλάξῃ τὸ παραχθὲν προϊόν ὑπὸ τοῖς ὅροις οὐχί τῇ προσφοράς, ἀλλὰ τῆς μεγάλης ή μικρῆς ἀνάγκης καὶ χρησιμότητος. Ἐν τῇ διαμέτρῃ, οὕτως εἶπεν, ταύτῃ καρτερικὸς ἀνθίσταται ὁ παραγωγὴν, ὥπως μὴ ἀνταλλάξῃ τὸ προϊόν του κάτω τῆς ἀρχικῆς τιμῆς· ἐπίσης δὲ ὁ ἀναλωτὴς ἀπέρχεται ὅταν δύναται ὥπως μὴ ὑποκύβῃ εἰς τὰς αἰτήσεις τοῦ παραγωγῆς. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαμέτρῃς ταύτης είναι ή ἐκ τῆς ἐπιμονῆς συκῆτις ἀμφοτέρωθεν ἐκκοπτομένη τιμή, ἥτις ἐκείνη γίνεται γνώμων τῶν ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ διαπραγματευόμενων λέγεται ἀνταλλακτικὴ ή ἀγοραία τιμή¹.

Τούτου τινέτος, ἐπειδὴ ορίσεται πάντοτε ἀριθμητικῶς τις διαφορά, εἴνεκε τοῦ καθολικοῦ νόμου τῆς προσφοράς καί τῆς ζήτησεως, μεταξύ τῆς ἀρχικῆς καί τῆς ἀνταλλακτικῆς τιμῆς, ἐντείνον προκύπτει τὸ λεγόμενον κέρδος ή ζημία.

Κέρδος μὲν λέγεται ἂν ή ἀνταλλακτικὴ τιμή ᾖναι μεγαλύτερα τῆς ἀρχικῆς· ζημία δὲ, ἂν ή ἀρχικὴ τιμή ᾖναι μεγαλύτερα τῆς ἀνταλλακτικῆς. Ἐντείνον γινώσκονται τὰ περί ἀγοροπωλησίας τοῦ κέρδους καί τῆς ζη-

μίας, τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς ζητήματα. Λογίζεται δὲ τὸ κέρδος ή ή ζημία ἐπὶ τῶν 100 μονάδων ἐξ ἐκείνων εἰς ἃς εἶναι ἐκπαρασμένοι τὸ προϊόν. Ὅθεν τὰ ζητήματα ταῦτα ἐπιλύονται διά τοῦ πολλαπλασιασμοῦ καί τῆς διαιρέσεως.

Πρὸς τοῦτοις, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν περιπτώσιν τῆς ἀνταλλαγῆς, καθ' ἣν τρίτον ἄτομον μεσολαθεῖ ὥπως διευκολύνῃ τὴν μεταξὺ δύο ἁτόμων ἀνταλλαγὴν προϊόντων, θέλωμεν εἶναι ἰδίαν τῶν περί μεσιτείας καί προμηθείας ζητημάτων τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς.

Μεσιτεία είναι ή ἀμοιβή ἣν λαμβάνει τὸ ἄτομον ὅπερ διευκολύνει τὴν πρᾶξιν τῆς ἀνταλλαγῆς μεταξύ ἀγοραστοῦ καί πωλητοῦ. Ἡ ἀμοιβή αὕτη είναι 1 ὥς 10 %.

Προμήθεια είναι ή ἀμοιβή, ἣν λαμβάνει τὸ ἄτομον ὅπερ ἀναδίδεται τὴν προβλεπὴν ή πώλησιν ξένων πραγμάτων. Αὕτη δὲ συνθήκας είναι 2 % καί λογίζεται διά μὲν τὰς προβλέψεις ἐπὶ τῆς ἀξίας καί τῶν ἐξόδων, ἐπὶ δὲ τῶν πωλήσεων, ἐπὶ τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως.

Ἐπὶ τίλους παρατηροῦμεν ὅτι ἕκαστον ἐμπόρευμα διττῶς ἀγοράζεται ή πωλεῖται, τοῦτέστιν εἴτε κατὰ τὴν φαινομένην μετρικὴν αὐτοῦ ποσότητα, ἥτις λέγεται πραγματικὴ ή καθαρά, εἴτε μετὰ τὴν ἐκ τῆς μικτοῦ βαροῦς σταθμισεως τοῦ ἀφαίρεσιν μετρικῆς τινος ποσότητος ὀνομαζομένης ἀποσταθμισεως, πρὸς ἀντιστάθμισιν τοῦ βάρους τῶν περιδεμάτων, τῶν ἀγγείων κτλ. Ἐντείνον λαμβάνουσι τὴν ἀρχὴν τὰ περί ἀποσταθμισεως ζητήματα τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς.

Ἐπειδὴ ή φυσικὴ παραγωγή είναι διάφορος καί ποικίλη κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν τόπων, ὥπως καί ή ἔκ τῆς ἀνθρωπίνου ἐργασίας γινόμενη παραγωγή είναι διάφορος καί ποικίλη κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς τοπικῆς, ἠθικῆς καί σωματικῆς διαπλάσεως τῶν ἐθνῶν, ή ἀνθρώπινος ἀνάγκη ὑπάρχοντος τοῦ χρόνου καί τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν μεταξὺ ἐθνῶν ἀνταλλαγῇ προϊόντων, ἀξιών, ὑπορισίων κτλ. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς καταλλαγῆς, ἐνθα μεσολαθεῖ ὁ χρόνος καί ή διάστασις, ἐπειδὴ τὸ νόμισμα δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀμοιβὴν ὄργανον, ἀνάγκη, ἐν νὰ καθιερωθῇ ὥπως αἱ ἀνταλλαγαὶ γίνονται διὰ πλὴν ὑποστάσεις πληρωμῆς ἐν ὧσι μὴ μέλλονται χρόνῳ, τοῦτέστι πωλεῖν ή ἀγοράζειν ἐν αἰτίαι.

1) Βλ. Π. Πολιτικὴν Οἰκονομίαν ὑπὸ Σπη. Ζ. Α. Παισιολογίαν ὑπὸ Ι. Σολύτου ἐπίσημ. ὑπὸ Σ. Α. Λόνου.

Ἡ πίστις στηριζομένη ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐν γένει τοῦ λαμβάνοντος αὐτὴν εἶναι πραγματικὴ καὶ ἐκδηλοῦται δι' ἐπαθήκης ἢ ἐνεχυρώσεως. Εἶναι ὅτε προσωπικὴ, ὅταν στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀξιογυεότητος, τῆς ἡθικῆς ἀξίας καὶ ἐπὶ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ δανειζομένου καὶ λαμβάνοντος αὐτήν. Ἐκδηλοῦται δὲ δι' ἐξωτερικῶν σημείων, ὅτινα δύναται μὲν νὰ ὀνομασθῶσι γενικῶς πιστωτικὰ ἔγγραφα, σχετικῶς δὲ πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἀνταλλαγῆς λέγονται συναλλαγματικαί, ὑπομνήματα, ἐντάλματα, συμβόλαια, μετοχὰ, χαρτονομίσματα, τραπεζογραμμάτια, πορτσυναί, τιμολόγια, χρεώγραφα, τίτλοι δανείων κτλ.

Ἐνευθεὶν γίνεται ὁ λόγος ὅτι ὡς δεικνύει ὄργανον τῆς καταλλαγῆς εἶναι ἡ πίστις, ἥτις βάσιν ἔχουσα τὴν ἡθικὴν ἀποτελεῖ τὸ ισχυρότερον τῆς κυκλοφορίας ὄργανον τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν.

Αἱ διὰ τῆς πίστεως ἐνεργοῦμεναι ἀνταλλαγὰι ἀπορρομὴν δίδουσιν ὅπως ἐν τῇ ἐμπορικῇ ἀριθμητικῇ καθιερωθῇ ἰδιαιτέρον κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον σκοπὸν ἔχει τὴν σύνταξιν τῶν διαφόρων πιστωτικῶν ἔγγραφων. Εἰς ταῦτα συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ καταγραφὴ ἐκείνη, ἥτις τὴν τε ἐνεργητικὴν καὶ τὴν παθητικὴν κατὰστασιν τῆς ἀνταλλαγῆς ἀποβλέπουσα διακρίνεται ὑπὸ τὸ ὄνομα κατασχετογραφία.

Ἐπειδὴ δυνάμει τῆς πίστεως γίνεται χρῆσις ξένων κεφαλαίων, ἐπόμενον εἶναι ὅπως ἐκφέρωσι ταῦτα, κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦ δανείου διάστημα, τὴν πληρωμὴν ἐνοικίου τινός, ὅπερ καλεῖται τόκος ἢ προεξοφλήσεως. Ἐὰν τὰ κεφάλαια ἦναι εἰς χρήματα, καὶ ὁ τόκος ἐπίσης ὀφείσεται εἰς χρήματα ἐπὶ τοῖς 100 νομίσμασι δι' ἐν ἔτος. Τιμὴν δὲ τοῦ τόκου ὀνομάζομεν τὸ ἐνοίκιον ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τῶν δανειζομένων χρημάτων, ὅπερ εἶναι διάφορον κατὰ τόπους καὶ περιστάσεις. Ἐνταῦθεν παράγονται τὰ περὶ τόκου καὶ προεξοφλήσεως ζητήματα τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς ἐπιλυόμενα διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ καὶ τῆς διαίρεσεως. Εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα ἐπιζητεῖται μὲν ἐκ τῶν τεσσάρων ποσοτήτων, τούτῳτιν ὁ τόκος, τὸ ἐπιτόκιον, ὁ χρόνος, τὸ κεφάλαιον, ὅταν δοθῶσιν αἱ τρεῖς ἐξ αὐτῶν.

Ἀμεσος συνέπεια τῶν ζητημάτων τούτων εἶναι τὰ τοῦ ἀνατοκισμοῦ καὶ τῆς χρεωλυτικῆς περίπλοκώτερα ζητήματα τὰ πρὸς τὴν

λογαριθμικὴν σχέσιν τῶν ἀριθμῶν σχετιζόμενα.

Πρὸς ταῦτα ἀνάγκη ἐστὶ νὰ προστεθῶσι τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα προκύπτουσιν ἐκ τῆς ἐπαυξήσεως τῆς ἀρχικῆς τιμῆς τῶν ἐμπορευμάτων τῆς προσγγιζομένης ἐνεκα τῆς πληρωμῆς τῶν δικαιωμάτων. Δικαίωμα δὲ εἶναι ἡ ἀμοιβὴ ἢ πληρονομία διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐμπορευμάτων ἐναντίον τῶν θαλασσιῶν δυστυχημάτων, τῶν πυρκαϊῶν, τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ἀλλοιώσεων κτλ., πρὸς δὲ ἡ διδομένη ἀμοιβὴ διὰ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, τὰ ὁποῖα συνιστῶσι τὰ ἀργῶνα, τὰ τελῶνα, τὰ ταχυδρομικά, κτλ.

Ἐπὶ τέλους ἀνάγκη νὰ θεωρήσωμεν τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα προκύπτουσιν α') ὅταν πρόκειται νὰ διανεμηθῇ τὸ κέρδος ἢ ἡ ζημία ἐταρχειῶς τινος ἐπιχειρήσεως ἀνεξλόγως τῆς καταβολῆς ἐκαστοῦ τῶν συνεταίρων, β') ὅταν πρόκειται νὰ εὑρεθῇ ἡ τιμὴ τοῦ μίγματος τοῦ προκύπτοντος ἐκ τῆς συμμίξεως διαφόρων ἐμπορευμάτων, γ') ὅταν πρόκειται νὰ ἐκπονηθῶσι διάφορα εἶδη ἐμπορευμάτων, ὡς καταβολῆς ἐκαστοῦ τῶν παντοπωλῶν, νὰ ὁρισθῇ δὲ ἡ τιμὴ τῆς πωλήσεως ἐκαστοῦ εἶδους καὶ δ') κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐμπορευμάτων, ἰδίως δὲ τῶν σιτηρῶν, ἐπειδὴ γίνονται ἀπώλειαι, ἀνάγκη νὰ κανονισθῇ ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει δοκιμασιῶν.

Τὰ ἐκ τῆς φύσεως λοιπὸν τῆς καταλλαγῆς δυνάμενα νὰ προκύψωσιν ἐμπορικὰ ζητήματα περιστρέφονται εἰς τὰ θέματα τὰ ὁποῖα συνοψίζω κατὰ τὸ ἑξῆς διάγραμμα.

- 1^ο Περὶ μέτρων, σταθμῶν καὶ νομισμάτων.
- 2^ο Περὶ ἐκτιμήσεως προϊόντων, πραγμάτων ἢ ἀξιών, κτλ.
- 3^ο Περὶ ἀγοροπωλησίας προϊόντων.
- 4^ο Περὶ ἀγοροπωλησίας τοῦ κέρδους ἢ τῆς ζημίας.
- 5^ο Περὶ προμηθείας, μεσιτείας καὶ ἀποσταθμίσεως.
- 6^ο Σύνταξις τῶν ἐμπορικῶν ἔγγραφων.
- 7^ο Περὶ δικαιωμάτων.
- 8^ο Περὶ πίστεως, τόκου, προεξοφλήσεως, ἀνατοκισμοῦ καὶ χρεωλυτικῆς.
- 9^ο Περὶ ἐταιρείας, περὶ μίξεως ἐμπορευμάτων.
- 10^ο Περὶ προεξοφλήσεως τῆς τιμῆς ἐκαστοῦ εἶδους κατὰ τὴν ἐκποίησιν πολυεθῶν ἐμπορευμάτων, καὶ περὶ παραδόσεως σιτηρῶν.

ΜΕΤΗΝΙΚΟΒΑ

11^α Περὶ κατασκευαστικῆς.

Τὰ διάφορα ζητήματα, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὰ ἐν λόγῳ θέματα τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς, συνδυάζονται πρὸς ἄλληλα παρὰ τὴν ἀπειροσλήθη ἄλλα ζητήματα, κατὰ τὰς ἐμπορικὰς δευτελείας ἀπαντῶμενα.

Μεταβῶμεν ἤδη εἰς ἀναζητήσιν τῶν ζητημάτων ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐκ τῆς φύσεως τῶν ὀργάνων τῆς καταλλαγῆς προκύπτουσιν.

Εἴπομεν ὅτι δύο εἶσι τὰ ὄργανα τῆς καταλλαγῆς· ἐκ τούτων τὸ μὲν εἶναι τὸ νόμισμα, τὸ δὲ εἶναι πᾶν ἔγγραφον, τὸ ὅποιον δίδεται ὡς ὑπόσχεσις μελλούσης πληρωμῆς χρημάτων, ἡ ἔπερ εἶναι τὸ αὐτὸ, μελλούσης παραδόσεως πραγμάτων, ἀξίων, ἐμπορευμάτων κτλ.

Τούτων οὕτως ἰσχύοντι, ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα δύο τινα· α') τὸ νόμισμα, μελόντι ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἔχη ἀρκετὸν ἀξίαν, θεωρούμενον ὡς ἐμπόρευμα πωλεῖται εἰς τὸν αὐτὸν νόμον τῆς προσφοράς καὶ τῆς ἐπιθέσεως σχετικῶς πρὸς τὴν ἑλλείψιν τῶν πλῆθους τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. Ἐνταῦθεν προέρχεται ἡ περιοδικὴ ἀνάγκη ἢ ἡ μείωσις τῆς τιμῆς τοῦ νομίσματος κατὰ τὴν χρονικὴν διάστημι. Ἡ ἀυθιμείωσις τῆς τιμῆς τοῦ νομίσματος ἐπιφέρει μὲν τὴν ὑποτίμωσιν τῶν πραγμάτων, καθιστῶν διὰ τὸ νόμισμα εὐαντότερον. β') Αἱ εἰς τὸ ἔξωτερόν ἐκτεταταὶ ἡ μεταλλαγὴς χρημάτων (μεταλλάξεις καὶ μεταλλάξεις) ἐπειδὴ ἐνεργούσιν διὰ συναλλαγμάτων, αὗται ὑπερτιμῶνται ἢ υποτιμῶνται κατὰ τὴν ἐποχὴν, τὴν κατέστασιν τῆς ἀγορᾶς, τὴν φερεγγυότητα τοῦ ἰαδύτου καὶ ἀποδέκτου τῆς συναλλαγματικῆς κτλ. Πρὸς διὰ τούτοις ὡς ἐκ τῆς πληθώρας τῶν νομισμάτων καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἄργυρον, ὡς ἐκ τῆς ὑπερφορίας διαφορᾶς μεταξὺ τῆς ἀγορᾶς τιμῆς τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ξένου νομίσματος κτλ. λαμβάνονται ἄρχῃ αἱ πολυποίκιλοι δευτελείαι τῆς ἀγορᾶς· ἥτις εὐρίσκει ἀλφειὰς προσεφύρεται ἄργυρον ἢ χρυσὸν ἢ χαλκὸν νομίσματα, ἢ γραμμάτια ἢ χαρτονομίσματα, σχετικῶς πρὸς τὴν προσφοράν καὶ τὴν ἐπιθεσίαν, ἐπὶ μικρῇ τιμῇ ἀλφειᾶς. Ἡ ἀλφειὰ αὕτη καλεῖται ἀλφειὰ· ἡ ἐκτετατομένη (αὐθιμία), λογίζεται δὲ ἐπὶ τοῦ τόκου τοῦ ἐκαστοῦ.

Τὰ κυριώτερα λοιπὰ ζητήματα τῆς ἀργυ-

ραμοειδίας, τὰ δυνάμενα νὰ ἀποτελέσωσι τὴν βῆσιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ τραπεζικῶν συναλλαγῶν, συνιστῶσι τὰ εἰρησὶς κύρια κεφάλαια τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς.

12^α Περὶ νομισματικῶν ἀγοροπωλησιῶν.13^α Περὶ νομισματικῆς ἀξίας.

14^α Περὶ μετατροπῆς νομισμάτων χρυσῶν, ἀργύρων ἢ χαλκῶν, εἰς ἄλλοις ἢ εἰς χαρτονομίσματα ἢ γραμμάτια.

15^α Περὶ ἀντιπαραβολῆς τῶν τιμῶν τῶν συναλλαγῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν.

16^α Περὶ τραπεζικῶν παραγγελιῶν.

17^α Περὶ μέσου ὅρου τῆς πτώσεως.

Ἐξ ὅσων εἴπομεν περὶ ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς γίνεται ὁδῶν ὅτι, ὑπὸ τὴν ἐπιθεσίαν τοῦ τε ἡθικοῦ καὶ φυσικοῦ νόμου, ἡ πρακτικὴ ἐνέργεια τῆς καταλλαγῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸν μέσον δι' οὗ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν τῆς ἡμετέρας ἐπιβιώσεως, τυθεμένων εἰς ἀδιόκοπον κυκλοφορίαν τῶν προϊόντων τῆς τε φυσικῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνου παραγωγῆς, ἀδύνατον εἶναι νὰ πραγματοποιηθῇ ἄνευ τῆς ἀμέσου συνδρομῆς τῶν ἀριθμῶν· οἱ δὲ ἀριθμοὶ ἀποτελοῦσι ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ πνιγματι διὰ τοῦ φυσικοῦ φαινομένου τῆς πληθῆος.

Πρὸς διὰ τὴν καταλλαγὴν εἶναι ὁ καθολικὸς νόμος, εἰς τὸν ὅποιον ὑποβάλλεται ἕκαστος εἰς ἡμῶν σχετικῶς πρὸς τὴν παρασώρη, τὴν ἀνάδωσιν καὶ τὴν ἐπαποκαμίνωσιν ἢ πωλὴν ὑπαύμενον λοιπὸν εἶναι ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς ἀπαραίτητος ἔστιν εἰς πᾶν ἄνθρωπον, ἄνευ διακρίσεως φύλου, ἡλικίας καὶ κοινωνικῆς τάξεως, καθὼς ἀποτελεῖ τὴν κοινὴν στάθμην, διὰ τῆς ὁποίας μένης στήθεος ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ τὴν ἐργεσίαν τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ὁρῶν, λοιπῶν κατανοεῖται ἐκκύτως διατὶ οὗτος ἀσμένιος χαιρετίζομεν τὴν ἀπὸ τινων ἰσῶν ἐκτετασμένην τὴν μεθόδον τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς ἐν τῷ προγράμματι τῶν ἡμετέρων ἐκπαιδευτηρίων τῆς πρώτης καὶ μέσης παιδείας.

Μέχρις ὅμως τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ καρπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστῶν μεθόδων τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκπαιδευτηρίοις οὐδέναι ἐπισημασθέντες πρὸς τὸν ἐνθουσιασμόν πρὸς τὴν προθυμίαν μετ' αὐτῶν συνεισφέρειν πρὸς αὐτῶν· τοῦτο δὲ ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως

καταλλήλου διδακτικού βιβλίου της εμπορικῆς ἀριθμητικῆς.

Μετὰ εὐχαριστήσεως ἤδη ἀγγέλλω εἰς τὸν ἡμέτερον βύβλον ὅτι τὴν ἑλλειψίν ταύτην μέλλει ἡ ἀνοπλήρωσὶς τοῦ ἀνὰ χειρας χειρογράφου τῆς Ἐμπορικῆς Ἀριθμητικῆς, ὅτι αὐτὸ ἰδὴ τὸ φῶς διὰ τοῦ τόπου.

Τῷ ὄντι ἐκ τῆς ἰσχυρομένης συνοπτικῆς ἀναλύσεως τοῦ χειρογράφου γίνεται δῆλον ὅτι τοῦτο ἀκολουθεῖ τὸ πλεονεκτήσιον μέρος τοῦ ἡμετέρου διαγράμματος, ὅθ' ὁ συνψέσθῃ ἐν τοῖς προηγουμένοις τὸ ποῖον τῆς Ἐμπορικῆς Ἀριθμητικῆς. Ἡ ἀνάλυσις τοῦ χειρογράφου ἔχει οὕτως.

Ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος Ἐμπορικῆς Ἀριθμητικῆς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη. Εἰς τὸ πρῶτον ἀναφέρεται ἡ διαχείρισις τῶν πινάκων τοῦ τοπικοπολιτισμοῦ καὶ τῆς διαμερίσεως τῶν ἀριθμῶν ἀπὸ τοῦ $\frac{1}{2}$ μέχρι τῶν 100,000, οἵτινες πληροῦσιν ἑκατὸν ἐνδεκά σελίδας τοῦ χειρογράφου. Σκοπὸς δὲ τῶν πινάκων τούτων εἶναι ὅπως ὅτε πολλαπλασιασμοὶ καὶ ἡ διαίρεσις μεταξὺ πολυψηφίων ἀριθμῶν ἀντικατασταθῶσι δι' ἀπλῆς προσθέσεως.

Ἡ διαχείρισις τῶν πινάκων διδάσκεται πρακτικώτατα ἐπὶ τεσσαράκοντα ζητημάτων πρακτικῶν καὶ ἐμπορικῶν, τὰ ὅποια παρέχουσιν ἀκριβῶς ἰδίαν τῆς ἐπιλύσεως ὡς καὶ τῆς συντάξεως τῶν ἀπλῶν ἀριθμητικῶν ζητημάτων τῆς Ἀριθμολογίας, ἀναφέρονται δὲ ταῦτα εἰς διάφορα εἶδη μέτρων, σταθμῶν καὶ νομισμάτων.

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς χειρογράφου ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς ὑποδιαιρεῖται εἰς ἑξ κεφάλαια. Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἐκτίθενται τέσσαρες Κεῖθεες, τούτεστι σύντομοι μεθοδικοὶ κανόνες καθ' οὓς ἐπιλύονται ἀπαντα σχεδὸν τὰ ζητήματα τῆς ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς.

Ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῶν μεθοδικῶν τούτων κανόνων εἰσὶν αἱ τέσσαρες ιδιότητες, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὴν γωμωμετρικὴν ἀναλογίαν μεταξὺ τεσσάρων ἀριθμητικῶν ποσοτήτων.

Κατὰ τὰς ἐν λόγῳ Κεῖθεας ἡ κατὰστρωσις τῶν γνωστῶν καὶ τῶν ζητούμενων ἀριθμῶν εἰς πᾶν ἐμπορικὸν ζήτημα γίνεται κατὰ δύο παραλλήλους στοίχους, ἔπειτα διὰ τῶν ἐπὶ τὰ κανόνων, οὓς ἀναφέρει τὸ ἀνὰ χειρας χειρογράφον, γίνονται αἱ κατάλληλοι ἀπλοποιήσεις τῶν πράξεων, αἵτινες ἐκτε-

λοῦνται διὰ τῶν πινάκων περὶ ὧν ἐγένετο ἡδὴ λόγος.

Ἐφαρμογὴ τῶν Κεῖθεων γίνεται ἐπὶ εἰκοσι ζητημάτων ἐμπορικῶν, τὰ ὅποια περιτρέφονται 1) εἰς τὰ περὶ ἀγοροπωλείας τοῦ κέρδους ἢ τῆς ζημίας, 2) εἰς τὰ περὶ μεσιτείας, 3) εἰς τὰ περὶ προμηθείας, 4) εἰς τὰ περὶ ἀσφαλίστρων, 5) εἰς τὰ περὶ χρεωγράφων, 6) εἰς τὰ περὶ ἀποσταθμείων καὶ 7) εἰς τὰ περὶ δικαιοσύνης.

Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον ἀναφέρονται ἑξ κεῖθεες διὰ τῶν ὁποίων ἐπιλύονται τὰ διάφορα ζητήματα τοῦ τόκου. Εἰς ἐκάστην Κεῖθεα ὡς ἐφαρμογὴ ἀναφέρεται ἀνὰ ἓν παράδειγμα. Αἱ ἐν λόγῳ διὰ κεῖθεες ἀποβλέπουσι τὸν τόκον, τὸ ἐπιτόκιο, τὸ κεφάλαιον καὶ τὸν χρόνον.

Ἀκολουθῶς ἀναφέρονται τὰ ζητήματα τοῦ ἀνατοκισμοῦ, ἅτινα ἐπιλύονται πρακτικώτατα διὰ τῶν σχετικῶν πινάκων, οἵτινες δείκνυνται πόσον ἀναβαίνει τὸ κεφάλαιον τῆς μονάδος τοῦ νομισματος δι' ἀνατοκισμὸν ἐνὸς μέχρις 20 ἔτων, ἀπὸ τοῦ 3 μέχρι τῶν 12 τοῖς ἐκείνῳ. Οἱ πίνακες τοῦ ἀνατοκισμοῦ πληροῦσι τρεῖς σελίδας τοῦ χειρογράφου, ἡ δὲ διαχείρισις αὐτῶν ἐξαρτεῖται διὰ παραδειγμάτων.

Εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον ἀναφέρονται ἐπίσης τὰ περὶ ἀγαυροῦ, ἀγοροπώλειας καὶ ἀνατοκισμοῦ ζητήματα, ἅτινα ἐπιλύονται διὰ τῶν κλειδῶν τοῦ τόκου. ἔπονται πρὸς ἐφαρμογὴν πέντε ζητήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν εἰσὶν ἐμπορικὰ τὰ δὲ τραπезικὰ.

Ἀκολουθῶς ἔπονται τὰ περὶ τοκοφόρων μηνῶν καὶ ἡμερῶν ζητήματα, καθ' ἃ ζητεῖται ἡ ἐξέλιξις τοῦ χρονικοῦ διαστήματος μεταξὺ δύο ἡμερομηνιῶν, ὡς συνήθως ἀναφέρονται τὰ τοκοφόρα γραμμάτια. Τὰ ἐν λόγῳ ζητήματα ἐπιλύονται διὰ δύο πινάκων, τῶν ὁποίων ἡ διαχείρισις ὑποδεικνύεται εἰς δύο παραδείγματα. Εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου ἀναφέρεται ἡ κληματικὴ μέθοδος, ἥτις ἐφαρμόζεται εἰς δύο ζητήματα.

Τὸ τρίτον κεφάλαιον τοῦ χειρογράφου ἀντικείμενον ἔχει ἐπὶ τρεπεντικῶν συναλλαγῶν ζητήματα, τὰ ὅποια ἐπιλύονται διὰ τῶν κλειδῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον. Τὰ ἐν λόγῳ διὰ ζητήματα ἀποβλέπουσι τὰς νομισματικὰς ἀγοροπωλείας, τὰ περὶ μετατροπῆς νομισμάτων, τὰ περὶ ἀντιπαράβολος τῶν τιμῶν τῶν συναλλαγῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν καὶ τὰ

περὶ τραπέζικων παραγγελιών. Ἐφαρμόγη δὲ γίνεται ἐπὶ δεκαετισάρων ζητημάτων.

Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ τετάρτου κεφαλαίου ἀναφέρεται σύντομος μέθοδος τῆς ἐτασίρας, ἥτις ἐφαρμόζεται εἰς δύο ζητήματα, καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἀναμίξεως, εἰς τρία ζητήματα. Ἀκολούθως ἀναφέρονται δύο παραδείγματα διὰ τῶν ὁποίων ὑποδεικνύεται ἡ σύνταξις δύο ἐμπορικῶν ἐγγράφων σκοποῦντων τὴν πρὸς λείψιν καὶ τὴν ἐκποίησην τῶν ἐμπορευμάτων. Ἐπειτα ἀναφέρεται παράδειγμα δι' οὗ ἐξηγείται ἡ ἐπίλυσις τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια προκύπτουσιν ἐκ τῆς συγκρίσεως δύο ἐμπορικῶν ἀγοροπωλησιῶν. Εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου ἐξηγείται ἡ διεκανόνισις τῆς τιμῆς τῆς προσφοράς διαφόρων ἐμπορευμάτων πρὸς δέ, τίνι τρόπῳ παραδίδονται τὰ σιτηρά.

Τὸ πέμπτον κεφάλαιον περιέχει τὰ περὶ γαλλικοῦ δικαστικοῦ συστήματος νέων μέτρων σταθμῶν καὶ νομισμάτων, πρὸς δὲ ἀντὶ παραθέσιν αὐτῶν πρὸς τὰ ὀθωμανικά.

Ἐξέτι δὲ καὶ τελευταῖον κεφάλαιον τῆς χειρογράφου ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς ἀναφέρει τὰ πρὸς σὺντάξιν τῶν κυριωτέρων ἐμπορικῶν ἐγγράφων, ὡς π. ε. γράμματιόν ἐπισυναλλαγμάτων, ἐτασίαν συμβολαίων, βαλσοδανείων, κινδουμένων ἐμπορῶν, συναλλαγμάτων καὶ φορετικῶν. Ἐκ τῆς ἀνάλυσις τοῦ ποιοῦ τοῦ ἐν τῇ χειρογράφῳ ἀριθμητικῇ κατακρίνεται ὅτι τὸ ἀποδοτεῖν

κινὸν μέλλει νὰ πληρώσῃ ἡ Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ τοῦ κυρίου Δημητρίου Μαγδάνη, ἐν τῷ σχετικῷ διδακτικῷ συστήματι, τῷ ἐπικρατοῦντι ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδευτηρίοις.

Ἐάν πρὸς τοῦτοις εἴπωμεν ὅτι τὰ κύρια πλεονεκτήματα τὰ ὅποια χαρακτηρίζουσι τὴν ἀριθμητικὴν ταύτην εἰσὶν ἡ λεπτομερὴς καὶ περιεκτικὴ συνάμα ἐκθεσις τῶν σχετικῶν ζητημάτων, καὶ ἡ συντομία μετ' ἧς γίνεται ἡ τε κατὰ στρωσις καὶ ἡ ἐκτίλεσις τῶν διαφόρων πράξεων, εὐχερῶς καταδέκνυται ὅτι τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο δύνανται νὰ θεωρηθῇ Ἐγκύκλιος Ὁδηγὸς τῶν ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ γινομένων ἀνταλλακτικῶν ἐπιχειρήσεών μας, ἀπαλλάττον ἡμᾶς πάσης περαιτέρω συστάσεως. Ὅθεν ὀρείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν τῷ κυρίῳ Δημητρίῳ Μαγδάνῃ τὰ συγχαρητήρια ἡμῶν διὰ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἔργου καὶ τὴν ἐπιτυχίαν μετ' ἧς συνημερώλησεν ἐμπορικὰ μαθήματα πρακτικῆς ἀριθμητικῆς.

Ἐν Πάρᾳ Κων/πόλεως τῇ 2 Μαρτίου 1878.

Ὁ εισηγητὴς τῆς ἐδικτῆς ἐπιτροπῆς τῆς
διὰ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς
ὁρμολογῆς

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΡΕΝΤΙΟΥ,

ΤΟΥ ΧΙΟΥ.

ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Παράφρασις.

(Ἀνεγνώθη ἐν τῇ ΦΓ' συνεδρίᾳ).

Ἐν τόμῳ Θ', σελ. 207, τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος λόγον ποιούμενοι περὶ Θεοδώρου Ρεντίου, τοῦ Χίου, καθηγητοῦ τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν γραμμάτων ἐν Ταυρίῳ κατὰ τὸ 1579 σωτήριον ἔτος, ἐμνήσθημεν καὶ τῆς εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν παραφράσεως τῆς ποιητικῆς τοῦ ἐκ Σταγείρων φιλοσόφου. Ἐπιθυμοῦντες ἵνα καταστήσωμεν γνωστὴν τοῖς ἡμετέροις τὴν περὶ τὰ ἀρχαία γράμματα μεγάλῃν τοῦ ἀνδρὸς ἱκανότητα δημοσιεύομεν τὸ πρῶτον ἥδη ἐνταῦθα τὴν σπουδαιοτάτην ἐργασίαν τοῦ σοφοῦ Χίου, ἐκ κώδικος ὑπ' ἀριθ. 360 τῆς ἐν Μονάχῳ βασιλικῆς Βιβλιοθήκης τῷ 1869 ἀντιγράψαντες.

Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΙΗΤΙΚΗΝ.

Ὁ ποιητὴς πάσης θέλει ἐμπείρους εἶναι τέχνης καὶ ἐπιστήμης. — Προτεθείσης γὰρ αὐτῷ μίᾳ πράξεως μιᾶς (?) δι' ἐπανόρθωσιν καὶ μετ' ἡδονῆς· οἷον ὅτι ἀνὴρ τις Αἰνείας θεῶν υἱός, εὐσεβὴς, ἀνασταταθείσης τῆς πατρίδος ἡγεμὼν τῇ μητρὶ εἰς Ἰταλίαν σπεύδει κατὰ τὸν χρησμόν, ὅπου μάλιστα ἑλθὼν εἰς Οἰνωτρίαν γόρῃν καὶ πολεμήσας τελευταίον ἔκτισε πόλιν.

— Τοῦτο ὁ μῦθος ὅλος, ὅς καὶ δι' ἐπισοδίων αὐξάνεται.

— Ἐνταῦθ' οὖν δεῖ γραμματικῆς εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἢ λατινικόν·

— λογικῆς δὲ εἰς τὸ διακρίνειν καὶ κρίνειν

— ποιητικῆς εἰς τὸ διατιθέναι·

— μουσικῆς εἰς τὸ ἡδύνειν

— ρητορικῆς εἰς τὰς δημηγορίας τὰς ἀμοιβαίας τῶν πρῶτων·

— φιλοσοφίας φυσικῆς εἰς κοινωνίαν θεῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐκείνων πράξεων·

— ἀστρολογίας, γενεαλογίας, μυθολογίας, ιστορίας περὶ τῶν ἡθῶν ἑκαστοῦ ἔθνους, εἰς γνώσιν τῶν ὁδοποριῶν.

— ἠθικῆς, ὅπου ἀνδρὰ ἀγαθὰν διαγράφει ἡ κακίας καὶ ἀρετὰς πολλῶν· — καὶ πάσης τέχνης, ναυπηγικῆς, οἰκοδομικῆς, ἱερικῆς, ὀπλοποιίας, — διὸ καὶ δάρνης στεφάνῳ ἐστὶ φράνον μόνον τὸν ποιητὴν διὰ τὸ ἐκ πάντων γνώσεως τελειότατον καὶ κατὰ μὲν ἐλ-
ληπὴς.

Ταῦτα εἰς τὸ εἶδέναι τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ καὶ τῆς ποιήσεως.

Νῦν δὲ περὶ ποιητικῆς. Πρῶτον δὲ διαφορὰν ποιήματος, ποιήσεως, ποιητικῆς.

Ποίημα τὸ ἔργον ὃ φαίνεται, ὡς ὁ οἶκος. Ποίησις ἡ κίνησις αὐτοῦ καὶ ἐνέργεια, οἷον ἡ οἰκοδόμησις. Ποιητικὴ ἡ τέχνη καὶ ὁ τρόπος τοῦ οἰκοδομεῖν.

Ἐτι· ἡ ποίησις διχῶς 1) ἡ ἐνέργεια ὡς οὐ ἐν ἀρχῇ τὸ πρᾶγμα γίνεται καὶ ἡ ὁδὸς καὶ ἡ εἰς αὐτὸ κίνησις· 2) τὸ γενόμενον ποίημα, ὡς ἡ Τίσις.

Ὡστε πολλᾶκις τὸ αὐτὸ λέγομεν ποίησιν καὶ ποίημα, οὐσίας τῆς ποιήσεως ἐν τῷ ποίη-
ματι, ὡς ἡ κίνησις ἐν τῷ κινήτρῳ.

Ποιητικὴ οὖν οἶσις affectrix κατὰ τὴν ρω-
νὴν σημαίνει διδάσκαλον τῶν ἐνεργειῶν. Ἐπὶ
δὲ τις πάσης ἐργασίας τέχνην ὑπερέχουσα λυ-
γὼ καὶ μεθόδῳ, ἢ κοινῇ οὕτῳ λέγονται πολ-
λοὶ ποιηταί· ἔστι δὲ τις ἰδιαίτερα, ἣν ὁ μὴ
ἔχων οὐ λέγονται ποιητὴς ἀγαθός· δεῖ γὰρ
ἐκ τῶν τεχνῶν ἀπασῶν γενέσθαι τὸ ποίημα,
ὃ κατ' ἐσχέρην λέγεται ποίημα.

Ἡ ὥρελεια τῆς ποιητικῆς δήλη.

Πλάτων δ' ἐκβάλλει τῆς πολιτείας Ὀμη-
ρον· ἀλλὰ ἢ οὐ πάντα πρὸς νέους συμ-
βάλλεται τὰ Ὀμήρου, ἢ οὐτὶς λέγονται ὑπὸ τοῦ
ποιητοῦ τὰ φαῦλα ὡς ρυκτικά.

— Ράτιον περὶ ποιητικῆς ποία τις ἐστίν.

Ὅτι Ἀδριανὸς ἐν ταῖς λογικαῖς αὐτὴν ἀριθ-
μεῖ. Πέντε γὰρ λέγει λογικὰς· ἀποδεικτι-
κὴν, διαλεκτικὴν, σοριστικὴν, ῥητορικὴν,
καὶ δὲ καὶ τὴν ποιητικὴν. Οὐ γὰρ τὴν γραμ-
ματικὴν ἀριθμεῖται εἰς τὰς λογικὰς πέντε·
ἢ εἴπερ μίαν τὴν σοριστικὴν καὶ διαλεκτικὴν.

Ἄλλ' ὁπωσδήποτε ἔχει, τὴν ποιητικὴν
τιθίμα ἡ γνηθὴ ὡς κακίους ὀνομασί· κοι-
νωνεῖ οὖν ταῖς τίσεσσι λογικαῖς, ὅτι οὐ
πράγμα ἔχει ἡμῶν, ἀλλὰ λόγους, οὐδὲ ἐν ἐνὶ
γένει ὁρισμὸν κατ' ἐχέται, ἀλλὰ ἐν πᾶσι.

Ταῦτα μὲν κοινὰ· ἴδια δὲ, ὅτι ἡ διαλε-
κτικὴ, ἀποδεικτικὴ, σοριστικὴ διαλέγονται
συλλογιστικῶς καὶ ὁριστικῶς καὶ οὐ εἰσκαί
ποιήματι οὐδὲ περὶ ὁρισμὸν τινὲς ὄλην.

Ἡ δὲ ποιητικὴ καὶ ῥητορικὴ ἀνάπαλιν·
διὸ καὶ οὐ κυρίως λογικαὶ ὡς ἐν ἐνὶ οὐδὲ
συλλογιστικαὶ, ἀλλ' ἐνθα μύθοι καὶ παρα-
δείγματα χρώνται — καὶ ἔχουσιν ποίημα, οὐ
λόγον πολιτικόν, ἢ ποίημα τι φαινόμενον.
Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον αἱ δύο αὗται πολι-
τικὰς ἔχουσιν ὑποθέσεις.

Διαφέρει δὲ ἡ ῥητορικὴ καὶ ἡ ποιητικὴ
ὅτι ἡ ῥητορικὴ πλείον μετίζει τῆς διαλεkti-
κῆς, ἐξ ἧς ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκ τῆς πολι-
τικῆς ὡς ἐν α' ῥητορικῆς· διὸ καὶ δυναμει-
καλοῦνται ἄμφω, ὅτι ἐκ' ἑκάτερα δεικνύου-
σιν· ἀλλ' ἡ ῥητορικὴ ἐν πράγματι καὶ γίνε-
ται πολιτικὴ καταγίνεται, εἰ καὶ μηδὲν ἔχει
ὁρισμένον καὶ αὐτὴ. ἔχει δὲ τὰ ποιήματα
περὶ σκοπὸν ἔχοντα τὸ πείθειν ἢ τὸ θεωρεῖν
τὸ ἐν ἐκείσιν πιθανόν καὶ διδάσκειν αὐτό.

— Ἡ δὲ ποιητικὴ οὐ ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ
τῆς διαλεκτικῆς, χρᾶται δὲ τοῖς ὁρίσιν εἰ-
κνέως ὡς ἀναμύθερα οὐκαὶ κυριώτερη.

Χρᾶται δὲ τοῖς ποιητικοῖς καὶ οὐ μόνους,
καὶ τοῖς μουσικοῖς γὰρ πλείστον καὶ πάσαις
ταῖς τέχναις ἐν μέρει.

Χρᾶται οὐ τῷ ἐνθυμήματι πάντως, ἀλλὰ
τῷ παραδείγματι· καὶ τοῦτο γωγράφουσα
καὶ προτιθεῖσα ἀρχέτυπον, ἵνα ἑκάστου μι-
μήσεται.

— Καὶ ἔργα τοῦ ποιητοῦ διὰ στίχων δι-
ῃδονή· καὶ τινὰ τούτων ἐναρμόνια μετὰ
σχημάτων ὑποκριτικῶν.

(Ἐ. λέγει)

Ἡ τοίνυν διαιρέσις τοῦ βιβλίου ἐστὶν αὕτη.
Τὸ Α' μέρος 1) περὶ ποιήσεως καθόλου,
καθ' ἣν κοινωνεῖ πᾶν γένος ποιήσεως· 2) περὶ
διαφορᾶς αὐτοῦ· 3) πῶς ἀπὸ δύο φυσικῶν
αἰτίων ἡ ποίησις ἐγένετο· 4) πῶς εἰς διαφ-
ρα μέρη ἐχωρίσθη· 5) πῶς αὐτὰ ἐχωρίσθη-
σαν, μετεβλήθησαν καὶ κινήθησαν.

Β'. Περὶ τῶν γενῶν ἢ εἰδῶν αὐτῆς· ἔστι δι-
εποποιία καὶ τραγωδία (περὶ γὰρ τῶν λυ-
πῶν οὐχ εὐρεται).

Γ'. Κανόνες τοῦ συντιθέναι τὸν μῦθον, ὅθεν
καλῶς δοῖται ἔχειν ἡ ποίησις.

Τὸ Α' μέρος 1) περὶ ποιήσεως καθόλου,
καθ' ἣν κοινωνεῖ πᾶν γένος ποιήσεως· 2) περὶ
διαφορᾶς αὐτοῦ· 3) πῶς ἀπὸ δύο φυσικῶν
αἰτίων ἡ ποίησις ἐγένετο· 4) πῶς εἰς διαφ-
ρα μέρη ἐχωρίσθη· 5) πῶς αὐτὰ ἐχωρίσθη-
σαν, μετεβλήθησαν καὶ κινήθησαν.

Β'. Περὶ τῶν γενῶν ἢ εἰδῶν αὐτῆς· ἔστι δι-
εποποιία καὶ τραγωδία (περὶ γὰρ τῶν λυ-
πῶν οὐχ εὐρεται).

Γ'. Κανόνες τοῦ συντιθέναι τὸν μῦθον, ὅθεν
καλῶς δοῖται ἔχειν ἡ ποίησις.

Τὸ Α' μέρος 1) περὶ ποιήσεως καθόλου,
καθ' ἣν κοινωνεῖ πᾶν γένος ποιήσεως· 2) περὶ
διαφορᾶς αὐτοῦ· 3) πῶς ἀπὸ δύο φυσικῶν
αἰτίων ἡ ποίησις ἐγένετο· 4) πῶς εἰς διαφ-
ρα μέρη ἐχωρίσθη· 5) πῶς αὐτὰ ἐχωρίσθη-
σαν, μετεβλήθησαν καὶ κινήθησαν.

Β'. Περὶ τῶν γενῶν ἢ εἰδῶν αὐτῆς· ἔστι δι-
εποποιία καὶ τραγωδία (περὶ γὰρ τῶν λυ-
πῶν οὐχ εὐρεται).

Γ'. Κανόνες τοῦ συντιθέναι τὸν μῦθον, ὅθεν
καλῶς δοῖται ἔχειν ἡ ποίησις.

Τὸ Α' μέρος 1) περὶ ποιήσεως καθόλου,
καθ' ἣν κοινωνεῖ πᾶν γένος ποιήσεως· 2) περὶ
διαφορᾶς αὐτοῦ· 3) πῶς ἀπὸ δύο φυσικῶν
αἰτίων ἡ ποίησις ἐγένετο· 4) πῶς εἰς διαφ-
ρα μέρη ἐχωρίσθη· 5) πῶς αὐτὰ ἐχωρίσθη-
σαν, μετεβλήθησαν καὶ κινήθησαν.

Β'. Περὶ τῶν γενῶν ἢ εἰδῶν αὐτῆς· ἔστι δι-
εποποιία καὶ τραγωδία (περὶ γὰρ τῶν λυ-
πῶν οὐχ εὐρεται).

Γ'. Κανόνες τοῦ συντιθέναι τὸν μῦθον, ὅθεν
καλῶς δοῖται ἔχειν ἡ ποίησις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἐν ἀρχῇ εἰδὼς τὰ περὶ ὧν ἔρεῖ καὶ τὴν τάξιν περιτίθηναι.

Ἔστι δὲ ταῦτα. 1) Περὶ ποιητικῆς καθόλου καὶ τῶν εἰδῶν καθ' ἕκαστον τὴν φύσιν αὐτοῦ. 2) Πῶς δεῖ κανόνι χρῆσθαι συντιθέναι τοὺς μύθους· ἢ ὡς νοεῖ τὴν τῶν πραγμάτων συντήκην. 3) Ἀκολουθῶς περὶ τῶν μερῶν ἐκάστου εἶδους ποιήσεως, ἃ ἔστι ποσὰ καὶ ποιὰ. 4) Περὶ τῶν παρεπιμέλυνων τῇ ποιήσει κατὰ μέθοδον.

Ἡ τὰς, ὡς λέγει, τῶν ρητῶν ἔστι αἱ πρώτων τὰ συμβαλλόμενα εἰς γνῶσιν τῶν ὑπομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Μετά τὴν πρόθεσιν καὶ τὸ προσμίον ἀρχεται οὗ πρώτου ἐκεῖ ἐμνήσθη. Περὶ οὖν ποιήσεως καθόλου. Εἰς τοῦτο λαμβάνει ὑπολογισμένον κοινωνεῖν κατὰ τὸ εἶναι μίμησιν πάντα τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως καὶ τὰ λόγῳ καὶ τῷ ᾄσματι μιμούμενα. Πᾶσαι οὖν αὐταί μιμούνται· ἡ οὖν μίμησις ἐστὶν ᾧ πᾶσαι κοινωνοῦσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Εἴτα λέγει τὰς διαφορὰς αὐτῶν τρεῖς· α') ὅτι ἑτέροις τῷ γένει μιμεῖσθαι· ὁ μὲν ζωγράφος ἵππον χρώμασι, οἱ δὲ ποιηταὶ τὸν αὐτὸν λόγῳ, β') εἰς τὰ ὑποκείμενα τῇ μίμῃ, ὡς τοῖς χρώμασι γράφειν ἀνθρώπους, τοῖς μὲν τοὺς αἰσχροὺς, τοῖς δὲ τοὺς καλοὺς, γ') τῷ τρόπῳ· ὁ μὲν πραγματικὸς σκηνῇ καὶ υποκειταῖς τὰς ἥρωϊκὰς πράξεις μιμεῖται — ὁ δὲ ποιητὴς τὰς αὐτὰς διηγῆσαι μόνον — λόγῳ γὰρ μὴ ἀμφοτέρω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Εἴτα ἐξηγείται τὸ α' μέρος τὸ τῷ γένει ἑτέροις διαφέρειν διὰ παραδείγματος λέγων, ὥσπερ ὁ μὲν γραφῇ μιμεῖται ἀλεκτρυόνα, ὁ δὲ φωνῇ, οὗτω καὶ οἱ ποιηταὶ διαφόροις· εἴτε πολλοὶς εἴτε ὀλίγοις, εἴτε ἐνίοις, οἷον ἄρμονίᾳ, ῥυθμῷ, λόγῳ. — Ἐν δὲ τῷ παρόντι. . . . λέγει περὶ τῶν ῥυθμῶν καὶ ἄρμονιᾳ χρωμένων μόνων· ἐξῆς ἔρει περὶ τῶν λόγῳ.

ΣΗΜ. Παιγμῖνα καλεῖται διὰ τὸ μιμεῖσθαι πράξεις ἀνθρώπων — αὐλητικῆς ἢ πλείστης· ὡς τὰ μὴ ἔχοντα πολλὰ τμήματα οὐκ εἰσι μιμητικά.

Οἱ νοεῖ ἐνταῦθα τὰς ἀφ' ὧν αὐτὰς, ἀλλὰ

τὸν ἥχον κατωτέρω φησὶ τῷ ἥχῳ μιμεῖσθαι αὐτάς.

Μίμησιν νοεῖ τὴν ἐκθεσιν τῶν πράξεων καὶ ἡθῶν καὶ παθῶν τῶν ἀνθρώπων.

Περὶ ποιητικῆς καὶ ποιήσεως εἰρηται τί διαφέρει. Ποίημα δὲ εἰ καὶ Ἀρβόνιδος φησιν ὅτι μέρος ποιήσεως, ἀλλὰ ψευδές. Πλάτων γὰρ ἐν Φαίδρῳ ποίημα νοεῖ τὸ ὅλον καὶ Ἀριστοτέλης ἐνταῦθα. Πρὸ Ὁμήρου δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἔχομεν ποίημα. Ὡστε ποίημα καὶ ἡ ποιήσις, διαφέρουσι δὲ κατὰ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ὡς εἰπομεν· ὅτι ποιήσις factio, ποίημα factum. Οἱ δὲ παλαιοὶ ἀδιαφόρως καλοῦσι ποιήσαν, ποιητικὴν, ποίημα.

Τίς δὲ ποιητὴς, Πλάτων ἐν Συμποσ. 188. αὐτῷ ὅτι ἡ ποιήσις ἐστὶ τι πολὺν· ἡ γὰρ τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν ἰόντι ὁφθαλμοῦ αἰτία πᾶσά ἐστι ποιήσις· ὥστε καὶ αἱ ὑπὸ πᾶσαι ταῖς τέχναις ἐργασίαι ποιήσεις εἰσὶ καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ πάντες ποιηταί. Ἀλλ' ὁ μὲν οὐ καλοῦνται ποιηταί, ἀλλὰ ἄλλα ἔχοντα ὀνόματα. Ἀπὸ πάσης δὲ τῆς ποιήσεως ἐν μέρει ἀφορισθὲν τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα, τῷ τούτου ὀνόματι προσαγορεύεται· ποιήσις γὰρ τοῦτο μόνον καλεῖται καὶ οἱ ἐχόντες τοῦτο τὸ μέρος τῆς ποιήσεως ποιηταί.

ΕΚΛΟΓΗ ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ποιήσις μὲν καθόλου κατὰ Πλάτωνα (Συμπ. 188) ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν ἰόντι ὁφθαλμοῦ αἰτία πᾶσά ἐστι ποιήσις. Ὡς καὶ αἱ ὑπὸ πᾶσαι ταῖς τέχναις ἐργασίαι ποιήσεις εἰσιν, καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ ποιηταί. Ἰδιαιτέρον δὲ ἀπὸ πάσης τῆς ποιήσεως ἐν μέρει ἀφορισθὲν τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα, τῷ τούτου ὀνόματι προσαγορεύεται· ποιήσις γὰρ τοῦτο μόνον καλεῖται, οἱ δὲ τὸ μέρος τοῦτο τῆς ποιήσεως τὴν κλῆσιν εἰλῆχαι ποιηταί.

Ἡ δὲ ποιήσις ὡς διῆρται εἰς ἵπποισίαν, τραγῳδίαν, κωμῳδίαν, διθυραμβοποιητικὴν, αὐλητικὴν καὶ καθαριστικὴν· πᾶσαι δὲ τὸ σύνολον συγγάγουσιν ὁλοαί μιμήσεις.

Μίμησιν δ' Ἀριστοτέλης νοεῖν δοκεῖ τὴν τῶν ἀνθρώπων πράξεων, ἡθῶν καὶ παθῶν ἐκθεσιν.

Κατὰ γὰρ τὸ εἶναι μίμησιν κοινωνεῖν φαίνεται πάντα τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως καὶ τὰ

Ποιητικὴ οὖν οἰονεῖ effectrix κατὰ τὴν φυσικὴν σημασίαν διδάσκαλον τῶν ἐνεργειῶν. Ἐστὶ δὲ τις πάσης ἐργασίας τέχνη ὑπερίκουσα λύγῳ καὶ μεθόδῳ, ἥ κοινὴ οὐσὴ λέγονται πολλὰ ποιηταί· ἔστι δὲ τις ἰδιαιτέρη, ἣν ὁ μὴ ἔχων οὐ λέγεται ποιητὴς ἀγαθός· δεῖ γὰρ ἐκ τῶν τεχνῶν ἀπαρτῶν γενέσθαι τὸ ποίημα, ὁ κατ' ἐξοχὴν λέγεται ποιήμα.

Ἡ ὥριμια τῆς ποιητικῆς δόλη.

Πλάτων δ' ἐκβάλλει τῆς πολιτείας Ὀμηρον· ἀλλὰ ἡ ὅτι οὐ πάντα πρὸς νέους συμβάλλεται τὰ Ὀμήρου, ἡ ὅτι λέγονται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ τὰ φεῦλα ὡς φευκτέα.

— Ῥητόριον περὶ ποιητικῆς ποία τις ἐστίν.

Ὅτι Ἀδερφός ἐν ταῖς λογικαῖς αὐτὴν ἀντιλαμβάνει. Πέντε γὰρ λέγει λογικὰς· ἀποδεικτικὴν, διαλεκτικὴν, σοριστικὴν, ῥητορικὴν, καὶ δὲ καὶ τὴν ποιητικὴν. Οὐ γὰρ τὴν γραμματικὴν ἀρνησάμενος εἰς τὰς λογικὰς πέντε· ἡ εἰς μίαν τὴν σοριστικὴν καὶ διαλεκτικὴν.

— Ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἔχει, τὴν ποιητικὴν τιθόμενος ῥητορικὴν ὡς κάκιστος ὀνομασίᾳ κοινωνεῖ δὲ ταῖς τέσσαραις λογικαῖς, ὅτι οὐ πρᾶγμα ἔχει ὕλην, ἀλλὰ λόγους, οὐδὲ ἐν ἐνὶ γένει ὀρισμὸν ὡς καθίσταται, ἀλλὰ ἐν παντί.

Ταῦτα μὲν κοινὰ, εἰς δὲ, ὅτι ἡ διαλεκτικὴ, ἀποδεικτικὴ, σοριστικὴ διαλέγονται συλλογιστικῶς καὶ βραχέως καὶ οὐα εὐκατα ποιήματι οὐδὲ περὶ ὀρισμῶν, τινὰ ὕλην.

Ἡ δὲ ποιητικὴ καὶ ῥητορικὴ ἀνὰ πάλιν διὸ καὶ οὐ κυρίως λογικαὶ ὡς ἐάντι· οὐδὲ συλλογιστικαί, ἀλλ' ἔνθα μνήσκει καὶ παραδείγματα χρώνται — καὶ ἔχουσι ποίημα οὐ λόγον πολιτικόν, ἡ ποίημά τι φαινόμενον. Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ δύο αὗται πολιτικὰς ἔχουσιν ὑποθέσεις.

Διαφέρει δὲ ἡ ῥητορικὴ καὶ ἡ ποιητικὴ ὅτι ἡ ῥητορικὴ πλεονεχίει μετέχει τῆς διαλεκτικῆς, εἰς ἣν ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκ τῆς πολιτικῆς ὡς ἐν α' ῥητορικῆς· διὸ καὶ δυνάμει καλοῦνται ἄμφω, ὅτι ἐπ' ἐκτάρα δεικνύουσιν· ἀλλ' ἡ ῥητορικὴ ἐν πράγματι καὶ γένει ἐν πολιτικῷ καταχρῆται, εἰ καὶ κατὰ τὴν ὥρισμένην καὶ αὐτὴ. Ἐχει δὲ τὰ ποιήματα πρὶν, σκοπεῖν ἔχουσα τὸ πείθειν ἢ τὸ θεωρεῖν τὸ ἐν ἐκστάσει πείθειν καὶ διδάσκειν αὐτό.

— Ἡ δὲ ποιητικὴ οὐα ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς διαλεκτικῆς, χρᾶται δὲ τοῖς ὁργάνοις ἐκείνης ὡς ἀνωτέρω οὐα καὶ κυριώτερα.

Χρᾶται δὲ τοῖς ποιητικαῖς καὶ οὐ μόνον, καὶ τοῖς μουσικαῖς γὰρ πλεῖστον καὶ πάσαις ταῖς τέχναις ἐν μέρει.

Χρᾶται οὐ τῷ ἐνθυμήματι πάντως, ἀλλὰ τῷ παραδείγματι· καὶ τοῦτο ζωγραφουσα καὶ προτιθεῖσα ἀρχέτυπον, ἵνα ἕκαστος μιμήσθαι.

— Καὶ ἔργα τοῦ ποιητοῦ διὰ στίχων δι' ἡδονῆς· καὶ τινα τούτων ἐναρμονία μετὰ σχημάτων ὑποκριτικῶν.

(Ἐλλείπει)

Ἡ τοίνυν διαίρεσις τοῦ βιβλίου ἐστὶν αὕτη. Τὸ Α' μέρος 1) περὶ ποιήσεως καθόλου, καθ' ἣν κοινωνεῖ πᾶν γένος ποιήσεως· 2) περὶ διαφορᾶς αὐτοῦ· 3) πῶς ἀπὸ δύο φυσικῶν αἰτιῶν ἡ ποιήσις ἐγένετο· 4) πῶς εἰς διάφορα μέρη ἐχωρίσθη· 5) πῶς αὐτὰ ἐχωρίσθησαν, μετεβλήθησαν καὶ ἠυθέθησαν.

Β'. Περί τῶν γενῶν ἡ εἰδῶν αὐτῆς· ἐστὶ δὲ ἐποποιία καὶ τραγωδία (περὶ γὰρ τῶν λοιπῶν οὐχ εἰρηται).

Γ'. Κανόνες τοῦ συντεθέντος τὸν μῦθον, ὅθεν καλῶς δοῖται ἔχειν ἡ ποιήσις.

	τῆς μὲν τραγωδίας	(— πρόλογος
	ἄλλαι.	(— ἐπεισῶδιον
		(— ἐξόδος
		(— χορικόν.

Δ'. Περί τῶν ποσῶν μερῶν.	τῆς δὲ ἐποποιίας ἄλλαι.	(ὅθεν ἐπὶ περὶ ποσῶν κεφάλαιον εἰς δύο μέρη διψήσεται)
---------------------------	-------------------------	--

Περὶ τῆς ποιήσεως.	τῆς μὲν τραγωδίας	(μῦθος ἦθη λέξεις γνῶμη παρασκευὴ μελωδία.)
--------------------	-------------------	---

τῆς δὲ ἐποποιίας	(ὅθεν καὶ τὸ περὶ ποιητικῆς εἰς δύο.
------------------	--------------------------------------

Ε'. καὶ τελευταίον. Περί τῶν τῇ ἀρχῇ (?) συνεπομένων καὶ τινων περὶ πρᾶξεως προσθηκῶν.

Ἐστὶ δὲ ταῦτα δύο.	(ἐπιπλήττει καὶ ἐκινεῖ τοὺς ποιητὰς· συγγίρει τραγῶδιν καὶ ἐποποιίαν· τὰ βέλτιον· δύο οὖν μέρη καὶ τοῦτο.
--------------------	---

Περὶ ποιητοῦ	} προτιθεῖσιν ἐρεῖν.
Περὶ ποιητικῆς τέχνης	
Περὶ τῶν συνεπομένων	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἐν ἀρχῇ εἶθε δὲ τὰ περὶ ὧν ἔρει καὶ τὴν τάξιν προτίθηναι.

Ἔστι δὲ ταῦτα. 1) Περὶ ποιητικῆς καθόλου καὶ τῶν εἰδῶν καθ' ἕκαστον τὴν φύσιν αὐτοῦ. 2) Ὡς δὲ κανόνι χρῆσθαι συντιθέναι τοὺς μύθους· μῦθον δὲ νοεῖ τὴν τῶν πραγμάτων συντήκην. 3) Ἀκολουθῶς περὶ τῶν μερῶν ἐκάστου εἴδους ποιήσεως, ἃ ἔστι ποσὰ καὶ ποιὰ. 4) Περὶ τῶν παρεπομένων τῇ ποιήσει κατὰ μέθοδον.

Ἡ τάξις, ὡς λέγει, τὴν ῥηθσομένων ἔξαι ἀπὸ πρῶτον τὰ συμβαλλόμενα εἰς γνῶσιν τῶν ἐπομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Μετὰ τὴν πρόθεσιν καὶ τὸ προοίμιον ἀρχεται οὗ πρῶτον ἐκεῖ ἐμνήσθη. Περὶ οὖν ποιήσεως καθόλου. Εἰς τοῦτο λαμβάνει ὁμοιογεόμενον κοινωμενὶν κατὰ τὸ εἶναι μίμησιν πᾶντα τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως καὶ τὰ λόγῳ καὶ τὰ ᾄδῳ μιμούμενα. Πᾶσαι οὖν αὐταὶ μιμουμένται· ἢ οὖν μίμησις ἔστιν ὃ πᾶσαι κοινωμενῶσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Εἴτα λέγει τὰς διαφορὰς αὐτῶν τρεῖς· α') ἐπεὶ ἑτέροις τῷ γένει μιμεῖσθαι· ὁ μὲν ζωγράφος ἔπουν χρώμασιν, οἱ δὲ ποιηταὶ τὸν αὐτὸν λόγῳ, β') εἰς τὰ ὑποκείμενα τῇ μίμῃ, ὡς τοῖς χρώμασι γράφειν ἀνθρώπους, τοῖς μὲν τοὺς αἰσχροὺς, τοῖς δὲ τοὺς καλοὺς, γ') τῷ τρόπῳ· ὁ μὲν τραγικῶς σκηπῇ καὶ ὑποκριταῖς τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις μιμεῖται — ὁ δὲ ποιητὴς τὰς αὐτὰς διηγῇ μόνον — λόγῳ γε μὴν ἀμφοτέρω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Εἴτα ἐξηγεῖται τὸ α' μέρος τὸ τῷ γένει ἑτέροις διαφέρειν διὰ παραδείγματος λέγων, ὥσπερ ὁ μὲν γραφῇ μιμεῖται ἀλεκτρόνα, ὁ δὲ φωνῇ, οὕτω καὶ οἱ ποιηταὶ διαφύουσιν· εἴτε πολλοὺς εἴτε ὀλίγους, εἴτε ἐνίοις, οἷον ἄρμονίᾳ, ῥυθμῷ, λόγῳ. — Ἐν δὲ τῷ παρόντι... λέγει περὶ τῶν ῥυθμῶν καὶ ἄρμονιᾳ χρωμένων μόνων· ἐξῆς ἔρει περὶ τῶν λόγῳ.

ΣΗΜ. Ποιήματα καλεῖται διὰ τὸ μιμεῖσθαι πράξεις ἀνθρώπων — αὐλητικῆς ἢ πλείστης· ὡς τὰ μὴ ἔχοντα πολλὰ μέρηματα οὐκ εἰσι μμητικά.

Οὐ νοεῖ ἐνταῦθα τὰς ψῆδ' αὐτάς, ἀλλὰ

τὸν ἦχον· κατωτέρω φησὶ τῷ ἦχῳ μιμεῖσθαι αὐτάς.

Μίμησιν νοεῖ τὴν ἐκθεσιν τῶν πράξεων καὶ ἡθῶν καὶ παθῶν τῶν ἀνθρώπων.

Περὶ ποιητικῆς καὶ ποιήσεως εἰρηται τί διαφέρει. Ποίημα δὲ εἰ καὶ Ἀρβόνις φησιν ὅτι μέρος ποιήσεως, ἀλλὰ ψευδές. Πλάτων γὰρ ἐν Φαίδωνι ποίημα νοεῖ τὸ ὅλον καὶ Ἀριστοτέλης ἐνταῦθα. Πρὸ Ὀμήρου δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἔχομεν ποίημα. Ὡστε ποίημα καὶ ἡ ποιήσις, διαφέρουσι δὲ κατὰ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ὡς εἰπομεν· ὅτι ποιήσις factio, ποίημα factum. Οἱ δὲ παλαιοὶ ἀδιαφύτως καλοῦσι ποιήσιν, ποιητικὴν, ποίημα.

Τίς δὲ ποιητής, Πλάτων ἐν Συμποσ. 188. «Οἷσθ' ὅτι ἡ ποιήσις ἐστὶ τι πολὺ· ἢ γὰρ τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν ἰόντι ὁφιοῦν αἰτία πᾶσά ἐστι ποιήσις· ὥστε καὶ αἱ ὑπὸ πάσαις ταῖς τέχναις ἐργασίαι ποιήσεις εἰσὶ· καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ πάντες ποιηταί. Ἀλλ' ὅμως οὐ καλοῦνται ποιηταί, ἀλλὰ ἄλλοι ἔχουσιν ὀνόματα. Ἀπὸ πάσης δὲ τῆς ποιήσεως ἐν μῶριον ἀφορισθὲν τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα, τῷ τούτου ὀνόματι προσαγορεύεται· ποιήσις γὰρ τοῦτο μόνον καλεῖται καὶ οἱ ἔχοντες τοῦτο τὸ μῶριον τῆς ποιήσεως ποιηταί.»

ΕΚΛΟΓΗ ΕΚ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ποίησις μὲν καθόλου κατὰ Πλάτωνα (Συμπ. 188) ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν ἰόντι ὁφιοῦν αἰτία πᾶσά ἐστι ποιήσις. Ὡς καὶ αἱ ὑπὸ πάσαις ταῖς τέχναις ἐργασίαι ποιήσεις εἰσὶν, καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ ποιηταί. Ἰδιαιτέρον δὲ ἀπὸ πάσης τῆς ποιήσεως ἐν μῶριον ἀφορισθὲν τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα, τῷ τούτου ὀνόματι προσαγορεύεται· ποιήσις γὰρ τοῦτο μόνον καλεῖται, οἱ δὲ τὸ μῶριον τοῦτο τῆς ποιήσεως τὴν κλήσιν εἰλήχασιν ποιηταί.

Ἡ δὲ ποιήσις ὡς διήρηται εἰς ἐποποιίαν, τραγῳδίαν, κωμῳδίαν, διδυμαεμποικητικὴν, αὐλητικὴν καὶ κιθαριστικὴν· πᾶσαι δὲ τὸ σύνολον τυγχάνουσιν οὐσαι μμησεις.

Μίμησιν δ' Ἀριστοτέλης καλεῖν δεκαὶ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, ἡθῶν καὶ παθῶν ἔκθεσιν.

Κατὰ γοῦν τὸ εἶναι μίμησιν κοινωμενὶν φαίνεται πάντα τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως καὶ τὰ

λόγῳ καὶ τὰ ἥχη μιμούμενα· πάσαι γὰρ αὐταὶ μιμούνται.

Τρεῖς δὲ ἐν αὐταῖς διαφοραὶ εἵνεσθαι, ὡς ἑτέροις τῷ γένει μιμούνται, καθάπερ τὸν μὲν ζωγράφον μιμεῖσθαι δεῖ τὸν ἱππὸν χρώμασι, τὸν δὲ ποιητὴν τὸν αὐτὸν λόγῳ.

Ἐτι ὡς εἰς τὰ τῇ μιμῶσει ὑποπίπτοντα, ὡς τοὺς χρώμασι γράφειν ἀνθρώπους τοὺς μὲν τοὺς αἰσχροῦς, τοὺς δὲ τοὺς καλοῦς.

Τρίτον δὲ τῷ τρόπῳ, ὡς τὸν μὲν τραγικὸν σκηνῇ καὶ ὑποκριταῖς τὰς ἥρωϊκὰς πράξεις μιμούμενον, τὸν δὲ ποιητὴν τὰς αὐτὰς διηγήσεις μόνον, λόγῳ γὰρ μὴ ἀμφοτέροις.

Καὶ ἔστι μὲν τὸ τῷ γένει ἑτέροις διαφέρειν, ὡς εἰ ὁ μὲν γραφῇ μῦθοιο ἀλεκτρούνα, ὁ δὲ φωνῇ, οἱ δὲ ποιηταὶ διαφέρουσιν, εἰτε πολλοῖς, εἰτε ὀλίγοις, εἰτε ἰσίοις, οἷον, ἀρμυρίη, βοῦρη, λέγω, οὐ χωρὶς ἡ ἡμεῖς.

Καὶ ἔστι μὲν ἡ ἀρμονία περὶ τὸν ἦχον, ὁ ρυθμὸς περὶ τὴν κίνησιν, ὁ δὲ λόγος περὶ τὴν ἐννοήσαν φωνήν.

6. Ἡ δὲ ποιήσεως μιμεῖται λόγους πεζοῖς, ἢ τοὺς μέτροις, ἔστιν λόγῳ ἡμέτερον.

7. Ἐστὶ δὲ ἐπιστομὴ οὐχ ἡ περὶ τὸ ἥρωϊκὸν μέτρον ὡς χρῶνται πάντες, ἀλλὰ πᾶσα μίμνησι, ἢ δὲ ἐπὶ τῷ ἥρωϊκῳ ποιεῖ ἡ μιμεῖται. Εἰ τις δὲ ἐπὶ ὀλίγοις ἢ τριμέτροις ἐπιστομαῖς μιμεῖσθαι λέγεται κοινῇ ἐννοεῖται, καὶ οἱ Σοφοκλέους λόγοι καὶ Σοφοκλέους διάλογοι καλοῦνται οὕτω καταχρηστικῶς οὕτως ἐννοεῖται.

8. Οἱ γὰρ πολλοὶ τοὺς ποιητὰς οὐκ ἀπὸ τοῦ λόγου μιμεῖσθαι χαρακτηρίζουσιν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ μετρικίου γράφειν, εἰ καὶ λατρικῶς γράφουσιν, καλοῦντες ἐπιγελοῦσι.

9. Εἰ δὲ ἐμπειροπλήρως τὰ φυσικὰ μέτρα γράφει, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ καὶ τῷ ποιητῇ, οἷον τῷ Ὀμήρῳ, κοινόν, πλὴν τὸ μέτρον, ὅπερ οὐ χαρακτηρίζει ποιητὴν, οὐ γὰρ μιμεῖται.

10. Καθὰπερ δὲ αἱ μὲν ἐν (εἰδὲ), αἱ δὲ δυσὶ χρωταῖ, οὕτως ἡ διθυραμβοποιητικὴ καὶ ἡ τραγικὴ καὶ κομωδία πασι χρωταῖ ἀρμονίᾳ, ἐπὶ αὐτῇ δὲ τοὺς διθυραμβικοὺς ῥυθμῷ, ἐπὶ αὐτῇ ὀρχομένοι ῥυθμῷ καὶ οἱ τραγικὴ καὶ κομωδία ἵνα, εἰ καὶ μὴ αἱ καὶ μέτρα. Τούτους δ' οἱ ποιηταὶ μιμεῖσθαι ἐφίλου.

11. Δευτέρον δὲ διαφέρει ἀλλήλων τὰ ποιήματα ἢ τῷ ἡμιμῶσει, ὅθεν ἡ διαφορὰ κομωδίας καὶ τραγικίας φαίνεται· εἰς δὲ δεῖξιν τούτου ὑπολογιστέον λαμβάνειν ὅτι πάντες μιμούνται πράττοντας. Ἡ δὲ πρά-

ξις περὶ τὰ ἦθη, ἃ ἔστι κακὰ καὶ χρηστὰ, μιμούνται ἅρα κακοῦς οἱ μὲν, οἱ δὲ χρηστούς.

12. Τὸ καθόλου οὖν ῥηθὲν ἐν ἐκείνῃ ποιήσει εἰσὶν μιμῶσαι δαίκνυται, ὅτι διαφέρουσι περὶ τὰ ἡμιμῶσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

13. Τρίτον διαφέρει κατὰ τὸν τοῖς αὐτοῖς τὰ αὐτὰ μιμεῖσθαι διάφορον τρόπον· ὁ δὲ τρόπος νοεῖται κατὰ τὰ τρία τῆς μυθολογίας γένος, ὡς Πλάτων ἐν Πολιτείᾳ· δύο γὰρ εἰσὶν εἶδη, διηγηματικὸν καὶ δραματικὸν καὶ τὸ διηγηματικὸν διχῇ· τὸ γὰρ ἀπαγγέλλοντα εἰς δύο διαίρω· ἢ καὶ τῷ γένει αὐτοῖς ἵνα διηγεῖται, ὡς Ὀμηρος, ἢ ὡς οὗτος αἰεὶ καὶ μὴ παρὰ γένος ἄλλα πρόσωπα, ὡς οἱ διθυραμβικοὶ· τὸ γ' ἑνός ἐστιν ἐν πράξει καὶ μιμῶσει αἰεὶ.

16. Αἱ οὖν διαφοραὶ τρεῖς εἰσὶν, ἐν οἷς τε καὶ ἂ καὶ ὡς. Ὅθεν κατὰ τὸ ἡμιμῶσει ὅμοιοι Σοφοκλῆς καὶ Ὀμηρος· κατὰ δὲ τὸ ὡς ὅμοιοι Ἀριστοφάνης καὶ Σοφοκλῆς· ἕκαστος γὰρ μιμῶνται παράγοντας ἀνθρώπους πράττοντας· τὴν δὲ καὶ δράματα καλεῖται. Ὅ δὲ Ὀμηρος τῷ διηγεῖσθαι μόνον μιμεῖται, οὐ τῷ δαίκνυται τῇ ὑποκρίσει πράττοντας τε.

17. Ὅθεν κατὰ παρὰ ἑαυτοῦ τινα λέγομεν τοὺς Δωριεῖς ἀντιποιεῖσθαι τῆς Κομωδίας καὶ Τραγικίας ἐπιχειροῦντας ἀπὸ τῆς ἐτυμολογίας καὶ χρήσεως τῶν ὀνομάτων. Οἱ δὲ ἐν Σικελίᾳ Δωριεῖς ἀπὸ τῆς παλαιότητας τῶν ποιητῶν. Καὶ πρῶτον μὲν λέγω πῶς ἐκ τῶν Δωριέων οἱ Μεγαρεῖς οἱ ἐνταῦθα καὶ ἐν Σικελίᾳ. Καὶ οἱ μὲν ἐνταῦθα, ὅτι ἐδίδοντο αὐτὴν εὐρεθῆναι ἐπὶ τῆς αὐτῆς δημοκρατίας οὕτως παλαιότερας τῆς Ἀθηνῶν, καὶ διὰ τούτου οὕτως Ἀθηναῖοις εὐερέτας εἶναι. Οἱ δὲ ἐν Σικελίᾳ ἀπὸ τοῦ παλαιού αὐτῶν ποιητοῦ. Ὁ γὰρ ἐν Πειλοποννήσῳ Δωριεὺς ἀπὸ τῆς ἐπιμελείας τινὸς κομωδίας καὶ τραγικίας εὐερέτας ἔχουσιν εἶναι· κομωδίας, ὅτι ἀπὸ τοῦ κομῶντος, οὐ τοῦ κομῶντος παρὰ γένος· τῆς δὲ τῆς τραγικίας καὶ κομωδίας οὐκ ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν, ὅτι ὁρᾶται καὶ καλοῦνται αὐταί. Ταῦτα ἐν παρεκκλίσει καὶ τέλος ἔχω περὶ τῆς κοινωνίας καὶ διαφορᾶς τῶν ποιητῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

18. Ἄλλον δὲ ὅτι φάσει πάντες χρονοῦσι τοὺς μιμήμασιν ὅτι καὶ οἱ ὁρῶντες ζῶντες ἴδωσι φασκόμενοι, ἐν ἴδωσι γεγραμμένον.

χαίρουσιν, ὅτι ἡ γραφή τὰ φοβερά μιμνῆται· καὶ τὸ αἷτιον, ὅτι μανθάνειν χαίρομεν πάντες· καὶ... οἱ φιλόσοφοι διὰ τὸ εἰδέναι τὰς αἰτίας.

19. Καὶ χαίρουσι διὰ τῆ μίμησιν ὁρώντες τὸ μίμημα καὶ παρεικάζοντες αὐτὸ τῷ ἀρχετύπῳ καὶ ἴσιν· συλλογιζόμενοι. Ἐκ τοῦ προγεγνωμένου ἀρχετύπου τὸ μίμημα, τὸ ἥτον σαφές· εἰ δὲ ἀντιοίσι τὸ ἀρχέτυπον, οὐ χαίρουσι τῇ μίμῃ, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰσθησιν χρωμάτων καὶ τῶν τοιοῦτων.

20. Δύο εἰσίν, ὡς εἶπον, αἱ αἰτίαι τῆς ποιήσεως· ἡ βέλτεσθα μίμησις καὶ ἡ νῦν προστιθῆμι, ἡ ἀρμονία καὶ ὁ ρυθμός· φύσει γὰρ πάντες ἄδουσι καὶ ὀρχοῦνται καὶ ἐν μίμῃ φθίσγονται. Ἐκ τῶν φύσει οὖν ἐνόντων καὶ αὐτοσχεδιῶν κατὰ μικρὸν προήλθον εἰς τὸ ἐπιτελεῖν τὴν ποίησιν.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ποίησις ἐκ μίμησεως καὶ μέτρον συνίστηται, δαίκνουν τὸ δεύτερον φυσικὸν μέρος τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ μέτρον· καὶ εἰ ἡ μίμησις φύσει, καὶ τὸ δι' οὗ ἡ μίμησις γίνεται φύσει ἀνάγκη εἶναι· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μέτρον· καὶ εἰ ἐνεστικὸν ἦν φύσει ἀρμονία καὶ ρυθμός, καὶ τὸ μέτρον φύσει, ὅτι μέρος τοῦ ρυθμοῦ τοῦτο. Τὸ γὰρ μέτρον δηλοῖ ἀναλογίαν τινὰ καὶ τάξιν τῶν ἐπῶν.

21. Καὶ αὕτη μὲν ἡ ἀρχὴ καὶ αἰτία τῆς ποιήσεως.

Τὰ δὲ εἶδη αὐτῆς ἐγέννησαν αἱ διάφοροι φύσεις καὶ τὰ ἦθη τῶν ποιητῶν· ἄλλοι γὰρ ἄλλοις χαίροντες ταῦτα καὶ ἐπιτελῆδουσαν αὐτὴν μιμνῆσθαι.

22. Δύο οὖν πρῶτα ποιήσεως γέννη εὐρέθησαν, ὧν τοῦ δευτέρου ἡ τοῦ ψεκτικοῦ οὐκ ἔχοντι τινα εἰπεῖν πρότερον Ὀμήρου· ἔστι δὲ αὐτοῦ ὁ Μαργίτης ψεκτικὸν ποιεῖν καὶ δι' αἰθέριον, οἱ συμβάλλοντες εἰς τὸν φόνον. Οἱ δὲ ἐπαινοῦντες τὴν ἡρωικὴν ἔχρωτον.

23. Ἐπεὶ δὲ τὸ ὁμηρικὸν Μαργίτου ἐμνήσθην, περὶ Ὀμήρου λέγω, ὅτι περὶ τε τὰ σπουδαία καὶ τὰ γελοῖα· οὐδὲν ἄλλος ἐγένετο· οὐ γὰρ εὐ καὶ εὐρέσει καὶ διαβίσει καὶ λείπει, ἀλλ' ὅτι καὶ μίμησις ἐποίησεν, αἱ εἰς σκηνὴν ἐπιτελεῖται ἔσαν· πολλὰ γὰρ ἐν Ἰλιάδι καὶ Ὀδυσσεΐ ἐυρήσκει πρόσωπα ἀλλήλοισι διαλεγόμενα ὡς εἶναι ἀφορμὰς τινων δραμάτων· ἐκίθειν λαβεῖν, λίγω τραγωδίας· κωμωδίας δὲ ἀπὸ τοῦ Μαργίτου, ἔθεν ἀφορμὰς κωμωδίας λαβεῖν τις. Οἱ λέγω δὲ ψόγους, οὐ γὰρ ἐπικατὸν τὸ ψέγειν ἐν κωμωδίαις, ἀλλὰ

τὰ γελοῖα τὸν Ὀμήρον ἄριστα ἐπιτελεῖν, καὶ μάλιστα κωμωδίας πρέπει.

24. Οὕτως δὲ τῆς ποιήσεως διττῆς ἀπ' ἀρχῆς, οἱ μιν ἰαμβικοὶ κωμωδοποιοὶ ἐγένοντο διὰ τὸ συγγένει, οἱ δὲ ἡρωικοὶ τραγωδοὶ διὰ τὸ αὐτό· μιμούμενοι μὲν τὰ αὐτὰ ἐκάτεροι, δραματούργησαντες δὲ ταῦτα προσέτι. Καὶ ἡ αἰτία ὅτι τὸ τῆς κωμωδίας καὶ τραγωδίας σχῆμα ἐντιμότερον εἶναι δῆλον ἐκείνων διὰ τε τὴν δραματικὴν μίμησιν καὶ διὰ τὴν σκηνήν. Ἀπὸ οὖν τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ βελτίω μετέλθον. Ἐπεὶ δὲ δοξεί πως ἐκ τούτων ἡ τραγωδία καὶ κωμωδία ἐξω τῆς σκηνῆς ἀτελεστέρα εἶναι, τοῦτο ζητητέον ἄλλοτε. Ἐν γὰρ τῷ τέλει τοῦ παρόντος βιβλίου.

25. Οὕτω μὲν εἶχον τὴν ἀρχὴν· ἠδὲ μὴσσαν δὲ ἡ μὲν τραγωδία ὑπὸ τῶν τὰ διδυραμβικὰ ποιητῶν, ἡ δὲ κωμωδία ὑπὸ τῶν τὰ τραγικῶν ἀσχερότερων ὄντων, καὶ μέχρι τοῦ νῦν μένει· ἔτι τῶν πόλειων. ἠδὲ μὴσσαν δὲ τούτῳ τῷ ῥήματι μεγεθυνόντων δηλονότι τὸ ἐκαστοὺς εἰσφέρειν.

26. Καὶ ἄνω ὅλας μὲν δύο ὑποκριτὰς παρήγαγεν ὄντος ἐνὸς πρότερον, τὸν χορὸν ἐκ πλείστον προσώπων συνιστάτω· ἡ δὲ τῶν καὶ τὸν πρόλογον προσέθῃκε. Σοφοκλῆς δὲ τρεῖς ὑποκριτὰς καὶ τὴν σκηνογραφίαν.

27. Αὐτὸς δὲ καὶ τοὺς μύθους ἐσέμνωσε τοὺς γελοιάζοντας σατύρους ἐκείνας.

28. Ἐδεῖ δὲ μεταβαλεῖν καὶ τὰ μέτρα, καὶ ἦσαν σατυρικά· καὶ μέτρον ἀρμόδιον τῇ τῶν πλείονων ὑποκριτῶν διαλέξει εὐρεῖ· τὸ δὲ ἰαμβικὸν πρὸς τοῦτο μέγιστα πέφυκεν. Ἐν γὰρ ταῖς ἐμυλῖαις πολλοὶ ἀπὸ τύχης ἐμπιπτοῦσιν ἱαμβοί· τὰ γὰρ ἐξάμετρα σεμνότερα ἡ καὶ ὀκταμέτρα πέφυκε. Προσέτιθη δὲ καὶ τὰ ἐπείσοδια, ἡ αἱ παρεκβάσεις πλείσται (πλείστοι;) εἰς αὐτῶν τοῦ μύθου. ἠδὲ μὴσσαν οὖν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑποκριτῶν, καὶ τῇ πρωταγωνιστῇ λόγω καὶ τῇ σκηνογραφίᾳ, τῷ μεγέθει, τῇ τῶν σατύρων ἀποβολῇ, καὶ τῇ τῶν τετραμέτρων εἰς τὰ τρίμετρα μεταβολῇ, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἐπείσοδιων. Ἀλλὰ παρὰ ταῦτά εἰσι καὶ ἄλλα αὐτῶν· οἷον, αἱ γνώμαι, τὰ ἦθη, αἱ ἀρμονίαι, αἱ ἀναγνωρίσεις καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀπὲρ ἄριστα (ἐκαστα;) περικτὸν ἡγέται λέγειν. Διὸ μέχρι τούτου περὶ τῆς αὐτῆς αὐτῶν τελευτᾷ λέγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

29. Νῦν δὲ περὶ τῆς αὐτῆς αὐτῆς κωμωδίας

διας λέγομεν, πρότερον δὲ ἐκ τῶν ῥηθέντων συναγαγόντες τὴν αὐτήν. Τὸ οὖν γένος τοῦ ὅρου αὐτῆς ἐστὶ μίμησις, ἐκ δὲ τῆς ὕλης ταύτης τῆς ὑποκειμένης ἡ διαφορά προτινεται. Οἱ φαιδρότεροι δὲ οὐμνέοντες πάντες, ἀλλ' ὧν αἱ πράξεις οὐκ αἰσχροί, ἀλλὰ καθ' ὅσον γέλωτα κινεῖται κατὰ τοῦτο μόνον μετέγευσαι αἰσχροῦ· δηλον δὲ ὅτι τὸ γελῶν μέρος ἐστὶν αἰσχροῦ, τοῖς γνοῦσι τί τὸ γελῶν ἐστίν. Ἐστὶ γὰρ ἀμάρτυμά τι καὶ αἰσχος ἀνευ λύπης καὶ φροῦρας. Εἰ γὰρ καὶ ἀναισθήτως τις πάσχει ὡς ὁ ἀποπληκτικός, λύπην κινεῖ ὅμως, παράδειγμα δὲ τοῦ ἀλύπου αἰσχροῦ τὸ διαστραμμένον πρόσωπον.

30. Καὶ ὅλον μὲν τινες τὴν τραγωδίαν ἤθεσαν περὶ διτῆς κωμωδίας ἀπὸ τῆς διὰ τὴν μὴ σπουδαίεσθαι ἀπ' ἀρχῆς. Ὅψι γὰρ χρόνῳ καὶ (:) δημοσίᾳ δαπάνῃ ἥσαν οἱ χοροὶ τῶν τραγῶν γὰρ ἐβλήοντο ἥσαν ἀνευ μισθοῦ δημοσίου ὅλον ἐστὶ. Μετὰ τὸ λαβεῖν ὅμως ἰδὲν τινὰ τὴν κωμωδίαν ἤθεσαν αὐτὴν τινες· ἀρχαίους καὶ προσώποις καὶ προσωποποιῶν. Ἐπὶ αὐτοῖς δὲ καὶ Φόρμιος δηλοῦσιν ἐκ Σικελίας τὴν μυθοποιᾶν ταύτην εἶλθιν πρῶτον αὐτοῖς πρὸς ἄλλους. Ἀθήνησι δὲ Κράτης πρῶτος ἀμείψεται τὴν ἰδμεῖαν κωμωδὸς ἐγένετο.

31. Εἰρηται ἡμῖν ἡ τῆς ποιήσεως ἀρχὴ καὶ τὸν αὐτῆς μερῶν καὶ περὶ τῆς αὐτῶν αὐξήσεως. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶ συλλογίσασθαι τί κοινὸν καὶ διαφορὸν ἔχει ἡ τραγωδία πρὸς τὴν ἱποποιάν. Δυσὶ μὲν τῶν κοινῶν, τῷ ἐμμέτρως λέγειν καὶ τῷ περὶ σπουδαία καταγίνεσθαι· διαφέρει δὲ τριτὴν πρῶτον, ὅτι ἡ ἱποποιία μέτρον χρῆται ἀπλὴν ἢ ἀνευ ἀρμονίας καὶ ῥυθμοῦ· ἡ δὲ τραγωδία πρὸς τὸ μέτρον καὶ τῇ ἀρμονίᾳ καὶ τὴν ὥρῃ· τρίτον, ἡ μὲν τραγωδία τὰ πρᾶξινα περὶ μέαν ἡλικίαν περιόδον ἢ μερὸν τῆς πρῆς· ἡ δὲ ἱποποιία καὶ πολλῶν ἐτῶν πράξεις ὡς ἡ Ὀιδύσεια· πάσαι μὲντοι καὶ ἡ τραγωδία ὁμοίως τῇ ἱποποιᾷ πολυχρονίους ἡμμεῖοι πράξεις.

32. Διαφέρουσι ἔτι καὶ ὁμοιοῦνται κατὰ τὰ μέρη· ἔχει μὲν γὰρ τινὰ ἡ τραγωδία μέρη τρία· αἱ apparata καὶ μὴ μέρη· κοινὰ δὲ μῦθον, ὄψιν, λῆξιν, μελωδίαν· κοινὰ δὲ περὶ τραγωδίας εἰδώς αἰδὲ καὶ περὶ ἱποποιίας.

33. Ὅλον ἐπεὶ ἂ μὲν ἔχει ἡ ἱποποιία ἔχει ἡ τραγωδία, οὐ μὲν ἀντιστρέφουσιν, διό

καὶ καθολικωτέρα ἡ τραγωδία· περὶ ταύτης γούνητον συνάγοντας τὸν ὅρον ἐκ τῶν ἡδὴ ῥηθέντων· καλῶς δὲ ἐξάμετρον μίμησιν τὴν ῥηθεῖσαν ἱποποιάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

34. Ὁ οὖν ὅρος τῆς τραγωδίας οὗτος· οὐτινος γένος ἡ μίμησις, τὰ λοιπὰ δὲ διαφοραὶ. Ἐκ τῶν ῥηθέντων ὅλον ἐστὶ γένος ἡ μίμησις· κατὰ ταύτην γὰρ πᾶσα ποιήσις κοινωνεῖ· πράξεις λίγω, ὡς προσήρηται, πράττοντας μμειοῦσαι σπουδαίας· μέγεθος δὲ, ὅτι εἰρηται πῶς ἡδύθη καὶ τελεία ἐγένετο.

35. Ὑπομνήτω, ὅτι εἰρηται μέρος αὐτῆς εἶναι τὸ μέτρον, ὅπερ ἡδύ τι· χωρὶς ἐκίστανται, ὅτι εἰρηται τινὰς μὲν χρῆσθαι ἄμα ῥυθμῷ, ἀρμονίᾳ καὶ μέτρῳ, ὡς τοὺς διθυραμβικούς, τινὰς δὲ οὐχ ἄμα, ἀλλὰ χωρὶς, ὡς ἡ τραγωδία· οὐ δὲ ἐπαγγελίας· τοῦτο εἰρηται τρίτη διαφορά τῆς ἱποποιίας καὶ ταύτης· καὶ εἰς δὴλωσιν τούτου, ἰστέον καὶ περὶ τοῦ τέλους τῆς τραγωδίας δι' ἐλέου τὴν ἐπιθυμητικὴν ψυχὴν τῶν παθῶν ἀκαλλάττουσα.

36. Ἐκ τοῦ ὅρου δὲ τῆς τραγωδίας τὰ μέρη ταύτης ἐστὶ συναγαγεῖν. Ἐπεὶ γὰρ μμιοῦνται διὰ πράξεως, ὅλον ἐστὶ οὐτινος τὰς πράξεις μμιοῦμεθα, καὶ τὰ ἐμμέτια καὶ τὸν τύπον μμιοῦμεθα, ἵνα πιθανὴ ἢ ἡ πράξις· μόριον ἄρα τραγωδίας ὁ κόσμος· κατὰ ἡ μελωδία καὶ ἡ λῆξις μέρη ταύτης· ὅτι διὰ τούτων ἡ μίμησις γίνεται· λῆξις δὲ οὐκ ἔμετρος, ἀλλ' ἡ ἔμετρος· μελοποιία δὲ ἡ φανεράν ἔχουσα τὴν δύναμιν πᾶσιν ἢ ἡ διὰ φωνῆς μουσική.

37. Ῥητέον καὶ τὰ λοιπὰ τῆς τραγωδίας μέρη ἐκ τοῦ ὅρου συνάγοντας. Ἦν γὰρ ἐν τῷ ὅρῳ τὸ, πράξις μίμησις· ὃ γίνεται δὴ κατὰ τὸν πρῶτον ὅρον· οὗτοι δὲ κατὰ τὰ ὅσα ἡ χρῶσι· ἡ φασὶν εἶναι κατὰ τὴν δίκαιαν ἢ χροῖσιν ἢ λυποῦμενοι ἢ κατὰ τὴν πάθος διακρίνουσι· (δηλον δὲ ὅτι διὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν δίκαιαν τοιοῦτο εἶναι, διότι διὰ ταῦτα ποιεῖται τὸ εἶναι αἱ πράξεις· ἀπὸ μὲν ἀγαθῶν ἦθῶν χρῶσι ἀπὸ φαυλῶν δὲ φαυλῶν. Εἰ οὖν ταῦτα οὐκ ἔστιν, πῶς δὴ ὅλον ἀρχὰς τῶν πράξεων διὸ εἰναι, ἦθος καὶ δίκαιον. Ἐπεὶ δὲ ἡ πράξις ἐστὶ ἡ τραγωδία ἐστὶ, ἵσονται τοῖνυν τραγωδίας μέρη καὶ ταῦτα, καὶ ἂ ἡ πράττονται ἢ οὐ πράττονται· τὰ γὰρ ἦθη καὶ ἡ δίκαια καὶ ἡ πράττειν καλῶς καὶ μὴ πράττειν.

38. Λέβωμεν ὁμοίως ἐκ τοῦ ὅρου καὶ ἀλ-

λο μέρος τῆς τραγωδίας· ὡς γὰρ ἐκεῖνα ἦσαν τὰ δύο ἐκ τῶν πρακτόνων, οὕτως ἐκ τῆς πράξεως ἔσται τοῦτο· ἔστι δὲ ὁ μῦθος ὁ δαικνὺς καὶ μιμούμενος τὴν πράξιν, δείκνυνται τοῦτο εἰς τοῦ τί εἴη (:) μῦθος· πράξεων γὰρ ἔστι σύνθεσις, δι' ἧς τὰ ἐξω τῆς σκηνῆς γενομένα μιμούμεθα.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν καὶ διανοαὶ ἐμνησθημεν, νῦν ἐξηγησώμεθα βέλτιον ἐκότερα· ἦθη μὲν καὶ ὅ πούους ὀνομαζομένης διάνοια δὲ ἐν τοῦτοις ἔστιν, ἐν οἷς ὁ λέγων ἢ συγκατατίθεται ἢ γνῶμην ἀποφαίνεται, ὡς ὅλην ἔσται ἐν τοῖς ἐξῆς.

39. Ἀριθμητέον οὖν τὰ ῥηθέντα μέρη τὰ ποιά, οὐχὶ τὰ ποσὰ τῆς τραγωδίας, ἀ ὑστερον δέξομεν· μῦθος, ἦθη κτλ. τοῦτων δύο ἔστιν οἷς μιμούμεθα, μελοποιία καὶ λέξις· ὧ δὲ τρόπῳ μιμούμεθα ἐν, ἡ ὀψις (arrangement)· ἀ δὲ μιμουμένην, τρία· μῦθος, ἦθη, διανοα· καὶ παρὰ ταῦτα τὰ οἷς καὶ ἀ καὶ ὡς, οὐδὲν πλέον εἰς τὴν ποιότητα τῆς τραγωδίας εὐρίσκεται. Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι πολλοὶ χρώνται τοῦτοις τοῖς εἰδεσιν, ἵνα μὴ μέρεσιν εἴπω, ὁ κυριώτερον ἦν, ἀναγκαῖον γὰρ πάνυ πράξειν ταῦτα.

40. Τῶν τῆς τραγωδίας μερῶν μέγιστον καὶ κυριώτερον ὁ μῦθος· αἵτιον δὲ ὁ μῦθος πραγμάτων ἔστιν ἡ σύστασις ὡς δίδεικται· τὰ δὲ πρᾶγματα τὸ κυριώτερον ἐν τῷ βίῳ· ὁ οὖν μῦθος ὁ ταῦτα περιέχων κυριώτερον μέρος· δείκνυται δὲ ὅτι τὰ πρᾶγματα, οὐ γὰρ μιμνέται ἡ τραγωδία τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ, τὴν εὐδαιμονίαν καὶ κακοδαιμονίαν· αὗται γὰρ μὲν ταῖς πράξεσι θεωροῦνται οὐκ (:) ἐν τοῖς ἡθεσι, κατὰ γὰρ ταῦτα τοιοῦτα εἰσὶ· κατὰ δὲ τὰς πράξεις εὐδαιμονες ἢ κακοδαίμονες· ἐπεὶ δὲ ἡ τραγωδία μιμήσις ἔστιν ἀνθρωπίνου βίου καὶ πράξεως (ὁ δηλοῖ ὁ βίος) καὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας, τῆς ἐν πράξει θεωρουμένης, ἡ δὲ πράξις τέλος ἔστί τοῦ βίου, οὐχὶ δὲ ἡ ποιότης, διὰ τοῦτο μέγιστον ἐν τραγωδίᾳ ὁ μῦθος, ὅς περιέχει τὴν τῶν πράξεων οικονομίαν· ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν ἐξῶν καὶ τῶν ἡθῶν, ποιοὶ ἴσμεν, δίκαιοι, ἐλευθέριοι κτλ· ἀπὸ δὲ τῶν πράξεων εὐδαιμονες καὶ κακοδαίμονες. Οὐ τοῖνυν πράττουσιν, ἵνα μιμῶνται τὰ ἦθη· ἀλλὰ εἰς τὴν τῶν πράξεων μίμησιν λαμβάνουσι καὶ τὰ ἦθη. Ὅθεν ἡ πράξις εἰς τὸν ὁ μῦθος, τὸ μέγιστον καὶ τέλος τῆς τραγωδίας ἔστιν. Ἐτι δείκνυται ἀπὸ τοῦ, ἄνευ μὲν ἥθους γίνεσθαι τραγωδίαν, ἄνευ δὲ μύθου

οὐδαμῶς· ὅλην δὲ τοῦτο ἐκ τινων νέων τραγωδιῶν καὶ τινων ποιητῶν καὶ ζωγράφων ὁμοίως οἷ καὶ ἄνευ ἥθους ἐμμοῦνον.

41. Ἐτι δείκνυται ὅτι ὁ μῦθος οὐ μόνον τοῦ ἥθους ἔστιν αἰρετώτερος ἀπλοῦ, ἀλλὰ καὶ κεκοσμημένου λέξεως καὶ διανοίας ποιικιλίᾳ· αἱ γὰρ λέξεις καὶ αἱ διάνοιαι καὶ τὰ τοιαῦτα οὐ ποιήσουσι ποτὶ τὸ ἔργον τῆς τραγωδίας, ὁ ἐκ τοῦ ὅρου ἰδηλοῦτο, τὸ καθάρισται τὰ πᾶν τῆς ψυχῆς καὶ ἡμεροῦν αὐτήν· ἀλλ' ὁ μῦθος καὶ ἡ πράξις ὅταν τὸ ἐν (:) ποιήσῃ τοῦτο πολλῷ μᾶλλον, εἰ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀτελῶς χρῆται.

42. Ἐτι δείκνυται οὕτω· τὸ μάλιστα ψυχῶν καὶ ἦθον ἐν τραγωδίᾳ ἀρεστόν ἐστι· (λέξεις τινὲς *Latinal*) τοῦτο δὲ ἡ περιπέτεια καὶ ἡ ἀναγνώρισις. Ταῦτα δὲ μέρη τοῦ μύθου ἔστιν· ὁ μῦθος ἀπὸ τὸ ἀρεστόν· ἐτι ἀπὸ σημείου δείκνυται· οἱ γὰρ πλείστοι ἀποτυγχάνοντες ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ ἀρίστου ἀποτυγχάνουσι, τοῦ μύθου, ἐπιτυγχάνοντες τῶν μὴ ἀρίστων, οἷον λέξεως καὶ τῶν ὁμοίων· τὸ οὖν δυσκολώτερον ἀρεστόν ἐστι καὶ τὸ οὐπερ ὀλίγον ἐφικέσθαι δυνατόν.

43. Συμπεραίνοντες οὖν ἀρχὴν καὶ βάσιν καὶ θεμέλιον τῆς τραγωδίας καὶ ψυχὴν καὶ ἐξοχωτάτην τελείωσιν τὸν μῦθον λέγομεν, *el formam*· διὸ καὶ πρῶτος τῇ τάξει, β' τὰ ἦθη, καὶ εἰκότως· ἡμισφαιεῖ γὰρ ἀνωτέρω περὶ τῶν πρωτέων τῷ μῶν· διὰ δὲ παραδείγματος τῆς ὁμοιοτάτης τῇ ποιήσει τραγικῆς δείκνυται· ἦς τὸ μὲν λευκογράφημα τῷ μῶν ἀναλογεῖ, τὰ δὲ χρώματα τοῖς ἡθεσι· μᾶλλον οὖν τέρπει ὁ γραμμικῶς τυπώσας εἰκόνα, ἢ ὁ ἀνευ τύπου χρώματα ἀλείψας συγκεχυμένως. Ὅθεν α' ὁ μῦθος, β' τὰ ἦθος· ὅτι δὲ πρῶτον ὁ μῦθος, δείκνυται· ἐπὶ γὰρ οὗτος τῶν πράξεων, καὶ οἱ ὑποκριταὶ περὶ τούτων μάλιστα σπουδαζοῦσιν εὐδοκίμησαι τῇ μίμῃσει, οὐ τοσοῦτον περὶ τὸ ἦθος.

(ΣΗΜ. Σέοτασιν πραγμάτων ταῦτο ὅλην τῷ μῶν ἐξηγητικῶς.

Περὶπέτεια, ἡ τῇ τύχῃ μεταβολὴ εἰς τὸ παρ' ἐλπίδας.

Ἀναγνώρισις, ἡ πρᾶγματος ἀδήλου ὑστερον μᾶθησις).

44. Τρίτον δὲ ἡ διάνοια, ἥπερ ἐστὶν ὡς ἐν τραγωδίᾳ θεωρεῖται τὸ τὰ ἐνόντα τοῖς πρᾶγμασι νοήματα καὶ ἀμείττονα οἰκτιρεῖ τοῖς

λόγοις εξηγησθαι κατὰ τὸ δυνατόν καὶ κυρίως· καὶ μηδὲν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν, ὃ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ῥητόρων ἰσὺν ἔργον· πολιτικὸς δὲ, ὡς ἐν γ' πολιτικῶν εἰρηται, ἐστὶν ὁ βουλευτικός καὶ κριτικός· εἴτε οὖν πολιτικός, ὥσπερ οἱ ἀρχαῖοι ἵποιοι, ἰωντες τὰ ἔξω τοῦ πράγματος, εἴτε ῥητορικός, ὡς νῦν περιεργώτερον, ἔργον ἑκατέρου τοῦ οἰκείως τοῖς πράγματιν ἱπακολουθεῖν τῷ λόγῳ. Ἐπεὶ δὲ οὕτω ἐξηγησάμεθα τὸ ἥθος, ἰστέον ὅτι τοῦτο δηλοῖ τὴν τῆς ψυχῆς προαίρεσιν ἐν τοῖς λόγοις, οἱ δὲ δύνανται τοῦτο μὴ ὄντως ἔχοντες ἐξ αὐτῶν τὸ τῆς ψυχῆς θέλημα, τὸ προαίρεισθαι ἢ θέλειν τι ἢ φρεῖν· ἥθικος δὲ λόγος παράδειγμα τὸ Ἀριστοτράνους ἐν Πλούτῳ, τὸν μὲν δεσποτὴν τιμῆς περὶ λέγειν, τὸν δὲ δούλον πλακοῦντων καὶ ἄρτων· ἅπτερ ἑκατέρω δηλοῖ τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ ἥθος· πολλὰ δὲ λόγῳ ἄνευ ἥθους εἰσι μηδὲν τοιοῦτο δηλοῦντες· ἡ δὲ διάνοια ἡ δὴλοῦσα τὸ εἶναι ἡ μὴ ὡς ἡδὴ διασαφισομένη.

45. δ. Ἡ λέξις ἡ δὴλοῦσα ἐκ τοῦ ἔργου αὐτόν, ὡς καὶ πρὶν εἰρηται, ὅτι ἡ ἱποποιὰ μόνος λόγος ἐν ὧν τῶν ἐμπνευστικῶν μιμνῆται· σημαίνει δὲ τὸ αὐτὸ ἢ ἡ λέξις καὶ οὐδὲν διαφέρει ἐν τε τῷ ἑνὶ καὶ τῷ πλείῳ λόγῳ.

46. ε'. Ἡ μελοποιὰ πῶς τὸν οὐκ· ἡ γὰρ ἀνθρωπίνη φύς ἐξ ἀμελείας φωνῶν ἀνθρωπίνων τῆς τραγωδίας τῶν ἄνθρωπων τι πέφυκε καὶ μάλλον τῶν ἄλλων ἀφροσύνην, σ'. Ἡ ὄψις, apparatus, τὰ τῶν ὀπτικῶν καὶ τῆς σκηνῆς κοσμήματα· ὁ οὐ τῆς τέχνης ἔργον, οὐδὲ τοῦ ποιητοῦ· καὶ γὰρ καὶ εἰ μόνος ἀναγνώστης αὐτὸς ἴδῃ τὴν τραγωδίαν καλῶς· ἐχρυσαν καὶ ἄνευ τούτων, τὸ ἔργον αὐτῆς ποιῆσαι, ὁρῶν δὴλον ἐστὶ καὶ ἴλεον. Προστίκει δὲ μάλλον τῇ ἱματωρικῇ ὁ τοιοῦτος κόσμος ἢ τῇ ποιητικῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

47. Μίξις τούτων εἰρηται ἥντιν τί ἐστι τραγωδία, πόσα μέρη αὐτῆς τὰ ποιά καὶ τίνα ἐστὶ καὶ τίνα πρὸς αὐτὰ τάξιν ἔχει. Νῦν δὲ ἑκαστον διασαφισομένη ἀρξάμενοι πρῶτον ἀπὸ τοῦ μύθου. Μενῆσθαι δὲ χρὴ ἐξηγήσιν τοῦ μύθου συμβαλλομένων· ἐστὶ δὴλον ὅτι τραγωδία μεμνῆσθαι πράξεως τελείας τὸ δὲ ὅλης ἐξηγητικῶν ἐστὶ τῆς τελείας πράξεως· τὸ δὲ μέγεθος ἰσχύσε λέγω ἐπὶ καὶ δὴν ἐστίν, οὐκ ἀνάγκη καὶ μέγεθος

ἔχειν· ὅλη γὰρ ἐστὶ καὶ φύλλα καὶ μόρην τῇ οὐδὲν αὐτοῖς λείπειν, ἀλλὰ μέγεθος οὐκ ἔχουσι· δεῖ δὲ τὴν τραγωδίαν μέγεθος ἔχειν· ἀρχὴν δὲ καὶ μῆσον καὶ τέλος ἔχει τὸ ὅλον, ὧν ἑκαστον δηλωτικόν. Ἀρχὴ μὲν ἐστὶ ὃ μὴ ἐπεται μετ' ἄλλου, ἀλλὰ προηγείται ἐξ ἀνάγκης· εἰ γὰρ ἐνιστόν τι πρότερον ἔχει αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός τοῦτο καὶ οὐ καθὼ ἀρχή· τὸ δὲ τέλος δὴλον· καὶ τὸ μῆσον ἐξ ἑκατέρων τῶν ἄκρων συνάγεται. Τούτων τεθέντων ἀρμόζει εἰς τὸ προκείμενον ἡμῖν εἰπεῖν· τὸ μὴ ὁπότεν ἔτυχεν ἀρχεσθαι τῶν μύθων, ἀλλὰ σκοπεῖν ἐκ τῶν δοθέντων τῶν ὁρισμῶν, οὐς ἰδέας καλῶς διὰ τὸ δηλοῦν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος· εἰρηται γὰρ τίς ἰδέα ἀρχῆς, τέλους, μῆσου, δηλονότι τίς ἡ τοῦτο κρίσις καθόλου.

48. Ἄλλον δὲ περὶ μύθου κανόνα δεῖ εἶναι, ὅτι μέγαν εἶναι δεῖ ὡς προστίκει· παράδειγμα ἱστοῦ ζῶον ἥμιν, ὃ οὐτε ἐλαχιστον εἶναι δεῖ διὰ τὸ φρεῖναι τὴν φύσιν, οὐτε παρὰ μέγεθος διὰ τὸ μὴ ἐπικνεῖσθαι αὐτοῦ τὴν ὀψιν· τοῦ γὰρ ἐλαχίστου οὐ δυνατόν μετὰ διελθῆναι τὰ μέλη, κεφαλὴν δὴλον καὶ πᾶλλα, ὅθεν τὸ κάλλος συνίσταται· τοῦ δὲ μεγίστου ἀδύνατον ἅμα γνῶναι τὰ μέλη διὰ τὸ διεσπᾶσθαι, ὅθεν οὐκ ἐστὶ γνῶναι τὸ ὅλον καὶ ἐν. Τούτων τεθέντων δὴλον ἐστὶ καὶ τὸν μῦθον ὁμοίως δεῖ ἔχειν μέγεθος διὰ τὸ δύνασθαι τῇ μνήμῃ καταλαμβάνεσθαι, ὡς ἐκεῖνα τῇ ὀψει.

49. Διοριστέον οὖν τὸ μέγεθος τῆς τραγωδίας· τοῦτο δὲ οὐ ληπτέον ἐκ τῶν ἀγωνισμένων, οἱ τινες πολλοὶ ἐν μὲν τυχὼν ὥρην ἐν τῇ κλειψύρῃ πολλὰς τραγωδίας ἔλεγον· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν τὸν χρόνον τῆς κλειψύρας ὡρισμένον ἑκαστον αὐτῶν τοσούτον, χρόνον λέγον· εἰσπίπτει καταληπτῶν, εἰ πλείους ἢ πέντε ἑκάστην ἐλάττον χρόνον ἢ περ οἱ πεντήκοντα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἶδει τὰς τραγωδίας εἰπεῖν· ἄλλως δὲ ἀδύνατον ἦν πάσαις εἰπεῖν διὰ τὸ μέγεθος τῆς τραγωδίας τὸ μέγαν, ἐπαινετόν, εἰ μὴ τοὺς ἔθους υπερβαίνειν τῆς μνήμης. Ὅ δὲ ἀναγκαῖον εἰσφέρειν περὶ ἐλαχίστου καὶ μεγίστου, οὐκ ἀπορίετον ἀπλῶς καὶ καθόλου· ἐπὶ τοσούτον ἀρξάμενοι, ἵνα οὐκ ἀδύνατον μεταβαλλέσθαι τὰ γεόμενα μετ' ἀλλήλων ἐν τάξει ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

50. Περὶ τοῦ μεγέθους ἱκανὰ τὰ εἰρηται· νῦν δὲ περὶ τοῦ πῶς ὁ μῦθος εἴς τι μῆκος τοῦτο γὰρ ἡ τραγωδία λαμβάνει· τὸ μέ

εἶναι καὶ τελεῖα· καὶ α'. μὲν ἰστέον τίς μῦθος οὐκ ἔστιν εἰς· εἴτα τίς εἰς· οὐ γὰρ εἰς ἔστιν ὁ περὶ ἑνὸς ἀνθρώπου· πολλὰ γὰρ ἐνὶ συμβαίνει· γένει διαφορά, ἐξ ὧν ἐκείτων οὐ γίνεταί τι ἐν σύστημα καὶ ὅμοια, οὕτω καὶ πρὸς ἀνθρώπου πολλὰ καὶ οὕτω διεσπασμένοι· ὥς μὴ ἐν τῇ ποιεῖν συνεστώσ. Ὅθεν ἀμικράτως οἱ τὰ κατορθώματα Ἡρακλέους καὶ Θησέως ποιήσαντες, ἀπειράδοντα, καὶ νομίσαντες ἐν εἶναι ἐκατέρου ποίημα διὰ τὸ ἐν τὸ πρόσωπον εἶναι.

51. Ὅθεν ἐπινοούμενος Ὀμηρος πίστιν τοῖς λεγομένοις ἤμιν ποιεῖται· οὐ γὰρ οὗτος τὰς πάσας ἐνὸς διηγεῖται πράξεις, ἀλλὰ τὰς μίαν πράξιν συνεπομένους καὶ ἀμειψόμενους εἰς μίαν ὕλην· ἢ γὰρ Ὀδυσσεὺς πλέειν εἰς τὴν πρὸς Τροίαν τῶν Ἑλλήνων πράξιν· δηλοῦται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ γραμμάτων καὶ τῶν ἑλλήνων μμητικῶν τεχνῶν· ὅτι μίαν μίμησιν, ἔστιν ἐπὶ τῶν ἱπποῦ ἢ ἀνθρώπου, καὶ ὁ μῦθος οὐν μίαν πράξεως οὐ εἰς ἔσται, εἰ γὰρ πολλῶν, οὐχ εἰς· καὶ τὰ μέρη δὲ αὐτοῦ οὕτως ὀρεῖται τέττεσθαι ὥς ἐνὸς μετατιθεμένου τὸ ὅλον συγχέσθαι. Ἐκ τούτων δὲ γνωστέα ὁ ποιητὴς εἰ μίαν πράξιν ὕλην ἐμμήσατο· εἰ γὰρ ἀκριβεστέον τίνος τὸ ὅλον συγχέεται, γνωστέα ὅτι οὐδὲν ἔξω τοῦ πράγματος εἶπεν· ὁ γὰρ προστιθέμενος ἢ ἀραιρούμενος οὐδὲν μεταβάλλει, τοῦτο οὐ μέρος τραγωδίας καὶ πράξεως, ἐμπλίνει δὲ τὸ ἐναντίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

52. Ἐκ δὲ τῶν ῥηθέντων ὅτι οὐχ εἰς ὁ μῦθος, ὅτι περὶ ἐν δῆλον καὶ τὸ τοῦ ποιητοῦ ἔργον· ὅτι οὐ τὸ διηγεῖσθαι τὰ γενόμενά ἐστιν. Ἐν γὰρ, ὥς εἰπομεν, πλείστα συμβαίνει, καὶ μῆτος τετελεσμένης πράξεως μίαν, πολλὰ δὲ μέσση συμβαίνει, καὶ οὐδὲν ἀλλήλους ὅμοια καὶ συνεπόμενα· δεῖ ἄρα τὸν ποιητὴν λέγειν τὰ ὅποια ἀνέγονται· δεικνύειν τοῦτο ἐκ τῆς διαφοράς τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸν ἱστορικόν· οὐ γὰρ τὸ μέτρον καὶ τὸ πεῖθον διαφέρει ποιεῖ τοῦτους· ἔμμετρος γὰρ ἀνέγει καὶ τὸν Προδότου ἱστορίαν, οὐ μὴν διὰ τοῦτο καὶ ποιητὴς ἐστίν. Ὁ οὖν ἱστορικὸς ἐρεῖ τὰ γενόμενα, ὁ δὲ ποιητὴς οἷα περ ἀνέγοντο. Ὅθεν σαφέστερον τὴν ἡ ποιήσας ἱστορίαν· περὶ γὰρ τοῦ καθόλου ἢ ποιήσας· τὸ δὲ ποιῶντον καθόλου ἐστίν· οἷον εἰ βασιλεὺς μμησάσθαι θέλει λίγοντά τι ἢ ποιῶντα, τὸ λεγόμενον ἢ ποιούμενον ἔσται τῶν

ἢ ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖς βασιλεῦσιν ἐπομένον καὶ ἀναγκαῖον, καὶ καθόλου πρὸς ὃ ἀπορῶν· πλάττει τὰ ὀνόματα Φειδιππίδην, τὰ ὅμοια μέρη δὲ τὸ τί οὗτος ἐποίησεν ἢ ἔπαθεν ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης.

53. Τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς κωμῆδος δῆλον· συνθέντες γὰρ τὴν κωμῆδιαν ἐκ πιθανῶν ὑστερον τίθεσσι τὰ ὀνόματα κατὰ τὴν τῶν ἡθῶν αὐτῶν ποιότητα δεικνύντες τὴν κοινὴν αὐτῶν διάθεσιν. Οἱ δὲ ἰαμβοποιοὶ ὑβρίζουσιν ὀνόμασι καὶ ἐπίτῃς, διὰ οὐ πλάττουσιν ὀνόματα. Ἐν δὲ τῇ τραγῳδίᾳ οὐχ οὕτως ὥς ἐν τῇ κωμῆδιᾳ· οὐ γὰρ πλάττουσιν ὑστερον τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ τοῖς παλαιῶσι ὑστερον χρῶνται καὶ τοῦτο οὐχ ὅτι ἡ τραγωδία ἀμειψομένη τοῦ καθόλου, ἀλλὰ διὰ τὸ πιθανώτατον τοῦ μύθου· πιθανόν γὰρ ὃ γενέσθαι δυνατόν ἦν· ποία δὲ πιστεύομεν τὰς εἰσὶν· τὰ περὶ συμφοράς μεγίστων ἀνδρῶν· διὰ τοῖς ὀνόμασι· ἐκείνων ἐχρῶντο εἰς πίστωσιν τῆς συμφοράς. Οὐδὲν οὖν καλῶς ἐκείνων καὶ τὴν τραγωδίαν τὸ καθόλου θεωρεῖν χρῆσθαι γε μὴν τοῖς γενομένοις, ὀνόμασι διὰ τὸ πιθανόν.

54. Σημειωτέον δὲ βέλτιον ὁ εἶπον νῦν, ὅτι οὐκ αἰεὶ τοῦτο γίνεται ἐν ταῖς τραγωδίαις, ἐν ταῖς γὰρ ἐνὶ ἡ δυνάμει γενομένοις χρώμεθα, τὰ δὲ λοιπὰ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ πλάττεται, ὥς ἡ Ἀγέλαος τραγωδία, Ἀνθος καλουμένη, ἥ καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ ἔργα πλαστὰ ἐστίν, καὶ οὐδὲν ἥττον εὐπράξιον. Ὅθεν ἰστέον ὅτι, ἐπεὶ καὶ τὰ κακῶς πλαστούμενα τέρπει, οὐ πάντως ἡττοτέρων χρῆσθαι τοῖς τῶν παλαιῶν μύθοις, τοῖς τετραγυφόμενοις· γελῶσιν γὰρ· τὰ γὰρ τῶν νεωτέρων μύθων ὀλίγοις δὴλά ἐστι· καὶ ὅμως ἀκούοντες πάντες ᾄδονται τούτους.

55. Δίδεται τὸν μῦθον εἶναι τὸ κράτιστα τῆς τραγωδίας καὶ πάσης ποιήσεως ἔκ τε τῶν ἀνωτέρων καὶ τῶν νῦν εἰρημένων. Ὅθεν συνάγεται μᾶλλον εἶναι μῦθον ποιητὴν τὸν ποιητὴν ἢ μέτρον· ὅτι οἱ πολλοὶ ἀπαιτῶνται τοὺς ἔμμετρος γράφοντες ποιητὰς λογιζόμενοι. Ἡμεῖς δὲ περὶ τοῦ μомуμένου λέγομεν ποιητοῦ· μμεῖται δὲ τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις· εἰ δὲ καὶ τὰ γενόμενα μμεῖται, οὐδὲν καλῶς ποιητὴν εἶναι· τεχνίτης γὰρ ἐστὶ τῶν πράξεων, καθ' ὃ προπύοντες δύναται γενέσθαι· ὧν καὶ τινες ὄντως ὑπάρχει· οὐδὲν καλῶς εἰ μμησάσθαι ἀκριβῶς, ποιητὴς ὅμως ἐστίν. Καλεῖται γὰρ ποιητὴς ὅτι οὕτως ἐξηγεῖται τὰς πράξεις ὥς προσήκει αὐτὰς εἶναι, εἰ καὶ ἐνίοτε οὕτως εἰσὶν.

МЕЧНИКОВА

56. Ἐπει δὲ ἰδίδεσκον τὴν ἀγαθὴν ἐν τοῖς μύθοις καὶ πῶς τὰ μέρη τοῦτον συνίσταται, νῦν λέγομεν τί μεμπτόν ἐν τούτοις εἴη δικαίως· ὡς ἀντιφύροντες ἐπὶ τὸν μῦθον τοῦτον τὴν ἀμαρτάνοντας· καὶ τί μὴ δύναται τὸ ἀπλὸν μῦθον, κατωτέρω ἱροῦμεν· τί δὲ τὸ ἱεροποιεῖν νῦν λέγομεν. Ἐπιστοδικὸς λέγω μῦθος, ἐν οἷς τὰ ἐπισόδια ἢ αἱ παρεκβάσεις καὶ αἱ προσθήκαι αἱ περιειρούμεναι τῷ ποιήματι εἰς αὐτοῖς τοῦ μῦθου οὐκ ἔχουσι τάξιν πρὸς ἄλληλα ἀναγκαίαν οὐδὲ πιθανήν, ἀπὲρ ὑπὸ μὲν τῶν ἀμαθῶν ἀμαρτίαις οἰκίεθ γίνεται, ὑπὸ δὲ τῶν ἐμπειροτέρων διὰ τοὺς ὑποκριτάς· ἀγωνίζονται γὰρ πρὸς κλειψύδραν οὐκ ἴσον εἶναι τὸν χρόνον τῇ μῆκει τῆς τραγῳδίας· ἵνα δὲ ἰσοσθῇ ὁ χρόνος ὁ διδόμενος τῇ μῆκει τοῦ δράματος, ἀναγκάζονται παρεκτείνειν αὐτὴν καὶ διασπᾶν τὴν συνθήκην, παρενέροντες πολλὰ ἔξω τῆς ὑποθέσεως ἐπισόδια.

57. Ἐπει δὲ εἰρηται τὰ μέρη τοῦ μῦθου ἀπὸ τῶν ἄλλοις χρήναι καὶ τὰ ἐπισόδια καὶ διασπᾶν τοῦτον τὴν τάξιν, ἐπαυλαμένους νῦν τινα τῶν ἐν τῷ ὅρῳ τῆς τραγῳδίας ἱσχυμένων, ἵλου λέγω καὶ ἐκπλήξιος, φαμέ· ἵλυντά καὶ φοβερά μάλιστα φαίνονται, ὅταν ἐν τῷ πλοῦ καὶ ἀκολοθυίας ἔξ ἄλλήλων γίνωνται ἢ δοκῇ γίνεσθαι ὡς τὰ ἀπὸ τύχης. Ἐν γὰρ τοῖς ἀπὸ τύχης οὐδὲν πρὸς ἄλλο ἀφορᾷ, τὰ δὲ πρὸς ἄλλο ἀφορῶντα θαυμασιώτερα. ὡς ὁ ἀνδρείας ὁ κτείνων τὸν ροιῖα πρὸς ἀπὸ τύχης, αἱ δὲ ἰδοὺκαί ἐπιπείσειν τῷ ροιῖα, θαυμασιώτερος ἦν. Εἰ οὖν ταῦτα, μᾶλλον ὅτι μεμπτά ἵσται τὰ ἀληθῆ ἔχοντα τὴν ἀκολοθυίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

58. Ἐκθέτες δ'· πῶς οἱ μῦθοι καλλίστους γίνονται, γίνονται δὲ ὅταν ἴδων καὶ ῥῥον ἔχουσιν κατ'ἀκολοθυίαν, καὶ οὕτως ἐπιτηδεύουσιν παρ' ἑλπίδα πάντων συμβαίνειν, διαίρειν αὐ τοὺς μύθους εἰς δύο, ἀπλοῦς καὶ πεπλεγμένους· ἀπλοῦς μὲν ἐν οἷς οὐδὲν συμβαίνει παρὰ τὸ προειμένον, πεπλεγμένους δὲ ἐκβαίνει τι παρὰ γνώμην· τοῦτο δὲ ἐκ τῶν πραγμάτων συνέγεται· ἀπλὴν δὲ προσβολὴν ἀνευ περιπέτειας καὶ ἀναγνωρίσεως, γενομένης δὲ οὐκ ἔστι μίαν πράξεως, καὶ συνεχομένης διὰ τὴν ἀπλοῦς καὶ ἀνευ τούτων γίνονται περὶ τὴν ἀναγνωρίσεως καὶ ἀναγνωρίσεως ἱεθῆ ἱροῦμεν. Δεῖ δὲ γίνεσθαι τὴν περιπέτειαν καὶ τὴν μεταβολήν.

ἔξ αὐτῆς τῆς ἀκολοθυίας τῶν πραγμάτων καὶ ἐκ τῶν προειρημένων ἡ ἀναγκαιὸς ἢ πιθανὸς, πλείστον γὰρ διαφέρει ταυτὶ γίνεσθαι διὰ ταυτὶ ἢ ἐξ αἰτίας καὶ ἀκολοθυίας· ἢ μετὰ ταυτὶ καὶ ἀνακολύουσιν· καὶ γὰρ πολλὰ μετ' ἄλλα κείνται, οὐ μὴν ὡς ἐξ αἰτίας καὶ ἀκολοθυίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

59. Μνησθέντες δὲ περιπέτειας καὶ ἀναγνωρίσεως, νῦν ἐκτέρον ἐξηγήσωμεν. Περιπέτεια μὲν οὖν μεταβολὴ τῶν πραγμάτων εἰς τὸ ἐναντίον καθάπερ προαίρηται ἢ ἐξ ἀκολοθυίας κατὰ τὸ εἶδος ἀναγκαιῶν, ἢ ἐκ πλοκῆς καὶ ἀναγκαιῶν τῶν πραγμάτων ἀκολοθυίας. Ὅ γὰρ ἄγγελος τοῦ Οἰδípου τοσοῦτο δεινὸν εἰδούλοτο ποιῆσαι, ὥστε τοῦναντίον ἱποῖσεν, ὅπερ ἐστὶ τῆς περιπέτειας. Ἦλθε γὰρ ἱρὼν τὸν Πολύδου θάνατον καὶ τὴν Οἰδípου βασιλείας διαδοχὴν. Οἰδípους φοβέται μὴ κτείνῃ τὴν κορινθίαν μητέρα ἱλθὼν εἰς Κόρινθον· ὁ δὲ ἄγγελος ἀνακαλύπτει τίνος υἱὸς ἦν Οἰδípους, ὅθεν ἡ περιπέτεια· τὸ δὲ τοῦ Λυγκίως ἢ Λίνου, ὅτι αἱ πενήτηντα Δαναῶν θυγατέρες τοὺς τοῦ Αἰγύπτου υἱούς ἀδελφοὺς ἀνδράς αὐτῶν ἐμελλόν κτείνειν κωμωμῶντες, ἡ δὲ Ὑπερμήστρα ἱεροῖσται τοῦ ἀνδρὸς Λυγκίως ἢ Λίνου, ἐν ὃ Δαναὸς ἱδωκεν ἀποκτενῶν καὶ ἱρονεύθαι αὐτὸς ὑπὸ Λίνου· καὶ ἡ μὲν προτέρα περιπέτεια τοῦ Οἰδípου περὶ ἐν ἱγέμετο πρὶς αὐτῶν· ἡ δὲ δευτέρα αὐτῇ, περὶ δύο διχῶς γίνονται ὡς ἐκ τῶν παραδειγμάτων ἐστὶ δέον.

60. Ἀναγνωρίσεις τῶν ἀγνωσμένων πρότερον, γνῶσεις καὶ μεταβολὴ ταυτὶ δὲ μεταβολὴ, ἔξ ἧς φίλα φαίνονται ἢ ἔχθρα. Ὅλος δὲ εἶναι ἀναγνωρίσεις ἐστὶ μεταβολὴ ἐξ ἀγνοίας, ἐν ἣ ἡ μὲν ἢ ἔχθρα ὁλοῦται δι' ἢ εὐτυχίαις ἢ δυστυχίαις τινες φαίνονται· καλλίστη δὲ γίνεσθαι ὅταν μετὰ περιπέτειας ἢ ἐν γὰρ Οἰδípου ἀναγνωρίσεις μὲν τῆς μητρὸς τοῦ Οἰδípου καὶ μεταβολὴ εἰς τὸ ἐναντίον ἦλθε γὰρ ὡς ἀπαλλοτρίων καὶ τοῦναντίον ἱποῖσται καὶ ροιῖα λαβὼν ἐπὶ ἑν.

61. Ἡ μετὰ ἀναγνωρίσεως εἰς φίλων ἢ ἔχθρων τῶν εἰς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν ὡρμημένων, ἡ μάλιστα τραγικὴ εἶναι· εἰαὶ δὲ καὶ ἄλλα εἶδη ἀναγνωρίσεως ἀνευ τῶν αἰών οἰκίας καὶ τῶν τοιούτων, ὥστερ' ἴσται, ἢ ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν. Ἐπειδὴ καὶ τῶν πρῶτων εἰσιν ἀναγνωρίσεις, ὅταν ὁ ἱεροῖσται αὐτοὶ γνῶσιν, ἀλλ' ἡ μετὰ μᾶλλον.

τραγική καὶ μυθική, ἐξ ἧς ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία. Ἐκ τούτων γὰρ ἔλπει καὶ φόβος, ὃ τῇ τραγῳδίᾳ πρέπει.

62. Εἰσι δὲ ἀναγνωρίσεις ἐνίοτε μὲν ἐνὸς προσώπου, ἐνίοτε δυοῖν· πρῶτον δὲ ληπτέον ὅτι ἡ ἀναγνωρίσις ἐστὶ τινῶν ἀναγνωρίσεως, ὅτι ἀναγνῶν ἐν ἑαυτῷ πρὸς ἄλλο, ὅθεν καὶ δύο ὑποκείμενα. διὸ ἐνίοτε καὶ ἐκάτερον ἀναγνωρίζει ὡς ἡ ἐν Τερέντιῳ· Ἰριγένεια ἐγνώσθη τῇ Ὀρέστῃ ἐκ τῆς περιθέσεως ἐπιστολῆς· ἐκείνη δὲ Ὀρέστην ἔγνω ἐκ τῆς ὑφανθείσης ὑπ' αὐτῆς ἐοήτορος.

63. Δύο μὲν οὖν τοῦ μύθου ἡ ἀπομνημόνευσις, τρίτον δὲ τὸ πάθος ὡς δῆλον ἐκ τῶν γινόμενων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

64. Τῶν δὲ ποιημάτων τὰ μέρη τὰ μὲν ποικίλα, τὰ δὲ ποσά. Περὶ μὲν τῶν ποιῶν εἴρηται, λείπεται περὶ τῶν ποσῶν, εἰς ἃ διαίρεται ἡ τραγῳδία. Πρόλογος, ἐπεισόδιον, ἐξοδος, χορικόν, ὃ εἰς παράδον καὶ στάσιμον, οἷς χρῆται πάσα τραγῳδία· διὸ κοινὰ καλεῖται αὐτά. Ἰδία δὲ ἅπτερ ἐν ἐνίοις σκηναῖς γίνεται, οἷον ὀρθνοί, ἐν ἐνίοις δὲ οὐ γίνεται. Ἐκαστον δὲ τούτων ἐξηγησώμεθα λέγοντες μέχρι πόσου παρατείνεται. Οὗτω γὰρ ἐξηγήσειτο τὰ ποσά. Ὁ πρόλογος οὖν παρατείνεται ἕως τῆς εἰσόδου τοῦ χοροῦ· ἔργον δὲ τούτου τὸ ἐξηγηθῆαι τὸν μῦθον, ὡς ἐν τῷ Σοφοκλέους Οιδίποδι· ἐξηγείται γὰρ τὸν μῦθον ἐν τῷ ἄνθρωπῳ ἀναξ' Ἀλκίνοῦ τοῦ ἡγεμῶνος· ὅτι ζητήσει τὸν φόνον τοῦ Λαίου εἰς λύσιν τοῦ λοιμοῦ. Δηλωθέντος τοῦ μύθου εἰσάγει τὸν χορόν, οὗ τὴν εἰσόδον καλεῖ παράδον, εἰς ἣν τελευτᾷ ὁ πρόλογος. Ἀρχὴ δὲ τοῦ χοροῦ α' Ὁ Διὸς ἀδυσπέρι φάτι, τίς ποτε... ἢ Ἐπεισώδιον δὲ ἐστὶ ὅλον τὸ μέρος τῆς τραγῳδίας, ὃ μεταξὺ ὅλων τῶν χορικῶν ῥυθμῶν κείται· ὅθεν τῶν μελῶν λέγω, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ποσὸν ἔχουσιν ὁρισμένον. — Τοῦτο ἐν Οιδίποδι μετὰ τὸ τέλος τῆς παράδου, ὅπου ἀρχεται Οιδίπους λέγων· καίτερος δ' αἰτεῖται τῶν ἄνδρ' ὅλως ἐπὶ κλύων... ἢ περατοῦται δὲ ὅπου ὁ χορὸς λέγει α' ἰὼ γενεαὶ βροτῶν... πάντα δὲ ἃ μεταξὺ τῶν δύο τούτων τῶν περάτων κείται, πλὴν τῶν μελῶν τοῦ χοροῦ, ἐπεισώδιον καλεῖται. Ἐξοδος δὲ ἐστὶ τὰ μετὰ τὸ οὐκ εἶναι μέλος χοροῦ, ὅπου λέγει αὐτὸς γὰς μέγιστα τῆς δ' αἰετὶς μένος· ἢ τελευτᾷ δὲ μετὰ τῆς τραγῳδίας. Τὰ δὲ τοῦ χοροῦ πάροδος μὲν ἐστὶν ἡ χωρίζουσα τὸν πρόλογον ἐπεισώδιον, ἡ πρώτη λέξις ὅλου χοροῦ, ἢ ὅ-

ταν πάντα τοῦ χοροῦ φθέγγονται ἀδοντες, ὃ λέγω πρὸς διαφορὰν τοῦ χοροῦ ὅταν λέγῃ, τότε γὰρ εἰς ἐπὶ πάντων λέγει· τὸ δὲ χορικόν νῦν ἀντὶ χοροῦ εἰληπται. Ἔτερον μέρος τοῦ χοροῦ τὸ στάσιμον, ὃ ἐστὶν ἀνευ τροχαίου καὶ ἀναπαύσεως, ὡς ἐν Οιδίποδι ὁ χορὸς ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐξόδου λέγων α' ἰὼ γενεαὶ βροτῶν. Μετὰ ταῦτα τῶν ἰδίων μερῶν τῆς τραγῳδίας ἐστὶν ὁ κόμμος ἢ ὁ ὀρθνός τοῦ χοροῦ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς σκηνῆς γινόμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

65. Ἐπιλογίζαντες δὲ τὰ ῥηθέντα, ἄλλου νῦν ἀρξώμεθα σκοποῦ, δηλονότι περὶ ὧν δεῖ στοχάζεσθαι καὶ φεύγειν ἐν τῇ τοῦ μύθου συνθήκῃ, καὶ ὅθεν τὸ τραγῳδίας ἔργον ἔξει.

66. Εἰρηται ἀνωτέρω κάλλιστον εἶναι μῦθον, οὗ τὸν ἀπλοῦν, ἀλλὰ τὸν πεπλεγμένον καὶ περιπετὴς καὶ ἀναγνωρίσεως, καὶ τὸν περὶ λυσιμῶν καὶ φοβερῶν, ὅπου τραγῳδίας ἴδιον· εἴ ὡς τι δεῖ φεύγειν, καὶ ὧν στοχάζεσθαι δεῖ τὸν τραγικόν καὶ τὴν ἔργον αὐτοῦ νῦν θεωρήσωμεν. Πρῶτος οὖν κανὼν ἔξει ἐκ τῶν ῥηθέντων συναγόμενος· τί μὴ παραγῇ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταπίπτοντας· οὐδὲν γὰρ τὴν τραγῳδίᾳ ἴδιον συμβαίνει, ἀλλὰ τὸ μισρὸν, ὃ ἀλλότριστον.

67. Δεύτερον μὴ τοὺς πονηροὺς ἐξ αὐτυχίας εἰς δυστυχίαν· οὐδὲ γὰρ τὸ τοιοῦτον οἰκεῖν τὴν τραγῳδίαν· οὐ γὰρ ἔχει τὴν φιλόφρωναν καὶ τὴν περὶ ἀνθρωπίνην ἐκείνην καὶ ἥθη χρησίμωσαν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ φοβερόν, ὃ ἐλπίσιν· καὶ γὰρ πρὸς τὰ ἥθη τῶν ἀνθρώπων συμβαλλεται τὸ εὐτυχιοῦντας ὄρεσιν τοὺς κακοὺς· ἢ πρὸς ἔλεον ἢ φόβον;

Γ'. Ἄλλ' οὐδὲ τὸν κακίστον ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν· ἔχει γὰρ τὴν πρὸς τὰ ἥθη φιλόφρωναν διὰ τὸ σωφρονίζεσθαι τοὺς ὀρώντας, ἀλλ' οὐτε φόβον, οὐτε ἔλεον ἔχει· ἔλεον μὲν ὅτι οὐ παρὰ τὸ πρέπον πάσχουσι· φόβον δὲ ὅτι οὐχ ὅμοιοι τοῖς ἀγαθοῖς οἱ κακοί.

68. Λοιπὸς ἄρα ὁ μὲν ἀρετῇ μὴτε κακίᾳ πολὺ διαφέρειν, ὀνομαστός· δὲ καὶ ἐπιφανής καὶ μὴ διὰ πονηρίαν συμφορὰς ἐμπίπτων, ὡς Οιδίπους καὶ Θυσίας ὡς εὐγενεῖς καὶ εὐτυχεῖς καὶ ἀρχοντες καὶ τοῦτο τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες οὐχὶ ἀρετῇ· ὅτι οὐχὶ διὰ πονηρίαν, ἀλλὰ διὰ ἄγνοιαν ἀμαρτύνοντες δυστυχιοῦσι· μέσοι δὲ οὗτοι τῶν ἀγαθῶν καὶ πονηρῶν· οἱ γὰρ ἀμαρτύνοντες οὐτε ἀγαθοὶ εἰσιν, οὐτε κακοί, ὅτι δὲ ἄγνοια καὶ οὐκ ἐπίτηδες.

МЕЧНИКОВА

69. Ἐπει οὖν εἰρηται μὴ καλῶς ἔχειν τὸν μῦθον τὸν τοὺς κακοὺς εὐτυχεῖς λέγοντα, ἀλλὰ τὸν ἔχοντα τὰ τρία, διό καὶ οἱ μέσοι μάλιστα οἰκτεῖσι τῇ τραγωδίᾳ, ὅθεν ἔδρων ὅτι βελτίων ὁ ἀπλοῦς μῦθος ὁ ἐν γένος ἀνθρώπων ἔδρων ὅτι μιμούμενος, οἷον εἰρηται ἔδρων, ἥ δ' Οἰδίπους, εἰ καὶ τινες ἄλλως οἰοῦνται. Τοῦτο οὖν εἰ τῶν ῥηθέντων ἐπιτρέψαι δευτέρου τὸ εἶναι τὴν μεταβολὴν οὐκ εἰς εὐτυχίαν, ἀλλ' εἰς δυστυχίαν τῶν μὴ διὰ πονηρίαν οὐδὲ ἐπιτήδεας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀμαρτυνῶν καὶ κακῶν μέγα ποιησάντων καὶ οὕτω δυστυχούντων, καὶ οἱ τινες μέσοι εἶναι· εἰ δὲ τοῦ μέσου ἀποστῇ, ἀλλὰ μᾶλλον βελτίονος ἢ χειρότερος.

70. Σημείον δὲ τοῦ ἁριστα ἔχειν τὸν μῦθον περὶ τοὺς τοιούτους· ἐστὶ οἱ μὲν πρότερον ποιεῖται περὶ τοὺς τυγχόντας ἰσίουσι, οἱ δὲ ὕστερον ἐξαρabicώκετες τὴν τέχνην περὶ ὁλίγων γενεῶν ἰσίουσι, ὁλίγοι δὲ εἰσιν ἐπὶ καὶ ἁριστα εἰς τραγωδίαν διὰ τὸ σπάνιον, οἷον Οἰδίποδα, Ἀλκαμένηα κτλ.

71. Διὰ καλλίστην τραγωδίαν ἡ τοιαύτην ἔχουσα σύστασις, οἷον εἶπον. Ὅθεν ἀμαρτάνουσι οἱ μετὰ τῆς Εὐριπίδου εἰς δυστυχίαν τελευτῶντες. Ἑρρακλῆς δὲ μάλιστα τὰ τοιαῦτα ἐν ταῖς συνήσεσι, ὁ Εὐριπίδης οἶδε καλῶς τοῦτον (ὁ) κινῶν ἔλεον καὶ φόβον. Εἰ δὲ τὸ τέλος τερπνόν, ἀφαιρῇ καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον τὸν προσηγορεύοντα.

72. Δευτέρα δὲ ἡ διπλὴ, ἐπεὶ οὐκ ἐνός ἀνθρώπου τύχης μεταβολὴν ἔχει, ἀλλὰ οὐσίῳ ὡς ἐν τῇ τραγωδίᾳ τῇ καλουμένῃ Ὀδυσσεὺς ἐν ἣ οὐκ εὐρηται, καὶ ἔχει τοῦτο τέλος ἐν αἰσίοις τοῦ ἀγαθοῦ, συστάσει ἡ τέλος τερπνόν. Ἵσως δὲ τὴν Ὀδυσσεὺς καὶ εἰς τέλος τερπνόν. Τραγωδίᾳ λαμβάνονται ἔχουσι διπλὴν σύστασιν, εὐτυχίαν Ὀδυσσεὺς βελτίονος ὄντος καὶ δυστυχίαν τῶν μνηστῆρων φαιλῶν ὄντων, ἢ οὐκ ἀγαθὴν λέγει ὡς τινες ἄλλως νομίζοντες· τοῦτο γὰρ μᾶλλον τῇ κομωδίᾳ προσκεῖται ἡ διπλὴ σύστασις καὶ ἡ καλουμένη τραγωδομυθία, ἐν ἣ καὶ οἱ ἔχθιστοι φίλοι γίνονται ὕστερον ἀλλήλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

72. Μερπτόν οὖν τὸ ῥηθὲν εἶδος, τὸ μικτόν καὶ τερπνόν ἔχειν τέλος. Ἐπαντίον δὲ πρὸς ἔλεον καὶ φόβον. Τοῦτο δὲ διχῶς γίνεται, ἢ τῷ ὅμῳ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἐν τῇ σκηνῇ φάνων τυγνῶν καὶ τῶν τοιούτων, ἢ τῷ ἀντιπαι

τῶν πραγμάτων ὡς λέγονται καὶ ἀκούονται, ὁ καὶ βέλτιον τῆς ὁμῆς· δεῖ γὰρ καὶ ἄνω τῆς ὁμῆς τὸν μῦθον οὕτως ἔχειν ὥστε κινεῖν τὰ πάθη. Τὸ δὲ τῆς ὁμῆς ἀνεχόμενον, οὐ γὰρ τῆς ποιητικῆς τέχνης ἴδιον καὶ διαπάνει δαίται εἰς τὸ δοκεῖν ἀληθές. Μερπτοὶ δὲ καὶ οἱ μὴ τὰ φοβερά, ἀλλὰ τὰ τερατώδη, οἷον δαίμονας ἐν τῇ σκηνῇ παράγοντες· οὐδὲ γὰρ προσήκει ταῦτα τῇ τραγωδίᾳ, εἰ δὲ τις εἴη τὰ τοιαῦτα τέρπειν, ἀλλ' οὐ τὴν τυγνῶσιν ἐκ τραγωδίας ἥδονην δεῖ ζῆτειν, ἀλλὰ τὴν οἰκτείαν.

74. Δέδεικται ἐπὶ δεῖ τὴν τραγωδίαν ἥδοναι δι' ἔλεον καὶ φόβου· ἂν ἐπ' ἀναλαμβάνομεν ἵνα τὰ λοιπὰ θεωρήσωμεν, ἐκ τίνων δηλονότι φόβον καὶ ἔλεον ἐμποιοῖεν δυνατῶν. Εἰδέναι οὖν δεῖ τίνα ἐστὶ τὰ δεινὰ καὶ τὰ οἰκτρά τῶν συμβαινόντων. Διελόντες δὲ τὰς τοιαύτας πράξεις ἐλευσινὰς καὶ φοβεράς ἢ φίλων πρὸς ἀλλήλους ἢ ἐχθρῶν ἢ μνηστῆρων ἀνασκευάζομεν τίνα τοῦτων μὴ συμβεβλησθαι, τὰ μὲν γὰρ τῶν ἐχθρῶν οὐκ ἐλευσινὰ, ἢ κατὰ τὸ παρὰ τρεῖς εἶναι τοῦ φόβου καὶ τῶν οὐδαιτέρων ὡς γράφομεν δῆλα· λείπεται οὖν τὸ τρίτον μέρος, τοὺς φίλους ἀλλήλους καὶ συγγενεῖς ἀλλήλους κτείνειν, ὅθεν φόβος καὶ ἔλεος.

75. Εἰρηται τοὺς τραγικούς μῦθους μεταξὺ φίλων δεῖν εἶναι· νῦν τίνα τρόπον χρηστοὶν αὐτοὺς λέγωμεν καὶ ὡς δῆλον ἐκ τῶν ῥηθέντων οὐ δυνατόν μεταβεβῆναι τοὺς μῦθους τῶν παλαιῶν, ἀλλ' εὐρίσκειν μῦθους καὶ τοὺς εὐρημένους καλῶς χρῆσθαι· διδάσκουμεν οὖν πῶς ἐστὶ τὸ καλῶς χρῆσθαι τοὺς παλαιῶν μῦθους· γίνονται γὰρ καλῶς ὁν τρόπον οἱ παλαιοὶ ἔποιον παράγοντες τίνας γινώσκοντας ποιοῦντας τὸ κακόν, ὡς ἡ Μήδεια· τὴν δὲ δὲ ἀγνοῖαν εἰτε ἀναγνώριον ὡς ὁ Οἰδίπους· ἔμως ἔξω τοῦ μῦθου τοῦ Οἰδίποδος ἔργον ὁ ἀνέγνω. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ μῦθῳ ἐστὶ τὸ γινώσκον κακὸν καὶ ἀναγνωσκόμενον ὡς ὁ ἄλλος μῦθος Ἀστυδάμανος ἢ ὁ Τηλέγονος ἐν τῷ τραγικῷ Ὀδυσσεὺς. Τρίτον δὲ εἶδος ἐστὶν ἀγνοεῖν τις κακόν τι ποιεῖν ἐπιχειρεῖ, μεταξὺ δὲ πρὸ τοῦ φίλου ἀναγνωσκόμεναι. Καὶ παρὰ τοὺς τρόπους τοῦτων οὐδεὶς ἐστὶν ἄλλος· ἢ γὰρ πράξει ἀνὰ γὰρ καὶ ἢ εἰδότες ἢ μὴ εἰδότες, αἱ δὲ διαίεσι· ἀντιπραγματικαὶ εἰσι· διὸ οὐδὲν παρὰ ταῦτα λαμβάνειν. 76. Τῶν δὲ τῶν τρόπων, δι' ὧν συμβαίνει γίνεσθαι τὴν πράξιν, χείριστος ὁ τοῦ γινώσκοντος καὶ μετανοούντος. Οὐδεὶς δὲ τοῦτω

ἐχρήσατο, πλὴν τοῦ ἐν Ἀντιγόνη Αἰμόνος· δευτέρον δὲ καὶ ἤττον κακὸν τὸ γινώσκοντα ποιῆσαι· τρίτον καὶ ἤττον κακὸν τοῦ δευτέρου ἀγνοοῦντα ποιῆσαι· καὶ εἴτα ἀναγνωρίσαι· δ' καὶ ἄριστον τὸ μέλλοντα ποιῆσειν μετανοήσαι· δ' ἀναγνώρισιν καὶ μὴ ποιῆσαι, ὡς δῆλον ἐν οἷς γράφομεν παραδείγμασι· διὸ ὡς καὶ πρότερον εἰρηται· ὀλίγαι οἰκταὶ εἰσι περὶ αὗς οἱ μῦθοι γίνονται· οὐ γὰρ ἀπὸ τύχης ἀλλ' ἀπὸ τέχνης ἐβρίθσαν. Ἐπιλογίζομεν δὲ τὰ ρηθέντα ἔνα περὶ ἄλλου θεωρήσωμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

77. Μετὰ τὸν μῦθον ἐπειτα περὶ τοῦ ἥθους, ὁ δευτέρον μέρος ποιεῖ τῆς τραγωδίας, περὶ οὗ τέσσαρα δεῖ εἰδέναι· α' τὸ εἶναι χρηστὰ τὰ ἦθη· ἔχει δὲ ἥθος ὁ λόγος καὶ ἡ πράξις (ἐν καὶ τοῦτο σε διδάξω) ὅταν πλησῇ ψυχῆς προαιρέσειν ἀγαθὴν ἢ κακὴν, δείγματα γὰρ τῆς ψυχῆς ὁ λόγος καὶ ἡ πράξις. Εἰσι δὲ τὰ ἦθη ἀγαθὰ τε καὶ κακὰ ἐν παντί γένει καὶ τύχῃ· καὶ γυναῖκες γὰρ χρησταὶ καὶ δοῦλοι· εἰ δὲ καὶ ἡ γυνὴ κακὸν συγκρινομένη πρὸς ἄνδρα καὶ ὁ δοῦλος φύσει κακὸν, ἀλλ' οὐν ἢ suo genere κατὰ τὴν ἑαυτῶν ποιότητα ἐκάτεροι καὶ χρηστοὶ καὶ φαῦλοι κρίνονται· β' τὸ εἶναι ἀρμόττοντα· ἥθος γὰρ γυναῖκες ἀρμόζον ἔσθιν οὐ τὸ ὀπλοφορεῖν· γ' τὸ εἶναι τὸ ἥθος ὁμοιον· . . . τὸ ἥθος εἶναι ὁμοιον ὡς ὁ Διονύσιος ἐγραπεν ὁμοίους οἰοίησαν κατ' ἐκείνους· τοὺς χρόνους, ὡς εἰρηται ἀνωτέρω, ὁ δὲ Πολύγνωτος καλλίους. Ὅμοιοι οὖν ἦθη τὰ οἷους χρώματα τῷ παρόντι καιρῷ· δ' τὸ εἶναι ὁμαλὰ καὶ αἰεὶ τῆς αὐτῆς φύσεως ἐν ὅλῃ τῇ τραγωδίᾳ καὶ μὴ ποτὲ μὴ παράγειν τὸν αὐτὸν μακρὸν, ποτὲ δὲ φρόνιμον, ἢ τινα ἄστατον ἀνθρώπων καὶ ἀνώμαλα ἔχοντα ἦθη, αἰεὶ δὲ παράγειν τοῦτον ἀνώμαλον καὶ ἄστατον ὁμαλῶς καὶ αἰεὶ ὁμοίως καὶ μὴ ποτὲ μὴ τοιοῦτον, ποτὲ δὲ ἄλλοιον.

78. Παραδείγματα τὰ ρηθέντα διασαφήσωμεν· περὶ τὸν ἦθων ἀπὸ τῶν ἐναντιῶν· δῆλα γὰρ ἔσται τὰ χρηστὰ ἦθη γνωσθέντων τῶν φαύλων· ἥθος γὰρ κακὸν τὸ ἐν Ὁρέστῃ τοῦ Μενελάου, καὶ ταῦτα μὴ ἀναγκαζόμενον τοῦ Εὐριπίδου ἐκ τῆς συστάσεως τοῦ μύθου τοῦτο ποιῆσαι. Ὅθεν μεμπτὸς Εὐριπίδης παρὰ γυναικὸς Μενέλαον ἀνειδίξοντα Ὁρέστην τὸν ἀδελφὸν ἐκείνου ἐκδικήσαντα. Καὶ τὸ Ὁμήρου τὸν Ὀδυσσεύα θρηνοῦντα παράγοντος, ἐν ἀνδρείον αὐτὸν ὁμολογεῖ, τοῦτο παραδείγμα ἔστω indecori τοῦ ἀρετοῦς, ὁμοίως καὶ τὸ

τῆς Μελανίππης ἀνδρικῶς παραγομένης. Παράδειγμα δὲ τοῦ ἀνώμαλου ἡ ἐν Αἰλίδι Ἰριγένεια Εὐριπίδου· ὅπου πρῶτον μὴ παράγειται ἡ Ἰριγένεια ἱκετεύουσα τὸν πατέρα ὑπερορίας· ὕστερον δὲ Ἀχιλλεῖος ἀρνούμενου καὶ μὴ θέλοντος αὐτὴν σπαρῆναι, αὐτὴ θέλει σπαρῆναι ὑπὲρ Ἑλλήνων ἀνδρείως, ἅπερ ἀπρεπότερα ἐν τραγωδίᾳ ἢ περ ἐν ἱστορίᾳ.

79. Ἄλλο περὶ τὰ ἦθη σημειωτέον ὡς καὶ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων συστάσει, τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ εἰκὸς, ὃ ἐξηγούμενος λίγω καὶ τοῦτο μετὰ τοῦτο γίνεσθαι ἢ ἀναγκαῖον ἢ εἰκὸς, καὶ τὸν τοῖνδε τοιάδε ποιεῖν ἢ λῆγειν· εἰ γὰρ ἀνδρεῖον μιμούμενος, ἐξ ἀνάγκης δεῖ παράγειν αὐτὸν ἀνδρεῖα ποιοῦντα· ἐξ ἀνάγκης γὰρ ἀνδρεῖα ποιεῖ ὁ ἀνδρεῖος. Εἰ οὖν ἡ ἡ σύστασις τῶν πραγμάτων ἀναγκαῖαν ἔχει ἢ κατὰ τὸ εἰκὸς τὴν πλοκὴν, καὶ τὰ ἦθη ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖσι. Ὅσπερ ἀνωτέρω ἐλέγχομεν ἐν τῇ συστάσει τῶν πραγμάτων δεῖν τοὺς ἀνωτέρω τὰ κάτω ἐπεσθαι, οὕτως καὶ ἐν τοῖς ἦθεσι δεῖ τὰ λεγόμενα ἢ πραττόμενα ὑπὸ τῶν ὧν τὰ ἦθη μιμούμεθα τοῖς ἐκείνων τρόποις καὶ ῥύσεσι συμφωνεῖν ἀναγκαῖον. Ἐκ τούτου δῆλον ὅτι εἴπερ τὰ πρᾶγματα καὶ τὰ ἦθη ταῦτα ἔχει καὶ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ ἡ λύσις καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ μύθου τὸν αὐτὸν τρόπον οὐχ ὡς ἔτυχεν ἐκβήσεται διὰ συνθήκης ἀναγκασίον, καὶ οὐχὶ μηχανῆς ἔξω τοῦ πράγματος, ὡς ἐν τῇ Καρκίνου Μηδείᾳ. Καὶ ἐν Β' Ἰλιάδος ἡ Αἰὼν καλῶς τὸν ἀπόπλουν, ὅπου καὶ ἄνευ τοῦ δῆτ' μηχανῆς δυνατόν συμπεραίνεσθαι. Ἐξέστι δ' ὅμως καὶ διὰ μηχανῆς ὅτε χρεῖα κατεπεῖρχει· ἐπὶ ἀγνοίας παρεληλυθότων ἢ μελλόντων δηλωθησομένων· προνοῦντες γὰρ ἡμῶν οἱ θεοὶ καὶ τὰ μὴ δυνάμενα γνωσθῆναι φανερῶσι· δεῖ ἄρα φυλάττειν τὸ ἀναγκαῖον καὶ μηδὲν εἶναι ἄλογον καὶ ἀπίθανον· εἰ δὲ καὶ ἔσται, ἀλλὰ γε ἔστω ἔξω τῆς τραγωδίας· ἄλογον γὰρ καὶ ἄπιστον τὸν Οἰδίποδα ἀγνοῦντας τὸν προνέα τοῦ Αἰλίου, ὅπου γε αὐτὸς ἦν ὁ κτείνων, καὶ ταῦτα βραχίλια τῆς χώρας ἐκείνης· ὅμως ἐπεὶ ὁ φόνος οὐ γίνεται ἐν τῇ σκηνῇ, ἔξεισι καὶ οὕτω χρῆσθαι.

80. Εἰρηται ἐπὶ τῶν ἦθων δ' παρατηρητέα· προσέτι δεῖ οὐκ αὐτὰ τὰ ἦθη, ἀλλὰ τὰς ἰδέας καὶ τὸ ἐξοχώτατον αὐτῶν ἐπιδεικνυσθαι, ὡς οἱ ζωγράφοι οὐχ οἰοίεσιν, ἀλλ' οἷους εἶναι δεῖ τοὺς καλλιτέχνους γράφουσι· καὶ τὸν ποιητὴν οὖν δεῖ τὸν ἐπεικὴ ἢ σκληρὸν ὡς ἐπεικείας ἢ σκληρότητος παραδείγ-

МЕЧНИКОВА

μα μιμῆσθαι· δεῖ δὲ παρατηρεῖν καὶ τὰς γενομένας παρὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης αἰσθηθεὶς τῶν δράματι· οἷον ρωνᾶς καὶ σχήματα τῶν ὑποκριτῶν ἂν τῇ αἰσθήσει ὅλῃα τῶ ἀκούεσθαι καὶ ὁρᾶσθαι· εἰδὶ δὲ παρὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης, ὅτι ἡ τραγωδία οὐκ ἀτελής ἐστὶ καὶ ἂν αὐτὴν ἀναγνῶς ἰδίᾳ ἄνευ φωνῆς καὶ σχημάτων σκηνῆς.

81. Ἀναγνῶρισιν δὲ κτλ. δοκεῖ μὴ ἐυλάττειν, ἀλλὰ συγγεῖν τὴν τάξιν πρὸς ἃ εἰπεναρτίως λέγων περὶ ἀναγνώσεως. Ἡ γὰρ ἀναγνώρισις μέρος ἐστὶ τοῦ μύθου· εἰδὶ δὲ μετὰ τὸ ἦθος περὶ διανοίας εἰπεῖν ὡς περὶ αὐτοῦ προέβητο· τὰ δὲ περὶ μύθου ἥδη ἱκανῶς εἰρησθαι εἶπεν. Ἐβδόμου κανόνος τίνων δεῖ στοιχεύεσθαι καὶ ρεύειν, καὶ ἃ εἶπε περὶ τῶν ἡθῶν ἵσταν ἐν παρέρῳ. Οὐ γὰρ περὶ τῶν αὐτῶν φάσεως, ἀλλὰ τῆς χρήσεως εἶπεν· οἱ οὐκ ἄριστον περὶ χρήσεως καὶ ὠφελείας τοῦ ἠθους εἶπεν· οὕτω καὶ περὶ τῆς ἀναγνώρισεως· ποῦ γὰρ γίνῃ ἀναγνώρισεως, καὶ δεῖ εἰδέναι πᾶσι ἄριστη εἰς τὴν σύστασιν τοῦ μύθου· καὶ γὰρ μετὰ τὸ διδάξαι περὶ ἀναγνώσεως ἐπὶ τῇ εἰς τινα καὶ αὐτὰ τῇ τῶν πραγμάτων σύστασι συμβαλλόμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ'

Πρῶτον εἶδος ἀναγνώσεως· τὸ ἀτεχνον καὶ τοῖς πολλοῖς δι' ἀγνοίαν αἰσίου ἐν χρήσει ἐν, τὸ ἐκ σημείων· ὧν αὐτὰ μὲν εἰσιν ἔμπροσθεν καὶ ἄχρηστα τοῦ πράγματος, ὡς τὸ ῥόπαλον Ἡρακλέους οὐχ ὅτι ἀδυνάτον χωρισθῆναι, ἀλλ' ὅτι οὐδέποτε ἄνευ αὐτῶν παρῶνται, καὶ τὰ ἄσπρα τοῦ Κακκίου, οὐ τὸ δῆμα οὐχ εὐρηται. Ἄλλο δὲ εἶδος σημείου ἐπιτηκτον καὶ τοῦτο διχῶς· τὸ μὲν γὰρ ἐν τῷ σώματι, ὡς οὐλαί, τὸ δὲ ἔξω ὡς περιδέραια, ὡς ἐν τῇ Τυροὶ διὰ τῆς σκάφης, ὅπερ οὐχ εὐρηται. Ἄλλὰ διὰ παραδείγματος τοῦ Ὀδυσσεὺς διδάσκωμεν πῶς τοῦτοις ἐν τε καὶ μὴ χρῆσθαι δεῖ. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνεγνώσθη ἐκ τῆς οὐλῆς ὑπὸ τῆς τροφῆς καὶ ὑπὸ τῶν συβότων· ὑπὸ δὲ τῶν συβότων χεῖρον ἢ ἀναγνώρισις· αὐτόματος γὰρ αὐτοῖς εἶδεν τὴν οὐλὴν εἰς πίστιν ἀναγνώσεως· τοῦτο δὲ ἄτεχνον· αὐτὸ δὲ γενόμεναι ἢ διὰ πίστιν ἐπί τῆς, ἀλλ' ἀπὸ οὐχὺς καὶ παρὰ γνώμην, ὡς ἡ ἐν τοῖς λουτροῖς ὑπὸ τῆς Εὐρυκλείας.

82. Δεύτερον εἶδος ἀναγνώσεως ἀτεχνον. Ἐκ γὰρ τῶν πραγμάτων συμβῆναι

δεῖ, οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. Τοιαύτη γίνεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐν Ἑριγένει· ἡ μὲν γὰρ Ἑριγένεια ἐγνώσθη τῷ Ὀρέστῃ ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν ἐμελλε πέμψειν ἐκείνῳ· οὐκ ἐστὶ δὲ αὐτὴ ἣν λέγω ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ γενέσθαι καὶ ἄτεχνον, ἔχει γὰρ περιπέτειαν καὶ τὸ παρὰ γνώμην· δευτέρα δὲ ἀναγνώρισις ἐστὶ Ὀρέστης διὰ σημείων ἀνεγνώσθη· ἵνα γὰρ ἐκείνη πιστεύσῃ Ὀρέστην εἶναι τούτον, σημείον εἶδειε περὶ τῆς λύγρης, ἣν εἶχεν ἐν θαλάμῳ. Ἐπεὶ οὖν Ἑριγένεια σημείοις ἐχρήσατο εἰς δῆλωσιν τοῦ γινώσκειν τὸν ἀδελφόν, ἄτεχνος ἢ ἀναγνώρισις καὶ ὁμοίᾳ τῇ τῶν συβότων. Τὰ τοιαῦτα δὲ δυνατόν πλάττειν τὸν ποιητὴν καὶ οὐ μόνον λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ τυχόν σημείον ἐνεργεῖν καὶ ἡ ἐν τῷ Σοφοκλέους Τηρεὶ ὁμοίᾳ, ἡ οὐχ εὐρηται· δεύτερον οὖν εἶδος τοῦτο καὶ ἥττον ἀμάρτημα τοῦ πρώτου, ρημὶ δὲ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ γίνεσθαι ταύτην, οὐχ ὅτι καὶ ἄλλα, ἀλλ' ὅτι οὐ δοκεῖ συμβῆναι ἐξ αὐτῶν τὸν πραγμαμάτων.

83. Τρίτον εἶδος ἀναγνώσεως ἐκ μνήμης αἰσθημένον τι, ὃ πρότερον ἥδειμεν. Παράδειγμα ἐν μὲν Δικαιογένοισ ἐν Κυπρίοις· ἰδὼν γὰρ τὴν γραφὴν ἐστέναιζεν· ἕτερον δὲ ἐν Ὀδυσσεὶ 8 ἐν τῷ Ἀλκίνοῦ συμποσίῳ Ὀδυσσεὺς εἰσάκουσεν ἀκούων τὸν τρωικὸν πόλεμον τοῦ κίθαριστοῦ, ὅθεν ἐγνώσθη.

84. Τέταρτον ἐκ συλλογισμοῦ· τὰ παραδείγματα δὲ δύσκολα, ὅτι οὐχ εὐρηται τὰ δράματα· α') ἤλθε τις ὄμοιος, ἤλθε τυχὸν Πυλάδῃ· οὐδεὶς δὲ ὄμοιος πλὴν Ὀρέστου· Ὀρέστης ἄρα ἤλθεν· β') τὸ Πολυκλίδου, ὅπου ἴσως Ὀρέστης συλλογίζεται ἐν ἐστῇ ἡ ἀδελφῇ, καὶ αὐτὸς ἄρα τυθήσεται· γ') ἐν Θεοδόκτου Τυδεῖ· δύσκολον τοῦτο, ἴσως δὲ λέγει ὅτι ἐν τῷ Τυδεῖ τις πατὴρ ἦν τῶν τῶν οἶδν ἐτύθη αὐτοῖς, αὐτοῖς δὲ οὐδὲς ἔχον τὸν οἶδν ἐλήρθη καὶ αὐτοῖς θανόμενοι, καὶ συνελογίσαστο· ὅτι καὶ οὐ μὲν πατὴρ ἦν τῶν ἐμὲ ἐκτάθη· ἴσως κόρη τις ἐξετίθησαν εἰς τὴν πόλιν ὡς θανόμεναι, αἵ περ ἰσώθησαν. Μετὰ δὲ χρόνον ἐλήρθησαν πάλιν καὶ ἐκ ἐστῇ θανόμεναι, οὐχ ὡς αὐταί, ὡς ἄλλαι δὲ ἐγνώσαν τὸν τόπον καὶ συνελογίσαστο· εἰμάρτο ἄρα ἡμᾶς ἐνταῦθα θανεῖν· οὐ γὰρ ἐγνώσθησαν αἱ πρότεροι εἶναι καὶ ἐστῇ θανόντων.

85. Δύσκολον ἴσως δὲ λέγει, ὅτι τις ἵνα

φανή 'Οδυσσεύς είναι τῇ Πηνελόπῃ εἶπε γινώσκειναι τὸ τοῦτον τοῦ 'Οδυσσεύς (ὁ οὐκ ἴδωκεν, καὶ οὐκ ἔβλεπε) παραλογισμός, οὐδὲ γὰρ ἦν 'Οδυσσεύς'· οἱ οὖν θεαταὶ ὁρῶντες τοῦτο ποιοῦσι συλλογισμὸν ἐκ δύο καταφατικῶν ἐν β'. σχήματι, ὅ, ἐστὶ παραλογισμός· οὕτως· ὁ 'Οδυσσεύς γινώσκει, τὸ τοῦτον αὐτοῦ· οὗτος γινώσκει· ἀρα οὗτος ὁ 'Οδυσσεύς· ὑστερον ἄλλω μὴ γινώσκοντι τὸ τοῦτον· σύνθετος ἀρα ἡ γνώσις ἐκ παραλογισμοῦ τοῦ θεάτρον, ὅτι οὐ ποιεῖ τὸν παραλογισμὸν, ἄλλ' οἱ θεαταὶ· ἡ δὲ ἀναγνώσις αὕτη ἐστὶν ὅταν τις πλάττων ψευδὲς ἀλίσκηται διὰ σχήματος, ὃ οὐ γινώσκει· ὅτι ὁ αὐτὸς τρώσας οὐ τὸν (;) τῷ προηγουμένῳ διὰ συλλογισμοῦ, πλὴν ὅτι τοῦτον οἱ θεαταὶ πιστοῦσι διὰ παραλογισμοῦ, τὸ δὲ παράδειγμα ἀγνοῦν.

86. Ἀρίστη δὲ ἡ ἀναγνώσις ἡ ὡς λέγω ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς συνθήκης καὶ μετὰ ἐκπλήξεως· (εἰκός γὰρ πάντας ἐπιτιθεῖναι γράμματα τοῖς ἀπαύρουντι, εἰκός δὲ καὶ τὴν Ἱριγένειαν ἐπιθεῖναι ἐξ ὧν ἀνεγνώσθη) αὗται γὰρ οὐκ ἐκ σημείων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ γενομένων, διὸ ἐπαινεῖται· μετὰ δὲ ταύτας αἱ ἐκ συλλογισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

87. Εἴπομεν περὶ τῆς ἀρίστης ἀναγνωρίσεως, τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων συστάσεως· θεωρητέον οὖν ἄλλο περὶ τοῦ πρόποντος ἐν τῇ ἐκθίσει τῶν μύθων, τὸ μάλιστα πρὸ ὀρθολογίων τιθέναι τὰς πράξεις· καὶ γνωσόμεθα τὰ ὑπεκκινῆτα καὶ τὰ μὴ ἀλλήλοις ἀρμόττοντα· δείκνυται ἐκ τῶν τοῦ Καρκίνου, ὅς ἐποίησι τὸν Ἀμφιράκον ἐξηρχόμενον τῆς σκηνῆς μὴ ὁρῶντων τῶν θεατῶν, διὸ ἐξεσφύριτον ἐκείνον. Δοκεῖ δὲ καὶ ὑπεκκινῆτα ποιῆσαι ὁ Καρκίνος περὶ τοῦ Ἀμφιράκου. Ὁ γὰρ Ἀμφιράκος οὐκ ἔβλεπεν ἔλθειν εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸν χρησμόν, διὸ ἐκέρχθη ὑπὸ δὲ τῆς γυναικὸς ἱκανερῶς διὰ τὴν περιέβριτον, διὸ ἀπῆλθε καὶ κατεπόθη ὑπὸ τῆς γῆς. Ἡ οὖν ἐναντιότης δηλοῦται οὕτω. Ὁ Ἀμφιράκος ἐκέρχεται ἐν τῇ ναυί· εἶδε δὲ τὸν ποιητὴν εἰσίνοντα καὶ ἐξιδόντα δείξει τοῦτον, εἴτα δείξει πῶς κατεπόθη. Ἀλλ' ὁ Καρκίνος ποιεῖ τοῦτον ἐξιδόντα, ὃν οὐκ εἶδον οἱ θεαταί, καὶ ἦν ὁποσον τὸ καταποθῆναι αὐτόν, ὃν οὐκ εἶδον ἐξιδόντα· διὸ ἰδυομένους οἱ θεαταί, ὅτι οὐκ εἶδον αὐτόν ἐπ' οὐ εὐρέθη. ἴσως οὕτω νοεῖ Ἀριστοτέλης.

88. Οὕτω δὲ τὸ πρόπον θεωρεῖν, δεῖ δὲ εἶτι καὶ τοῖς σχήμασι ποιεῖν, ὃ καὶ δυνατόν (ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΒ').

ἐστὶ διὰ σχημάτων καὶ λόγων ὁμοῦ δεικνύναι· οἱ γὰρ παραττόμενοι φάσι πεῖθουσι καὶ κινούσιν. Ὅθεν χειμᾶζει ὁ χειμαζόμενος καὶ χαλεπαίνειν ποιεῖ ὁ ἐργιζόμενος· διὸ εὐφροῦς ἡ ποιητικὴ ἡ μανικὴ. Ὁ μὲν γὰρ εὐφροῦς ὡς περ κηρὸς ἐμπλαστός εἰς τὸ μεταμρροῦσθαι ὅταν μμηταί· οἱ δὲ μανικοὶ ἀλλότριοι γίνονται ἐαυτῶν καὶ δοκοῦσιν ἄλλοι γενέσθαι οὐς μιμοῦνται νικώμενοι τῇ σφοδρᾷ τῆς φαντασίας τροπῇ.

89. Μετὰ τὸ περὶ τοῦ πρόποντος καὶ τῆς ὑποκρίσεως τοῦ μετὰ τοῦ λόγου, λέγωμεν, καὶ πρῶτον δηλωτέον ἐν τῇ λέξει· τοῦτο δὲ ὁ μῦθος καθόλου· ὁ δὲ τρόπος ἐστὶν τοιοῦτος ὡς νῦν ἐροῦμεν, εἴτε αὐτὸν μῦθον ποιούμεν, εἴτε γενομένῳ ὑπ' ἄλλου χρώμεθα. Δεῖ οὖν πρῶτον εἰπεῖν τὸ καθόλου, εἴτα παραδείγματα δι' ἀκλωθῆσθαι ὁ λέγω. Μιλλουσα τυθῆσθαι τις παρθένος καὶ ἀρπαγίστα ἀφαντος καὶ ἀνέγνωσε εἰς ἄλλην χώραν καὶ ἐκεῖ ἐγένετο ἡ τῆς θεᾶς ἡ ἔθουσι τοὺς ξένους. Ὑστερον συνέβη Ὀρίστη ἐκεῖ ἔλθειν (ἐνταῦθα εἰ εἴρεται διὰ λέγου· τὴν αἰτίαν ὅτι ἔλθεν ἐκεῖ θεᾶς προνοῖα, ἐν τυχῇ δὲ τι ἀμάρτημα, ἐστὶ ἐξω τοῦ καθόλου)· οὐ γὰρ δεῖ λέγειν τὸ αἴτιον ἐν τῇ καθόλου ἐκφράσει, τότε γὰρ ἐλευσόμεθα εἰς τὸ μερικόν. Ἐπαυλόμενοι οὖν εἰς τὸ καθόλου. Ἐλθὼν ἐκεῖ Ὀρίστης ἐλήθη σραγικασθόμενος καὶ ἀνεγνώσθη ἡ ὃν τρόπον Εὐριπίδης λέγει, ἐξ ἐπιστάλης ὅλῃαν ὅτι, ἡ ὃν τρόπον Πολυεῖδος παράγων λέγοντα εἰκότως, ὅτι οὐ μόνον εἶδε τὴν ἀδελφὴν τυθῆσθαι ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτόν, ὅθεν ἀνεγνωρίσθη.

90. Συσταθέντος δὲ τοῦ μύθου μετὰ τοῦ το δεῖ τιθέναι ὀνόματα τοῖς προσώποις· εἴτα ποιεῖν ἐπισοδία ἢ παρεμβάσεις, ἀπερ ἀρμόδια δεῖ ποιεῖν· δῆλον ἐστὶ ἐκ τῶν παραδειγμάτων Ὀρίστου τὸ μὲν τῆς μανίας, τὸ δὲ τῆς καθάρσεως διαφέρει· δεῖ τὰ ἐπισοδία τῆς τραγῳδίας, ἀπερ βραχεία, τῶν τῆς ὑποποιίας μακροτέρων ὄντων, ὡς δηλοῦται ἐκ παραδείγματος τῆς Ὀδυσσεύς, ἥς ὁ μὲν μῦθος βραχύς, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπισοδία ἐστὶ καὶ ταῦτα μακρότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

91. Εἴπομεν περὶ συστάσεως μύθων καὶ ἐπισοδίων, ἐξ ὧν δύο ἡ τραγῳδία συνίσταται. Ταῦτην νῦν εἰς δύο μέρη διελόντες, δέσιν καὶ λύσιν, δέσιν λέγομεν τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἕως τῆς ἀρχῆς τῆς μεταβολῆς εἰς εὐτυχίαν

94 Ἡμεῖς δὲ εἰπομεν Ἀθανάτος καὶ Ἰεσοῦ
πλήρεις πραγμάτων νοούντες ἐνὶ ὀνόματι πα-
τρὸς ἡμῶν, ἵνα τοὺς νῦν παύσῃμεν ἐκ τῆς
τάτης αὐτῶν ἡ διαφόρου εἶναι· ἔστιται ὡ-
στὸς ἡ ἄλλη τις οὐχ ὅτι ὁ αὐτὸς πρόσω-
δός ἐστι ὁ αὐτὸς δίδωας καὶ λαμβάνων· εἰ
καὶ διαφόρος ὁ μέσος, εἰ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ
ἡμοῖα, ἔστιται ἡ αὐτὴ, εἰ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ
ταῦτα ὁ διαφόρος, οὐχ αὐτὰ αὐτῶν ὅ-
ντων· ὅθεν ἐστὶ ἐκ παραδείγματος τῶν
γενεῶν περὶ ἡ ἀνέμωτος ἐλθῆται. Συμ-
βέλει δὲ ἡμῖν τὸ νῦν ληφέναι εἰς τὸ ἡ-
βάνειν ἡμᾶς μόνους παλαιῶν ἀλλήλων.

96. Μὴ δὲ τὰ ῥηθέντα περὶ τοῦ χοροῦ δι-
 οξαίνοντες. Οὐτὰς γὰρ τίποτες μὴ εἶδει, ἐνίστα-
 ῖν δὲ λέγει· ἀλλ' ἔχει ἐκείνους ἐνὶ ὑποκρο-
 τῇ καὶ εἰναι δὲ τοὺς ἀγωνιστήν· τὸν τοῦ εἰ-
 λους καὶ μέρων εἰναι τὸν ἔθλου καὶ μὴ τοῦ
 εἰλους· τοῦ πράγματος ποιεῖν, οὐ γὰρ περὶ
 ῥητῆς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ Σοφοκλέη. Εὐριπίδης
 γὰρ οὐδ' ἐπὶ τὰ γέγοντα τὸν χορὸν εἰσάγει, Σοφο-
 κλῆς δὲ μὴ καὶ λαχόντων γὰρ δοκεῖ τὸν χορὸν
 καὶ τοσοῦτον ὑποκροτῇ δὲντα καὶ αἶν ἐν τῇ
 σκηνῇ μένοντα· τοῖς ἰσασθαῖν διὰ τὸ ἐν
 αὐτῇ χρωμένῃ καὶ ὄντι ἐν τῇ σκηνῇ, ἀλλὰ
 καὶ καὶ πρῶτοντα πλάττειν· οὐδ' ἐν αὐτῇ
 κροτῇ ὁ χορὸς, ὅθεν αἰ ἐκείνῃ αἶν· οὐδ' αὖ
 τοῦ Εὐριπίδου χοροὶ διὰ τὸ ἔχειν ὅλως ἐν
 δοκοῦσι μέρας εἶναι τοῦ ἀμαρτῆς, οὐδ' αὖ
 εἶναι ὅπως τὰ πράγματα δοκεῖ εἶναι, ἀλλ' ὅ-
 τι· ἔστιν ὅτι αἱ φωνὰὶ τῶν χορῶν οὐκ ἐν
 ἄλλῳ παύτῃ οὐ μὲν αὖ καὶ ἐν τῷ χορῷ
 τοῦ εἶναι ἢ ἄλλως τραχηλῶς· ἀπὸ τοῦ
 ῥηθῆναι ἐπιβλέπειν τὴν δόξαν· ἔξω τὸ
 πρῶτοντος, οὐ ῥῆναι Ἰσάγοντα· ἄλλ' αἶν ἐν
 τῇ σκηνῇ τὰ μὴ ποῖς τὸν ὑμνον μὲν αὖ

πρὸς ἄλλαν τραγωδίαν τείνοντα, τί κωλύει καὶ ἄλλου μύθου μέρος λαβόντα παρενεῖρην τῷ προκειμένῳ μύθῳ, ἢ καὶ ἐπεισὺδον ὅλον ἄλλου μύθου εἰς τὸν ἡμέτερον εἰσάγειν; διὸ δὴλον ὅτι εἰ τοῦτο ἄτοπον, ἄτοπον καὶ τὸ ἐμβόλιμα εἶσεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

97. Εἰρηται περὶ τῶν ποιότητά τινα διδόντων τῇ τραγωδίᾳ καὶ τοῦ τρόπου τῆς συστάσεως· λείπεται περὶ λέξεως καὶ διανοίας εἰπεῖν, περὶ ἧς μέγα τὸ εἶ τῆς ῥητορικῆς. Λέγω δὲ περὶ διανοίας εἶναι ἃ τῷ λόγῳ δεῖ παρασκευάζειν, ὡς μὴ εἰσὶ τὸ ἀποδεικνύειν καὶ λυεῖν καὶ τὸ ἐμπλεῖν πάθῃ καὶ μικρύνειν καὶ αὐξάνειν τὸ πρᾶγμα ἅπερ καὶ ἐν τοῖς δράμασι λαμβάνειν δεῖ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ιδεῶν, ἀφ' ὧν καὶ ὁ ῥήτωρ καὶ οὖτοι ἀπὸ τῶν αὐτῶν τόπων τῷ ῥήτορι καὶ αὐτῇ ἀπὸ τῶν αὐτῶν σχημάτων καὶ τάλλα ὁμοίως, καὶ κινήσει τὰ πάθη. Διαφέρει δὲ ὅτι εἰ καὶ τοῖς αὐτοῖς χρώματι, ὁ μὲν ποιητὴς κινῶν τὰ πάθη ἡ αὖτις ἢ τοιοῦτο ποιῶν, ὁ δὲ λόγῳ γίνεται, οὐ προσποιεῖται μετὰ διδασκαλίας τοῦτο ποιεῖν καὶ ἐπίτηδες, ἀλλὰ ἐκείνους (ι). Ὁ δὲ ῥήτωρ οὕτως ἐρεῖ ὡς δοκεῖν ἐκείνῳ σοφίσματα ἴδια εἶναι· οὐ γὰρ ἂν εἴη τὸ ἔργον καὶ ὄρελος ῥητορικοῦ λόγου, εἰ μὴ ἀφ' αὐτοῦ δοκεῖ κεκοσμηθῆαι ὁ ῥήτωρ.

98. Περὶ λέξεως εἰπεῖν ἔσεται· ἧς ἐν μὲν γένος θεωρίας περὶ τὰ σχήματα τῆς λέξεως ἡ τρόπου τοῦ λέγειν, ἃ τῆς υποκριτικῆς ἵστι καὶ τῆς ἀρχούσης ταύτης χρηρικῆς, τὸ σχηματίζειν τὰς λέξεις εὐκτικῆς ἢ προστακτικῆς καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὐδὲν γὰρ μεμπτόν περὶ ταῦτα ὁ ποιητής· διὸ γελοιὸς Πρωταγόρας μεμπόμενος Ὀμηρον λέγοντα· «Μῆνιν ἄειδε θεὰ» προστακτικῶς καὶ μὴ εὐκτικῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

99. Θεωρητέον δὲ περὶ λέξεως οὐχ ἂν τρῶπον μὴ προσήκει τῷ ποιητικῷ, ὡς εἶπον, ἀλλ' ὡς ταύτῃ προσήκει. Μέρη δὲ ταύτης πρῶτον λέγομεν στοιχεῖον, συλλαβὴν τε, ἃ διασφαρῶμεν ὑστερον. Στοιχεῖον οὖν ἵστιν ἀδιάλειπτος φωνή, ἐξ ἧς πέρυε συνίστασθαι φωνή· λέγω δὲ τὸ πέρυε, διότι τὸ στοιχεῖον ἢ ἢ ἐκ στοιχείων φωνῶν δύναται προφῆσθαι καὶ ὅπο τινας μὴ ἀκούεσθαι, φύσει ὅμως νοεῖσθαι δύναται, ὅτι τὸ στοιχεῖον δίδωσι τῇ φωνῇ τὸ κατανόησθαι.

100. Ὅρισμένον δὲ στοιχεῖον καθόλου

νῦν τὰ μέρη δηλοῦμεν· ὅτι τὸ φωνῆν ἔχει φωνὴν ἀκουστέην ἄνευ σφοδρότητος καὶ βίας· ἢ περιγραφὴ αὐτῇ ἐξ ἐνεργείας ἢ ἰδιώματος ἐλήφθη· τέλειος δὲ ὅρος εἴη ὅδε· φωνῆν ἵστι φωνὴ ἀμερῆς ἢ ἀφ' ἐαυτῆς πέρυε φωνὴν νοητὴν ποιεῖν καὶ ἄνευ προσβολῆς ἀκούεσθαι· ἡμίφωνον δὲ τὸ ἄνευ προσβολῆς περὶ αὐτῆς ἀκούεσθαι καὶ ἦχον ποιεῖν, οἶον σ, ρ, φ πρόσθετος καὶ τὸν ὅρον τοῦ στοιχείου ὡς καὶ τῷ φωνῆντι· ἡμεῖς δὲ βραχυλογοῦντες οὐκ εἵπομεν· ἄφωνον δὲ ὃ μετὰ προσβολῆς ἀφ' ἐαυτοῦ οὐκ ἔχει φωνήν, μετὰ δὲ τῶν ἐχόντων φωνὴν μίχθιν ἀκούεται, οἶον γ καὶ δ. Προσβολὴν δὲ νοούμεν τὴν ἐκ τῆς τραχέας ἀρτηρίας τοῦ πνεύματος ἐξώμενην, ἢ χρώμεθα ἡμίφωνον προφέροντες. Ἐν δὲ τῷ φωνῆντι οὐ χρεῖα προσβολῆς· τὸ δὲ ἄφωνον εἰ καὶ προσβολὴ χρώμεθα, οὐδέποτε ἀκούεται· εἰ δὲ μετὰ ἡμιφώνου μίχθῃ, ἔξει φωνήν· διαφέρει δὲ τὰ στοιχεῖα πάντα σχήματι σώματος καὶ τόποις· ἄλλα μὲν γὰρ μακρῷ τῷ στόματι, ἄλλα δὲ στρογγύλῳ προφέρονται, καὶ τοῖς τόποις ὁμοίως διαφέρει δὲ καὶ ψιλότητι καὶ δασύτητι καὶ τοῖς ἄλλοις ὡς γράχμεν· μετρικῷ δὲ ἔργῳ ταῦτα θεωρεῖν, ὃς ὑπἄλληλος τῷ ποιητικῷ· διὸ ἐκάτερον ταῦτα.

101. Ἡ δὲ συλλαβὴ φωνὴ ἀσημος· δηλ. καθὼ συλλαβὴ καὶ μέρος ἄλλου· συνθετός δ' ὅτι τὸ στοιχεῖον οὐ συνθετόν· εἰρηται δὲ τὸ ἡμίφωνον ἔχειν φωνήν, εἰ καὶ μὴ ὡς τὸ φωνῆν· διὸ καὶ συλλαβὴν ποιεῖ ἄνευ φωνήεντος μετὰ ἄφώνου ζυγῆν, εἰς γὰρ.

102. Μετὰ τὸ γράμμα καὶ στοιχεῖον περὶ συνδέσμου ὡς ἀπλουστερόν καὶ διαφέροντος τοῦ ὀνόματος, ὃ τελειότερον συνδέσμου καὶ ἄφρονος συγγενούς τῷ ὀνόματι ὄντος· διὸ νῦν μὲν περὶ συνδέσμου, μετ' ὀλίγον δὲ περὶ ἄφρονος. Ἐτι ὁ συνδέσμος συγγενὴς τοῖς ῥηθείσιν, ὅτι ἀσημος ἀφ' ἐαυτοῦ ὠρισμένος· διαφορὰ δὲ συνδέσμου ἐν τῷ ὄρῳ τὸ ὅ οὐτε κωλύει οὔτε ποιεῖ φωνὴν σημαντικὴν. Ἀντί δὲ διαφορὰς ἵστι τὸ ἰδιώμα τοῦ συνδέσμου, ὃς πέρυε τὰς συνδεόμενους ὑπ' αὐτοῦ φωνὰς μὴ μεταβάλλειν ὡς τὰ ἀρνητικὰ ἐπιρρηματικά, μὴτε ποιεῖν· τὸ γὰρ ἀνθρωπὸς ἵστι ζῶον οὔτε ἀληθές, οὔτε ψεύδους δηλοῖ· φωνὴν μίαν σημαντικὴν νοῶ, λόγον ἔνα οὐ λῆξιν μίαν τίθεται δὲ ἐν τῇ σημαντικῇ ταύτῃ φωνῇ ὁ σύνδεσμος ἐν ἀρχῇ, ἐν τέλει, ἐν μέσῳ· πλὴν τῶν ἀρνητικῶν ὡς ὁ μὲν καὶ τιτλὸς ὡς ὁ δέ, καὶ ἥτοι προηγείται γὰρ τοῦ ἢ· καὶ δὴ ἐν ἀρχῇ λόγου, οὐ ἢ ἐποποιεῖ δὴ τι (ι). Ἐστὶ

МЕЧНИКОВА

καὶ ἄλλος ὅρος συνδέσμου ὅδε· φωνὴ ἄσημος ἢ σύνδεσμός ἐστι λόγον ἐκ πλείονων φωνῶν σημαντικῶν συνεστώτα συνδέων εἰς τὸ ἓνα ποιῆσαι.

103. Μετὰ τὸν σύνδεσμον τὸ ἄρθρον ἐστὶ συγγένεις αὐτῶν· διὸ καὶ τινες ἐν τοῖς συνδέσμοις ἀνέμωρον· πυνθίσματος ἢ λόγου ἀρχῆς ἢ τέλους ἢ διορισμὸν ὁλοῦ. Ἀρχὴν μὲν λόγου ὡς τὰ προτακτικά, τέλος δὲ ὡς τὰ υποτακτικά, διορισμὸν δὲ ἢ δεικνύει, ὡς πρώτη ἀναγομένης ἢ διὰ μήνης τὸ αἰσθῆσθαι τι ἰδόντα, δακτύλῃ γάρ δεικνύουσιν λόγων τὸ αἰσθῆσθαι ἢ ὡς τὸ φημι καὶ τὸ περὶ αὐτὴν αὐτῇ φωνῇ τὸ φημι· (ἑτέρως ἔρος ἡμῶς τὸ συνδέσμου ἐξαιρουμένην τοῦ ἡμὲν ἀμύτωρ ἐν ἀρχῇ λόγων τίθενται καθ' αὐτὴν) ἢ ὡς δεικνύουσι ὀλίγον διαφέρει τοῦ συνδέσμου τοῦ φησὶν.

ΒΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'

14. α) ὄνομα τὸ πρᾶγμα σημαίνει, τὸ δὲ ῥῆμα τὴν ἐνέργειαν διὸ προσηγορίαι τὸ πρᾶγμα τὴν ἐνέργειαν ἂν ἔχει· συνθετοὶ δὲ ἐστὶ οἱ αἱ ἐξ ὀνόματος· σηματικὸν ἀνευ χρόνου τὸ οὐκ ἐπὶ τῶν χρόνων τὸ ῥῆμα ἀπλὴν ἐνέργειαν δὲ ἀνὸν· αἱ ἐν τῇ χρόνῳ γίνονται· τὸ μέρος οὖν αἰετὶ διαφέρει τοῦ ὄντος λογικῶς ἢ φυσικῶς· ὅστις ἐν τῷ συνθετῷ ὀνόματι· οὐδὲν σημαίνει· ἐν καλῇ ἐν τῷ καλλίστῳ, εἰ μὴ χωρισθὲν ἐν τῷ λόγῳ· ὅπου γὰρ σημαίνει ἐν ὁμοίᾳ ὁρμῇ· πρῶτον εἰ δὲ χωρὶς σημαίνει τὴν ἐλπίδα καὶ μὲν ὀνόματος σημαίνει· ὁμοίᾳ τῇ ἐλπίδι γὰρ τὸ ὄνομα σημαίνει, μεταβλητὸν δὲ καὶ ὄνομα οὐ σημαίνει· τοῦτο γὰρ τοῦ λόγου ἴδιον.

105. Προηγείται τὸ ῥήμα τῆς πτώσεως, ὅτι αὐτὸ ῥήματος ὁ πρότερον ὡς ἔχον αὐτὴν· ἄλλος δὲ ὁ ὕψος ἐκ τοῦ ἀνόμεματος, συσσημνὰ δὲ χρόνον ὡς γράφομεν.

[illegible]

τὰ βιβλῖνα· μέρη δὲ τινα σημαντικά· οὐ γὰρ πάντα, οὐς εἰρήνη ἀνοστήσει· οὐ προστίθενται δὲ τῶν ῥημάτων, οὐδὲτοι ἐναι τὸν λόγον ἐν ὁματός καὶ ῥήματος· οὐ γὰρ ἅπας λόγος ἐστὶ νοματός καὶ ῥημάτων σῖγκειται, ὥσπερ ὅτι τὸ ἀνθρώπου ῥημα. ἰσρίεται δὲ λόγος ἀνὸ ῥήματος· οὐδεὶς δὲ λόγος ἐν πάντων ῥημάτων συντίθεται· ἀλλ' ἔχειν ἀνάγκη τὸ μέρος σημαν. Ἔς ἐν τῷ κλίον βυθίζι. Ἰστίον δὲ ἐπὶ αἱ λόγος λήγεται ἀγχο· ὅ ἐν σημαντιον νόημα, ὅ καὶ πολλὰ μὴ σημαντιον, αἱ δὲ συνδίσω, ὡς ἡ Ἰλίκι μία ἰστί συνδίσω, ὅ δὲ ῥος αἱ διὰ τὸ ἐν σημαντιον τὸν ἀνθρώπου.

108. Μετὰ τὰ μέρη τῆς λέξεως, ἡράμιμα πάλιν καὶ συλλαβὰς ἵ τοις μετριοῖσι, περί δι-
 αίρεσιν, περὶ οὗ τοις λόγος ἀναγκαῖος λέγεται
 τοῦ μὲν ἀπλοῦς ἢ ἐκ στοιχείων μόνου, οἷον κρ-
 ῖ, διὰ διπλοῦ, οὗ τοῦ μὲν ἐκ σημαντικῶν καὶ
 ἀσχημῶν ὑποβιβασίαν, τὸ δὲ ἐκ σημαντικῶν
 ὑπονοήσιμον· ἐστὶ δὲ καὶ τριπλοῦν καὶ τε-
 τραπελοῦς ὄνομα, ὡς τὸν Μεγακλιῶν Τερ-
 μοκρατισθέντος ἐκ πρώην ποταμίων Ἰέρου,
 Καίου, Ξάνθου, Οὐδὲν δὲ Στράβων περὶ Με-
 γακλιῶν λέγει.

109. Εἰρήται διαφορά ὀνόματος ἐκ τοῦ
 ἁπλοῦ καὶ συνθέντου· νῦν δὲ εὐκρινίστηται
 τὸν αὐτὸν ἵδον τοὺς λόγους, ὥστε διαφανήσονται
 μὲν ἕξαιστα. Κύριον μὲν α' εἰς πᾶσι το-
 μοῖαις ἔχουσιν, β' γλῶττα γ' αἰσλα χρω-
 τὰ, ὥς τινες λέγεις ἑλληνικαί, αἱ καὶ Ἀσ-
 τὶν χρωτὰ· διὰ τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ τὴν
 γλῶττα τοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ ἵδους, ἀλλὰ δια-
 φέρει· ἵδους· σίγουν γὰρ (εἰς ἅλους ἀκού-
 ον) Κυριολοί μὲν κύριον, Ἀθηναίους δὲ
 καὶ Περσὶς ἀνομιλῶσι γλῶττα.

[illegible]

111. ὅτι δι' αἵματος τοῦ μεταφωσφ. τοῦ ἐν τῇ
 αὐτῇ μεταφωσφ. ὅπου ἀναγράφεται ληφθῆναι

των πραγμάτων οὕτως ἔχῃ τὸ δεύτερον
πρὸς τὸ πρῶτον, ὡς τὸ τέταρτον πρὸς τὸ
τρίτον, ὅπου γίνεται μεταφορὰ ὀνομάτων
ἀντὶ γὰρ τοῦ αὖν τίθεται τὸ δὲν καὶ ἀντὶ
τοῦ δὲν τὸ ἔσθ'· Ἔστι γὰρ· Διόνυσος, φιάλη,
τὸ δὲν τὸ ἔσθ'· Ἄρης, ἀσπίς καὶ ἔρ'· Διόνυσος ἀσπίς, καὶ Ἄ-

ρειὼς φιάλη καὶ ἡμέρ'· ἰσπέρα, βίος, γῆρας·
καὶ ἔρ'· ἡμέρας γῆρας καὶ βίου ἰσπέρα ἢ
δυσμακί· τοῦτο δὲ διῶτι· ὡς ἐν φιάλῃ πρὸς
Διόνυσον, οὕτως ἀσπίς πρὸς Ἄρην· (τὸ δὲ
ἀνθ' οὐ λέγει πρὸς ὅ ἐστιν, ἐν τῷ ἔξῃς κε-
φαλαιῷ ἐξηγήσομαι). Ἀλλοὶ ὅμως θεολογοῦσι
καὶ ἄλλον τρόπον χωρῆσαι τὴν ἀντιθέσιν,
οὐχ ὡς εἴρηται· ἀλλὰ τίθεντες ἐκεῖν πρὸς
ὅ ἐστιν ἢ μεταφορὰ ἀντὶ ἐκεῖνου οὐ ἔστιν
ὡς εἰ εἴποις τὴν ἀσπίδος φιάλην οὐκ Ἄρειος
ἀλλ' οἴνου· ἢ γὰρ ἀσπίς οὐ ἔστιν, ἢ τοῦ Ἄ-
ρειος ἔστιν· καὶ οὐ λέγω οὖν τοῦ Ἄρειος
φιάλην τὴν ἀσπίδα, ἀλλ' ἔπει ἢ φιάλη πρὸς
τόν οἶνον λέγεται, λέγω ἀσπίδα φιάλην
τόν οἶνον· (ἀνθ' οὐ λέγει εἶναι ἴδιον τὸ κτήμα·
ἀνθ' οὐ λέγει, τοῦτο ἐπανορθώσις τοῦ κανό-
νος τοῦ ἔρει γὰρ κτλ. διὸ καὶ τὸ παραδειγ-
μα τῆς ἐπανορθώσεως ἔστι καὶ προστιθέσις
τὸ πρὸς ὃ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τὸ ὑπόμεινον
ἢ ἡ ἀσπίς· ὅ ἐστι προστιθέσις τὸ Ἄρειος,
πρὸς ὃ ἐστιν ἡ ἀσπίς· ἀνθ' ἧς ἀσπίδος λέγει
τις τὴν φιάλην).

112. Ἐνίοτε εἰ καὶ ἀνώνυμον τὸ ὄνομα τὸ
ἀνέλεγον ἰσπέρα, ὅμως τίθεται μὲν τὸ ὀνο-
μαζόμενον ἀντὶ τοῦ ἀνώνυμου· ἔστι γὰρ τοῦ
σπύρου τὸ σπείρειν, οὐκ ἔστι δὲ τοῦ ἡλίου τὸ
πέμπειν τὰς ἀκτίνας κυριολεκτούμενον· ἔστι
δὲ ἀναλογικῇ ἐπὶ τοῦ ἡλίου τὸ ἀκτινοβολεῖν,
οὕτως ἐπὶ σπύρου τὸ σπείρειν. Ἐπομένῃ ὁμοίως
σπείρειν ἐπὶ ἡλίου· τὰ λοιπὰ ἀνωτέρω ἐγράφη·
αὐτὸ δὲ ἀνθ' οὐ κτλ. γράφουσι· ἀν βέλτιον, ἀλ-
λ'· δέον· τὴν ἀσπίδα φιάλην δέον, ἀπο-
βάλλει γὰρ τῆς φιάλης ὃ ἴδιον αὐτῆς ἔστι,
τόν οἶνον· ὡς καὶ ἐν τῇ ῥητορικῇ· ἀσπίς φα-
μὲν ἔστι φιάλη Ἄρειος, καὶ τοῦτον ῥήματι
ἀχορδός.

113. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο λείπει τὸ περὶ
κόσμου... συρροί() μέντι τὸ 61, ὅτι κό-
σμος τὰ ἰσπίδα, οἱ κοσμοῖσι οἱ ποιηταί.

114. Περὶ λαβίων ὃ τίθησι αὐτὸς ὁ ποιη-
τὴς μὲν δὲν· ὡς ὅταν λέγῃ τὰ κέρτα ἐργαῖα
καὶ τὸν ἐρέα ἄρρητον· ἐπεκτεταμένον δὲ τὸ
μικροτέρω φωνῇ τὸ οὐκ αἰεὶ προφορῶμενον,

οἷον πόλεος πόλεως, ἢ τὸ ἔχον προσθεθειμένην
συλλαβὴν, Πηλείδου Πηληϊάδου. Ἀφρημένον
δὲ τὸ οὐ λείπει ἢ τι ἴδιον ἢ καὶ προσθεθειμένον·
οἷον κρι, δῶ· καὶ ὅταν ἐκ δύο συλλαβῶν γίνη-
ται μία· δις οἱ· ἐξηλλαγμένον τὸ οὐ μέρος μέ-
νει, μέρος δὲ λείπει, οἷον, δεξιτέρων ἀντιδεξιόν.
115. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο δῆλον μὲν τί
νοεῖ, τὰ δὲ τῆς λέξεως οὐκ οἶδα· μέντι 61.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒ'.

116. Δυσὶ τῆς λέξεως ἀρεταὶ κοσμητέον
τὴν ποίησιν, τὸ εἶναι μὲν σαφὴ, μὴ μέντοι
ταπεινὴν· καὶ ἢ μὲν ἐξ ὀνομάτων παντὶ τῷ
πλήθει εὐχρηστών οὖσα, σαφὴς μὲν, ταπει-
νὴ δὲ· ὡς τὰ Κελερῶντος καὶ Σθένειλου· σε-
μνὴ δὲ καὶ διαφέρουσα τοῦ δημώδους λόγου
ἢ ἀλλοτρίως διαλεκτικῶς χωρῆμένη ὀνόμασι· νοῦ
δὲ ξενικὴν γλωτταν μεταφορὰν κτλ. οὐκ ἔ-
στι πᾶσι τοῖσι ἅμα χρῆσθαι μὴ εἰς
αἰνῆμα πῶς ὁ λόγος ἢ εἰς βαρβαρισμόν·
αἰνῆμα μὲν εἰ ἐξ ὧν εἴη μεταφορὰ, βαρ-
βαρισμός, δὲ εἰ ἐκ τῶν γλωττῶν ὧλος.

117. Ἐν δὲ τῇ τοῦ αἰνίγματος ἰδέας
δεικνύται ὅτι ἐκ πολλῶν μεταφορῶν αἰνίγ-
μα γίνεται· αἰνίγμα γὰρ ἔστι λόγος συν-
δίων τὰ μὴ περὶ ὅσα συνάπτεσθαι ἅμα· κα-
τὰ δὲ τὴν σύνθεσιν αὖν ὀνομάτων τῶν μὴ
κατὰ μεταφορὰν, οὐ γενήσεται αἰνίγμα,
κατὰ δὲ τὴν μεταφορὰν γενήσεται· ὡς τὸ
ἀνδρὰ εἶδον πυρὶ χαλκῷ· ἢ ἀνὴρ κολλή-
σαντα· μᾶχεται γὰρ ὁ λόγος· ἔπει ἀδύνατον
τὸ χαλκὸν κολλῆσαι τῷ ἀνθρώπῳ· πρὶς δὲ
μεταφοραὶ εἰσιν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ τῶν· α· ἀπὸ
τοῦ εἶδους εἰς γένος· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰ εἰν φλο-
γὶ λέγει πυρὶ· β·) τὸν χαλκὸν νοεῖ τὴν σφάλιν
ὁμοίως ἀπὸ εἶδους εἰς γένος· γ·) κατ' ἀνα-
λογίαν τὸ κολλῆσαντα· κολλῶνται γὰρ τὰ
μετὰ κόλλης προσρούμενα· προσρούται δὲ ἡ
σφαίς· βαρβαρισμός δὲ εἰ ἐκ γλωττῶν διαφέ-
ρως γὰρ τοῖς ἀνθρώποις καὶ γένει καὶ τοῖς
τοιούτοις περιποιμένοις καὶ τύποις χρῶνται
αἱ γλωτταὶ αἱ διάφοροι.

118. Συνάγεται ἐκ τῶν προειρημένων τὰ
ἐν τῇ κοινῇ χρήσει ὀνόματα σαφὴ ποιοῦσι
τόν λόγον· τὰ δὲ ῥηθέντα σεμνὴ καὶ μὴ τοῖς
πολλοῖς κοινὴ· ὃ δὲ τρόπος δὲ οὐ ἐκείνου
τον τοῦτον φυλάξομεν, ἔστιν οὗτος. Τὰ ἐκ-
τεταμένα καὶ ἐξηλλαγμένα συμβαλλόμενα εἰς
τὸ ποιεῖν τὸν λόγον σαφὴ καὶ μὴ δημώδη·
καθὸ γὰρ παρὰ τὸ εἰσθεῖς ἔχει τὸ διαφέρειν
τοῦ ἰδιωτικοῦ ποιῆσαι· καθὸ δὲ κοινωτικῶς
τοῦ ἐν χρήσει τὸ σαφές· τὸ ἐν Πηληϊάδῃ

МЕЧНИКОВА

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

127. Κοινὸν εἶπομεν τραγωδίας καὶ ἐποποιίας τὸ μίαν πράξιν περιέειν· τὰ λοιπὰ νῦν λογομεν κοινὰ ἐκπύρων· τὰ αὐτὰ γὰρ εἶδη ἔχουσιν· ἡ γὰρ ἀπλὴ ἡ πεπλεγμένη, ἀπερ' ἐξηγησάμεθα ἄνω· ἔτι τὰ ποιά μέρη ἐκατέρας ταύτης, πλὴν τῆς μελοποιίας καὶ ὅψεως· ἔχει γὰρ καὶ ἡ ἐποποιία τὰ ποιά μέρη. Τὰ γὰρ ἦττον διακρίνεται προσήκειν ἔχει περιπέτειαν καὶ ἀναγνώρισιν καὶ πάθος· ἂ πρότερον δεδῶται τί ἐστιν. Ὀμηρος οὖν ἐκπύρων ποίησιν ἔχει· Ἰάκωθ' μὲν ἀπλὴν καὶ παθητικὴν· Ὀδυσσεὶαν δὲ πεπλεγμένην· πανταχοῦ γὰρ ἔχει ἀναγνώρισιν Ὀδυσσεὺς ὑπὸ Ἀλκινόου, βουκόλων καὶ ἄλλων· καὶ ἡ θύκων ποίησιν ἔτι ἡ Ὀδυσσεΐα· καὶ λέξει καὶ κλῶμα· Ὀμηρος ἔξοχος. Ὅθεν δὴλον ὅτι διαφορά ἐστὶν εἶδη ἐποποιίας· οὐ γὰρ ἀνάγκη πάντα τὰ βηθέντα ἐν μιᾷ ποιῆσαι ἐκτιθέναι τοῖς δι' ποιοῖς μέρεσι πᾶσιν ἀνάγκη συνίστασθαι καὶ τὸ ἥρωικόν, μῦθος, ἦθος, διανοία, λέξει· τὸ δὲ τραγικὸν παρὰ ταῦτα καὶ τὴν μελοποιάν καὶ τὴν ὄψιν θέλει.

128. Εἰπομεν τίνι κοινόν· ἡ τραγωδία καὶ ἡ ἐποποιία διαφορά δέ ἐστι κατὰ τὸ μήκος καὶ κατὰ τὸ μέτρον. Εἴρηται δὲ πόσον ἔχει τὸ μήκος ἡ τραγωδία ὡς γράφομεν. Ἔσται δὲ τὸ μήκος ἀρμόδιον οὕτω· εἰπομεν ἄνωτέρω ὅτι πολλοὶ ἐρεξας ἔλεγον τραγωδίας τῷ αὐτῷ χρόνῳ πρὸς κλειψύδραν ἀγωνιζόμενοι. Ἐδεῖ οὖν τοὺς κριτὰς μνημονεύειν ἅπασιν εἰ μέλοιεν κρίνειν καλῶς· ἔσται οὖν λέγω ἡ ποιήσεις τοσαύτη ὅσον ἐστὶ τὸ μέγεθος πολλῶν τραγωδιῶν πρὸς κλειψύδραν ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ ἀπαγγελλομένων· καὶ τοσούτο μέγεθος ἔξει ἡ ἐποποιία ὅσον μνήμη καταλαμβάνεσθαι δυνατόν, ἵνα καὶ τις κρίνῃ εἰ θέλοι.

129. Εἴρηται πόσον μέγεθος ἔχει ἡ ἐποποιία. Πῶθεν δὲ τοῦτο νῦν λέγομεν· ἐν μὲν γὰρ τῇ τραγωδίᾳ πολλὰ ἅμα γενόμενα οὐκ ἐνδέχεται μιμεῖσθαι, ἀλλὰ μέρος ὃ ἐν σκηνῇ καὶ ἐν τοῖς ὑποκριταῖς, ἡ μέρος μόνον, ἡ οἱ ὑποκρίται ἐν τῇ σκηνῇ μιμοῦνται· οὐ δύναται γὰρ πλείω οὕτω μιμῆσθαι τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Ἐν δὲ τῇ ἐποποιίᾳ, ἐπεὶ μιμεῖται διὰ διηγήσεως, πολλὰ δύναται ἅμα εἰπεῖν, οἷς αὐξάνεται καὶ μεγαίνεται αὐτὴ· ὅθεν ἔχει καὶ τὸν κόρον ἐκ τῶν τοιούτων· καὶ τῷ μεγέθει νικῶσα τὰ ἄλλα καὶ ποικίλῃ πραγμάτων δύναται ἡδεῖν· ἡδεῖ δὲ τὸ ποικίλον καὶ ἀνό-

μοιον ἐπεισῶδιον τοὺς ἀκούοντας, διότι τὸ ὅμοιον ἀεὶ κόρον τίττει καὶ ἐκπίπτειν ποιεῖ τὸν τραγῶδον, εἰ ἐκτείνεται ὥσπερ ὁ ἐποποιός· ποικίλλεσθαι δὲ ἐπεισῶδιος οὐκ ἔξεσι τῷ τραγικῷ.

130. Δύο ἦσαν τῆς ἐποποιίας ἔξοχα, τὸ μὲν τὸ μέγεθος τῆς ποιήσεως, τὸ δὲ ἡ τῶν ἐπεισῶδιων ποικιλία. Ἐκότερον δ' ἦν ἐν μιᾷ αἰτίας, ὅτι διηγήσις ἐστὶ πολλῶν ἅμα πράξεων· νῦν δὲ περὶ τοῦ μέτρου ταύτης λέγομεν· ὅτι τὸ ἥρωικόν ἀρμόττει αὐτῇ, καὶ δῆλον ἀπὸ τῆς πείρας· δῆλον δὲ ὡς γράφομεν· ὡς γὰρ ἡ ἥρωικὴ ὕλη μεγαλοπρεπεί, οὕτω θέλει καὶ μέτρον ἥρωικόν· ὃ σάσιμον οὐχ ὅτι μὴ βαδίζῃ πόδας ἔχον, ἀλλ' ὅτι βραδυτέρον· καὶ τῇ αἰσθῆσι δὲ δῆλον, ὅτι μεγαλοπρεπέστερον τὸ ἥρωικόν διὸ καὶ τοιοῦτον οὐκ δέχεται εἰς μεγαλοπρέπειαν γλώττας καὶ μεταφορὰς καὶ τὰ τοιαῦτα διηγηματικὴν δὲ κίνησιν ὕπαν λίγω τὸ ἥρωικόν μέτρον μὴ νομίσας ὅτι ἔσται· κινεῖσθαι γάρ· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν εἴη μέρος βυθμοῦ· τῷ αἰσθῆσι οὖν τὸ ἥρωικόν κινητικώτερον δὲ τὸ ἱεμικόν καὶ τὸ τετραμέτρον· καὶ τὸ μὲν γὰρ ὀρθογώνιον, τὸ δὲ πρᾶξις ἡ ὁμιλητικὴ διαλόγῃ ἐπιτρεῖται· καὶ τὸ μὲν βαδίζειν συνεχέσι καὶ μικροῖς βήμασιν ἱαμβῶ ἔοικε, τὸ δὲ ἀραιατέρως καὶ μείζονιν ἥρωικῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

131. Τὰ ἐξάμετρα τῆς ἐποποιίας εἶναι εἰπομεν· διὸ οὐ προσήκει μνησθῆναι ὡς Χαίρμων ἐποίησε· χωλὸν γὰρ ἔσται· οὐδεὶς οὖν ἄλλω ἢ ἥρωικῇ ἐποποιίᾳ συνήκει· μακράν δὲ σύστασιν λέγω τὴν ἐποποιίαν, ὅτι μακρότερον ποίημα τῶν ἄλλων πάντων· οὐδεὶς οὖν ἄλλω ἢ τούτῳ ἐποποιεῖ, ἀλλ' ὡς εἰπομεν ἡ φύσις διδασκεί διακρίνειν τὸ ἀρμόδιον. Ὁ δὲ Χαίρμων, ὡς εἶπον, Ὀμηρος δὲ οὐχ οὕτω, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ποιητέον· καὶ προσέτι τὸ ὕληα λέγειν αὐτόν· ὁ γὰρ πολλὰ λέγων ποιητὴς ἀρ' αὐτοῦ οὐ μιμεῖται· ὁ δὲ Ὀμηρος ὀλίγα προσιμασάμενος εἰς τὸ παραγαγεῖν τι πρόσωπον εὐθὺς μετὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ προοιμίου παράγει ἄνδρα ἢ γυναῖκα καὶ ἀνδρὸς ἦθη ἢ γυναικὸς, διὸ καὶ οὐδὲν ἀήθες, ἀλλ' ἔχον ἦθος.

132. Διαφέρειν εἴρηται τὴν τραγωδιαν μήκει, συστάσει καὶ μέτρῳ· νῦν ἄλλην κοινωνίαν αὐτὸν λέγομεν· ὅτι δεῖ μὲν ἐν τραγωδίᾳ τὸ θαυμαστόν καὶ τὸ παρὰ τὸ εὐθεὲς ποιεῖν· ἀλλὰ τῇ ἐποποιίᾳ μάλλον προσέκειν τοῦτο ἀνάλογον· καὶ θαυμαστότερον φαίνειν.

МЕЧНИКОВА

96

ται
κρίσει
ὅτι
δὲ
δύο
τὸ π
σθω
κτορ
καί
μόν
ἀλλ
δὲ
πρα
μῦ
γα
π

96

ται
κρίσει
ὅτι
δὲ
δύο
τὸ π
σθω
κτορ
καί
μόν
ἀλλ
δὲ
πρα
μῦ
γα
π

96

ται
κρίσει
ὅτι
δὲ
δύο
τὸ π
σθω
κτορ
καί
μόν
ἀλλ
δὲ
πρα
μῦ
γα
π

96

ται
κρίσει
ὅτι
δὲ
δύο
τὸ π
σθω
κτο
καί
μόν
ἀλα
δὲ
πρα
μῦ
γα
π

96

ται
κρίσει
ὅτι
δὲ
δύο
τὸ π
σθω
κτο
καί
μόν
ἀλα
δὲ
πρα
μῦ
γα
π

96

ται
κρίσει
ὅτι
δὲ
δύο
τὸ π
σθω
κτο
καί
μόν
ἀλα
δὲ
πρα
μῦ
γα
π

τῶ κόσμῳ τῶν λεγομένων (εὐγλωττία δὲ ἢ ἐκ μεταφορῶν καὶ τῶν προειρημένων), ἐν δὲ τῇ ἀνιούσῃ ἡθους καὶ διανοίας οἷον ἐν περιγρηφαῖς καὶ διηγήσεσιν εὐκλείους καὶ προοιμίους τῆς εὐγλωττίας δεῖ ἔχσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ'.

137. 'Εν τῇ τίλει τοῦ προοιμίου ὑπεσχόμεθα καὶ τινα περὶ ποιητικῆς ζητήματα εἰπεῖν καὶ προσθήκας τινὰς τῆς πραγματείας· περὶ ὧν νῦν λέγομεν εἰσόντες τὰ κύρια τῆς τραγωδίας προβλήματα οὗν λέγω τὰς τῶν διαβαλλόντων ἀπορίας κατὰ τῶν ποιητῶν φερομένας, ὧν τὰς λύσεις ζητήσομεν καὶ διασαφήσομεν αὐτῶν τρόπους. Πρῶτον δὲ ἐροῦμεν τίσι τρόποις ψέγονται οἱ ποιηταὶ πρὸς τὸ νῦν προὔποθιν, ὅθεν βοηθητέον τοῖσι. Πρῶτον οὖν λαβεῖν δεῖ, ὅτι οἱ ποιητῆς ὡς περὶ ὁ ζωγράφος μιμεῖται, ἃ δὲ μιμεῖται, τριχῶς ἔχει, καὶ ὡς ἔχει οὕτω μιμεῖται, αὐτὸς, ἢ οἷα ἦν καὶ ἔστιν, ἢ οἷα λέγεται καὶ δοκεῖ, ἢ οἷα δεῖ εἶναι· καὶ ταῦτα γλῶτταις καὶ τοῖς τοιοῦτοις καὶ εἰτε κοσμῶν εἰτε μὴ καὶ ἐκτάσσει καὶ τοῖς τοιοῦτοις, ἃ τῶν ποιητῶν ἔργον.

138. 'Ἄλλο ὑποβόμεθα εἰς ἀπολογία ἀντὶ τῶν ποιητῶν συμβαλλόμενον· ὅτι οὐχ ἡ αὐτὴ ὁρθότης πολιτικῆς καὶ ποιητικῆς ποιητικῆς μὲν γὰρ τὰς ιδίας καὶ τὰ ἐξοχώτατα ἐκτιθέσθαι, ὡς εἴρηται πρότερον· εἰ γὰρ περὶ βασιλείας ὁ λόγος, τὴν ιδίαν τῆς βασιλείας ἐκτιθέσθαι· περὶ πολιτικῆς δὲ τὸ καλῶς βουλευέσθαι καὶ ἐπανορθοῦν· καὶ περὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὁμοίως. 'Ισως δὲ Πλάτων αἰνιττεῖται τὸν Πολιτεῖαν πλάσσαν· εἶδει γὰρ τὸ δυνάμενον γενέσθαι ζητεῖν, καὶ μὴ τὸ ἐν φαντασίᾳ τῆς ποιητικῆς δὲ τὰ δυνάμενα γενέσθαι. 'Εκ τούτων λέγομεν, ὅτι τῇ ποιητικῇ συμβαίνει διχῶς ἀμαρτάνειν· ἢ κατ' αὐτὸ, ἢ κατὰ συμβεβηκός· εἰ μὲν γὰρ προτίθεται τὰ ἀδύνατα γενέσθαι εἰπεῖν, κατ' αὐτὸ ἀμαρτάνει· ταῦτα δὲ τὰ μήτε ὄντα ποτὶ, μήτε δοκοῦντα, μήτε οἷα δεῖ εἶναι· τοῦτο γὰρ ἀδυναμίαν καλῶ· εἰ δὲ τὰ δυνάμενα μὲν γενέσθαι προτίθεται, ἀμαρτάνει δὲ περὶ τὸ ἀλλότριον, ὡς εἰ λέγει τοὺς θεοὺς πόδας ἅμα ἀμφοτέρους προτείνειν τὸν ἔκγονον, κατὰ συμβεβηκός ἀμαρτάνει· ὁμοίως καὶ εἰ περὶ τῆς τέχνης ἀλλότριον καὶ μὴ ποιητικῆς ἰδιώμα ἀμαρτάνει.

139. 'Συμβεβηκότα τινα εἰς λύσιν τῶν ἀπορριπῶν συμβαλλόμενα· λυτέον οὖν οὕτω· εἰ

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΒ').

ἀδύνατα τινα περὶ τὴν τέχνην ὁ ποιητῆς λέγει, ἀμαρτάνει μὲν, βοηθεῖται δ' ὅμως· ἐρικνεύεται γὰρ τοῦ τέλους τῆς ποιητικῆς καὶ ἀρκαί τὸ θαῦμα ἐμπούησαι· ὡς ἡ διώσις τοῦ 'Εκτορος ἀπειρίαν πολεμικῆς δηλοῖ τὸ ἔνα ἀνδρὰ μόνον ὅλον στρατὸν εἰς γῆν τρέπειν· ἀλλὰ θαῦμα ποιεῖ τοῖς ἀκούουσιν καὶ τὴν 'Αχιλλέως ἀνδρείαν αὐξάνει διὰ τούτου. 'Ιστίον μέντοι ὡς εἰ περὶ τῆς τέχνης ἀμαρτάνει τοῦ τέλους μᾶλλον ἢ ἥτιον ἐρικνεύεται καὶ ἀμαρτάνει περὶ τὴν τέχνην τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν λέγει, ἐπεὶ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο τοῦ τέλους ἀπτεται, οὐκ ὁρθῶς τότε ποιεῖ ὁ ποιητῆς (ἄλλος τρόπος τοῦ βοηθεῖν αὐτοῖς οὕτως ἐστίν)· ὅτι μᾶλλον ἀμαρτάνει ἀπατηθεὶς περὶ τῶν εἰς τὴν ποιητικὴν τεχνῶν, ἢ περὶ τῶν ἄλλης τέχνης ἔργων· ὡς περὶ τῶν κεράτων τῆς ἐλάφου οἰόμενος ἔχειν αὐτὴν ἥτιον ἀμαρτάνει ἢ εἰ κακῶς τι μμηόσχιτο· συγγνωστά οὖν τὰ τοιαῦτα ἀμαρτήματα.

140. 'Ἄλλος τρόπος οὗτος ἔχων τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν ἐπὶθέντων τριῶν. Εἰ γὰρ τις ἐπιτιμᾷ, ὅτι οὐ τὰ κληθὴ λέγει ὁ ποιητῆς, λυτέον ὅτι οὐ λέγει ὁ ἦ, ἀλλ' ὁ εἶδει· ὡς εἶπεν ἀνωτέρω τὴν ποίησιν τοῦ καὶ οὐλοῦ ἔχσθαι, ὡς ἔλεγε Σοφοκλῆς αὐτὸς μὲν οἷους εἶδει ποιεῖν, Εὐριπίδην δὲ οἷοι εἶσιν. Εἰ δὲ μὴ ἔχομεν λύειν, οὔτε διὰ τοῦ αὐτῶς εἶδειν, οὔτε διὰ τοῦ αὐτῶς εἶπειν, ὅτι τρίτος ἐστὶν τρόπος λύσεως, ἢ φήμη, ὅτι οὕτω φασὶ πάντες τῶν ἐπὶ ἐρώτων αἰσχυρῶν τῶν θεῶν καὶ ἔχθρας πρὸς ἀνθρώπους· ὅτι οἱ ποιηταὶ λέγουσι ταῦτα· οὐτοὶ γὰρ πάντες φασὶ· δι' ὧν λυτέον τὰ οἱ Πλάτων ἐν β' καὶ γ' Νόμων μέμεται· 'Ὅμηρον· δεῖ δὲ εἰς τὰ περὶ θεῶν οὕτω βοηθεῖν τοῖς ποιηταῖς. 'Ισως γὰρ οὐ καλὸν ὁμολογεῖν ἃ φασιν οἱ ποιηταὶ περὶ τούτων, ἀλλὰ ἀπολογεῖσθαι δεῖ, ὅτι οὕτως φασιν ὡς Ξενοφάνης ἔλεγεν ὑπεραπολογούμενος καὶ αὐτὸς τῶν ποιητῶν. 'Αμάρτημα οὖν τοῦτο οὐ τῶν ποιητῶν, ἀλλὰ τοῦ κατέχοντος λόγου καὶ τῆς φήμης, οὔτε ἀληθὲς λέγειν περὶ θεῶν, διότι καὶ οἱ πολλοὶ ὁμοῖως οὔτε βελτίως οὔτε ἀληθῶς φασιν.

141. 'Ἄλλος τρόπος λύσεως τὸ εἰπεῖν ὅτι οὐχ οἷα εἶδει λέγει ὁ ποιητῆς, ἀλλ' οἷα ἔθος ἦν γίνεσθαι παρὰ πᾶσι, ὡς ἐν 'Ιλιάδι τὰ δόματα ἱστατο φησιν ὁρᾷ ἐπὶ γῆς ἐπὶ τοῦ στυρακίου αὐτῶν· ὅτι τότε ἦν ἔθος οὕτως ἱστασθαι πεπηγῶτα ἐν γῇ ὡς νῦν 'Παλλῖροι ποιοῦσιν.

142. Ἐπὶ δὲ οἱ ποιεῖται παρήγουσι πρόσωπα λέγοντά τι ἢ ποιοῦντα, περὶ ἃ τις μέμναι· ἂν αὐτοὺς μὴ καλῶς μνησκόμενους αὐτὰ, τρόπος ἄλλος ἐστὶ τοῦ βοηθεῖν· ἐπὶ οὐ δαὶ ἀπορρῆν μόνον ὅπως τί πέπρακται· ἢ εἰρηται κακῶς, ἀλλὰ τίς καὶ πρὸς ἃ καὶ πῶς καὶ τὰ περιστατικά καὶ τὰ αἰτία, εἰς βοηθούμεν αὐτῷ· ἢ γὰρ ἵνα μείζον ἀγαθὸν γένηται κακὸν ἐποίησεν, ἢ ἵνα μείζον κακὸν εἴπῃ, κακὸν μικρὸν εἴποιεν.

143. Ἄλλος δὲ τρόπος ἐστὶ εἰς ὃ ποιεῖται ἀμαρτάνειν δοκεῖ περὶ τὴν λίσιν· λυτίον γὰρ ἀπὸ τῆς γλώττης· φράζω γὰρ ἂν τις τὸ εὐφραῖν μὲν πρῶτον ἐπιφύγοιτο· εἰ τοὺς ἡμιόνοους νοεῖ, κακῶς εἰρηται· διὸ λυτίον ἐστὶ κατὰ γλώτταν τὸ εὐφραῖν σημαίνει οὐ τοὺς ἡμιόνοους, ἀλλὰ τοὺς οἰκουμένους· κύνες· καὶ τὸ ἀμώτερον δὲ κέραια κακῶς εἰρηται μεθόπου ἀνθρώπων ἐκείνους· λυτίον οὖν ἐστὶ κατὰ γλώτταν τὸ ζωώτερον σημαίνει τέχνην. Καὶ τὰ πρὸς ὁλοῦντος ὅς δὴ τοι εἶδος μὲν ἔστιν κακῶς, ἀλλὰ ποδὶντος· ἀμαρτάνειν δοκεῖ ἐν λίσιν ποδὶντος, κακὴν εἶδος καλῶν ἢ κακοσυμμετρῶν ἐξ ὧν τὸ σῶμα. λυτίον οὖν ἐστὶ οἱ Κρήτες εἶδος νοοῦν· τὸ πρῶτον καὶ εὐεῖδεις τοὺς εὐπροσώπους φασί.

144. Ἄλλος τρόπος ἀπὸ λίσιν ἐκ μεταφοράς· κομᾶσθαι γὰρ φασὶ τοὺς θεοὺς ἐν Β' Πλ. ἀντὶ κομᾶσθαι ἀπὸ ἔργων· καὶ ἐν Πλ. Ε' αὐτοὶ δὲ· εἰς πεδίων τὸ τρωικὸν ἀφ' ἑσπέρου τὸν δία ἱερὴν λέγει καὶ μὴ ἔχοντα ὀρθρῶς· τὴν γὰρ γῆσιν τοῦ θεοῦ ὅρασι λέγει. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ συρίγγων· ἐνοπτή, ἡμαρτάνει· ἀνθρώπων ἐν τῇ αὐτῇ βασιλείᾳ· εἶδεν ἐνοπτήν συρίγγων καὶ ἡμαρτάνει ἀνθρώπων κυριολεκτοῦμεν ἐπὶ ἀνθρώπων ἐπὶ συρίγγων. λίσιν δὲ ἐστὶ μεταφορικῶς προσηγορῶν (ἄλλο παράδειγμα ὁ δοκεῖ λίσιν ἐν τῷ κειμένῳ καὶ εἶναι ἐκείνου τὴν μεταφορὰν ἐν τῷ πάντες ταῦτα πολλοὶ) καὶ ἐν Ὀδῳ. Ε' περὶ τῆς ἀρετῆς λέγων· Ὀψιν δ' ἀμωρὸς ἐστὶ λουτῶν ὡκεανῶν μόνην λίσιν μὴ βρέχουσα, οὐκ ἐστὶ οὐ μόνη αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄσπρα· λίσιν ἐστὶ τὸ σῆν ὡς ἂν γνωριμωτάτη κατὰ μεταφορὰν.

145. Ἄλλος τρόπος· λίσιν ἀπὸ προσομοίας· ἐν μὲν παράδειγμα τὸ «ὁδόμεν δι' οἶον» καὶ τὸ οἱ σημαίνει τὸ οὗτοι μετὰ μόνης δαμοίας· εἰ δὲ προσεῖται περισπωμένη, οἱ σημαίνει τὸ αὐτὸ. Καὶ ἐν Πλ. Ψ· «ἡ δρῦς ἡ πεύκη, τὸ μὲν οὐ καταπίμπεται ἑβρῶν» εἰ γὰρ

οὐ ἀντὶ οὐτίνος γράφοιτο, ἄποπον· ὁ νόσος γὰρ ἐστὶ περὶ τοῦ τέματος σταδίου ἐκ δρῦος ἢ πεύκης, οὐ τὸ μὲν ἕτερον ἄκρον σπένεται οὐτῷ, τὸ δ' οὐ· ὅπερ ἄπιστον εἶναι· διὸ τὸ οὐ λίσιν, ἐπὶ γραπτῶν ἀρνητικῶς, ἐπὶ οὐ σπένεται ἐκ δρῦος ὅν, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει.

146. Τρόπος τοῦ λύειν ἀπὸ διαστολῆς ἢ σιγῆς, ὡς ἐν τῷ

«Ἄψα δὲ θνήτ' ἱερῶντο τά, πρὶν μῶτον ἀθάνατ' εἶναι
Ζωρεῖται τὰ, πρὶν ἄκρτα διαλλέξαντα κελύθους.»

Πρῶτον ἴδωμεν τὸ συμβαίνειν ἄποπον ἐκ τῆς διαστολῆς, εἴτα τὴν λύσιν. Δοκεῖ οὖν λέγειν ἐπὶ τὰ ἀθάνατα πρότερον ἔμαθον εἶναι πρὸ τοῦ γεννηθῆναι τὰ θνητά· καὶ τὰ μάλιστα πρότερον ἢ τὰ ἀπλὰ ἐγένετο· ὅπερ οὐκ ἀληθές· ἢ οὐν ἀπᾶν διὰ τὸ συνάπτειν τὸ τὰ πρὸς τὰ ἀθάνατα· οἶον, αἴψα δὲ τὰ ἀθάνατα, πρὶν μῶτον εἶναι ἱερῶντο θνητά· ἀλλὰ διελόντες τὸ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀθάνατα, τὸ ὄρθην εὐρήσασθαι οὕτω· αἴψα δὲ θνήτ' ἱερῶντο τὰ, πρὶν μῶτον ἀθάνατα εἶναι· ἢ εὐθὺς τινα ἐγένετο θνητά πρὸ τοῦ μᾶλιν εἶναι τὰ ἀθάνατα· οὕτω καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τὸ τὰ δὲ χωρίζειν ἀπὸ τοῦ ἄκρτα.

147. Ἄλλος παρὰ τὴν ἀμφοβολίαν ψέγειται καὶ λύεται ὁμοίως· ὡς ἐν Πλ. Φ. α' Ἄλλ' ἴωμεν μάλα γὰρ νῦν ἀνέται, ἱγγυθὶ δ' ἄλλ' ἄσπρα δὲ προσέθηκε, παρήγγηκε δὲ νῦν πλέον τῶν δύο μοιρῶν· τριτάτῃ δ' ἐστὶ μοῖρα λίσιν· λίσιν. Τὸ γὰρ πλέον ἀμφοβολῶν εἰ γὰρ ἀναρίθμητο εἰς τὰ δύο μέρη τῆς νυκτὸς καὶ λέγει· πλέον νῦν τῶν δύο μοιρῶν παρήλλα, λίσιν· λίσιν δὲ τὸ τρίτον μέρος αὐτῆς, πῶς ἀληθεύει λίσιν· τὸ τρίτον ὅλον εἰ πλέον τῶν δύο μοιρῶν; λίσιν οὖν ἐστὶ τὸ πλέον ἀμφοβολῶν καὶ λέγει· ἂν πλέον τῆς νυκτὸς παρήλλα, καὶ τὸ πλέον ἀπλῶς· διότι τὰ δύο παρήλλα μέρη, τὰ δὲ τρίτον λίσιν.

148. Ἄλλος τρόπος· λίσιν· πινόντων γὰρ τῶν θεῶν νίκταρ, οὐκ ἐστὶν τὸν Γανυμήδην Ὀμηρος θεοὺς λέγει· λίσιν ἐστὶ τὸ νίκταρ οἶνον καλεῖ κατὰ τὸ ὅλον· καὶ γὰρ καὶ τὸ κεκραμένον οἶνον καλεῖ ἐν ὁμήρῳ· οἶνον οὖν νοεῖ Ὀμηρος τὸ κεκραμένον, ὁ δὲ καὶ τὸ νίκταρ· καὶ τὸ κρημὲς νοεῖται κατὰ τὸν ποταμὸν ἢν λέγει ὑπὸ χαλκίως γενέσθαι, ὡς ἐπὶ αὐτοῦ αὐτὸν ποταμὸν ἐγένετο· ἀλλ' ἔθος τοῦ αὐτοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ χαλκίως καλεῖν. Οὐκ ἐστὶ δὲ καὶ τὸ μεταφορὰν τοῦτο, μὴ νομίσαι με δὲς τὰ καὶ λέγειν.

149. Ἄλλος ἀπὸ τοῦ ποσάχως σημαίνει, ὡς ἐν 12. Υ' εἰ τὸ ἔσχατο ἀντὶ ἐναρμόσαι λαβῶσι, ἄτοπον· εἰ δ' ἀντὶ κωλύσαι, ὀρθῶς ἔχει.

150. Νοήσαμεν δὲ τὸ ποσάχως λέγεται τι εἰ τὸ ἀντικείμενον θεωρήσαμεν· εἰ θέλεις εἰδέναι ποσάχως τὸ ὄψι, εἰ δὲ ποσάχως τὸ ἀμ-βλύ· μέμφομαι δὲ τοὺς ἱστοικούς καὶ μὴ χρωμένους τῷ κανόνι. Οὗτοι γὰρ ὡς ἂν εἰ κριταὶ εἰεν ψήφισμα γράφοις φασιν, οὕτω δοκεῖ ἡ οὕτω δίδοται τῇ βουλῇ, ὡς ἔθος λέγειν τοῖς γνῶμην ἀπορρινόμενοις κριταῖς· καὶ κατηγοροῦσι τοῦ ποιητοῦ εἶ τι μὴ κατὰ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν λέγει, μὴ χρωμένοι τῷ κανόνι· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ Ἰκαρίου συμβαίνει· φασὶ γὰρ Ἀλέκωνα εἶναι αὐτὸν καὶ ἄτοπον μὴ, ἐλθεῖν πρὸς ἐκεῖνον τὸν Τηλέμαχον εἰς Ἀκα-δαίμονα ἐλθόντα· φαίνεται δ' ἐγὼ, ὅτι ὁ πατήρ τῆς Πηνελόπης ἐκαλεῖτο Ἰκάδιος ἐκ Κεραλ-ληνίας ὧν ἡμέρτηται δὲ ἡ γραφή καὶ τὸν Ἰκάδιον ἐκάλεον Ἰκάριον· ὅθεν λαβὴ δίδοται παρὰ Ἀλέκωνιν, ὅθεν ἦν τις ἀληθῶς Ἰκάριος, νομίσαι τινὰς εἶναι τὸν πατέρα Πηνελόπης καὶ μέμπεσθαι Ὀμηρον.

151. Νῦν βραχέως λογισώμεθα τοὺς τρό-πους τῶν λύσεων (πλὴν τῶν περὶ τὴν λῆξιν). Καὶ πρῶτος ἦν ἀπὸ τοῦ μὴ δυνατοῦ γενέσθαι· τὸ οὐν ἀδύνατον τριχῶς λύσμεν ἢ πρὸς τὴν ποίησιν ἀφορώντες, ἢ πρὸς τὸ βέλτιον, ἢ πρὸς τὴν δόξαν· καὶ πρὸς τὴν ποίησιν· ὅτι ἐν ταύτῃ αἰρετώτερα τὰ ἀδύνατα μὲν πιθανὰ δέ, ἢ τὰ ἀπίθανα καὶ δυνατὰ. Ἀληθῆ δὲ νομίζουσι τὰ περὶ Ἀχιλλεῦ καὶ τῶν θεῶν μυθολογούμενα, ὥστε ἀδύνατα πέφυκεν· Ἄλλο δὲ εἶδος ἀδυ-νάτου ἐστὶ τὸ ὑπὲρ ῥῶσιν ὅταν τινὰ ὡς ἀρε-τῆς ἰδέαν ὁ ποιητὴς ἐπιαινῇ, ὡς τὸν Ἀχιλλεῦ· Ὀμηρος· καὶ τοῦτο λυτέον λέγοντες ὅτι διὰ τὸ βέλτιον, ἢ ἢ ἀρχέτυπον ἀρετῆς, εἰ εὐ-ρίσκοντο τοιοῦτος, ἢ ἢ καὶ τις ἀφορὰν πει-ρωτὸ ἀρίστευειν ἐπὶ τὰ ἀδύνατα, ἀναφέρειν δὲ εἰς τὴν δόξαν τὴν κοινὴν. Οὗτοι οἱ τρεῖς τρόποι τῶν λύσεων περὶ τοῦ ἀδυνάτου· καὶ εἰ ἀλογόν τι εἴπωσι, τοῖς τρισὶ τούτοις λυ-τῶν ὁμοίως· καὶ παρὰ ταῦτα ἐπὶ ῥήτων καὶ τι ἴδιον, ὅτι οὐκ ἀλογόν φασιν, εἰκὸς γὰρ καὶ τὸ παρὰ τὸ εἰκός, ὁ πρότερον εἰρηται. Πρόσ-θεῖς ἐπὶ καὶ τὸν ὅτι λύσεις τὰ δοκούντα ὑπερναντίαι εἰρησθαι· ἐν ᾧ ἔβου τοῖς δαθείαι κανόνιν ἐν τοῖς ἐλέγχοις· εἰ δὲ ἄλλον εἴη ταύ-τῳ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸν λέγοντα θεωρεῖ καὶ ἂ λέγει καὶ ἂ εἴποι.

152. Εἴπομεν τοὺς τρόπους τοῦ λύειν τὰ ἀπὸ ἀδυνάτου ἢ ἀτόπου ἢ ὑπεναντίου ψεγόμενα· ἐστὶ δὲ τις φόγος ἄλλος, ὅτε ἀνευ ἀνάγκης ἐπειγουσσης εἴπῃ τι ἄλογον ὡς ἐν τῷ Εὐριπί-δῃ ἡ Αἰγινήτου πονηρία, καὶ ἐν Ὀρέστῃ ἡ Μενελάου συνάγομεν δὲ τοὺς τρόπους τῶν φόγων οὐς πέντε εἰδὼν εἶναι· ἐξ ἐπαγωγῆς, δι' ἀπαριθμήσεως· αἱ δὲ λύσεις ἐκ τῶν ῥη-θέντων δώδεκα γάρ· τρεῖς μὲν εἰς τὸ ἀδυ-νατον· ὅτι λύομεν ἀπὸ τῆς ποιήσεως, ἀπὸ τοῦ βελτιόνος, ἀπὸ τῆς δόξης, χρώμεθα δὲ ταῖς αὐταῖς ταύταις καὶ πρὸς τὸ ἄλογον ἢ ἄτοπον, οὐκ ἀριθμοῦνται μὲν δις· ἐστὶ καὶ τέταρτον ἐν ταῦτα ὅτι λέγομεν εἰκὸς εἶναι τι καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐν τοῖς ἐγκωμίοις. Παρὰ τὰς τέσσαρας ταύτας εἰσὶν ἄλλαι, ἐξ, αἵπερ ἀμειβοῦσι τὸ ὑπεναντίον· ἢ, τὸ αὐτὸ, πρὸς τὸ αὐτὸ, τὸν αὐτὸν τρόπον, πρὸς τὸν λέγον-τα, πρὸς ἂ λέγει, ὥστε ἂν ὁ πρόνομος εἴποι. Ἐνδέκατος δὲ εἰ λέγεις φθεῖρειν τὰ ῥήτα τὰ χρηστά τὸν λεγόμενον. Ἐροῦμεν γὰρ ὅτι βια-σθεῖς εἴπε τοῦτο· δωδεκάτος εἰ εἴρεις ἀμαρ-τεῖν εἰς τὴν τέχνην· ἐροῦμεν κατὰ συμβε-λῆκος τὸ ἀμάρτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

153. Μετὰ τὰ παρέρχους ζητηθέντα ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου καὶ ἄλλο νῦν προστι-θεμεν, ὃ ζητοῦσιν τινες· εἰ βελτίον ἢ ἱπο-ποιία ἢ ἡ τραγωδία. Πλάτων μὲν τὴν ἱπο-ποιίαν προτίμα· εἰσὶ δὲ οἱ λόγοι τῶν τὴν ἱποποιίαν προτιμῶντων οὗτοι. Βελτίον ἐστὶν ἢ ἡ ποικιλία ἢ ἡ μὴ δεομένη πολλῶν ὀργάνων καὶ κινήσεων εἰς τὸ κατανοῆσαι τὰ λεγόμενα, ὡς οἱ μὴ αἰσθανόμενοι ἂν μὴ κινη-θῇ καὶ κυλίσται ὁ αὐλῶν, ὥστε ἐν τῇ τρα-γωδίᾳ γίνονται οὐκ ἐν τῇ ἱποποιίᾳ. Ὅθεν συγκρινομένη ἡ τραγωδία πρὸς τὴν ἱπο-ποιίαν οὕτως ἔχει, ὥστε οἱ παλαιοὶ ὑποκρι-ταὶ πρὸς τοὺς νέους. Ὁ γὰρ Μυνίσκος τὸν Καλλιπιδὸν πύθονον ἐκάλει διὰ τὸ πολὺ τῆς ἐν τῇ μῆμει κινήσεως· τοιαύτη δὲ ἦν ἢ ὁδὸς καὶ περὶ Πινδαρου τοῦ μίμου. Ὅπερ οὖν οἱ μίμοι πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν, οὕτως ἡ τραγωδία πρὸς τὴν ἱποποιίαν. Ἡ ἱπο-ποιία τοίνυν προσήκει θεαταῖς πολιτικῶν καὶ σοφῶν κινήσεων καὶ τῶν τοιούτων μὴ δεομένων· ἢ δὲ τραγωδία θεατὰς θέλει χείρους· καὶ ἄλλον ἐκ τούτου ἐπὶ τὴν τραγω-δίαν χείρω εἶναι τὴν πλείονος δεομένην καὶ φορτικωτέραν.

154. Οὗτοι μὲν οἱ λόγοι τῶν τὴν ἱπο-

МЕЧНИКОВА

ποιῶν προτιμώμενων, οὐς λόμεν πρώτον μὲν οὐ τὸ ἀμείψιμα τὸ περὶ τὸ φορτικὸν τῆς τραγωδίας ἐστίν, ἀλλὰ τῆς υποκριτικῆς· καὶ γὰρ ἡ ἐποποιία σχήμασι λέγουτ' ἂν καὶ ἀπαγγέλλοιτο ὡς Μνασθεὺς καὶ Σωσίστρατος· δεύτερον λέγομεν ὅτι οὐ πᾶσα κίνησις μεμπτή, ὡς οὐδὲ ἡ ὀργή· ἀλλ' ἡ εὐφροσύνη αὐτῶν, ὡς ἡ τοῦ Καλλιπιδου καὶ νῦν μεμπτοὶ ὡς μὴ ἐλευθέρως μιμούμενοι γυναῖκας, ἀλλὰ πορνικά σχήματα ποιοῦσι· τρίτον λέγομεν ὅτι καὶ ἄνευ κινήσεως ἡ τραγωδία, ἐξ ἀναγνώσεως μόνης ποιεῖ τὸ αὐτῆς, ὡς καὶ ἡ ἐποποιία. Ἐπεὶ τοίνυν ἡ τραγωδία βελτίων μὲν κατὰ τὰ ἄλλα τῆς ἐποποιίας, οὐ φορτικὴ δὲ καθ' αὐτήν, ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης δεῖται τῆς υποκρίσεως, ὥς καὶ τῶν ἡ τραγωδία.

156. Ἐτι δείκνεται ἡ γὰρ τραγωδία εἶχει ἐν αὐτῇ συλλαβοῦσα ἀπερ καὶ ἡ ἐποποιία· καὶ γὰρ καὶ τῷ ῥυθμικῷ μέτρῳ ἐστὶν ἐν τραγωδίᾳ χρῆσθαι. Πρὸς τοῦτοις ἡ τραγωδία πλέον κτεῖ καὶ κατὰ τὴν ὄψιν καὶ τὴν μελωδίαν ἡδονητικώτερον καὶ μελίστην· εἶτι δὲ καὶ τὸ ἐναγέει καὶ ἐνδιασκόμην καὶ ἐν σκηνῇ διδασκομένη. Ἐν τῷ τέλος τῆς τραγωδίας ἰσχυρότερον καὶ τάχιον ἡδύτερον γὰρ τὸ ἐν βραχείᾳ χρόνῳ ἅμα ὅλον γινώσκον τοῦ ἐν μακρῷ ἀπρητημένου καὶ συγχεμένου ὡς εἰ τὸν Οὐδῖπου Ἰλιάδα ποιήσειαι, αὐτὴν γὰρ.

156. Ἐτι ἡ τραγωδία κατὰ τὴν μελωδίαν μία εἶναι βελτίων πάσης ἐποποιίας. Καὶ γὰρ ἐξ ἐκείτης μεμψέως μίαν ἐποποιίας τραγωδίας γίνονται· ὅθεν λέγομεν, εἰ τις ἐν ἐποποιίᾳ μίαν πράξιν μεμψέσειτο, ἀνάγκη δυοὺς ὑάτερων· εἰ γὰρ μικρὰν πράξιν ἐν τῷ ποιήματι σκέλος, βραχὺ ἐστὶ τὸ ποίημα· ὁποῖον οὐδ' αὖτις εἰς στενὸν καταληγούσῃ, ὅπερ οὐ μεγαλοπρεπές· εἰ δὲ μέγα ποιεῖ ἐκ

μίας πράξεως, ἐστὶν ποίημα κοῦρον καὶ ἄνευ ἡδύτητος. Ἀποκα οὖν ταῦτα εἰς ἃ πίπτει· ἀλλ' εἰ ἐκ πλείονων πράξεων ἡ ἐποποιία εἴη, ἵνα φύγῃ τὰ ἀτοπα ταῦτα, οὐκ ἐστὶν μία ὡς εἵπομεν· ὡς ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια πολλάς ἔχουσι πράξεις καθ' αὐτὰς μεγίστην ἐχούσας· καὶ ταῦτα μὲν τὰ δύο ποιήματα κάλλιστα ἔχει ὡς οἷόν τε καὶ μάλιστα μίαν μιμεῖται πράξιν· ὅμως ἥτω ἔχει τὴν ἐνότητά τῆς τραγωδίας ἡ ἐποποιία εἰ καὶ ἀριστα ἔχει ὅθεν βελτίων ἡ τραγωδία καὶ κατὰ τοῦτο. Τοῦτων οὕτως τεθέντων συνάγομεν ὅτι εἰ κατὰ τὰ βέλτερά ἡ τραγωδία ἐχονώτερα τῆς ἐποποιίας, καὶ κατὰ τὸ τῆς τέχνης ἔργον ἡ μεῖζον ἡδονὴν παρέχει· δεῖ γὰρ ἡδονὴν παρέχειν καὶ οὐ τὴν τυχούσαν, ἀλλὰ οἷαν ἐλέγομεν τῆς ἐκπλήξεως καὶ ἰδέου. Εἰ οὖν ταῦτα, ὅλον ὅτι ἡ τραγωδία κρείττω, ὅτι μᾶλλον τοῦ τοιοῦτου ἐρικνεύεται τέλους.

157. Ἐπιλογίζοντες δὲ φαίμεν, ὡς εἰδόμεν, ἃ προβλέμεθα ἐν τῇ προομιᾳ πάντα εἰπεῖν, περὶ τραγωδίας καὶ ἐποποιίας καὶ αὐτῶν ἡ καθόλου, ὡς καὶ εἵπομεν, καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς. Ἄλλο γὰρ εἶδος ἁπλοῦν καὶ παθητικὸν τοῦ πεπλεγμένου, ἐν τῇ ἐποποιίᾳ καὶ ἐν τῇ τραγωδίᾳ καὶ τῶν μερῶν αὐτῶν, ἡ τῶν τε ποιῶν καὶ τῶν ποσῶν, καὶ πᾶσα ἐκότερα, καὶ τί διαφέρει ἀλλήλων διπλοῦν καὶ περὶ τῶν αἰτιῶν διατρίβειν· οὕτως καὶ μὴ, ὅτι ὅλον, εἰ ἐστὶν μία πράξις ἀμύττον ἐχούσα μέγεθος, ἐπαίνεται· εἰ δὲ μὴ, κακώς· καὶ περὶ τῶν λύσεων τι.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΡΕΝΤΙΟΣ

μετέφρασε παραφράσε.

*Ἐν ταύτῃ καὶ τῷ Β' διαγελισμοῦ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΖΩΝΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

ΕΝ Τῇ ΓΛΩΣΣῃ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Ζωγραφείου διαγωνίσματος.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ἐπιτελείᾳ τοῦ Συλλόγου ἀπὸ τῆς τῇ 14 Μαΐου 1878).

Φιλόμουσον ἀκροατήριον,

Συγγνώμονες γένεσθε ἡμῖν ὅτι τῷ χαρακτηρίζοντι ὑμᾶς τούτῳ τῆς φιλομουσίας αἰσθήματι καταχρώμενοι, ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἰδρωτὶ περιρρεομένους καὶ συνωθυμένους συνίχομεν ὑμᾶς ἐν τῷ στενῷ τούτῳ χώρῳ, εἰ θέμις ἐστὶ τὸ τῶν Μουσῶν ἱερὸν τίμενος στενὸν ἀποκαλεῖν. Ἀλλὰ τὴν ἀγωνίαν ταύτην, ἡμῖν ἐπιχαρίζομενοι, μικρὸν εἰσέτι ὑπόσπετε, ὅτι μεῖζον ἀγωνίαν ἢ ὑμεῖς ὀριστάμεθα, φόρτον βρύτατον ἐπ' ὧμων φέροντες, οὐχὶ φόρτον χρυσοῦ τὸ βάρος ἥδ' καὶ εὐχάστακτον ποτὶ τὰ πολύτλαν ἔθους ἡμῶν θαλάσσης δυσειδῶς ἀμφικαλύπτουσι, φιλοπάτριδες δὲ νῦν τοιμητοὶ δοταὶ ἐκ τεναγώδους βυθοῦ εἰς τὸ φῶς ἡμῖν ἀναφέρουσιν.

Ἄλλ' ἴλεων γενοῦ ἡμῖν, φιλόπατρι ἀκροατήριον, εἰ ἐπὶ τῶν λίθων τούτων, ὡς ἀπειρηκάτες ἐκ τοῦ πολλοῦ καμάτου, δυσωνομα ἐπίθετα ἀμαρτάνοντες ἐπεσφραύσαμεν, δυσωρόρους καὶ ευρωτιώντας αὐτοὺς ἀποκαλεσάντες· μὴ ὑμεῖς γε συνένοιαι ἡμῖν τῆς ἀμαρτίας γένεσθε, ἀλλὰ πρὸ τῶν θυμμάτων τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποκαλύψαθε, ὅτι χρυ-

σοῦ καὶ ἄλλων λαμπυρίζοντων ἀδαμάντων οἱ ἱερυπωμένοι οὗτοι λίθοι τιμιώτεροι εἰσιν, ὅτι τὰ συντρίμματά τ' αὐτὰ μέλη σιδαστά εἰσι τοῦ πελώριου, μεγαλοπρεποῦς καὶ καλλίστου ἐκείνου κολοσσοῦ, ὃν τερὶ ἰλάξενσαν μὲν οἱ θείαι δάκτυλοι τοῦ Ἰωάννου ἐκείνου μουσολήπτου αἰδοῦ, εἰς λάμψιν δὲ καὶ κάλλος οὐράνιον ἐλέηναν αἱ τεγνῆσσαι κυρίδεις τῶν Σοφοκλέων, Πλάτωνων, Ξενοφώντων, Δημοσθένων καὶ τῆς ἄλλης σεπτῆς χορείας τῶν ἀμυμόνων ἐκείνων τοῦ λόγου καλλιτεχνῶν.

Καὶ ἴστατο μὲν κατὰ τὰς αἰσίας καὶ ἐνδοξοῦς ἡμέρας τοῦ λαμπροῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου ὁ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς κολοσσοῦς στίβαρος ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἰδάρους βαίνων καὶ μέγρι τῶν ἄκρων κορμύμενων τοῦ πολυθεϊράδος Ὀλύμπου ἀγερῶχος τὴν καλλίστην αὐτοῦ κερὰν ἀνύψων καὶ τοῖς τὰ ὀλμπία δώματα ἔχουσιν ἀθανάτοις θεοῖς προσομιλῶν, ἀλλ' ἐπῆλθεν καὶ ἡμίραι ἀπαίσιαι, ἡμίραι δυσώνομοι, ὅτε ἄγρια βορρὰ πνοαὶ καὶ ἄλιαν ἄχρητῶν ἀνέμων, οὗς ἐξήγειρεν ὁ κατὰ τοῦ μεγαλείου καὶ τοῦ καλοῦ ἀσπερχρὸς μενεαῖων φθόνος-δαίμων, πνοαὶ μαινομένης καταιγίσασαι, τὰ κάλλιστα καὶ γιγάντια αὐτοῦ μέλη εἰς δύσμορφα συντρίμματα κατὰ βυθοῦ σκοτεινῆς θαλάσσης κατέρριψαν.

Ἄλλ' οὐδαμῶς ἔμελλεν ὁ Ἕλλην, ὁ τῆς μεγάλης καὶ ἐνδοξοῦ αὐτοῦ πατρίδος ἀείποτε τὸ κλέος ἀνυόμενος, κατακυκρωμένη ἐν

τῷ σκοτεινῷ βάθει τῆς κατακλιζούσης αὐτὰ θαλάσσης ἀσφόργως νὰ ἐγκαταλίπῃ· ἀλλὰ φιλοστοργῶς ὀρθολογῶν τὰ τεθολωμένα ὕδατα διασχίζων μετὰ πλείστου πόθου καθορᾷ ἐν τῷ ἐρεβώδει αὐτὰ βοῦθ σελιγίζοντα, ἀπρότοις δὲ πόνοις ἐν πρὸς ἐν εἰς τὸ πρῶς ἀναφέρει, ἐκθύμως ἐπιθυμῶν ὅπως ἐπαινῇ πάλιν αὐτὰ εἰς τὸν αὐτὸν κολοσσὸν εὐαρίστως ἀνυψούμενα.

Τοιαύτῃ τὸ κάλλος καὶ τηλικαύτῃ τὸ μέγεθος ἦν ποτε ἡ μητρικὴ ἡμῶν γλῶσσα, ἐν τοιαύτῃ δὲ μορφῇ τὰ συντελέσματα τῆς καταπτώσεως αὐτῆς, ἐν ἀκαθάρτῳ θαλάσῃ κατακεκλυσμένα καὶ ὑπὸ ἀγρίων κυμάτων κυλινδούμενα. πολλὰ δὲ τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐπικαθίσαντα παντοειδῆ ὄσπρεα καὶ ἄλλα τῆς ἄλλος οὐσίας πολλὰς ὑφίστανται. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἀλλοῖα εὐτυχῶς τὴν φύσιν πρὸς τὸν μακρῶντα λίθον τῆς Πέλου καὶ τοῦ Πεντελικοῦ, οὗδ' ἦν ποτε δυνατόν συμφορᾷ αὐτῇ γενέσθαι· ἀλλ' εἰς τὴν πρώτην ὕβριν τῆς σφαιρᾶς, ἢν μετὰ χεῖρας οἱ τῶν πνευματικῶν Φαίδων καὶ Πραξιτέλων μαθηταὶ καὶ ἀπογονοὶ φέρουσιν, εἰς λεπτὸν καὶ κοῦρον ὡσεύσαντο διασπέρσινται, τὴν ἀρχαίαν λάμψιν τῆς πατρὸς ἡμῶν γλώσσης ἐλευθέραν ἀρίτητα πρὸς φωτισμὸν τῷ τε ἴθνηος ἡμῶν, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ τοῦ ἄλλου κόσμου ἀπαντες.

Ἦρα δὲ νῦν, ὦ συμπαθεῖς τῆς ἀγωνιζομένης κυρίας καὶ κύριος, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φερεπόντων δυτῶν νὰ ἐξαγγελῶμεν, οἵτινες πολλοὺς ἀγῶνας ἐν τῷ πολυέμῳ ὁμολογουμένως ἔργῳ αὐτῶν ὑποστάντες τὴν δικαίαν ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐκτίμησιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἀναμείνουσιν· καὶ εἰς ἐν τοῦτῃ ἐπὶ πολλῷ βραδύνουσι, διττῶς ἀδικούμεν τὸ τε φιλόμουσον ἀκρατῆρον ἀπὸ πολλοῦ δροσερώτερου αἵματος χρῆζοντος καὶ τοὺς καθύστερους ἥδη δότας τόπου ἐπιλυσιτέρου διόμενους.

Καὶ δὴ ἐκ τῆς ἰδικούσης ἐκαστῇ σχολῆς, ἢν ἐν τῇ ὑποδεξαμένῃ αὐτοὺς χρυσῇ τοῦ φιλομούσου ἀγωνοθέτου λάμβν ἐπειδύνονται, ἀναγνωρίζοντες, διακρίνοντες πρώτον Μικρασιάτην ἄνδρα, θρίττον τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ἀ-
μικρῶν βαρβαρισμῶ χωρίου Ἀρβανίου τοῦ Ἰωνίου, τὸν κύριον Ἰωακίμ Βαλαβάνη τοῦ Ἀρβανικὰ αὐτοῦ ἐν χειρὶ φέροντα· δεύτερον τὰ δὲ ἄνδρα Κυζικηνόν, τὸν κ. Γεώργιον Ι. Κοῦζον, τὰ τῶν Μηχανιστῶν τῆς Κυζίκου ἱστοροῦντα· τρίτον δὲ γερὰν Ἑπειρώτην, γνωστὸν δὲ τοῖς ἐν τῇ ἀγῶνι τοῦτῃ κατ' ἔτος

τὴν ἀνυψομένην κόριν ἀναδεχομένους, τὸν κ. Α. Γόνιον, ὃν τέταρτος ἠκολούθησεν, ἐκ Καστανίων τοῦ Ἀσπροποτάμου καὶ οὗτος κατελθὼν, δεινὸς τοῦ ἀγῶνος τοῦτου παλαιστής, ὁ κ. Γεώργιος Δ. Ζηκίδης, οὗς ἀμφοτέρους ἑτέρος συμπαιρώτης αὐτῶν ἀλλημιμένος συναντᾷ ὁ κ. Δ. Πεταλίδης· ὁ δὲ ἐκτος τὴν στολὴν τοῦ Μιθριδάτου φέρον ἔστιν ὁ γνωστὸς τῶν Πορτικῶν συγγραφεὺς κ. Γεώργιος Βαλαβάνης, τὴν τοῦ Πόντου γλῶσσαν βχερυνόμενος λαλῶν· ὁ δὲ ἐβδομος πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν εἰς βοῦθν θαλάσσης καὶ οὗτος καταδύς, πόντιος ἀνέδου Ἡρακλῆς, γενναίως ἀνάγων ἀπὸ τῆς ξανθῆς κόμης ἐλὼν τὴν τοῦ μύθου ὠραίαν ἀλλὰ καὶ ροδερὰν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου θυγατέρα, ἐναλίαν δ' ἥδη δαίμονα Γοργόνα, σκληρότερος τοῦ ἥρωος υἱοῦ τῆς γῆρας φανεί, ὅστις καὶ οὗτος κατὰ τὸν μύθον τοῦ λαοῦ τῆς ξανθῆς κόμης ἐλὼν ποτε αὐτὴν καὶ ταύτης κατεξουσιάζας, ἀρῆκεν ὅμως πάλιν εἰς ἄλιον πέλαγος ἐλευθέραν ἐξαλισθαι. Ὁ δὲ σκληρὸς τῆς Γοργόνας οὗτος θυρητῆρ οὐ μόνον τὴν ξανθομάλλοσαν Νηριίδα ἀσπλάγχχνος λυπεῖ ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς κριτὰς οὐκ ὀλίγον ἀνιξ, καθότι τοὺς δύο τελευταίους συναγωνιστάς αὐτοῦ τῇ Γοργόνι δεδιδομένους ἐμπλιν αὐτούς τὸ πρόσωπον στρέφειν ἀναγκάζει, ὥστε νὰ μὴ ὀνόματα αὐτῶν νὰ εἰπομεν! Ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐκ τῶν ὁμοίων παιδίων αὐτῶν ὁμοιον καὶ τοῦ λοιποῦ κατὰ πάντα ὁμοίου αὐτῶν σχήματος διδόμενος αὐτοὺς εἰκαζόμεν, εἰ μὴ καὶ ἡμεῖς φόβῳ τῆς αὐτῆς Γοργόνας διττὰς τάντικαίμενα βλέπομεν.

Οἱ τοὶ φιλόμουσοι ἀκραταί, οἱ ἐνένεα εἰσιν οἱ ἑτέροι, εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀποδυθέντες, καὶ ἥδη, εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἔργων αὐτῶν ἔρχομεν.

Καὶ πρώτον τα Ἀρβανικὰ τοῦ κ. Ἰωακίμ Βαλαβάνη ἀνετίθετον. Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ, ἥτις ἐπιγράφεται «Σύντομος Πραγματεία ἀρχαιολογικῇ, ἱστορικῇ, φιλολογικῇ καὶ ἐθνομορφικῇ τοῦ Ἀρβανίου, χωρίου ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ», προτάσσεται ὡς ἑνὸς πραγματεία περὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τοῦ χωρίου Ἀρβανίου, ἐν ᾗ ὁ συγγραφεὺς περιγράφει τὴν ἀποδείξει τὸ ἑλληνικὸν καὶ ἀρβανικόν.

1) Οἱ τελευταῖοι δύο ἀναφερόμενοι ἀπέστειλαν τὰ ἔργα αὐτῶν ἀνυψομένους.

ἀμιγῆς τῶν κατοίκων διὰ λόγων τὴν μεγάλην τοῦ ἀνδρὸς φιλοπατρίαν καταδεικνύντων. Τῇ πραγματικῇ ταύτῃ ἐπιτάσσει λεξιλόγιον κατ' ἀλφαριθμητικὴν τάξιν ἐκ 1,000 λέξεων, ἐν οἷς πολλὰ ἐλληνικώταται ὡς λ. χ. τὸ 'μό = τὸ ἰδικόν μου, τὸ σδ = τὸ ἰδικόν σου καὶ λοιπὰ, ἃ συντομίαις ἐνεκα παραλείπομεν.

Τὸ ἐν τούτῳ δὲ τούτων ἐπιζητῶν ὁ συλλογεὺς τὸ πλεῖστον μὲν ἐπιτυχάνει, ἐνιαχοῦ δὲ ἀρίσταται τοῦ ἀληθοῦς, ὡς λ. χ. τὸ ὦν = ὡς, καθὼς, γράφει τῷ ω παράγων τοῦτο ἐκ τοῦ ὡς, κατὰ τὴν τῶν οὐ εἰς ν, ἐν ᾧ καθ' ἡμᾶς ἐστὶ τὸ ἀρχαῖον οἶον, ὅπερ καὶ τὰ νῦν σωζόμενον κατὰ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα ἐν συνήθειᾳ προφέρεται αἰόν, ἐξαφανθείσης δὲ τῆς ὑγρότητος προφέρεται διὰ παρά τοις Ἀραβανιώταις. Ἐξαιρούσα δ' ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν προταχθεῖσαν πραγματείαν, ὡς μὴ ἀμείσως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἀγῶνος σχετιζομένην, τὸ λεξιλόγιον μόνον λαμβάνει ὑπ' ὄψιν, ὅπερ ἑλλείπει μὲν εὐρίσκει περὶ τὴν ἐκτενὴ τῆς ἐν γένει χρήσεως τῶν λέξεων ἔκθεσιν καὶ ἐν τισὶ ἡμερησίᾳ ἐκτεταμένην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσθένειαν ταύτην οὐκ οὖσαν πρὸς θάνατον, ἀλλὰ μάλλον ὅτι ὁ συλλογεὺς ἐν τοῖς ὀλίγοις τούτοις μεγάλῃν ζωὴν καταφαίνει, προοικονομοῦσαν ὅτι ἐντριβέστερος περὶ ταῦτα γενόμενος καὶ τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ φιλοπατρίαν ἐνδείκνυμενος καὶ ἐντελεστέρα ἔργα εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀποστέλει. Εὐχόμενοι δ' αὐτῷ ὅπως ἡ πεποιθὴς ἡμῶν αὐτῇ ἐκπληρωθῇ ὅτι τάχιστα ἀποκαιρετικῶς αὐτὸν καὶ εἰς τῆς Κυζικίου τὴν Μηχανιώνα μηχανικῶς μεταπηδῶμεν, τὸν κ. Γεώργιον Δ. Κοῦζον ἐπισκεψόμενοι.

Ἡ συλλογὴ τοῦτου μετὰ σύντομον πραγματείας περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ χωρίου Μηχανιώνα περιλαμβάνει λεξιλόγιον ἐκ 248 λέξεων, ἀπασῶν σχεδὸν κοινῶν ἀπᾶσιν τῇ ἐλληνικῇ ἡμεῖς, φράσεις 26, παροιμίας 51, αἰνίγματα 23, ἀπαντα τῆς αὐτῆς κατηγορίας, ὀνόματα τινα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὧν τινα, καθ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, ἰδιόζωντα τῇ χώρῃ ταύτῃ εἰσὶ καὶ τελευτᾶτον 20 ἄσματα, αἰνιγματικῶς ἀποπνέοντα αὖραν καὶ ὀλίγην ποιητικότητα.

Ἡ συλλογὴ ἐν γένει ἔχει μὲν πολλὰ καὶ τάληθῃ πολλὰ δὲ καὶ τὰ ἐσφαλμένα, ὡς λ. χ. ἐν τῷ λεξιλογίῳ τὸ μὲν ἐλληγάδι, ἐξηγούμενον ὡδε, αἰργαλεῖον τῆς ὕψις τῆς ἐρ' οὐ ἀναλύουσι τὰ γνέματα, γράφει τῷ η, ἐν ᾧ παραγόμενον ἐκ τοῦ ῥήματος τυλίσσαι, ἐπο-

μένους τυλιγάδιον καὶ κατ' ἀποκοπὴν τοῦ φωνήεντος υ τυλιγάδιον τῷ ε, ἔπρεπε νὰ γράψῃ. Τὸ χυμάω ἐξηγούμενον ὀρθῶς μὲν ὑπὸ τοῦ συλλογῆος «ρίπτομαι μεθ' ὁρμῆς κατὰ τινος», εἶδει νὰ γράψῃ χυμάω, τῷ υ, ἐκ τοῦ χύμα, οἰοῖ χέομαι ὁρμητικῶς κατὰ τινος, ὡς ὀρθῶς ἐρμηνεύει ὁ κ. Ζηκίδης κ. α. τ. Ἐπίσης ἐν τῇ φρασσιολογίᾳ, ἐν ᾧ πολλὰς ἐπιτυχῶς ἐρμηνεύει, πολλὰς καὶ ὁλως ἀνεξηγήτους ἀρίνει λ. χ. τῷ κοῦφε λάσπ(η) = ἑδραπέτευσε, οὐδὲν πειράται ν' ἀνέμῃ τὴν καταγωγὴν τῆς φράσεως ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ νὰ μὴ σ' εἴρ' τὰνεμ' σ', σημειοὶ μόνον ἐν παρενθέσει (εὐχῇ), ἀλλὰ πῶς διὰ τῆς φράσεως ταύτης σημαίνεται εὐχῇ; οὐδὲ περὶ τοῦτου λόγον ποιεῖται ὡς καὶ ἡ 44 τῶν παροιμιῶν

Ἡ ἀλποῦ τ' ἐν ὄντι τοῦ
κοττόποδα ἐπέρνει

σημειοὶ ὁ συλλογεὺς ὅτι λέγεται ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν διακαῶς ποθοῦντων πράγματα δευόμενα, ἐν ᾧ, καθ' ἡμᾶς, παραπλησία ἐστὶν ἡ ἀνάλογος τῇ παροιμίᾳ ὁ πειρασμένος γοῖνται, μετὰ καρδία ὀνειρῆται, ἡ ὁ διαφασμένος βόισται, ἡ καὶ τῷ τῶν ἀρχαίων, ὅπου τὸ εἰλεῖ ἐκείσε καὶ τὸν γοῖν ἐχεῖ ἦτοι ὅτι, τὸ διακαῶς ἐπιθυμεῖ, τοῦτο καὶ καθ' ὅπου καὶ κατ' ἄναρ βλέπει· διότι πῶς ἀνέρις τῇ ἐλπίδι γαρὲν κοττόποδα, ἀρ' ὦν τὸ πλεῖστον φέρεται; τὴν δὲ ἰδέαν, ἣν ὁ συλλογεὺς ἀποδίδωσι τῇ ἐν λόγῳ παροιμίᾳ, τὸ τοῦ λαοῦ σῆμα ἄλλως ὅλ' παροιμιάζει· καὶ ἐπιτρεψάτω ἡμῖν ὁ περὶ ταῦτα εὐφύστερος καὶ σοφώτερος ἡμῶν λαὸς ὅπως εἴπωμεν τὴν ἐξῆς πρὸς ἐκφρασιν τῆς ἀνωτέρου ιδέας τοῦ συλλογῆος:

Ὁ βλάχης εἰς τὸν ὄντι τοῦ
βασιλεῖς ἐγίνεκε.

Ἐν γένει δὲ ἡ συλλογὴ μικρὰ μὲν ἀναλόγως τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ ἀγῶνος καὶ μετὰ τῶν ὀλίγων προεκτεθέντων καθ' ἡμᾶς σφαλμάτων, ἀλλ' ἡ Ἐπιτροπὴ κατενόησεν ὅτι ἐν σπουδαίῳ τοῦ ἀγῶνος ἔργῳ προσηλπίστω ἄνδρα παρ' οὐ μείζω καὶ τελειότερα ἔργα ἀπαιτούμεται.

Καὶ ἐπεθυμοῦμεν μὲν τὴν ποντιὰδ τῆς Κυζικίου αὖραν ἐπ' ὀλίγον ν' ἀναπνεύσωμεν, ἀλλ' ἀναλογισθέντες ὅτι ἡμεροδρόμοι ἴσμεν,

1) Βλάχος ὑπὸ τὴν σημασίαν τοῦ ἀλποῦ.

МЕЧНИКОВА

καύσων δι' λυσίμελῆς τῆς ἐπιούσης ἡμέρας
ἡμᾶς ἐκπαίδει, ταχὺν τὸν πόδα ἀίρομεν
πρὸς τὰ σκιδεῖτα ὄρεα τῆς Ἠπείρου,

πῶθεν τὰ δένδρα τὰ ἦλα καὶ τοὺς χυθρόους τοὺς ἱσχυνοί.

καὶ ᾗδ' ἡμᾶς πνευστιῶντας φιλοζέλῳς ἐν τῇ
ἀποκέντρῳ αὐτοῦ γωνίᾳ ὁ Γόνιος ὑποδέχεται,
ὅστις ἢ ἐκ τῆς αἰνιδικῆς καὶ ἱσχυομένης
παρουσίας ἡμῶν θορυβηθεὶς ἢ ἐκ τῶν γαμη-
λιων αὐτοῦ ἡμαρτῶν ἐναυλον ἐστὶ τὴν ἀκοήν
ἔχων, συμπεθερὸν ἡμᾶς ὑπολαμβάνει καὶ
γαμηλῶν ὑποδέχεται ἅματι.

«Γαμπερ μου τί 'σαι ῥαϊδιὸς;» εἰ δ' ῥέβας σου ἔρμαινοι,
καὶ τὰ πάλλακάρια σου καλὰ ἔ' ἀρατμενίνα.»

οὐκ αἰδώς ὁ ἀρελὴς ὅτι οὐ νόμος ζωοφιλῶς ἐπι-
ζητῆται ἵσμεν, ἀλλὰ νηράλιος μάλλον λεξι-
θραύς, καὶ ὅτι τὰ μόνον τὴν ὁσρὴν τῶν παλ-
λκαριῶν περικορυφῶντα ἄρματα μακρὰ εἰσι
μελανορῶς ἐκείνῃ καλαμάρια, εἰς δὲ δια-
γνοῖς ὅτι ὑπὸ λεξιλογικῆς διφῆς δεινῶς κα-
τατροχόμεθα, σπῖσσας ἐν χερσὶν ἡμῶν ἐτίθει
αὐτοῦζυλα κυπέλλα ἀναγκαστικῶς κυκλῶντος λέ-
ξεων ἱκανῶν καὶ ῥαῖων γαμηλίων καὶ ἄλ-
λων διαφόρων ἡμαρτῶν, ἅτινα καθάπερ μὴ
ἐπαρκέσαντα εἰς τελείαν κατὰθεσιν τῆς δι-
φῆς ἡμῶν, οὐχ ἦντον ὅμως διὰ τὴν πρωτο-
φανῆς τοῦ χυμοῦ αὐτῶν ἀρκούντως ἐνέρεστη-
σαν τῇ Ἐπιτροπῇ, καθότι πολλαὶ τῶν λέ-
ξεων καὶ ῥαῖων καὶ τινὰ τῶν ἡμαρτῶν ὡ-
λως νῖα εἰσι καὶ ἀνέκδοτα, πιστότατα δὲ ἐν
τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ καὶ τινὰ τῶν
ἡμαρτῶν οὐκ ἀντιπιδεῖκα παρατηρηθεὶς εἰ-
σιν, ὡς λ. χ. ἐν τῷ 7^ῳ ὁ πέμπτος στίχος ἡ-
μιτελής ἐστὶ· τὸ ἅμα γράφει ὧδε.

Μαῖρ! Μαῖρ! μου λευκοπόσι μου, ποῦ ἔ' τὰ ῥαῖα σου;
ποῦ ἔ' τὰ ῥαῖα σου, ποῦ ἔ' τὰ ῥαῖα σου; ποῦ ἔ' τὰ ῥαῖα σου;
ῥαῖα σου; ῥαῖα σου; ῥαῖα σου; ῥαῖα σου; ῥαῖα σου;
21 παρακαλῶ μοι ῥαῖα σου ῥαῖα σου, ῥαῖα σου;
γὰρ καὶ ῥαῖα σου τὰ ῥαῖα σου
εἰς πόσους εἰς τὰ ῥαῖα σου εἰς τὰ ῥαῖα σου.

Τὸ ἐλλείπον ἡμῶς εἶχον δυνατόν νὰ συμ-
πληρωθῇ διὰ τῆς προσθήκης ἀπ' ἐν ἐνε-
ργείᾳ. Ἐπίσης καὶ ἐν τισὶ τῶν ἱερηνίων τῶν
λέξεων καὶ ῥαῖων ἀποτυγχάνει. Ἄλλ' ἐν
γινέει εἰπεῖν ἡ συλλογὴ τοῦ κυρίου Γονίου ἐ-
στὶν ἀξία λόγου.

Ἄλλ' ἐν τῷ ὁ συλλογὴς κληῶν τὰς ἀκούας
ἡμῶν κατερύκει καὶ ἐπὶ δειπνῶν παρακαλεῖ
ἐπὶ δειπνῶν.

ὅτι καὶ πῦτε βρεῖ παῖδι, χαρῆς νὰ χαροῦμε
τούτων τὸ χρέον τὸν καλὸν τὸν ἄλλο πρὸς τὸ εἶναι
γὰρ ζῶμε γὰρ πῶναιμε γὰρ ἄλλον ἀκόμην πῶμε,

ἡμεῖς ὑπομνηστικόμενοι ὅτι

ᾗδ' ἐν καὶ τὸν πῶμε καὶ ὅρα γὰρ καὶ πῶμε
εἰ δὲ τὸν καὶ νυχτώμεν τὸ πῶν ὅτι κοιμηθῶμεν,

ἀποκαίρει τὸν φιλοζέλον Γόνιον καὶ τὴν
πρὸς τὴν Κασσιανὴν τοῦ Ἀσπροποτάμου ἀγου-
σαν ἐναγέως τρεπόμεθα, ὅπως τὴν νύκτα ταύ-
την ὑπὸ τὴν πυκνόφυλλον Κασσιανὴν τοῦ
παρὰμυθιολόγου κυρίου Γ. Ζηκίδου διέλθω-
μεν ἐν παρὰμυθίοις, τὰ γὰρ ἀναθήματα νυ-
κτός, καὶ ᾗδ' ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ συλλογίου
τούτου τὸν Πήγασον ἡμῶν ἱσταμεν· ἐν δὲ τῇ
ξενίῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ πλουσιωτέραν τρα-
πέζαν ἀπαντῶμεν ἡμῖν τεταυμένῃν καὶ
δὴ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκρι-
βείας ἡτοιμασμένην· διότι ἡ συλλογὴ τοῦ
κυρίου Ζηκίδου ἐν πρώτοις περιλαμβάνει 200
παροιμίας μετὰ τινος προεισαγωγῆς τὸ πλεῖ-
στον ἀκριβοῦς καὶ παραλληλισμοῦ πρὸς τὰς
ἀρχαίας παροιμίας καὶ ἀρχαίων συγγραμμά-
των ἡμῶν ἐπιτυχῶς· δεύτερον ἐξιστά τινὰ
καθαρῶς περιγραφόμενα ἐν οἷς καὶ περὶ ὀν-
μάτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· τρίτον καθο-
ρολογισμὰτα ἢ λογοπαίγνια, ὅλγνα καὶ
κοινὰ ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι· τέταρτον ῥαῖας
ἀστείας δύο μόνον πολλῶν ὑπαρχουσῶν, ἅς
εἶπ' αὐτῶν ὁ ἀνέστη, εἰ προσεκτικώτερον οὐκ
εἴπειν πρὸς τὸ στόμα τοῦ παῖδ' οἴοντος λαοῦ·
πέντε ποντοπαραγῆσεις εἰς, ὧν αἱ ἡμισοὶ ἀνή-
κουσιν εἰς ἀρχαιοτέρων ἐποχῶν γραμματι-
κῶν τῶν οὐσῶν γεννήματα· ἕκτον δὲ καὶ
τελευταίον τρεῖς ἀνιγνῆματα, ὧν τρία
εἰσι τῆς ἀνωτέρου γραμματικῆς ἀποχωρώμενοι,
τοῦ δὲ 15^{ου}.

ἄφρονες γὰρ δὲ ἔχιν
ψυχὴν παῖδ' καὶ γένον.

οὐκ ἴσθης ἐπιφέρει τὴν αὐτὴν ὅτι αἰνιττεται
τὸ πρὸς τὸν ὄπλον, ἐν καὶ τῇ ἀφρονείᾳ, σύμφωνον
ἔχοντες καὶ τὸν ἐν τῶν οὐρανῶν ἡμι-
κῶν συλλογῶν κύριον Γεώργιον Κοσῆν, τὸ
πλεον ὑπερφανέται, καθότι τὸ ἐν πυρο-
βόλῳ ὄπλῳ ἀφρονὴν μὲν ἐστὶν, ἀφρονὴν γὰρ
ἔχιν, ἀλλὰ δὲν ἀραιρεῖται οὐδὲ γένεσι, τὸ
πλεον, ἀφρονὴν ἐπίσης ἐν, παραλαμβάνει
ψυχὴν ἢ ζῶντα ἄνθρωπον καὶ μεταφέρει αὐ-
τὸν ἀλλοτρίως φῶντον γοργῶς ἐπ' οἶδμα λί-
μης καὶ νῦα θαλάσσης. Μετὰ τὰ αἰνιγ-
ματα ἰσπανοὶ ἐδωκεν ἰσπανοὶ ἡμαρτῶν

διαφόρου είδους, ὧν τὰ πολλὰ ἀνέκδοτα καὶ ἐβδόμηκοντα δίστιχα, ἐφ' ὧν πολλῶν διακρίνεται ἡ χαρακτηριστικὰ ταῦτα λυρική φύσις καὶ τὸ ποιητικὸν ὄψος· ὄγδοον, παραμύθια δεκά μετὰ μικρῶν παραπομπῶν εἰς ἀρχαίας μυθολογίας· ἑνατον, λεξιλόγιον ἐξ ἐξακοσίων περί τοις λέξεων ἀπὸ τοῦ α—π καλῶς ἐρμηνευομένων καὶ ἐτυμολογουμένων, αἷς ἑπονται τελευταῖον ὁλίαις τριάκοντα, ὧν τινες ἰδιόζουσαι τῇ ἑπιφύῳ τυγχάνουσι· πολλῶν δὲ τὴν καταγωγὴν οὐδόλως πειράται ν' ἀνεύρη, ὡς π. χ. δὲ τὸ ὄψος (ἐννοεῖται παρὰ) = δὲν ἔχει χρήματα καὶ τὰς φράσεις = ἔχει χρήματα. Τίς ἡ σχέση τοῦ ὄψος καὶ ἔχει χρήματα; Ἐπίσης τοῦ ὄψος τὴν ἐπὶ τὰς λέξεις τῶν γελαδίων καὶ τῆς γνώσεως; φράσεις λατρία = εἶναι ἀποθαμένον· πόθεν; Ταῦτα πάντα ἔχουσι πάντως τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν, ἢ οὐδόλως φροντίζει ν' ἀνεύρη. Οὐχ ἥττον ὅμως ἡ συλλογὴ τοῦ κ. Ζηκίου πλουσία ἐστὶ τὴν τε ὕλην καὶ τὴν ποιήσασθαι, πλείστα τὰ καλὰ καὶ τανέκδοτα περιέχουσα, ἱκανοποιούσα τὸν σκοπὸν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ διαγωνίσματος, καὶ δὴ τὰ παραμύθια, ἐφ' ὧν βαυκαλιόμενοι μικροὺς εἰς ὕπνον νήδυμον ἐπίποτον, ὅστις οὐ μόνον τὸν κώπην ἀλλὰ καὶ τὸν γρῶν ἀναγκάζει τοὺς ἀνθρώπους ἐπιλανθάνεσθαι διὰ καὶ ἡμῶς ἐπὶ τὸ ἔργον σπεύδοντες ἔγκαταλείπομεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν πυκνὸν ῥυθμὸν κασταίναν, ὅρῃα τερωόμενον ὅτι τὴν ἑπιτροπὴν καλῶς ἐξέινεν, ἐν ταῦτα δὲ πάλιν κεκμηκότες ἐπανακμύπομεν.

Καὶ πρὶν ἢ καὶ ἐντεῖθεν τὰ προμνησθέντα Ἀργούς ἡμῶν λίσσασιν πρὸς Πόντον, κειρὸς τὸν κύριον Πιταλλίδην νὰ ἐπισκεφθῶμεν, ὅστις παρατίθεται ἡμῖν ὀγκωδέστατον λεξιλόγιον, ἐπερισχίζουσι λέξεις περιλαβάνον, καὶ δυνατόν νὰ ὀνομασθῇ τριγλωσσον καὶ μετὰ γλωσσον λεξικόν, ὅπερ ἡ ἑπιτροπὴ μελετήσασθαι ἐπιστάμενος ἐθαύμασε τὸν συλλογιστὴν τῆς ὑπομονῆς καὶ τὸν πολλῶν πόνων, πολλὰς δ' ἐπεμνήσθη καὶ τὸν φιλοπόνων προγενεστέρων λεξικογράφων Σκαρλάτου Βυζαντίου, Βενετῆ καὶ αὐτῶν τοῦ αὐδίου Κορῆ τῶν Ἀσκαρῶν. Ἀπασὼν δὲ τῶν λέξεων σπουδάζει ν' ἀνεύρη τὸ ἔτυμον καὶ τὰς ἀντιστοίχους γαλλικὰς, ἰταλικὰς κλπ. λέξεις, ἀλλ' ἐν τῇ μεγάλῃ σπουδῇ αὐτοῦ πολλὰς προσκοπεῖ τὸν πόδα, ὡς λ. χ. περί τῆς λέξεως ἄθρον λέγει ὅτι σημαίνει εἶδος τῆς λέξεως ἄθρον λέγει ὅτι σημαίνει εἶδος

ἀγγλικὸν ζῷον, χωρὶς νὰ ὀρίξῃ καὶ τὸν τόπον ἐνθα πίναται· παράγει δ' αὐτὴν ἐκ τῆς λέξεως βρόνον (μουσκλον), ἥτις, κατ' αὐτὸν, συνώνυμός ἐστι πρὸς τὸ θάκρον, ἐπιφέρει δὲ ὅτι λέγεται καὶ χοῦμελη ἐκ τοῦ γαλλικοῦ houblon. Τὴν λέξιν χοῦμελη, ἥτοι humulus παράγει ἐκ τοῦ Lupus. Καθ' ἡμᾶς, ἡ λέξις ἄθρον οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ βρωρία, ἥτις ἐν ἑπιφύῳ καὶ βρωρία καὶ ὀβριὰ λέγεται. Ἐπίσης ἀναφέρει καὶ τὴν λέξιν ἀγάπη παρὰ γένει αὐτὴν ἐκ τοῦ ἀγαπᾶ, ἐνθ' νομίζομεν ὅτι ἡ ἀγάπη ἐγένετο τὸ ἀγαπᾶ καὶ ὅτι ἡ λέξις ἀγάπη σημαίνει διὰθεσις, σχῆμα, προαίρεσις, ἐπικαλούμενος τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡσυχίου· ἀλλ' ἡ ἑπιτροπὴ μαθούσα ταῦτα, πολλὰς δ' ἀγάπης γράφουσα ἐσπευσε πρὸς τὰ τοῦ Ἡσυχίου στίβη, ἀλλὰ δυστυχῶς ταῦτα ἀπορῶσα οὐδὲ σπινθῆρα ἀγάπης εἶρεν, ἀλλὰ ἀπορῶσα τὴν τοῦ Ἡσυχίου καρδίαν. Ἐπὶ πλείστοις τῶν τῆς προκειμένης συλλογῆς τὰ πλείστα εἰσι πρὸ πολλοῦ ἢ προεκδομένη ἢ οὐδὲν ἱστορικὸν χαρακτηριστὴν φέροντα, καὶ περὶ τὰ ἐν τῇ στήματι τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῶν νεωτέρων χρόνων μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ τε ἔθνους καὶ τῆς γλώσσας ἡμῶν· ἀλλὰ περὶ τούτων καὶ τῶν ἡμαρτημάτων ἐν ταῖς λοιπαῖς συλλογαῖς ἐν ἑτέρῳ εὐθετωτέρῳ χρόνῳ ἡ φιλολογικὴ ἑπιτροπὴ λόγον ἐκτενέστερον ποιήσειται· διὸ καὶ τὰ τοῦ ἱστορικοῦ ἡμῶν σπεύδοντες εἰς ὅσον κερασσοῦντες ἢ κατὰ γλῶσσιν, ἐν ἡποθέτως ὀνομαζόμεν τὸν κ. Γεώργιον Βαλαβάνην ἐπὶ τῆς προκειμένης διατύπουσι τινὰς ποιούντα, οὐ μόνον δὲ, ἀλλ' ἐκ μὲν τῶν εὐωνόμων τὸν λόγιον Κορῆν κεκυρῶτα καὶ λελυπημένον ἔχοντα, πρὸς δὲ τὸν ἐκ δεξιῶν αὐτῶ συμπεριπατοῦντα κερῶν ἡδῶς προσομιλοῦντα. Ὁ συλλογιστὴς οὗτος ἀναγνωρίσας τὴν ἑπιτροπὴν ὡς ἀντιπροσωπεῖν τοῦ Συλλόγου δεξιότατα αὐτὴν ἐν ἱαμβοῖς προλογίζων,

Ἀπὸς τῶν λόγων, οὐ τίς ὁμοίως ἔστιν, εἰς τὸν κερῶν· Ἐρῶν ἐπιμαρτυρεῖται· ὁμοίως ἐστὶν μοι, ὁ Συλλογιστὴν, ὃν ἐπὶ μέτρον μίχρη τοῦδ' ἰθρυῖον, δολιχοχρόνῳ, ὃν ἐλπίον ὁμοίως καὶ.

Ἡ δὲ μετὰ μὲν καὶ ἡμεῖς αὐτῶ ἐξ ὀνόματος τοῦ Συλλόγου ὅπως τῇ προστασίᾳ τοῦ νέου αὐτοῦ πάτρωνος κερῶν κτίσται τὰ πλείω αὐτοῦ τὰ γράμματα ἡμῶν λοιποτάξιν παρὰ τῇ ἐκ κίσκεμεν αὐτὸν ὅτι εἰς ἡμᾶς πρώτους

ἠθέλησεν ἐπιδείξασθαι τὰ πρῶτα διὰ δολιχίμια τῆς ἐμπορικῆς αὐτοῦ κερδοσκοτικῆς οἰκονομίας, καθότι ἐν εἰσίσι 22 μόναις εἰς σμικρότατον 16^{ον} συνέσφιξε λεξιλόγιον ἐκ 1,100 λέξεων μετὰ τῶν ἐτυμολογιῶν αὐτῶν, ἐρμηνειῶν καὶ λοιπῶν ἐπὶ τούτων παρατηρήσεων, ἐπομένως τοσαύτη λεπτογραφία ἐχρήσατο, ὥστε ἠνάγκασε τὴν καθαρὰς βλέπουσαν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μικροσκοπικὸς διόπτρις χρῆσθαι ἀκουσίως καὶ τοὺς ὀρθολογικοὺς θαμβοῦσθαι ἀναγκάως. Ἀλλὰ μνησικακήσαντες τούτῳ οὐδόλως καὶ τὴν συλλογὴν αὐτοῦ ἀδικήσαντες, ἀλλ' ἐρῶμεν ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ἀξία λόγου ἐστίν, ὡς συμπληρούσα ἱκανῶς τὰ μνημεῖα τῆς τοῦ Πόρτου ιδιαιτείας, ἅτινα προηγουμένως ἐτυχον βραβεύσεως ἐν τῷ Συμβουλευτικῷ ἀγῶνι. Ἡ δὲ προκειμένη συλλογὴ μέρος συμπληρωματικὴν τῆς σπουδαίας ἰδίως πραγματείας ὡσαύτως καὶ αὐτῆς ἐμφανέως καίσεως καὶ αὐτὴ τυγχάνει ἐν τῷ προκειμένῳ ἀγῶνι. Ἀναγόμεθα οὖν καὶ ἐντεῦθεν μετὰ λύπης, μὴν ὅτι ἀπωλείσμεν ἀγαθὸν συστατικόν, ἐλλὰ καὶ μετὰ τῆς παρηγορίας ὅτι οὗτος, ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τοσαύτα ἔτη πνευματικῆς τῶν γράμματα καλλιέργειας, καὶ χρηματικῆς αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι πλουτῶν ὑποστηρίξει.

Πολλὰς δὲ περιπληνσεις μετὰ πολλῶν κινδύνων ὑποστάντες καὶ δὴ καὶ τὸν κίνδυνον τῶν συμπληγῶν πετρῶν πολλὰκις διφυγόντες, ἐμπειροὶ ᾗδὲ κινδύνων καὶ θαρραλέωτεροι ἡμῶν αὐτῶν ἐγενόμεθα, διό καὶ θαρραλέως πρὸς τὴν δεινὴν Γοργόνα προσερχόμεθα, ἣν ὁ κ. Ν. Πολίτης περιέχων ἐπιδεικνύται, οὐγὶ βεβαίως ὡς οἱ τὰ τέρατα καὶ τὰ διὰ τῶν θηρίων κερδοσκοπικῶς, ἀλλ' ὡς Ἕλληνας ἐπὶ φιλοτιμίᾳ ἀριλοκροῦς.

Ἡ Γοργόνα, φιλόφρονος ἀκροατήριον, τοῦ κ. Πολίτου οὐγὶ πλέον ὡς ἐναλὶς δαίμων θεωρουμένη, ἀλλ' ὡς ἔργον τῆς νεωτέρας φιλολογίας ἐξεταζομένη, ἐστὶ πλείστου λόγου ἀξία, καὶ νήδ' ἐυκοπώτερον ἢν τῇ νεωτέρῳ τούτῳ τῆς φιλολογίας θαλασσοπόρῳ τοῦ ἀφανέως καὶ ἀτυχήτους ὡκεανοῦ τοῦ νῦν ἀνδρῶν, διελθῶν καὶ πολλοὺς τῶν νῦν ἐναλίων καὶ θαλασσίους ἐλάνθαντας ὑπὸ τὸ κράτος τῆς χειρὸς αὐτοῦ νὰ υπαγάγῃ, ἢ ἐκείνου, ὅπου νῦν διεπράξαι, νὰ εἰσέλθῃ δὴλον ἐν οὐρανῷ ὑπὸ τὰ ἱερῶδη καὶ πυγρὰ θαλάσσια σπῆλαια τῶν μεσαιωνικῶν καὶ νεωτέρων συγγραμμάτων καὶ διηγημάτων καὶ ἐπιτυχῶς

τὴν ἐναλίην δαίμονα τῆς μυθολογίας τοῦ λαοῦ ἡμῶν ν' ἀνέβῃ. Εἰρήσθω, φιλόφρονος ἀκροατήριον τὸ χαίρον ἐπὶ τοῖς προόδοις τῆς ὁμογενοῦς νεολαίας, εἰρήσθω παρηρσία καὶ ἀπροκαλύπτως ὅτι ὁ νεαρὸς τῆς Γοργόνας συγγραφεὺς, γνωστὸς ἡμῖν καὶ ἐξ ἄλλων τῆς νεωτέρας φιλολογίας σπουδαίων ἔργων αὐτοῦ, διανοίγει ἡμῖν ἐμπειροὺς καὶ γενναίους ἐπιχειρηματίας τὸν μέγαν ἰσθμόν, ὅστις ἐνώσει τὰς ἀφισταμένας εἰσὶ ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν ἡμῶν φιλολογίαν. Ὁ κ. Πολίτης οὐ μόνον ἐκτυλίσσει τὰ περὶ Γοργόνας μυθολογούμενα καὶ γεγραμμένα μετὰ κριτικῆς ἀσφαλούς ἀλλὰ καὶ ἀπάσας σφεδὸν τὰς περὶ τούτων μαρτυρίας σημειοὶ τακτικῶς, τὸ πρῶτον ἐκείνης τῶν σελίδων καταπληρῶν παραπομπῶν εἰς βιβλία ὀλίγοις μόνον τῶν γνωστῶν, ἔπειτα ἀπαιτεῖ τριβὴν περὶ τὰ τοιαῦτα οὐ τὴν τυχοῦσαν, πόνους δὲ οὐκ ὀλίγους. Συγχαιρόντες δὲ τῷ φιλοπόνῳ τούτῳ συλλογῇ καὶ εὐχόμενοι αὐτῷ ὅπως μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας καὶ ἔτερας τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας σκοτεινὰ εἰσὶ ζητήματα εἰς ᾧς ἀνεῖλκῃ, μεταβαλόμενον ἐπὶ τοὺς δύο τελευταίους συλλογούς, οἵτινες ἀποκεκρυμμένῳ εἰσὶ διατελοῦντες προσώπῳ τὴν ἐκείνου τῆς τύχης ἐναγωνίως περιμένουσι.

Καὶ ὁ μὲν αὐτῶν ἐρωτώμενος πόθεν ἐστὶν ἀνδρῶν; πόθεν πλεῖ ὑγρὰ κέλυσθαι; οὗτος τὸ τοῦ Ὀδυσίου ὑποκρινόμενος πρόσωπον ἀπαμειβεται ἡμᾶς λέγων·

Acce et ad palmam per se cursurus honores
Si tamca horteris fortius ibit equus.

καὶ ἐχειρίσει ἡμῖν τὸ πρόσωπον καλυπτόμενος, συλλογῇν ἐκτελεσμένων λέξεων τῆς διαλέκτου Τραπεζιτικῆς, εἰς 2,280 ἀνερχόμενων, κατ' ἀλφαριθμητικὴν ἑκάστην γεγραμμένων μετὰ τῶν ἐρμηνειῶν, ἐτυμολογιῶν αὐτῶν καὶ τῶν σχετικῶν αὐτῶν πρᾶξεων ἐν πᾶσι δὲ διατηρεῖται ἱκανὴ ἀκριβεία καὶ ἀλήθεια περὶ τὴν ἐτυμολογίαν ἐν τῇ τῶν ἀνδρῶν περὶ τὴν διάλεκτον ταύτην κατασκευασμένη. Ὁμολογητέον δὲ ὅτι πολλὰ καὶ ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ λέξεων ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ συλλογῇ τοῦ κ. Γ. Βαλαζάνη καὶ δὴ ἐν τῇ κατὰ τὸ Συμβουλευτικόν διαγωνίσμα προβραβευθείσῃ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς πραγματείας· τοῦτο ὅμως οὐδόλως ἐλαττοῖ τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ συγγραμματος τοῦ ἀνωτέρου τούτου συγγραφέως, ὅπου ἡ

Ἐπιτροπὴ εὐρίσκει τὰ μάλα συμβαλλόμενον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ διαγωνίσματος.

Μισαθίζοντες δὲ ἦδη καὶ ἐπὶ τὸν τελευτήσιον, ἀνώνυμον καὶ τοῦτον συλλογία, ὅστις τισὶν ἀποδοῖς σπεύδει νὰ βεβαιώσῃ ἡμῖν τὴν δόξαν περὶ τῆς διδυμότητος τῶν δύο τούτων ἀνωνύμων συλλογιῶν· διότι ἐρωτώμενος καὶ οὗτος περὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τῇ λατινίδι φωνῇ ἀποκρίνόμενος ἡμῖν λέγει·

Non obstant his disciplinæ per illas euntibus, sed circum illas hærentibus·

καὶ παραδίδωσιν ἡμῖν δύο κεφάλαια τοῦ σθηρολογικοῦ μέρους τῆς τσακωνικῆς Γραμματικῆς. Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν δύο κεφαλαίων, ὅπου πανάρεθρα λείψαντα ἐπιγράφει, ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει περὶ τοῦ δίγαμμα, οὗ τὴν ὑπερβίην ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ διὰ τὸν πολλὸν καθαρῶς ἀποδείκνυσαι, τὴν χρῆσιν τοῦ α ἀντὶ τοῦ ηῖ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ λακωνικῇ ἀπαντᾷ, τὴν τοῦ σ ἀντὶ τοῦ υ, τὴν προροζήν τοῦ η ὡς εἶ· εἴτα ἀνεύρισκει ἵχνη τοῦ ἀρχαίου διπλασιασμοῦ συμφῶνων τινῶν, τὴν χρῆσιν τοῦ ἀρχαίου α ἀντὶ π καὶ τὴν τοῦ τ ἀντὶ τοῦ σ. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ διαλαμβάνει περὶ λακωνικῶν ιδιωτισμῶν μετὰ πολλῆς ἀκριβείας, τάξεως καὶ ἀληθείας ἐκτιυμένων. Ἐν γένει δ' εἰπὼν τὸ ἔργον εἰναι πολλοῦ λόγου ἄξιον· ἄξιον δὲ καὶ δικαίον ἔστιν ὅπως καθ' ἡμέας παυσώμεθα ἡδὴ τὸν μὲν εὐαίσθητον τοῦ ἀκροατηρίου στόμαχον διὰ δυσπέπτων γραμματικῶν παρατηρήσεων βαρύνοντες, τοὺς δ' ἐνώπιον ἡμῶν ἀγωνιῶντας ἀγωνιστὰς ἀνιώντες.

Καὶ ἦδη οἱ κριταὶ τοὺς στεφάνους διασείνουν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπόρρασιν ἀνακηρύττουσι.

Καὶ τοὺς μὲν κυρίως Ἰωακείμ Βαλαζάνην, νεαρόν συλλογία τῶν Ἀρσενιακῶν, Γεώργιον Ι. Κοῦζον, συλλογία τῶν Μηχανιστῶν καὶ Δημήτριον Πεταλλίδην ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπεινούσα τοῦ ζήλου καὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τοῦ διαγωνίσματος πόνων, εὐχετα· αὐτοῖς ὅπως ἐν τῷ μέλλοντι ἀρθρνώτερα καὶ τελειότερα ἀποστείλωσι τῷ Συλλόγῳ ἔργα· τοῖς δὲ κυρίως Α. Ρονίη, Γεωργίῳ Ζηκίδῃ, Ἰωάννῃ Γ. Βαλαζάνῃ, Ν. Πολίτῃ, τῷ ἀνωμόνῳ

συλλογῇ τῶν ἐκλεκτοτέρων λῆξων τῆς διαλέκτου Τραπεζούντος καὶ τῷ ἐτίμῳ ἀνωνύμῳ συγγραφεὶ τῶν δύο κεφαλαίων τῆς Τσακωνικῆς Γραμματικῆς εὐχαριστεῖ ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ μεθ' ἧς τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τοῦ ἀγωνιστοῦ καὶ τοῦ Συλλόγου ἐξεπλήρωσαν καὶ τὴν δεκάληρον αὐτοῖς ἀπονέμει ἀμοιβήν.

Τοιοῦτον, ὡ φιλόμουσον ἀκροατήριον, ἀπορηναμένη ἡ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς κρίσεως καὶ ἀποφάσεως αὐτῆς τὸ ἀποτέλεσμα, δίδεται ὅπως μὴδὲν ἡμῶν δόξῃ ὅτι καὶ ἐν τοῖς τοιοῖτοῖς περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ ἀγῶσιν ὁ Συλλογὸς πολὺν χρόνον δαπανώμενος, ἐπὶ μάταια ταῦτα διατρίβει· ἀλλὰ μαθέτωσαν πάντες ὅτι ἐκ τοῦ λαμπυρίζοντος ἀδαμαντίνου ὅρου τῆς πατρίδος ἡμῶν φιλολογίας, ὅστις τὸ πάλαι κατεκόσμη τὴν περικαλλῆ διερχὴν τῆς εὐχώνου καὶ εὐπαρόφου ποτὶ πατρίδος ἡμῶν Ἑλλάδος καὶ ὅστις κατὰ τοὺς μοιραίους ἐκείνους χρόνους τῶν ἀγώνων αὐτῆς ὑπὸ τῆς κατεπληκτικῆς χειρὸς τοῦ κατατρίχοντος καὶ διασπένοντος αὐτὴν κακοῦ δαίμονος κατεκόπη καὶ διεσκορπίσθη, οὐδὲ κύκκος ἀπόλειτο· ἀλλ' ἐν ταῖς γωνίαις καὶ χαράγμασι τῆς πατρίδος γῆς, οἱ ἀδάμαντες οὗτοι κατακρυμμένοι καὶ ὑπὸ τῆς πολυχρονίου νοτίδος θαμβωθέντες, ὑπὸ τῶν φιλοστόργων αὐτῆς τέκνων εἰς πρὸς ἕνα ἱσχυραὶ ἀνεύρισκονται· εἰς λάμπειν δὲ καὶ κάλλος πάλιν ἀποστειλόμενοι καὶ ἐντέχνως συναρμολογούμενοι περιστολίσουσι τὸν ἀρρενωπὸν καὶ περικαλλῆ λαὸν εὐστολωτέρας καὶ ἐνδοτερές Πατρίδος! Γένοιτο.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ, Πρόεδρος.

ΧΡ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ, Εἰσηγητῆς.

Α. ΝΟΝΝΟΤΗΣ.

Φ. ΤΑΓΗΣ.

Ι. ΚΑΡΟΛΙΑΝΣ.

Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΣ.

ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Ν. ΦΥΓΑΣ, Γραμματεὺς.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ΠΡΑΚΤΙΚΑ.

Συνεδριώσεις ψ'.

(Τακτική.)

Τῇ 9 Μαΐου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. 'Ιω. 'Αριστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως μετὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ κ. 'Ιαλέμου ὅπως διαγραφῇ ἡ λέξις *γλαυρά* ἐκ τῶν περὶ τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ ἰδιαίτερων κρίσεων τοῦ γραμματεῖος.

Εἶτα ὁ γενικός γραμματεὺς κ. 'Ιω. Καραβασίλης ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας.

Μετὰ τινὰς δ' ἐξηγήσεις δοθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τοῦ κ. Ν. Παρανίκας καὶ ἀναφερομένης εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ἐνεργείας τοῦ Προεδρείου πρὸς ἐξαλάλυνσιν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ Συλλόγου καὶ τοῦ συγγένους τῆς καταθέτιδος Εὐανθίας Θεοφιλοῦ ἐπὶ τῶν παρὰ τῇ Ἑθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος ὑπ' αὐτῆς καταθειμένων, ὡς καὶ τὴν παρατήρησιν τοῦ κ. Χατζῆ Χρήστου περὶ συστάσεως νέας πρὸς τοῦτο ἐπιτροπῆς, αἵ δὲ τῆς πρότερον ἐτῶν συστάσεως εἰς οὐδὲν δυνάμεισις νὰ καταλήξῃ ἀποτίλισμα, ὁ κ. Πρόεδρος ἀγγέλλει τὴν παρὰ τοῦ Θεσσαλ. Συλλόγου προσφορὰν τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Αναρᾶ ἐμμέτρως μεταγραφέντος Ἰεροπόλου Στεφανηφόρου (Σωμ. 3).

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Πρόεδρος ἀνέγνω τὴν ἐπομένην προσχαλιάν.

«Ἀναχαρξιδάν καὶ πάλιν τὰ καθήκοντα τοῦ Προέδρου ἀπὸ τῆς ἱσπίας ταύτης κατὰ τὴν οὐδιστὴν ἐξέωσιν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Ἄποχρωξιδόμενος ἀπὸ τινῶν ἐκ τῶν ἀξιότιμων συναδελφῶν μου μετὰ λύπης, μεθ' ὧν μέχρι τελευταίας στιγμῆς ἐν πάσῃ ὁμορρο-

σύνῃ καὶ ἀδελφικῇ συμπολῇ συνηγωνίσθην, παραμυθούμαι ἀσπείτερον βλέπων περὶ ἐμαυτὸν τινὰς τῶν ἀρχαίων φίλων συνεργατῶν μου καὶ ἑτέρους ἐν οἷς πέποιθα ὅτι θέλω εὐρεῖ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς πρὸς με εὐγενεῖς διαθέσεις τῶν ἀποχωρησάντων. Εἴη τοίνυν ἥτιν ἀρωγὸς ὁ Κύριος ὅπως κατευσωθῶμεν καὶ αὖθις εἰς τὸν λιμένα φέροντες τὸ σκάφος ἀκέραιον καὶ ὑγιὲς πολλὴν καὶ πολύτιμον.

«Τὴν εὐχὴν ταύτην ἀπὸ μίσης καρδίας πρὸς τὸν Πατέρα τῶν φωτῶν ἀναπέμπων ἐπικαλόμεθα μετὰ παλμῶν καρδίας τὴν ὁμοθυμῶν τῶν ἀξιότιμων τούτων τοῦ Συλλόγου μελῶν συνόλην, ὅπως ἀξίως τῆς ἐμπιστοσύνης ὧν ἡμεῖς καὶ κατὰ τὸ δεύτερον τοῦτ' ἐπιδεικνόμενοι ἔσμεν. Δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τῆς πρὸς με εὐνοίας ὧν ἡ γνωρίω τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοπρόνοιαν ὧν τὰ πράγματα αὐτὰ μοι κατέδειξαν πῶς σιλεῖται τὸν νόμον καὶ τὴν τάξιν καὶ γὰρ δὲ ἐπὶ ταῖς μὴν ἵνα γρῶν ὅσον ἡδυνάμην ἀντάξιος πρὸς τὴν ἐπίσηλον ταύτην συμπεριφορὰν ὧν, μηδ' ὅποτε ἐπιλαθόμενος ὅτι εἰμι ἐν μέσῳ ὧν πρῶτον ἐνίσταις.

«Ἰσχυόμενος ἦδη ἐπὶ τὸν οὐδὸν τῆς νῆς σταδιοδρομίας, στρέφω δὲ συνάμα τὸ ὄμμα καὶ πρὸς τὸ παρελθόν, ἐξ' οὗ πρὸ μικροῦ ἀπεχωρήσθην, διαβεβαιῶ ὅμως μετὰ πάσης τῆς εὐκρινείας ὅτι τὸ σύμβολόν μου ἔχει μόνον τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον τοῦ Συλλόγου.

«Ἐν ταῖς κρίσεσιν ταύταις περιστάσεσιν ἔχω ὑπ' ὄψιν ὅτι μικρὰ τις ἀπὸ τοῦ καθήκοντος ἐκκλίσκει δύναται ἵνα παράσχη ἥτιν πρόχρημα, ὡς πολυδύναμος Ἄργος θέλω ἐπισκοπεῖ ἵνα διέλθωμεν ἀνευ σάλου καὶ κατὰ τὸν δεύτερον τοῦτον πλοῦν. Δὲν μὲν ποτὺν αἱ δυσχέρειαι οὔτε αἱ στερήσεις οὔτε αἱ ἐξωτερικαὶ περιπέτειαι. Ἐνὸς ὅπλου ἀνάγκη ἔγω, καὶ τὰ πάντα κατασκευάζονται καὶ καταβάλλονται· ἔχω ἀνάγκη τῆς ὁμοφροσύνης πάντων ὧν. Ὡς ἀνθρώποι φέρο-

μεν ἐπὶ τοῦ τραχήλου πολλὰς ἀσθενείας· ἀνάγκη ἵνα καταθέτωμεν αὐτὰς πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ ναοῦ τούτου, συνεφεργμένοι οὐ πάντες, μὴ ἀπολέσωμεν τὸν πολυτίμον τοῦτον καιρὸν, ὃν ὁ Παντεπόπτης χορηγεῖ ἡμῖν ὅπως ἐκηρεώσωμεν, τὸ ἐρ' ἡμῖν, τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀρουραν. Αὕτη ἐστὶν ἡ ταπεινὴ παράκλησίς μου· ἐξορκίζω ὑμᾶς ἵνα τηρήσθε μετὰ θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ τὴν ἐν ἀλλήλοις ἐνότητά. Ἦκουσα, ἀκούω καὶ θέλω ἀκούσει μέχρι τέλους πάντων ὑμῶν. Αἱ ὀρθαὶ καὶ λελογισμέναι παρατηρήσεις καὶ αἱ περροντισμέναι σκέψεις ὑμῶν μέτος ἀριζάνειος δι' ἐμὲ εἰσι καὶ ἐσονται. Εὐτυχὴ θέλω λογιέσθαι ἑμαυτὸν, ἔάν ἐκτρεπόμενός με ἱπανάγῃ, ὅπως μὴ τὰ συμφέροντα τοῦ Συλλόγου ὑποσώσωιν οὐκ ἀνδρόποτε πάθῃσιν· εὐτυχὴ, λέγω, θέλω λογιέσθαι ἑμαυτὸν, ἔάν προληφθῇ αὐτῇ, ἔσω καὶ διὰ τῶν μικροτέρων πρὸς με ἐλλείγῃ ὑμῶν. Ὅχι, οὐκ ἐστὶ μακρὰν ἡμῶν τὸ γὰρ καὶ μέγιστον καὶ πολυπόθητον ἡμᾶρ, καθ' ὃ τὸ τέμενος τούτο συνενώσαν τὰς ἐλληδικὰς καρδίας. Ὁ, λει τόχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ μείνας ἀξίας τοῦ ἱερῶς αὐτοῦ σκοποῦ.

«Ναί, ἐπὶ μικρὸν καὶ μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφανείας θέλομεν λέγει· ἔρχομεν τὴν Παρθενῶνα καὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν· ἔρχομεν τὸ Μουσεῖον καὶ τὴν Μαγνάραν· ἔρχομεν τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον. Ἐάν ὁμονώσωμεν πάντας, τοῦτο γενήσεται.»

Μετὰ τὸ τέλος τῆς προσλαλίας τοῦ κ. Προέδρου, λαβὼν τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ βήματος ὁ κ. Ἐμμ. Ἰωαννίδης ἀνέγνω συνέχειαν καὶ τέλος τοῦ «Περὶ τινῶν ἀποικιῶν τῆς νέας Ἑλλάδος» ἀναγνώσματός του, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου, ὠδονὸς τὸν λόγον αἰτησάμενος, ὁ Πρόεδρος εὐχαριστεῖ αὐτῷ καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

Συνεδρίαις φθ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 16 Μαΐου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύλαξιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδρίαις ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. γεν. γραμματεῖ, ὅστις ἀναγνίσκει τὴν περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολουθοῦς ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων·

α'). Τοῦ ἐν Παρισίοις Baron de Witte προσφέροντος τὰς ὑπὸ τοὺς ἀκολουθοῦς τίτλους πραγματείας αὐτοῦ· 1) *Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιθεώρησις* (φύλλ. 2). 2) *Ἀπόλλωνια Κιλιαιῶν*. 3) *Τὰ κάτοπτα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις*. 4) *Νομίματα Ἀμφιπόλεως*. 5) *Ὀνόματα ἐργοστασιαρχῶν καὶ σχεδιαστῶν ἔξωραρρημένων ἀγγείων*. 6) *Ἐργα Ἀθηναῶν καὶ Ποσειδωνίου*.

β'). Τοῦ Συλλόγου Παργασσοῦ προσφέροντος τὴν τοῦ ἔτους 1876 *Λογδοσίαν* του.

Ἀκολουθοῦς ἀγγέλλουσιν τὸ δεύτερον καὶ ψηροσφρηθέντες κατὰ τὰ νενουσιμένα ἐγένοντο παμψηφεὶ δεκτοὶ ὡς τακτικὰ μέλη τοῦ Συλλόγου οἱ κ. κ. Κουμαριανὸς καὶ Ζαρ. Ὑπανδρευμένος, προτεινόμενοι ὁ μὲν ὑπὸ τῶν κ. κ. Θ. Σαλλέλλη, Α. Αλούμα καὶ Ἰω. Ἀλυμπέρτου, ὁ δὲ ὑπὸ τῶν κ. κ. Ὁδ. Ἰαλέμου, Θ. Σαλλέλλη καὶ Ἰω. Καραβασίλη.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Πρόεδρος ἀγγέλλει τὴν ἐνεκεν τῶν ἐξετάσεων διακοπὴν ἀπὸ τῆς χρεῖς τῶν μαθημάτων τοῦ Κυριακοῦ Σχολείου.

Ἀκολουθοῦς ὁ κ. Γ. Δημητριάδης ἐρωτᾷ, ἔάν ἡλθῃ καμμία ἀπόφασις ὑπὸ τοῦ Συλλόγου περὶ τοῦ χειρογράφου τοῦ ἐν ταῖς ἐρικταῖς διατελοῦντος Ἀθ. Δημητριάδου.

Ὁ κ. Πρόεδρος ἀπαντῶν λέγει ὅτι ἐγένετο μὲν περὶ τούτου λόγος, ἀλλ' εἰσέτι οὐδὲν ἡλθῇ μέτρον, ἐπιφυλάσσεται δὲ νὰ ποιήσῃται τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα διαβήματα ἐν κατ'ἐλλείμῃ εὐκαιρίᾳ.

Ὁ κ. Ἰαλέμος λέγει ὅτι ἀπατάται ὁ κ. Δημητριάδης, ἂν φρονῇ ὅτι ὁ Σύλλογος δύναται νὰ λαβῇ μέτρον τι περὶ τούτου, νομίζει δὲ ὅτι μόνον οἱ ἐξωδικοὶ μέτρα δύναται νὰ προβῇ ὁ Σύλλογος.

Ὁ κ. Δημητριάδης ἀντιφάσκει ὅτι ἤθελεν εἶσαι καλὸν, ἂν ὁ Σύλλογος ἐστελλεν ἐπιστολὴν τῷ κ. Ζαρίφῃ ἐν ἣ νὰ ἐπιβληθῇ ἡ πρόβεισις τοῦ συγγράμματος καὶ ἡ κριτικὴ τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τοῦ συγγράμματός του.

Ὁ κ. Πρόεδρος διαβεβαιῶν τὸν κ. Δημητριάδην ὅτι περὶ τούτου ληφθήσεται φροντίς, δίδουσι τὸν λόγον τῷ γεν. γραμματεῖ, ἔστιν ἀναγνίσκει τὴν «Περὶ Δουδῶνης καὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς» πραγματείαν τοῦ κ. Καραπάνου. (Ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 1). Μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς ὁ κ. Ἰαλέμος ἐξαίρων τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων τοῦ κ. Καραπάνου, ποιεῖται τὰς ἐξῆς ἐρωτή-

σεις· πρώτον, τότε ἐξάλη ἐνταῦθα ἡ περί τῆς ὁ λόγος ἐκθεσις τοῦ κ. Καραπάνου, ἃν δηλ. συγγράμῳ τῇ ἑαλίῃ ταῖς Ἀκαδημαῖαις Παρισίων καὶ Ἀθηνῶν ἡ βραδύτερον, καὶ δεύτερον τοῦ εὐρίσκονται τὰ διάφορα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα, ἅτινα ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ κ. Καραπάνου γνημέναις ἀνασκαφαῖς εὐρέθησαν.

Ὁ κ. Πρόεδρος, ἀπαντῶν τῷ κ. Ἰαλίμῳ λέγει, ὅτι καθόσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην ἐρώτησιν οὐδὲν μετὰ θετικῆς τῆς δύνανται νὰ εἰπῇ, νομίζει ὅμως ὅτι συγγράμῳ ἐστάλη ἄλλῃ ἔσθαι ἐνταῦθα βραδύτερον ἔσον διὰ τὴν δευτέραν, κατὰ τὸν τὰ ἀρχαιολογικὰ διέποντα νόμον, ὁ ἀναλαμβάνων νὰ ποιήσῃται ἀνασκαφὰς ὀρεῖται τὸ τρίτον τῶν τυχόν ἀνευρεθησομένων ἀρχαιολογικῶν ἀντικείμενων νὰ παραχωρήσῃ τῇ ιδιοκτετῇ τοῦ τοῦ κατὰ αὐτὸς ἤκουσεν, ὁ κ. Καραπάνος ἐπεμψεν ἥδη τὸ ἐν τρίτον.

Ὁ κ. Γ. Δημητριάδης νομίζει ὅτι ἤθελε εἶσθαι καλὸν ἂν ὁ κ. Καραπάνος ἐποιεῖ ἐν τοπογραφικὸν σχέδιον, παρακαλεῖ δὲ τὸν Σύλλογον ἐν ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Καραπάνου ἐπὶ τοῦτο.

Εἴτα, οὐδενὸς ἄλλου τὸν λόγον αἰτησάμενου, ὁ κ. Πρόεδρος κηρύττει τὴν ἔνεκν τοῦ θέρους διακοπὴν τῶν συνεδριάσεων καὶ διαλείπει τὴν συνεδρίαν.

Συνεδριάσεις ψε'.

(Ἑκτακτος).

Τῇ 16 Ἰουνίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἐς προσφορὰν δὲ βιβλίων ἀγγέλλει τὴν τοῦ κ. Ὁδ. Ἰαλίμου προσφέροντος τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον Ἑλληνικὰ δίκαια καὶ καθήκοντα πραγματεῖαν αὐτοῦ.

Εἴτα, συνεπείχ γνωμοδοτήσεως τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Σύλλογος μετὰ μακρὰν συζητήσιν προῖθι εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν μισθῶν τῶν ἀλλήλων καὶ τῶν πυρασφαλιστρῶν τοῦ Συλλόγου.

Ἐπὶ τούτοις διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Συνεδριάσεις ψε'.

(Τακτική).

Τῇ 31 Ὀκτωβρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, ὁ γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἴτα ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων.

1) 3 σώματα τοῦ Α' Τόμου τῶν περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας Μελετῶν Μαρίνου Βεργῶτα.

2) 2 Φυλλάδια τῶν Πρακτικῶν τοῦ Μουσείου καὶ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν Σμύρῃ Ὁρθόδοξου Σχολῆς.

3) 1 σῶμα τῆς Ἱερᾶς Κατηχήσεως τοῦ Ζαννοβίου.

4) 1 ἀντίτυπον τῆς τοῦ Δ' ἔτους Λογοδοσίας τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Συλλόγου.

5) 1 Φυλλάδιον Διαφόρων πατηρητικῶν λόγων τοῦ ἀρ. ἱεροσυνέτου Ἡλία Καντά.

6) 1 ἀντίτυπον (γαλλιστὶ) τῆς περὶ Λωδῶνς πραγματείας τοῦ Κ. Καραπάνου.

7) 1 Φυλλάδιον περὶ τοῦ ἐν Λωδῶν ἀνευρεθέντος ὀρεχαικίου Σατίρου ὑπὸ J. de Witte.

8) Ἀντίτυπον τῶν τοῦ ἔτους 1876 πρακτικῶν τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλανθ. Ἑταιρίας.

9) 1 σῶμα τῆς Στοιχειώδους Γεωγραφίας Μηνᾶ Χαμουδοπούλου.

10) 1 σῶμα τῆς Στοιχειώδους Πολ. Γεωγραφίας Α. Ι. Ἀντωνιάδου.

11) 1 σῶμα Στοιχειωδῶν Μαθημ. Χημ. Στιφάνου Στάη.

12) 1 ἀντίτυπον τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων τοῦ Ἑλλήν. Ἐκπαιδευτηρίου.

13) 1 σῶμα τοῦ Α' Τόμου τοῦ Λεξικοῦ Ἑκκλ. Μουσικῆς ὑπὸ Κυριακοῦ Φιλοξένου.

14) 4 Φυλλάδια περιέχοντα Συλλογὴν φιλοσοφικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν πραγματειῶν ὑπὸ τοῦ κ. Παπαδοπούλου Κεραιμῶς.

15) Κατάλογον διαφόρων βιβλιοπωλείων.

16) 1 ἀντίτυπον τοῦ περὶ δημοτικῆς καὶ γυμνασιακῆς παιδείσεως νομοσχεδίου τοῦ κ. Μιχαήλ.

17) Ἀντίτυπα τρία τοῦ κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐξετάσεων τοῦ ἐν Χίφ Γυμνασίου λόγου ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου κ. Γ. Σουρία.

18) Διάφορα ἀντίτυπα περὶ ἀνεκδότων ρομμάτων ὑπὸ Π. Αἰκμπου.

19) Χειρόγραφα ὧν τὸ ἓν εἰς τὴν περὶ γενέσεως καὶ θανάτου τοῦ Ἀριστοτέλους πραγματείαν καὶ ἕτερον Σύλλογὴ διαφόρων φιλοδιδίων ἀποτελομένων τὸν ὑπόλοιπον λεξικὸν ἑλληνικὸν, καὶ ἕτερον λεξικὸν ἐξ ἁγλασσον, ἐποχῆς ἀρχαιστάτης, προσφερόμενα ὑπὸ τοῦ κ. Μάρκου Μαραῆ.

20) Ὁ κ. Μαυράκης ἔδωκεν αὐτὸν 40 χαλκὰ νομίσματα καὶ 1 ἀργυρῶν.

21) Ὁ κ. Παπαδόπουλος προσφέρει 1 τόμον *Βυζαντινὰ Μελέτα*.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Πρ. Βασιλάδης ἀνέγνω ἀπὲρ λογογράφων καὶ συνηγόρων τῶν δικαστῶν ἐν τοῖς τῶν Ἀθηναίων δικαστηρίοις. «Ὑπὸ τούτοις διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Συνεδριάσεις φη'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 7 Νοεμβρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύλαξιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ λόγος δίδεται τῷ γεν. γραμματεῖ, ὅστις ἀναγινώσκει ἐπιστολὴν τοῦ κ. Edwin Friesfield ἀπὸ 16 ἑβδόμης, δι' ἧς δηλοποιεῖ ὅτι προσφέρει τῷ Συλλόγῳ συλλογὴν φωτογραφικῶν εἰκόνων τινῶν ἐκ τῶν ἐν Κων/πόλει ἐπιφανιστάτων κτιρίων.

Εἶτα ἀγγέλλει τὰς ἑξῆς προσφορὰς:

1) 47 φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιφανιστάτων κτιρίων ὑπὸ Edwin Friesfield.

2) Ἀντίτυπα τοῦ ἰσολογισμοῦ τῆς ἀπὸ λογοδοσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανοπορείου Σμύρνης.

Ἀγγέλλεται εἶτα τὸ δεύτερον ὡς τακτικὸν μέλος καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενωμισμένα γίνεται παμπόρρι δευτὸς ὁ κύριος Σαζάκης, προτινόμενος ὑπὸ τῶν κ.κ. Γω. Ἀριστοκλέους, Ἀλ. Παπαδάτου καὶ Γω. Καραβασίλη.

Ἀκολούθως ὁ κ. Πρόεδρος ἀναγγέλλει μετ' εὐχαριστίας τὴν ἐναρκίν τῶν μελετῶν τοῦ Κυριακοῦ Σχολαίου, συνῆμα δι' κοινοποιεῖ τὰ ἐνόμματα τῶν νῦν αὐτοῦ καθηγητῶν Χρ.

Κατ' ἐκκλήσιν, Βράννου Βωζάνου καὶ Λιβαδέως, πάντοτε προθύμως ἀναλαβόντων ἵνα διδάξωσιν ἐν αὐτῷ μαθήματα βοτανικῆς, ιστορίας τῆς παιδαγωγίας καὶ φυσικῆς Πειραματικῆς.

Εἶτα ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Ματθαίῳ Παρνακίῃ, ὅστις ἀναγινώσκει πραγματείαν ὑπὸ τῶν τίτλων *Νεοελληνικά*. Ἐν αὐτῇ τὸν λόγον ποιοῦμενος ὁ κύριος Παρνακίς περὶ τῶν σχέσεων τῶν Ὁρθόδοξων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τοὺς Ὁρθόδοξους Ἡγεμόνας Βλαχίας, Μολδαβίας, Ὁστρούμου καὶ Μοσχολίας ἀνεκρίνωσιν ἀντίγραφα ἑγγράφων Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Πατριαρχοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῷ 1597, πρὸς τὸν Ἡγεμόνα Βλαχίας Μιχαὴλ τὸν λεγόμενον Γενναίον, Ἱερεμῆαν τὸν Μογίλαν καὶ Πέτρον Τζερετζὶλ Ἡγεμόνας Μολδαβίας, Θεόδωρον Κνεζην Ὁστρούμης καὶ Θεόδωρον βασιλεῖα Μοσκόβου (sic).

Ἐκ τῶν ἑγγράφων τούτων καταφαίνεται ὅτι οἱ ποιμενάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ἀπῆλθον μεγάλῃ ὑπολήψεως καὶ τιμῆς παρὰ τοῖς εἰρημνείοις Ἡγεμόσι καὶ μεγάλως συνετίλεσαν διὰ τοῦ ἔλλου καὶ τῶν πόνων αὐτῶν πρὸς στερίωσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κατὰ τὰς ὀρθόδοξους ἐκείνας χώρας.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Παρνακί, οὐδενὸς ἄλλου τὸν λόγον αἰτήσαντο, ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστεῖ αὐτὸν ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ μετ' ἧς καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπεδέξατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν σειράν τῶν ἀναγνωσμάτων αὐτοῦ καὶ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

Συνεδριάσεις φη'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 14 Νοεμβρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύλαξιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἀλλολογραφίας.

Ἀγγέλλει δ' εἶτα προσφορὰν τοῦ κ. Σακελλάρη πρὸς ἐνεργόντος δύο τόμους τοῦ περὶ Τουρκιστάν συγγράμματος τοῦ.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον ὡς ἀντιπρόσωπον μέλος καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ

νενομισμένα γίνεται παμφήρει δεικτός ο κ. Edwin Frisfield, προτεινόμενος υπό του Προεδρείου.

Είτα ο κ. Πρόεδρος ἀγγέλλει ὅτι ὁ κ. Κ. Ὁρμανουήκης μὴ δυνάμενος, ἐνεκεν ἰδαιτέρων ἀσθενειῶν, νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὴν ἐν τῷ Κυριακῷ Σχολεῖῳ διδασκαλίαν, πρὸς ἰχνογραφίας, ἀντικατέστηθῃ διὰ τοῦ κ. Γραμμανδάνη, πᾶνυ προθύμως ἀναλαβόντος τὴν ἐν τῷ εἰρημένῳ Σχολεῖῳ διδασκαλίαν.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Π. Ρασκός ἀνέγνω πραγματεῖαν περὶ τῶν δικανικῶν λόγων Ἀντιφώντος, Ἀνδοκίδου καὶ Λυσίου.

Μετά τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Βασιάδου καὶ μετὰ τινας ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις τῶν κ. κ. Καραβασίλη καὶ Φυλάκτου Τάγης, τοῦ μὲν περὶ τῆς ἐν τοῖς εὐρεῖς παικτοῖς πανεπιστημίοις εἰσαγωγῆς ἡ μὴ τοῦ ἀπαικτοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐν τῇ νεωτέρᾳ νομοθεσίᾳ θέσεως τοῦ ποινικοῦ δικαίου, τοῦ δὲ περὶ τοῦ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις νόμου, καθ' ὃν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους καὶ τὰ ἐκ πατρὸς πολῖτου καὶ μητρὸς ξένος τέκνα ἐθεωροῦντο νόμιμα καὶ περὶ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἀμφιθαλὲς καὶ ἑτεροθαλὲς, πρὸς ἃς ἀναλόγως ἀπήντησεν ὁ κ. Βασιάδης, ὁ κ. Πρόεδρος κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως.

Συνεδρίασις 20^η.

(Τακτική).

Τῇ 21 Νομβρίου 1877.

Προεδρεύοντες τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύρσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ γεν. γραμματεὺς ἀναγνώσκει τὴν περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας.

Εἰτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον ὡς ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ Συλλόγου καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα γίνεται παμφήρει δεικτός ὁ κ. Κωνστάντος Παύρει, διευθυντῆς τοῦ σιδηροδρόμου Σαλόνης, προτεινόμενος ὑπὸ τοῦ Προεδρείου.

Μεθ' ὅ, κατὰ πρότασιν τῆς Φιλολογικῆς Ἐπιτροπῆς, προτείνονται ὡς μέλη αὐτῆς καὶ γίνονται παμφήρει παραδεκτοὶ οἱ κ. κ. Μιλ. Πανταζής, Θ. Τάγης καὶ Φ. Τάγης.

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΒ').

Ἀκολουθῶς, συνεπείᾳ αἰτήσεως τοῦ κ. Μ. Βελλογιάννη περὶ ἱππανδου ἐν τοῖς τοῦ Συλλόγου μέλεσι καὶ προηγουμένης τοῦ Συλλόγου ἀποφάσεως περὶ συστάσεως ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τῶν δικαίων πάντων τῶν διαγραφέντων μελῶν τῶν μελλόντων νὰ ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις ἱππανδου, ἅμα τῇ αἰτήσει ἐνὸς ἐξ αὐτῶν (βλέπε σελ. 102 τῶν πρακτ. τοῦ παρελθόντος ἔτους), ὁ Σύλλογος πρόβη εἰς τὴν σύστασιν τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος ἐπιτροπῆς, μέλη δ' αὐτῆς ἐξελέξατο τοὺς κ. κ. Ἰωάννην Γαῖων, Α. Χρυσοβελλόνην καὶ Ἀπ. Λιούμην.

Εἰτα ὁ κ. Βασιάδης ἀνέγνω «περὶ τῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Λυσίου.» Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος οὐδένος ἄλλου τὸν λόγον αἰτησάμενον διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις 21^η.

(Τακτική).

Τῇ 28 Νομβρίου 1877.

Προεδρεύοντες, τῶν κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.

Εἰτα ὁ εἰδικὸς γραμματεὺς, ἀναπληρῶν τὸν γενικόν, ἀπόντα, ἀναγνώσκει ἐπιστολὴν τοῦ κ. Ἰω. Σταυρίδου, ἱατροῦ, ἀπὸ 22 Νομβρίου, δι' ἧς ἀγγέλλει ὅτι προσέβη τῷ Συλλόγῳ ἀρχαίαν τινὰ ἐνεπίγραφον πλάκα, ὑποβλήλων συνημνίους ἀντίγραφον τῆς ἐπιγραφῆς μετ' ἰδίων ἐπὶ τῶν ἐλλειπόντων ἀναπληρώσεων.

Εἰτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα γίνεται παμφήρει παραδεκτός ὡς τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Κωνσταντῖνος Μακρῆς, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους, Ὁδ. Ἰαλμίου καὶ Τιμ. Πάππη.

Εἰτα ἀναγινώσκεται τὸ πρόγραμμα τῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐξαμηνίαν τοῦ 1877—1878 γεννητομένων δημοσίων διαλέξεων, ὅπῃ καὶ ἐπιφύρζεται.

Ὁ κ. Η. Βασιάδης ἀκολουθῶς ἀναγνώσκει «περὶ τῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Λυσίου.»

Μετά δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Βασιάδου, οὐδένος τὸν λόγον αἰτησάμενον, ὁ κ. Πρόεδρος διαλύει τὴν συνεδρίασιν.

Συνεδριάσις φρά.

(Τακτική).

Τῃ 5 Δεκεμβρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γα. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύρσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ὁ Σύλλογος προβῇ εἰς τὰς ἐξῆς ἀποφάσεις:

α') Νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῶν ἐφημερίδων ἡ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ λογίους ἐγκύκλιος τῆς ἐπὶ τῆς ἀποφύσεως τῆς ἰθνηκῆς βιομηχανίας ἐπιτροπῆς περὶ ἀποστολῆς αὐτῇ οἰωνοδήποτε αὐτῶν συγγραμμάτων ὑποβληθεσμένων ἐν τῇ παραγωγῇ τῶν Παρισίων ἐκθέσει, ὅπως πάντες λάβωσι γνῶσιν τοῦ περιεχομένου αὐτῆς.

β') Νὰ παραγερθῇ τῷ Baron Mundi ἡ αἰθουσα τοῦ Συλλόγου ὅπως ποιήσῃται τρεῖς δημοσίαι διαλέξεις ἀποδοῦ καθαρῶς φιλανθρωπικοῦ, ἑπὶ τῷ ὅρῳ ἐκ αὐτῶν ἀπαρθῶσιν εἰς τὰς περὶ δημοσίων διαλέξεων διατάξεις τοῦ Συλλόγου καὶ μετὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ κ. Βασιλάδου ὅπως διακριθῇ, ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλθεῖσῃ ἐπιστολῇ, ὅτι δὲν θὰ γίνωσιν ἐπ' ὀφείλει τοῦ Συλλόγου.

Συνεπείθῃ δὲ ἐπιστολῆς τῶν κ. κ. Γκιών, Χρυσοβελόνῃ καὶ Λιοῦμα, δι' ἧς ἀνακοινούσι τῷ Συλλόγῳ τὴν ἔγκρισιν αὐτῶν περὶ ἐπαυδοῦ τοῦ κ. Μ. Βελλογιάννῃ ἐν τοῖς τακτικοῖς μίλῃσιν, ὁ Σύλλογος παρδείξατο τὴν γνῶμιν ταύτην τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐγένετο μετὰ ταῦτα δεκτὴ αἴτησις τοῦ κ. Σαλτέλλῃ περὶ παραχωρήσεως αὐτῷ τῆς ἀδείας τοῦ Συλλόγου πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς Ψυχολογίας ἐν τῇ Κυριακῇ Σχολίᾳ.

Ὁ κ. Πρόεδρος φέρει εἰς γνῶσιν τοῦ Συλλόγου ὅτι μεταξὺ τῶν ἀγορευτῶν εἶναι καὶ ὁ κ. Φίλιππος Τάγης καὶ ὅτι κατὰ λάθος δὲν ἰσχυρισθῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ προγράμματι τῶν δημοσίων διαλέξεων.

Ἀγγέλλεται εἶτα τὸ α'. ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Βρένκος, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Ἀριστοκλέους, Ἰαλόμευ καὶ Ν. Παρανίκας.

Μετὰ ταῦτα ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Ματθαίῳ Παρανίκῃ, ὅστις ἀναγινώσκει πραγμα-

τεῖαν ὑπὸ τὸν τίτλον *Νεοελληνικά*, ἧς ἡ περίληψις εἶναι ὡς ἐξῆς.

Ὁ κ. Παρανίκας διέλαθεν ἐν τῇ πραγματεῖᾳ αὐτοῦ γενικώτερον μὲν περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἀλλοχοῦ τῆς Εὐρώπης τὰ ἐλληνικὰ διδασκάντων Ἑλλήνων λογίων μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς Κίπλουε, ἰδίᾳ δὲ περὶ Μαξίμου τοῦ Μαργουνδίου, [λεονάρδου Φιλαρᾶ, Ἀναστασίου τοῦ Ναουσαίου καὶ ἑτέρων σχέσις μετὰ τῶν Εὐρωπαίων λογίων ἰχόντων.

Μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς ὁ κ. Ἰαλόμευ ἀναφερόμενος εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Παρανίκας λεχθέντα περὶ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐλληνομαθῶν, συμπληρώσεως χάριν καὶ οὐχὶ ἐπικρίσεως, ποιεῖται τὴν παρατήρησιν ὅτι ἐκτός τοῦ Μιλτωνος καὶ τῶν ἄλλων, ὧν τὴν ἐλληνομάθειαν ἐξῆρεν ἐν τῷ ἀναγνωσματικῷ αὐτοῦ ὁ κ. Παρανίκας, ἀξίαι ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι καὶ αἱ Ἰωάννα Γρέυ καὶ Ἐλισάβετ, βασιλισσῶν τῆς Ἀγγλίας, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐγραψεν ἐκ τῆς φυλακῆς τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἐπιστολὴν ἐλληνιστῇ, ἡ δὲ δευτέρα οὐ μόνον ἡ ἰδίᾳ τὴν ἐλληνικὴν ἐλάλει καὶ ἐγγραφῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐλληνιστὰς ἐν τῇ αὐτῇ αὐτῆς εἰχε προσκαλέσει. Πρὸς τοῦτοις τοὺς ἀπρόμηνους Ἀγγλοὺς ναύτας, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Ἰαλόμευ, οἵτινες πρὸς εὐρεσίαν νέων πόρων ἐγκατέλειπον τὴν πάτριον αὐτῶν γῆν, ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις, ἀγνοοῦσα πόλιν γλώσσαν ἐλλοῦν οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν ἐς ἃς οὗτοι μετέβαιον, ἐπρόμηθευσεν ποτε μὲ ναυτιλιακὰ ἔργαματα εἰς ἐλληνικὴν γεγραμμένα γλώσσῃ, ὡς δίδουσιν ἡμῖν νὰ ἐκασόμεν ἐγγράφα δημοσιευθέντα ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν *Δύο Κόσμων* καὶ ἀναφερόμενα εἰς τὰς μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ρωσσίας ναυτικὰς σχέσεις. Ἡ δὲ παράδοσις αὐτῇ, ἐπιλέγει ὁ κ. Ἰαλόμευ, ἦρατο αὐτῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἔλκεται.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐλληνιστῶν εἰς τὴν ἐν τῇ Μ. Ἰταλίᾳ μέδουσιν τῆς ἐλλ. γλώσσης μεταφράων τὸ λόγον μεταδίδει τὴν πολυτιμὴν πληροφορίαν, ὅτι αἱ ἀπείρητοι, οὕτως εἰπεῖν, ἱερεῖς τῆς γλώσσης ἐκείνης τὰ συμβολαιογραφικὰ καὶ ἄλλα ἱστορικά αὐτῶν ἐγγράφα εἰς ἐλληνικὴν ἐγγραφὴν γλώσσῃ, ὡς ἐξάγεται ἐκ συλλογῆς ὁμοειδῶς ἐν τοῖς τοιούτοις ἐγγράφοις, ἀτίνα εὐρεθέντα ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Νεαπόλεως ἰδρυομένουσαν ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως. Ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῖτοις, ἐπιφέρει ὁ κ. Ἰαλόμευ, περὶτρέπονται καὶ διαλεκτικαὶ διαφοράι.

Ὁ κ. Παρηνίκας παραδεχόμενος τὴν ὁρθότητα τῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Ἰαλέμου καὶ εὐχαριστῶν αὐτὸν ἐπὶ τῇ ὄντως πολυτίμῳ πληροφορίᾳ, ἣν τῷ Συλλόγῳ ἀνεκοίνωσε, παρατήρει ὅτι δὲν ἀνέφερε περὶ ὧν τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἑλλήνων τῶν, διότι σκοπὸς αὐτοῦ δὲν ἦτο νὰ ἐξαγγέλλῃ τὸ θέμα του.

Ἐπὶ τούτοις διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις ψηδ'.

(Τακτική).

Τῇ 13 Δεκεμβρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.

Εἶτα ὁ γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περὶ ἡλικίαν ἐπιστολῆς τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Συλλόγου ἀπὸ 28 Νοεμβρίου, δι' ἧς γνωστοποιεῖν ὅτι ἡ λογοδοσία τοῦ λήξαντος ἔτους ἐνεκρίθη νὰ ἀναβληθῇ, ἵνα συμπεριληφθῇ ἐν τῇ τοῦ νῦν ἀρξαμένου ἔκτου ἔτους, δηλοποιεῖ ὅτι μετ' ὧν τὴν τῶν περιστάσεων ἀνωμαλίαν διενήργει οὐχ ἦτον κρατερώς τὰ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἀποβλέποντα, ἐκφράζει δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι δὲν θέλει ἀποστερηθῇ τῆς συναρωγῆς τοῦ Συλλόγου καὶ ἐπὶ τέλους συνίστησι τὴν δι' αὐτοῦ ἐν καιρῷ ἀποστολὴν τῆς πρὸς τὸν ἐν Βοδενεὶς Σύλλογον τρισακονταλίου συνδρομῆς, συμφώνως τῇ αἰτήσει αὐτοῦ.

Εἶτα ἀγγέλλεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφορθεῖς κατὰ τὰ νενομισμένα γίνεται παμψηφεί δεκτὸς ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Βράννος, καθηγητῆς, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Ἀριστοκλέους, Ἰαλέμου καὶ Ν. Παρηνίκα.

Ὁ κ. Βασιλάδης εἶτα ἀνέγνω συνέχειαν αἰπερὶ τῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Λυσίου, μετ' ὧς ὁ κ. Πρόεδρος, εὐχριστῶσας αὐτὸν, ἐκήρυξε τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως.

Συνεδρίασις ψηγ'.

(Τακτική).

Τῇ 19 Δεκεμβρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περιλήψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ἀγγέλλει προσορᾶν τοῦ κ. Bourgault Ducaudray προσεφέροντος ἐν ἀντίστον τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ Μελέται ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑλληνικῆς Μοναχικῆς.

Ὁ κ. Πρόεδρος διαβιβάζει τῷ Συλλόγῳ τὰς εὐχαριστίας τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἱεροῦρας ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ μετ' ἧς εὐπρεστάθην νὰ παραχωρήσῃ τῷ κ. Μούντη τὴν αἰθυσαν αὐτοῦ ὅπως ποιήσῃ διαλέξιν.

Εἶτα ὁ κ. Ἡ. Βασιλάδης ἀνέγνω συνέχειαν αἰπερὶ τῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Λυσίου.

Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Βασιλάδου ὁ κ. Πρόεδρος εὐχριστῶσας αὐτὸν ἀνέγγειλεν ὅτι ἡ τῆς προσεχούς δευτέρας συνεδριάσεως, ἐνεκα τῶν ἰερῶν, ἀναβληθήσεται, καὶ ὅτι τὴν τριττὴν πύμπτην γενήσεται ἑκτακτος συνεδρίασις καθ' ἣν ἀναγνωσθήσεται ἡ ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῇ ἐμψύχωσας τῆς ἔθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπῆς αἰτήθεια ἔκθεσις, ἥτις, ὡς γνωστὸν, συμπληρηθήσεται ἐν τῇ εἰς τὴν Παγκόσμιον τῶν Παρισίων ἐκθεσιν ἀποσταλθεῖσά ἐλληνικῇ συλλογῇ.

Συνεδρίασις ψεδ'.

(Ἐκτακτος).

Τῇ 22 Δεκεμβρίου 1877.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περιλήψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος δίδωσι τὰς ἀναγκαίας ἐξηγήσεις περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ ἀναγνωσθείσας ἑκθέσεως τῆς

Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, συνσταμένας, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς ἐπὶ τῆς ἐμφυχύσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπῆς καὶ εἰς τὴν αἴτησιν τοῦ κ. Ξανθοπούλου περὶ ἀποστολῆς αὐτῷ πληροφοριῶν περὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ σχολείων καὶ παιδευτηρίων, χρησιμευσάντων πρὸς σύνταξιν ἐκθέσεως διὰ τὴν Παγκόσμιον τῶν Παρισίων ἐκθεσιν.

Εἰς ταύτας ὁ κ. Ἰελέμος προστίθαιεν ὅτι ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ, εἰς τὴν, ὡς γνωστόν, παρεπέμθη ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Ξανθοπούλου, σκεφθεὶσα ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ αἰτούμενη ἐκθεσις ἦτο δύσκολον νὰ καταρτισθῇ ἀμέσως, ἀπεφάσισεν ἵνα στείλῃ αὐτῇ αὐτῆς κομποτικὴν ἐκθεσιν περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου ἀπὸ τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ μέχρι σήμερον, συνάμα δὲ καὶ ἐλόκληρον τὴν κριτὴν τοῦ Περιόδικου, ἐν ᾧ πολλαὶ περὶ τῆς κατστάσεως τῆς παιδείας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκθέσεις ὑπάρχουσιν. Εἶτα δὲ λαβὼν τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ βήματος ἀναγινώσκει τὴν περὶ τῆς λόγος ἐκθεσιν (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 6), μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας ὁ κ. Παρνακάς προτείνει ἵνα ἐκτραπῶσιν εὐχαρισταί τῷ κ. Ἰαλέμῳ ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου τοσοῦτον μῆλλον καθὼς ὁ σύνταξίς τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος ἐκθέσεως ἀπείχετο πολλὰς δυσχερείας.

Ἡ πρότασις τοῦ κ. Παρνακά, ἀποδοκιμαζομένη καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου, ἐγένετο παραδεκτὴ καίπερ ἀποκρουσθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἰαλέμου φρονούντος ὅτι οὐδὲν ἕτερον ἢ τὰ καθήκον μόνον αὐτοῦ ἐπραξε, καὶ ὅτι τὸ ἐπιδαφνέμενον ἐπαίνοις τοῖς τὸ καθήκον αὐτῶν καὶ μόνον ἐπιτελοῦσιν εἶναι ὅλως περιττόν, καὶ ἐκτρέσαντος τὴν λύπην αὐτοῦ, διότι δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὅσον καὶ ὅπως ἐπιθυμεῖ.

Ἐπὶ τούτοις διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδριάσεις ψεΐ.

(Τακτικῇ).

Τῇ 2 Ἰανουαρίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γα. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ἀγγέλλει προσφορὰν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς προσφερούσης Ἐκθεσὶν τῆς κατστάσεως αὐτῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1876—1877.

Ἀγγέλλεται μετὰ ταῦτα ἡ τῆς κ. Σαφροῦς Λεοντιάδος μετάθεσις ἀπὸ τῶν ἀντεπιτελλόντων μελῶν εἰς τὰ τακτικὰ μέλη, γενομένη παμψηφεί παραδεκτῇ.

Εἶτα ὁ κ. Φίλιππος Τάχης ἀνέγνω πραγματείαν ἐπερὶ τῆς σημασίας τῶν ὁνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις» (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 19).

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦτου οὐδενὸς ἄλλου τὸν λόγον αἰτησαμένου, ὁ κ. Προεδρος ἀλλοῦε τὴν συνεδρίαν.

Συνεδριάσεις ψεΐ.

(Τακτικῇ).

Τῇ 3 Ἰανουαρίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ὁδ. Γαλιέρου.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ὁ Συλλογὸς προεῖθι εἰς τὰς ἐξῆς ἀποφάσεις:

α) Νὰ δηλωθῇ τῷ κ. Παρχαρίδῃ, τὴν ἀγορὰν τοῦ τῆς Ὀριτικῆς διαλέκτου Λεξικοῦ τοῦ αἰτησμένου, ὅτι πρὸς τοῦτο δέον προηγουμένων νὰ ἀποσταλῇ τὸ ἔργον καὶ ὑποβληθῇ εἰς ἐξέτασιν καὶ

β) Νὰ δημοσιευθῇ καὶ αὖθις διὰ τῶν ἐφημερίδων τὸ πρὶν τῆς διαγραφείσης βιβλιοθήκης πρόγραμμα ὅπως ἐποδηιγθῇ ὅτι ὁρίσται ἐπὶ ὁ διαγωνισμός.

Εἶτα ἐγένετο δεκτὴ ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγένετο εἶνα κρίσις ἐπὶ τοῦ ἐκ τοῦ γερμανικοῦ μεταγλωττισθέντος διδακτικοῦ βιβλίου ὑπὸ τοῦ κ. Βουτζίδου, συνάμα δὲ ἀπερρίσθη ἵνα δημοσιευθῇ καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος κρίσις τῆς Ἐπιτροπῆς δι' ἣς συστάται ὡς ὑπερθεῶν καὶ λίαν χρήσιμον ἐν τοῖς δημοτικῶν σχολείοις τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Βουτζίδου μεταγλωττισθὲν βιβλίον.

Ἐξελόγησεν ἀκολουθῶς τῇ προτάσει τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς οἱ κ. κ. Γ. Δημητριάδης καὶ Γ. Πιτσιλῆς ὡς μέλη εἰδικῆς ἐπιτροπῆς

πρὸς ἐξέτασιν καὶ κρίσιν τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Μαγδάνη ἀποσταλέντων δύο Μαθηματικῶν πονημάτων.

Εἶτα ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων.

1) Τοῦ κ. Γρηγορίου Βερναρδάκη προσφέροντος 7 ἀντίτυπον τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον *Συμβολαὶ Ἀριθμητικαὶ εἰς τὸν Στράβωνα* συγγραφῆς αὐτοῦ.

2) Τοῦ κ. Κ. Καραπάνου προσφέροντος 19 ἀντίτυπα τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Egger σημειώσεων ἐπὶ τινος ἀνεκδότου ἐπιγράμματος τῆς Δωδώνης.

Εἶτα ὁ κ. Η. Βασιλάδης ἀνέγνω συνέχειαν «Περὶ τῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Αὐτίου».

Μετά δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος αὐτοῦ, οὐδενὸς ἄλλου τὸν λόγον αἰτησμένου, διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις φεζ'.

(Τακτική).

Τῇ 16 Ἰανουαρίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδρίασεως ὁ γεν. γραμματεὺς ἀνέγνω τὴν περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Μετά ταῦτα ὁ κ. Φίλιππος Τάγης ἀναγινώσκει συνέχειαν τῆς «Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὄντων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις» πραγματείας αὐτοῦ.

Μετά δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κυρίου Φ. Τάγη, οὐδενὸς ἄλλου τὸν λόγον αἰτησμένου, ὁ κ. Πρόεδρος διαλύει τὴν συνεδρίαν.

Συνεδρίασις φεθ'.

(Τακτική).

Τῇ 23 Ἰανουαρίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδρίασεως ὁ γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ὁ κ. Βασιλάδης ἀνέγνω «Περὶ τῆς ἀπολογίας τοῦ Σωκράτους κατὰ Ξενοφῶντα καὶ Πλάτωνα.» Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς πραγματείας αὐτοῦ, οὐδενὸς ἑτέρου τὸν λόγον αἰτησμένου, ὁ κ. Πρόεδρος διαλύει τὴν συνεδρίαν.

Συνεδρίασις φεθ'.

(Τακτική).

Τῇ 30 Ἰανουαρίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδρίασεως ὁ γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Εἶτα ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Η. Βασιλάδῃ, ὅστις ἀναγινώσκει «Περὶ ἀπολογίας τοῦ Σωκράτους κατὰ Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα.» (Συνέχεια).

Εἶτα διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις φκ'.

(Τακτική).

Τῇ 6 Φεβρουαρίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγουμένης συνεδρίασεως.

Εἶτα ὁ γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Μετά ταῦτα ὁ κ. Φίλιππος Τάγης ἀνέγνω συνέχειαν τῆς πραγματείας αὐτοῦ «Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὄντων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις» μὲθ' ὅ, οὐδενὸς ἑτέρου τὸν λόγον αἰτησμένου, διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις φκβ'.

(Τακτική).

Τῇ 13 Φεβρουαρίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγουμένης συνεδρίασεως.

Εἶτα ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἐπὶ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ κ. Γ. Βουτζίδου ἀπὸ 2 Φεβρουαρίου, ἱκανῶς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ εὐμένει τοῦ Συλλόγου κρίσει ἐπὶ τοῦ ποιήματος αὐτοῦ τῆς *Διηγούμενης Μηρὸς* καὶ δηλοῦντος τὴν ἀποστολὴν 100 ἀντιτύπων πρὸς διανομὴν τοῖς ἀπορωτέροις τῶν μαθητῶν ἐν τοῖς κατ' ἡμᾶς δημοτικοῖς σχολείοις ἐν περιπτώσει εἰσαγωγῆς τοῦ ποιήματος τούτου ἐν αὐτοῖς, ὁ Σύλλογος ἐνέκρινεν ἐν ἀποσταλῇ εὐχαριστικῇ ἐπιστολῇ τῇ κ. Γ. Βουτζίδῃ.

Ἐπὶ δὲ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἰδρυσὶν καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ καὶ αἰτούμενον ὅπως τῷ ἐπιτραπῇ ἢ ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Συλλόγου συγγραμμάτων τῶν τακτικῶν αὐτοῦ συνεδριάσεων, περιχομένης ἅμα αὐτῇ καὶ τῆς ἀδείας τοῦ ἀποθεῖναι τὰ ἀρχεῖα αὐτῶν ἐν τῇ τῶν ὀφειλῶν τῶν τοῦ Συλλόγου ἑστιαρίῳ, ἐνεκρίθη ἐν ἀποσταλῇ συγχαρτικῇ ἐπιστολῇ τῷ Διδασκαλικῷ Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ τῶν αὐτοῦ, συνάμα δὲ ληρῇ προτίῃ ἵνα παραχωρήσῃ αὐτῷ αἰθουσα διὰ τὰς συνεδριάσεις του καὶ μέρος κατελλήλων ὅπως ἀποβῇ τὰ ἀρχεῖα του.

Ἀκούσθαι ὁ κ. Ματθαῖος Παρνακίος ἀνέγνω πραγματείαν ὑπὸ τὸν τίτλον *Νεοελληνικά*.

Μετὰ δὲ τὸ τέλος αὐτῆς, οὐδὲν τὸν λόγον αἰτησάμενος, ὁ κ. Πρόεδρος κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως.

Συνεδριάσεις ψκβ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 13 Μαρτίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιφύσειν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγούμενης συνεδριάσεως ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἀγγέλλεται μετὰ ταῦτα τὸ πρῶτον ὡς τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Δ. Κλουμάκης, ἱκανῶς προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Γω. Ἀριστοκλέους, Γω. Καρθασιλῆ καὶ Π. Παπαρρυσίου.

Ἐπὶ αὐτῇ κ. Ματθαῖος Παρνακίος ἀνέγνω *Ἀνεοελληνικά*.

Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος, οὐδὲν τὸν λόγον αἰτησάμενος, ὁ κ. Πρόεδρος κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως.

Συνεδριάσεις ψκγ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 20 Μαρτίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγούμενης συνεδριάσεως.

Ἔπειτα ὁ εἰδικὸς γραμματεὺς ἀναπληρῶν τὸν γενικόν, μὴ παρεμεινέντα ἐγκρίτως ἐν τῇ συνεδρίᾳ, ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ κ. Γω. Γκιών, ἀντιπροέδρου τοῦ Συλλόγου, διαβεβάζοντος ἀπὸ 13 Μαρτίου ἐπιστολιμαίαν ἔκθεσιν, δι' ἧς ὑποβάλλει τῷ Συλλόγῳ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀξιώσεων τοῦ κ. Θεοφιλίδου ἐπὶ τῶν καταθέσεων τῆς συζήτησιν αὐτοῦ Εὐανθίας, ὡς καὶ κατὰ τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ δηλώσεων ἐναντίον τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης ἐν περιπτώσει τῆς εἰς τρίτον τι πρόσωπον παραδύσεως τῶν τόκων ἢ τοκομεριδίων τῶν κατατεθειμένων ὡσαύτως χρεωγράφων ὑπὸ τῆς μακαριτίδος, τῆς γνώμης τοῦ κ. Γκιών μὴ ἐπιμεριχομένης ἐν τῇ περιλήψει τῆς ἀναγνωρίσεως ἀλληλογραφίας καὶ τοῦ κ. Μαλλιῶδου ἐρωτήσαντος ὅποια τις εἶναι αὐτῇ, ὁ κ. Γκιών λέγει ὅτι ἡ γνώμη αὐτοῦ, καθὼς καὶ τῶν ἑξοτιῶν δικηγόρων κ. κ. Μαλλιῶδου, Δέλλα, Γαβριήλ καὶ Μ. Φραγκάτου, ὡν τὴν γνώμην ἐπεκρίθη πρὸς λύσιν τῶν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐγερμένων ζητημάτων, εἶναι ἡ ἑξής.

Ὁ Σύλλογος, δυνάμει τοῦ εἰς χεῖρας μας ἐγγράφου τῆς καταθέσεως κατὰ τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἑλλάδος, νὰ παρακαλέῃ τὴν διοίκησιν τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης, ὅπως ἐπιστρέψῃ τὸν τοκομερίδιον αὐτοῦ κατὰ τῆς χρηματικῆς καταθέσεως, μηδὲν ἐν τούτῳ χροῖσαν ἀναντιρρήτως κατὰ νόμον εὐθὺν ἀπέναντι τοῦ κ. Θεοφιλίδου. Ἐν ἐναντίας δὲ περιπτώσει ὁρεῖται νὰ κινήσῃ δίκην κατὰ τῇ Τραπέζῃ πρὸς δικαστικὴν κώρυσιν τῶν ἀπέναντι τῆς Τραπέζης δικαιωμάτων του, διορίζων πληρεξούσιόν τινα ἐν Ἀθήναις ἐκ

τῶν ἐκεῖ δικηγόρων. Ὅπως δὲ μὴ ματαίως ὁ Σύλλογος ἐν ταῖς νῦν μέγιστα οἰκονομικαῖς δυσχεραῖαις ἐκτεθῇ εἰς δικαστικούς ἀγῶνας καὶ δαπάνας, νομίζει καλὸν ὁ κ. Γκιών, ἵνα ὁ ἡμέτερος κ. Πρόεδρος γράψῃ παρακλητικὴν ἐπιστολὴν τῷ κ. Ρενιέρῃ, διοικητῇ τῆς Ἑλληνικῆς Τραπεζῆς, ὅπως διὰ τῆς προσωπικῆς παρεμβάσεώς του λύσῃ τοὺς περὶ εὐθύνης ἐγερθέντας φόβους ἕνεκα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ κ. Θεοφίλου.

Ἀγγέλλεται μετὰ ταῦτα τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορεῖται κατὰ τὰ νομοσιμμένα γίνεσθαι παμψηφεῖ δέκτος ὡς ἑαδικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Δ. Κλουμάνος, ἔμπορος, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Γω. Ἀριστοκλέους, Ἰω. Καραβασίλη καὶ Π. Παπαρρυσίου.

Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος ὑποβάλλει αἰτησὶν περὶ ἐπανόδου ἐν τοῖς τακτικοῖς μέλεσι τῶν κ. κ. Γ. Ἀθηνογόνους καὶ Γ. Γεωργαντοπούλου. Ἡ αἴτησις αὕτη πασιέμφερθῃ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν, ἥτις συνεστήθη, ὡς γνωστόν, πρὸς ἐξέτασιν καὶ κρίσιν ὧν δικαίων τῶν διαγεγραμμένων μελῶν.

Ὁ κ. Α. Πασπάτης ἀνέγνω ἀπὸ τοῦ βήματος πραγματεῖαν περὶ τῶν Ὑρκικῶν προσετίμων τῆς Κων/πόλεως· (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 33).

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Πασπάτη, ὁ κ. Ν. Παρανίκας ἐξέφρασε τὴν βεβαίαν αὐτοῦ λύπην ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αἰδιόμου Γ. Συμβουλίου, ἱατροῦ τῆς Αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς ἐν Πετρούπολει, μέλους ἐπιτίμου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ἀγωνοβέτου τοῦ φερωνόμου Συμβουλίδειου ἀγῶνος καὶ ἀνδρὸς μεγάλως ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ μοχθήσαντος.

Ὁ κ. Πρόεδρος, τὸ αὐτὸ ἐκφράσας αἰσθημα, ἐνετίλκτο τῷ κ. γεν. γραμματεῖ, ὅπως διὰ συλλυπητηρίου ἐπιστολῆς ἐκφράσῃ τὴν λύπην τοῦ Συλλόγου πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ αἰδιόμου Συμβουλίδου.

Ὁ κ. Μαλλιάδης, ἐξάρξας τὴν σπουδαϊότητα τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κ. Πασπάτη, παρεκάλεισεν αὐτὸν ἵνα μὴ περιορισθῇ μόνον εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν πρὸς μισομυρίαν τῆς Κων/πόλεως, ἀλλ' ἐκτείνῃ τὰς μελέτας αὐτοῦ ἐπὶ πάντων τῶν προσετίμων τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρις Εὐξείνου.

Ὁ κ. Πασπάτης λέγει ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκθέτῃ ὅτι ἰδίους ὁμασίαν δὲν εἶδεν ἢ δὲν ἤξευρε. Τὰ πρὸ ὀλίγου ὑπ' αὐτοῦ περιγραφέντα χωρὶς εἶδε καὶ ἐξήτασε πολλὰ·

καί, ὅσα δὲ περὶ αὐτῶν εἶπεν, εἶναι ἀπόρροια ἰδίων αὐτοῦ μελετῶν περὶ ἄλλων προσετίμων δὲν ἐμελέτησε πολλὰ, ἐκτὸς τῶν ἐν Ἀνατολῇ, περὶ ὧν ποιήσεται λόγον ἐν προσεχεῖ συνεδρίᾳ.

Ἐν τούτοις ὁ κ. Πρόεδρος, εὐχαριστήσας τῷ κ. Πασπάτῃ ἐπὶ τῇ ἀξιολόγῃ καὶ σπουδαίᾳ αὐτοῦ πραγματείᾳ, ἣν τῷ Συλλόγῳ ἀνεκοίνωσε, διαλύει τὴν συνεδρίαν.

Συνεδριάσεις φκδ'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 3 Ἀπριλίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, εἰς τὰ δὲ ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Συλλόγου, περιχρῆσται ἐπιστολὴν τῆς πρὸς ἐξέτασιν τῶν διαγεγραμμένων μελῶν Ἐπιτροπῆς, δι' ἧς ἀνακοινεῖ τῷ Συλλόγῳ ὅτι περιττὴ ἀποβαίνει ἡ ἀπόφασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς αἰτήσεως περὶ ἐπανόδου ἐν τοῖς μέλεσι τῶν κ. κ. Γ. Ἀθηνογόνους καὶ Ἰω. Γεωργαντοπούλου, ἀρῶν τῇ αὕτῃ ἰγνωμοδότῃ, ὅπως ἀρθῇ ἀπὸ τοῦ μίσου τὸ περὶ τῶν διαγεγραμμένων μελῶν αὐστηρὸν μέτρον καὶ ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων μελῶν τῆς αὐτῆς κατηγορίας ὁ Σύλλογος ἀπορραίῃ τῇ ἐπανόδου αὐτῶν ἅμα ὑποβαλόντων αἰτησὶν περὶ τοῦτου.

Ὁ Σύλλογος παρεδίξατο τὴν ἀνωτέρω γνώμην τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν ἐν τοῖς τακτικοῖς μέλεσι ἐπένεον τῶν κ. κ. Ἀθηνογόνους καὶ Γεωργαντοπούλου.

Εἶτα ὁ κ. Καραλίδης ἀνέγνω περὶ τῆς ἀναφορᾶς τῆς διανοίας πρὸς τὴν γλῶσσαν· (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 58).

Ἐπὶ τούτοις διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Συνεδριάσεις φκε'.

(Τακτικῇ).

Τῇ 24 Ἀπριλίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως ὁ

λόγος δίδεται τῷ κ. γυν. γραμματεῖ, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν περιλήψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἀκολουθῶς ἀγγέλλει τὰς ἐξῆς προσφορὰς βιβλίων·

1) Τοῦ κ. Καρπάνου προσφέροντος ἀντίτυπον τοῦ περὶ *Δαδώνης* καὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς συγγράμματος τούτου.

2) Τοῦ κ. Ἑμμανουὴλ Ἰωαννίδου προσφέροντος διαφόρους πραγματείας καὶ φυλλάδια.

Ἀγγέλλονται μετὰ ταῦτα τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορήσας κατὰ τὰ νουμισμένα γίνονται παμψηφεί δεκτοὶ ὡς τακτικὰ μέλη οἱ κ. κ. Χριστόφορος Πίσσας καὶ Ἰω. Μακρίτης, προτεινόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν προηγουμένῃ συνεδρίαις ἀναφερομένων.

Ἀγγέλλεται ὅμοιος τὸ πρῶτον ὡς τακτικὸν μέλος ὁ κ. Α. Bardaut, δικηγόρος, προτεινόμενος ὑπὸ τῶν κκ. Ἀριστοκλέους, Μαυρογίνου καὶ Ἰακίμου.

Ἔπειτα, γενικῆς δεκτῆς τῆς προτάσεως τοῦ κ. Παρνίκα ὅπως ἐκλεχθῇ πρόσωπον κατ' ἑλλησὶν πρὸς σύνταξιν τῆς βιογραφίας τοῦ αὐτίμου Γ. Σμυρνίου καὶ ἀνάγνωσιν αὐτῆς ἐν τῇ ἐπὶ τοῦτῳ ὁρισθεσμένῃ συνεδρίᾳ, ὁ Σύλλογος ἐξελέξατο ὡς τοιοῦτον, τῇ προτάσει τοῦ κ. Παρνίκα, τὴν διεθυντὴν τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑμπορικῆς Σχολῆς κ. Κ. Σαμπούλου.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Παπατῆς ἀνέγνω πραγματείαν «Περὶ τῶν Ἀνατολικῶν πραγματειῶν τοῦ Βυζαντίου» (18ῆ ἀνωτ. σελ. 43).

Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος αὐτοῦ, οὐδένος ἑτέρου τὸν λόγον αἰτησάμενου, ὅπως ποιησῇται ἐπ' αὐτοῦ παρατήρησιν τινα, ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Ἑμμ. Ἰωαννίδῃ, ὅστις ἀνέγνω προχείρους τινὰς βιογραφικὰς σημειώσεις τοῦ αὐτίμου Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου, ἐπιτίμου μέλους τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Μετὰ δὲ τὸ τέλος αὐτῆς ὁ κ. Πρόεδρος τίθησιν εἰς ἐπιψήφισιν τὰς ἐν αὐτῇ ἀναφερομένας δύο προτάσεις τοῦ κ. Ἰωαννίδου, ἧτοι περὶ ἐκλογῆς καταστάλλου προσώπου πρὸς σύνταξιν καὶ ἀνάγνωσιν τῆς ὅλης βιογραφίας αὐτοῦ ἐν ἐπὶ τοῦτῳ συνεδρίαις καὶ περὶ ἀποστολῆς συλλυπητηρίου καὶ παραμυθητικῆς ἐπιστολῆς τῇ πένθους οἰκογενεῖ αὐτοῦ.

Ὁ Σύλλογος ἀπορρίπτει τὰς προτάσεις τοῦ κ. Ἰωαννίδου παραδεχόμενος ἀντὶ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Παπατῆ, τὴν σύνταξιν

τῆς βιογραφίας τοῦ αὐτίμου Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου αὐτῷ τῷ κ. Ἰωαννίδῃ, ὃν ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστῶς ἐφ' ἣ ἀνέγνω προχείρως βιογραφίαν κηρύττει τὴν λῆξιν τῆς συνεδριάσεως.

Συνεδριάσεις φκς'.

(Ἐκτακτος).

Τῇ 27 Ἀπριλίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἰω. Ἀριστοκλέους.

Ἀρχαμένης τῆς συνεδριάσεως ὁ κ. γενικὴς γραμματεὺς ἀγγέλλει προσφορὰν τοῦ κ. Κ. Ζαχαριάδου προσφέροντος ἀνὰ ἑν ἀντίτυπον τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ἐκδόσεως τῆς ὑπ' αὐτοῦ φιλοπνευστικῆς *Συνάφως* τῆς Γενικῆς Ἱστορίας, ἀκολουθῶς δὲ ἀναγινώσκει περιλήψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Ἐκ τῆς αἰτίσεως τοῦ κ. Ν. Χρυσοπούλου, προτείνοντος τῷ Συλλόγῳ τὴν ἀγορὰν διὰ τινος τῶν εὐπορουμένων ὁμογενῶν χειρογράτου ἀρχαίας *Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς* τοῦ Κοκουῆλη καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, λαβὼν ἀφορμὴν ὁ κ. Κατ' ἡ Χρήστου προτείνει ὅπως τὸ μουσικὸν αὐτοῦ χειρόγραφον, ὅπερ, κατὰ τὴν γνώμην τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένων, μεγίστην ἔχει ἀξίαν, περιέλθῃ, εἰ δυνατόν, εἰς χεῖρας τοῦ Συλλόγου διὰ μελλούσας μουσικὰς ἐργασίας.

Τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κατ' ἡ Χρήστου παρὰ δέξιμον ὁ Σύλλογος ἀνέθηκε τὴν περὶ τῶν περαιτέρω φροντίδα εἰς τὸ Προεδρεῖον.

Ἀκολουθῶς ἀναγινώσκονται αἱ ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξι, ἀναφερόμεναι ἐκδόσεις τῶν Ἐπιτροπῶν Ἑκπαιδευτικῆς, Φιλολογικῆς, Συντακτικῆς καὶ τῶν ὅσων γραμματείων, ὧν ἡ μὲν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἔχει ὡς ἐξῆς.

Κρίσις!

Αἱ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐργασίαι κατὰ τὴν λόγουσαν ταύτην συλλογικὴν περίοδον δὲν εἶναι δυστυχῶς ἀλλοτρίαι τῶν προσδοκίων τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν πόσων τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης. Ὁ κύριος λόγος δι' ὃν δὲν εἰργάσθημεν ὅσον καὶ θερμοῦμεν ἦτο ἡ παντελής σχεδὸν ἑλλειψὶς τῶν συνήθως ἐκ τῶν ἱπαρχιῶν πεμπομένων τῷ Συλλόγῳ ἐγγράφων ἀτινα ἔχουσι τὴν σπουδαιότεραν ὕλην πρὸς ἐργασίαν τῆς Ἐκ-

παιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ προκαλοῦν τὰς μερίμνας αὐτῆς ἐπὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐλλείψεως τῶν τοιοῦτων ἐγγράφων ἀλλὰ καὶ διότι ὁ πρόεδρος τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ὡς εἰσηγητὴς αὐτῆς ἐπὶ δύο ἔτη καὶ ὡς μέλος αὐτῆς ὑπερεβίβει τὴν ἀνάγκην ὅπως ἐξακριβωθῇ ἡ πνευματικὴ κατάστασις τῆς πρωτεύουσας, εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης συνεδριάσεως τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, γενομένης τῇ 25 Μαΐου 1877, ἐνόμισε καθῆκον αὐτοῦ ἅμα ἀναλῶν τὴν ἀναθεώσαν αὐτῇ ἐντολὴν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας ταύτης καὶ πρῶτον μὲν ἐκείνος παρεβίβη δι' ἡ ἐπιτροπὴν τὰ μέλη αὐτῆς, εἴτε κατὰ τὰς ἐξετάσεις τῶν σχολείων, εἴτε καὶ εἰς ἄλλας ἐργασίμους ἡμέρας, μεταδῶσιν ἐπιστολάς καὶ ἐρευνήσας τὴν ποιότητα αὐτῶν, λάβωσι δὲ καὶ πάσα, τὰς προσήκουσας πληροφορίες περὶ τῶν πύργων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν. Κατὰ τὴν ἀμείωσιν ἐπελθούσαν συνεδρίασιν ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις τοῦ Ἰουνίου ὠρίσθησαν τὰ σχολεῖα ἅπερ ἕκαστον τῶν μέλων ἐμελλεὶ νὰ ἐποπτεύσῃ, προτιμηθήσαν δὲ τὰ ἀποκεντρώτερα τῶν σχολείων ὧν ἡ κατάστασις ἦτο μᾶλλον ἀγνωστος ἡμῖν.

Εὐθὺς ἅμα ληξασὼν τῶν διακοπῶν καὶ ἐπαναληφθεῖσαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου ἡ Ἐπιτροπὴ συνήλθεν εἰς τέσσαρας συνεδριάσεις κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον, αἵτινες ἦσαν ἰσως καὶ αἱ γονιμώτεραι πασῶν. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν ἐξελέγη ὡς εἰσηγητὴς τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ κ. Σαλτέλης ἀντὶ τοῦ κ. Μιλ. Παναζάκη ὅστις ἐκλεγείς πρὸς τοῦτο ἀπὸ τῆς πρώτης κατὰ Μαῖον συνεδριάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς παρητήθη καὶ ἐπέμειν ἐν τῇ παραιτίᾳ του. Ἀντὶ τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ ἀπέβησαν ἀσέβεις περὶ τῶν χρημάτων τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου καὶ τοῦ κ. Ζαφρὶν ἀπὸν ἐμελλοὺν νὰ δοθῶσιν εἰς ἐκκλησίαν τῆς ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐπισήμως δοθείσης κατὰ τὴν παρελθούσαν πανηγυρικὴν συνεδρίαν ὑποσέβους καὶ τὰ ὅποια εἶχε διανείμει κατὰ τὸ εὐθὺς ἡ τοῦ παρελθόντος ἔτους Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὰ ἄπορα σχολεῖα συνεπίεξι δι' τῶν διασκέψεων τοῦτων ἐγένοντο αἱ δέουσαι ἀνακοινώσεις εἰς τὸ Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου, ἀνεγνώσθησαν τινεῖς τῶν ἐκθέσεων ὧς εἶχον συντάξει τὰ

μέλη τὰ ἐρευνήσαντα τὰ ἀποκεντρωτά σχολεῖα τῆς πρωτεύουσας καὶ παρεκλήθησαν τὰ ἄλλα μέλη ὅπως σπεύσωσι νὰ υποβάλωσι τὰς ὑπολειπομένας περὶ τούτου ἐκθέσεις, συνητήθη κατὰ πόσον εἶναι δυνατόν νὰ συστηθῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐκτελεσθῇ δὲ ὑπὸ τινων ἐνοριῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ συγγένευσις ἑλασσόνων ἐνοριακῶν σχολείων εἰς κεντρικώτερα ὑπὸ κρείττονα ἐποπτεῖαν, ἀπεφασίσθη νὰ παρακληθῇ ὁ κ. Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ὅπως ἐπιστείλῃ ἀπάσαις ταῖς ἐνορίαις τῶν σχολείων τῆς πρωτεύουσας ἐξαίτουμένους ἵνα πέμψωσιν ἡμῖν ὅσον ἐνεστὶν ἀκριβεῖς στατιστικὰς πληροφορίες περὶ τῶν μαθητῶν, μαθητριῶν, τῶν πόρων, τῶν μαθημάτων αὐτῶν κτλ. Ἡ Ἐπιτροπὴ διὰ τοῦ μέτρου τούτου προϋτίθετο τὴν ὅσον τὸ δυνατόν τελείαν κατάρτισιν ἐκθέσεων ἐρευνῶν τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τῆς πρωτεύουσας. Κατὰ τὴν τελευταίαν τῶν τεσσάρων συνεδριάσεων τοῦ 9 ἑβρίου ἀνηγγέλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. προέδρου τοῦ Συλλόγου ὅτι ὁ κ. Ξανθοπούλος ἐπιπροσέθεσις ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις ὄντων συντάξῃ ἐκθεσιν περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει μέλλουσιν νὰ υποβληθῇ εἰς τὴν ἐν Παρισίοις παγκόσμιον Ἐκθεσιν ἐπιστέλλει τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ ἐξαίτουμένους ἑπὶ πέμψωμεν αὐτῷ στατιστικὴν περὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ σχολείων, συλλόγων καὶ ἄλλων τοιοῦτων καθιδρυμάτων. Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ λαβούσα ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις Συλλόγος πρὸς διὰ ὅσον τῶν ἑλληνικῶν γράμμάτων ἐπέμψῃ τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ ἀνάλογον ἐγγράφον περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἔγνω ὅπως υποβληθῇ τῷ Συλλόγῳ ἡ ἰδέα ὅτι εἶναι προτιμώτερον νὰ πεμβῇ τῷ ἐν Ἀθήναις Συλλόγῳ ἱστορία τις συνοπτικὴ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλόλογου Συλλόγου, καθ' ὅσον ὁ βίος αὐτοῦ συνδέεται μετὰ τῆς ἀναχωρηθείσης τῶν γράμμάτων ἐν Τουρκίᾳ καὶ μετὰ τῆς προαγωγῆς τῶν ἐπαρχιακῶν Συλλόγων οὐ μικρὸν συντελεσάντων πρὸς τοῦτο. Τῆς προτάσεως ταύτης δεκτικῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀνέθηκε τῷ Προέδρῳ αὐτῆς ὅπως συντάξῃ τὴν προσήκουσαν ἐκθεσιν ἢν παρασκευάσας ἀνέγῃ εἰς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν κατὰ τὴν περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου 1877 ἔς αὐτῆς συνεδρίαν. Τὴν ἡ Ἐπιτροπὴν τῆς Ἐπιτροπῆς γενομένην κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου 1878 ἀπασχόλησι τὸ

ζήτημα ἂν ἦναι δυνατόν νὰ γείνηται δύο ἐκθέσεις τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν συλλογικὴν ταύτην περίοδον ὅπως καὶ πέρυσιν ἐγένετο καὶ ἀπερασίσθη καὶ ὅπως καὶ ἐφέτος εἶχεν ὁρισθῆ νὰ γείνη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ συλλογικοῦ ἔτους. Ἡ Ἐπιτροπὴ λαβούσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἔγγραφα ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν δὲν ἦλθον ποσά, ὥστε νὰ κατασταθῶσιν ἀντικειμενικὸν ἰδιαίτερας χειμερινῆς ἐκθέσεως ἀπεράσειεν ἵνα ἐν προκειμένῳ συνεδριάσῃ ὁρισθῇ τοῦτο θετικώτερον, ὅποτε θὰ ἦναι ἀκριβῶς γνωστὸν ἂν θὰ ὑπάρχωσιν ἱκανὰ ἐπαρχιακὰ ἔγγραφα.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ δυστυχῶς οὐδὲν ἔγγραφο ἐπαρχιακὸν ἐστάλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Ἰεροσολίμου τοῦ Συλλόγου, καὶ τούτου ἐνεκα ἡ Ἐπιτροπὴ συνελθούσα κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου ἐνωφ' ὅσον τῷ λόγῳ ὅπως μία συνταχθῇ ὑπὸ τοῦ κ. εἰσηγητοῦ ἐκθεσις ἡ κατὰ τὴν ἐπίεικον ἐορτὴν ἀναγνωσθσομένη. Μετὰ λύπης βεβαίως, θὰ μᾶλλον ὁ Συλλογὸς ὅτι δύο μόνον ἐπαρχιακὰ ἔγγραφα ἦλθον ἡμῖν κατὰ τὴν ἡδὴ λήγουσαν συλλογικὴν περίοδον ἐν σταλὴν ὑπὸ τοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ Φιλεκαπαιδευτικοῦ Συλλόγου καὶ ἐν ὑπὸ τοῦ κ. Λαναρά ἐν Σινώπῃς, τρία δὲ ἐπεβλήθησαν ἡμῖν ἔργα πρὸς ἐλεγχοῦ καὶ κρίσιν, ὧν τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ κ. Βουτζίδου, καθηγητοῦ τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ γερμανικοῦ καὶ ἡ Δημητρίου Μήτηρ ἐπιγραφόμενον, τὰ δὲ δύο ἐπιστημονικῆς μᾶλλον ἢ ἐκπαιδευτικῆς φύσεως ἐκ Καλλιπύλλως πεμφθέντα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ κ. Μαχράδου καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστραφέντα τῷ Προεδρεῖν τοῦ Συλλόγου ὅπως παραπεμθῶσι τῇ Ἐπιστημονικῇ Ἐπιτροπῇ, ἐστάλησαν καὶ πάλιν τῇ ἡμετέρᾳ, ἥτις διῆρσεν ἐιδικωτέραν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. Πιτσιλιδῆ καὶ Δημητριάδου ὅπως κρίνῃ αὐτά, τὸ δὲ τοῦ κ. Βουτζίδου ἐδόθη πρὸς κρίσιν τοῖς κ. κ. Μ. Πανταζῇ καὶ Ν. Παπανίκῳ οἵτινες καὶ ἐγκαίρως ὑπεβλήθησαν ἡμῖν τὴν περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ εὐμενὴ κρίσιν ἥπερ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τε τῇ Ἐπιτροπῇ καὶ τῷ Συλλόγῳ ἐδωκεν εὖ πρὸς ἀντικειμενικὴν διὰ τοῦ τύπου. Ὁ κ. Βουτζίδης τὴν πώσας δευτέραν ἐκδοσὶν τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐπέμψεν τῷ Συλλόγῳ 100 ἀντίτυπα ὅπως διανεμηθῶσι τοῖς σχολαῖσι, ἡ δὲ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ εἰς ἡν παράπεμψεν τὴν διανομὴν αὐτῶν τῷ Προεδρεῖν τοῦ Συλλόγου ἀπεράσειεν ὅπως δοθῶσι ταῦτα τοῖς ἀπορωτέροις σχολαῖσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀρινομέ-

νης τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν εἰς τὸν κ. Προεδρὸν τοῦ Συλλόγου.

Τὴν ἐργασίαν ταύτην οὐχὶ πλουσίαν καὶ γόνιμον κυρώσασα ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συλλόγου κατὰ τὴν χθεσινὴν (ἥτοι τῇ 25 Ἀπριλίου) τελευταίαν αὐτῆς συνεδρίᾳσιν παραδίδωσι τῷ ἡμετέρῳ Σωματεῖῳ ἔχουσα μὲν νὰ ἐπιστεγασθῇ τὸ μικρὸν αὐτῆς οἰκοδόμημα διὰ τῆς ἐκθέσεως ἣν ὁ κ. εἰσηγητὴς προπαρασκευάζει καὶ ἐν ᾗ ἐιδικώτερον θὰ ἐρευνηθῶσι τὰ ἐκ τῶν ἐνοριακῶν σχολείων τῆς πρωτευουσῆς ταύτης ἔγγραφα, εὐχόμενη δὲ τοῖς διαδόχοις αἰσιτεροῦς καιροῦς καὶ πολυτιμωτέραν τὴν πνευματικὴν συμβολὴν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

Θ. ΙΑΛΕΜΟΣ, Πρόεδρος.

Π. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.

Κ. ΚΑΛΑΓΙΑΔΗΣ.

Σ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ.

Χρ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ.

Μ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ.

Α. ΑΙΟΥΜΑΣ.

Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΣ.

Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΝΙΚ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΑΒΡ. ΜΑΛΙΤΑΚΑΣ, Γραμματεὺς.

Ἡ δὲ τῆς Φιλολογικῆς Ἐπιτροπῆς οὕτως.

Ἄθροι!

Ἐτόμενος εἰς τὰς καὶ τὴν Φιλολογικὴν Ἐπιτροπὴν ἀφορῶσας διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Συλλόγου παρέρχομαι κἀγὼ, κατὰ καθήκον, ὅπως ἐν ᾧ τῶν φιλολογοῦσιν ἀφροσίων ἀναγνῶνται οὐκ ἀλλ' αὖτὴς καὶ τοῖς καιροῖς ἀνάλογον ἐκθεσὶν διαλαλῶμεν ἐν ὁλοῖς τὰς κατὰ τὸ λήξαν ἡδὴ συλλογικὸν ἔτος ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ συνηρμμένη ἐκ τῶν κ. κ. Ἡ. Βασιλάδου, Ὀδυσσεὺς ἐκτελέσας Μιλιτάδου Πανταζῆ, Α. Τάγην, Χ. Χρηστοπούλου, Β. Βράννου, Θ. Τάγην, Θ. Σαλταλιῆ καὶ Φ. Τάγην, συνελθούσα τὸ πρῶτον κατὰ μὲν Δεκέμβριον ἐξελέξατο πρῶτον μὲν τὸν κ. Πρ. Βασιλάδην, γραμματεῖα δὲ τὸν κ. Φίλιππον Τάγην.

Καὶ ἐφέτος, κύριοι, ἂν καὶ μελανά νύφῃ ἐκάλυψαν τὸν ὄριζοντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, κατακλυσμὸν τῇ ἀληθείᾳ καὶ καταστροφὴν ἐ-

παπειλῶνται, ἐντεῦθεν δέ, ὡς εἰκός, ἤδη πάντες μετέωροι ἱστανται σύντονον νὰ στρέψωμαι μᾶλλον τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀπροσδοκίῳ ἐκ βορρᾶ ἐπιβλοῦσαν ροθεῖραν καταγίδια κατὰ τῶν ἑκάστος τὴν προσήκουσαν αὐτῷ μετὰ πρὸς ἀποτροπὴν τῶν μεγίστων, ἐξ ὧσαν ἀνεκστάν ὑπὲρ ὅ, Ἑλληνισμὸς κακῶν, δὲν εἰσέγησαν ὅπως καὶ οἱ ἀληθεῖς θεράποντες τῶν Μουσῶν καὶ τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐμμένοντες καὶ ὑπὸ τοιοῦτους καιροὺς, ἐνὰ ἰσάθησαν, μᾶλλον ἰσως φιλοπόνως εἰργάσαντο ἐκείνους πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῆς φιλολογίας ἡμῶν. Ὅθεν καὶ τ' ἀποσφαλίντα εἰς τὴν Φιλολογικὴν Ἐπιτροπὴν ἔργα ἀπαριθμοῦνται οὐκ ὀλίγα τὴν ἀριθμὸν τῶν ὁποίων θέλετε ἀκούσει μετ' ὀλίγου παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ. Σημειωτέον δὲ μόνον, ὅτι τὰ χειρόγραφα ταῦτα ἀπαρτίζοντα διαφόρους γλωσσικάς συλλογὰς διαλεκτικάς, εἰτι δὲ ἑνὰ καὶ ἐπιστημονικάς μᾶλλον πραγματείας τῆς νεωτέρας φιλολογίας ἅπαντα κατὰ τὸν κανονισμὸν τὸ περὶ τῶν ζώοντων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης μνημείον Ζωγράφου διαγωνίσματα ἀποβλέποντα, ἔλαβεν ἡ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ σπουδαίαν μελέτην ἀναθεῖσα τὴν περὶ τούτων κρίσιν εἰς ἕκαστον τῶν μελῶν, τὴν εἰσέγησιν τῆς ὁποίας μετ' ὀλίγον ποιήσεται ὁ κ. Χατζηγεωργίου.

Καὶ ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν Ζωγράφειον Βιβλιοθήκην ἥτις, ὡς γνωστὸν, κύριον προτιθεταὶ σκοπὸν, λίαν ἐνθαρμύει, τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑλλήνων συγγραμμάτων, ἣν ἀνέλαβεν ἀπὸ πολλοῦ ὁ φιλογενέστατος καὶ γενναϊότατος τῶν γραμμάτων προστάτης, ὁ κ. Χρηστάκης Ζωγράφος, καὶ περὶ τούτου ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν ἐκέρθη ἡ Ἐπιτροπὴ ὑπομνήσασα μάλιστα τὸν Πρόεδρον τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου νὰ διατάξῃ καὶ αὐτὴς τὴν διὰ τῶν ἐργαζομένων δημοσιεύσιν τοῦ περὶ τῆς Ζωγραφείου Βιβλιοθήκης προγράμματος.

Τελευταῖον δὲ οὐσιώδεις καὶ τοῦτο μέλημα τῆς Ἐπιτροπῆς τὸν ὑψηλὸν αὐτῆς σκοπὸν λίαν διευκολύνον ἐναι ἡ ἀπόφασις ταύτης ὅπως λαμβάνῃ καὶ γερμανικὸν Περιοδικὸν ἐν ᾧ δύνηται ν' ἀνακοινῶνται τὰς ἐν Εὐρώπῃ νέας φιλογολικάς ἐργασίας, παρασκευάζῃ δ' ἅμα καὶ κατὰλληλα διὰ τὸν Σύλλογον ἀναγνωσμάτια.

Τοιαῦται εἶναι, κύριοι, ἐν συνόλῳ αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐργασίαι τῆς Φιλολογικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις ἀποχωροῦσα εὐχεται εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ διαδεχθῶσι ταύτην

καὶ καιροὺς αἰσίους καὶ ἐργασίαν πλείονος λόγου ἀξίαν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

ΠΡ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ, Πρόεδρος.

ΧΡ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ.

Θ. ΤΑΓΗΣ.

Α. ΝΟΝΝΟΤΗΣ.

Φ. ΤΑΓΗΣ.

Ι. ΚΑΡΟΛΙΑΝΣ.

Α. ΤΑΓΗΣ.

Θ. ΣΑΛΤΕΑΝΣ.

ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

ΘΑ. ΙΑΛΕΜΟΣ.

Ν. ΦΥΓΙΑΣ, Γραμματεὺς.

Ἡ δὲ τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς ὡς ἀκολούθως.

Κύριοι!

Ἡ κατὰ τὴν συλλογικὴν ταύτην περίοδον Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπεμελήθη τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ι'. τεύχους τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ὅπερ καὶ διανεμήθη ἤδη τοῖς μέλεσιν αὐτοῦ. Κατήρξατο δὲ τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ ἐνδεκάτου, οὗτινος τρία καὶ ὀλίγα ἐξετυπώθησαν. Τὰ δὲ κατὰ τὴν ἐκδόσιν πρῶτην πρακτικὰ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκτίθενται κατὰ τὰ νεννομημένα, ὅμιν σήμερον.

Μέλη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ λήγον ἤδη συλλογικῶς ἔως ἐξελέγησαν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου οἱ κ. κ. Ἰω. Ἰωαννίδης, Ἰω. Ἀλμπέρτης, Ἰω. Τανταλίδης, Κ. Περδικίδης, Ν. Δεσπότης, Ν. Φρυδάς καὶ οἱ δύο τοῦ Συλλόγου γραμματεῖς Ἰω. Καραβασίλης καὶ Π. Παπαρρουσῆς, οἵτινες συνεβλήσαντες ἀνδείξαντες πρόεδρον μὲν τὸν κ. Περδικίδην, γραμματεῖα δὲ τὸν Ἰω. Τανταλίδην. Οὗτα δὲ καταρτισθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς συνεδριάσει ἡ Ἐπιτροπὴ προεβή ἁμῶς εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐν λόγῳ τεύχους· συνεβούσα δὲ ἐν τέσσαρσιν ἄλλαις συνεδριάσεσιν συνεζητήσε τάπερ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἀναγνωσμάτων καὶ τῶν ἐκδόσεων, παρεσκεύασε τὰ τῆς ἐπιτομῆς τῶν πρακτικῶν καὶ ἀπεράσειε τὴν κατὰ τὸ δυνατόν οικονομικωτέραν δαπάνην τῆς ἐκδόσεως, συνδυά τοῖς δυσκόλοις τουτοῖσι καιροῖς.

Καὶ πρῶτον μὲν, λόγῳ τῆς οικονομίας ταύτης ἀποφασισθέντος ὅπως τὸ Ι'. τεῦχος περιορισθῇ εἰς 30 μόνον τυπογραφικὰ φύλλα, κατ' ἀνάγκην ἐκ τῶν δέκα καὶ εἰς ἀναγνωσμάτων μόνον δέκα καὶ τέσσαρα ἰδημοσιεύθησαν, παρελείφθησαν δὲ τὰ δύο χρονολογι-

МЕЧНИКОВА

κῶς τελευταία, ὅπως πιθανῶς, τοῦ χώρου ἐπιτρέποντος, δημοσιευθῶσι ἐν τῇ ἀρχαίῳ τῳ ᾧ ἰνδεδάτω τόμῳ. Συντηρηθῶσι δὲ καὶ τῶν πρακτικῶν, καθόσον ὁ Κανονισμὸς ἐπίτρεπε τοῦτο, κατεχωρήθησαν ταῦτα μετὰ τῶν ἐκδόσεων ἐν ἑκτῷ περίπτῳ τυπογραφικοῖς φύλλοις. Ἐκτὸς δὲ τούτων παρεσκευάσθη καὶ ἰγένετο ἑτοιμον πρὸς ἐκτύπωσιν καὶ ἀρχαιολογικὸν παράρτημα τοῦ αὐτοῦ τεύχους ἐξ ἑνὸς καὶ ἡμισίους φύλλου, ὅπερ βεβαίως ᾔδει καὶ τοῦτο διανεμηθῆ ἄρα, ἢ ἂν ἡ 'Αρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ, ἥτις ὤρειλε συνεινεγκεῖν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου ἐπιγραφὰς τινὰς ἀρετὴ ἀνευρεθείσας, δὲν καθυστέρει μᾶλλον τοῦδε διὰ λόγους οὗς αὕτη πικρὸς ἐκθέσει.

Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν οἰκονομίαν τῆς δαπάνης, κατωρθώθη νὰ περιορισθῇ αὕτη εἰς ποσόν, ὁ περ πρώτον ᾗ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Περιηγητικοῦ ἐπιτεύχθη. Ὁ ἀξιότιμος ἐν ἱμπόρῳ Ν. Δ. Παμβάκος ἀθροῦς εὐεργετῶν τὸν Σύλλογον προσήνεγκε διωρεὶν τοῦ τοῦ ἐκδομένου καὶ τοῦ τῶν ἐκδομένου τεύχους τὸν ἔρπον, ὥστε ἡ πῖνσις ἥς ἐποιεσάμεθα χρῆσιν ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ Συλλόγου περιωρίσθη μόνον εἰς ἀπὸ τῶν τῶν τυπογραφικῶν, τῶν διορθωτικῶν, εἰς πληρωμὴν τῶν εἰκονογραφικῶν τοῦ παραρτήματος, καὶ τινων ὑπογραφημάτων καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν, ἃ τινὰ ὅλα ἔμειν ἀνῆλθον εἰς τὸ ποσόν τῶν ἐκδομένων μολὶς ἡρῶν, ὡς ἐπιτελεσθῆς καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῶν τυπογραφικῶν ἀπὸ 2 ὀθῶν. ἡρῶν εἰς μίαν καὶ ἡμισίαν τὸ φύλλον.

Διὰ τοσούτων δὲ εὐτελοῦς δαπάνης ἐπετεύχθη ἡ ἐκτύπωσις τοῦ I. τεύχους τοῦ Περιηγητικοῦ. Περὶ δὲ τοῦ ὅτι τὸ τεῦχος τοῦτο οὐδενὸς τῶν προεκδοθέντων ὑφέρει κατὰ τὴν τυπογραφικὴν φιλοκαλίαν καὶ τὸν λοιπὸν κόσμον, τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἀνὰ χεῖρας ἔχοντα τὸ βιβλίον κρινέτωσαν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ δεκάτου τεύχους, τὰ δὲ περὶ τοῦ ᾧ ἐκδομένου ἰνδεδάτου, Θεοῦ εὐδοκούντος, ἐν τῷ προσεγεῖ συλλογικῷ εἴτι ἐκτιθέσονται.

Ἡ Ἐπιτροπὴ.

Κ. ΠΕΡΑΚΙΔΗΣ, Πρόεδρος.
Μ. ΦΥΓΑΣ.
Ν. ΔΕΛΑΤΑΣ.
Ι. ΑΛΙΜΠΕΡΤΗΣ.
Π. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΣ.
Ι. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ, Γραμματεὺς.

Καὶ ἡ τοῦ γεν. γραμματέως τέλος περὶ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου ὡς ἐξῆς.

Κῆριοι!

Κατὰ τὸ συλλογικὸν ἔτος 1877—1878 ἀντηλλάγησαν ἐν συνόλῳ 271 ἔγγραφα.

Ἐξ αὐτῶν εἰσῆλθον μὲν 137,

Ἐξῆλθον δὲ 144.

Ἐκ τῶν εἰσελθόντων 25 ἔγγραφα ἀναγονταὶ εἰς τὴν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀλληλογραφίαν.

50 εἰς τὴν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἥτοι τὴν μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλληλογραφίαν.

62 ἔγγραφα ἀναγονταὶ εἰς τὴν ἐπιτόπιον καὶ τὴν μετὰ τῶν προσκετῶν ἀλληλογραφικὴν κίνησιν τοῦ Συλλόγου.

Ἐκ τῶν ἐξελθόντων ἔγγραφα

28 ἀποστάλησαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

36 εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ Κράτους, ἥτοι εἰς τὰς ἐπαρχίας.

80 ἀποτελοῦσι τὴν ἐπιτόπιον ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου ἐκτελουμένην κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τῶν πάντοτε προθύμων ὑπαλλήλων αὐτοῦ.

Ἡ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀλληλογραφία περιορίζεται μετὰ τῶν Ἀθηνῶν, Παρισίων καὶ Λονδίνου. Ἡ διαμονὴ τῆς Α. Ἐξ. Χρ. Ἐνδυνίου καὶ τοῦ κ. Καραπάνου ἐν Παρίσις κατέστησε ζωηροτέρας τὰς μετὰ τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης σχέσεις τοῦ Συλλόγου.

Ἡ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν ἀλληλογραφία περιορίζεται σχεδὸν εἰς τὴν μετὰ τῆς Ἐθν. Τραπικῆς, ἱνικα τῆς καταθέσεως τῆς μακαριτίδος Β' ἀνθίας Θεοφιλίδου, καὶ τὴν μετὰ τῆς πρὸς μύφωσιν τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς.

Μεταξὺ Λονδίνου δύο ἐπιστολαὶ ἀντηλλάγησαν, ἡ μία μετὰ τοῦ κ. Freshfield, ἡ δ' ἑτέρα μετὰ τοῦ κ. Newton, διευθυντοῦ τοῦ Βρετ. Μουσείου.

Ἡ ἐπιτόπιος ἀλληλογραφικὴ κίνησις περιστρέφεται, ὡς συνήθως, εἰς συγχερτήρια, συλλυπητήρια, προσκλητήρια, ἀποποστικὰ ἀποστολὰς διπλωμάτων, εἰς ἐπιστολὰς μετὰ Προεδρείου, Ἐπιτροπῶν καὶ μελῶν τοῦ Συλλόγου, καὶ εἰς ἐγκυκλίους πρὸς τὰς ἐπιτροπὰς τῶν σχολείων τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν προσκετῶν μετὰ πλήρους ἰνδιαιρέτου ἐπιτοπικῶν πληροφοριῶν πρὸς ἀπάντησιν.

Ἡ μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ Κράτους, ἥτοι μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλληλογραφία περιστρέφεται εἰς αἰτήσεις συνδρομῶν παρὰ

τοῦ Συλλόγου. Οἱ διάφοροι Σύλλογοι καὶ πολλοὶ εὐχάριστοὺς τὸν Σύλλογον διὰ τὴν ἐπίσεισιν αὐτοῖς χρηματικὴν ἀρωγὴν καὶ συντάξαι πρῶτα πᾶσι ἐπιστολὰς πρὸς παρακαλῆσιν αὐτῆς.

Τὸ πλεῖστον τῶν ἐγγράφων τῆς κατηγορίας ταύτης φέρουσι τὸν τύπον τῆς νῦν καταστάσεως καὶ ἐγγράφουσι τὰς ταλαιπωρίας καὶ τὰς στερήσεις τῶν διαφόρων ἐκπαιδευτικῶν κοινοτήτων, τῶν προσφύγων τούτων τῶν Μουσῶν, αἵτινες στρέφονται πρὸς τὸν Σύλλογον ἐξαιτούμενοι ἑστὶν εἶναι νὰ δυνηθῇ πλουσίως νὰ παρέλθῃ αὐτοῖς—μέσα.

Γνωρίζετε, κύριοι, τὰς περιστάσεις ἃς διερχόμεθα· εἰσι δεινὰ, ροβερά, κρίναι· ὁ ἀκούσθητε ἐπανεληλυμμένος περὶ αὐτῶν ἐν ἐκστάσει ἐκθίσει. Καὶ ἐπὶ τῆς ἀλληλοσυγκρίσεως τοῦ Συλλόγου αἱ περιστάσεις αὗται ἐπηρεάσαν· ἡ διακοπὴ τῶν ταχυδρομικῶν συγκοινωνιῶν εἶναι εἰς λόγος τῆς σχετικῶς μικροτέρας κατὰ τὸ συλλογικὸν τοῦτο ἔτος ἀλλογραφικῆς κινήσεως.

Εἶναι καὶ διὰ τὸ ἔθνος μου καὶ διὰ τὸν Σύλλογον αἱ περιστάσεις αὗται, αἵτινες ὡς ἐφ' ἡμᾶς βασιανόουσιν ἡμᾶς, νὰ ἐκπαρυσθῶσιν· εὐχόμεν ἐπίσης καὶ χαίρων προσδοκῶ ν' ἀνατεθῇ τὸ ἔξωμά μου εἰς χεῖρας ἐπιβολωτέρας καὶ νευρωδετέρας τῶν ἰδικῶν μου.

Ο Γεν. Γραμματεῖς

Ιω. ΚΑΡΑΒΑΣΙΑΝΗΣ.

Μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν καὶ τῶν εὐχαριστιῶν τοῦ κ. Προέδρου κηρύττεται ἡ λήξις τῆς συνεδριάσεως.

Συνεδριάσεις φκ΄.

(Τακτικῇ).

Τῇ 28 Ἀπριλίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Ἀρξαμένης τῆς συνεδριάσεως ὁ λόγος δίδεται τῷ κ. Ὑδ. Παλίμω, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν περὶ τῶν δημοσίων διαλέξεων ἐκθεσιν αὐτοῦ, ἔχουσαν οὕτω.

Κύριοι!

Ἡ ἄλλοτε τοσοῦτον πλουσία πνευματικὴ ἐνότης ἣν ἐχορήγει ὁ ἡμέτερος Σύλλογος τῇ

κοινωνίᾳ τῆς πρωτεύουσας ταύτης ὑπῆρξε δυστυχῶς λίαν πενιχρά κατὰ τὴν ποσότητα κατὰ τὴν ἡδὴ λήγουσαν συλλογικὴν περίοδον, καὶ τοῦτο οὐχὶ διότι δὲν εἶχομεν ὅρισεῖς ἱκανὰς πρὸς τοῦτο ἡμέρας, ἢ διότι δὲν εἶχομεν εὐρεῖ ἀγορητάς, ἀλλὰ διότι αὕτη αὕτη ἡ κοινωνία περὶ ἄλλα φυσικὰ τῷ λόγῳ τυρβάζουσα καὶ περὶ τὰ ἄλλου χαρακτῆρος φλογερὰ ζητήματα τοῦ παρόντος ἔτους ἀσχολουμένη εἶχε σχεδὸν λησμονήσει τὴν πρὸς τὸν Ἑλλ. Φιλολογικὸν Σύλλογον ἀγούσαν· οὕτως ἐκ τεσσαράκοντα διαλέξεων αἵτινες εἶχον προκηρυχθῆ δεκά καὶ πέντε μόνον ἐγένοντο, πολλῶν ἐκ τῶν ἀγορητῶν μὴ θελησάντων νὰ διαλεχθῶσι πρὸς ἀκροατήριον ἐκ πέντε ἢ ὀκτὼ μόνον ἀποτελούμενον. Πλὴν δὲ τῶν ροβερῶν πολιτικῶν θυελλῶν αἵτινες εἶχον ἐναρκήσει κατὰ τὸ παρὲς ἐθνοπῶρον καὶ τὸν χειμῶνα τῆς ληγουσας συλλογικῆς περιόδου, κατὰ περίεργον κακὴν σύμπτωσιν, πολλὰ καὶ τῶν ἑσπερῶν καθ' ἃς εἶχον ἀγγελοῦ διαλέξεων τοῦ Συλλόγου ἦσαν ἀποστραφιτικῶς κἀκίσται καὶ εἶχον καταστῆσαι ἀδύνατον τὴν εἰς τὰς αἰθούσας ἡμῶν προσέλευσιν τῶν ἀκροατῶν. Ἀλλὰ ὑποβῶν καὶ ἀγορητὰ ὅστινες καὶ ἐν αἰθρῇ δι' ἡδονὴν ἦσαν νὰ ἐκτελείσωσι τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν τὴν ἐγγράφως δοθείσαν, ἢ διότι τυχὸν ἐλησθόνησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Περαιὰν μακρὴν ἐν τοῖς προσταεῖσις οἰκόντες, ἢ διότι μετρησάντες ὑπὲρ ἄλλων τοῦ Συλλόγου ἐργασίας δὲν εἶχον καιρὸν νὰ παρασκευάσωσι τὰ ἀπ' ἐλπίδα μαθήματα, ἢ διότι εἰς τὰς ἄλλας αὐτῶν ἀσχολίας τὰς συλλογικὰς προσθέσαντες καὶ ἐργασίας συναφεῖς πρὸς τὰς συλλογικὰς καὶ ἀναγκαζόμενοι ἐνεκα τοῦτο νὰ συγκεντρώσιν τὰς ἐνεργείας αὐτῶν πρὸς ἄλλας διευθύνσεις οὐ πόρῳ ἀπεχούσας τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπιδιώκει ὁ Σύλλογος, δὲν κατώρθωσαν νὰ διασκευάσωσι τὴν πνευματικὴν τροφὴν ἣν ἴσως εἶχον ἐν σημειώσεσι συσσωρεύσει. Θωρῶ περὶ τὸν νὰ μνημονεύσω ὀνομάτων ἀρκοῦμενος μόνον νὰ εἶπω ὅτι ἐξ ἀναλόγων αἰτιῶν καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καίτοι πέντε διαλέξεις ὑποσχέθει ἐπὶ τοῦ προγράμματος οὐδὲ κ' ἂν μίαν κατώρθωσεν νὰ ποιῇ πλὴν τῶν ἄλλων καὶ διότι δὲν ἡδυνήθη νὰ εὕρῃ ἐνταῦθα συγγράμματα τινα ἀπολύτως χρήσιμα πρὸς παρασκευὴν τῶν μαθημάτων αὐτοῦ. Σημειωτὸν δὲ πρὸς τοῦτους ὅτι καὶ αἱ εὐχάριστοι ἄλλας διαλέξεις τοῦ διακεκριμένου ἐπιστήμονος βαρώνου κυρίου

МЕЧНИКОВА

Μοῦνδῃ γενόμεναι κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Δεκεμβρίου, αἵτινες ἦσαν σχετικῶς αἰθριώτεραι καὶ κατὰ τὰς ὁποίας συνέπεσε νὰ ὦν ἡ γηγεμέναι διαλέξεις ἡμετέρων ἀγορητῶν, ἐπὶνεγκον τροπὴν τινὰ εἰς τὴν σειράν των προκεκρυμμέναν διαλέξιν, ἐφ' ἣ δὲν ἰννοῦμεν βεβαίως νὰ ἐκδηλώσωμεν μορφὴν τινὴ ἢ ἐγκλημα. Τούναντίον τὰ τερπνὰ καὶ διδακτικὰ μαθήματα τοῦ βαρύνου Κ. Μοῦνδῃ συνήγαγον εἰς τὰς αἰθούσας ἡμῶν πολλοὺς ζήνους ἀπελθόντας αὐτῶν μετὰ θαυμασμοῦ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔθνος καὶ μετὰ νέας ὑπολήψεις πρὸς τὸ καθίδρυμα ἡμῶν τούτου.

Ἐκ τῶν πέντε ἀγγελλεσῶν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Δημητριάδου διαλέξιν περὶ πρακτικῆς καὶ ἐφαρμοσμένης γεωμετρίας ἐγένοντο αἱ τέσσαρες, πλὴν ἑξοῦσαι τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς ἐκτιμῶντας τὰ ἔργα τῆς ἐπιστήμης ἢς ὁτρύνει θεράπων· τὴν ὁ διακεκριμένος οὗτος μαθηματικός. Ἐκ τῶν τεσσάρων διαλέξιν τοῦ κ. Σταματιάδου τὴν ἐν ᾗ προγράμματα ἡγγεμένων ἐγένοντο αἱ τρεῖς, ὡς ἡ μία περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ πυρὸς καὶ αἱ δύο περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἐν ἔθνει μαγίμοις καὶ ἐν κατ' ἐξοχὴν βιομηχανοῖς. Ὁ Σύλλογος γινώσκει ἀπὸ πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν καλλιτέλειαν τῶν χρησίμων σεῖνῶν καὶ τερπνοτάτων μελετῶν τοῦ κ. Σταματιάδου, ὅστις καὶ ἐρέτος διὰ τῶν αὐτῶν ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων τὰ μαθήματα αὐτῶν. Ἐκ τῶν τεσσάρων ἀγγελλεσῶν διαλέξιν τοῦ νεαροῦ καὶ πολλὰ ὑπισχυνομένου ἐπιστήμονος Κ. Μακρῆ ἐγένοντο αἱ δύο περιστρεφόμεναι εἰς φυσιολογικὴν μελέτην τοῦ γάλακτος ἐν γένει καὶ ἰδίως τοῦ γυναικείου. Αἱ διαλέξεις αὗται ὑπὸ πειραμάτων συνοδευθεῖσαι διηγήσαν εἰς μέγαν βαθμὴν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀκροασάντων, διότι ὁμογενὴς αὐτοῖς ἱατρὸς ἀνέπνευε καὶ τινὰς θεωρίας ὅπως πρωτοτύπων, αἵτινες δημοσιευθεῖσαι προηγουμένως ἐν Ἑυρώπῃ ἐρεῖλκον αὐτῶ τὴν ζωρὰν ἐκτίμησιν τῶν ἐπιστημῶν. Ἐκ τῶν τεσσάρων ἀγγελλέντων μαθημάτων τοῦ κ. Φυρῶδῃ ἐγένοντο τρία, ὡς τὰ μὲν πρῶτα ἡχοῦντο περὶ τὴν φυσιολογικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀναπνοῆς τὸ δὲ περὶ τὴν πέψιν. Ἡ γνωστὴ εὐκρίνεια δι' ἣς καθιστᾷ καταληπτικὰς τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις ὁ κ. Φυρῶδῃ καὶ ἡ ἐπαγωγὴς εἰς ἡμετέραν μεθ' ἣς καλλίνει αὐτὰς ἀνεπύρηναν καὶ ἐρέτος ἐν τῷ Σύνλογῳ ὑπὸ τοῦ συμπρακτοῦ τούτου ἀγορητοῦ. Ἐκ τῶν δέκα προκεκρυμμένων διαλέξιν τοῦ κ. Βα-

σιάδου «περὶ τῶν τριῶν ἱστορικῶν φυλῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» ἐγένοντο μόνον αἱ τρεῖς, διότι ὁ περιφανὴς οὗτος τῶν Μουσῶν θιασώτης καὶ τῆς ἐπιστήμης ἀγαθοῦχος ἀρχαίμενος ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἡδὴ ληγούσης συλλογικῆς περιόδου σειράς ὅλης ἀναγνωσμάτων, ἅπερ ἡχοῦντο περὶ σπουδαϊστῶν κλάδων τῆς ἀρχαιότητος, ἡναγκάζετο νὰ κατατρίβῃ πολλὸν χρόνον περὶ τὴν προπαρασκευὴν αὐτῶν καὶ ἐδέσσει νὰ διακόψῃ τὰς διαλέξεις αὐτοῦ τὸ μὲν πρὸς μικρὰν ἀνεσιν ἐκ τοῦ πολλοῦ πνευματικοῦ καμᾶτου ὃν κατέβαλεν ἐφ' ὧν ὑπὲρ τοῦ Σύνλογου, τὸ δὲ διότι προϋτίθετο νὰ πέλῃ τῆς προτεινόμενης ταύτης. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι αἱ τρεῖς αὐτοῦ διαλέξεις στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἐμμελούς μελέτης τῶν τελευταίων προϋόντων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ἐρεῖλκον τὴν σύνταξιν προσοχὴν τῶν ἀκροαμένων οἵτινες ἐξήρχοντο τῆς αἰθούσης μακθάνοντες πολλὰ ἀγνώστα πρότερον αὐτοῖς.

Ἐν γένει δὲ καίτοι ὀλίγα ἐφέτος αἱ διαλέξεις ἡμῶν εἶχον τὸ μέγα προτέρημα δι' ἐπαινετοποίησιν ὡς ἀρχὴν ἐφαρμοσθεῖσαν ἐν τῷ προγράμματι τῆς νῦν ληγούσης περιόδου, ἣν εὐκαίαν εἶναι νὰ ἀκολουθῇ διὰ παντὸς ὁ ἡμέτερος Σύλλογος· ἡ ἀρχὴ δὲ αὐτῆς εἶναι ὅτι τὰ μαθήματα πρέπει νὰ διαιρῶνται κατ' ὀλίγους τινὰς κλάδους ἀλλὰ ἐκτενεῖς, νὰ παριστῶσι δηλαδὴ ὀλίγον μὲν ἀλλὰ πλῆρες σύνολον πνευματικῆς τροφῆς ἀντ' ἣς νὰ κατακερματίζονται εἰς πολλοὺς κλάδους ἀλλὰ βραχεῖς. Τὸ δεύτερον τοῦτο σύστημα καθιστῶν ποικιλοτέρας τὰς διαλέξεις ἀναγκαζομένη καὶ πολλὸν εἰς τὴν πρὸς τὰ τερπνὰ τῶν ἀκροατῶν καὶ ἡβελον ὀνομάσει αὐτὸ σύστημα πολυτελείας ἐν τῇ πνευματικῇ ἀγωγῇ. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον φαίνεται συμφωνιότερον πρὸς τὸν σκοπὸν ὃν ἐπιδιώκει ὁ Σύλλογος διὰ τὴν ἡμετέραν τῶν δημοσίων διαλέξιν, τοῦτέστι τὴν χρησιμοποίησιν καὶ τὴν διδασκαλίαν, χωρὶς ὅτι δεύτερον νὰ δυσχεραστῇ καὶ τὸ αἶσθημα τῆς πρὸς τὰ τερπνὰ ἀνθρωπίνης ἐρέτης.

Ὅπως δὲ ἔπειτα, οὕτως, ὡς ἔλαβον τὴν πρῶτην νὰ ἐκβάλω ἐνταῦθα, εἶχον τὰ τῶν δημοσίων διαλέξιν κατὰ τὴν πᾶν λήγουσαν συλλογικὴν περίοδον, ἀνέλογα πρὸς τὸ περιεχόν ἐν ᾗ διετημέθα καὶ τὴν ἀποσπαιρᾶν ἣν ἀνεπνέμεν.

Ὁ τῆς Ἐκπαίδ. Ἐπιτροπῆς Πρόεδρος
Θ. ΙΑΚΩΒΟΣ.

Μετά δὲ τὸ τέλος αὐτῆς ὁ κ. Πρόεδρος, ἐκφράσας εὐχαριστίας τῷ κ. Ἰαλίμω, δίδωσι τὸν λόγον τῷ κ. Σαλτέλῃ, βιβλιοφύλακι, πρὶς ἀνάγνωσιν τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς βιβλιοθήκης.

Κύριοι!

Κατὰ τὸ συλλογικὸν τοῦτο ἔτος μόνις εἰς καὶ τεσσαράκοντα βιβλία καὶ φυλλάδια προσεκτήσατο ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πάντα ὑπὸ φιλοπόνησιν ἀνδρῶν ὁμογενῶν τε καὶ ἀλλογενῶν διατηθέντα. Τούτων δὲ ἐννέα μὲν, ἑνδεκά ἀπαιτεῖσονται τόμου, εἰς συγγράμματα ἐπιστημονικά, δύο δὲ χειρόγραφα, πεντεκαίδεκα δὲ ἐπιστημονικὰ πραγματεύεται, αἱ πλείστα ἀρχαιολογικαί, ὡς τὴν διδακτικὰ βιβλία καὶ ὀκταρία φυλλάδια ποικίλης ὕλης· πρὸς δὲ τοῖς ἐδωθήσαν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ ἐπὶ τῇ τεσσαράκοντα φωτογραφικαὶ εἰκόνες τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐπιφανιστάτων κτιρίων ὑπὸ τοῦ κ. Edwin Friessfield.

Δωρτικὰ δὲ τῶν εἰρημένων βιβλίων εἰσὶν οἱ ὑπόμνησι.

1) Ὁ κ. Σαῦνλερ, πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς, πέμψας τὸ ἑαυτοῦ διτομον σύγγραμμα, τὸ ἐπιγραφόμενον *Turkestan*.

2) Ὁ σὸρς Γαλάτης Baron de Witte εἰς ἀρχαιολογικὰς αὐτοῦ πραγματείας καὶ δύο τεύχη τῆς *Revue Archéologique*.

3) Ὁ ἐνταῦθα Θεσσαλικὸς Σύλλογος τρία σώματα τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Λαναῶ ἐμμέτρως μεταφρασθέντος Ἰπποκρίτου τοῦ Σπερσιπρόου.

4) Ὁ κ. Bourgaunt de Caudray τὸ περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλ. Μουσικῆς σύγγραμμα αὐτοῦ.

5) Ὁ κ. Κ. Καραπάνος τὸ σπουδαῖον αὐτοῦ διτομον σύγγραμμα τὸ περὶ τῆς Δωδώνης καὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς, γαλλιστὶ γεγραμμένον.

6) Ὁ κ. Πασπάτης τὰς *Βυζαντινὰς αὐτοῦ Μελέτας*.

7) Ὁ κ. Μαρτίνος Βεργωτῆς τὸν Ἀ' Τόμον τῶν περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας *Μελετῶν* αὐτοῦ.

8) Ὁ κ. Μ. Μαρσὴν τὰ δύο ἑξήντα χειρόγραφα, τὸ μὲν *Εἰρημεία* ὃν εἰς τὸ περὶ γενέσεως καὶ θανάτου σύγγραμμα τοῦ Ἀριστοτέλους, τὸ δὲ *Συλλογὴ φυλλάδιων* συναποτελούντων τὸ τελευταῖον μέρος λεξικοῦ τῆς ἀρχαίας ἑλλην. γλώσσης.

9) Ὁ κ. Γκιμ. Ίουαννίδης πρὸς ἄλλοις διδακτικοῖς βιβλίοις καὶ φυλλάδιαις καὶ τὸν 16' τόμον τῆς *Παρῳρίας* καὶ ἄλλοι ἄλλα.

Ἀπασί τοις δωρηταῖς καθήκον ἡγοῦμαι νὰ ἐκφράσω τὰς παρὰ τοῦ Συλλόγου εὐχαριστίας.

Τὸν ἐπιστημονικὸν τῆς βιβλιοθήκης κατάλογον, καίπερ πέρυσιν ὑποσχόμενος, δὲν συνέταξα οὐδ' ἐπεγείρησα τὸ παράπαν τῷ ἔργῳ ἅτε τοῦτο μὲν δυσχερεῖ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ χειρῶν πλείονων δεομένη, αὐτὸς δὲ μόνος οὐδὲ σχολάζων· ὥστε, εἰς ὃν Σύλλογος ἐπιθυμῇ τὴν ταχείαν τοῦ καταλόγου σύνταξιν, ἡμεῖς γε νομίζομεν ὅτι τὸ μόνον πρὸς τοῦτο μέσον εἶναι ν' ἀναθήσῃ τὸ ἔργον εἰς τὰς εἰδικὰς αὐτοῦ ἐπιτροπὰς, ὅπως ἐκάστη τούτων φροντίσῃ περὶ τῆς συντάξεως τοῦ καταλόγου τοῦ ἐαυτῇ προσήκουτος τμήματος τῆς βιβλιοθήκης.

Ἡ λοιπὴ τῆς βιβλιοθήκης κατάστασις καὶ ἡ τοῦ Ἀναγνωστηρίου διατελεῖ ἡ αὕτη ὡς πέρυσιν οὖσα.

Εἴθε ὁ διάδοχος μου ἐν τῇ ἐαυτοῦ ἐκθέσει ν' ἀναγγείλῃ ὅτι καὶ ὁ ἐπιστημονικὸς κατάλογος συνετελέσθη καὶ τὰ τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀναγνωστηρίου ἡμῶν καθύλου κατὰ τοῖς πόθους καὶ τὰς ἐλπίδας πάντων ἡμῶν ἔχουσιν.

Ὁ βιβλιοφύλαξ

Θ. ΣΑΛΤΕΛΗΣ.

Μετά δὲ τὸ τέλος τῆς ἐκθέσεως ὁ κ. Πρόεδρος τίθησιν εἰς ψηφοφύλλον τὴν ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κ. Σαλτέλῃ ἀναγεφυμένην πρότασιν περὶ διατάξεως τῆς βιβλιοθήκης ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπιτροπῶν, ἣν ὁ Σύλλογος, ὑποστηρίχθῃσιν καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ἰαλίμου, παρῆλθει παρεδίδεσθαι.

Ἀκολουθεῖ ὁ κ. Πρόεδρος ἐκφράσας εὐχαριστίας τῷ κ. Σαλτέλῃ ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ, μεθ' ἧς καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰργάσθη, χρηστῶς τὴν λήξιν τῆς συνεδριάσεως.

Συνεδριάσεις φηΐ.

(Ἑκτακτος).

Τῇ 30 Ἀπριλίου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γ'ω. Ἀριστοκλέους.

Ἀρξαμένης τῆς συνεδριάσεως ὁ κ. Ξ. Ζωγράφος ἐπηρώτησεν ἂν τὰ ἐν τῇ συνεδριάσει παρόντα μέλη ἐπλήρυσαν τὰς συνδρομαῖς των καὶ ἂν ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἐφημερίσθῃ τὸ 22ον ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ.

Ὁ κ. Ίάλεμος λέγει ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἐπιοχῶσαι τὴν προσοχὴν τοῦ Προεδρείου, ἐπειδὴ οὐδεμία πρὸς τοῦτο ἐδόθη ἀφορμή, τοῦ κ. Ταμίου, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται τὸ ζήτημα τοῦτο, οὐδέποτε ζητήσαντος ἀφανισμὸν περὶ τοῦτου· ἐξωδίκως δὲ μόνον ἐγένετο λόγος μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου, ἀλλ' ἐθεωρήθη τοῦτο, ἔνεκα τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τῆς ἀγορᾶς τῆς πόλεως ἡμῶν, λανθάνον, καθὼς καὶ ἡ ἐλαχίστη πίεσις ἡδύνατο νὰ ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν τοῦ Συλλόγου· ἄλλως ἂν ὁ κ. Ζωγράφος ἐπεθύμει τὴν διαγραφὴν τῶν περὶ αὐτὸν ὁ λόγος μελῶν, ἡδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο ἐγκλίμως, οὐχὶ δὲ σήμερον ὅτε πρόκειται περὶ ἀρχαιολογικῶν.

Ὁ κ. Πρόεδρος λέγει ὅτι τὸ Προεδρεῖον δὲν προέβη εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν εἰρημένων μελῶν, καθὼς τὰ πλείστα τούτων καθυστεροῦσι τὰς συνδρομὰς τῶν οὐχὶ ἐκ δυστροπίας ἢ ἄλλης τοιαύτης τινὸς αἰτίας, ἀλλ' ἔνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων, αἰτίνας, ὡς μὴ ὤφελεν, ἐπηρεάσαι τὴν ἀγορὰν ἡμῶν.

Ὁ κ. Μαλλιάδης λέγει ὅτι ὁ κ. Ζωγράφος δὲν ἐζήτησε τὴν διαγραφὴν τῶν εἰρημένων μελῶν, ἀλλ' ἠθέλησε μόνον νὰ ἐρωτήσῃ ἂν τὸ Προεδρεῖον ἐξεπλήρωσε τὰ καθήκοντα του, ὅπερ κατὰ τὸ λέγειν τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου δὲν ἐγένετο καὶ παρακαλεῖ ὅπως σημειώθῃ ἐν ταῖς πρακτικαῖς. Ὁ κ. Ίάλεμος διμάρτυρεται κατὰ τῆς διαστροφῆς τῶν λόγων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κ. Μαλλιάδου, καθὼς αὐτὸς δὲν εἶπεν ὅτι τὸ Προεδρεῖον παρέλειψε τὰ καθήκοντα τοῦ ἀλλ' ὅτι δὲν προέβη εἰς τὴν ἐπαρμογὴν τοῦ 22ου ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ δι' οὗ εἶπε πρὸ ὀλίγου λόγους.

Εἰτα γενομένης μουσικῆς ψηφοφορίας, πρὸς ἐκλογὴν τῶν νέων κασιγητόρων, ἀναδεικνύεται δι' ἀπολύτου πλειονότητος Πρόεδρος μὲν ὁ κ. Ὀδ. Ίάλεμος διὰ ψήφων 23, ἀντιπρόεδροι δὲ οἱ κ. κ. Β. Σαρακινῆς καὶ Χρ. Χατζηνήστου, γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Π. Παπαρρυσός, εἰδικὸς ὁ κ. Κ. Γεωργιάδης, βιβλιοφύλαξ ὁ κ. Φ. Τάγης καὶ ταμίας ὁ κ. Α. Χρυσοβελώνης.

Μετὰ ταῦτα δὲ δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ἀνεδείχθησαν μέλη τῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν οἱ ἑξῆς.

- 1) Τῆς Ἑκπαίδ. Ἐπιτροπῆς.
1. Χρ. Χατζηνήστου, πρόεδρος.
2. Ἦρ. Βασιλάδης.

3. Κ. Καλλιᾶδης.
4. Ἀβρ. Μαλλιάδης.
5. Ν. Γεωργιάδης.
6. Ἀπόστ. Λιομάς.
7. Ἀθ. Θεοδωρίδης.
8. Κ. Γεωργιάδης.
9. Ν. Παρινίκας.
10. Θ. Σαλτέλης.
11. Χρ. Καλωταῖος, προταθεὶς ἐν τῇ συνεδριάσει ὑπὸ τοῦ κ. Π. Παπαρρυσού.

2) Οἰκονομικῆς.

1. Β. Σαρακινῆς, πρόεδρος.
2. Γ. Γκιών.
3. Θ. Κοσσουδής.
4. Ἀλ. Ράλλης.
5. Ν. Ἀκατος.
6. Μ. Νεγροπόντης.
7. Ζ. Ἀλιξανδρίδης.
8. Α. Μαθιουδάκης.
9. Γ. Ἀθηνογένης.
10. Μ. Βελλογιάννης.

3) Ἀρχαιολογικῆς.

1. Α. Mordtmann (πατήρ).
2. Α. Mordtmann, ἱατρός.
3. J. Mordtmann.
4. Στ. Ἀριστάρχης.
5. Ἀλ. Πασπάτης.
6. Κ. Στ. Καραθεοδωρῆ.
7. P. Schroeder.
8. Κ. Πετριδίδης.
9. Ν. Παρινίκας.
10. Ἐμμ. Ξωαννίδης.

4) Συναγματολογικῆς.

1. Κ. Πετριδίδης.
2. Γ. Καραθεοδωρῆ.
3. Ν. Φρυδάς.
4. Ἰω. Τανταλίδης.
5. Ν. Δεσπάτης.
6. Γ. Ἀλμπέρτης.
7. Ἐμμ. Ξωαννίδης.

5) Φιλολογικῆς.

1. Ἦρ. Βασιλάδης.
2. Χρ. Χατζηνήστου.
3. Αἰμ. Νοννίτης.
4. Α. Τάγης.
5. Γ. Καρολίδης.
6. Ν. Φρυδάς.

7. Θ. Σαλτέλης.
8. Μιλτ. Πανταζής.
9. Θωσ. Τάγης.
10. Φίλιπ. Τάγης.
11. Β. Βράννος.

6) 'Επιστημονική.

1. Δ. Σταματιάδης.
2. Σ. Ψωμάτος.
3. Δ. Νικολαΐδης.
4. Γ. Καραβασίλης.
5. Ίω. Καραβασίλης.
7. Γ. Πιτσιλάδης.
8. Αλ. Synvel.
9. Π. Καλλιούρης, προταθείς υπό του κ. Ίω. Καραβασίλη.

7) Μουσική.

1. Αρχιμ. Γερμανός 'Αρθονίδης.
2. Δανιήλ Ιεροδίακονος.
3. Δ. Παπακλήης.
4. Σ. Τριανταφυλλίδης.
5. Μ. Παπανίκας.
6. Εύστρ. Παπαδόπουλος.
7. Ίωάσαφ Ιεροψάλτης.
8. Γ. Βιολάκης.
9. Γ. Ευστρατιάδης.
10. Κ. Φωκαεύς.
11. Ίω. Κρικώτσος, προταθείς υπό του κ. Α. Χρυσοβελώνη.
12. * Άλκας, προταθείς υπό του κ. Σαμαρτζίδου.

'Επιμελητής τῆς Ὄργανοθήκης ἐξελέγη ὁ κ. Σπαθάρης, τῶν δὲ ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν ὁ κ. Ἑμμ. Ἰωαννίδης.

'Επὶ τούτοις διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδριάσις ψκῆ'.

(Τακτική).

Τῇ 4 Μαΐου 1878.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ίω. Ἀριστοκλέους.

'Αναγνώσθεντων καὶ ἐπικυρωθέντων τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδρίασεως ὁ κ. γεν. γραμματεὺς ἀναγινώσκει περίληψιν τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Συλλόγου.

Μετὰ ταῦτα ἀγγέλλονται τὸ δεῦτερον καὶ ψηπορηθέντες κατὰ τὰ εἰρησιμένα γίνονται δεκτοὶ ὡς τακτικὰ μέλη οἱ κ.κ. Μ. Πανταζής, καθηγητῆς καὶ Δ. Νικολαΐδης, δημοσιογράφος, προτεινόμενοι ὑπὸ τῶν κ.κ. Πρ. Βασισίδου, Ὁδ. Ἰαλίου καὶ Π. Παπαρρόση.

Εἶτα ἀγγέλλεται προσφορά τοῦ ἱατροῦ κ. Β. Βιολάκη προσφέροντος ἀντίτυπον τοῦ συγγράμματός του «Μετρήσεις τῶν σωματίων διαφορῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν.»

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Καραβιδης ἀνέγνω «Περὶ συνθέσεως ὁμηρικῶν» (ἰδὲ ἄνωτ. σελ. 53).

Μετὰ τὸ τέλος τῆς πραγματείας τοῦ κ. Καραβιδου ὁ κ. Α. Χρυσοβελώνης, ταμίας, ἀνέγνω τὴν κατὰ τὴν ρα' συνεδρίαν ἀναβληθεῖσαν ἐκθεσιν αὐτοῦ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου, ἔχουσας ὡς ἑξῆς.

α') Καταστατικὸν

Τοῦ ἐν Κ' πόλει 'Ελλαν. Φιλ. Συλλόγου κατὰ τὴν 30 'Απριλίου 1878.

Δοῦναι.

1878.

Β.	65	Κτίριον Συλλόγου.	Α.Τ. 6779:81
Σ.	66	Βιβλιοθήκη	706:18
	67	Ὄργανοθήκη	234:66
	70	'Επιπλα καὶ σκεύη	371:27
	71	Χρῶμα	340:—
	72	Société Générale	927:—
	118	Γραμμάτια πρὸς εἰσπραξίν	520:—
	75	Ἐκδρομαὶ λογισμοὶ	13:94
	104	Συλλογικὰ ἔργα	22:—
	82	Μερὶς ἐλλείμματος	161:58 1/2

Α.Τ. 10076:44 1/2

1878.

Β.	76	Προσφ. δι' ἄγορ. βιβλίων Α.Τ.	177:50
Σ.	123	Διαγωνίσματα	416:50
	78	'Αποθεματικὸν κεφάλ.	7458: 9
	79	Συνδρομαὶ ἐράπας	36:—
	124	'Απορα σχολ. 1872-76	295:51
	113	» » 1876-77	530:—
	83	Συλλογὸς Παρτίων	7: 4
	84	Ζωγράφειος Βιβλιοθήκη	927:—
	105	Προσωρ. δάν. ἀπὸ σχολ.	203:30
	135	Πρόχειρα δάνεια ἀπὸ Α. Χρυσοβελώνην	25:50 1/2

Α.Τ. 10076:44 1/2

'Εν Κων'πόλει, τῇ 30 'Απριλίου 1878.

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΒ').

'Ο Ταμίας Α. Ι. ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗΣ.

6') Κίνησις ταμείου.

Τοῦ ἐν Κων/πόλει Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου κατὰ τὸ συλλογικὸν ἔτος
1877—78.

1878. — εἰσπράξεις. —

Ἀπὸ ὑπόλοιπ. ταμείου παρὰ λθ. ἔτους Α.Τ. 52:40 $\frac{1}{2}$	
» Γραμμάτια εἰσπραχθέντα » 140:—	
» Τακτικὰ συνδρομὰς » 135:—	
» Καθυστερούσας συνδρομὰς » 27:—	
» Δικαιώματα διπλωμάτων » 7:—	
» Τόκ. χρεωγράφ. 60 Μετρ. Πισ.Τρ. » 26:90	
» Πληθύνσεις βιβλίων » 22:70 $\frac{1}{2}$	
» Πρόχειρον δάν. Α. Ι. Χρυσοβερόνη » 25:50 $\frac{1}{2}$	
A.T. 436:51 $\frac{1}{2}$	

Ἐν Κων/πόλει, τῇ 30 Ἀπριλίου 1878.

1878. — ἐδαπάνησεν. —

Εἰς Μισθοδοσίαν Α.Τ. 212:	
» Διάφορα ἔξοδα » 25:99	
» Ἀπορὰ σχολεῖα » 85:	
» Φωτισμὸν καὶ θέρμαν. » 8:31	
» Ταχυδρομικά » 4:46	
» Περιοδικὸν » 70:69	
» Πυρασφάλιστρα » 24: 6 $\frac{1}{2}$	
» Γραφικὴν ὕλην » 6:—	
A.T. 436:51 $\frac{1}{2}$	

Ὁ Ταμίαις
Α. Ι. ΧΡΥΣΟΒΕΡΟΝΗΣ.

γ') Ἐξαγόμενον

Τῆς διαχειρίσεως τοῦ συλλογικοῦ ἔτους 1877—1878.

Εἰσπράξεις

125 Τακ. συνδρομαὶ Α.Τ. 125:	
126 Καθ. συνδρομαὶ » 27:	
127 Δικ. διπλωμάτων » 7:	
128 Τόκ. χρεωγράφων » 26:90	
129 Πωλίσ. βιβλίων » 22:70 $\frac{1}{2}$	
Ἑλλειμ. τῆς παρούσης διαχ.	218:60 $\frac{1}{2}$
A.T. 351:51 $\frac{1}{2}$	

Ἐν Κων/πόλει, τῇ 30 Ἀπριλίου 1878.

Δαπάναι

130 Μισθοδοσίαι Α.Τ. 212:	
131 Διάφ. ἔξοδα » 25:99	
» Ταχυδρομικά » 4:46	
132 Φωτισμὸς καὶ θέρμ. » 8:31	
133 Περιοδικόν » 70:69	
134 Γραφικὴ ὕλη » 6:	
» Πυρασφάλιστρα » 24: 6 $\frac{1}{2}$	
A.T. 351:51 $\frac{1}{2}$	

Ὁ Ταμίαις
Α. Ι. ΧΡΥΣΟΒΕΡΟΝΗΣ.

Κατὰ τὸ λήξαν συλλογικὸν τοῦτο ἔτος ἐνεγράφησαν νέα μέλη 11 ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ἀνέβηκεν εἰς 340 ἔξ ὧν μόνον τὰ 135 μέλη ἀπέτισαν τὴν ἔτησιαν αὐτῶν συνδρομήν.

Αἱ καθυστερήσεις ἀπασαι τῶν τε προηγουμένων ἔτων, καὶ τοῦ λήξαντος ἔτους, πρεσβεύονται εἰς τακτικῶν συνδρομῶν ἀνέχονται εἰς ἀξίαν 250 περίπου.

Ὡς ἐκ τῶν ἐντάκτων περιστάσεων καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος δὲν ἐκωλύθη καλὸν

ἢ κατὰ γράμμα ἐφαρμολογῆσαι τὸ 22ον ἀρθρον τοῦ κανονισμοῦ, διό καὶ τῶν τακτικῶν τοῦ Συλλόγου μέλος διεγράφη, οὐχ ὅσον ἐλήθη φροντίς καὶ ἐλπίζεται ἡ εἰσπραξίς σημαντικοῦ μέρους ἐκ τῶν καθυστερουμένων συνδρομῶν.

Κατὰ τὸ συλλογικὸν τοῦτο ἔτος, διασυνχῶς, σὺνδριμν ἐλγόμεν ἐκτακτον προσφύγει καὶ τοῦτο βεβαίως ἀποδιδόμεν εἰς τὸ δυσχερές τῶν περιστάσεων καὶ οὐχ εἰς ἑτέραν τινὰ αἰτίαν.

Μετὰ τὸ τέλος δὲ καὶ ταύτης ὁ κ. Γ. Δημητριάδης ἀνέγνω ἐκθεσιν ἐπὶ τῆς Πρακτ. Ἀριθμητικῆς τοῦ κ. Μαγδάνη (ιδὲ σελ. 62) ἁλλὰ τῆς ὥρας προκηχωρηκίας διακόπτεται ἡ ἀνάγνωσις αὐτῆς καὶ ἀναγινώσκεται ἡ κρίσις μύθων ἐπὶ τοῦ χειρογράφου, ἥτις εἶναι λίαν εὐνοϊκὴ μεθ' ὃ ὁ κ. Ξάλλμος προτείνει ἵνα ἡ μὲν κρίσις δημοσιευθῇ διὰ τῶν ἐφημερίδων, ἡ δὲ ὅλη ἐκθεσις ἐν τῷ Περιδικῷ ὅπερ ὁ Σύλλογος παρῴζετο. Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος ἀναφέρει καὶ ἄλλην ἐκθεσιν τοῦ κ. Δημητριάδου, ἐπαινεὶ τὸν πρότον καὶ ὅν οὗτος ἐκθέτει τὰς σκέψεις καὶ κρίσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ζητημάτων, ὅπερ ὁ Σύλλογος ἀνατίθεισιν αὐτῷ καὶ εὐχαριστεῖ ἐξ ὀνόματος τοῦ Συλλόγου τῷ κ. Δημητριάδῃ.

Ὁ κ. Μαλλιᾶδης ἐπιδοκιμάζων ἴσως ὁ κ. Πρόεδρος εἶπε ἐκφράζει εὐχὴν ἵνα πολλαπλασιασθῶσι τὰ τοιαῦτα συγγραμμάτια ἀπεσπινίζουσιν ὅπως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ παρατρεῖ ὅμως ὅτι εἶναι τολμηρὰ ἀξιώσει καὶ ὑπερβολὴ γήλου ἐπιστημονικοῦ τὸ νὰ περιλάβῃ ἡ Ἀριθμητικὴ ἀντικείμενα ξένα αὐτῆς, οἷον, τὸ περὶ ἀσφαλείας τῆς ζωῆς, περὶ στατιστικῶν κτλ. διότι νὰ περιορίζηται ἐντὸς τῶν πραγματικῶν αὐτῆς ὁρίων.

Ὁ κ. Δημητριάδης λέγει ὅτι, μὴ ἀναγνωσθεὶς ἀπάσης τῆς ἐκθέσεως, δύσκολον νὰ ἐξενηθῇ ἐντελὴς καὶ δικαίᾳ ἐπικρίσις περὶ αὐτῆς, ὅσα δὲ περιέλαβεν ὡς ἀντικείμενα αὐτῆς δὲν εἶναι ξένα, διότι ἡ Ἀριθμητικὴ παντοῦ καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστήμαις εἶναι χρήσιμος· ἄλλως ὑπάρχουσι καὶ παραδείγματα τοιούτων ἀριθμητικῶν.

Ὁ κ. Μαλλιᾶδης συμφωνεῖ ὅτι ἡ Ἀριθμητικὴ εἶναι θεραπαινὶς ὅλων τῶν ἐπιστημῶν, ἀλλ' ὡς ἐκ τούτου δὲν νομίζει ὅτι πρέπει καὶ νὰ περιλάβῃ πάσας τὰς ἐπιστήμας, ἐπιμένει δὲ εἰς τὸν διαχωρισμὸν ἐκείνων καὶ τὸν περιορισμὸν τῆς Ἀριθμητικῆς ἐντὸς τῶν πραγματικῶν αὐτῆς ὁρίων.

Ὁ κ. Δημητριάδης ἐξηγεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ ἐπιμένει λέγων ὅτι ὅσα περιέλαβεν ἐν αὐτῇ εἶναι ἀντικείμενον αὐτῆς, ἀναπτύσσει δὲ τὴν ἰδέαν του διὰ παραδειγμάτων καὶ μαθημάτων ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων.

Ἐπὶ τούτοις διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδριάσεις φλ'.

(Ἑκτακτος).

Τῇ 14 Μαΐου 1878.

ΕΠΙ Τῇ ΕΠΕΤΕΙῃ ΤΟΥ ΣΤΑΛΟΟΥ ΕΟΡΤῆ.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Γω. Ἀριστοκλέους.

Παρισταμένων πολλῶν μελῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καὶ πολλῶν ἄλλων φιλομούσων, ἐν οἷς διεκρίνοντο ἡ Α. Π. ὁ ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος Σταυροδρομίου πρῶτην Ἀγγιχλοῦ Βασίλειος, ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην, ἡ Α. Ἐξ. ὁ Πρεσβυτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Κουντουριώτης, ὁ Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλ. Μαθιουδάκης, ὁ ἀρχιεπὶς τῶν ἀνακτόρων κ. Σπ. Μαυρογένης, ἡ διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου τῆς Παλλάδος κ. Σαπφώ Λεοντιάς καὶ πολλοὶ τῶν διευθυντῶν καὶ καθηγητῶν τῶν τῆς πρωτεύουσας σχολείων, ὁ κ. Πρόεδρος ἀνέγνω τὰς ἐπιστολάς τῶν Πρῶτων Ἀγγίλας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας καὶ Βελγίου, τῆς Α. Ἐξ. τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας Μονιῦ ἐρεῖνδῃ καὶ τῆς Α. Ἐξ. τοῦ Ὑπουργοῦ ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀλ. Καραθεοδωρῇ, δι' ὧν ἐκφράζουσι τὴν ὑπὲρ αὐτῶν, διότι ἐνεκα παρεμπεισόντων ἀνυπερβλήτων κατωματῶν δὲν δύνανται νὰ παραβῶσιν ἐν τῇ τοῦ Συλλόγου πανηγύρει.

Ἀκολούθως ἀνέγνω λεπτὰ καὶ σαφῆ ἐκθεσιν περὶ τῶν καὶ ὅλων τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου ἔχουσιν οὕτως:

Κύριοι!

Ἡ μελέτη τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡτε ψυχολογικὴ καὶ ἡ ιστορικὴ, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καὶ ἡμᾶς χρόνων, μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐμβριθείας ὑπ' ἀνδρῶν πολυμαθῶν καὶ σοφῶν γινομένη, καταρνεώτερον ὁσμῆραι καθίστησι τὸν ἀνθρώπινον προορισμὸν καὶ μεγαλοπρεπέτερον ἀναδεικνύσι τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ἀποστολῆς. Ὁ ἀνθρώπος, εἴτε ὡς ἄτομον, εἴτε ὡς οἰκογένεια, εἴτε ὡς ἔθνος ἐξεταζόμενος καὶ ἀνερυνόμενος ἀεὶ ποτε κατ' οὐσίαν ἐστὶν ὁ αὐτός· φέρει ἐν αὐτῷ φύσει δυνάμεις, πεινούσας εἰς ἀέναντον ἐνέργειαν ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς περιστοιχούσης αὐτὸν ἀλόγου φύσεως· κίνηται ἐμπρός· τινὰς ἀρετὰς, δι' ὧν μεγαλο-

МЕЧНИКОВА

γεί και μεγαλεπήβολος καθίσταται. Καίτοι ἐν τῷ ὀλίκῳ τούτῳ βίῳ ἀναστρέφεται ἐν μέσῳ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ παροδικοῦ, αὐτὸς διακρίνεται πάντων, ἅπαντα, εἴτε ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν τῷ ἀγναίᾳ διασπᾶται ἰκτείνονται, εἴτε πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ κείνται, εἴτε ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς ἐγαρύπτονται. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι θεός. Ἡ θεότης αὐτοῦ μόνη διεγείρει ἐν αὐτῷ τὸν ἔρωτα τῆς διὰ παντός πρὸς τὰ πρόσω πορείας. Ἡ θεότης αὐτοῦ πραγματοῖ τὴν ἀληθῆ καὶ ἀναντρίστητον προῦδον, ἐξ ἧς ἐπήγαγε καὶ δι' ἧς κρατύνεται ὁσμήραι καὶ παγιοῦται ὁ πολιτισμός, τὸ λαμπρὸν τοῦτο καὶ πιστὸν κάτοπτον τῆς μεγάλης καὶ ἀνεκτιμήτου ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἡ πρόδοσις ἀναπτύσσεται καὶ πρὸς τὰ ἔξω ἐκτείνει, οἱ συνεπιγίνονται καὶ ἀγωνστον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὁπάρχει ἡ πρόδοσις συνειδητὴν καθίσταται τὴν φύσιν αὐτοῦ καὶ συνοικεῖ αὐτὸν μετ' ἀπάσης τῆς ἁλλῆς δημιουργίας· ἡ πρόδοσις, ἐνὶ λόγῳ, εἶναι ἡ ἐξυμνοῦμενον κλίμαξ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐάν τὰ άτομα καὶ τὰ ἔθνη ἰδύναντο εὐχέρως, ἀπόνως καὶ ἀποσκόπτως νὰ παραγάγων αὐτὴν, ἥσαν ἄρα γε ἀξιόμισθα; Ὁσον τὸ ἀγαθόν, ὅσινος τὴν κατὰ ἐπιθυμίαν τις, εἶναι μείζονος ἀξίας, κατὰ τοσοῦτο καὶ ἡ ἀπουλασία αὐτοῦ μείζονος καὶ δυσουπερβλήτους ἀντιδράσεις εὐρίσκει. Ἐν βίῳ τις νὰ προδοῖται, ἔάν πρὸς τοῦτον καὶ μόνον τὸν σκοπὸν κατατείνῃ καὶ πρὸς αὐτὸν ἄλλας τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ διευθύνῃ, ὀρεῖται νὰ ἔχῃ ὑπ' ὅψιν ὅτι μυρία ὅσα προσκόμματα θέλει κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην σταδιοδρομίαν ἀπαντήσει. Ποσάκις δὲν ἐκλασαν, δὲν ἐστὲν ἀναπνέον ἀπὸ ψυχῆς, δὲν προσεβλήθησαν ἀπὸ πνύας καὶ ἀπαληψώσας ὅσοι τῶν πατέρων ἡμῶν τὸν τε νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἔλυσαν εἰς τὴν πραγματικὴν καὶ προαγωγὴν τῆς ἀληθοῦς προῦδος καθιερώσαντες, τοῦτο καὶ μόνον ἐνεκα τῷ ἔθνι ἐπὶβου. Αἱ δυσχέρεια, αἱ ἀγῶνες καὶ οἱ κόμοτοι εἰσὶν ὁ ἀπαράτητος ὅρος τῆς προῦδος ἡμῶν. Ταῦτα πάντα εἰσι δοκιμασίαι, ἐπιδεικνύουσιν καὶ ἐξευγύνουσιν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ διακαθαίρουσιν αὐτήν, ὡς ἐν χωνευτηρίῳ.

Αἱ ἀντίδοσι κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἀντιδράσεις ἐνίοτε ὡς σκηπτὸς ἐπιπέπτουσαι κινδυνεύουσιν νὰ ἐκτοπισωσιν αὐτὸν ἐκ τῆς οικίας αὐτῆς θέσεως, νὰ παρελθῶσι τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τελεσφόρους ἐνεργείας τῶν ἀγνωστών,

τὴν ἀπόγνωσιν ἀντὶ τῆς ζειδωροῦ ἐλπίδος νὰ καταστήσῃσι, καὶ οὕτω νὰ ὄρωσιν ἐκ μέσου καὶ νὰ ἀρανίσωσιν ἐν ῥιπῇ μιᾷ, οἱ εὐγενεῖς καρδία, νοῦς ὀδυρκερὴς καὶ βαρὺς, καὶ ἱλιυβὴρ ἀνένδοτος ἐνέργεια ἀντὶ ἀνυπολόγιστων θυσιῶν καὶ διὰ πολλῶν αἰώνων ἐδημιούργησαν ἀληθῆς, ἀγαθὸν καὶ καλόν. Ἀλλ' ὅπως εἰς τὸ παρελθόν, ἡ ἐλπίς εἰς τὸ μέλλον, καὶ ἡ συνεκτικὴ τοῦ παρόντος ἀγάπη νέας ἀντολῶσα δυνάμεις ἐκ τῆς γεραρᾶς ἀληθείας κατισχύουσιν ἐπὶ τέλους πάσης ἀλόγου κινήσεως, καὶ οὕτως ἡ πρόδοσις ἐξακολουθεῖ.

Ἦψατε βλέμμα παρατηρητικὸν ἐπὶ τῶν ὁσμήραι γινόμενων ἐν τῷ φυσικῷ ὁργανισμῷ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐρ' ὅσον οὗτος ἐχει σφριγγασαν τὴν ἐν αὐτῷ οἰκίσαν καὶ διὰ παντός τοῦ σώματος διήκουσαν ζωτικὴν δύναμιν, κατὰ τὴν τῶν ἀτμοσφαιρᾶς παλιντροπιῶν καὶ κατὰ τῶν μεταβολῶν τῶν ὥρων παλαίει, καὶ ἀβλαβῶς ταύτας διέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Αὐτὸ τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐν τῷ πνευματικῷ τοῦ ἀνθρώπου βίῳ. Ἐάν τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐπιζητῶν οὗτος διατελῇ ἀναπτυσσόμενος τὸν νοῦν, ἔάν ὑπὸ εὐγενὲς συναίσθημά του ἐμφορῶμενος παιδαγωγῇ ταῦτα καὶ τελειοί, ἔάν τὴν πρακτικὴν αὐτοῦ δραστηριότητα ἐπὶ ὕγιον ἀγῶν ἐρεθίσαν πρὸς ταύτας ἀεπίπτες ἀπορρᾶς, ὡς γνῶμονα καὶ κανόνα τῶν πράξεων ταύτας κατέχον, οἱ οὗτοι δυνάμεις ὄντως ἀποβαίνει εὐεργετικὴ πρὸς τε αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ὁριαμβεύει τοῦ ψεύδους, νικᾷ τὰ πάθη, περιγίγνεται τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ ἀντιπάλων, καὶ τὸν ἀληθῆ τῆς νίκης στέφανον ἀποκομίζειται, τοῦ ἀγῶν, ἐξερχόμενος. Ἐξ ἀναλογίας τοιαῦτα παριστάνται ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου καὶ τὰ ὄντως μεγάλα ἔθνη. Μὴ ὑπολάβετε δὲ ὅτι μεγάλα ἔθνη εἰσὶν ὅσα ἐπὶ μόνον τοῦ αὐθιμητικοῦ ὅρου ἐπηρεζόμενα βίον χαμαιζήτην καὶ χαμαιπετὴν ἔχουσιν καὶ τὸ μέλλον αὐτῶν εἰς μόνον τῶν ἔθρων καὶ ἀντίθετον αὐτῶν ἰσχυρὸν ἀνατίθεται, τῇ καταστροφῇ τῶν ἄλλων ἐνδιδόμενα. Μεγάλα ἔθνη εἰσὶν ὅσα τὸν ἀληθῆ πολιτισμὸν ἀντιπροσώμα, τοῦτον μὲν διηνεκῶς πλουτίζον ἐκ νέων χαρισμάτων τὴν δι' ἰσχυρὸν αὐτῶν τῶν λειτουργῶν ταύτου καθιστάσι, καὶ ἡ ἄλλη ἀθροιστικὴ τοῖς πόνοις αὐτῶν κοινωνοὶ τῶν ἀνεκτιμήτων ἐκείνων προσόντων. Τὰ τοιαῦτα ἔθνη, ὧν ἡ ἐπὶ τῆς γῆς κληρὶς ἐστὶν ὄντως οὐρανία, δὲν ρεβούνται νὰ ἀποβάνωσιν ἀπὸ ἱστορικῶν προσβολῶν, ἐνὶσφ' ἐλευθέρων

τὸ πνεῦμα καὶ τὸ φρόνημα γενναίον ἔχουσιν· ἐγκαίνιαται μὲν ἐνίοτε νὰ λοξοδρομήσωσι πρὸς ὀλίγον, ἕως οὗ ὅ χεϊμών καὶ ἡ θύελλα περιλυσσῶσιν· ἐν τούτοις οὔτε τὸ θάρρος ἀποβέλλουσιν, οὔτε τοῦ πρὸς ὃν φέρονται σκοποῦ ἐπιλησθάνονται· κινούνται ὅτι μὲν ἡρέμα, ὅτι δὲ συγχυπετώσ πρὸς τὰ πρόσω. Ἐν τέλει δὲ πάντα μὲν διασώζονται καὶ εἰς νέους ἀποδύονται ἔσυνας, ἡ δὲ βία καὶ τὸ κράτος νεκρὰ ἐκτινῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μακρᾶς ταύτης μάχης· ἔτι γὰρ· θείαμα οἰκτρὸν, διδάσκον τοὺς παύσαι· οὐδέποτε τὸ σκότος κατισχύσει τοῦ φωτός, οὐδέποτε ἡ ὕλη καταβλέβη τὸ πνεῦμα καὶ ἐπὶ αἱ τὴν πυξίδα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης διακρατούντες, μετὰ μακρὰν τρικυμώδη πηλαγοδρομίαν, εἰς τὸν ὕδιον τῆς σωτηρίας προσερχομένησονται λιμένα.

Ἀνάβητε ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς ἱστορικῆς σκοπιᾶς ὅρους καὶ περιζητήσατε τὰ βίαια κερτή καὶ τοὺς ἀπανθρώπους δυνάστες· ἤλθον καὶ κατ' ἄλλαν ἀνεπιστρέπτει· μόνη δὲ ἡ ἱστορία μνημονεῖ τοῦτων, ὅπως εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα καὶ διὰ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος τὰ νόμματα αὐτῶν διασφύρονται κολαζόμενα ἐν τῷ ταρταρῷ τοῦ μίσους, τῆς ἀποστροφῆς καὶ τῆς κατάρξεως. Πρὸς πείσμα δὲ τὸν καταχρονίων κατὰ τῆς Προόδου βουλευμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ὧν ἔστησαν κατ' αὐτῆς παγίδων, τί βλέπομεν; Πᾶς αἰὼν σεμνύνεται προβάλλων εἰς τὰ ὅμματα τῶν ἱστοριοδιδῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἀληθείας θεράποντας καὶ τῶν ἀναρχιρέτων καὶ ἀπαρχάπτων δικαιοκρατῶν τῶν λαῶν τοὺς ἀταρβείς καὶ διαπρυσίους κήρυκας καὶ προκοπιστάς. Πᾶσα περίοδος ἐγκαυχάται ἐπιδεικνυμένη τὰ ἴθνη, τὰ καλῶσθέντα διὰ τῆς ἀρετῆς, ἀπολιωθέντα διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ μεγαλυνθέντα διὰ τῆς διαδόσεως τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μέχρι τῶν ἰσχυρίων τῆς οἰκουμένης· ὁ δὲ κόσμος σήμερον ἐντροπύει ἐν τοῖς πνευματικαῖς λειμῶσιν, οὗς ἐρύττεισιν, ἥρδευσε καὶ ἠνθοκόμησιν ἡ γερὰ ἐκείνη ἀρχαῖος, τὸ ἀειβάλλει αὐτῶν καὶ τὴν ἀπενάχου ἐπὶ ἐκτασιν φιλοπονέεται. Αἱ ἐνεστώσιν γενεαὶ ἐν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ζωσὶ καὶ κινούνται καὶ εἰς, φιλοτιμούνται ὅπως διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀγώνων καὶ ἰδρώτων αἰσιμότερον μέλλοντος κατασώσιν ἀξίαν. Τοιοῦτον τὸ ὄραμα τοῦ πολυτλήμονος πνευματικοῦ βίου ἐν τε τοῖς ἀτόμοις καὶ τοῖς ὕνεσιν. Οὕτω γινώσκει, ἀναπτύσσεται καὶ δια-

δίδεται ὁ πολιτισμός. Ὁ δὲ μισόκλας δαίμων τοῦ ψεύδους, τῆς κακίας, τοῦ σκότους καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ ἀπειλῆς καταπίπτει ἐπ' ἀγαθῷ τῆς θεοεικελῆς ἀνθρωπότητος. Τῆς μεγάλης ταύτης καὶ ὕψους ἀληθείας ἀνακαλύπτει ὁ μελετῶν περροντισμένος καὶ φιλοσόφως ἀνερευνῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, ἰδίᾳ δὲ τὸν ὑπερτριχυλιετῆ βίον τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Ἀπὸ τῆς ἑδρας ταύτης μέλλων σήμερον τὸ δεύτερον ἦδη νὰ ἐξιστορήσῃ τὸν ἐκινούμενον τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου βίον, κατὰ τὴν ἐπίτειον αὐτοῦ ἰορτὴν, ἑθέρωσα ἀναγκάσκειν ἵνα προτάξω τὸ ἀνωτέρω σκιαγράφημα τῶν ἱστορικῶν νόμων, ὅπως μὴ κρίνηται τὸ μικροσκοπικὸν παρὸν καθ' ἑαυτὸ, καὶ ἄνευ ἀρχῶν κεκυρωμένων ὑπὸ τῆς ἱστοριονομίας· διότι τοιαύτη ἐκτίμησις αὐτοῦ, ἀσχετος πρὸς τὴν ἱστορίαν, τῆς, ἢ ἀποκαλύπτει ἡμῖν ἡ γνώσις καὶ μάλιστα τοῦ μακροῦ παρελθόντος, ἀποκρύπτει ἢ ἐν τῷ μέλλον· τὴν δὲ καρδίαν ἡμῶν ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ἡ τὸ ψυχροκτόνον ἀλγος κατὰ λαμβάνει παραλύν πάσης τῆς ἀναγκασίας ἐνεργείας, ἡ ἐλπίδες κεναὶ ἐν αὐτῇ γεννῶνται περὶ τοῦ μέλλοντος, τὸ δὲ φανταστικὸν πραγματικῶς παρίσταται. Τὸ γενικὸν ἐξυγόμενον τοῦ παρελθόντος ἔστω ὁ γνῶμων ἡμῶν· δοκιμαζόμενον τὸ παρὸν καὶ ἐξακριβώσωμεν τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ ἀξίαν δι' ἐκείνου· οὕτω μόνον δύναμιθα τὰ ἐπαχθῶμεν κρίσιν περὶ τῶν ληπτέων μετῶν καὶ νὰ συλλογισθῶμεν, ὅσον ἐνεστίν, ἀπείραστος, περὶ τοῦ μέλλοντος.

Πάντοτε μὲν τοιαύτην ὀρείλομεν ἵνα περιωμῆθα τριβὸν πρὸς διάγνωσιν τοῦ ὄντος· μάλιστα δὲ ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει, ἵνα μὴ παρενοήσωμεν τὰ γινόμενα. Ὁ Σύλλογος ἡμῶν κατὰ τὸ ἦδη λήγον ἔτος διετέλει ἐργαζόμενος, ὡς ὁφείτω ἐπομένως· ἀλλὰ καὶ τινα τῶν κληθέντων αὐτοῦ ἀνεβάλετο, προῖθη δὲ εἰς ἕτερα· ἐξῆλλθ' ἡ πῶς ἴσως τῆς διαγεγραμμένης αὐτῷ προχάζει. Μὴ τὸ ἀψύχρον κατελάθειν ἡμᾶς; Μὴ ἐκκλησίαις τις ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως διαπραίνεται; Ὅπως ἀπορρηνωμῆθα ὅτι οὐδὲν τούτων ὑπάρχει, ἀλλὰ τούναντι ἐν τῇ μὲν ἐνέργειᾳ ζωηροτέρα ὑπὸ μορφήν διακροῖται, πρὸς τὸν αὐτὸν ὅμως πάντοτε τοῦ Συλλόγου σκοπὸν κατατείνουσα, ἐν τῇ δὲ ἀνάγκῃ ἐξωτερικῇ ἀναπόδραστος ἐπὶ νῆας συστολὴν τινα ἐπὶ μικρὸν μέτρον εὐθέτω χρόνον, ὁ δὲ Σύλλογος κινεῖται καὶ ζῇ τὴν αὐτὴν ἰθνην καὶ ἐκπο-

МЕЧНИКОВА

λιτιστικῇ ζωῇ, ἀνάγκη ἵνα κατὰ τοιαύτας ἀρχὰς ἐτάσσει αὐτὸν καὶ ἐπαγγράτῃ τὸν μέλλοντα αὐτοῦ βίον. Ταῦτα ἔχοντες ἐν θυμῷ ἀκούσασθε ὅποιον ὑπῆρχε τὸ πᾶν λόγον συλλογιστὴν ἔσας.

Καλῶς γινώσκετε ὅτι αἱ κυριώτεραι τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου παρασκευάζονται καὶ διενεργοῦνται διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐιδικῶν ἐπιτροπῶν. Μία τούτων ὑπάρχει ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ, ἐπιτετραμμένη ἵνα διασκέπτηται ἐπὶ παντός ἀναγκομένου εἰς τὴν καλὴν ἡμᾶς δημοσίαν ἐκπαίδευσιν καὶ τὰς πρὸς τὸν ἐκπαιδευτικὸν τοῦτον τοῦ Συλλόγου σκοπὸν ἀναρρομένης κρίσεως αὐτῆς καὶ γνωμοδοτήσεως ὑποβάλλῃ τῷ Συλλόγῳ πρὸς ἐκτίσιν τοῦ δέοντος. Ἡ διαληθθεῖσα Ἐπιτροπὴ, ὡς πάντοτε, εἰργάσθη καὶ κατὰ τὸ ἐτος τοῦτο, πρῶτον μὲν αὐτῆς ὄρισσα μετὰ τῆς μελέτης τῆς καταστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτοῦτως παρὰ τῶν ἐπαρχιῶν οὐ διεβιβάσθησαν ἡ δύο μόνον ἐκθέσεις, δηλωτικαὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐν αὐταῖς παιδείσεως καὶ ταύτας μόνας ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν. Ἀπ' οὗ χρόνου ὁ Συλλογὸς πρὸς τὴν κυρίως φιλολογικὴν αὐτοῦ σκοπὴν ἀνέλαβε καὶ τὴν ὑπερβύσιν ἵνα συνεγῇ εἰς τὴν ἐπὶ μέλλον καὶ μετὰ διαρρυθμίσει τῆς πρὸς ἡμῖν παιδείσεως, ἐπ' οὗ χρόνου ὁμογενεῖς ζηλωταὶ τοῦ ἔθνικου καλῶς καὶ μεγάλῃ προσπνήθησαν φιλοτιμίᾳ, πᾶσι ἵνα δι' ἱκανοῦσιν χρηματικῶν ἐπιχορηγήσεων, υποστηρίξωσι τῇ ἐκτίσει τοῦ Συλλόγου καὶ ἐν τῇ ἀπορᾷ σχολεία, ἐκθαλάξῃ καὶ πολλὰ τῶν σπουδαιότητων ἔχοντα ἰδιώταις παρὰ τῶν ἐπαρχιῶν διεβιβάζοντο, περὶ ὧν πολλοὶ ἐγίνετο λόγος ἐν τῇ κατ' ἐτος ἀναγνωσκόμενῃ ἐκθεσί τῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Συλλόγου. Κατὰ τὸ ἐπιστάς ἡμῶς ἔτος ἀδράνεια τις παρετρίθη ὡς πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πλάν διαφύγοντος ἡμῖν τούτου ἔργου. Αἱ πολιτικαὶ ἀνωμολαί, ἡ ἐσχάτη οικονομικὴ καχεμία, ὁ φόβος ὅτι οὐ κατελήφθησαν πολλὰ τῶν ἐπαρχιῶν περὶ ἐκπαιδευτικῆς κατασκευῆς αὐτῶν, καὶ τελευταίον ἡ ἀνατροπὴ τοῦ ἔθνικου καθησυχάσας, ὥς, ὡς ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων, κινδυνεύει ἵνα ἐξαφανίσῃ τὴν ἑλληνικὴν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἔθνικὴν ἰδιοφυίαν πολλῶν ἐκ τούτων ταῦτα πάντα ἀπέστρεψαν ἐπὶ μικρὸν τὴν προσοχὴν ἀπὸ τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἀνάγκης, ἐν ὅσῳ ἡ περὶ τῶν ὅλων κίνδυνος, ὡς τὸ ἔξρος τοῦ Δαμοκλέους, ἐπὶ τοῦ τραχήλου

τοῦ πολυαχθοῦς ἑλληνισμοῦ κρέμαται. Διὸ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπίστροφος τὴν προσοχὴν αὐτῆς, κατὰ τὴν περὶ τούτου γνώμην τοῦ κ. προέδρου αὐτῆς, ἐπὶ μόνῃς τῆς καταστάσεως τῆς ἐν Κ/Πόλει παιδείσεως, τῇ δὲ γνωμοδοτήσει αὐτῆς ἐκτῆθησαν ὑπὸ τοῦ Προεδρείου παρὰ τῶν ἐφορίων τῶν σχολείων τῶν διαφόρων ὁμογενῶν συνοικιῶν Κων/πόλεως καὶ τῶν παρακειμένων, ὧν τινα διὰ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐπισκέψατο ἡ Ἐπιτροπὴ, πληροφορίαι περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς οικονομικῆς καταστάσεως αὐτῶν. Ταῦτα δὲ τὰ μέτρα ἔλαβεν ἐπὶ σκοπῷ ὅπως ἐπενέγκῃ τὴν δυνατόν βελτίωσιν εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ τῆς πόλεως ἡμῶν διότι δυστυχῶς οὐκ ὀλίγα ἐν αὐτῇ ἐκπαιδευτήρια πολλὰ ἀπολείπονται τῆς ἀναγκαίας διοικητικῆς, διδασκαλικῆς καὶ υλικῆς διακοσμήσεως. Τὸ ζήτημα τοῦτο τυγχάνει ἐν τῶν σπουδαιωτάτων εἶναι διὰ στενῶς συνδεδεμένων μετὰ τοῦ ζητήματος τῶν σχολειῶν ἐφοριῶν. Ἐν πολλοῖς τῶν σχολείων ἐφορεύουσιν ἄνδρες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀκατάλληλοι ὡς πρὸς τὴν καθήκον τῆς ἐφορίας· ἐντεῦθεν ἐκλογὴ διδασκάλων ἀνεπιτυχής· ἐντεῦθεν ἐπέμβασις ἀδικαιολόγητος καὶ βία εἰς τὴν διδασκαλίαν· ἐντεῦθεν ἑλλείψεις τῆς δεούσης ἐπιτηρήσεως καὶ συμπεριφορᾶ ἀνέκους πρὸς τὸ διδάσκον προσωπικόν. Ὁ Συλλογὸς διετάσσεται θερμῶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅπως τῇ κυριαρχίᾳ αὐτοῦ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ, ἐνεργουμένη δι' ἐνδελεχοῦς ἐποπτείας, ἀρρίξῃ ἐκ τοῦ μέσου τὰς ἀποτίας ταύτας. Ὁ Συλλογὸς πράττει ὅτι αὐτῷ δυνατόν πρὸς διαρρυθμίσει τῆς παιδείσεως. Καὶ κατὰ τὸ ἐπιστάς ἔτος, τὸ Κυριακὸν αὐτοῦ Σχολεῖον, ὅπερ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συνέβη, οὐκ ἐπαύσατο τὴν ἐργαζομένην, μάλιστα δὲ καὶ καλύτερον ἐγένετο· νέα μαθητὰ προσετέθησαν διαφύγοντα ὑπὸ ἐιδικῶν καθηγητῶν, προθύμως καὶ τούτων προσενηθίνοντο. Καὶ οὕτως ἐδιδάρχθησαν κατὰ τὸ παρὸν ὅπου τοῦ κ. Ν. Γεωργιάδου Διδακτικὴ καὶ Γεωγραφία (τυνίχιαι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος) ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Μερκουρίου Ἱστορία Παιδαγωγία ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Σαπφίρη Ψυχολογία ὑπὸ τοῦ κ. Α. Λιβανίου Φυσικὴ Πειραματικὴ ὑπὸ τοῦ κ. Χρ. Χατζηγεωργίου Βοτανικὴ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ἰωάννου ἱεροῦ λόγου Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ν. Γυμναστική.

Ἐλπίζομεν ὅτι τὸ ἐλπευόμενον ἔτος τῶν σχολείων τοῦτο θύλει λειτουργήσει τακτικῶς περὶ, τῶν καλῶν ἡμῶς πραγμάτων βελτιομένη.

νων. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ ἔλαβεν ὑπὸ τὴν καὶ διάφορα διδακτικὰ βιβλία καὶ ἰσχυροῦσιν ἐν αὐτῶν, ἐν οἷς διακρίνεται θεωρητικὴ ἱστορικὴ ἀριθμητικὴ ὅλως κατὰ νέον ἐπιστημονικὸν σύστημα συντεταγμένη, ὑπὸ τοῦ κυρ. Δ. Μαγδάνη, περὶ ἧς ὑπέβαλε τελευτᾶν κρίσιν σπουδαιοτάτην καὶ μακρὰν ὁ φιλόσοφος μαθηματικὸς κύρ. Γεώργιος Δημητριάδης, τοῦ καὶ ἀξία λόγου προσθεῖς περὶ τοῦ τρόπου καὶ ὃν τὰ μαθηματικὰ δεῖν νὰ διδάσκωνται. Ἐν ταῖς ἡμετέροις γυμνασίοις. Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ σὺν τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διδάσκειν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου ἐπεμψεν αὐτῷ ἔκθεσιν ἱστορικὴν σπουδαιοτάτην καὶ συνοπτικὴν περὶ τῆς γενέσεως, ἀναπτύξεως καὶ παραγωγῆς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἐξ ἧς καταφαίνεται κατὰ πόσον οὗτος συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τῶν γραμμάτων ἐν Τουρκίᾳ καὶ εἰς τὴν σύστασιν τῶν διαφόρων ἐπαγγελματικῶν Συλλόγων καὶ ἀδελφοτήτων. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ εισηγητοῦ τῆς ἐπιτροπῆς κ. Οὐ. Παλιούρ ἐν τινι τῶν συνεδριάσεων τοῦ Συλλόγου ἔτυχε τῆς ἐπιδιοκμασίας αὐτοῦ διὰ τὸ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ συνοπτικόν. Ταῦτά εἰσιν ἐν συνόψει τὰ πρακτικὰ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς. τὰ δὲ καὶ ἑκαστα ἀκούσεσθε μετ' ὀλίγων παρὰ τοῦ εισηγητοῦ αὐτῆς.

Ὡς ἡ Ἐκπαιδευτικὴ καὶ ἡ Φιλολογικὴ Ἐπιτροπὴ ἐν οὐκ ὀλίγαις συνεδριάσεσι συνηλθε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Πλεῖστα ὅσα φιλολογικὰ ἔργα ἐμελετήθησαν περροντισμένως ὑπ' αὐτῆς, ἀπαρτίζοντα διαφόρους γλωσσικὰς συλλογὰς, τινὰ δὲ καὶ ἐπιστημονικὰς πραγματείας τῆς νωτέρας φιλολογίας. ἅπαντα δὲ ἐν γένει ἀφορῶσι τὸ περὶ τῶν ζώντων μνημείων τῆς ἐλλ. γλώσσης Ζωγράριον διαγωνίσμα. Τὴν ἐπὶ τούτων κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἀκούσεσθε μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τοῦ εισηγητοῦ αὐτῆς κ. Χρ. Χατζῆ Χρήστου (ἰδὲ σελ. 101). Ἡ Ἐπιτροπὴ σὺν τοῖς ἀνωτέρω οὐκ ἐπελάβετο καὶ ἐτέρου καθήκοντος ἐπιβαλλομένου αὐτῇ ὑπὸ τῆς Ζωγράρειου Βιβλιοθήκης, προτιθεμένης τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑλλήνων συγγραμμάτων, ὑπὲρ ἧς ὁ φιλογενέστατος κ. Χρ. Ζωγράφος ὡρισμένα ἑτησίως καταβάλλει ποσά. Διὸ καὶ τῇ προτάσει αὐτῆς ἐπαρτήθη διὰ τοῦ τύπου ἡ δημοσίευσις τοῦ προγράμματος τῆς βιβλιοθήκης.

Ἡ δὲ ἐκδοσις, ἵνα οἱ ἀποδυσθέντες εἰς τὸν ἀγῶνα τούτον γενναϊότεροι γένωνται καὶ ἐπιταχύνωσι τὸ σπουδαιοτάτον τοῦτο φιλογονικὸν ἔργον. Εὐχόμεθα πάντες ὅπως ἡ ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀξιάγαστος αὕτη γενναϊότης τοῦ κ. Χρ. Ζωγράφου στεφθῇ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, συνωδᾷ τῷ φιλομούσῳ τοῦ ἀνδρός ζήλῳ καὶ ταῖς ἀγαθαῖς προσδοκίαις πάντων.

Ταῦτα διακρινόντων τῷ φιλομούσῳ ἀκρατηρῶν περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Φιλολογικῆς Ἐπιτροπῆς οὐδὲν ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς καὶ ὅσον ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῆς δὲν ἐπέδειξε κατὰ τὸ ἐνεστώσῳ ἔτος τὴν ἀναγκαίαν συνέχειαν καὶ τάξιν μάλιστα ὡς ἐκ τῶν σπουδαίων κωλυμάτων, ἅτινα παρενεπύδισαν τὴν ἐν αὐτῇ παρουσίαν τοῦ προέδρου αὐτῆς καὶ ἐνός τῶν μελῶν. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ἡ ἔλλειψις αὕτη ἔσται ἀναπληρωθῇ ἐν τῷ μέλλοντι δι' ἔργον σπουδαίων, οἷα ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς ὁ Σύλλογος καρποῦται τῇ ἐμβριθεῖ μελέτῃ καὶ τῇ ἰσχυρῇ φιλοπονίᾳ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν δι' αὐτὴν ἔκδοσιν ἐπιτροπὴν πολυμελῶν ἀρχαιοφίλων.

Βάσκανος δαίμων ἐπήνεγκε προσκόμματα τινὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐργασίας τῆς ἀρτιπαυτοῦς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἔτους ἀπώλεσε τὴν σεβαστὴν αὐτῆς Πρόεδρον, θεωριλίστατον καὶ ἡμιπολίτευος κ. Ἰάκωβον, καταληφθέντα ὑπὸ βασιλεῖς νόσου. Ἐν τῶν ἐπιλέκτων αὐτῇ, μελῶν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἡσχολεῖτο μετ' αὐτῇ παρνησικὰς εἰς τὴν μουσικὴν ἐξάσκησιν τῶν μεθαρτῶν τοῦ Παρνεναγίου τῆς ἐνταῦθα Κοινότητος, ὅσαι, αἰδοὶ λίγῳσιν, ἐκ μείλως συνηγωνίσθησαν ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ βηθέντος ἐκπαιδευτηρίου γενομένη ἐν τῇ αἰσθητῇ ταύτῃ συναυλίᾳ καὶ ἄλλα ἐτέρως ρύσεως αἰτία παρ' ἄλλοις τῶν μελῶν ἀνίστασαν ἐπὶ μικρὸν τὰς τακτικὰς τῆς βηθείσης ἐπιτροπῆς συνεδριάσεις. Πίπτουσα δὲ οἱ φιλόμουσοι οὗτοι ἄνδρες, ἐκτιμῶντες τὴν σπουδαιοτάτην τοῦ ἔργου, θέλουσι κατεργάζεσθαι τῶν τυχόν περιβαλλομένων δυσχερειῶν, ὅπως διανοίξωσι νέαν τριβὴν ἐν τῇ καλλιλογικῇ ταύτῃ ἐθνικῇ ἀνάγκῃ. Ἡ Μουσικὴ ἔστι μία τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν ἀναγκῶν καὶ ἀπαραιτήτων στοιχείων τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ. Ἡ ἐκ βέλων ἀνακλινίσι τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, εἰς ἣν ἐθνικὸς ἀφωσιώθημεν ἀπὸ τινος, ἀπαιτεῖ καὶ τὸν καθορισμὸν μου-

МЕЧНИКОВА

σικού παιδαγωγικού συστήματος, όπως βαθμὸν καλλιεργήσωμεν καὶ ἐξευγενίσωμεν τὸ μουσικὸν αἰσθημα παρὰ τῷ λαῷ διότι λαὸς ἄμουσος στερεῖται ἐνὸς τῶν κυριωτέρων στοιχείων, τὸν ἀπαιτούμενον πρὸς μόρφωσιν αὐτοῦ. Δὲν οὐρίοιμεν βεβαίως ἀπογομνόμενοι ἀριστερίτως παντὸς μουσικοῦ λειψάνου, ὅπερ διὰ τῶν αἰώνων καὶ τοῦ κατακλυσσάντος τὸ ταλαίπωρον ἡμῶν ἔθνους σάλου διεσώθη, ἔστω καὶ ἂν βρακύνοντο καὶ κατεστημένοι σήμερον ὑπάρχη, ἐκ συναρπαγῆς γὰρ ξενίσωμεν οὔτε τούναντιον, ἀγευστοὶ τῶν καλλιλογικῶν χαρίτων τῶν πεπολιτισμένων ἡνῶν διατελοῦντες διὰ παντός, εἰς τὴν ἐξ ὧν καλισθησάντα φανταστικὸς πως νὰ ἐμμένωμεν.

Ἀρχαιομαθεὶς φιλόλογος καὶ δόκιμος καὶ ἀνέγκαι οὐρίοις ἵνα ἐπιλαμβάνονται τοῦ ἔργου οὐ τοῦ αἵματος. Τούτου ἕνεκα ἡ ὑπαρξὶς μετὰ τῆς ἑπιτροπῆς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Συλλόγῳ ὑπὸ ἀρμοδίων προσώπων ἀπαιτιζομένης λίαν λυσιτελὴς ὄντα καὶ ἵνα καταστῇ ὑπεριετούσα τὸ κατὰ ὄντα μὴ τῇ ἐθνικῇ ταύτῃ ἀνάγκῃ. Καὶ ἡ Συντακτικὴ ἑπιτροπὴ ἐξεπλήρωσε τὸ ἀνατίθειν αὐτῇ ἔργον ἀκριβές. Καὶ πρῶτον μὲν εἰργάσθη δίδοντας εἰς τὰ ἀρῶντα τὴν παρασκευὴν τοῦ δεκάτου τεύχους τοῦ Περιόδικου, οὗ τινος ἐμνημόνευσεν ἐν τῇ προειρημῇ λόγῳ τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ τεύχος τοῦτο τῇ φροντίδι τῆς ἑπιτροπῆς καὶ τῇ ἀόκνῃ καὶ περροντισμένῃ ἐπιτηρείᾳ τοῦ δραστηρίου προέδρου αὐτῆς κ. Κ. Ν. Φιλικίδου, ἐκδόθη κατὰ τὸ ἥδον λήγον σὺλλογικόν ἔτος, διενεμήθη κατὰ τὸ εἶδος. Μολὶς τούτου περαιωθέντος, ἰγίνετο ἀνευ ἀναβολῆς ἡ ἐναρξὶς τῆς ἐκτυπώσεως καὶ τοῦ ἐνδεκάτου τεύχους, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ τοῦ ἐνδεκάτου λόγῳ τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ πρῶτον μὲν ἄλλοτε ἰδαπανῶντο πλείους τῶν διακοσίων ὁθωνικῶν λιβρῶν. Τὸ πρῶτον λαβὼν ὑπ' ὅντιν τὴν ὑπέρκοτον ταύτην δαπάνην, δυσανάχοντο ἄλλως τε καὶ ταῖς ἀπὸ τινος καταπορεύσεως ἡμῶς οικονομικῆς δυσχερείας, διασκέφατο ὅπως ἐλαττώσῃ τὴν δαπάνην ταύτην. Διὸ καὶ τῇ γνώμῃ τῆς ἑπιτροπῆς καὶ τῇ ἐγχείρει τοῦ Συλλόγου, γενομένης τῆς δεύσεως συντομίας τῶν πρακτικῶν, τὸ δεκάτον τεύχος περιέλαβε τριακοντα τυπογραφικὰ φύλλα. Πλὴν τούτου, παρεκλήθη καὶ ἰδιαιτέρῳ ἀρχαιολογικῶν παρέρημα, ὅπερ βεβαίως καὶ τοῦτο ἤθελε διανεμηθῇ, ἐὰν ἡ Ἀρχαιολογικὴ

ἑπιτροπὴ δὲν ἀνέβαλλεν, ἕνεκα τῶν προεκτεθέντων λόγων τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ διὰ τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαζάντων ἐπιταγῶν. Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν δαπάνην, αὐτὴ περιωρίσθη εἰς ποσόν, ὅπερ πρῶτον ἦδη ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ Περιόδικου ἐπετεύχθη. Ὁ ἀξιότιμος κ. Α. Ταμβάκος εὐεργετῶν τὸν Σύλλογον ἐν τοιαύτῃ οικονομικῇ τῆς ἀγορᾶς καχεξίᾳ προσήνεγκε δωρεὰν τὸν χάρτην τοῦ τε ἐκδοθέντος καὶ τοῦ νῦν ἐκδιδομένου Περιόδικου ὥστε ἡ πίστωσις ἥς ἐποιήσαμεθα χρῆσιν ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ Συλλόγου περιωρίσθη μόνον εἰς ἀπότισιν τῶν τυπογραφικῶν, τῶν διορθωτικῶν καὶ πληρωμῶν τῶν εἰκονομαριῶν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ παραρτήματος καὶ τινων ξυλογραφημάτων καὶ τῶν βιβλιοδετικῶν, ἅτινα ἐν συνόλῳ ἀντλήθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν ἐβδομήκοντα μύλια ὀθ. λιβρῶν, ὡς ἐπιτυχεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀνωτέρω καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῶν τυπογραφικῶν εἰς μίαν καὶ ἡμισίαν λίραν ὁθωνικὴν τὸ φύλλον ἀντὶ δύο. Φρονούμεν δὲ ὅτι τὸ ῥηθὲν τεύχος, εἰ καὶ διὰ τοσούτου εὐτελοῦς δαπάνης ἐξετυπώθη, ουδένως ἀπολείπεται τῶν προεκδοθέντων κατὰ τὴν τυπογραφικὴν φιλοκαλίαν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὡς δύνανται ἵνα κρίνῃσι περὶ τούτου τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, ἀνὰ χεῖρας ἔχοντα ἥδον αὐτό. Τὸ Προεδρεῖον μετὰ τῆς ἑπιτροπῆς φρονεῖ ὅτι ἐπάρξῃ πάν ὅ, τι ἡδύνατο ὅπως κατὰ τὴν διεσπ. αὐτοῦ περίοδον ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πραγμάτων τὸ μὲν δεκάτον τεύχος ἐκδοθῇ, τὸ δὲ ἐνδεκάτον ἢ ὑπὸ τὰ πισστήρια. Τί δὲ ῥηθέντος περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Οἰκονομικῆς ἑπιτροπῆς, αὐτὴ καὶ τοὶ ὑπὸ προσώπων δραστηρίων καὶ ἱκανῶν συνισταμένη, ὡς πάντες ἵναοῖτε, ἵνα ἀδύνατον ὅπως κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος βελτίωσιν τὴν οικονομικὴν τοῦ Συλλόγου κατὰστασιν αὐτῶν καίρους πρὸς τοῦτο ἀναμύνουσα.

Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλόλογος Σύλλογος ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἐν ἐργείᾳ Κανονισμοῦ αὐτοῦ, σκοπιμώτερον καὶ κοινωτικώτερον τῆς ἰδιαίτης αὐτῇ λειτουργίας προσκινῶν δι' ἐπὶ τούτῳ διορισμένων εἰδ. διαρκῶν ἑπιτροπῶν ταύτας παρασκευάζει. Κατὰ πρῶτον το μέρτον τοῦτο τῆς ὑπὸ ἀρμοδίων προσώπων ὁμοτιμῶς μελέτης τῶν διαφόρων ζητημάτων, ὅτινα εἰς ποικίλους ἐπιστημονικοὺς καὶ φιλοσοφικοὺς κλάδους ἀνάγονται, ἀπολοποιεῖ τὰ ἐργασίαν τοῦ Συλλόγου, ἐπιστημονικὴν ὄντα αὐτὴν καθίστασι, καὶ φωτίζει τὰ μέλη αὐτοῦ.

του, ἀκοιβαίως διδασκόμενα δι' ἧς ἕκαστος ἐννοεῖται εἰδικότερος, εὐχερὲς δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ. Ἡ τοιαύτη διαίρεσις καὶ ἔλλογος διαγνώμῃ τῆς ἐργασίας τὸν μὲν κύκλον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἐκτείνει καὶ διαζυγμίζει τὸν δὲ Σύλλογον αὐτὸν εἰσάγει εἰς τὴν ὁδὸν τῶν καλῶς κατισχυμένων ἐν τοῖς πεπολιτισμένοις ἔθνεσιν ἐπιστημονικῶν σωματείων. Ὅτι δὲ τὸ ἡμέτερον σωματεῖον διὰ τούτου θέλει ἔτι μάλλον διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴν τῆς σοφῆς κοινότητος, οὐδεμία ἀκριβολογία, ἐὰν ἀπασαί σωματεῖα μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου ἀέριστε ἐργάζωνται, καὶ οὐδεμία ἀσχηρὴ τὸν Σύλλογον τῆς λυσιστελοῦς αὐτῆς συνδρομῆς, ὡς ἀπὸ τῶν ἐτῶν τούτου περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἐπιστημονικῇ μετὰ λύπης ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐπιτροπῇ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνας νεφελῶδες εἰσέτι ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ κόσμῳ διετελοῦντες πολλῶν δευόμεθα βοηθητικῶν μέσων ὅπως καλλιεργήσωμεν τὴν ἐπιστήμην· ἀλλὰ τούτο λᾶθωμεν ὑπ' ὅσιν: « εἰ γὰρ κεν σμικρῷ ἐπὶ σμικρῷ καταβῶ καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο. » Ἦν τοιαύτην σπουδαίοντα τῶν ἐπιτροπῶν ἔχον ὑπ' ὅσιν ἐκφραζόμεθα τὰς εὐχριστίας μου ἐν ὀνόματι τοῦ Συλλόγου ἐκείναις ὅσαι συνοδᾷ τῷ ἐν ἐνεργείᾳ Κανονισμῷ αὐτοῦ τὸ καινὸν καθήκον φιλοτιμῶς πάννυ ἐξεπλήρωσαν.

Ὁ Σύλλογος δὲ κατὰ τὸ ἔτος τούτου συνηλθεν εἰς συνεδριάσεις ἐκτάκτους μὲν 7, τακτικὰς δὲ 21 καὶ ἐν μισθῷ μὲν τούτων ἀπερράσεις, τῇ προτάσει τοῦ Προέδρου καὶ τῆς Οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν ἐλκττωσιν τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ καὶ ἄλλα τινὰ οἰκονομικὰ μέτρα ὑπέκρινεν τῇ ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπιβαλλομένῃ ἀναποδράστῳ ἀνάγκῃ. Ἐν ἑτέρᾳ δὲ ἀνεγνώσθη καὶ ἐνεκρίθη ἡ προημνησθεῖσα ἱστορικὴ ἐκθεσις περὶ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ὡρισμένη ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς συντάξιν τῆς γενικῆς ἐκθέσεως διὰ τὴν Παγκόσμιον ἐκθεσιν τῶν Παρισίων· ἐν δὲ ταῖς τακτικαῖς συνεδριάσεσι ἐξελέγησαν 14 μέλη τακτικά, ἐν οἷς καταριθμούνται καὶ τινες, διεγραφέντα πρὸ ἐτῶν ἀπὸ τοῦ μητρώου τοῦ Συλλόγου, καὶ αὐτὴς προσληφθέντα ἐπὶ τῇ αἰτίσει αὐτῶν, συμφωνῶς τῇ περὶ τούτου ἀπορροῇ αὐτοῦ μέλη δὲ ἀντεπιστέλλονται ἐξελέγησαν δύο. Ἐνταῦθα μετ' ἄλλους ἐνδομῶν ὅλων ποιούμεαι διὰ κατὰ τὸ ἐπιστῶς ἔτος ὁ Σύλλογος ἀπόλειπε.

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΙΛΛΟΓΟΣ. ΤΟΜ. ΙΒ').

δύο διακεκριμένα ἐπίτιμα αὐτοῦ μέλη, τοὺς ἀοιδίμους Γ. Συμβουλίδην, ἱατρὸν τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, καὶ τὸν ἀκχματὸν καὶ πολυμαθὲς Σκαρλάτον τὸν Βυζάντιον. Ἐκατέρων τὰς βιογραφίας ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον ἵνα προσκτιθῇται ὁ Σύλλογος· καὶ τῆς μὲν τοῦ πρώτου τὴν συγγραφὴν ἀνέθετο τῷ ἑλλογίμῳ κ. Κ. Ξανθοπούλῳ, διευθυντῇ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑμπορικῆς Σχολῆς, τῆς δὲ τοῦ δευτέρου τῷ κ. Ἐμμ. Ἰωαννίδῃ, ὅστις καὶ αὐτοσχεδίῳ τινι περὶ τοῦ ἀειμνήστου συνοπτικὴν βιογραφίαν προαίνετον· ἀμρότεροι αὐταὶ αἱ βιογραφίαι ἀναγνωσθήσονται ἐν ἐπὶ τούτῳ ὁρισθεσμέναις συνεδριάσεσι τοῦ Συλλόγου.

Πραγματεῖαι δὲ πολλὴν τὴν σπουδαίοντα ἔχουσαι ἀνεγνώσθησαν καὶ συνεζητήθησαν ἐν ταῖς συνεδριάσεσι τοῦ Συλλόγου ἐν συνῶφ 14 τὸν ἀριθμὸν, αἱ ἑξῆς:

1) Περὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς νέας Ἑλλάδος ὑπὸ κ. Ἐμμανουὴλ Ἰωαννίδου.

2) Περὶ τῆς Δωδώνης καὶ τῶν ἐρείπειν αὐτῆς ὑπὸ κ. Καραπάνου, ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τοῦ Γεν. Γραμματέως.

3) Περὶ τῶν λογαριασμῶν καὶ συνηγόρων τῶν διαδίκων ἐν ταῖς τῶν Ἀθηναίων δικαστηρίοις ὑπὸ κ. Βασιλάδου.

4) Νεοελληνικὰ ὑπὸ κ. Μ. Παρνίκα ἐν 4 συνεδριάσεσιν.

5) Περὶ τῶν δικανικῶν λόγων Ἀντιρῶντος, Ἀνδοκίδου καὶ Λυσίου ὑπὸ κ. Β. Βασιλάδου.

6) Περὶ τῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Λυσίου ὑπὸ τοῦ κ. Βασιλάδου ἐν 5 συνεδριάσεσιν.

7) Συνοπτικὴ ἐκθεσις περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ μέχρι σήμερον ὑπὸ κ. Ὁδ. Ἰαλιέμου.

8) Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοὺς ἀρχαίους ἐν τρισὶ συνεδριάσεσιν ὑπὸ κ. Φιλίππου Τέχνη.

9) Περὶ τῆς ἀπολογίας τοῦ Σωκράτους κατὰ Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶνα ἐν δυσὶ συνεδριάσεσιν ὑπὸ κ. Πρ. Βασιλάδου.

10) Περὶ τῶν ὁμηρικῶν προκτασίων τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ κ. Α. Πασσάτη.

11) Περὶ τῶν ἀνατολικῶν παραλλίων τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.

12) Περὶ ἀναφορῆς τῆς διανοίας πρὸς τὴν γλώσσαν ὑπὸ κ. Ι. Καρολίδου.

13) Περί συνθέσεως ὀνομάτων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.

14) Περί ἐπιγραφῆς τινος εὐρεθείσης ἐν Νικομηδείᾳ ἐπὶ τοῦ μετώπου κρήνης τινὸς ὑπὸ τοῦ βαρῶνος Gödel ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Γεν. Γραμματέως.

Δημοῖσι δὲ διαλέξεις κατὰ τὴν παρούσαν χειμερινὴν ἐξαμηνίαν γίνοντο αἱ ἑπομέναι:

Ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου ἐπιστήμονος Γερμανοῦ Βαρῶνος Μούνδη τρεῖς διελξεις, ὧν ἡ πρώτη περὶ τῆς ἐν καιρῷ πολέμου μεταφορᾶς τῶν τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν· ἡ δευτέρα περὶ τῆς ἐν καιρῷ πολέμου θεραπείας τῶν τε ἀσθενῶν καὶ τῶν τραυματιῶν ἐν τοῖς νοσοκομείοις καὶ τραυματοκομίαις· ἡ δὲ τρίτη περὶ τῶν διεθνῶν βοηθητικῶν ἐταιριῶν ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν καὶ τραυματιῶν καὶ περὶ τῆς συμβάσεως τῆς Γενεύης ἐν καιρῷ πλεῖστος καὶ εἰρήνης.

Ἐπὶ τρεῖς διελξεις περὶ πρακτικῆς καὶ ἐρημιστικῆς Νεομετρίδος ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Δημητριάδου.

Δύο διελξεις ὑπὸ τοῦ Ἰατροῦ κ. Μακρή περὶ τοῦ γυναικείου γάλακτος.

Τρεῖς ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Φρυδά περὶ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς πίψεως καὶ τῆς ὁμοίας περὶ τῶν τριῶν ἱστορικῶν φυλῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπὸ τοῦ κ. Πρ. Βασιλάδου.

Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν τε ἀναγνωσμάτων καὶ τῶν διαλέξεων ἐννοεῖται ὅτι σπουδαίως αὐτῶν. Πολλὰς γὰρ ἐνδεῶς εἶναι θεωρεῖαι ἐξηγιχθῆσαν ἐν ἑκατέρω, καὶ ὡς ἐν καταδείκνυται ἡ φιλοπονία, ἡ πείρα καὶ ἡ ἐμβρίθεια τῶν διαπαινεσμένων ταῦτα. Ἡ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος καὶ ὁ ἔρως πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀεὶ ποτε διέκριναν τοὺς ἐργάτας τοῦ ἀμειλίχους τούτου· εἰ δὲ καὶ τὴν ἐργασίαν ταύτην δὲν εὐρίσκει πλουσίαν ὅσον προσδοκᾷ, τοῦτο μὴ ἐκπλήξῃ ἡμᾶς· ἀναλογισθῆτε διὰ τίνων δοκιμασιῶν διήλθομεν κατὰ τὸν χειμῶνα τούτου. Ἐκτὸς τοῦ ψυχροῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀποσπαστικῶν ἀνωμαλιῶν, λάβετε ὑποψὴν τὰς οἰκονομικὰς κακοτυχίας ὧν οἱ πάντες κατατρυφεῖσθε· ἀνακαλίσκετε εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τὸν πόρον, ὅς ἐστι κατεῖχε πάντα ἡμᾶς ἀγνοώντας τί πέτταται ἡ ἱστορία.

Λύττη ταύτην τὴν στιγμήν εἰσέτι πετρῶμεν τὴν καρδίαν διατελούμεντες αἰσθανόμεθα ἄλλος βελὺ, κατατῆκον πάντα Ἕλληνα ἐπὶ τῇ διακυβέσει τοῦ μέλλοντος ἡμῶν, πρὸς ἃ κατακτείνουσιν ἅπαντες οἱ πόθοι καὶ οἱ ἐνδελεγεῖς ἄντης. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω λό-

γων τινὲς τῶν ἀγορητῶν ἠναγκάσθησαν γὰρ διακόψαι τὰς διαλέξεις αὐτῶν, ἄλλοι δὲ τινες προθυοῦμενοι ἵνα ὑποβάλωσι σπουδαίαν τινὰ ἐπιστημονικὴν πραγματείαν ἐκωλύθησαν, καθ' ὅσον ὁ Σύλλογος ἀνέθετο αὐτοῖς ἑτέραν ἐντολήν, ὑπ' αὐτῶν τῶν κρισίμων περιστάσεων ἐπιβάλλομένην. Καίτοι τούτων πάντων οὕτως ἐχόντων, ἡ ἐργασία ἐξηκολούθησε ὅτι μὲν ζωρὰ, ὅτι δὲ ἀσθενής, καὶ ἰδοὺ εὐρισκόμεθα σήμερον ἐν τῷ τέρματι τοῦ συλλογικοῦ ἔτους παρατιθέντες τῇ φιλομούσῳ Κοινῇ ὅτι παρεσκευάσθη, οὐχὶ ἀναξίον λόγου. Καί, ἐκλαύσαμεν καὶ ἐστεναχσαμεν, ὡς πολλὰς οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ δὲν ἀπεθαρρύνθημεν συνεπιειρωμένοι περὶ τὴν συγκαταθεῖσαν ἡμᾶς ταύτην ἐστὶν τῶν γραμμάτων, ἐπιβάλλομεν ἐαυτοῖς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος ὑποστηρίζοντες καὶ ἐνισχύοντες ἀλλήλους διὰ τῆς προγονικῆς ἡμῶν ἐλπίδος «θαρσεῖν γὰρ, τάχ' αὖριον ἔσσι» ἄμεινον». Ἐν τῇ δυσχεμερῇ δὲ ταύτῃ ὥρῃ ἐν ἡ ἡλικίᾳ διατελούμεν, μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστίας εἶδομεν τὸν ἐπιστημονικὸν ζῆλον κόσμον τῆς πόλεως ἡμῶν συρρέοντα ἐν τῇ αἰθούρᾳ ταύτῃ ὅπως ἀκρόασηται τοῦ διασκήπτου ἐπιστήμονος Βαρῶνος Μούνδη· ἠκούσαμεν παρ' αὐτῶν λόγους λίαν κολακευτικούς καὶ ἐνθαρρυντικούς, μετὰ προσοχῆς καὶ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος παρατηρούντων τὸ εὐχρὸς τοῦτο τῶν γραμμάτων τέμενος, ὅπου ὁ διαπυρὸς περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ζῆλος τῶν πλουσίων ἡμῶν ὁμογενῶν καὶ ὁ ὀδύς τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ευκλείας ἐννοσιώματος ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν μέτρῳ Κωνσταντινουπόλεως ἀνύψωσε. Ταῦτα πάντα ἐν νῷ ἔχοντες ἀποδώμεν δημοσίᾳ τὸν ὑπερλόμμενον τῆς εὐχαιροσύνης ὄρον πρὸς τοὺς ἀναγνώστας καὶ σπουδαίους ἐπιστημονικῶν πραγματειῶν καὶ πρὸς τοὺς ἀγορητὰς καὶ ῥήτορας, τοὺς ἀνὴρ διαληθινάς.

Ἡ ἀλλολογογραφία τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἔχει ὡς ἐξῆς. Ἐν συνόλῳ ἀντὶ τῆς ἀρχῆς 271 ἐγγράφα· ἐν τούτοις εἰσῆλθον μὲν 137· ἐξῆλθον δὲ 144. Ἡ ὑπερπαραλίωσις αὐτῶν ἐν τάχει καὶ ἐν τῷ πλείοντι γίνετο διὰ τοῦ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη πείρειν οὐ τὴν τυχούσαν κτισσάμενον ἀρχιεργάτη, τοῦ Συλλόγου κ. Α. Μαυράκη. Ἐκ τῶν εἰσελθόντων 25 ἀνάγονται εἰς τὴν μετὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀλλολογογραφίαν, 50 εἰς τὴν μετὰ τῶν παραγῶν καὶ 62 εἰς τὴν ἐπιτόπιον καὶ τὴν μετὰ τῶν προσαγῶν. Ἐκ δὲ τῶν ἐξελεόντων 28

ἀπεστάλησαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, 36 εἰς τὰς ἑπαρχίας καὶ 80 ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ εἰς τὰ πρῶτα. Ἡ γενική ἐκρυβήσας κατὰ-στάσις ἐτίθετο καὶ ἐπὶ τῆς ἀλληλογραφίας ἧς ἡ κίνησις μετριωτέρα. Ἐκ τῶν εἰσελθόντων ἐγγράφων, τὰ ἐκ τῶν ἑπαρχιῶν σχεδὸν πάντα εἰσὶν ἄλκιραις ἱεραμιάδες. Ἐν αὐτοῖς ἐκ-τραγοῦνται καὶ διὰ τῶν μελანτέρων χρω-μάτων περιγράφονται αἱ κακουχίαι, αἱ στε-ρήσεις καὶ τὰ πᾶν τῶν δυστυχῶν ἀδελ-φῶν ἡμῶν. Ὅσον ἡδυνάμεθα, ἐσπεύδμεν νὰ συγγιζώμεν τὰ δάκρυα αὐτῶν, κλαίον-τες μετ' αὐτῶν καὶ ἀρ' ἐξ ἑαυτοῦ διανοού-μενοι περὶ τοῦ πρακτέου· ἄλλως ἢ μετὰ τῶν ἑπαρχιῶν ἀλληλογραφία ἀπέλειπεν ἢ τὴν ἀποστολὴν χρηματικῶν ἐπιχορηγιῶν πρὸς ἐμφύχσιν τῆς ἐν αὐταῖς παιδείσεως, ἢ τὴν ἐκ μέρους ἐκείνων εὐνοήματα ἐπὶ ταῖς χορη-γίαις ταύταις πρὸς τὸν Σύλλογον διαθεβαί-ωσιν. Δυστυχῶς ἡ κατ' ἔτος παρὰ τῶν εὐ-γενεστῶτων κυρίων Χρηστάκη Ζωγράφου καὶ Γ. Χαρίρη διὰ τοῦ Συλλόγου εἰς τὰ ἄπορα σχολεῖα χορηγομένη συνδρομὴ ἐκ 420 λι-ρῶν ἀνεβλήθη κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, ἕνεκα τῶν ἀτάκτων περιστάσεων.

Ἡ φιλομουσία ὑπεχώρησε λόγω ἀναπο-δράστου ἀνάγκης εἰς τὴν φιλοanthropίαν. Γυ-μνοὶ καὶ τετραχλησιμένοι, ἀνίστιοι καὶ φε-ρόικοι, ἀσθενεῖς καὶ τραυματίαι, ὁρατὰ καὶ ἄχρη, τὰ ἔλεεινά ταῦτα καὶ ἀξιοθά-κρυτα θήματα τῆς ἀπανθρώπου θρηωδίας, τὸν οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν τῆς οἰκουμέ-νης διεγείραντα καὶ τὸ βαλάντιον τῶν γεν-ναίων προστατῶν τῶν ἑλληνικῶν γραμμῶ-των, πρὸς μικρὰν τῆς ἐπιδόσεως αὐτῶν θέ-σις ἐπούλωσιν, πρὸς ἑαυτὰ ἐστρέψαν· ἀλλ' αἱ σεβαστοὶ οὗτοι ὁμογενεῖς διὰ τῆς ἀκε-νώτου καὶ ἀνεξαντήτου φιλοπατρίας αὐ-τῶν καὶ φιλομουσίας πεποιθμεν ὅτι μετ' οὐ πολὺ καὶ τὴν ἐκπλήρυσιν τοῦ πρὸς και-ρὸν ἀναβληθέντος τούτου ἡθικοῦ καθήκοντος θέλουσι καθαρῶσαι, ἀπολαύοντες τῆς γλυ-κείας συναισθήσεως ὅτι παρέχουσι τοῖς δε-ομένους τὸν τε σωματικὸν καὶ τὸν πνευματι-κὸν ἄρτον. Ὁ Σύλλογος στηριζόμενος ἐπὶ τῇ στιρεῖ πέτρᾳ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων τῶν δύο τούτων μεγάλων τοῦ ἔθνους εὐεργε-τῶν ἐποιήσατο καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὴν προσήκουσαν διανομὴν τῶν ὑπὸ μέρους ποσῶν, μὴ δυνάμενος προῖδειν τὰ μέλλοντα ἡμᾶς μετ' ὀλίγον καταλαβεῖν ἀπρόοπτα διενῆ, καὶ δημοσίᾳ τὴν γενομένην διανομὴν

διεκέρυξε κατὰ τὴν ἐπίτειον ἐορτὴν τοῦ παρελθόντος ἔτους· ἀλλὰ λογισμοὶ θνητῶν δειλοὶ. Συνεπείχε τῶν ἀνωτέρω, τὸ Προε-δρεῖον τοῦ Συλλόγου περιῆλθεν εἰς ἰσχυρὴν ἀμνηγνίαν, τοὺς μὲν πρὸς οὓς αἱ χορηγίαι μὴ δυνάμενον ἵνα ἱκανοποιήσῃ, τοὺς δὲ παρ' ὧν ἐκλιπεροῦν καὶ καθικετεῖον. Τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ ἀθυμίαν ἀνεκούφισεν ὀλίγον ἡ ἐξ ἐκα-τὸν λιρῶν τουρκικῶν ἐτησία συνδρομὴ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ζηλωτοῦ κ. Μ. Νεγροπόντη, βέλ-τασμον παραμυθίας ὀλίγοις τισὶν ἀπώροις σχολείοις ἐπιείχεσα. Εὐχομαι ὅπως κατὰ τὴν προσεχῆ, ἐὰν Θεὸς δῶ, ἐπίτειον ἤσχη-ἀπο τοῦ βήματος τούτου τὸ Εὐαγγέλιον ὅτι αἱ χορηγίαι μέχρις ὀβολοῦ ἐξεπλήρωθησαν καὶ ὁ εκπαιδευτικὸς τοῦ Συλλόγου σκοπὸς ἀνέλαβε τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, ὡς πρότερον, ὅσοι ἄλλως, εἰς τῶν θμελίων, ἐρ' ὧν ἐρε-δρᾶται (οὗτος, μετακινεῖται· καθ' ὅσον δι' ἀπορὰ τὸ περὶ τῶν ζώντων μνημείων Ζω-γραφίαν διαγώνισμα. αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὑποβίβισαι 40 λίραι πληρωθήσονται ἐν-τὸς ἡμερῶν τιμῶν κατὰ τὴν περὶ τούτου δια-θεβήσας τὸ πρῶτον αἰνῶν τὸ καταστά-μας τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου. Περὶ δὲ τῆς βιβλιοθήκης γνωστοποιῶ ἥτιν ὅτι κατὰ τὸ συλλογικὸν τούτου ἔτος μόνον 25 καὶ τεσσαράκοντα βιβλία, προσεκτήσαντο αὐ-τῇ ὑπὸ φιλομουσῶν ἀνδρῶν ὡφειλόμεν τε καὶ ἀλλογενῶν δωρηθέντα. Ταῦτα ἐννέα μιν, ἕνδεκα ἀποτελοῦντα τόμους, εἰς συγγράμ-ματα ἐπιστημονικά, δύο χειρῶν γραμ-ματικὰ δὲ ἐπιστημονικά· πραγματείας, ὧν αἱ πλείσται ἀρχαιολογικαί, ὡς δὲ δι-δακτικά καὶ ἄλλα. Πρὸς τούτοις ἐδωρήθη-σαν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐπὶ τὰ τεσσαράκοντα φωτογραφικαὶ εἰκόνες τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐπιφανεστάτων κτιρίων ὑπὸ τοῦ κ. Edwin Freshfield. Ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῖς αἰρημούναι α) τὸ διότιμον σύγγραμ-μα, τὸ ἐπιγραφόμενον «Turkestan» τοῦ κ. Σκίλλερ, προζήτου τῆς Ἀμερικῆς· β) ἡ ἀρ-χασιολογικαὶ πραγματεία τοῦ σπουδ. Γαλλοῦ Baron de Withe· γ) τὸ περὶ τῆς ἑλ-ληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς σύγγραμ-μα τοῦ κ. Bourgault de Coudray· δ) τὸ σπουδαῖον διότιμον σύγγραμμα περὶ Λαδιώ-νης καὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς γαλλιστὶ γε-γραμμένον τοῦ κ. Κ. Καραπάνου καὶ ε) αἱ βυζαντινὰ μελέται τοῦ ἀκαμήτου ἀρχαιο-δίδου κ. Α. Πασπάτη. Ἐν τῇ ἐκδόσει αὐ-τοῦ ὁ κ. βιβλιοφύλαξ ὑποδεκτικῶς καὶ τινα

МЕЧНИКОВА

μέτρα περί τῆς διατάξεως τῆς βιβλιοθήκης ἀτινα καὶ ἐγκριθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐνεργήσαντες ἀποδίδωσι. Ὁ Σύλλογος ἀπαιτοῖ τοὺς δωρεῖται τοῖτοις ἐκράζεται δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ καὶ ἐλπίζει ὅτι ἡ βιβλιοθήκη αὐτοῦ πλουτιζομένη διηλεκτῶς θέλει ἱκανοποιήσει μίαν τῶν μεγαλειτέρων ἐθνικῶν ἀναγκῶν, ἥτις ἐσμεῖται, καὶ ἔσον ἡ τοῦ λαοῦ μόρφωσις κατορθοῦται, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καταρτάνῃ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει καθίσταται.

Τὰ δὲ τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου πῶς ἔχουσιν; Ἄλλοτε ὁ Σύλλογος ἐν ἡμέραις ἀγαθαῖς ἰδαπάνᾳ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ 700—900 Λιρας ὄφ. ἔπαισις. Τὸ παρελθὲν ἔτος ἰδαπάνης περὶ τὰς 420 Λιρας κατὰ δὲ τὸ ἐνεστώον μόνος 351: 51 ½ Λιρας. Πρὸς ἔξωσιν δὲ τῆς διαχειρίσεως τοῦ ταμείου πρὸς τὸς ἰδανισθῆ παρὰ τοῦ ταμίου Λιρ. ὄφ. κατὰ 25: 50 ½. Ἰκανὰ τῶν μελῶν καθυστέρουσι ἀπὸ προηγουμένων ἑτῶν τὰς συνδρομὰς αὐτῶν τὰ πλείστα τούτων εἰσὶν ἐκ τῶν ἐπαρχικῶν ἡ τοιαύτη δὲ καθυστέρησις ἰδίως ἀρχαῖ καὶ ἄρ' οὐ χρόνου ἡ οἰκονομικῆς κατὰστάσεως ἥτις ἐστὶν ἀπαιτεῖται διενδοῦσθαι: ὡς ἐκ τῶν ἐκτάκτων δὲ περιστάσεων καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δὲ ἐνέκριντο ἡ κατὰ γράμμα ἐπαρκογὴ τοῦ 22ου ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ πρὸς διαγραφὴν μελῶν. Μεγίστη δὲ ἐλήφθη φροντίς πρὸς εἰσπραξίν αὐτῶν πλείονων τῶν καθυστερουσῶν συνδρομῶν κατασκευάζοντες τὸν ταμῖον κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδεμίαν ἐσχέμεν, πλην τῆς ὑπὸ τοῦ ἀξιολογιστοῦ ὁμογενοῦς, ὡς διεληφθῆται, κ. Δ. Ταμ. ἑκάστου, προσενηγόντος τὸν χρόνον καὶ τοῦ τῇ ἐκτετακτομένην ἰα τεύχος τοῦ Περιδικίου, ἀξίας περίπου 20 λιρῶν, πρὸς ἐν δημοσίᾳ ἐκράζεται ὁ Σύλλογος τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ. Ἐν τοιαύτῃ δὲ στείρωσι χρηματικῶν προσφορῶν καὶ δυσχερεῖς δυσπερίληπτον περὶ τὴν εἰσπραξίν τῶν τακτικῶν συνδρομῶν ὁ Σύλλογος διήλθε καὶ τὸ δυστυχὲς τοῦτο ἔτος διὰ τῆς αὐστηρᾶς οἰκονομίας καὶ τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως τῶν μελῶν, ὅσα ἐγκαίρως ἀπέπεισαν τὴν συνδρομὴν αὐτῶν: αἷς καὶ εὐχαριστοῖ ἐπὶ τούτῳ, διότι ἐν ἡμέραις ποικίλαις τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀρετῆς οὐκ ἐπιλέγοντο. Ἐλπίζομεν ὅμως ἵνα κατὰ τὴν ἐπιπλέον τοῦ προσηγόντος ἔτους ἀναγγελθῇ ἡμῖν ἡ λήξις 500 λιρῶν ἃς ὁ αἰδύμνος βασιλεὺς Σουλτὰν διέδωκεν ἐπὶ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου πρὸς ἰδούσιν ἀνεκδότων χειρογράφων,

κατὰ τὴν ἐν τοῖς πατριαρχείοις διαθήκην αὐτοῦ. Ταῦτα εἰσὶν ἐν συνόψει τὰ κατὰ τὴν ἡδὴ λήγον συλλογικὸν ἔτος πρακτικὰ τοῦ Συλλόγου. Τὸ σύνολον ταύτης τῆς τοῦ Συλλόγου ἐργασίας ἐπιστρεῖ καὶ ἐπισφραγίζει ἕτερον πρακτικόν, οὗτινος ἡ μὲν πρωτοβουλία ἀρτεῖται αὐτῷ, ἡ δὲ ὑπόστασις αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει φιλικαὶ-δευτικοῖς σωματείοις. Οὐδεὶς ἐπὶ τῆς γῆς τῶν οἰκίων στεροόμενος καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἀποβάλλον ἀπαλλοτριούται αὐτῶν καὶ γυμνοῦται, ἐγκαταλημπανόμενος εἰς τὴν φορὰν τῶν γεγονότων καὶ σπαρχίζων τὸ τε μέλλον αὐτοῦ καὶ τὴν ἐλπίδα: ὑπάρχουσιν νόμοι αἰώνιοι καὶ ἀμετακίνητοι, νόμοι τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας, τὸ ἀπαρθεύσαντος τούτου ἀσύλου τῶν ἀδικουμένων ἀσθενῶν. Ἡ δικαιοσύνη παραγινώσκεται μὲν καὶ περιφρονεῖται, οὐδέποτε ὅμως θανατοῦται. Ὁ πανδαμάτωρ χρόνος πάντα ἀπόλλυσι, τὰ πάντα καταστρέφει, ταύτην μόνην εἰσέεται: ὅτι δὲ ὑπὸ τὴν ἀμριλαφὴ αὐτῆς αἰγίδα περιφρουρεῖται, τοῦτο διασώζεται καὶ ἐπιζῇ. Χάραι ἐν αἷς ἐβλάστησεν ἐξ ἀμνημονεῖτων χρόνων ὁ ἑλληνισμός, ἐν αἷς ἀνδρῶν ἡσαν τοσαῦτα μνημεῖα ἀνετίθηκα τῆς εὐεργετικῆς αὐτοῦ ἐπιδράσεως, ἐν τοῖς κύλοις τῶν ὁποίων ἐγεννήθησαν ἄνδρες ἐνδοξοὶ καὶ μεγάλοι, προεργαζόμενοι τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμόν, χώρα, ἃς ἡ γεωγραφία, ἡ ἱστορία καὶ αἱ ἀλλοὶ ἀρχαιολογικαὶ ἐπιστῆμαι ἑλληνικὰς καταδεικνύουσιν — ἡ δὲ ἐνεστώσα τούτων κατὰστασις τὴν ἑλληνικὴν ἰδιοφυίαν καὶ τὸν ἑθνικὸν ἥμῶν χαρακτήρα τοῖς πᾶσι προβάλλουσι προσεπιμαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐν αὐταῖς ἐπικρατήσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ — αἱ χώρα αὗται, ὡς ἐκ τῶν τελευταίων πολιτικῶν γεγονότων, ἀποπνέονται ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ζῆναι καὶ ἄλλοι, καὶ ἀποκρηδύονται, καὶ ἡ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐθνικὴ κληρονομία μετὰ τοσοῦτους ἀγῶνας, οἷς ἐπὶ τῆς ἡλικίας μόρφωσις τῶν ἐν αὐταῖς ἀδελφῶν ἡμῶν καταβάλλονται, ἀρπάζεται ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀνιπστροπτεῖται, ἡ δὲ ἀνακαίρετος ἀπὸ ἰδοκτοσύνης ἡμῶν εἰς τὸ ἑθνικὸν κτηματὸσύν, ἐπὶ πρὸς τὸ δικαίον καταγράφεται. Ὁ ἑλληνισμός ἐπὶ τούτῳ πανταχῶς ἐν καταστάσει τὰ ἀναγκαῖα αὐτοῦ δίκαια διεκδικεῖ διὰ τῶν ὅπλων τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἰθνηγορίας καὶ ἐπικυλούμενος ἐν ὁνόματι τῆς ἱερᾶς δικαιοσύνης τὴν ἐπιμηγορίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου τῆς εὐρωπαϊκῆς Συμπολί-

τίας. Τὰ ἐνταῦθα φιλεκαπιδευτικά σωματεία καθήκον αὐτῶν θεώρησαν ἵνα καὶ ταῦτα εἰς τὸν πνευματικὸν τοῦτον ἐθνικὸν ἀγῶνα τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν συνεισενέγκωσιν. Διὸ καὶ προεδρεύοντας τοῦ Προέδρου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου τὰ προεδρεῖα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων, ἥτοι τοῦ Θρακικοῦ, τοῦ Ἑπειρωτικοῦ, τοῦ Θεσσαλικοῦ καὶ τῆς Μακεδονικῆς Ἀδελφότητος μετὰ τῶν διοικητικῶν αὐτῶν συμβουλίων καὶ τινῶν ἑλλόν ὁμογενῶν, συνήλθον ἐν γενικῇ συνέλευσει κατ' ἐπανειλημμένας συνεδριάσεις μετὰ μικρὸν δὲ συζητήσιν καὶ ἐμβριθῆ διάσκεψιν ἐν ἀρ' ἡ συνταξίς ὑπομνήματος μετὰ τῶν ἀνεγκρίτων στατιστικῶν πρὸς ἐξακρίδωσιν τῶν ἐθνικῶν ἠρώδων δικαίων καὶ τοῦ ἐν ταῖς σπετερίζομεναις χώραις ἐπικρατοῦντος ἑλληνισμοῦ. Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τούτῳ διορισθεῖσα συγκειμένη ὑπὸ τῶν κ. Πρ. Βασιλίδου, Ὁδ. Παλέμου καὶ Στ. Βουτουρά συντάξασα τοῦτο ἀνέγνω διὰ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Στ. Βουτουρά ἐν τῇ γενικῇ συνέλευσει. Μετὰ δὲ τὴν ἐγκρίσιν μεταφρασθὲν γαλλιστὶ ἐπεδόθη ὑπὸ τῶν προέδρων τῶν διαληφθέντων Σωματείων τοῖς ἐνταῦθα προσεβηταῖς τῶν Δυνάμεων, Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἱταλίας, Αὐστρίας καὶ Γερμανίας τῷ τελευταίῳ τούτῳ ἐπεδόθη συνάμα καὶ τὸ πρὸς τὴν Ρωσσίαν, μὴ ὑπάρχοντος εἰσέτι ἰδιαίτερου τῆς Δυνάμεως ταύτης ἀντιπροσώπου. Ἐν δὲ ἀντίτυπον ἐπεδόθη καὶ τῷ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἐλθόντες λίαν φιλοφρόνως ὑποδεχόμενοι τὴν Ἐπιτροπὴν ὑπέσχοντο ἵνα διαδιδάξωσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὸ ἐπιδοθὲν αὐτοῖς ὑπόμνημα εἰς τὰς οἰκείας κυβερνήσεις. Τὸ ἔργον τοῦτο προεκάλεσεν οὐ μικρὴν δαπάνην, ἥτις λίαν φιλοτιμῶς ἐχορηγήθη ὑπὸ τῶν ὁσημέραι τὸ ἡμέτερον ἔθνος πολλὰκις εὐεργετοῦντων ἡλιθιωτῶν ὁμογενῶν. Θεωρῶ καθικόν μου, διερμηνεύων τὸ φρόνημα πάντων τῶν Φιλεκαπιδευτικῶν Σωματείων, νὰ εὐχαριστήσῃ τῇ τε συνταξίᾳ τὸ ὑπόμνημα Ἐπιτροπῇ καὶ τοῖς ἀξιωματικοῖς τούτοις κυρίως, οἵτινες νέον περίεργον δειγμα τοῦ πατριωτισμοῦ αὐτῶν, ὄντες πρόθυμοι πᾶσαν ἀναγκαίαν δαπάνην ὑπὸ τῶν περιστάσεων προκαλούμενῃ γενναίως πᾶν νὰ ὑποστώσιν.

Ἄλλ' ἐν ἀπόσῃ ταύτῃ τῇ συλλογικῇ λειτουργίᾳ ἡ ἐπιτόπιος δημοσιογραφία ὡς πάντοτε, οὕτω καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, μετὰ προβληματὸς ἀξιεπαίνου τὸν ἐκνότης ἔρανον συνεβλέπετο· εἰ καὶ πολλὰκις, ὡς ἐκ τῆς σπου-

δαϊότητος καὶ τῆς πληθούς τῶν γεγονότων, χώρος πρὸς καταχώρισιν τῶν συλλογικῶν κοινοποιήσεων οὐχ ὑπῆρχεν, οὐχ ἦσαν οὐδέποτε ἀνεβλήθη πᾶν οὗτινος εἰχομεν ἀνάγκην πρὸς δημοσιεύσιν. Ὁ Σύλλογος ἐκφράζεται ἐπὶ τούτῳ δι' ἐμοῦ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν λεπτομερῆ ἐκθεσιν τῶν συλλογικῶν ἐργασιῶν ἤθελον παραβῆ ἐν τῶν ἀπαραιτήτων καθηκόντων μου εἰμὶ ἀπέτιον δημοσίᾳ σήμερον τὸν δίκαιον τῆς εὐγνωμοσύνης φόρον πρὸς τὰ ἀξιώσιμα μέλη τοῦ Προεδρείου. Θέλω πάντοτε μετὰ συγκινήσεως ἀνυμνήσασθαι ἐκείνων, οἵτινες ἐν εὐκαιρίαις καὶ ἀγάπῃ ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον ἐν τῇ προεδρικῇ μου λειτουργίᾳ ὑπεστήριξαν καὶ ἤλθον πολὺν καὶ ἰκανότατα ἀξίαν σπουδαίου λόγου ἐπεδείξαντο. Ὁ Σύλλογος εὐγνωμονεῖ βρυσηδύστως τῇ Α. Θ. Παναγιότητι εὐλογητῇ αὐτὸν ἐν παντὶ ἔργῳ γαθῶν καὶ περιστάσιν σήμερον διὰ τοῦ ἐπαξίως ἐκπροσωπεύοντος αὐτὴν σεβασμιωτάτου.

Ἰδοὺ, τῆς ἐκθεσεως ἀκροατήριον, τίνι τρόπῳ διήλθομεν τὴν ἥλῃ λήγον συλλογικὸν ἔτος. Κρίνατε περὶ αὐτῶν σταθμίζοντες τὰς περιστάσεις. Καὶ ἡ θέσις τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐν τῶν γνωρισμάτων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν καταστάσεως ὑπάρχει. Ἐπ' ὅντας βλέμμα εἰς τὸ παρελθὸν συμπεράνατε, ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν νόμων ἐπερειδόμενοι, ὡς εἶπον, ἐν ἀρχῇ, ποῦ βλίνομεν. Λόγιοι καὶ πλουτοὶ νοσὶ ὄντων ἀρχῶν καὶ ἐλπίδων οὐχὶ κενὸν ἀλλὰ ἐλλόγων ἐμφοροῦμενοι τὸ καθήκον ἡμῶν μετὰ θεησκευτικοῦ σεβασμοῦ ἐκπληροῦμεν. Ἐξόμενοι τοὺς χθεις καὶ πρῶτον πατέρας ἡμῶν οἵτινες διὰ τῆς ἱστορίας βούσι πρὸς ἡμᾶς: «Ἄμμες πόκι ἡμες ἄλκιμοι νεανίασι» φιλοτιμούμενοι γενώμεθα καὶ ἡμεῖς ἀξιοὶ ἵνα ἐπιφωτισώμεν» «Ἄμμες δὲ γ' εἰμὲς αἱ δι' ἡμᾶς, πείραν λαβέ». Ἐπὶ τῆς πραγματικῆς ἀρετῆς τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ ἐνεστώτος ἡ μέλλουσα ἡμῶν γενεὰ σπριζομένη τότε μόνον δύναται ἐπ' ἀγαθῷ σύμπατος τοῦ ἔθνους νὰ φάλλῃ «Ἄμμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλὰ κάρονες».

Οὐδὲν ἕτερον ἔχω προσβῆναι· ἡ Θεία Πρόνοια ἡζήσά με ἵνα διανύσω τὴν διετὴ ταύτην ἀκαρῶρεκτον περιόδον καὶ αἰσίως νὰ φθῶς εἰς τὴν ὑστάτην ταύτην τῆς προεδρίας μου στιγμὴν. Ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντός μου πολλῶν περικρίων ἐγευσάμην, κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, καὶ αὐ-

МЕЧНИКОВА

τῆς τῆς γολῆς μικροτέραν. Πολλὰς ἐκ βαθίων ψυχῆς μέχρι θαρῶν ἐστέναξα, ἀλλ' ἐνεκαρτέρησα· ἀποχωρῶ δὲ σήμερον συναισθανόμενος τὴν ἡλικίαν ἡδονὴν ὅτι ὅλη καρδίκα καὶ διανοία ἡγάπησα τὸν Σύλλογον καὶ ὀλιγαῶν τῶν ἰδίων ἰσθύων ἐνα ἐκπληρώσω τὸ πρὸς αὐτὸν ἱερὸν καθήκον μου, καὶ πρὸς τοῦτο ἀνενδότως ἡγωνιζόμεν. Μετ' ὑπερηφάνειας θέλω ἀνακαλεῖ εἰσαεῖ τὴν τιμὴν ταύτην ὅμως δι' ἀποβλήψατε εἰς τὸν τρόπον καὶ σύγγνωτέ μοι τῆς ἀσθενείας. Λάβετε τοίνυν τὴν στιγμὴν ταύτην ὅτι τιμαλφὲς ἔθνικόν κτῆμα ἐπὶ δύο ὁλόκληρα ἔτη μοι ἐνεπιστεύθητε.

Μετὰ δὲ βραχέειαν τῆς συνεδριάσεως διακοπὴν ὁ κ. Ἀβραὰμ Μαλιδάκας, ἀναπληρῶν τὴν εἰσηγητὴν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Θεμ. Σαλτέλην, μὴ δυνάμενον νὰ παραβῇ ἐν τῇ συνεδριάσει ἐκεῖθεν ἀποδύπνου καὶ ἀνέγνω περίληψιν τῆς ἐκθέσεως περὶ τῆς καταστάσεως τῆς παιδείας ἐν τῇ Πρωτεύουσῃ καὶ τοῖς περίεξ (ἴδε τὰ ἐν τῷ ἀνωτέρω προεδρικοῦ λόγῳ περὶ τούτου ρηθέντα) (*).

(*) Προκειμένου νὰ ἔχω πρὸς ὁλόκληρον τὴν ἐκθεσὶν τοῦ κ. Σαλτέλη ἐν τῷ προεδρικοῦ Περιόχῃ, ὅπως καταρτίσθῃ τελειότερα, θεωροῦν ὅτι περὶ τὴν καταχωρήσθῃ ἐν τῇ ἐκθεσὶν ὑπὸ τοῦ κ. Μαλιδάκα ἀναγνωσθέντος περίληψιν. Ἐνεκαρτέρησα δὲ καὶ Μαλιδάκας, καὶ ἐπὶ τὴν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως ἀπορρίψαται ὅτι ἀπορρίψαται ὅτι ἀπορρίψαται, εἰς αὐτὴν ἀπορρίψαται.

Εἶτα ὁ εἰσηγητὴς τῆς Φιλολογικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Χρ. Κατζίχρηστος ἀνέγνω ὁμοίως τὴν ἐκθεσὶν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ περὶ συλλογῆς ζώωντων μνημείων ἐν τῇ γλῶσσῃ τοῦ λαοῦ Ζωογραφεῖου διαγωνίσματος. (Ἰδε ἀνωτέρω σελ. 101.)

Μετὰ ταῦτα λαβὼν τὸν λόγον ὁ κ. Α. Π. ὁ πρῶτος Ἀρχιμ. κ. Βασίλειος ἐξέφρασαν ἐν ὀνόματι τῆς Α. Θ. Παναγιότητος θεομάρτυρος εὐχαριστίας τῷ Συλλόγῳ, δι' ἃ πολλὰ καὶ μέγιστα ὑπὲρ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐκπαίδευστος ἐπιτελεῖ, συνάμα δ' ἐνύχθη ὅπως καὶ ἐν τῷ μέλλοντι μὴ παύηται ὁ Σύλλογος πλεῖον καὶ κρεῖττον ποιῶν.

Ὁ κ. Πρόεδρος παρακαλεῖ τὴν Α. Π. τὸν ἅγιον πρῶτον Ἀρχιμ. ὅπως διαβιβάσῃ τῇ Αὐτοῦ Παναγιότητι τὴν βαθύτατην τοῦ Συλλόγου εὐγνωμοσύνην διὰ τὸ μέγα καὶ ζωερὸν ἰδιαίτερον, ὅπως δεικνύει ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου. Ἀκολούθως δὲ ἀγγέλων τοὺς διὰ τὸ συλλογικὸν ἔτος 1878-1879 ἐκλεγέντας κοσμητορας κηρύττει τὴν λῆξιν τῆς συνεδριάσεως.

οἶσαν, ἐκρίνει καὶ τοῦ Συλλόγου, νὰ διανεμηθῶν εἰσπρατικῶς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην αἰ ἐκαστὸν ὅθ' ἴσται, ἂς κατ' ἔτος χορηγῇ τῷ Συλλόγῳ πρὸς ἐκπαιδευτικὸν σκοπὸν ὁ κ. Μενέλαος Νεγοπόντης. Τὰ σχολεῖα δὲ ταῦτα εἰσὶ τὰ ἑξῆς: τὸ τοῦ Πασα-Μπαχά, τὸ τῆς Εὐλοπόττης, τὸ τοῦ Σαλμῆ Τετ-βρούκ, τὸ τοῦ Τεκροῦ Σεραιοῦ, τὸ τοῦ Σαλμα-αἰοῦ, τὸ τοῦ Γόν-καποῦ, τὸ τῆς Εὐαγγελιστρίας, τὸ τοῦ Φερικαῖο, τὸ τοῦ Μπαλαῦ, καὶ τὸ τοῦ Βαϊ-κός, ὁμοεισὼν δὲκα ληρὸν δὲ ἐκαστον αὐτῶν.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ (*).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΗΓΕΜΟΝΑΣ

ΤΗΣ ΤΕ

ΡΩΣΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΙΣΤΕΡΙΩΝ ΗΓΕΜΟΝΙΩΝ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΦΥ' συεδρίᾳ-ει).

Α'.

Εἶναι γνωστὸν καὶ ὁμολογούμενον ὅτι οἱ τε Ῥώσσοι καὶ Ἀἰῶες παρέλαβον τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ πίστιν παρὰ τῶν ἡμετέρων Βυζαντινῶν καὶ δὴ παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μόλις τὸν ἑκτον αἰῶνα μετὰ τὴν θείαν τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τῆς γῆς ἐμράνισιν διεδόθησαν εἰς τὴν Ῥωσσίαν αἱ τοῦ θείου φωτός ἀκτίνες ἀπὸ τοῦ πολυτλήμονος Βυζαντίου. Οἱ παρὰ τὸν Ἰστρον οἰκοῦντες Βουλγάροι, οἱ Μοραῦοι καὶ οἱ Σλαῦοι τῆς Ἰλλυρίας προσήλθον εἰς τὸν χριστιανισμόν περὶ τὰ μέσα τῆς ὀ' ἐκατονταετηρίδος, ἐπὶ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Μιχαὴλ καὶ τοῦ διασκήμου πατριάρχου Φωτίου διὰ Μεθο-

δίου καὶ Κυρίλλου Ἑλλήνων λογίων. Μετὰ τούτους πρῶτοι τῶν Ῥώσσων οἱ ἐκ τῶν ἱταίρων τοῦ Ρουρίκου ἡγεμόνες τοῦ Κιέβου, Ὁσκόλδ καὶ Δῆρ, κατὰ τὰ 866, μεταβάντες ναυσὶν ὠπλισμέναις εἰς Βυζάντιον ἰδέξαντο τὸ ἅγιον Βάπτισμα ἐπὶ Φωτίου. Οὗτοι δὲ πῶθως εἰς Κίεβον ἐπανελθόντες ἐσπειραν ἐκεῖ τὸν σπῆρον τοῦ χριστιανισμοῦ, ὥστε ἐς ὕστερον ἀνέθωκε καὶ μέγα ἀπετέλεσε δένδρον. Βραδύτερον Ὀλγα, ἡ χθρὰ τῶν Ῥώσων ἄνασσα, ἡ ἀντὶ τοῦ ἀνήλικος αὐτῆς υἱοῦ Σβιατοσλάβου κυβερνήσασα, κατῆλθεν εἰς Βυζάντιον διὰ θαλάσσης τῷ 963 καὶ ἐβαπτίσθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἀναδεξαμένου αὐτὴν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ τῆς καλιγγεναϊκῆς. Τέλος ὁ ἐγγονος αὐτῆς Βλαδίμηρος διὰ πρέσβειν ἐπὶ τούτῳ εἰς Κωνσταντινοῦσιν ἀποσταλέντων πεισθεὶς περὶ τῆς ὁρθότητος τῆς πίστεως τῆς ἐν Κωνσ/πόλει Ἐκκλησίας, νυμφευθεὶς δὲ καὶ τὴν βυζαντινὴν Ἄνναν, ἐβαπτίσθη ἐν Χερσῶνι τῆς Ταυρίδος, μετ' αὐτοῦ δὲ πλῆθος πολὺ τῶν ἱταίρων, ἐρετῆς δὲ ἐβαπτίσθησαν ἐπ' αὐτοῦ στήν ἀναριθμητὰ πολιτῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς τὸν Βορρῶσθην ὑπὸ Ἑλλήνων ἱερέων. Οὗτοι δὲ βλῆμα-

(*) Διακρίθοντος ἐν Σμύρνῃ τοῦ κ. Μ. Παρανίκου, ὅστις εἶχε λάβει μεθ' ἑαυτοῦ τὰς ἐν τῇ Συλλογῇ ἀγνωσθείας κατὰ τὴν περίοδον 1877 — 1878 πραγματείας αὐτοῦ καὶ πύμναντος τὴν μὲν πρώτην ἐγκρίσιν τὰς αἰ τρεῖς ἄλλας μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν Πρακτικῶν, εἰρήνη νὰ καταχωρησῶσιν ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐν ἰδιατέρῳ τμήματι τοῦ Περιόδικου, ἐν ᾧ δημοσιεύονται ἐπίσης καὶ διὰ σπουδαίαι διαλέξεις τοῦ διακεκομένου ἱατροῦ καὶ λογίου κυρίου Σταματιάδου.

δὸν ἐξηπλοῦτο ὁ χριστιανισμὸς ἀνά τὴν Ῥωσσίαν¹.

Τοὺς νεομωστίστους τοὺτους χριστιανούς
οὐκ ὡς παρέρωτα ἢ μητρικὴ μέρμηνα τῆς ἐν
Κων/πόλεως μητρὸς Ἐκκλησίας. Ὀδοῖτο, ὅς
καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἄρτι χριστιανίσαν-
τας Βουλγαρούς καὶ Σλαβούς, κατέλπειν αὐ-
τοὺς ὁ Βυζαντινὸς εἰς τὴν διακρίσιν τῶν
παρ' αὐτοὺς ἀμαθῶν ἄλλως ἀργούντων, ἀλλ'
ἀεΐστοι διὰ λογίων κληρικῶν ἐν καιρῷ τοῦ
δεσποτῆ ἀποτελειομένων ἐπιστρίβει ἐν τῇ πί-
στει. Καὶ δὴ τῷ 996 Λεόντιος Ἑλληνας Μη-
τροπολίτης ἐκείνου τοῦ πατριάρχου Νικολάου
ἀποσταλθεὶς ἐνεκρίνατο τὸν νόον τῶν πρὸς
μείσιντον παρηγορεῖν τὸν Βλαδὶμῆρου, εἰσι-
γαγε τοὺς κανόνες τῶν Συνόδων, τοὺς ἄλ-
λους ἐκκλησιαστικούς νόμους καὶ τινὰς πο-
λιτικῆς ἐλληνικῆς, συνίστασι δὲ καὶ τὰς
πέντε πρώτας ἐπαρχίας. Μετὰ τούτων θάνατον
τοῦ Λεοντίου ἐστάλη ἐν Κων/πόλει Μητρο-
πολίτης, ὁ Βυζαντινὸς τῷ 1015, ὃς καὶ ἐκδύ-
σας τὸν νεκρὸν τοῦ Βλαδὶμῆρου. Ἐπὶ δὲ τοῦ
Ῥώσου Μητροπολίτου Κιέβου Πατριάρχου τῷ
1051 ἐστάλησαν αἱ Κιέβου τρεῖς ψάλλαί
Ἑλληνες ἐν Βυζαντίῳ, οἵτινες εἰσήγαγον
τὴν διόρισιν εἰς ὅσα ἔργα ἐκκλησιαστικῆς
ψαλλόμεναι, φυλαττομένην ἐν μὲν καὶ μέχρι
τῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῇ ἀπολῆται.²

Καθ' οὗτο δὲ οἱ Μητροπολίται καὶ Ῥωσσοὶ
Ἕλληνας οἱ πλείστοι διωρίζοντο ἀπὸ τῆς
ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, εἰς δὲ τὰς πνευματικὰς
ὁποῖαι ἐξήρτωντο ἀπὸ τοῦ Οἰκουμένου τοῦ
Πατριάρχου τρυφούντες τὴν ἑνὶ ῥώσικῳ
Ἐκκλησίᾳ εἰς ἀδιάρρηκτον δεσμόν μετὰ τῆς
Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἀνατολικῆς.

Και ταῦτα μὲν πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως· μετ' αὐτὴν ὁμοῦς ἡ ἐλληνική Ἐκκλησία καίτοι πᾶντοθεν πολεμουμένη καὶ οὐδὲν ἐπαύσαντο τεινόνουσα τὴν Ῥωσσίᾳ καὶ τὴν Ἐκκλησίᾳ αὐτῆς χεῖρα ἀρῶν. Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐστράφησαν· ἥδη ὁ λειτουργὸς τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας δουλοσύνην ἐκίχεν καὶ συγγεγὼ πένθι προσήκοντα εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ πᾶσι πασιπάρους ἡγεμονίας ὡς ἀγγέλοι μετ' εἰρήνης καὶ ὑποστηρικτικῆς τῆς πίστεως, ἀλλὰ οὐ! καὶ ὡς ἐπαίται ἐπαίτουιντες χρήματα ἵνα διατηρήσωσι ὅπως ὁδοῦται τὰ κινδυνεύοντα καὶ ἐν τῶν καιρῶν πολεμουμένης Ἐκκλησίας αὐτῶν.

Ὁ ἀνὴρ ὅμως ὅστις, ὡς παρὰ τῶν ῥώσων αὐτὸν ὁμολογεῖται, ἐργάσατο τὰ μέγιστα ἐν ῥωσίᾳ (τῷ 1518—) ὑπὲρ τῆς κλονιζομένης καὶ τῶν μείστων κινδυνευούσης τότε κίνδυνον Ἐκκλησίας αὐτῆς, αἱ δυνάμεις εἶπεν, σώσας αὐτήν, εἶναι Μάξιμος ὁ ἐξ Ἀρτῆς, ὁ καὶ Ἑλλην ἐπιλεγόμενος, περὶ οὗ ἀλλαγὰς τὰ δέοντα εἰπόμεναι.

Μετά τον Μάχημον τούτον κατά τὸ 1580
μετέβη εἰς Μόσχαν ὁ Ἀντιοχίας πατριάρχης
Ἰωάννης, ὃς συνάντησεν αὐτοῦ πατρι-
άρχην τὸν Μητροπολίτου Μόσχας Διονυσίου ἐν τῇ
καθολικῇ τῇ Κοινοτικῇ παρήγαγεν τὴν
πρώτην ἰδίαν περὶ ἰδούσεως Πατριάρχου ἐν
Ρωσσίᾳ, ὅπου ἄνωγος ἐποίησε μετὰ ταῦτα τῇ
1589, Ἰαννουαρίου κ', Ἱερουσάλης ὁ Β', πα-
τριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Τρανός ἐπιφυλά-
γας, ἀναδείξας Πατριάρχην Ρωσσίας τὸν Μό-
σχας Μητροπολίτην Ἰωβ. Τὸ Πατριάρχειον
τῆς Ρωσσίας, πέμψτον μετὰ τὸ λοιπὸν τῶν

1) Θεοδώρου Βαλλιάνου Ἱστορ. τῶν Ῥωσσ. Ἐκ-
κλησίας, σελ. 5—16.

2) Λόγος, σελ. 48, 24.

3) Αὐτὸς ἐπὶ τῇ 29. Μαΐου. Schlosser - Wel-
geschichte Bd. 11, εἰσ. 463. «Bis auf Feodor»
I Zeit (1589) waren noch nicht die russischen
Erzbischöfe dem Patriarchen von Constanti-
nopol untergeordnet gewesen.» Ἐπὶ τοῦ Πα-
τριάρχου Κωνσταντίνου τῷ 1354 ὁ ἡγεμὼν Ἰωάννης
Ἐργαρίης πρὸς τὸν αυτοκράτορα τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως ἠρωτοῦν ἐν τῷ Πρωτοῦ ἐπιστολῇ πα-
ρακλῆτικόν ἑρμηνεύει τὸν ἐκ Κωνσταντινουπό-
λεως Ἀλέξανδρον μεταστῆναι ὁ πατριάρχης ἐκ τῆς
πρωτοῦν Κιέβου καὶ εἰς τὴν Ρωσσίαν· εἰς τὴν
Μεγάλῃ Σύνόδῳ ἐν τῇ ἀπαντήσῃ λέγει· «Εἰ καὶ οὐδὲν
ἐν στήθεσι διδοὺς, οὐδὲ ἀπαρῶν τοῦτο τῇ
ἐκείνῃ, ὅμως εἰς τὴν ἀμνηστίαν καὶ συστατικῇ
ταύτης μαρτυρίας καὶ τῶν ἐνίστατον καὶ διεσπάρ-
των διαμαρτυριῶν ἐπεκρίθη τὸ τοιοῦτον, πλην

1) Σχέδιασμα κτλ., σελ. 177—179.

σπρα τῆς Ἀνατολῆς, διετηρήθη μέχρι τῆς ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τῷ 1721 συστάσεως τῷ δὲ 1723 ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐπικυρωθεῖσας Ἀγιοπάτης διοικήσεως Συνόδου τῆς Ρωσσίας¹.

Καὶ οὐ μόνον ὁ Ἱερεμίας, ἀλλὰ καὶ ὅστερον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν παρῶν τῆς Ρωσσίας ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης Θεοφάνης τῷ 1619 ἐκείσε μεταβῶς κατεπράνε τὰς παρῶν καὶ ἐστήριξε τὴν Ἐκκλησίαν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐξ' ἑκατονταετηρίδος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ἦτο λίαν τεταραχμένη ὡς ἐν τῇ βορείῳ οὐτὲ ἐν τῇ νοτίῳ Ρωσίᾳ ὑπάρχον ποιμένες ὁδηγοῦντες τὰ λογικὰ ποίμνια. Ἐντε (1619) ἀφίκετο εἰς Μόσχαν ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Θεοφάνης, ἀγγελος εἰρήνης γενόμενος εἰς ἀμφοτέρους. Οἱ πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ἀκούσαντες περὶ τῶν ἐν τῇ ἑρμύδι τῶν Ρωσσίᾳ ἀκαταστασιῶν καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰακίμης καταδιώξεων τῆς Ὀρθοδόξου παρούσης διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπισκοπὴν, συνηλθον εἰς συνδιάσκεψιν παρὰ τὸν τάρον τοῦ Κυρίου, συνδιασκεψάμενοι δι' ἐπιμῆν τὸν πρῶτον αὐτοῦ φύλακα εἰς διαρροήσιν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ πατριάρχης Κων/πόλεως ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν ἀδειαν καὶ πληρεξουσιότητα ἵνα ἐνεργῇ ἐκ προσώπου αὐτοῦ, συνεπίστευε δι' ἐξάρχον τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἀρσένιον. Ἀρχιόμενος ὁ Θεοφάνης, παρατηρήσας δὲ πλεῖστα παχυλὰ λάθη εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία, διέταξε τὴν διόρθωσιν αὐτῶν καὶ ἐχειροτόνησε πατριάρχην Μόσχας τὸν Φιλάρετον τῷ 1619. Διατάξας οὕτω τὰ κατὰ τὴν βορείον Ρωσίαν κατήλθεν εἰς τὴν νότιον, ἐπισκεψάμενος δὲ τὸ Κίεβον ἐπεκύρωσε τὴν ἐν αὐτῷ Ἀδελφότητα τῶν Θεοφανείων, καὶ συνέστησεν ἐν αὐτῇ σχολήν, ἐν ᾗ ὥρεϊλε νὰ διδάσκῃται ἡ ἑλληνικὴ, σλαβικὴ, λατινικὴ καὶ πολωνικὴ γλώσσα².

Οἱ ἑλλόγιμοι καὶ ζηλωταὶ ἀρχιεπίσκοποι τῆς Ἀνατολῆς οἱ εἰς Ρωσσίαν μεταβαίνοντες παρετήρουν ὅτι τὸ κυριώτατον αἷτιον τῆς ἀκαταστασίας ταύτης, ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς, ἦν ἡ παχυλὴ ἀμάθεια, εἰς ἣν ἦν βεβούλευσεν οὐ μόνον ὁ λαὸς τῆς Ρωσσίας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ πνευματικοὶ καὶ

κοσμικοὶ αὐτοῦ ἀρχόντες· διὸ στεντορεῖ τῇ φωνῇ ἐρωτῶν αὐτοὺς ἵνα ἰδρῶσαι σχολεῖα. Καὶ αὐτοὶ δὲ αὐτοπροσώπως μεταβαίνοντες συνίστασαν τοιαῦτα, καὶ πᾶσι τοῖς Ὀρθόδοξοις ἡγεμόσιν ἐγγράφον περὶ τούτου πάντοτε. Οὐδὲ περιωρίζοντο εἰς λόγους μόνον, ἀλλὰ καὶ διδασκάλους Ἕλληνας ἐπέμπον ἐκείσε πρὸς ρωτισμὸν τῶν Ρώσων, ὡς τὸν ἀνωτέρω Μάξιμον τὸν ἐξ Ἀρτης καὶ τοὺς περιφήμους ἀδελφοὺς Σωφρόνιον καὶ Ἰωαννίκιον τοὺς Λειχίδας ἐκ Κερατληνίας τῷ 1685³. Καὶ ἵνα τὰλλα παραλίπωμεν παρατιθέμεν ἐνταῦθα ὅσα Μελέτιος ὁ Πηγᾶς Ἀλεξάνδρειας πατριάρχης τῷ 1597 Γεδεὼν Μητροπολίτῃ Λεοντοπόλειως ἐγγράφει: «Φροντίσατε δι' σπουδαστήριον συστήναι καὶ παρ' ἡμῶν καὶ τυπογραφεῖαν ἀσκεῖσθαι, ὥπως ἀνοθεύτως παρ' ἡμῶν τὰ ὑμέτερα ἐκτυπῶται. Καὶ τοῦτο δὲ μὴ παρίδῃτε τὴν καθ' ἡμᾶς ταλαιπωρίαν· δεινὴ γὰρ αἰχμαλωσία συνεχόμεθα, ἥ ἀνεπίστους διαπυλᾷται ἡμᾶς ἡ τοῦ Θεοῦ φιλονηρωτία⁴.» Τῷ αὐτῷ Γεδεὼν καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν κλήρῳ καὶ λαῷ ὁ αὐτὸς Μελέτιος ἐκ Κων/πόλεως τῷ 1597 αὖτις ἐγγράφει: «Ὀρίζομεν καὶ ἐν ἁγίῳ πνεύματι παρακλεισμένους Ἀκαθήμεναι συστήναι εἰς τὸν διδασκαλεῖαν, παρὰ πάσῃ τῇ ἐταρείᾳ, ἐξόχως δὲ ἐν Λεοντοπόλει⁵ διὰ τὸ ἐμπόριον οὖσαν τὴν πόλιν καὶ δεχομένην ἐπιμύριον πολλῶν καὶ διαφόρων δόσεων καὶ ἐπιστημῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἐπισταμένων, ὥστε καὶ ῥῶν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἀναστρέφει καὶ μνησύνει τὰ συμβαίνοντα καὶ ὡς οὐκ συμπεριόντως καὶ μετὰ βεβαιότητος διοικεῖσθαι τὰ τῆς Ἐκκλησίας⁶.

1) Πλείω περὶ τούτων ὅρα ἐν τῷ Σχεδιασμάτι σελ. 179—181.

2) Ἐν ἐπιστ. ρη' τοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐν Χάλκῃ κώδικος.

3) Ἡ Λεοντοπόλις λέγεται καὶ Λεόπολις, γερμ. Lemberg, πολωνικῶς Lwow. Λογίῳ Ἑρμού 1818, σελ. 9, ἐν σμ.

4) Ἐν ἐπιστ. ρη' τοῦ αὐτοῦ κώδ. Καὶ ἐν Βίλνῃ τῆς Πολωνίας ἐγένετο δευτέρως τοῦ γυμνασίου τῶν Ὀρθόδοξων καὶ καθηγητῆς τῶν Ἑλλήνων Κρίλλος ὁ Λούκαρις ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει τῷ 1596 ἐξέδωκε τὸ σύγγραμμα τοῦ πατριάρχου Μελετίου τοῦ Πηγᾶς «Ὀρθόδοξος Χριστιανὸς» ἐπιγραφόμενον. Τῷ δὲ 1598 προσκληθεὶς ὑπὸ τοῖς προϊσταμένοι αὐτοῦ Μελετίου τοῦ Πηγᾶς ὁ Λούκαρις κατήλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Α. Δημητράκοπούλου ἐν τῷ ἔργῳ Ἡμερολόγ. Βρετοῦ, τῷ ἔτους 1870, σελ. 42—43.

1) Ἀθανασ. Ὑψηλάντου Τὰ μετὰ τὴν Ἀλωση, σελ. 114, 254. Schlosser Weltgas, Rd. 11, σελ. 463. Θ. Βαλλ. αὐτόν, σελ. 144, 307, 312, 315.

2) Θ. Βαλλιάου ε. ἀ., σελ. 193, 195, 196.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται, ὅτι ἡ Ἐλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ μάλιστα ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεγίστη καὶ σωτηριωδέστατην ἐπιδείκνυται τὴν μητρικὴν αὐτῆς μέριμναν πρὸς τὴν νεογέννητον αὐτῆς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας, αἰσπότε δὲ πάσχουσιν καὶ κλωθυνομένην περιέβαλε καὶ δὴ καὶ ἰσωσιν, ὡς ἐμολογοῦσιν ἐγνωμένως καὶ αὐτοὶ οἱ Ῥώσοι συγγραφais.

Πλὴν τούτων οἱ αἰόλμοι ἐκείνοι ἄνδρες, καὶ τοὶ ἐν τῇ ἰδρῃ αὐτῶν ὄνσαντες τὰ πάνδηνα δικώμιοι, θλιβόμενοι, κακουχόμενοι καὶ μὴ έχοντες ποῦ τὴν κεφαλὴν ἀλῖναι, διατρέφουσιν σχέσεις μετὰ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ρωσσίας καὶ ἄλλων ἡγεμόνων. Ἐν τινι τῶν κωδικῶν τοῦ ἡμετέρου Ἑλληνολογικοῦ συλλόγου περιέχονται ἐπιστολαὶ κυρίως ἀνδρῶν καὶ δὴ καὶ τοῦ περιπόρου Μελετίου τοῦ Πηγά εὐρηναὶ δύο μὲν ἐπιστολὴ πρὸς Μελετίου τούτου πρὸς Θεόδωρον Α', τὸν Ἀσπρῶν, τελευταῖον ἀπογόνον τοῦ Ρουρίκου, ὁ ἀφ' αὐτῶν τῶ 1584—1598, μία δὲ πρὸς τὸν Κεῖσιν Βασιλεῖον, αὐθεντὴν Ὀστροβίας καὶ ἀρχηγὸν Αἰθουσίας καὶ Κιβίας. Τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν ἡ μὲν ἰσχυρὰ τῶ 1593, ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶ 1597, ἡ δὲ τρίτη πάλιν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶ 1597. Ταῦτα, ἀνεκδότους εἶναι, ὡς ἐγγὺς, παρατίθεται ἑνταῦθα.

Α'.

Θεόδωρος Βασιλεὺς Μοσκόβου.

Κοινὴν σε κατέστησιν ὀφθαλμὸν τῆς ἐκκομμένης ἐκ πατριαρχεῖς Θεός, κράτιστε βασιλεῦ, ἡλίον τινα λογικόν, οὐκ ἀκτιστὸν τὴν οἰκουμένην ἀνιέχοντα, ἀλλὰ φιλανθρώπου προνοίας πυρσὺς ζωογονοῦντα καὶ θάλασσαν καθάπερ γὰρ ἐκείνος, εὐθὺς ἀνατείλας ἔλην διατελεῖ φωτίζων καὶ θερμαίνων τὴν κτίσιν, καὶ οὐκ ἔστι κατὰ... τὸν βιοπάτορα) ὅστις ἀποκαρῶνεται τῆς θείας αὐτοῦ, τὸν αὐτὸν καὶ αὐτὸς τρόπον τῶ οὐρανοῦ καὶ τῆς ὀρθοδοξότητος Μοσκόβιδας θείας σου, οὐδὲν ἕως ἐστὶν ἀμοιρῶν τῆς σῆς προνοίας, οὐ θρόνος, οὐ μοναρχία, οὐ μὲν, οὐκ ἀδελφὸν σύστημα εἰς δοξάν συγχεῖν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ δοξάν συγχεῖν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐκ καὶ αὐτὸς ἡ αὐτῆς Θεοῦ χάριτι συναχθεῖσα τῶν ὀρθοδόξων ἡμετέρων κοινὴν ὄραλος τῆς ὀρθόδοξης πάνδημον πτωχοτροφίαν τῶν ἐνι-

κούντων ἢ ἐπιδημούντων πτωχῶν, οὐκ ἐκκαταρρήντος σπινθὲρ Θεοῦ προνοίας ἀναφθεῖς ἐκείσε εἰς ἀνάκτησιν τῆς κατὰ πάσαν Ἀνατολὴν κινδυνεύουσας εὐσεβείας, εἰς ὀρθόδοξας στήριγμα καὶ παιδείας ἑλληνικῆς (τῆς ἀρῆν τῶν τῆδε ἀφανισθείσας) ἀναζωοορῶσιν ὧν ἀπάντων μάρτυρες οἱ καὶ αὐτόπται, καὶ αἱ τῶν ἀγαθῶν πράξεων μεταδόσεις. Τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἡλικιώτες ποτὶ, ἐν ὑποδείξει ἱερωσύνης διέχοντες βαθμῶ, συνηγωνισθεῖς, καὶ γράμματα συνεγράψαμεν, ἅπερ οὐ παναγνώστως κὺρ Ἱεραιεὶς σφραγίσας ἐξέδωκεν εἰς ἐκείνους τὸν ἀδελφῶν ἀσφαλεῖαν τε καὶ βοήθειαν νυνὶ δὲ βλέπομεν καὶ ἡμεῖς τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ὑπερασπισμὸν τὴν γὰρ χαλκογραφίαν πολλὴν δαπάνη κτησάμενοι οἱ ἀδελφοί, τὰς τε ἱερὰς βίβλους ἐκτυποῦσι, καὶ τὰ τῆς παιδείας τῆς χυμαλιωτέρας γράμματα. Ἐν ἰστί τῶν πόνων αὐτῶν βλάστημα καὶ τὸ ἡμέτερον τοῦτο ὑπόμνημα τὸ κατὰ Ἰουδαίων, ὅπερ αὐτοὶ λαβόντες κατὰ τὸν τῆς πίστεως τῆς ὀρθοδόξου ἑδμοσιεύσαντες νυνὶ δὲ καὶ Ἐκκλησίας οἰκοδομοῦντες καὶ παρὰ τῆς σῆς βασιλείας ὑποσημαίνωσι τετιμωμένους καὶ ἐλεημοσύνης τύχῃσι καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, κράτιστε αὐτοκράτορ, καὶ παρακαλοῦντων ἡμῶν, ἵνα δοσάτῃται πανταχοῦ ὁ Θεός, καὶ ἡ καὶ σωθῇται πανταχοῦ καὶ τὸ σὸν μνημόσυον. Θεσσαρίζεις ἡσασκυρὸς ἀνεκλείπτους ἐν οὐρανῷ, βασιλεῦ, ἔχων εἰς τοῦτο οὐχὶ ἡμᾶς παρακαλοῦντας, ἀλλὰ τὸν αἰτοῦντα σε ταῦτα διὰ τῶν δεινῶν Χριστῶν, τὸν καὶ μέλλοντα κρίνει ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ τὸ φιλένθρωπον καὶ μετὰ τὸν ἀμειψόμενον μισοῖς οὐρανίσι, ὡς ἐπαγγέλλεται ὧν τύχοιμεν ἅπαντες Χριστὶ βασιλεῖ, τὴν τύχην δὲ καὶ σοῦ τὸ κράτος, καὶ τῆς εὐσεβείας Αὐγούστῃς Ἡρόνης, καὶ τῆς Θεοδότου ὁμοφρονίας μετὰ πολλῶν ἐν τῷ καλῷ περιόδῳ, καὶ ἡμῶν Κύριος ἐν τῇ ὀφείλῃ σου ἐπὶ τὸν θρόνον σου καὶ τῆς σῆς βασιλείας, καὶ τῆς σῆς ἐκείσεως, καὶ τῆς ἄλλης διαδοχῆς ἀρετῆς. Ἰαὺ, αὐτοὶ ἡμετέρους ἀδελφούς τὸν τε ἡμέτερον ἡμετέρων καὶ λογοῦντι κὺρ Νεόφυτον ἐν τῇ Ἀναγνώστῃ κὺρ Ἰωάσαφ παρὰ πέμψον πρὸς ἡμᾶς καὶ ταχὺς καὶ ἀσφαλῶς, ἵνα γνοῦμεν καὶ ἡμεῖς πρακτικῶν. Διαφυλάττει καὶ τῆς σῆς βασιλείαν ἀκατάλυτον, ἀμείραντον, δικαιοσύνην, ὡς ἀμείλων ἐνέλεμα τοῦσάν, ὡς ἐλεῖν κατὰ καρπὸν κατὰ τὰ ἱερὰ λόγια. Ἀμήν.

καὶ ἐκταμειβόμενος ἡγήται.

Β'.

Τῷ κρατίστῳ βασιλεὶ Μοσκόβου.

Τὸν ἕνα Θεὸν τὸν τρισηπτάκτον τὸν ἐν ἀληθείᾳ πιστευόμενον τε καὶ προσκυνοούμενον ἀσολέπτως παρακαλοῦμεν, ἵνα σου τὸ κράτος διασπλάττῃ ἀήτητον, νίκην κατ' ἐχθρῶν, ζῆλὸν ἁγίων, γένους τε εὐκλεεστάτην διαδοχὴν παρὰ σὺν εἰς στερίωσιν τῆς τῶν Ὁρθοδόξων εὐσεβείας καὶ εἰς ἡμετέραν εὐφροσύνην. Οὐ διαγινόμεθα πρὸς τὸ νῦν εἶναι τὰς ἡμετέρας, καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας ὀλίφεις τε καὶ στενοχωρίας, καὶ διωγμούς, καὶ καθημερινούς θανάτους, τὰς ἰνδικίας καὶ στερήσεις, καὶ τὴν πᾶνδηρην ἐγκαλιωσίαν, ὅπου πασχόμεν καὶ φέρομεν οἱ ἅνθρωποι ἀγάπην τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Τοῦτο δὲ μόνον ἀναφύομεν πρὸς τὸν κράτος, ἵνα ἡμεῖς ἡμεῖς πρὸ πολλοῦ περὶ τοῦ παναγιατώτου Ὁρόνου τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ὁρθοδόξου μεγάλης Θεοδορουπόλεως τῆς Μοσκόβιας, καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς Αἰγύπτου, καταλιπόντες τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καταπρονήσαντες πελάγους, μετὰ πολλῶν μόθων, κινδύνων καὶ δαπάνης, οἶδεν ὁ Θεός, καὶ φθάσαντες εἰς Κωνσταντινούπολιν συνεκροτήσαμεν Σύνοδον ὑπερτέλῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Βλάτου, ὅπου τότε ἦκει ὁ μακαρὶς κύρ Ἰερεμίας, ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας τῆς Παραμυθίας καὶ μονώτατος συνήθηκα τὸν Τόμον εἰκόνων, ἐν ᾧ στερεοῦται ὁ Ὁρόνος ὁ πατριαρχικός τῆς Ὁρθοδόξου βασιλείας σου μετὰ ἀποδείξεων νομίμων καὶ κανονικῶν. Ἀπέστειλα δὲ τὸν Τόμον εἰκόνων μετὰ τοῦ ὁσώτατου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Νεοφύτου, καὶ κύρ Ἰωάσαφ Ἀναγνώστου, παραδούς αὐτοὺς τε καὶ τὸν Τόμον τῷ τιμῷ κύρ Γρηγορίῳ τῷ τε πρίστει τῆς σῆς βασιλείας, ἵνα καὶ τὴν σὴν ἐκτέλειω αἴτησιν, ἢν ἡμεῖς ᾔτησω, κράτιστε βασιλεῦ, τελίσω δὲ μετὰ πλείστης δόξης τοῦ τε σοῦ κράτους καὶ τοῦ Ὁρόνου καὶ νῦν ἐκδεχόμενος τὸν προρρηθέντα ἀρχιεπισκοπικὸν μετὰ πρίστειαν, προσδεχόμενος δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ βοήθειαν τινὰ ταῖς τληκτικαῖς ἀνάγκαις τῆς Ἐκκλησίας, οὐ πολυήμενης, ἀλλὰ καταπολεμηθείσης παρὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου. Ἀντὶ τούτων ἀπάντων ἤλθε μόνος ὁ Ἀναγνώστης πτωχός, κατὰ χάριν, μόνον διὰ τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν γέγονεν αὐτοῦ ἐξόριστος· τὶ τοσούτον ἐπιλημέλῃς, κράτιστε βασιλεῦ, ὁ ἰμὸς ἀρχιεπίσκοπος, ὁ ἰμὸς υἱὸς ὁ διὰ τὴν ὑπερησίαν τῆς σῆς βασιλείας διὰ

πολλῶν πόνων καὶ μόθων ἐλθὼν αὐτοῖς; τί τοσούτον ἐπιλημέλῃς κατὰ τοῦ σοῦ κράτους ὥστε καταπρονήθῃς οὐ τὴν ἡμετέραν ἀγάπην μικροῦ ὄντος καὶ ἀμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὸν ἀποστολικόν Ὁρόνον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, καὶ ἐξορισθῆναι; Οἱ βασιλεῖς ὄλοι καὶ ἀρχόντες τῶν ἡμῶν, καὶ δὴ καὶ οὗτοι οἱ νῦν κρατοῦντες τῆς ὅλης Ἀσίας τε καὶ Ἀφρικῆς ἔχουσιν ἡμᾶς καὶ τοὺς ἰμῶς διὰ τιμῆς, καὶ ἡ σὴ βασιλεῖα ἡ Ὁρθοδοξοτάτη, ἡ εὐσεβεστάτη ὑπὲρ ἧς ἡμεῖς νοκτῶς καὶ ἡμέρας ἱκετεύομεν καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Κύριον, ὑπὲρ ἧς ἐτόιμους ἔχομεν καὶ τὸ αἶμα ἐκχέει, καὶ τὴν ψυχὴν θειοῖται, ἢν μόνον ἔχομεν ἐπὶ γῆς κλῆος, δόξαν, καύχημα, παραμυθίαν, βοήθειαν, ἐξώρισε τὸν ἰμὸν υἱόν; ὅλοι εἰπεῖν καὶ ἀμαρτήσαντα, ἀλλὰ καὶ τί ἡμαρτεν; ἀλλὰ καὶ εἰ ἡμαρτεν (ἄνθρωπος γάρ) οὐ φιλελευθέρῳ τῇ ἡμετέρᾳ πολιᾷ; τί ἀποκριθῆσθαι τοῖς δάκρυσι τῆς αὐτοῦ γῆρας καὶ πτωχῆς μητρός, ἧς αὐτὸς μονώτατος παραμυθίον; ἄσπον, κράτιστε βασιλεῦ, τὸν ἰμὸν υἱόν καὶ σὺλλον σὺν αὐτῷ καὶ τὴν ἰμὴν ψυχὴν ὑπομούσαν, καὶ ἀγανακτούσαν οὐ φέροι τὴν ἀνδρὸς Μελετίου τοῦ παρὰ πάντας οὐκ εὐκαταρκτητῆ καὶ παρὰ τοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ ἀντιπαύοις καταπεπρωμένης ἀρχιεπισκοπῆς παρὰ τῇ σῇ βασιλείᾳ, καὶ ταῦτα μὴ εἰδὼτος σου, βασιλεῦ, πιστεύω γὰρ τοῦτο βεβαίως, ἀλλότῳ γὰρ τῆς σῆς βασιλείας πάσα πράξις ἀπὸ τοῦ ποιοῦ. Ποίησον ἔλεος, βασιλεῦ κράτιστε, εἰς ἡμετέραν τοῦ μακαρίου πατρὸς σου καὶ τῆς ὁσώτης θυγατρὸς σου Θεοδοσίας χάρισας καὶ ὅσαις ἐκείναις ψυχαῖς τὸν ὁσώτατον ἰμὸν υἱόν, καὶ εἰς εὐχάρις ἀκαμάτους πάντας ἡμᾶς, ἀλλὰ πέμψον ἄξιον τῆς σῆς φιλελευθέρειας, ἢν ὁ Κύριος διαφυλάττειν ἀμέραντων.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ε' Ἀπριλίου, ἔρ'.

Γ'.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΚΑΙΣ. ΘΕΟΥ

Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καὶ κρατίᾳ τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κρητίᾳ τῆς εὐκλειμένης καὶ τοῦ εὐκλειμένου Ὁρόνου ἐπιστολῆς

Τῷ ἁγιοτάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ Κρίστῳ βασιλεῖ, αἰετῶν καὶ ἀειπῶν Ὁστροβίας, ἀρχηγῷ Αἰθιοπίας καὶ Κυβείας καὶ κρητῇ Βλαθυροῦς σὺν τοῖς ὁστροβιστάτοις καὶ ὁρθοδόξοις ἀρχιερεῖς, καὶ

МЕЧНИКОВА

παρὲ τῷ χριστιανισμῷ πληρώματι τῶν Ὁρθόδοξων χριστιανῶν, τῆς τε ἱερᾶς κληρονομίας, καὶ τῆς κοσμητικῆς διατάξεως, τοὺς ἐν Κυρίῳ υἱοὺς περιποίησιν τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἰς ἡμῖν καὶ εὐρίηται καὶ ἔλεος.

Ἡ μετριότης ἡμῶν εὐχεται πᾶσιν ὡμῖν ὁ, τιὸν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον. Παρὰ κληθέντες ἡμεῖς παρὰ πάσης τῆς Συνόδου τῶν παρειαυθέντων ἀρχιερίων τε καὶ κληρικῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης μεγάλης Ἐκκλησίας, τῶν τε ἀρχόντων, καὶ τοῦ λαοῦ, πρὸς δὲ καὶ διὰ προστάγματος βασιλικῆς, ἡλθομεν εἰς Αἰγύπτου εἰς Κωνσταντινούπολιν, τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ κινδυνεύουσα τὰ ἔσχατα βοηθίοντες οἱ ἐλευνοί, σκοποῦντες (οἶδεν ὁ Θεός) καὶ πρὸς ὡμᾶς ἀντιπρῶτον, ὁ πολλὰς προβέμενοι, ἐνεποδίζομεθα τοικιλοτρόπως δι' ἣν αἰτίαν καὶ γράμματα ὡμᾶς ἡσπασάμεθα ἐπὶ εἰς Αἰγύπτου, ἀσφαλίζοντες τὸν ἐνόντα γε τρόπον τῆς ὁδοῦ πῶς ὡμᾶς γράμματα τὸ ἴσον ἐπιμαρμεν καὶ πρὸς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ εἰσέρχοντες, καὶ δὴ καὶ εὐχόμεθα ταῦτα γρὸς ὡμᾶς εἰληρᾶς σὺν εὐφροσύνῃ καὶ ἀφελείᾳ πολλῇ καὶ πνευματικῇ. Ἀλλ' ἔκλεινα μὲν τὰ γράμματα, ὡς τῆς Ἀλεξανδρείας ἀποστολικῆς ἐκκλησίας προϊστάμενοι ἐξερχόμεθα, νυνὶ δὲ ἐπειδὴ ὡμᾶς τινὶ νεύσει κατὰ τὰς ἐκείνης παντὸς τοῦ Χριστοῦ πληρώματος ἡ Ὑψηλοτάτη αὐτῇ τῇ μεγάλῃ βασιλείᾳ, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ὑψηλοτάτος βασιλεὺς οἰκοθεν ὁρμηθέντες, καὶ ἀκοντὰς ἡμᾶς τῷ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου φορετῷ καθυπέβαλον, καὶ περ ἡμεῖς ἀπορεύοντες τὸ τε ὑπὸρχον τοῦ βάρους, τὰς τε τῶν φροντῶν τρικυμίας, καὶ τινὰς ἀπορήτους κινδύνους, εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν Ἀρχιερίων ἀνιβλάμεθα τὸ τοῦ πράγματος ἀποτίλομα, δειν ἔγνωμεν δηλώσαι καὶ ὡς ἐπιστατοῦντες τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τὴν ἡμετέραν γνώμην περὶ τῶν ἐν ὡμῖν τε τοιμημένων παρὰ τοῦ πατὴρ μητροπολίτου Κυβού καὶ τῶν ἡμετέρων ἀναγνώστῃ ἐντυχόντες τὰς κατὰ σύνθεσιν ἐκδοθήσας Πρακτικὰς τῆς ἑνταχρὶ συγκατηθείσης Συνόδου παρ' ὡμῖν ἐν τῇ κατὰ Λειτουργίαν Βερεντίᾳ, νεύσει τοῦ γαληνότατου καὶ θεοφιλῆτος βασιλέως Σιγισμούντου καὶ θεοφιλῆτος βασιλέως τῆς Πολωνίας, ἐν οἷς ἡμετέροις ἡ δικαία καθάρισις τοῦ προ-

δηλωθέντος πρώην μητροπολίτου Κυβού, νομίμως καὶ κανονικῶς κληθέντος παρὰ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης Συνόδου, προκαθεζομένου τοῦ τε λογιωτάτου διδασκάλου τῆς ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Νικηφόρου τοῦ χρηματιζόμενου ἐπιτρόπου τοῦ τῆς μακαρίας λήξεως ἀοιδίμου Πατριάρχου οἰκουμενικοῦ κυροῦ Ἱερεμίου, καὶ τοῦ ἡμετέρου ὁσιωτάτου Πρωτοσυγκέλου, νυνὶ δὲ καὶ μεγάλου Ἀρχιεπισκόπου Κυβίλλου τῶν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι υἱῶν ἀγαπητῶν ταύτης σὺν τῇ ἱερᾷ Συνόδου τοῖς κατὰ σύνθεσιν ἐντυχόντες Πρακτικοῖς, ἐλυπήθημεν μὲν τῇ τῶν ἀποστατῶν ἀπολείᾳ, ἥσθημεν δὲ τῇ συνοδικῇ δικαιοκρίσει, καὶ δὴ καὶ τοῖς δε τοῖς ἡμετέροις γράμμασιν ἀποδιδόμεν τὸ προσήκον κύρος, ἀξιούντες καὶ τὸν γαληνότατον Ῥῆγα Σιγισμούνδον τρίτον, καὶ τοὺς ὑπερρεστατοὺς ἀρχοντας τῆς λαμπροτάτης Συγκλήτου τῆς ὑψηλοτάτης Κορώνας, ἵνα συγχωροῦντες τοῖς ὀρθοδοξοῖς πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια ἔθη τε καὶ δόγματα, ἃ πρόπαλαι Ἀνατολικοὶ τε καὶ Δυτικοὶ πατέρες μέχρι τῆς ἑβδόμης Συνόδου παρέδωκαν μετὰ προσδιορισμοῦ καὶ ἐπιτιμίου ἀναθέματος τοῖς μεταίρειν τι, ἢ προσβελαι, ἢ ἀφελεῖν τοιμησοῦσιν, εἰρήνην βραβεύουσι τῇ ἀρχῇ πάσῃ καὶ τὴν παραχρῆν καὶ ἄλλῃ ἐπιγνωτῶσαν ἔργον εἶναι καὶ γέννημα τῶν ἀρχιεκκλῶν νεωτερισμῶν, τοῖς τε τοῖς νεωτερισμοῖς χαίροντας ἡμεῶντας εἶναι τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων καὶ ἀντιμάχους Θεοῦ, εἰρήνην ἔχειν ἡμᾶς πρὸς ἀλλήλους κελύοντες, καὶ προστάττοντες μὴ μεταίρειν οὐκ, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες ἡμῶν· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον εἰρηνεύομε· οἱ τοῦ σωτήρος εἶναι βουλευμένοι, καὶ περιαιρέσει πάσα ἡ πρόσφασις, καὶ χρεῖα γράμματα, ἀποστέλλων, συνῶν ἀπὲρ ἡμῖν τηλικούτων ἐπισημασίᾳ κινδύνων, ὥστε μὴ δύνασθαι τὰ παλαιὰ τὰδε γράμματα καὶ συντελεῖν καὶ ἀσφαλιστῆναι, μόνους τε τῶν πόνων ὑπελθεῖν, καὶ εἰ, κινδύνων προμηθευόμενοι οὐ τοῖς ἡμῶν ἀναγνώστῃς πολλὰς ὁμοίας καὶ μεγάλας, ἀλλὰ τῇ ἐκείνῃ ὡς κατ' εὐθείαν ἀσφαλεῖς, ἣν παρακλήσιν διὰ τῆς ὡμᾶς ἀσφαλεῖς, ἀσπλιν, καὶ ἄτρωτον, τιμῆς πάσης ἀξίους ἡμεῶντας τοῖς ὑπερπιστάς τῶν τῆς εὐλαβείας, καὶ ὡς τοῦ Θεοῦ μὲν πιστοὺς ἐργάτας τῶν πολιτικῶν διὰ μεγάλους ἀντιλήψεις, ὡς τὴν εἰρήνην πραγματευόμενοι, οἷς ἐστὶ καὶ ὁ προφθρῆς λογιωτάτος διδασκαλὸς κυρ

Νικηφόρος, ὃν ἀδικῶς διαβαλλόμενον ὡς κατὰσκοπον καὶ ἐπίβουλον παρακαλούμεν καὶ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ παντὸς κινδύνου λυτρώσατε. Ἀλλὰ τούτα μὲν περὶ τούτων κωλύμεν διὰ παντοεισότητος Σύνοδον ἄλλην γενέσθαι, περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, καὶ μόναις ἐμμένειν κλειυόμεθα ταῖς πατρικαῖς οὐ γὰρ δίκαιον, οὐδὲ ἀσφαλεῖς προκαθεῖσθαι τῶν τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης ὡς κριτὰς τοῦς κρίνεται ὀφείλοντας καὶ διὰ τὴν ὑπέχειν πολλῶν παραβάσεων, ὡς ἐν ἄλλοις διεξέληλύθαμεν. Ἐρωσθε ἐν Κυρίῳ, ψυχὰ φίλαι καὶ Θεῷ τιμίαι.

Ἀπρίλιου τετάρτη Χρδ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Β΄.

Καὶ οἱ Ἀἰκες, ὡς οἱ Ῥώσσοι, ἔλαβον κατὰ τὴν δεκάτην πρώτην ἐκατονταετηρίδα τὸν χριστιανισμόν παρὰ τῶν Βυζαντινῶν, διό ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Ὡς ἔθνος οἱ Ἀἰκες, ἡ Ῥωμανία, ὡς ἀποκαλοῦνται τανῦν, ἀρχονται καταρτιζόμενοι κατὰ τὴν ἰγ' ἐκατονταετηρίδα. Μέχρι τῆς ἰγ' ἐκατ. ἡ ἱστορία τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας εἶναι κοινή. Τῷ 1290 ᾤχετο μέρος τῆς Βλαχίας ὁ ἐκ Τραπεζουανίας ἑλθὼν δοῦξ ἡ ἡγεμὼν τῆς Φουγαρανίας Ράδουλ Νέγγρης, εἰς οὗ τὸ κράτος κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκατ. προσετίθη καὶ τὸ λοιπὸν τῆς χώρας. Κατ' αὐτὴν ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐπομένην ιδ' ἐκατ. ἡ ἱστορία τῆς χώρας εἶναι τεταραγμένη καὶ πλήρης ἐρίων μετὰ τῆς Οὐγγαρίας. Οἱ Πάπαι τῆς Ῥώμης ἔδωκαν τοῖς Οὐγγοῖς ἐν περιπτώσει κυριαρχικὰ ἐπὶ τῆς Δακίας δικαιώματα κατακτήσεως, ἀδμοῦς οὐδέποτε ἐξήσκησαν.

Ἀπὸ τῆς ἰγ' ἐκατ. καὶ ἐφεξῆς φαίνονται ἐν τῇ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας ἡγεμόνες ἰθαγενεῖς κυβερνῶντες τὰς χώρας ταύτας. Ὁ ἐξ ὁμοῦς ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Μίρκα Βούδας ἡγεμονεύσας ἐπὶ τριάντοισι καὶ ἐν πρώτῳ οὐτάει τὴν χώραν τοῖς ὀθωμανοῖς τῷ 1391, ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ διαμίνειν ὑποτελὴ μὴ πόρου, αὐτόνομον δι' αὐτοῦ αὐτὸ ἐπαραξάν καὶ οἱ Μολδαβοὶ τῷ 1511 ὑποτελινέσθαι ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς περίπου ὅροις τῷ Σουλτάνῳ Σελίμ τῷ Δ'. Ἐκτοσε αἱ ἡγεμονίαι ἀμφοτέραι ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἡγεμόνων χριστιανῶν ἰθαγενῶν, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τῆς III' ἐκατ. μέχρι τῆς 6' δεκαετηρίδος τῆς ιδ' ἐκα-

τονταετηρίδος ὑπὸ Ἑλλήνων, τῶν λεγομένων Φαναριωτῶν¹.

Πάντες οἱ ἡγεμόνες τῶν παρ' Ἰστρον ἡγεμονιῶν τούτων, καὶ διότι ἀνήκον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ διότι ἦσαν ὑποτελεῖς τοῖς Σουλτάνοις τῶν Ὀθωμανῶν, εἶχον συγκατάτας τὰς σχέσεις μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ἵνα ἀναγορευθῶσιν ἡγεμόνες καὶ ἵνα διατηρῶσι τὸν καθ' ἑκάστην κλονιζόμενον αὐτῶν θρόνον, ὤφειλον νὰ προσέρχωνται αὐτοπροσώπως τοῖς κρατοῦσι καὶ περιποιῶνται αὐτούς. Ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὴν ἀνέκρυσιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἡγεμονικούς θρόνους ἐκρινον ἀναγκαῖον, μάλιστα οἱ Φαναριῶται καὶ οἱ ἰθαγενεῖς ἀναμνηστικῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει τυγχάνοντες, ἵνα καὶ δι' ἐκκλησιαστικῆς τελειότης καθιερώσασιν ὡς διὰ χρίσματος τὴν αἰλῶφ Θεοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀνάβασιν των, εἰς ἣν θεοδὴν ἐκλήθησαν. Τὴν ὑποταγὴν καὶ τὸ σέβας εἰς τὴν Μεγάλῃν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς κατὰ κειρὸν τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς ἰθύνοντας ἐτήρησαν ἀλύβητοι οἱ ἡγεμόνες οὗτοι, οὐ μόνον οἱ Φαναριῶται, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν οἱ ἰθαγενεῖς ἀρχοντες. Οὐδεὶς αὐτῶν ἠπείθει τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς Πατρίρχαις. Πολλοὶ προσέκλινον αὐτοὺς εἰς τὰς αὐλὰς αὐτῶν καὶ ἐριζοῦντο βασιλικῶς τοὺς μὴ ἔχοντας ὡς ἀληθῶς οὐδὲ ὀβολόν, οὐδ' αὖ τὴν κεφαλὴν ποῦ κλίνει. Ἀνέγνωμεν πλείους ἀρχαίας τῶν εὐσεβῶν τούτων ἡγεμόνων πρὸς τοὺς κατὰ κειρὸν Πατριάρχας, ὁρωρητῆρια, συγγράμματα καὶ ἕτερα παντοίας ὕλης, πλήρη σεβασμῶν καὶ υἱικῆς εὐλαβείας. Παραλείπομεν ὅτι ἐν τοῖς ἰσχύτοις χρόνοις, δηλ. κατὰ τὰς δύο πρώτας δεκαετηρίδας τῆς ἐνιστάσεως ἐκατονταετηρίδος αἱ αὐλαὶ τῶν ἡγεμόνων τούτων εἶχον καταστάσις ὡς ἡ τοῦ Περιάνδρου, τὸ κέντρον καὶ τὸ συνευεκτήριον τῶν Ἑλλήνων λογίων. Πρὸς αὐτοὺς κατέφευγον οἱ Πατριάρχαι αἰτούντες βοήθειαν χρηματικὴν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐλάμβανον πρὸς αὐτοὺς οἱ λόγοι εἰς ἐκδοσιν συγ-

1) Κατ' ἀρχὰς οἱ ἡγεμόνες ἦσαν ἰθαγενεῖς, ἀπὸ δὲ τοῦ 1674 ἐν Μολδαβίᾳ καὶ Ἑλλάδι: ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Πρῶτος τούτων ἐγένετο ὁ ἀδελφονομὸς Δημήτριος ὁ Καντακουζηνός τῷ 1674, μετ' αὐτὸν δὲ Ἀντωνίος ὁ Ῥωμανός, μετὰ τούτων Δούκας ὁ Ῥωμαῖώτης καὶ οὗτος καθίσταται. Τῇ 4. Τὸ μετὰ τὴν Ἀλωσιν, σελ. 781.

γραμματῶν καὶ ἐτύγχανον· πρὸς αὐτοὺς οἱ πτωχοὶ, ἀλλ' ἱκανοὶ λόγιοι ζητοῦντες ὑποτροφίας ἢ θέσεις. Ὁμολογούμενος δὲ αἱ λαμπραὶ Σχολαὶ τοῦ Βουκουρεστίου καὶ Ἰασιού, αἱ Ἀκαδημίαι τὸ τότε λεγόμεναι, καὶ τὰ δαπάναις τῶν φιλογενῶν ἡγεμόνων ἐκδοθέντα συγγράμματα καὶ αἱ πρὸς τὰ ἄπορα σχολεῖα καὶ τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς Μονὰς βοήθειαι αὐτῶν μαρτυροῦσι τὴν τε γενναιοδωρίαν αὐτῶν καὶ φιλογένειαν.

Τὰ θεμέλια τῆς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν ταῖς ἡγεμονίαις διαδόσεως καὶ κρατύσεως ἐτίθησαν διὰ τοῦ Οὐγγροβλαχίας Μητροπολίτου Νήφωνος ἐκ Πελοποννήσου τὸ γένος ἑλκοντος καὶ ἀρχιερατεύσαντος αὐτοῦ κατὰ τὸ 1493 ἐπὶ Ράδουλ Βαδὰ Δ' ἡγεμονεύσαντος, τὸ 1493—1508. Κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ 15^{ου} ἔκκε. ὁ Ἕλληνας τὸ γένος ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Ἰάκωβος ὁ Βασιλικὸς (1558—1568) πρῶτος συνίστησι Σχολὰς καὶ Ἀκαδημίαν μεταφρασάμενος ἐκ Γερμανίας καθηγμένας. Ἡ Βουκουρεστίῃ ἰδρύσεν ἑλλ. Ἀκαδημίαν ὁ Σερβὸς Κωνσταντίνος ἡγεμόνος τῷ 1679—1688 μετὰ τυπογραφείου¹. Κατὰ δὲ τὴν 17^{ην} ἔκκε. οἱ Ἕλληνες ἡγεμόνες ἐνεθάρρουν τὰ γράμματα καὶ ἐσκόπουν τὴν διδασκίαν αὐτῶν ἐν ταῖς ἡγεμονίαις. Ἰδιῶς Κωνσταντῖνος ὁ Μοναχορδάτος τῷ 1735 ἐπεχείρησε νὰ συνστήσῃ βλαχικὴν γραμματικὴν δανεισάμενος τοὺς ἥθ. τοῦτο χαρακτῆρας ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ σλαβικοῦ ἀλφαβήτου. Ἐξέδωκε τὴν ἱερὰν Γραφὴν βλαχιστὶ καὶ διέταξεν ἵνα τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκῃται εἰς τὴν ἐγγυρὴν γλῶσσαν ἐν ἀνάσσει ταῖς ἐκκλησίαις. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἡ βλαχικὴ γλῶσσα ἐκινεῖσθαι, καὶ οἱ Βοημοὶ μάλιστα πρότερον γινώσκοντες νὰ χαρτῶνται τὸ ὄνομα τῶν ἐπιθεοῦντων ὅπως οὖν εἰς τὰ γράμματα². Περὶ τῶν λαμπρῶν σχολῶν τῶν ἐν Βουκουρεστίῃ καὶ

Ἰασιῷ, ταῖς μητροπόλεσι ταύταις τῶν Ἑγεμονῶν, εἴπομεν ἐν τῷ Σχεδιάματι (σελ. 182—184) ὅσα τότε εἶχον προσφορά, νῦν δὲ συμπληροῦντες τὰ ἐκεῖ εἰρημένα καὶ ἐξ ἄλλων μαρτυριῶν λέγομεν ὅτι ἐν Βουκουρεστίῃ ἐπ' ὅσον γινώσκομεν τῷ 1690 ὑπῆρχε σχολή, ἥς πρόστατο Θεόδωρος Συμεώνος, ὁ Τραπεζούντιος, ἀποθανὼν τῷ 1695, ἐρεζῆς δὲ τῷ 1698, Ἀκαδημίας καλουμένης, Σεβαστὸς ὁ Κυμνιτῆς· τὸν Σεβαστὸν διεδέξατο Μάρκος ὁ Κύπριος, τὸν δὲ Μάρκον Γεώργιος ὁ Χρυσόγονος, Τραπεζούντιος καὶ οὗτος, ἀνεψιὸς τοῦ Σεβαστοῦ, ἀποθανὼν τῷ 1739. Τὸν Γεώργιον διεδέξατο Ἀλέξανδρος ὁ Τυρνάβητις, μαθητὴς Μακαρίου τοῦ ἐν Πάτρει³, ἀποθανὼν, ὡς φαίνεται, τῷ 1761. Ἐπὶ Σεβαστοῦ φαίνεται διδάσκων τὰ φυσικομαθηματικὰ ἐν Βουκουρεστίῃ καὶ Ἰωάννης ὁ Κομνηνὸς Βυζάντιος ὁ μετὰ τὰ 1710 Ἀρίστρος μητροπολίτης Ἱερόδου⁴, καὶ Γεώργιος ὁ Ὑπομηνᾶς, ἱατρός, ἀποθανὼν τῷ 1745⁵, εἰτα ἀναφέρεται Ἀλέξανδρος ὁ Σκιδραῖς, Τραπεζούντιος καὶ οὗτος τῷ 1767⁶, εἰτα Νεόφυτος ὁ Κουσκοκλιβίτης, ὁ περιώνυμος γραμματικὸς, ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάσκων ἐν Βουκουρεστίῃ, ὅπου φαίνεται τῷ 1768—1790, ὅτε καὶ ἀπέθανε⁷.

Καὶ τοιαύτη ἦν ἡ ἐν Βουκουρεστίῃ σχολὴ πρὸ τοῦ 1776. Ὅτε δὲ τῷ ἔτει τούτῳ ἀνέλαβε τὰς ἡμέρας τῆς διοικήσεως τῆς χώρας ὁ φιλόμουσος ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος ὁ Ὑψηλάντης, ἐξέτεινε αὐτὴν ἐπὶ μαλλόν ἰδρύσας ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἁγίου Σάββα, ὡς καὶ ἑτέρας δύο υποδεεστέρας ἐν Κραγιόβη⁸ καὶ Μπουζαίφ. Ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος τούτου ἐδίδασκον ἐν τῇ Σχολῇ ἐννέα διδάσκαλοι. Κατὰ τὸ 1ον ἔαρον τοῦ ἐπὶ τῇ ἰδρύσει τῆς Σχολῆς ταῦτας αὐθεντίας, ἀποσπούλλου ὀρίζονται διδάσκαλοι ἐννέα πρεσβύτεροι, δύο τῶν γραμ-

1) Κ. Σάβα ἐν Νεαλλ. φιλόλογ. σελ. 180.

2) Α. Φωτεινός Β', 170. Ἀλέξανδρος ὁ Ἑλλᾶδος λέγει περὶ τούτου: «Neque mirum est Bucurologistae vocari. Nam adsunt philosophiae et theod. duo hypodidascali. Numerus studiosorum, et quandoque CL, quandoque CC superat.» Status praesens Eccl. Gr. p. 47.

3) Wilkinson, Description des Principautés de Valachie et de Moldavie, Londres 1820. Κ. Σάβα Βιογρ., σελ. 479.

4) Τὰς εἰδήσεις περὶ τῶν μετὰ τὸν Σεβαστὸν ἐν Βουκουρεστίῃ διδασκόντων ἐλάβομεν παρὰ Κτιστοῦ Λαπότῃ ἐκ χειρ. τῆς ἐν Σταυροπόλει Σχολῆς τῶν Εὐσέων σελ. 102—119.

2) Κ. Σάβα Νεαλλ. φιλ. σελ. 397.

3) Κ. Σάβα αὐτόν, σελ. 459.

4) Μελετίου Ἐκκλ. Ἱστορ. Δ', 233.

5) Βρετόν Β', 255. Α. Δημητράκοπουλ. «Περὶ ὅγκαι καὶ Διορθώσεως» κτλ., σελ. 88.

6) Τῆς ἐν Κραγιόβη σχολῆς τῷ 1817 διδασκαλὸς φαίνεται Τριαντάφυλλος τῆς Πελοποννήσου. Φιλ. Τηλεγράφου ἔτος 1817, σελ. 187.

ματικών, δύο τῶν μαθηματικῶν, ἦτοι ἀριθμητικῆς, γεωμετρίας καὶ ἀστρονομίας, πρὸς δὲ καὶ ἱστορίας, εἰς τῶν φυσικῶν, εἰς τῶν θεολογικῶν, καὶ τρεῖς τῶν διαλέκτων λατινικῆς, γαλλικῆς καὶ ἰταλικῆς¹. Ἐκτοτε ἡ Σχολὴ τῆς γενναιοδωρίας τοῦ Ἱψηλάντου ἤρξατο βεβαίως ἐπὶ τὰ κρείττω καὶ τελειότερα.

Νεώφυτος τὸν Καυσοκαλυβίτην διεδέξατο Μανασσῆς ὁ Ἀλεξάνδρ, ἱατρός ἐκ Μελνίκου τῷ 1780 διδάσκων μαθηματικά², Πανταζῆς ὁ ἐκ Τυρνάβου³ καὶ Γρηγόριος ὁ Κωνσταντῆς ἐπὶ ὀλίγον τῷ 1789⁴, μετὰ δὲ τούτους ἀνέλαβε τὴν σχολαρχίαν Ἀλέξανδρος ὁ Φωτιάδης ὁ πᾶν ἐξ Ἰωαννίνων ὁρμώμενος. Ὁ Ἀλέξανδρος προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Ἀλεξάνδρου Μουροζῆ τῷ 1790, ὡς λέγει Τρίσος ὁ Νερούλδος⁵, διδάξας μέχρι τοῦ 1803 μετὰ πολλῆς φήμης καὶ κακοπορίας. Ἐπὶ Ἀλέξανδρου Φωτιάδου καὶ ἐφεξῆς ὑπῆρχεν ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ θέατρον ἑλληνικὸν ὑποστηριζόμενον ὑπὸ Χρησταρῆ ἱατροῦ ἐξ Ἰωαννίνων⁶. Τὸν Ἀλέξανδρον διεδέξατο Κωνσταντῖνος ὁ Βαρδαλάχος, ἱκανώτατος καὶ οὗτος καὶ μετὰ πολλῆς φήμης διδάξας, προστάς τῆς Σχολῆς ἑτῆ δώδεκα ἀπὸ τοῦ 1803—1815, ὅτε προσεκλήθη εἰς Χίον⁷. Διευθύνοντος τοῦ Βαρδαλάχου τῷ 1810 ἡ Σχολὴ, προτροπῇ τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Ἰγνατίου τοῦ ἀπὸ Ἀρτης, ἔλαβε νέαν ζωὴν ἐπικληθεῖσα Λύκειον, ἔχουσα παρ' ἑαυτῇ τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Μητροπολίτου συστάσαν Φιλολογικὴν Ἑταιρίαν πρὸς ἐπαγρυπνήσιν εἰς τὴν πρὸς τῶν μαθησίων καὶ καλλιέργειαν τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης⁸ ὑπὸ τὸν Βαρ-

δαλάχον ἐδίδασκε τότε ὁ Ἀθανάσιος Ἰωάννου Φυσικὴ Ἱστορίαν, ὁ Κυριακὸς Ἰωάννου ἑλληνικὰ, Νικόλαος Σάββα γαλλικὰ, ἔτι Μιχαὴλ Κοκκίνης, ὁ ἀριστος Ἀθανάσιος Βογορίδης¹, Μανουὴλ Βουζάντιος, Ἀφανσῶν καὶ ἕτεροι ἱκανοί². Τὸν Βαρδαλάχον διεδέξατο Νεώφυτος ὁ Δούκας ἐπὶ δύο ἔτη (1815—1817) προστάς τῆς Σχολῆς καὶ εἰς παραιτησάμενος, ὡς αὐτὸς ἐπέστελλε Γρηγόριον τῷ Κωνσταντῆ³. Διευθύνοντος τοῦ Δούκα τὸ Λύκειον καὶ τὰ ἑλληνικὰ διδάσκοντος, κατὰ Μάτιον τοῦ 1816 ἀνέλαβε τὴν διδασκαλίαν τῆς Λογικῆς Στεφάνος ὁ Κομητᾶς⁴.

Μετὰ τὴν παρίτησιν τοῦ Δούκα ἡ Σχολὴ φαίνεται πως παραμεληθεῖσα, ἀλλὰ πάλιν τῷ 1818 μετατραπέυσεν εἰς Ἀκαδημίαν ἀνέλαμψε καὶ αὖθις. Τῷ 1818 φαίνεται προϊστάμενος αὐτῆς Βενιαμὶν ὁ Λίσβιος διδάσκων τὰ γραμματικά μετὰ Κωνσταντίνου τοῦ Γνωμάκη, Στεφάνου Κομητᾶ, Ἰατροπούλου καὶ ἄλλων⁵.

Τῷ 1820 καὶ 1821 φαίνεται προϊστάμενος τῆς Σχολῆς πάλιν ὁ Βαρδαλάχος⁶ μετὰ συνδιδασκάλων Γεωργίου τοῦ Γενναδίου, Στεφάνου Κονέλλου διδάσκοντος φυσικὴν ἱστορίαν⁷, Κωνσταντίνου Κλονάκη, Δημη-

λὴν παρημελημένην οὖσα—πρόηγεν εἰς Λύκειον.

Ἡ πρώτη τῆς Φιλολογικῆς Ἱστορίας συνέλευσις ἐγένετο τῇ 22 Ἰουλίου τοῦ 1810⁸.

Ἡ Ἑταιρία οὐκ ἐγένετο, ὅσα ἂν, ἐν σημειώσει.

Ἡ Ἑταιρία διέτρεψεν ἐν μόνῳ ἔτος Πρετοῦ Ἐθν.

Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1866, σελ. 377.

1) Ὁ Ἀθανάσιος Βογορίδης ἐδίδασκε ἐν τῷ ἔτῳ ἐν Βουκουρεστίῳ, ὡς λέγει ὁ βιογράφος αὐτοῦ ἐν «Παράδρομῳ» Κ', 415.

2) Ὁ Λογίῳ Ἐρμού, ἔτος 1811, σελ. 5—6.

3) Ἀ. Γουδα «Βίαι Παράλληλοι», Α', 268.

4) Δούκας φαίνεται ἀρχιδιδάσκαλος τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ Σχολῆς τῷ 1816. «Ὁρα» «Ἐλλην. Τηλεγράφων» τοῦ 1816, σελ. 160.

5) Ὁ Λογίῳ Ἐρμού ἔτος 1816, σελ. 270. Σημειώσεων ἐνταῦθα ὅτι Κυρίλλος καὶ Κλήμης οἱ Παλοποννήσιος καὶ Κυριακὸς τῆς ἐδίδασκον ἐν Βουκουρεστίῳ περὶ τὰ 1810, πιθανὸς ἐν οἴκῳ εὐγενῶν.

6) Ὁ Λογ. Ἐρμού ἔτος 1818, σελ. 209—210. Ἀ. Δημητρακοπούλου «Προσθήκαι καὶ Διεφθάρσεις», σελ. 145.

7) Ὁ Λογ. Ἐρμού ἔτος 1820, σελ. 698.

8) Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐν Σμύρῃ Γυμνασίου εἰσῆλθον καὶ εἰς τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ Λύκειον τῷ 1820 ἡ διδασκαλία τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, διδασκόμενη ὑπὸ Στεφάνου Κονέλλου. Σ. Iken Leukothea, T. I. p. 255. Leipzig. 1825.

1) Ἀθανάσιος. Ἱψηλ. Τὰ μετὰ τὴν «Ἀλφωσιν», σελ. 584—591.

2) Ζαβίρα «Νέα Ἑλλάς», σελ. 422.

3) Ζαβίρα αὐτόν, σελ. 519.

4) Βρετοῦ Β', 347.

5) Cours de la litt. Grecque Moderne, pag. 59—63.

6) Rizo, Cours de la litt. etc, pag. 62.

7) Ἀ. Δημητρακοπούλου «Προσθήκαι καὶ Διεφθ.» σελ. 14. Γ. ὁ Γενναῖος λέγει ἐν Βιογραφίᾳ Κ. Βαρδαλάχου ἐν Ξενον. Κ. Ὁρόν Παιδείας, μεταφρ. ὑπὸ Κ. Βαρδαλάχου, σελ. σθ', ὅτι ὁ Βαρδαλάχος ἐδίδασκε μέχρι τοῦ 1833. Ἐν «Λογίῳ Ἐρμού» τοῦ 1811, σελ. 83, λέγεται ὅτι ἐδίδασκε ἑτῆ 13.

8) Ταύτην συνέστησεν Ἰγνατίος ὁ ἀπὸ Ἀρτης, ὁ ὅς τῃ ἐν Ῥωσσίᾳ Συνόδῳ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας παρηβεί. Α. Φωτινίου «Ἱστορ. τῆς παλαιᾶς Δακίας» τόμ. Β', 530. Αὐτὸς καὶ τὴν αὐτὴν Σχο-

МЕЧНИКОВА

τρίου Σμυρναίου καὶ ἄλλων μέχρι τῆς ἑλλ. ἱπαναστάσεως (1821)¹.

Ἐπίσης κατ' ἀντιφλοισμὶν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων τῆς Μολδαβίας ἐβγαίνε λαμπρῶς καὶ ἡ ἐν Ἰασιῷ Σχολή. Καὶ ἀρχαῖότεραι μὲν εἰδήσεις περὶ ταύτης τό γε νῦν ἠλλείπουσιν ἡμῖν, περὶ τὰ μέσα ὅμως τῆς 12^{ης} ἐκατ. προϊστάτο τῆς Σχολῆς ταύτης Πάικος ὁ Λιγαριδῆς, Χίος, εἰτα Ἱερμίας ὁ Καραβίλας περὶ τὰ 1698, εἰτα Ἰωάννης ὁ ἐξ Ἀγρόφων τῷ 1769², Νικόλαος Ζερζούλης, ὁ ἐκ Μετσόβου, ἀνὴρ πολυμαθέστατος, προϊστάτης τῆς Σχολῆς τῷ 1761 μετὰ τὴν ἐν Ἀθῶν σχολαρχίαν³, τῷ δὲ 1765 ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς Ἰωσήπος ὁ Μοισιόδης, ἡγεμονεύοντος ἐν Μολδαβίᾳ Ἀλεξάνδρου Γαίλη τοῦ ιδρύσαντος τὴν Σχολὴν ἐκ νέου. Οὗτος, ὡς αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ἐκτετοῦ ἀπολογίᾳ⁴, ἀναλαβὼν τὸ πρῶτον τὴν σχολαρχίαν ἐκρίνε καλὸν κατὰ μίμησιν τῶν εὐρωπαϊκῶν νὰ ἐκπονήσῃ δύο ὁμιλίας εἰσαγωγικάς, μίαν περὶ τῆς φιλοσοφίας ἐν γένει, καὶ ἑτέραν περὶ τῶν μαθηματικῶν ἰδιῶν. Ἀλλ' εὐθὺς μετ' οὐλοῦν φάνηται ἀπελθὼν ὁ Μοισιόδης, καὶ μετ' αὐτὸν ὤθηθεν Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης⁵, ὅτε τῷ 1776 ἐπανήλθεν ὁ Μοισιόδης μετὰ τὴν ἀναχωρήσιν τοῦ Θεοτόκη⁶. Μετὰ τὸν Μοισιόδην κρίνεται προϊστάμενος τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ 1780 Προκόπιος τῆς Πελοποννήσιος, νῖος ἱεροκρίτου εἰς τὰ φυσικομαθηματικά, λίαν ἐπινοήματος ὑπὸ τοῦ Μοισιόδου⁷. Τῷ 1803 κρίνεται διδάσκων ἐν τῇ τοῦ Ἰασιῶν Σχολῇ Γρηγόριος καὶ Παΐσιος⁸, ἀπὸ δὲ τοῦ 1808 προϊστάτο τῆς Σχολῆς Δημήτριος ὁ Γοβδελάς ἐκ Ραφάνης⁹, ὃν διεδίκατο Στέφα-

νος ὁ Δούγκας διδάσκων φιλοσοφίαν, τῷ 1813¹, τοῦτον δὲ Σέργιος ὁ Μυστάκης μέχρι τοῦ 1817², Παναγιώτης Ἰωαννίδης (πρὸ τοῦ 1819) διδάσκων μαθηματικά, κατὰ Μάρτιον δὲ τοῦ 1818, ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Ἰασιῶν ἐδίδασκον τέσσαρες διδάσκαλοι, Δημήτριος ὁ Γοβδελάς μαθηματικά καὶ λογικὴν, Γεώργιος ὁ Θεραπευτικὸς καὶ Καππαδόκης ἑλληνικά καὶ ἑτέροις τῆς³.

Ἐν Ἰασιῷ συνέστησε τὸ πρῶτον τυπογραφεῖον τῷ 1680 ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος⁴. Περί δὲ τὰ 1820 συνέστη ἐν Ἰασιῷ βιβλιογραφικὴ ἐταιρεία⁵, τῷ δὲ 1819 Κλεόβουλος ὁ ἐκ Φιλίππουπόλεως εἰσήγαγε πρῶτον ἐν Βουκουρεστίῳ τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον⁶, τῷ δὲ 1821 ὁ αὐτὸς ἐν Ἰασιῷ διδάσκων εἰσήγαγεν αὐτὴν αὐτοῦ, διὰ δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ μετέδωκεν αὐτὴν πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος⁷.

Τοιοῦτοι ἐγένοντο πράγματι οἱ Ἕλληνες ἡγεμόνες τῶν παρὰ τὸν Ἰστορὸν ἡγεμονιῶν. Αἱ αὐλαὶ αὐτῶν ἐγένοντο μέρη τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως τὸ καταφύγιον τῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἡ ἐστία τῶν φώτων, δύο δάσεις, ἐν αἷς ἀνέπνεον ἡροσπερὶν αἶραν οἱ λόγιοι τοῦ ἔθνους. Καὶ παρὰ τοῖς ἐγγυχωρίσις εἰσεχώρησε καὶ διεδόθη τὸ πνεῦμα τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ βεβαίως μόνον εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐξελληνίσθησαν ὅλοσῶς οἱ κάτοικοι, ἀπαξέπαντες τῶν ἡγεμονιῶν, οὐδ' ἦν τοῦτο δυνατόν, διότι εὐθὺς ἐλκλῆρα δὲν ἐκφυλίζονταν ἐπίσης σφαλερὰ κρίνεται μοι καὶ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Μεγάλη Ἑκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρημέλησε νὰ ἐξελληνίσῃ τοὺς Βουλγάρους. Ἡ

1) «Λογ. Ἐρμῶν» ἔτος 1821, σελ. 263.
2) Σχεδιασμὸς σελ. 183. Ζαβήρα «Νέα Ἑλλάς» σελ. 324.

3) Ζαβήρα αὐτῶν, σελ. 496.

4) Ἐν Ἀπολογίᾳ σελ. 85.

5) Α. Δημητράκου «Προσθήκαι καὶ Διαρθρώσεις», σελ. 95.

6) Ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ, σελ. 26.

7) Ἐν τῇ ὑπὸ Α. Φιλίππου τῷ 1803 τυπωθεῖσῃ μεταφράσει τῆς Ἀπονομίας τοῦ Ἀλλὰν ὑπογράφοντι συνήρμηται καὶ

ὁ σφοδρὸς ἐκείνους ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ, διδάσκαλος τῆς ἐν Ἰασιῷ Σχολῆς.

ὁ ἑλδογμενὸς ἡγεμόν, διδάσκαλος τοῦ σχολείου ἐν Ἰασιῷ.

8) «Λογίον Ἐρμῶν» ἔτος 1814, σελ. 84.

1) «Λογ. Ἐρμῶν» ἔτος 1813, σελ. 115.

2) Ἐλλ. Τηλεγράφοι ἔτος 1815, σελ. 702. Κ. Οἰκονόμου τῶν σωζομένων φιλοτ. συγγραμ. Τόμ. Α', κβ', ἐν σμ.

3) «Λογ. Ἐρμῶν» ἔτος 1818, σελ. 197—198.

4) Δοσίθεος περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων Βιβλ. IV, κεφ. ιβ', § α', σελ. 123⁷.

5) Γ. Γεννέβ. βιογραφ. Κ. Βαρδαλάχου ἐν βιβλ. Κύρου Παῖδ. μεταφρ. σελ. π'.

6) Φιλίππου Ἰωάννου Λόγ. Ὀλυμπιακῆς, σελ. 93.

7) «Λογ. Ἐρμῶν» ἔτος 1821, σελ. 126. ὁ Πάππ. λέγει: Le dernier hospodar de Moldavie Michel Soutzo fonda à Jassy une école d'enseignement mutuel, dont il confia la direction à Cleobule de Philippopoli. Cours de la litt. etc. σελ. 127—128.

Μεγάλη Ἐκκλησία κατὰ τοὺς τέσσαρας αἰώνας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως δὲν εἶχε πού τὴν κληρὸν κλῖναι· οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ἔζων διὰ τῆς ζήτησις καὶ ἀληθῶς ἐπίνοντα, οὐδ' εἶχον προπαγάνδας καὶ δηνάρια τοῦ ἁγίου Πέτρου καὶ ἑτέρα μέσα, οἱς ἐχρήτο ἄλλη Ἐκκλησία προσθετόν· οὐ δὲν ὑπῆρχε τότε πῶσως ἡ ἰδέα τῶν ἐθνικοτήτων, ἀλλὰ μόνον φροντίς τῶν ποιμένων ἡτο νὰ σώσῃσι καὶ φυλάξῃσι τὴν πίστιν. Ὡμεν δίκαιοι! Οἱ κληρικοὶ ἡμῶν δὲν ἦσαν θεδαῖως ἀμεμεζῶν, ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἐπίφρῃαν τῶν τότε κειραῶν ζώντες ἐφάνησαν τῶν ἀνότεροι ἐκ αὐτῶν.

Ἄλλ' ἐπανεβόμην εἰς τοὺς ἡγεμόνας. Πλὴν πολλῶν ἄλλων ἐγγράφων ἐκδιδομένων καὶ ἀνεκδότων τῶν ἡγεμόνων τούτων δημοσιεύω παρὰ πόδας τέσσαρας ἀνεκδότους ἐπιστολάς ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδίκου τοῦ ἐλλ. φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀντιγράφος Μελετίου τοῦ Πηγὰ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐφάνη πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Μιχαὴλ τὸν Γενναῖον Βοεβόδα τῇ 17^ῃ Μαΐου 1597, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ δὲ δευτέρα 17^ῃ 5^ῃ Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρὸς τὸν αὐτὸν ἡγεμόνα, ὅτε ὁ Πηγὰς ἦν τοποτηρητὴς τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἡ τρίτη ἀπευθύνεται πρὸς Ἱερემίαν τὸν Μογίλαν, ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας, γραφεῖσα τῇ 8^ῃ Ἰουνίου τῷ 1597, καὶ ἡ τετάρτη πρὸς Πέτρον, ἡγεμόνα Μολδαβίας, ἄνευ χρονολογίας, πιθανῶς ὁμοῦ πρὸς Πέτρον τὸν Τζερτζέλη, ἡγεμονεύσαντα τῷ 1584.

Τῶν ἐπιστολῶν τούτων αἱ δύο πρῶται πρὸς Μιχαὴλ τὸν Γενναῖον ἔχουσι πολλὴν ιστορικὴν ἀξίαν. Ὁ Μιχαὴλ, ὡς ἐκ τῆς ιστορίας γινώσκουμεν, ἡγεμονεύσας τῷ 1593—1601, ἐπολέμησε κατὰ τὸν Τούρκον ἐπὶ Μουράτ τοῦ Γ' καὶ Μεχμέτ τοῦ Γ'. Ἐσκόπευαν ἀνδροφάγον θάνατον βασιλεῖον περιλαμβάνον τὴν ἀρχαίαν Δακίαν. Ἡθέλησε μάχιστ' ἐπὶ Ροδόδωλον αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας νὰ κατακτήσῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Τρανσυλβανίας (Ερδέλ) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνος αὐτῆς καρδινάλιως Ἀνδρέου Βαθόρτι, ἄλλ' ἀπονήθει ὑπὸ τοῦ αὐστριακοῦ στρατηγοῦ Basta τῷ 1601. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Μιχαὴλ ὁ Πατριάρχης Μελετίος ὁ Πηγὰς φαίνεται μεσιτεύων μεταξὺ

αὐτοῦ καὶ τῆς Πύλης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Ἰδοὺ αὐταί.

Α'.

Τῷ εἰσεβυστάτῳ, καὶ λαμπροτάτῳ αὐθέντῳ Μιχαὴλ Βοεβόδα, υἱῷ ἐν Κυρίῳ περιποθέτῳ, χάρις, εἰεος, καὶ εἰρήνη παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ....

Ἡ μετριότης ἡμῶν εὐχεταὶ καὶ εὐλογεῖ τὴν σὴν αὐθεντίαν, παρακαλοῦσα ἀδιαλείπτως τὸν Κύριον, ἵνα διαφυλάττῃ τὴν αὐθεντίαν σου ἐν εἰρήνῃ, αἰῶν, υἱά, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς θείας χάριτος αὐτοῦ. Μιχαὴλ, υἱὲς περιπόθητε, ὁ πόθος ὀνέχομεν τῆς εἰρήνης, ὅπως οἱ πτωχοὶ μὴ ἔχουσιν τοὺς ἀνυπόστοιτους περισπασμούς, καὶ αἱ χωρεῖ μὴ λυμνίνωνται, καὶ μὴ ἀπόλλωνται αἱ ψυχαί, ὅπως ὁ πόθος ἀναγκάζει ἡμᾶς προσεσθῆναι πάντοτε παρὰ τοῖς ἐκλαμπροτάτοις τῶν κρατούντων ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ τῇ καθ' ἡμᾶς βασιλείᾳ, καὶ γράβειν καὶ πρὸς τὴν σὴν αὐθεντίαν, ἵνα σπουδάσῃτε τηρεῖν τὴν ἀγάπην, καθὼς καὶ ἡ αὐτὴ ἡμετέστη τὴν αὐτήν, καὶ ὁ πολυφρονήμων βασιλεὺς ὑπισχνεῖται· καὶ ἐλπίσῃ, ἵνα παρακαλῶ ἵνα φυλαχθῇ παρ' ἡμῶν τὰ μέρη ἀπρωτος καὶ ἀνεπιβούλευτος. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ κόσμος οὐκ εἰς ἀπώλειαν περιπεσεῖται, καὶ δεσπασθῇ εἰς ἀπώλειαν ἡ αἰτία, δι' ἣν ἡμεῖς οὐκ ἤλωμεν, ἔστιν ὅτι ὁ ἐκλαμπρότατος στρατοπεδάρχης ὁ Σερδάρης ἐνέμεινεν ἰδεῖν· δευτέρον γράμμα τῆς σῆς αὐθεντίας, καὶ ἐνθὺς ἀποστελεῖται ἡμᾶς, καθὼς ἐγράψαμεν καὶ πρῶτα· οὐδὲ μὴ ἀμφίβαλλε περὶ τῆς τοῦ κρατούντος βασιλείας πρὸς σὲ ἀγάπην, ἀλλὰ μὴδὲ τοῦ στρατοῦ (τὰ φρουράτα λέγω, ἅπερ ἤκουσα ὅτι συνήγοντο ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Παρκατοῦ νάβου· ἐγὼ γὰρ ἠρώτησα παρενθύς εὐθὺς ὡς τοῦτο ἤκουσα, ὅτι δηλονότι τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Μεγάλου Γεωργίου, καὶ Ἀπριλίου, ἔλαυνον βασιλικὴ ἀπεστάλη παρὰ τοῦ αὐθέντου Ἱερεμίου, ἵνα συνάξῃ στρατὸν, τοῦτέστι φρουρά· λοιπὸν ἐπαρῆν πρὸς τὸν λαμπρότατον Σερδάρην Σατρεζὴν Μεμέτ μπασά, ἵνα ἰδῶ μῆπως καὶ σκανδαλισθῇ ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀγάπης, καὶ εἰπέ μοι δὲ ἡμῖς τὴν ἀγάπην καθὼς ἐτάξαμεν φυλάττομεν καὶ φυλάττειν καὶ μόνον ἐκείνοι μὴ ποιήτουςαν πράγματι ὅτι ἄπρεπον· πλὴν ἡ αἰτία, δι' ἣν ἰδωκα ὁρισμὸν περὶ τῶν φρουρῶν, ἔστιν αὕτη, ὅ

1) Schloss. Weltgeschichte Bd. X, 170.

αυθέντης ὁ Περμείας ἀνέρερεν ἥμιν ὅτι ὁ Κρά-
λης τῆς Ἐρδελίας ἀπειλεῖ τοῦ ἐξῶσαι αὐ-
τόν, καὶ ἐδεήθη βοηθείας, καὶ ἔδωκα θέλη-
μα ἵνα συναχθῶσι ρουσάτα ἐκεῖ, μόνον δι-
ῖνα ὡς ἐποιομα εἰς βοήθειαν, ἐάν ὁ Κράλης
τῆς Ἐρδελίας ἐπιπράξῃ· καὶ τοῦτον τὸν λό-
γον ἔκρινα καὶ φρόνιμον καὶ πιστὸν καὶ ἐθε-
ραπειθῆν· τοῦτο δὲ γράφω τῇ σῇ αὐθεντίᾳ
ἵνα μὴ σκανδαλισθῇ· καλὸν γὰρ καὶ φρόνι-
μόν ἐστιν, ἵνα ἕκαστος ἡ ἐτοιμος εἰς φύλα-
ξιν ἑαυτοῦ, οὐκ εἰς βλάβην τοῦ ἑτέρου· γι-
νώσκατε ὅτι ὁ πόλεμος οὐκ ἐστὶν εὐδοκία
Θεοῦ, ἀλλὰ θυμὸς Θεοῦ καὶ ὀργή, ἡ δὲ εἰρή-
νη ἐστὶν ἡ φίλη τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ φυλάσσον-
τες αὐτὴν παρὰ Θεοῦ φυλαχθήσονται, οὗ ἡ
χάρις· καὶ τὸ ἔλεος μετὰ τῆς σῆς αὐθεντίας
οὐ παύεται. Ἀμήν.

Μακάριον ὃν ἔχει Χρῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Β'.

Μιχαὴλ Βοσδόγ.

Ἐγράψας ἥμιν πῶς λήκοντες τοὺς ἀνθρώ-
πους δις ἐν καιρῷ εἰρήνης ὁ Μπασᾶς ἐυρίσκει-
μενος ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἤκουσας
ὅτι οἱ Τάρταροι εἰλὸν περὶ αὐτὸν διὰ τῆς χώ-
ρας τῆς σῆς, καὶ ἤξιον ἀναγίρειν ἡμᾶς ταῦ-
τα τῷ ὑψηλοτάτῳ βεζύρῃ Ἡμῶν καὶ πασῶν
οὕτως οὖν ἐποίησαμεν καὶ ἐλυτθῆν ἐπὶ τῷ ὑψη-
λοτάτῳ βεζύρῃ· οὐ γὰρ ἐστὶ θέλημα τοῦ ὑψη-
λοτάτου μετὰ τοῦ αὐθέντου Σουλτᾶ.
Μερίμ, ἵνα ἀδικῶνται οἱ λαοί· οὐ γὰρ ὡς
βασιλεὺς μόνον διοικεὶ τὸν κόσμον τοῦ Θεοῦ,
ἀλλὰ καὶ ὡς πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν λαόν· καὶ
τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ ὑψηλότατος βεζύρς,
ὁ ὁποῖος μετὰ τοσαύτης δικαιοσύνης καὶ φι-
λανθρωπίας κυβερνᾷ τὸν λαόν τοῦ βασιλέως
καὶ ὅλον τὸ βασιλεῖον ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ
ἰστέν ἐν εἰρήνῃ, καὶ ὅτι ἀπαντες ἡμεῖς
ἐὺβδῃ οὖν ἐπρόσταμεν ὁ ὑψηλότατος βεζύρς
κατὰ τὸ πᾶν θέλημα, καὶ εἶναι τὸν Μισσᾶν
ἐκείνον πεπαιγμένον τῆς ἀρχῆς, καὶ τοὺς Τα-
τάρους μὴ πειράσαι διὰ τῶν ὁρίων· πλὴν ταῦ-
τα ποιεῖται μετὰ τινος τρόπου πρέποντος,
καὶ οὕτως ἐπιζέκει οὖν Θεῷ· λοιπὸν ἐστὶν
ἵνα καὶ σύ μένῃ ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ ὑπακοῇ
τοῦ πολυχρονημένου βασιλέως, καὶ μὴ διὰ
λέως ἀπειθεῖται τὸν ὑπερτίον τοῦ βασι-
λεῖος, μάλλιστα θανάτῳ βασιλεὺς οὐκ ἔχει ἐλ-
θεῖν, οὐδὲ θέλημα εἰς τὰ κακά· γίνωσκε
ὅτι ὁ Θεὸς τὴν εἰρήνην ἀγαπᾷ, ὁ γὰρ πόλε-

μος ὀργὴ Θεοῦ ἐστὶν, ἣν οἱ φοβούμενοι τὸν
Θεὸν ὀφείλουσι φεύγειν καὶ οὕτω παρακα-
λοῦμεν καὶ σὶ ποιῆσαι, καὶ παροτρύνειν καὶ
πάντας τοὺς λοιποὺς ποιῆσαι, καθὼς καὶ
ἐγράψαμεν ᾗδῃ πρὸ πολλοῦ, καὶ πολλῶν,
καὶ εὐχαριστοῦμέν σοι ὅτι ὑπήκουσας ἕως
νῦν, καὶ ἀξιοῦμεν ἵνα ὑπακούσῃ ἕως τέλους,
ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν εἰρήνην ἐν τῇ σκέπῃ
τοῦ πολυχρονημένου βασιλέως, καὶ τοῦ ὑψη-
λοτάτου βεζύρῃ ὡς ἡμᾶς ἀγαπᾷ ὁ Κύριος
μετὰ σοῦ.

Λόγου σου ε' Χρῆ.

Γ'.

Ἐπεὶ τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ ἐκλαμπροτάτῳ
ἡγεμόνι Μολδοβλαχίας, νῦν ἐν Κυρίῳ
περιποθῶ, χάρις, ἔλεος καὶ . . .

Ἐκ τῶν γραμμάτων τῆς σῆς αὐθεντίας
ἐγνώρισκα σαφέστατα τὴν ὑπερρῶν γνώμην
τῆς σῆς λαμπρότητος πρὸς ἡμᾶς· λυποῦμαι
μὲν ὅτι ἐνεποδίσθημεν τοῦ εἶθιεν πρὸς ἡμᾶς,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἐλυτθῆμεν, οἶδεν ὁ Θεός· πα-
ρακαλοῦσθαι δὲ ἡμᾶς μὴ ἀποκαίμεν, ἀλλὰ
πάλιν γενέσθαι τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἀλλὰ καὶ
δὲ ὑπερβολὴν ἀγάπης ὑπασχέται ἡ σῇ αὐ-
θεντία παρασχεῖν ἡμῖν βοήθειαν, καὶ πλῆ-
θος ἀνδρῶν δορυφορησάντων ἡμᾶς καὶ παρα-
πεμφόντων εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη, ὅπου τοῖς
ἡμετέροις ἀντεστράτευσεν ὑπερηφάνεια, καὶ
θῆνος, καὶ ἡ πρὸς τὸν Πάπαν τῆς πρεσβυ-
τέρας Ρώμης ὑπερμετρος φιλοτιμία τοὺς λε-
γομένους μὲν Ἰησουίτας, ἀντὶ δὲ τοῦ ἐσταυ-
ρωμένου Ἰησοῦ κηρύττοντας τὸν ἐν μαλακοῖς
ἡμιερμένον Πάπαν, τὸν πάσης ἀντεπαίρομε-
νον ἐξουσίας· τοῦτο γὰρ δηλωτικαὶ αἱ συλ-
λαβαὶ ἐκείναι τῆς σπουδαίας ἐπιστολῆς ἀν' αὐτοί,
σαφὲς δὲ ἐστὶ ἀντιθέτως, ἐν αἷς ἐν τοῖς εὐρι-
γετικοῖς διπλώμασι διειρημένους τὸ, καὶ πᾶς
ἐπιφέρει τὸ,
βούλεται γάρ, καὶ τοῦτο κελεύειν ἐν ἐστὶ
τῶν τῆν πρεσβυτέρῳ Ρώμῃ ἀποφθεονούτων
τῆς εὐθείας, ἐξείναι αὐτῷ οὐ μόνον ὑποδογ-
ματίζειν, ἀλλὰ καὶ ἀντιδογματίζειν ὡς ὀρι-
σι, καὶ αὐτῶν τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν
καὶ αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· ἀλλὰ αὐ-
τα μὲν ἐν ἁλλοῖς, σοὺ δὲ ἡ λαμπρότης ὑπε-
ρσχυμένη ἡμῖν βοήθειαν εἰς τὸ δύνασθαι ἐ-
κείσε παραγενέσθαι, ὅπου κατὰ τῆς ἀλη-
θείας τῶν Ὀρθοδόξων, ἡμῖν δὲ τῆς Ἀνατολι-
κῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἀπὸ βορρᾶς καὶ ἐκείσε
ἐξεγεγερμένοι, ἀνθελῶς παρατάττονται,

πολλὴν ἐαυτῇ τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα ἐπισπᾶται παρηγορίαν· ἐν οἷς ἡμεῖς τῆς εὐσεβείας αἱ μακάριον, ζήλωτον ἐπιγινώσκοντες τῆς εὐσεβείας καὶ ὀρθοδοξίας ὑπερασπιστὴν, τοῦ ἀνομήτου ἀρχιμάρτυρος τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ὑπὲρ δὴ τοῦτον ἡμεῖς μὲν τῇ σῇ λαμπρότητι εὐχαριστοῦμεν, παρέξει δὲ (εὐ οἶδα) Θεὸς τοὺς ἐπαύλους στεφάνους, ὡς Κωνσταντῖνον τῷ Μεγάλῳ καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν φιλοθέων ἀνδρῶν τῶν τῆς εὐσεβείας ὑπεμάχων· ἡμεῖς δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰργόμεθα, οὐ μόνον ταῖς τῆς ἐκκλησίας ἀγαθῆς παρακλησασίαις τε καὶ δάκρυσι, ἀλλ' ἡδὴ καὶ προστάγμασι βασιλικαῖς, μάλιστα γὰρ καὶ μεσιτεύσαντες ὑπὲρ εἰρήνης μεταξὺ τοῦ ὀφλοῦχου Σουλτάνου καὶ τῶν ὑπερρῶν ἡγεμόνων, τοῦ τε Μεγάλου καὶ τῶν λοιπῶν· τοῦτον ἐνεκα οὐ δυνάμεθα πρὸς τὴν σὴν λαμπρότητα ἔλθειν, καὶ εὐλόγησαι (ὡς αἰτεῖτε) πάντα ὑμᾶς, κἀκεῖθεν ἐκεῖσε πορευθῆναι, ὅπου ὁ πόλεμος βεπίζειται, ὅπου συνειραμὲν ἡ δύνασται τῶν ἀντιφερόμενων τῇ ὀρθοδοξίᾳ, καὶ ὅπου οἱ τῆς εὐσεβείας ὑπερασπισταὶ πάνυ ὀλίγοι καὶ ἀσθενεῖς· ἀλλὰ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου (ρησὶ Παύλου) ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἐνὰ τοὺς ἰσχυροὺς καταισχύνη· ὅλοι μὲν τῷ πνεύματι πάρεσμεν καὶ ἡμεῖς τοῖς ἀγῶσιν ἐκείνοις, εἰ καὶ τὰ ποικίλα πάθη καὶ αἱ μεγάλαι τῆς ἐκκλησίας ἀνάγκαι ὅλους κατέχουσιν καὶ συνέχουσιν ἡμᾶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱρήμους πάσης βοηθείας, καὶ μεστοὺς πάσης ἀνάγκης καὶ ὀλίψεως, πενομένους, ἀστέγους (οὐδὲ γὰρ ἔχομεν οὐδὲ κατέλμα), πλήρεις χρεῶν, κινδύνων, ὀλίψεων. Ὁ δὲ Θεός, ὁ τοὺς οἰκείους διὰ πολλῶν ὀλίψεων, καθὼς γέγραπται, εἰς τὰς αἰώνιους σκηνὰς εἰσάγων ἐνδυναμώσει καὶ ἡμᾶς ἐγκαρτερεῖν ταῖς βασάνοις καὶ συγκακουγεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον (ὡς περὶ Μωυσέως ρησὶν ὁ Ἀπόστολος) ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀπολαυσιν, τὰ γὰρ βλεπόμενα (ρησὶν ἡ Γραφή) πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια· παρακαλοῦμεν δὲ τὸν Κύριον ὑμᾶς τε καὶ νυκτὸς διαφυλάττειν τὴν σὴν αὔβεντιαν ἐν ὑμῶν, εὐφ-

μερίᾳ, εἰρήνῃ, γαλήνῃ καὶ σωτηρίᾳ ψυχῆς, σκεπομένην τῇ θεῇ χάριτι. Ἀμήν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 1 Ἰουνίου Χρ'.

Δ'.

Πέτρος Βοεδόκη.

Ἐνετύχονεν τοῖς γράμμασι τοῦ εὐσεβεστάτου σου κράτους, μεγαλοπρεπέστατε Πέτρε, μεστοὺς οὐαὶ φιλάνθρωπίας. Καὶ ἦν ἐκεῖνο τὸ φιλάνθρωπον ὅτι ταῖς τῆς ἀρχῆς φροντίαι, πολλαῖς οὐαῖς, ὡς εἰκός, καὶ συνεχεῖς περικυκλούμενοι, καὶ Μελετίου γ' ὡς φροντίζετε. Ἐμὶ μὲν οὐκ αὐτοῦ τῆς φιλάνθρωπίας χάριν προθυμότερον ὡς ὑμᾶς ἀρκεῖσθαι δίκαιον ἦν, ἀλλὰ γράμματα ἤκουσι παρὰ τοῦ κακκρωτάτου διαπύτου μου καὶ πατρὸς τοῦ Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου, μνημόντα μὲν αὐτῶν μίλλοντα ὅσον οὕτω τὴν Κωνσταντινουπόλιν καταλαβεῖν (πέπλεκται γὰρ αὐτῷ οὐ σμικρὸν σκάνδαλον, καὶ δὴ καὶ συνέινεν ἂν ἦδη εἰ μὴ ἡμεῖς ἀντικατεστήμεν), ἡμεῖς δὲ προσμένειν ἐν Κωνσταντίνῳ διακελεύοντα βοηθήσαντας αὐτοῦ τῇ θεῇ ψυχῇ. Τοῦτο οὖν τὸ χρέος νωστὶ ἐπιμερασθῆναι, τῆς ὁδοῦ εἰργεῖ. Ἀσπασώμεθα δὲ ποτὲ σου τὸ κράτος, ἂν εὐδοκήσῃ Θεός, βουλόμενοι ἡμῖν καὶ γλιχομένοις οὐ δόξης, οὐ χρημάτων, ἀλλὰ τῆς μετὰ δόσεως καὶ διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ.

Ἐρρώσθω τὸ εὐσεβεστάτον σου κράτος.

Τοιαῦται αἱ σχέσεις τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τοὺς ὁμοδόξους ἡγεμόνας τῆς Ρωσσίας καὶ τῶν παρ' Ἰστρον ἡγεμονίων, σχέσεις εὐλαβεῖς καὶ υἱικά· τοιαῦται διὰ βραχέων ἰδίως αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς προστινέγον οἱ ἀτυχεῖς Ἕλληνες, μετὰ τὴν ἄλυσιν μάλιστα τῆς Κων/πόλεως, τοῖς τε ὁμοδόξοις Ρώσοις καὶ Ρωμοῦνοις! Ἀρὰ γε δικαιοῦνται νὰ ἀπαιτήσωσι παρ' αὐτῶν ἀμοιβὴν τινα εἰς ἀποτίσιν τοῦ ἡθικοῦ αὐτῶν χρέους;

Μ. ΠΑΠΑΝΙΚΑΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗ,

κατὰ παράδοσιν, ληφθεῖσαι περὶ τοῦ μακαρίτου Κωνσταντίνου πρωτο-
πρεσβυτέρου καὶ Ἀμβροσίου ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ προφήτου
Ἰησοῦ, ἐν Μονοδενδρίῳ τοῦ Ζαγορίου τῆς Ἡπείρου, τῷ 1868.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΦΚΑ' συνεδριάσει).

Διονύσιος ὁ Παπαρρῶσης, ἱερομόναχος,
ἐγεννήθη ἐν Μονοδενδρίῳ τοῦ Ζαγορίου περὶ
τὰ 1760. Πατρὶς ἐστὶν ἐμαθήμευσεν ἐν τῇ
πατρίδι αὐτοῦ, εἰς τὴν τελειοτέραν παιδεύσειν
ἐρίμενος μετέβη εἰς Μάνηνα, ὅπου ἐγένε-
το εἰς τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Ἀθανα-
σίου Ψαλίδου παρὰ τὴν Ἀγίαν Μαρῖναν δι-
δάσκατος. Λίγεται ὅτι ἐμαθήτευσε παρὰ
τῷ Ψαλίδῳ περὶ τὰ τρία ἔτη κατὰ τὸ 1803
ἢ 1804.

Μετά τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν μαθημάτων
τοῦ πατρὸς τῷ Ψαλίδῳ ἐδίδαξεν ἐν τῇ πα-
τρίδι τοῦ Μονοδενδρίου, πῶς ἀνὰ περὶ τὰ δύο
ἔτη (1805—1806), ἀκολουθῶν ὅμως προσ-
εκληθὴ εἰς τὴν εὐπορωτέραν τοῦ Ζαγορίου
κώμην, τὴν καλουμένην τῶν Νεγάρων, ἀκ-
μάζουσας τότε μεγάλως διὰ τὸ πολλοὺς
τῶν κατοικούντων τῆς κωμοπόλεως ταύτης ἀ-
ποδημεῖν εἰς Βλαχίαν τοῦθ' ὅπῃ ἔδωκεν
ἀφορμὴν εἰς τὸν πλείονα Διονύσιον νὰ συλ-
λάβῃ εὐρύτερα σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος
αὐτοῦ, ὅπου καὶ ἐξετίλεισε βραδύτερον. Ἐν
Νεγάρῳ δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ἐπὶ πόσον
χρόνον διετίλεισε διδάσκων ὁ Διονύσιος, οὐδὲ
πότε προεχρίσθη εἰς διάκονον καὶ πρεσβύ-
τερον.

Ἐν Μονοδενδρίῳ πρὸ τοῦ Διονυσίου ἀνα-
φύεται ὁρεστικός γραμματοδιδασκαλεῖον συ-
στάν περὶ τὸ 1750 ὑπὸ Χριστοδούλου Κόνι-
αρη. Ὁ Διονύσιος ἤλθ' ὡς ἱκανῶς, ὅτε ὑπὸ
Ψαλίδῳ μαθητεύσας, ἀνέπτυξε τὴν σχολὴν
καὶ ἔργον ἐπὶ τὸ τελειότερον, ἥδη εἰς ἐλ-
ληνικὴν σχολὴν καὶ οὐκ ἑλληνιστικὴν διδασκα-

λεῖον προαγαγών, ὅτε ἀναλαβὼν αὐτὴν τῷ
1835 ὁ ἀσίδιμος εὐεργέτης τοῦ ἔθνους Γεώρ-
γιος ὁ Ριζάρης, ἐκ Μονοδενδρίου τὸ γένος
ἔλκων, ἠύξησε καὶ ἐπρόκεινεν αὐτὴν ἀδράς,
Ριζάρειον ἐπικαλίσας καὶ διὰ πατριαρ-
χικοῦ Συγγιλλίου κατοχυρώσας. Οἱ ἀδελ-
φοὶ Ριζάρη, Μάνθος καὶ Γεώργιος, τὸ μὲν
πρῶτον ἐπέμπον χρήματα ἐκ Νίκης καὶ
τὴν πατρῶν οἰκίαν τῶν εἰς Σχολὴν μετέβα-
λον, τὸ δὲ 1842 διὰ πατριαρχικοῦ Συγγι-
λλίου ἐξορμήσαν αὐτὴν, ὡς διατελεῖ μέχρι
τῆς σήμερον καὶ διατελεῖσι Θεοῦ εὐδοκούντος.
Ἡ Σχολὴ αὕτη ὑπὸ ἀνδρῶν φιλομουσῶν ὑπο-
σπριζομένη ἡμαρθε πάντοτε καὶ ἀμάρχει
μέχρι τῆς σήμερον. Μετὰ τὸν Διονύσιον (1805
—1806 ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ ὁ Γεώργιος ἱερεὺς
Μπαμπούρις, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Νεόφυτος
Δάττος περὶ τὰ 1814—1818, μεθ' ὃν ὁ Νι-
κόλαος Μπόκογλος ἀπὸ τοῦ 1818—1821,
μετὰ δὲ τοῦτον Ἀντώνιος ὁ ἐκ Ἀλσῆς ἀπὸ
τοῦ 1821—1824, ἐν οὗτοις ὁ ὁ περιώνυ-
μος καὶ ἀνὰ πᾶν τὸ ἑλληνικὸν διάσημος, ὁ
διδάσκαλος καὶ πατὴρ τῆς Ἡπείρου Ἀνα-
στάσιος ὁ Σακελλάριος, ὁ μετὰ αὐτοῦ ἐπὶ
πολλὰ ἔτη γυμνασιάρχης Ἰωάννης, ἀπὸ
τοῦ 1825—1830. Τὸν Ἀναστάσιον διέ-
λαβον οἱ ἐπὶ τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἐκείνου καὶ
Ταυροῦρος ἀπὸ τοῦ 1830—1863 ἐκ δια-
λειμμάτων, λίαν εὐδαίμων καὶ καρποφό-
ρατα διδάξας καὶ πλείστους μαθητὰς ἀξιο-
λόγους παρασκευάσας.

Εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Μονοδενδρίου ἐμα-

θήτευσεν καὶ ὁ μεγάλθυμος ἄρχος Μάρκος Μπότ-
ταρς κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1792, ὅτε ἀπο-
στρέφεται παρὰ τοῦ διαβόλου τυράννου τῆς
Ἡπείρου Ἀλὴ πασὰς Τεπελενλὴ διέτριβεν
ἐν τῇ ἱστορικῇ Μονῇ τοῦ προφήτου Ἡλίου.
Ἐπίσης περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν (1790 ἢ
1792) ὁ μέγας τοῦ ἔθνους διδάσκαλος, Γεώρ-
γιος ὁ Γεννάδιος, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἡ-
γουμένου ἐν Δολιχνοῖς διέτριβεν ἐν τῇ Μονῇ
τοῦ προφήτου Ἡλίου ἐπὶ δύο ἔτη, ἐν αὐτῇ
δὲ καὶ ἐν Μονοδενδρίῳ ἐβίβλασκε τὰ πρῶτα
γράμματα, ἃ ἐπιζητεῖται τισσὶν ὕστερον
ἐν Βουκουρεστίῳ.

Ἐπαμειβόμεν ἐν τὸν Διονύσιον Παπαρρού-
σην. Ἐν Νεγάδασι διδάσκων ὁ Διονύσιος ἐ-
σχετίσθη μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ ἀποδημιών-
των τότε καὶ εὐπορούντων Νεγαδιωτῶν, ὅν
τῇ πρωτοπῇ μετέβη κατὰ τὸ ἔμμετον παρὰ
Ἡπειρώτην φιλοπόδημον εἰς Βουκουρεστίον,
ὅπου ἐδιδάσκετο καὶ ἐδίδασκεν ἰδιαίτερος
παρὰ διαφορὰς ἐπὶ χρόνον ἱκανόν, ὡς ὁ
ὁμοῦλος καὶ ὁμότροπος αὐτῷ Νεόφυτος ὁ
Δούκας ὁ πᾶν, ἐν τῇ τότε ἀκμαζούσῃ ἑλλ.
Ἀκαδημίᾳ τοῦ Βουκουρεστίου.

Ἐκ Βουκουρεστίου μετέβη εἰς Κραϊώβαν,
πόλιν τῆς Μικρᾶς Βλαχίας, διδάσκαλος, φαί-
νεται, τῶν τέκνων τῶν ἐκεῖ διατριβόντων
πολυπλήθων ὁμογενῶν. Ἐκ Κραϊώβας με-
τέβη εἰς Βιέννην, ὡς ἐφημέριος τῆς ἐκεῖ ἑλλ.
ὁρθοδόξου κοινότητος, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Τεργέ-
στην, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῷ 1838. Τὴν βί-
βλιοθήκην καὶ τὴν μικρὰν τοῦ περιουσίαν
ἀφίερσεν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Μονοδενδρίου
ἢ δὲ περιουσίαν τοῦ εἶναι κατατεθειμένην
εἰς τὴν ἐν Τεργέστῃ ἱερὰν Ἐκκλησίαν τοῦ
ἀγίου Νικολάου, ἐξ ἧς ἔρχονται κατ' ἔτος
εἰς Μονοδενδρίον 700 δραχμαί. Ὁ Διονύσιος
εἰς Μονοδενδρίον 700 δραχμαί. Φιλομαθέστατος ὢν καὶ
ἡ ἀντὶρ λογιώτατος. Φιλομαθέστατος ὢν καὶ
τοὶ ἐν προβιβηκτικῇ ἡλικίᾳ ἀποδημήσας καὶ
ἐπαυξήσας τὰς γνώσεις αὐτοῦ ἤλασεν εἰς
ἱκανὸν ὕψος παιδείας ἀπὸ τοῦ γενόμενος καὶ
ξένων γλωσσῶν, οἷον τῆς γαλλικῆς, γερμα-
νικῆς, πιδανώτατα δὲ τῆς λατινικῆς καὶ
ἰταλικῆς, ὡς τότε εἰθιστο. Εἶχεν, ὡς φαί-
νεται, κλίσην εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστάμας καὶ
εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ὡς δεῖκνυσσι
τὰ συγγράμματα αὐτοῦ.

Ἦς ἡδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ μάθω, ὁ ἡμέ-
τερος Διονύσιος Παπαρρῶσης συνέγραψε τὰ ἑξῆς.
ἃ) Βίωσις Μεμερίου (τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς διδα-
σκῆς τοῦ λεγομένου ζωικοῦ μαγνητισμοῦ
σελ. 87 ἀμ. 1770) ἐκ τοῦ γερμανικοῦ (ἐν

Λογίῳ Ἑρμῇ, φυλλ. 22, τῇ 15 Ἰανουαρίου
1819).

β) Φυσικὴ ἱστορία περὶ Γιγάντων ἐκ τῶν
τοῦ Buffon (Λογ. Ἑρμ. φυλ. 5, 25 Μαρτίου
1819, σελ. 167).

γ) Φυσικὴν. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Δημήτριον
Νίτσου Ἰωαννίτην (Λογ. Ἑρμ. φυλ. 24, 15
Δεκεμβρίου 1819, σελ. 921).

δ) Φυσικαὶ ἐπιστῆμαι περὶ τῶν ἡρασιεῖων
ἢ πυριπνύων ὁρίων, μεταφρ. ἐκ τῆς φυσικῆς
ἱστορίας τοῦ Buffon ὑπὸ Διονυσίου τοῦ ἐκ
Ζαγορίου. (Λογ. Ἑρμ. 1818, σελ. 241).

ε) Ἐκ τῶν τοῦ Buffon περὶ τῶν ἐσθε-
σιμῶν ἡρασιεῖων. (Λογ. Ἑρμ. φυλλ. 15, 1
Αὐγ. 1818 σελ. 391).

ς) Φυσικαὶ ἐπιστῆμαι περὶ μαγνητισμοῦ
(Λογ. Ἑρμ. φυλλ. 20, 15 Ὀκτωβρ. 1818,
σελ. 549).

Τὸ ἀξιολογώτερον ἔργον τοῦ Διονυσίου
εἶναι λεξικὸν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας,
ὅπερ ὅμως ἔμεινεν ἀτελές. Τὸ ὄργανόν τοῦτο
βιβλίον ἀπομεινόν χειρογράφον ἐν τῇ βι-
βλιοθήκῃ τῆς ἀρχολῆς τοῦ Μονοδενδρίου εἶδον
καὶ ἀντέγραψα αὐτὸ τὰ ἑξῆς, ὡς δείγμα τῆς
φιλοπονίας καὶ τῆς περὶ τὴν ἑλλ. γλῶσσαν
ἐμπειρίας τοῦ Διονυσίου.

Ἀγαπῶ διακαῶς τὴν πρὸς τινὰ ἔρωτι
κινῆσθαι ἔρος ἐμοὶ ἐναλμύλει ἐμοὶ ἐντετυ-
πωμένον ἐστὶ τὸ τῆς εὐνοίας ἀγαπῶ δοῦν
μᾶλλον ἢ χρήματα, καὶ τὰς ἀνάγκας μᾶλλον
ἢ τοὺς ἑταίρους· ἴδε προτιμῶ ἀκριεῖς εἶναι φί-
λον. Λοκ. φιλῶ γὰρ αὐτὸν δι' ὅτι, ὡς φιλεῖ.
Συμμεγ. αὐτῷ δὲ σκυόντων (τῶν συνεύων),
ποθεινότερας μὲν ἀνάγκην σῶν αὐτῶν χρεῖ
Ξεν. εἶδὲ καὶ τὸ πῦρ ὡς Ἡράκλειόντι ἀσπά-
ζεται (δηλ. ὁ Περιγρίνος). Λοκ. καὶ, οὕτε
πᾶς καλὸς κῆρυβος ἄλλων ἀν προτιμῶσας
τοῦ πατρὸς, οὕτε πατὴρ καταμνήσας τοῦ
παιδὸς ἕτερον ἀν στήρας νίον ἔχειεν (κοι-
νῶς ἀγαποῦσε) οὐδ' μᾶλλον συστρατιωτὴν
μὴ τὸν καλὸν. Ἡρωδ. ὡς αὐτὸς ἔχαριν
ὀνομαζῶν αὐτόν. Λοκ. πλούτη, καὶ βίην
ἀβρότητα καὶ τρυφαίαν ἀγαλλομένη πῶς
Πλούτ. τὰς πόρνας ἀγαπῶντα μᾶλλον ἢ τοὺς
ἑταίρους, Ξεν. καὶ, Δαρναγόραν, ὃν περὶ πλει-
στοῦ ἐποιεῖτο (ἐτίμη τὴν ἡγάπα), περὶ πολ-
λοῦ ἀν ἐπινύσκειν ὡς ἄνδρος. Αὐστ. ὅτι βίην
φίλα ἐνδομύμενοι τότε καὶ Σαλαμίνα πλοῦν
κατὰ τάχος ποιεῖσθαι ἠγγέλομεν. Θεμιστοκ.
καὶ νῦν μὲν ἀσπάζεται τὸν Ἀθηναίων δῆμον.
Φιλεῖν τὴν πατρίδα Λοκ. οὕτε τὰ Φιλίπ-
που δῶρα καὶ ξενίαν ἠγάπησα. Δημοστ. καὶ,

ΜΕΤΕΠΗΚΟΒΑ

ὑπὸ τῶν θεῶν ἡγαπημένον φαίνεσθαι καί, ἅπερ ἡσπάζεται καὶ τοῦτον καὶ οἰκίως εἶγε σελ. 1242 καὶ στέργειν τοὺς γονεῖς 790. Νέανθον ταῦτα ὑπὲρ τῆς Λύρας πυθόμενον εἰς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἔμπεσεν. Λου. ὥστε μηδενὸς ἔργου πονηροῦ ἐρίεσθαι Ξεν. ἰδε καὶ ὑπεραγαπῶ. Ἐπιθυμῶ καὶ Ἐρῶ, Συμβιβάζω καὶ σελ. 201.

Αἰσθάνομαι εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τὴν κιβωτὸν ἀνοίγνυμι, Πείθων δὲ αἰσθόμενος εἰσέρχεται. Λυσ. ὅτε εἰστίας σὺ τοὺς φίλους, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν (τὸν Σάκκον) ὅμην ἐγγιάντα Ξεν. καί, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἰποὺ ᾗσθηται ἄλλου στρατεύματος ἑλληνηκού· ἡ ψυχὴ πλὴν ἀντιλαμβάνεται τῶν σωματικῶν παθῶν κατὰ τὴν ἀπικτὴν αἰσθάνην. Ἄλκις. Ἄφρ. καί μοι δοκεῖς, ὦ βέλτιστε, μὴ συνίειν ἐπὶ τοῖς τληκούτοις πάντες ὅλα θρόνοι τοῦ Διὸς πεπεφαρμένους Λουκ. α' 143. Ἐμαζὼ δὲ εἰ αὐτὸν μὴν ἱκανὸν γινώσκαι νομίζω, ἢ δ' οὐκ ἂν εἴεται τοῦτο ἔξευρην (δὴλ. γινώσκαι, αἰσθάνεσθαι ἐξ οὗ τὸ ἔξευρην). Ἰσοκρ. σελ. 114. οὗτος εἰποῖτε εἰς ὀργὴν προήχθη καὶ εἶχε ἀσθητικῶς ἑαυτοῦ εἰς θυμὸν ἐξαγομμένου Αἰγ. 103. αἱ προσκληθῆναι, ἐννοῶ· ἐξὸν δὲ ἀπελθεῖν, τοσοῦτον ἀπέχοντα τῶν πολεμίων) ὥς μὴ αἰσθῆναι παρίχειν (νὰ μὴ μάς αἰσθάνουσι) Ξ. Κ. Α'. δ'. κερ. σ'. 10. αἰσθάνομαι τὰ τῶν πολεμίων Ἰσοκρ. οὗτω τὴν ἐκείνων γνώμην αἰσθίπτει Ξεν. ᾗσθησθαι οὖν πῶποτε μοι ἡ ψευδομαρτυρία, τοῦ ἡ αὐτοῦ αἰσθάνομαι φερόμενος ἔξω τοῦ καιροῦ. Ἀριστ. αἰσθάνομαι τῇ ἀκοῇ. Θουκ.

Διδάσκει (μακθάνω ἄλλον, δείχνω εἰς αὐτὸν πρὸς νὰ κέρη, ἢ νὰ ἐπιλήρη, ἢ νὰ μάθη) ἡ σῆμα μοῦσι· διδάσκει Διὸς παις, ἡ σῆμα Ἀπόλλων. Ὀδυσ. θ. τοὺς μὲν διδάσκει, τοὺς δὲ ἀναμύθεσαι ὡμῶν βούλομαι Ξεν. καί, τὰ συμπερόντα διδάσκων τοὺς πολίτας· παρὰ τὸν κρίνον ἐλθόντες διδάσκονται τὴν ἀλυσίαν τῆς Σπέρτης (adocentur.) Παισα. τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς Πλατ. ὁ γὰρ χρόνος καὶ ἡ ἐμπορία τοὺς υἱεῖς Πλατ. ὁ γὰρ ἐκδιδάσκει τοὺς ἀνθρώπους· Ἀντιφῶν παρὰ Πουδαίου· παῖδας περισσῶς ἐκδιδάσκεισθαι σοφὸν Εὐρύπ. ὁ γὰρ ἱερεὺς αὐτοῦ με προδιδύχατο Ἀριστ. ὅστις μὲν βέλτιον ἄλλου ἐπίστατο (συνεβούλευεν αὐτῷ) ἐπιδιδάσκει, ὁ, τι δὲ χεῖρον ἐπιμαίνει Ξεν. βαρβάρους παιδεύειν καὶ διδάσκειν τὸ χελεπτότερον Λοκ. τῇ τῶν ἱσθῶν

χρεῖαν τοῖς ναυτικοῖς ἐπεισηγήσατο Δοδ. καί, γράμματα ἐπαίδευσεν (αὐτὸν) καὶ τὴν (τραπείζιτικὴν) τέχνην ἐδίδασκε Δημ. σελ. 1123 συγγενομένην τοῖς ἱερεσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ θεῖα παιδεύσασα εἰς Βαβυλῶνα ἀπήγα Χαλδαίους καὶ μάγους μύησους, εἶτα εἰς Θράκην, ἐνθα Εὐμολπος καὶ Ὀρρεῖς συνεγενέσθη, οὗς καὶ προαποστείλασα, τὸν μὲν ὡς τελέσειεν αὐτοὺς, ἐμμελῆσθαι γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν ἅπαντα, τὸν δὲ καὶ τ.λ. Λουκ. η' 313. Μὴ οἶσα σὺν ὁ δρᾶσεις· ἄλλος γὰρ σοὶ τῆς λύπης ὑποθήσονται· ὁ αὐτός· ἐγὼ σοὶ πειράσομαι ὑποθέσθαι. Ἰσοκρ. ὅθεν ὑποθήκα παρὰ τῷ αὐτῷ εἰς Νικοκλέα, τὰ ἠθικά παρὰ γράμματα, ἡ διδασκαλία. Ἐμὲ δὲ παρέδωκεν ἀπελευθέρῳ τινὶ τῶν ἑαυτοῦ νεανίσκων, καὶ εἶπε κατηχεῖν ὅσα ποιῶν μάλιστα ψυχαγωγεῖν αὐτὸν δυναμένην Λουκ. Δημ. δι. κη κατ' ἀγωνίαν βιασάμενος, καὶ περὶ τῶν συμβεβηκότων κατηχηθείς (συνπίπτει τῷ μαθὼν ἐνταῦθα), διὰ λύπης ὑπερβολῶν ἐρρίψεν ἑαυτὸν. Πλουτ. καί, οἱ τέλειον πελαργὸν ἀναπεφωμένους τοὺς τέκνοις αὐτῶν ὀρηγούναι τὴν πτῆσιν τοῦ ὀρηγείσθαι καὶ ὁ κοινὸς νόμος. Ἀριστ. ὀρηγίσασθαι χρῆσιν Γαλ. κλητήριατα δὲ (ὑπῆρξε διδάσκαλος, ἐδίδασκε) Καίσαρος ὁ Ἀθηνόδωρος Πλουτ. προστεθήτωσαν δὲ καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ διδάσκαλος καὶ τῶν διδασκόμενων πραγμάτων. Ερωτοδιδάσκαλος, ἱεροδιδάσκαλος (ὁ διδάσκων τὰ ἱερὰ), κωκοδιδασκαλῆς καλοδιδάσκαλος, κωκοδιδάσκαλος, λογοδιδάσκαλος (ὁ περὶ τοῦ λέγειν), νομοδιδάσκαλος, ὀρηγοδιδάσκαλος, τραγωδιδάσκαλος, ὑποδιδάσκαλος, χοροδιδάσκαλος (ταῦτον σχεδὸν τῷ ὀρηγοτοδιδάσκαλῳ), γεροδιδασκαλία, ψευδοδιδάσκαλος. Συμπερόντα καὶ Γλαῦκος ἐφηγοιτικῆς πραγματικῆς τοιοῦται (doctores). Πολυδ. ἐδίδασκε καὶ ἐδιδάχατο διαφέρει, ἐδίδασκε μὲν γὰρ ὁ καθηγητής, ἐδιδάχατο δὲ ὁ πατήρ συστήσας. Ἀμμων. ἰδε καὶ σελ. 384.

Τοιοῦτος ἐγένετο ὁ ἀσπίτης Διονύσιος Παπαροῦσης, λευκῆς ἀκρεμνῆς, ἀλγίος ἐν τοῖς μάλιστα, φιλόπατρις εἰς ἀκρόν ἐπολιτευσάμενος μὲν τὸ ἐμπιστευθὲν ἐν τῷ τῶν κατ' ἑτοῖς χορηγῶν ἐκ τῶν περισσοτέρων αὐτοῦ λυσιστελῆς οὐχ ἦτον τῇ φράσει καὶ ὁρμήσει γίνεται.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΡΑΛΛΗ ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗ

ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ.

(Ἀ γνωσθῇ ἐν τῇ ΦΚΒ' συνεδριάσει).

Εἰς ἐξακριβωσιν τῆς μετὰ τὴν ὀλῳσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους τὰ μάλιστα συμβάλλονται, πλὴν τῶν διαφόρων γραπτῶν μνημείων, καὶ αἱ παραδόσεις, αἱ ἄγραφοι μὲν, οὐχ ἥττον δὲ πύκναι ἀπὸ φωνῆς μαρτυρίας τῶν τε συγχρόνων καὶ ὀψιγενεστέρων περὶ διαφόρων ἱστορικῶν γεγονότων. Πρὸ πολλοῦ περιέργως πρὸς ταύτας ἔχων συνελεῖξαι τινὰς καὶ ᾗδῃ τῇ κριτικῇ ἐπιστήμῃ παραδιδῶμι ἡγούμενος οὐ πολὺ αὐτάς τοῦ ἀληθοῦς ἀρίστασθαι.

Ὅτε ἐν Χαλκηδόνι τὰς διατριβάς ἐποιούμην, ἠγνώρισα οἰκογενεῖαν τινὰ ἐπικαλουμένην «Ράλλη Καραβοκύρη». Τῆς οἰκογενείας ταύτης τὸν πρεσβύτερον Μανωλάκην καλούμενον, παρεκάλεσα πολλὰκις ἵνα μοι ἐξηγήσῃ καὶ ἀποδείξῃ ὡς ἡδύνατο διὰ βεβαίων μαρτυριῶν τὴν καταγωγὴν του· διότι ἤξιον ὅτι κατ'ἕτος κατ' εὐθείαν καὶ ἀδιεκτιμῶς ἀπὸ Ράλλη τινὸς Πετροπούλου ἀλιεύς καὶ ἰχθυοτρόφος ἐπὶ ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως. Ὁμολογῶ ὅτι δυσπίστως εἶχον πρὸς τὴν ἀξιῶσιν ταύτην· διὸ ἀπήτησα ἵνα μοι παρὰσχῇ ἐγγράφως τὴν παράδοσιν ταύτην περὶ τῆς καταγωγῆς του καὶ Σουλτανικὸν τι φερμάνιον ἐπικυροῦν τὰ λεγόμενα. Ἀσμενος μοι ἰσχυρήσῃ ἐγγράφον τὴν παράδοσιν σωζομένην ἐν τῇ οἰκογενεῇ αὐτοῦ, πρὸς δὲ καὶ τὸ φερμάνιον τοῦ Σουλτάνου Σελῆμ τοῦ Γ' ἐπικυροῦν τὰ ἀνέκαθεν χορηγηθέντα προνόμια τῇ οἰκογενεῇ αὐτοῦ. Ἐπίσης μοι εἰδείξαι καὶ ἕτερα φερμάνια, ἀλλὰ τὸ ἀξιολογώτερον εἶναι τὸ τοῦ Σουλτάνου Σελῆμ τοῦ Γ'.

Ὁ παρὰσχῶν μοι τὰς πολυτίμους ταύτας πληροφορίας Μανωλάκης Καραβοκύρης ἐτελεύτησεν, ὡς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Παναγιώτης Καραβοκύρης μετ' οὐ πολὺ ὕστερον, τῷ 1877, σώζονται δὲ μέλη τῆς οἰκογενείας

ταύτης τὰ ἐξῆς. Τέκνα τοῦ Γεωργίου Ράλλη, ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου τῶν ῥηθέντων καὶ προκαποπλόντος, Ἀριστείδης, Ἀθανάσιος, Ράλλης καὶ Λουκάς (μαθητὴς μου γενόμενος) καὶ Ἀδελφάκι. Τούτων ὁ Ἀθανάσιος μετέρχεται καὶ σήμερον τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἀλιείας ἐν τῇ ἰχθυοτροφείῳ τοῦ Πραίου (Φενίρ-μπαχ-τσί) παρὰ τὴν Χαλκηδόναν, μετέχουσι δὲ νῦν καὶ τοῖς ἰχθυοτροφεῖοις τοῦ Μπέικος, τῆς Κίλίας ὅπως ἔχει πλέον, ἐπειδὴ ὁ Γεώργιος Ράλλης, πατὴρ τῶν ἐρρημένων Ἀριστείδου, Ἀθανασίου, Ράλλης καὶ Λουκά, τὸ ἐπώλησεν εἰς ἄλλους. Καὶ τῶν τριῶν τούτων ἰχθυοτροφείων γίνεται λόγος ἐν τῇ παραδόσει καὶ τῇ Χάτιτῳ τοῦ Σουλτάνου Σελῆμ τοῦ Γ'.

Δημοσιεύω πρῶτον τὴν ἑγγράφον παράδοσιν τοῦ Μανωλάκη, εἶτα δὲ τὴν Χάτιν τοῦ Σουλτάνου Σελῆμ τοῦ Γ' κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἑλλογίμου Κ. Ἀλεξάνδρου Ἰσχυροῦ καὶ τούτου γενομένου τῶν μαθητῶν μου ἐν Χαλκηδόνι.

Α'.

Γενεὰ καταγομένη ἀπὸ τῶδε χρόνου τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ρωμαίων Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἐν ἔτει σωτηρίας 1453.

Ἀρ' οὐ ἐκυρίευσεν τὴν Κωνσταντινουπόλιν ὁ πορθητὴς Σουλτάν Μωχμέτης, τὰ ἀσιατικὰ του στρατεύματα τὰ ἐκ τῆς Προύσης καὶ λοιπῶν ἐπαρχιῶν κατακτιθέντων, τὰ ἔφερον ἐν τῷ ἐν Βοσπόρῳ κατ' Ἀσίαν Κυκλιμικῷ κόλπῳ (ταῦν ὀνομάζεται τουρκιστὶ Πέικος) εἰς ἐν μεγάλον δάσος, καθὼς καὶ τὴν σήμερον σώζεται ἄνωθεν αὐτῆς τῆς κυμπούλεως. Ἐκ τῆς γενεᾶς ἡμῶν Ράλλης Πετρόπουλος ἐπιλεγόμενος, μετέρχετο τὴν ἐκείσε ἀλιείαν τῶν ἰχθῶν ἐν τῷ ταλιανίῳ (οὕτως ὀνομά-

ζεται ἡ θύρα αὕτη, καθὼς καὶ μετὰ ταῦτα ἰδοῦναι ἡ ὀνομασία ἐν γένει εἰς ὅλα τὰ καλιάνια). Ὁ πορθητής λοιπὸν διὰ τὴν μεταφέρει τὰ στρατεύματά του ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν μέρος εἰς τὸ δυτικὸν διέταξε τὸν Πετρόπουλον ἀλείφοντα εἰς τὸ θαλάσσιον αὐτοῦ κτήμα του μετὰ τῶν δύο ἀκατίων τοῦ ταλιανίου, ἐν βίῃ καὶ δυναστείᾳ, μεταφέρειν ὅλον αὐτὸν μετὰ τῶν πολεμορδίων εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος· καὶ ἀποπερατώσας τὸ ἔργον τῆς μεταφοράς, μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν προσεκλήθη παρὰ τοῦ Σουλτάνου ὁ εἰρημένος Πετρόπουλος ἐνώπιον καὶ τὸν λέγει, ὅτι ἐν ὅλῃ τῇ κτήσῃ προθύμως ἐν τῷ δόθῃ παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦς κότους τοὺς ὅποιους ἔκαμε διὰ τὴν μεταφοράν. Ὁ εἰρημένος Πάλλης Πετρόπουλος ἔκτισσε διὰ τὰ τρία καλιάνια τὰ ὅποια ἦσαν εἰς τὴν κατοχὴν του, ἐν ἐν τῷ Βοσπόρῳ Πέικος, ἐν εἰς τὸ δυτικὸν μέρος ἔξω τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ τῆς ἑως δύο ὥρας Κύλα ὀνομαζόμενον, καὶ περὶ ταῦτα ἐν τῷ Ἑρᾷ ἀκρωτήριῳ (τουρκικῶι Φενέρ-παχτζε), Χαλίστρα λεγόμενον. Αὐτῶν τῶν τριῶν τὴν ἀλείαν οὐδεὶς ἐν τὴν οἰκουμένην ἐπομένως ὁ Σουλτάνος ὠφείρεται σ' αὐτὴν μὴ πληρῶναι τελώνιον τῶν ἱσθίων, καὶ κατ' ἑσῆς νὰ δίδεται ἡ ἐπίκουρὴ αὐτῶν ἀπὸ τὸν βασιλικὸν κούσταβρον, τὸ δὲ ἐν Πέικῳ τῶν ἱσθίων νὰ μὴ πληρῶναι προσωπικὸν φόρον (χαρτζε) διὰ δώδεκα ἀσπρα καὶ νὰ φορᾷ αὐτὸς καὶ ὁ υἱὸς ἡ οἰκογένειά του ὅποιανδήποτε ἰνδικυμῶν ἔχουν ἐπιθυμίαν, πράσινην, κοκκίνην καὶ τὰς λοιπὰς· καὶ ἂν τυγὼν ἤθελε κτισθῇ παλάτιον, νὰ μὴ ἐμποδίζεται τὸ στήσιμον τοῦ ταλιανίου, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μοχλοὺς τῶν θυρῶν τοῦ παλατίου νὰ δένουν τὰ χρυσοῦν σχοινία. Λοιπὸν δίδει καὶ ἐν χάριστι ἰδιοχείρας ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ ἰδίου ἀναγράφον τὰ εἰρημένα διατάττει καὶ ὅποιος τῶν Ὀθωμανῶν ἀναγινώσκῃ τὸ παρὸν ἱερὸν αὐτογράφον γέττειν νὰ ἐπαραστήσῃ τὴν γενεάν ταύτην, καὶ ἐν ἐπιφορᾷ νὰ δῶν δύο φλωρία· διατάττει καὶ εἰς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ Σουλτάνους νὰ ἐπικυρώσων μὴ ἰδιαίτερῶν τοὺς φερμένους τὰ λεγόμενα, ἀντίως ὅμως τὰ καταστρέβουν νὰ ἔχουν τὴν κατά-Προφῆτον, καὶ οὕτως νὰ ὀνομαζῶνται Μου-σουλμάνοι.

Τῷ ἔφπ' 1781 ἔτος, Κιουτζούκ Οὐσέιν πασάς ὀνομαζόμενος, γαμβρὸς ἐν' ἀδελφῇ τοῦ Σουλτάν Μεχμέτ τοῦ Β'. ἱσθίων τότε

πολύ, ἠθέλησε νὰ κτίσῃ παλάτιον ἐν Πέικος ἐμπροσθεν τοῦ ταλιανίου καὶ ἀρχίζων τὸ ἔργον τῆς οἰκοδομῆς, βλέπων ἐν τῇ θαλάσῳ νὰ κατασκευάζουν τοὺς πασσάλους τοῦ ταλιανίου, εὐθὺς διέταξε νὰ ἐμποδίσουσιν ὁ Πάλλης Γεωργίου Καραδοκίρης ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ εἰρημένου, εἰδοποιηθεὶς λαμβάνει τὸ χᾶτι-τι σερῖφ, διευθύνεται ἀμέσως εἰς τοὺς ὑπουργοὺς καὶ ζητεῖ χρυσολογίαν ἐν τῷ Κουπέ ἄλτι (οὕτως ὀνομαζέοντο τοῦ τότε καιροῦ τὸ ἀνάτατον κρητήριον)· ὁ ἀντίδικος τοῦ Πάλλης ἔβαλεν ἐπίτροπον καὶ κρινόμενον ἐπαρρησία-σε τὸ χᾶτι-τι σερῖφ, ἀναγινώσκοντος τοῦ σε-χισλάμ, καὶ βλέπων τὰς φρικτὰς ἀράς τὰς ὁποίας διαλαμβάνει, ἐκ καταστρέψουσαν τὸν νόμον καὶ τὰς δωρεὰς αἱ ἔδωκεν ὁ πορθητής, μένου ἔξω τῆς θρησκείας τῶν, τότε λοιπὸν συμβουλευόμενοι, λέγουσι τῷ Πάλλῃ διὰ νὰ εὐχαριστήσων μὴ αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν ἀντιδικόν του· Ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον ἱερὸν αὐτόγραφον δὲν ἀνέκει νὰ εὑρίσκειται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, ἀλλ' αὐτὸ θέλει φυλάττεσθαι μετὰ τῶν ἄλλων χατῶν ἐν τῷ φερῷ (ἐν τῷ τευτερχαγιῇ) καὶ σὶ δίδωμεν τὸ ἀντίτυπον αὐτοῦ· καθὼς καὶ σᾶζεται καὶ ἔδωσαν τὴν ἀδειαν καὶ ἰσότην τὸ ταλιάνιον, σᾶζονται καὶ τὰ λοιπὰ ἐπικυρωτικὰ φερμά-νια τῶν βασιλέων.

B'.

Μετάφρασις Αυτοκρατορικοῦ διατάγματος περὶ τῶν τριῶν θυνοσκοπείων (Taliadartlar) τοῦ Σουλτάνου Σελημ Γ'.

Καὶ ἔχοντα τῶν ἐξόντων καὶ ἐνδοξῶν ἀνδρῶν, ἀρεταῖς καὶ χάριτι πεποικισμένοι, ἐκλεκτοὶ διὰ τῆς μετὰ τὴν ἀφικασίας τοῦ Ὑψίστου, Βοσταντζήπαση, παρακαλεῖται Σοὶ ἡ δόξα τοῦ αυτοκρατορικοῦ Μου ὁ ὅλος διατάγματός ἀρ-μικόμενος, ἔστω Σοὶ ἡ δόξα τὰ ἔσθ.

Ὁ πατὴρ καὶ ὁ πάππος τοῦ Πάλλης Γεωργίου, κατὰ τὸ ἀνέκαθεν αὐτοῦ τοὺς ἐκ-στότε διευθυντὰς τοῦ Βαλουκχαγιῇ Μ-αλφα-χανε ἱμιν) δίδωμεν ἐγγασπον, παρακα-ραδύτως, μὲ τὸν τίτλον βεῖς (=ἀρχὴν) διωρίζοντα νὰ μεταφέρουσιν εἰς τὸν Μπακ-χανε καὶ δι' αὐτοῦ νὰ διανέμωσι τοὺς ἱσθί-ους ἀγρεωμένους ἐν τοῖς τριῖσι θυνοσκο-

1) Διὰ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Ἰωαννίδου ἐκτίθηται εἰς μάτην ἐν τῇ Τετρίτ-Χαῖν τὸ πρωτότυπον τοῦτο, ὅστις αἱ φυλάσσοντες αὐτὴν τὴν ἀνοήτως.

πείους τοῖς κειμένοις ἐν Καδί-κιοι, Βέικοι, καὶ Κύλας, ἅτινα χωρία ὑπόκεινται εἰς τὸ διοικητικὸν διαμερίσμα (ναχιέ) τὸ καλούμενον... καὶ ὃν ἀπὸ τὰ προσαρτήματα τοῦ εἰς τὴν ἀνατεθέντος μουκατὰ (ἐκμίσθωσις τῆς δικαίτης). Ἐπειδὴ δὲ ὁ ῥήθεις ὑποτελής Πάλλη Γεωργίου ἦτο τίμιος, ἐδόθη αὐτῷ ἔγγραρον, ὡς ἐδύνατο τοῖς προκατόχοις αὐτοῦ, ὁ δὲ βέισης ἔπειδὴ ἦτο μικρὸς καὶ θὰ ἐζημιούτο ἀπὸ τοῦ ξένου, παρεκάλεισεν ὅπως ἐκδοθῇ ὑψηλὰ μοι διαταγὴ σεσημασμένη τῇ τοῦ κράτους σφραγίδι, διατάττουσα ὅπως, κατὰ τὸ δῶκεν ἔγγραρον, ὡς ἀρχαίωθεν ἐπεκράτησεν, ἡ ἐργασία τῶν Ταλιανῶν διεξαγένηται χωρὶς ἀγίνεσθαι ἀλόγως οὐδεμίαν ἀδικίαν καὶ βλάβην οὐδεμίαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπὸ τὴν ιδιάν σου καὶ ἀπὸ τὴν τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἶδη μόνων ὁμιλογίαν ἐγνώσθη ὅτι τὰ τρία ρηθέντα Ταλιάνια τὰ κείμενα ἐν τοῖς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν σου χωρίοις ὅσους ἰχθὺς παρέχουσιν ὁ πατήρ καὶ ὁ πάππος τοῦ Πάλλη Γεωργίου μὲ τὸν τίτλον βέις ἐκπαλὶ διωρίζοντο δι' ἔγγραφοι τοῦ Μπαλκεχανέ. Ἐμὶν νὰ καρπούται καὶ εἰς τὸν Μπαλκεχανέ μεταφέροντες δι' αὐτοῦ νὰ διανέμωσι, καὶ τὸ ὅτι εἰς τὸν Πάλλον Γεωργίου, ἔπειδὴ εἶναι τίμιος καὶ δεδοκιμασμένος, ἐδόθη νῦν ἔγγραρον ὡς καὶ εἰς τὸν προκατόχον του, καὶ τὸ ὅτι, ἔπειδὴ τινες δὲν τὸν ἀρίστην ἡσυχίαν, εἶδον νὰ ἐκδοθῇ διαταγὴ μου καὶ ὡς πρὸς τοῦτο οὐδεμίαν βλάβην καὶ ἀδικίαν δὲν δύναται νὰ συμβῇ, διατάττω τὰ ἐξῆς: Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία αὕτη τῶν Ταλιανῶν ἀρχαίωθεν,

ὡς γέγραπται, δι' ἔγγραφο ἀνατίθεται καὶ ἔπειδὴ εἰς τὸν λαὸν οὐδεμίαν βλάβην καὶ ἀδικίαν προὔξινται, κατὰ τὸ δῶκεν τῷ Πάλλη Γεωργίου ἔγγραρον, ὡς ἀνάκειν ἐπεκράτησεν, οὐδεὶς νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ πειράξῃ ἀναιτίως καὶ ἀδίκως τὴν διεκπεραίωσιν τῶν Ταλιανῶν.

Τοῦ ἐνδοξου τοῦτου αὐτογράφου μου ἀρρικομένου ἐπὶ τοῦτου τοῦ ἀντικειμένου νὰ πράξῃτε συνωδὰ τῷ ὑπακουστέῳ περιεχομένῳ τοῦ ἐνδοξοτάτου, σεβαστοῦ, προσκυνητοῦ ριμζανίου μου, καὶ λίαν ν' ἀπορρέγῃτε καὶ εὐλαβήσῃτε τὰ ἐναντία τοῦτου. Ταῦτα λοιπὸν πρὸς γνώσιν σας, καὶ εἰς τὸν αὐτοκρατορικόν μου Τουρὰν νὰ ἐμπιστευθῇτε. Γέγραπται ἀρχομένου ριμζανίου μηνός, ἔτους χίλιου τοῦ διακοσιοστοῦ ἐνδεκάτου.

ΣΗΜ. Ὁ Ριμζανὺς τοῦ 1241 τῆς Ἑγίρας ἤρξατο τῇ 17 Φεβρουαρίου τοῦ 1797.

Ὁ τοῦτων οὐκ ἀπὸθάνων συμπεριβαίνω ὅτι, ἔπειδὴ ἡ οἰκογένεια αὕτη Πάλλη Καραβοκλή, κατὰ παρὰδοξιν αὕτῃ παραμεινέσκειν, αὕτῃ τὸ γένος αὐτῆς εἰς τὸν Πάλλον Πετρόπουλον, κατὰ δὲ τὸ Χάττιον τοῦ Σουλτάνου Σελήμ ἀπὸ πατρὸς καὶ πάππου ὁ Πάλλης Γεωργίου εἰς τὰ προνόμια αὐτοῦ εἰς τὰ τρία ἰχθυοτροφεῖα, ὧν τὰ δύο ἔχει ἡ οἰκογένεια μέχρι τῆς ἐμῆς, ἡ οἰκογένεια Πάλλη Καραβοκλή ἐν τῷ κηδόνι κατὰ γέναι κατ' εἰθερίαν ἀπὸ Πάλλη Πετρόπουλου, δὴλα δὲ ἀπὸ γενεᾶς Βυζαντινῆς.

Μ. ΠΑΡΑΝΕΦΑΣ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ἐν ἔθνεσι μακρήμεναι καὶ παρὰ λαοὺς βρομυχαίνοισι.

(Διέλεξις γενομένη ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ 20 Ιαν. 1878).

Κατ' οὐδένα ἄλλον τρόπον ἴσως ἀποδεικνύεται σαφέστερον ἡ ἠθικὴ πρόοδος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἢ διὰ τῆς ἀντιπαράθεσος τῆς καταστάσεως τῶν γυναικῶν μεταξὺ βαρβάρων φυλῶν, πρὸς τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν θέσιν παρὰ τοῖς μάλλον προικωμε-

μένοις τῶν πεπολιτισμένων ἔθνων. Εἰς τὸ ἐν ἄκρον παρὰτρεῖται ἀφώρτητος ὡμότης, ἐνθ' εἰς τὸ ἄλλα περιποιήσεις, ὅτις ἐν ταῖς κοινωνίαις παρέχει εἰς τὸ ὀρελον εὖλον πᾶσαν προτίμησιν ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν. Τὸ μόνον ὅριον τῆς πρὸς τὰς γυναικας ἀπαν-

(ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓ. ΣΙΝΔΡΟΛΟΓ. ΤΟΜ. ΙΒ').

θράυπου διαγωγῆς τῶν ἀνδρῶν παρὰ τὰς ἀγροίκους φυλαίς εἶναι ἡ ἀνικανότης τοῦ ζῆν καὶ τεκνοποιεῖν ὑπὸ μείζονα καταδυνάστευσιν. Ἀναμφιλότως ἡ σκληραγωγία, ἡ ἀνεπαρκὴς τροφή καὶ ὁ πολλὸς κῆματος ὑπὲρ τὸ δῖον ἐπιτεινόμενα, ἂν ἁμέσως δὲν ἐπιέρωσι τὸν θάνατον εἰς τὰς γυναῖκας, οὐχ ἔπτον τὰς καθιστώσιν ἀνικάνους ν' ἀναβρίψωσι τέκνα πρὸς διατήρησιν τῆς κοινωνίας. Ὅθεν ἡ ἐπιβάλλουσα ταῦτα φυλὴ κατ' ἀνάγκην ἐξολοθρεῖται, καθότι ὑπερβάλλουσα τραχὺς πρὸς τὰς γυναῖκας, ἐκτὸς τοῦ ὅτι αὐτὰν τὴν θνησιμότητα τῶν τέκνων ἐκυτῶν, ἐπάγει ἀνεπαρκῆ διατροφήν καὶ ἀτέλει ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιζώντων ὥστε ὁ κίνδυνος πανόητου ἐξολοθρευτικοῦ χαλινωγῶν ἐκτασθῆναι τὴν τυραννίδα τοῦ ισχυρότερου πρὸς τὸ ῥηθηνότερον φύλον. Ἀπαγομένη βιαιῶς ἀπὸ τοῦς κόποις τῆς φυλῆς καὶ οἰκονομίας τῆς, ἀκαίθετος, ἰσως ἐνεκα γρονθοκοπημάτων, ἔτι μὴ ἀντιστῇ, οὐ μόνον αἰκισμένη ἀλλὰ καὶ διὰ λόγῃς ἐνότις νυκτομένη εἰς τοὺς βράχια καὶ τοὺς πύδας, ὁσάκις διασπαστῇ τὸ ἀνθρώπον ἰδιοκτήτην τῆς, ἀναγκάζουμένη νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ βαστάξῃ βάρη φορτία, ἐν ᾗ γὰρ νὰ περιβλήψῃ καὶ μεριμνήσῃ διὰ τὰ τέκνα τῆς, καὶ τρεπομένη ἐκ τῶν περισυμμάτων τῆς καπνῆς τοῦ κυρίου τῆς, ἄπορον εἶναι πῶς ἐκτασθῇ κακοφυλαίς ἡ γυνὴ δύναται νὰ ἐκτρέφῃ καὶ ν' ἀνατρέφῃ τέκνα. Πιθανὸν δὲ ὅτι καὶ αὕτη κατ' ἐκτὴν ἡ ἀπὸνθρωπος μεταχείρισις καθιστῇ τὴν μεταξὺ τῶν δύο φύλων σχέσιν ἀνεπίδεκτον βελτιώσεως, διότι ἡ χρόνια καταπίεσις παράγει φυσικὰ ἐλαττώματα, τὰ δὲ φυσικὰ ἐλαττώματα τεινούναι εἰς τὸ νὰ σβιάσῃ τὸ ἀσθενὲς ἔκλειον, δι' οὗ ἐδύναντο νὰ χαλινωγῶντο ἡ πρὸς τὰς γυναῖκας ὁμότης. Γενικῶς αἱ γυναῖκες μεταξὺ τῶν ἀγρῶν φύλων εἰσι δυσειδέστεραι τῶν ἀγρῶν. Ὁ Κρουζερ λέγει περὶ τῶν Πυθίων: «οἱ μὲν ἄνδρες πολλὰ ἀπέχουσι τοῦ νὰ ὦσι εὐεταί, ἀλλὰ τὸ ἀριστεῖον τῆς δυσμορφίας πρέπει νὰ ἀπονικήσῃ εἰς τὰς γυναῖκας αὐτῶν, αἵτινες, ἐν ᾗ ἐργάζονται ὑπερβαλλόντως, διατρέφονται ἐκλεινῶς. Περὶ τῶν κατοίκων τῆς γυναικὲς εἰσι δυσειδέστεραι, ἐν ᾗ οἱ ἄνδρες αὐταὶ ἐπιδύνουσι τὸν θάνατον ὑποζυγίων κτηνῶν, καὶ οἱ σὺργοι τῶν δυνάται νὰ τὰς διαζεύξωσι διὰ τὰς πλύνουσιν οὐδ' ἂν πρὸς αὐτάς.»

Τούναντιον ἡ σχετικὴς ἡμιωτέρα καὶ φιλένθρωπος μεταχείρισις τῶν γυναικῶν καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀγροικοῖς λαοῖς, οἳ εἰσιν οἱ Καλμαῦκοι καὶ Κερήσιοι, καθίστησι τὰς γυναῖκας αὐτῶν πολὺ ὠραιοτέρας. Ἀλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ τοσούτον ἐξουτελιστικὴ αὕτη κατάστασις τῶν γυναικῶν, μεταξὺ τῶν ἀγροικότερων λαῶν, προέχεται ἀπὸ ἀνάληπτον ἐγωισμὸν τῶν ἀγρῶν, μὴ ἐνυπάρχοντα ἐπίσης καὶ εἰς τὰς θηλείας. Ὅταν μανθάνωμεν ὅτι οὔπου ὑπάρχει ἡ συνθήκη νὰ βασανίζονται οἱ αἰχμάλωτοι, αἱ γυναῖκες ὑπερβαίνουσιν τοὺς ἄνδρας κατὰ τὴν σκληροκαρδίαν ὅταν ἀναγινώσκουμεν περὶ τῶν ὁμοτήτων, ἅς διέπραττον αἱ δυνάμεις ἡγεμονίδες τῶν Δυκῶν, κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ράγια Βρούκ, ἡ περὶ τῶν φρικτῶν κακοεργημάτων ἀφρικανῆς τινος αἰμοχαροῦς βασιλίσσης, ἅτινα διηγείται ὁ Οὐίνδωφ Ρήδ, καταλαμβάνομεν ὅτι δὲν εἶναι ἑλλειψὶς θελήσεως, ἀλλὰ μάλλον στερήσις ἐξουσίας ἡ καλῶς αὐτοῖς ἀγροικοῖς γυναῖκας τοῦ νὰ ἐκινῶνται ἐπίσης κτηνωδεῖς ὡς οἱ ἀγροικοὶ ἄνδρες τῶν. Ἀγρίως κοινὴ εἰς ἀμφοτέρους παράγει, κατ' ἀνάγκην, τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα.

Παμπληθὴ παραδείγματα καταδεικνύουσιν ὅτι ἀνίκανον ἐθιωρίθησαν αἱ γυναῖκες ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἀπλῶς ὡς ἰδιοκτήται, καὶ ἐπὶ τοσούτων οὕτω πως θεωρούμεναι ἐπὶ πολλὰς διαδοχικὰς γενεάς, ἐκτιμώμεναι διηλονότι ἔσον καὶ τὰ οἰκιακὰ κτήνη. Ἀρχηγὸς τῶν Σαταπῶν ἀπερινοῖτο πρὸς τὸν Ἑρην ὡς ἔφη: «Αἱ γυναῖκες ἐγεννήθησαν διὰ νὰ ἐργάζωνται, εἰς αὐτῶν δύναται νὰ βαστάσῃ ἐπὶ τῶν ὤμων ἡ νὰ σέρῃ ὅσον ἄχθος μύλις δύο ἄνδρες ὀπίκειναι νὰ βαστάσωσιν αὐταὶ τετόνουν τὰς σκληρὰς ἡμῶν, κατασκευάζουσι καὶ ἐπιδιορθοῦσιν τὰ ἐσθώματα ἡμῶν, μὰς θερμαίνουν τὴν νύκτα, καὶ ἀνευ τῆς βοήθειας τῶν, δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ μεταναστεύσωμεν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον εἰς πύσσιν τινα». Αὕτη εἶναι ἡ περὶ γυναικῶν ἰδέα καὶ μεταξὺ λαῶν ὁπωσούτων πεπολιτευμένων. Πρὸς διακρίσιν τούτου, μάρτυς ἔστω ὁ Κέρρου λέγων: «ἡ γυνὴ εἶναι τοῦ συζύγου τῆς τὸ ὑποζύγιον, ὡς μ' ἐβελίοντο Κέρρου νοῦμεν, κατόικους τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, δυσχερῶς ὡς ὅτι ἐπειδὴ ἀπεκτήθη διὰ χρᾶται, κατὰ συνέπειαν ὀφείλει νὰ ἐργάζεται». Εἰς τὸ αὐτὸ περίπου συμπέρασμα κα-

παντῆ καὶ ὁ Σιούτερος, ἀρνηγόμενος ὅτι ὁ φανεῶν τὴν γυναικὰ του Κάπρος δικαιολογεῖ αὐτὸν ἰσχυρίζομενος ὅτι τὴν ἠγόρασεν ἀπ᾽ ἑλᾶ τῶν ἐνδεγόμενων.» Κατὰ τὴν ἐννοίαν τῆς ταπεινῆς δικαιολογίας, ἡ ἀπόκτησις συζύγου διὰ βιαίας ἀπαγωγῆς ἢ διὰ τῆς ἀγορᾶς εἶναι ἡ δικαιολογία τὴν σχέσιν ταύτην μεταξὺ τῶν δύο γενῶν. Γυνὴ ἀνήκουσα εἰς κατακτηθεῖσαν φύλην ἢ ζωηρηθεῖσα θεωρεῖται ἀπόλυτος ἰδιωτισμός, ὡς καὶ ἡ διὰ χρημάτων ἀποκτηθεῖσα. Περιγράφον τὴν κοινωνικὴν κατὰστασιν τῶν γυναικῶν μεταξὺ τῶν Σιδικασῶν ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς λέγει: «ὡς πρὸς τὰς γυναικὰς, τραχεῖα συμπεριφορά τῶν ἀνδρῶν ἐξήχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰς ἀγοράζουσιν.» Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι ἡ ἥθικὴ καὶ κοινωνικὴ κατὰστασις ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν ἀγορὰ πωλησίαν τῶν γυναικῶν εἶναι ἡ ἀρχικὴ αἰτία, καθότι ἡ θέλῃσι καὶ ἡ εὐτυχία τῆς θυγατρὸς ὀλιγοφρονεῖται ἐξίσου ὑπὸ τοῦ πωλούντος αὐτὴν πατρὸς καὶ τοῦ ἀγοράζοντος συζύγου. Ἡ περιγραφή τοῦ τοιοῦτου ἐμπορίου, ἐν ὁποῖα ὁποῖοι κοινωνικῶς ἐνεργούμενοι, ἀποδεικνύει τοῦτο. Δηλοῦντες περὶ τῆς πωλήσεως τῆς θυγατρὸς ἐνὸς Μανδράκου ὁ Κάλτιν λέγει: «ὡς διαπραγματεύσεις ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς γίνεται ἀποκλειστικῶς πρὸς χρηματισμὸν, καθότι ἡ κόρη παρεωρήθη εἰς τὸν πλειοδοτήσαντα.»

Ἀναγινώσκοντες πρὸς τοῦτους περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων κατοίκων τῆς Γουκατάνης ὅτι, ἂν ἡ γυνὴ δὲν ἐτεκνοποίησεν, ὁ σύζυγός της εἰδικαίοντο νὰ τὴν πωλήσῃ, ὁ σύζυγός τοῦ πατρὸς αὐτῆς εὐφροεῖτο νὰ τὴν ἀποδώσῃ τὸ τιμήμα τῆς ἀγορᾶς.» Εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν ὁ πατὴρ τῆς κόρης ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ μνηστῆρος ὅσας ἀγέλαδας, ἐνδυμασίας καὶ χαλκοπλεκτά φέλλια εἶναι ἱκανὸς ὁ τελευταῖος νὰ προσφέρῃ, ὁ δὲ σύζυγος δύναται νὰ πωλήσῃ τὴν γυναικὰ του, ἢ, ἂν ἑτέρος τις τὴν οἰκιστοποίησῃ, δικαιούται οὗτος νὰ λάβῃ τὴν ἑξίαν τῆς, ἥτις κανονίζεται ἐκ τοῦ τιμήματος ὁ αὐτὴ ἤθελε εἶναι δημοπρατομένην.» Ἐπεται λοιπὸν ὅτι, ὅπου αἱ γυναικες ἀνταλλάσσονται ἀντὶ βοῶν ἢ ἄλλων κτηνῶν, θεωροῦνται ὡς στεροφούμεναι ἐπίσης προσωπικῶν δικαιωμάτων.

Ἡ ἐξουθενώσις εἰς ἣν ἡ γυνὴ ὑπόκειται ἐν τῇ ἐγώστικῃ ἀρχαίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας καταδεικνύεται σαφέστατα καὶ ἐκ τῆς μεταβιβάσεως τῶν γυναικῶν τοῦ ἀποβιῶσαντος συζύγου εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ

ἡμοῦ μετὰ τῆς ὑπολοίπου περιουσίας του. Παραδείγματα περὶ τοῦ τοιοῦτου ἀνιέρχμεν ἥδη καὶ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν περισσότερα. Ὁ Σκίθ ἀρνεῖται περὶ τῶν Μαπούρων ὅτι: «ὡς ἐνεκα τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου τῆς χρεώσουσα γυνὴ ἀναγκᾷ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς, ἐκτὸς ἂν ἐπιζῶσιν ἐνήλικες υἱοὶ ἐκείνου ἐξ ἄλλης γυναικὸς, ὅποτε γίνεται ἡ χήρα κοινὴ αὐτῶν παλλακίς, ὡς κτήμα φυσικῶς ἀνῆκον εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιῶσαντος.»

Ἀναγνωρισθεὶς οὖν τῆς ἀληθείας ὅτι ἐν ὅσῳ διατηρεῖται ἡ ἀγορὰ πωλησία καὶ ὁ ἐξ-ἀνδραποδισμὸς τῶν γυναικῶν, παραγνωρίζεται κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ ἀνθρωπίνη αὐτῶν ἀτομικότης καὶ ἀξία, ὥς μεταβῶμεν ἥδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς διανομῆς τῶν ἐργασίῶν μετὰ τῶν δύο φύλων, ἥτις κανονίζεται ἐν μέρει μὲν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου δεσποτισμοῦ τῶν ἀνδρῶν, ἐν μέρει δὲ ὑπὸ τῆς ἀναρμοστικότητος τοῦ γυναικείου φύλου εἰς τινὰς ἀσχολίας.

Ἡ δουλικὴ τάξις ἐν ταῖς ἀρχαίαις κοινωνίαις συνίστατο συνήθως ἐκ γυναικῶν, καὶ ἡ ἀρχαιότερα διανομὴ τῶν ἐργασίῶν εἶναι ἡ πηγάζουσα ἐκ τῆς μεταξὺ δούλης καὶ κυρίου σχέσεως. Ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ἑτέρα διανομὴ ἐργασίας δὲν ὑπῆρχεν. Οἱ ἄρρενες δηλονότι ἐπέβαλλον εἰς τὰς γυναικὰς ὅ, τι ὀπίσθη αὐταὶ δὲν ἦσαν ἀνεπιτηδεύειν ἢ πρᾶξαι, ἐνεκα ἰλλιστοῦς ἰσχύος, εὐκινήσεως, ἢ διεξίτητος. Οὗτω πως εἰς ὅσα ἔθνη ἡ τῆς γυναικὸς συνίσταται ἀπὸ κρείας μεγάλων μαζοφόρων ζώων, οἱ ἄνδρες κυνηγετοῦντες τὰ ρονεῖουσιν, αἱ δὲ γυναικες τὰ μετακομίζουσιν καὶ παρασκευάζουσιν τὴν τροφήν εἰς τὰ καταλύματά των. Αἱ γυναικες τῶν Καμάγγων ἐν Ἀμερικῇ συχνὰς συνοδεύουσι τοὺς συζύγους των εἰς τὰ κυνηγεία, καὶ ὅταν οὗτοι ρονεῖωσι τὸ θήραμα, ἐκείναι τὸ μεταφέρουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων των ἐκδέρουσιν καὶ ἀλατίζουσι τὰ θέρματα καὶ τὰ κρέατα πρὸς διατήρησιν. Περὶ τῶν Ἑσκιμῶ ἀναγινώσκοντες ὅτι, ἀφοῦ ἐρῶσιν εἰς τὴν ἑξῆραν τὴν ἄρκην, δὲν προτιρίζουσιν διὰ τὰ περαιτέρω, θεωροῦντες μικροπρεπὲς τὸ νὰ ἀνελκύσωσιν ἐκ τῆς θαλάσσης τὸ πτώμα τῆς θώκῃς, προφασίζόμενοι ὅτι δὴν ἐνεκα τῆς ὑπερβολικῆς κοπώσεως εἰς τὴν ἀλείαν εἶναι ἐξηγητημένοι. ὅταν μένει εἰς τὰς γυναικὰς αὐτῶν ἡ λοιπὴ ἐργασία. Ὅταν δὲ αὐταὶ προηθεύωνται τὴν ζύλιαν, βαρύνουσιν ὀγκυλίδας πέτρας καμπτόμεναι ὑπὸ τὸ βάρος των καὶ ἀσχολῶνται εἰς τὴν ἐπίπνον οἰκονομὴν τῶν κα-

1. МЕЧНИКОВА

λυβῶν των, οἱ ἄρρενες δὲν κινῶν οὔτε δακτυλὸν πρὸς βοήθειάν των. Παρὰ τὰς ἀγροίκους ταύταις νομαδικαῖς καὶ ἡμινομαδικαῖς φυλαῖς συνειθίζουσι νὰ μεταχειρίζονται τὰς γυναῖκες ἀντὶ ἀγροφύλων κτηνῶν εἰς τὴν μετακόμισιν τῆς ἀποσκευῆς των. Ἀλλὰ καὶ ὅσον προχωροῦμεν εἰς κοινωνίας, ἐγκαθιδρυμένας ἐν μέρει ἡδυσχερῶς εἰς μονίμους κατοικίας, εὐρίσκουμεν ποικιλίαν τινὰ ἐν τῇ διανομῇ τῶν ἐργασιῶν μεταξύ τῶν δύο φύλων. Συνήθως οἱ ἄνδρες εἰσὶν οἰκοδόμοι, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε. Αἱ γυναῖκες κτίζουν τὰς καλύβας μεταξύ τῶν Βαχουάνων, Κάρρων καὶ Δαμαρῶν ἐν Ἀφρικῇ, ὡς ἐπίσης γυναῖκες φυλῶν τινῶν τῆς Νέας Γουίνεας, καὶ ἐνίοτε ἔργον αὐτῶν εἶναι νὰ κόψωσι τὸ πρὸς ξυλείαν ἀπαιτούμενον δένδρον. Μεταξὺ ἄλλων φυλῶν παρατηρεῖται ἡ ἀνώμαλος συνήθεια τοῦ νὰ ἀσχολῶνται ἀποκαλιτικῶς οἱ ἄνδρες περὶ τὴν μαγειρικὴν, ὅσον των ἰθαρχῶν αὐτῶν ἐξαιρουμένων. Ὡς ἐπὶ τὸ σπύλον, μεταξύ βερβάρων καὶ ἡμιπολιτισμένων λαῶν τὸ ἐμπόριον διενεργεῖται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε. Ἐν Ἰαβῇ, κατὰ τὸν Βρούκην, μόνον αἱ γυναῖκες ἀναστρέφονται εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ μετέρχονται τὸ ἔργον τοῦ πωλεῖν καὶ ἀγοράζειν. Παρομοίως κατὰ τὸν Ἀρχιλεὺ ἐν Ἀγκόλῃ αἱ γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ πωλοῦσι διενεργοῦσαι πᾶν ὅτι πράττουσιν οἱ ἄνδρες, εἰς ἄλλους τόπους, ἐνῷ οὗτοι οἰκουροῦσι καὶ ἀσχοιοῦνται νηθόντες ἢ ὑπαινόντες βρυβυκερὰ ὄργανα καὶ εἰς ἄλλας τοιοῦτου εἶδους ὑψηλότερας ἀσχολίας.

Ἐν Ἀδουσιῇ, κατὰ τὸν Βροῦκην, εἶναι μικροπρεπεία δι' ἄνδρα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀγορὰν ὅπως ἀγοράσῃ τι· δὲν ἐπιτρέπεται μὲν νὰ φέρῃ εἰς τὴν οἰκίαν βαρέαν ὕδραν πλήρη ὕδατος, οὔτε νὰ εἰσάγῃ ἄρτον, ἀλλ' ὀφείλει νὰ πλύνῃ τὰ ἐνδύματα ἀμροτέρων τῶν φύλων, καὶ ἡ γυνὴ οὐδὲν λαμβάνει μέρος εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην. Τῶν Ἀράβων αἱ γυναῖκες, κατὰ τὸν Πελερικόν, ἀποποιεῖνται καὶ ὕλοκληρίαν τὸ ράψιμον, οἱ δὲ σὺζυγοὶ καὶ ἀδελφοὶ ἐκτελοῦσιν ἀντ' αὐτῶν τὴν μετρίαν ἀνάγκην τῆς διὰ βελίνης ἐργασίας.

Ἀφίνοντες ἀσχιζέμεν τὴν σχετικὴν ἀρμοδιότητα τῶν γυναικῶν πρὸς τὸ μάχεσθαι καὶ κυνηγεῖν τὰ ἄγρια θηρία, ὀφείλομεν μ' ὅλον τοῦτο νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐν τῇ περιουσίᾳ τῆς τεκτονικῆς ἢ ἐκαστέρας τῶν ἀσχυλίων τούτων λακύνει των παρεμπιπδύμεται τοσοῦτον ἔνθεκα τῆς ἐγκαυσμένης καὶ τοῦ

θλάσματος τῶν τέκνων, ὥστε φυσικῶς σχεδὸν ἀποκλείονται ἀπ' ἀμφοτέρων. Ἄν δὲ οἱ Δαχῶμανοι τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ στρατοῦ τῶν ἡμαξίωνων των ἐμφανίσωσιν ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες δύνανται νὰ ὦσι μάχιμοι, τὸ παράδειγμα τοῦτο οὐχ ἦττον ἐπιρρωννύει τὴν πεποιθῆσιν ὅτι αἱ γυναῖκες τότε μόνον δύνανται νὰ εὐδακμηώσωσιν εἰς πολεμικὰ ἔργα ὅταν παραμορφώσωσι τὸν φυσικὸν προορισμὸν τοῦ φύλου των, διῆτι, καίτοι κατ' ὄνομα σύζυγοι τοῦ βασιλέως τῆς Δαχῶμης, αὗται μένουσιν ἀνύπανδροι καὶ οἰαδήποτε παρεκτροπῇ εἰς ἀσίλγειαν ἐπάγει ποινήν τὸν θάνατον. Ἀλλὰ παραλείποντες τὰς δραστηρίους ἐκείνας ἀσχολίας δι' ἃς αἱ γυναῖκες μέγα μέρος τοῦ βίου των εἰσὶ φυσικῶς ἀνίκανοι, ἢ εἰς ἃς δὲν δύνανται νὰ ἀρσενιωθῶσι πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἀνευ ἐλεθρίας ἱλαττώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πληθυσμοῦ, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολιτισμοῦ τὸ ἰσχυρότερον γένος ἀναγκάζεται τὸ ἀσθενέστερον νὰ δουλεύῃ καὶ ὅτι, καὶ ὅσον βελτιοῦται ἡ κοινωνία, ἢ ἀπονομῇ τῆς ἐργασίας γίνεται ὅπως τὸν δικαιοτέρα πρὸς τὰς γυναῖκες, καίτοι τροποποιημένη ποικιλοτρόπως κατὰ τὰς περιπτώσεις. Αἰτία ἡπιωτέρας καὶ βελτιωμένης συμπεριφορᾶς πρὸς τὰς γυναῖκες εἶναι ἡ ἐκ περιστάσεων τινων συμβαίνουσα ὁμοιότης τῶν ἀσχυλίων μεταξύ τῶν δύο φύλων. Ἡ φυλὴ τῶν Χιπιάνων, λ. χ., δὲν διακρίνεται διὰ τὴν δραστηριότητά της ὡς κυνηγετικῇ, ὅπερ ὀφείλει εἰς τὴν εὐκολίαν μεθ' ἧς παγιδεύουσι τὰς εἰλαφούς καὶ ἀγρεύουσι τοὺς ἰχθύς δι' ἄκοντι· αὗται δὲ αἱ ἀσχυλίδαι δὲν υπερβαίνουν τὰς δυνάμεις τῶν γιγόντων, τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων των. Ὅθεν ἐνῷ αἱ γυναῖκες ὑπάρκουν αἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀνδρῶν, ὡς πᾶν ἄλλο κτ' ἔμαξα, συμβαλλοῦνται ὅμως αὐτὰς πάντοτε καὶ ἡ γυνὴ τὴν ἐμπειρίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν συναλλαγῇ καὶ ἐν ὅλλῃς σπουδαίαις ὑποθέσει. Περὶ τῶν ἄγρων ἐθελώνων Κλαττόπων καὶ Χινούων πρὸς τὴν ἐν καταγινώσκουμεν ὅτι καθὼς διαιτῶμενοι ἀπὲρ ἑαυτῶν καὶ φυτῶν, ἅτινα αἱ γυναῖκες προμηθεύονται μετ' ἰσῆς εὐχερίας πρὸς τοὺς ἀνδρας, οὗτοι τὰς περιποιεῖνται μεθ' ἄβυσσος ὀφειλόμενης, σπανίως παρεκτροπῆς μεταξύ τῶν ἄγρων Ἰνδιάνων, καὶ ὅτι αὐτοὶ ἐπιτρέπεται εἰς γυναῖκας νὰ συνδιαλέγωνται ἐνισπῶν τῶν ἀνδρῶν πρὸς αὐτὰς ὅτι ἀποτεινόμεναι δι' ὅρους ἐπιδροχῆς. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Κουβέης, λέγει ὁ

Βάγκροτ, αἱ γυναῖκες συνοδεύουσι τοὺς ἀνδρας εἰς τὸν πόλεμον, μαχόμεναι πλησίον τῶν καὶ ἐνίοτε προπορευόμεναι κατὰ τῶν πολεμίων· ὅθεν οἱ ἄνδρες τὰς περιποιῶνται μετὰ ἐξυλισμένης ἡπιότητος καὶ φιλορροσύνης, καὶ δὲν ὑπάρχει παράδειγμα μεταξύ αὐτῶν γυναικῶν, μαστιγούμενης ἢ ὀβριζομένης ὑπὸ τοῦ συζύγου τῆς.»

Ἐτέρᾳ πιθανῇ αἰτίᾳ φιλορρονεστέρως περικοπήσεως τῶν γυναικῶν εἶναι ἡ ἀπόκτησις συζύγου δι' ἄριστον ὁπλοεὶας, ἀντὶ ἀποτίσεως χρημάτων. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰακώβ, κατὰ τὴν ἐρακτικὴν παράδοσιν, κρίνεται ὅτι ἦτο συνήθεια ἀρχαιοῦθεν γνωστὴ εἰς τὴν Ἀσίαν· εἶναι δὲ καὶ τὴν σήμερον ἐπὶ γυνικὴ παρὰ τοῖς Βίλοις καὶ Γόνδοις, ὁρενείας κατοικοῖς τῆς Νεπαλ, ἐπεκράτει ἐν Γιάβ, τῇ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Μωμεθανισμοῦ, ἦτο κοινὴ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Περουβίᾳ καὶ Κεντρικῇ Ἀμερικῇ, καὶ εἰσὶ ἐπίσταται μεταξύ τινῶν Ἀμερικανῶν αὐτοχθόνων φυλῶν. Εἶναι πρόδηλον ὅτι οὗτος δι' ἣν ἐργασίαν τις πολλὴν καρπὸν ἐκτιμᾶται περισσύτερον ἢ ἡ αἰμαλωτισθεῖσα ἢ ἀγορασθεῖσα γυνὴ. Πρόδηλον πρὸς τοῦτοις ὑπάρχει ὅτι ὁ χρόνος τῆς ὑπηρεσίας, καθ' ὃν ἡ μεμνηταμένη κόρη θεωρεῖται ὡς μελλόνμενος, διευκολύνει τὴν ἀνάπτυξιν αἰσθημάτων ὑψηλοτέρου ἢ τὸ ἀπλῶν ἐνστικτον ἐμπνέει στοργὴν καὶ ἔρωτα, ὡς συμβαίνει παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις ἀνθρώποις. Ἡ τροποποίησις αὕτη τῶν συνεισεσίων πραγματοποιεῖται βαθμυδῶς καὶ κατ' ὀλίγον, ἐπ' ὅσον ἐγκαθιδρύονται βιομηχανικαὶ προμηθεύσεις τοῖς πνευσιτέροις τὴν εὐκαιρίαν εἰς ἀπόκτησιν συζύγου διὰ προσωπικῆς ὑπηρεσίας. Ἡ ἀντικατάστασις τῶν χρημάτων διὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐπεκράτει συνήθως μεταξύ τῶν ἐργατικῶν τάξεων τῆς κοινωνίας, αἵτινες δὲν δυνάμειν ν' ἀγοράσωσι τὴν συζυγίαν των.

Ἰδοὺ πῶς κατ' ἀρχάς, διὰ τῆς ἀνακτιζέως τῆς βιομηχανίας, παρείσχεται τὸ ἐκπολιτιστικὸν τοῦτο εἶδος τῆς συζυζέως παρὰ τοῖς βιομηχανικοῖς ἔθνεσι.

Προβαίνοντες τῶρα εἰς τὸ γενικὸν ζήτημα τούτου· Ποιὰ σχέσις ὑπάρχει, μεταξύ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ ὀργανικοῦ τύπου ἐκείνου τοῦ κοινωνικοῦ; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρινόμεθα ὅτι ὑπάρχει φυσικὸς σύνδεσμος μεταξύ πολιτικῶν ἔξεων καὶ τῆς πολυγαμίας, καὶ μεταξύ βιομηχανοῦ τῆς κοινωνίας ὀργανισμοῦ καὶ τῆς

μονογαμίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ πολυγαμία ὑπονοεῖ ἐξευτελιστικὴν κατὰστασιν τῶν γυναικῶν, ἐνῶ ἡ μονογαμία καταγγέλλει βελτίωσιν τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως, ἐπεται ὅτι ἡ ἐλάττωσις τῶν φιλοπολέμων ἔξεων, καὶ ἡ αὐξήσις τῆς βιομηχανίας συνεπιφέρουσι γενικῶς βελτίωσιν τῆς κατὰστάσεώς των. Ἡ ἀλήθεια τοῦ ὅτι, μεταξύ ἄλλων ἀγροίκων λαῶν, ἡ θέσις τῶν γυναικῶν εἶναι σχετικῶς καλὴ, ὅταν αἱ ἀσχολίαι των ὡσι περίπου αἱ αὐταί, ὡς αἱ τῶν ἀνδρῶν, κρίνεται σύμφωνος πρὸς ἄλλην εὐεστέραν ἀλήθειαν, ὅτι ἡ θέσις τῶν γυναικῶν βελτιούται, καθ' ὅσον ἡ πολεμικὴ δραστηριότης ἀντικαθίσταται ὑπὸ βιομηχανοῦ δραστηριότητος· διότι, ὅταν οἱ ἄνδρες μαχώνται, ἐνῶ αἱ γυναῖκες ἐργάζονται, ἡ διαφορά τῶν ἀσχολιῶν εἶναι μεγαλητέρα, παρ' ὅταν ἀμφοτέρω ἀσχολῶνται εἰς παραγωγικὰ ἔργα, ὅσον ἀνάμειξις καὶ ἂν τυγχάνουν κατὰ τὸ εἶδος τὰ τοιαῦτα. Καθὼς δὲν ἐγχερίζοντο πολλὰ περὶ ἔργατα ἵνα ἀποδείξωμεν ὅτι χρονία πολεμικὴ ἔξις χαρακτηρίζουσα ἀγροίκους καὶ βαρβάρους, λαοὺς συνοδεῖται συνήθως τὴν πολυγαμίαν, ἐπίσης περιττὸν κρίνομεν νὰ συσσωρεύσωμεν παραδείγματα ὅπως ἀποδείξωμεν ὅτι μετὰ τῆς χρονίας μαχίμου ἔξεως παρατηρεῖται κτηνώδης μεταχειρίσις τῶν γυναικῶν. Ἀρκεῖ νὰ θυμῶμεν ἐν βλέμματι εἰς τὰς ἀντιθέτους περιπτώσεις ἀγροίκων φυλῶν, αἵτινες εἰσιν ἐξαιρετικαὶ διὰ τὴν βιομηχανοῦ ῥοπὴν των, καὶ ἐξαιρετικαὶ ταύτοχρονως, ἕνεκα τῆς φιλανθρωποτέρας συμπεριφορᾶς των πρὸς τὰς γυναῖκας.

Παράδειγμα ἔστωσαν οἱ ἀγροικοὶ Γοδαί. Ἡ χαμηλοῦς σχέσις τῶν δύο γευνῶν καταφαίνεται ἐκ τῆς ἐπικρατοῦσης παρ' αὐτοὺς πολυγαμίας καὶ πολυγυνίας, ἡ δὲ μετρία ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἐκ τοῦ ἡμιονακτοῦ καὶ βοκολικοῦ αὐτῶν βίου· ἀλλ' ὅμως οἱ ἄνδρες καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν μετέρχονται πάσας τὰς κοπιὰς ἐργασίας, αἱ δὲ γυναῖκες δὲν ἐξερρύνονται τῆς οἰκίας διὰ ὕψος, οὔτε διὰ συλλογὴν ζυλῶν, ἀντικατὰ τὸ εἶς καὶ πότε ἄλλος ἐκ τῶν ἀνδρῶν των φέρει, ἡ δὲ συνήθεια αὕτη συμφωνεῖ μετὰ τῶν ἐπικρινῶν αὐτῶν ἔξεων καὶ τῆς τελείας ἀποχρῆς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πρακτικτικοῦ βίου. Περὶ τῶν Βοδῶν καὶ Διμῶν, ἀγροίκων μὲν ὀρεινῶν φυλῶν, ἀλλ' ἐρηνοφίλων καὶ βιομηχανῶν, ἐρρήθη ὅτι συναλλάττονται, προσφερόντων τῶν πνευσιτέρων πρὸς τοὺς εὐπορο-

МЕЧНИКОВА

τέρους ἐκουσίως τὴν ἐργασίαν των, καὶ ὅτι ἀσπάζονται τὴν μονογαμίαν. Ὅρελοιμεν δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι περιποιούνται ῥιζανθρωπῶς τὰς συζύγους καὶ θυγατέρας των ἀπαλλάττοντες αὐτάς ἀπὸ πάσης ὑπηρεσίας εἰς τὸ ὑπαίθριον. Αὐτὸ τοῦτο πράττουσι καὶ οἱ Δυτικοί, οἵτινες καὶ τοι περιπλεκόμενοι συγγένεις εἰς ἑριδας καὶ διαμάχας μετὰ τῶν περιόκτων φυλῶν, δὲν ἔχουσι μύλον τοῦτο μόνιμους πολεμάρχους, οὔτε στρατιωτικὸν ὄργανισμόν, ἀλλ' εἰσι κατ' ἐξοχὴν βιομηχανοὶ, καὶ ἔχουσι καλῶς ἀνεγνωρισμένα δικιωματὰ ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας. Αἱ ἐν ὑπαίθρῳ βαρεῖαι ἐργασίαι παρ' αὐτοῖς ἐν γένει γίνονται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἐνῷ αἱ γυναικίς των τυγχάνουσι καλῆς περιποιήσεως καὶ ἀπολαυθάνουσιν ἱκανὰ προνόμια. Ἑρωτικῇ συμπεριφορᾷ προηγείται τοῦ συνοικισμοῦ, καὶ αἱ νεανίδες ἐκλέγουσι τοὺς συζύγους των, ὥστε ἄνδρες καὶ γυναῖκες συμβαδίζουν ἐν εὐαρίστῳ ἰσοτιμίᾳ.

Οἱ ἄνθρωποι μὲν ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν βιομηχανοὶ Πουέβλο τῆς Αμερικής, οὐ μόνον ἐπιτρέπουσι τὰ δι' ἑρωτος καὶ ἑλπίδος ἐκλογῆς τῶν νεανίδων γινόμενα συνοικισμῶν, οὐδ' ὅμως ἀναγκάζοντες τὴν κόρη νὰ ὑπαυθρήσῃ ἐναντίον τῆς θελήσεώς της, ὅσον ἄξιον αὐστηρίας καὶ ἀν νομιζοῦσιν οἱ γονεῖς τὸν μνηστεύοντα, ἀλλ' ἐνίοτε, κατὰ τὸν Βαγκρόφτ, ἀντιερρεται ἡ συνθήκη τῆς τάξεως τοῦ μνηστεύειν. «Ὅταν λέγῃ οὗτος, ἡ κόρη θέλῃ νὰ ὑπαυθρήσῃ, δὲν περιμένει νὰ τῇ ἐκράσῃ ὁ νέος τὸ αἰσθημὸν του, ἀλλ' ἐκείνη λαμβάνουσα τὴν πρωτοβουλίαν ἀναγγέλλει περὶ τῆς ἐκλογῆς εἰς τὸν πατέρα της, ὅστις διαβιβάζει πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ νέου τὴν ἑρσιν τῆς θυγατρὸς του».

Μεταβαδίζοντες ἀπὸ τῶν ἀπολοκῶν καὶ ἀγροίκων εἰς μᾶλλον προηγμένας κοινωνίας εὐρίσκωμεν δύο ἑσώτους λαοὺς ἐν Πολωνίᾳ ἔχοντας μεγάλην ἀντίθεσιν μετὰ τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν τύπων περὶ τὰ τοῦ πολέμου καὶ τῆς βιομηχανίας, καὶ ἐπίσης ἀντιθέτως διακειμένους ὡς πρὸς τὴν κοινωνικὴν θέσιν τῶν γυναικῶν ἐν ἑκάστῃ τῶν κοινωνιῶν. Ὁ λόγος περὶ τῶν Φινγίων καὶ Σαμίων οἱ πρῶτοι ἐμπελνοῦσιν ἕξεις, ἀσχολίας καὶ αἰσθημὰ εἰς ὅμματα βαθύην πολεμικὰ. Μετὰ τοῦ ἀκέρτου δεσποτισμοῦ ὑπάρχουσι παρ' αὐτοῖς τάξεις προνομιοῦχοι, ὑπακοῇ βαρυντάς, ἐνδείξεις παιδείας παρεμφορεῖς πρὸς λατρείαν, σύστημα στρατιωτικὸν διοργανωμένον μετὰ βελμομένων ἀξιωματικῶν, αἱ δὲ κάτω τάξεις ὑπάρχουσι μόνον ὅπως ἐκπορίζωσι τὰ χρεώδη εἰς τὰς μαχίμους τάξεις, ὧν μόνη ἀσכולία εἶναι ὁ πόλεμος, διεσχογόμενος μετὰ θηριωδίας καὶ ἀπολήγων εἰς ἀνθρωποφαγίαν. Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ κοινωνίᾳ συνάμα μετὰ τῆς ἐπικρατοῦσης πολυγαμίας μετὰ τῶν πολεμάρχων, ὧν τὰ χρεώματα συνίστανται ἀπὸ δέκα μέχρις ἑκατὸν γυναικῶν, εὐρίσκωμεν τὴν θέσιν τῶν τελευταίων, ὡς παρὰ τοῖς ἀκραιῶνς ἀγροίκοις, βροχῶ τι διαφέρουσιν τῆς τῶν ὑποζυγίων κτηνῶν, καθότι οὐ μόνον πωλοῦνται κατ' ἀρίσκειαν τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἐπιτρέπεται τοῦτο καὶ νὰ ἀποκτηνῇ καὶ νὰ φάγῃ τὴν συζυγὸν του, ἂν θέλῃ. Ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐν Σαμῶν ὁ τύπος τῆς κοινωνίας συμφοροῦται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς βιομηχανίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ ὑπάρχει ἀντιπροσωπικὴ κυβερνήσις, καὶ αἰρετοὶ ἀρχηγοὶ ἐξασκοῦσι τὴν ἐξουσίαν ὑπὸ σπουδαίους περιορισμοὺς, ἡ δὲ βιομηχανία εἶναι τοσοῦτον ἀνεπτυγμένη, ὥστε αὐτοὶ ὑπάρχουσι μισθωτοὶ ἐργάται, μαθητιῶντες τεχνίται καὶ συντεχνία, καὶ ἐνίοτε συμβαδίζουσιν παρ' αὐτοῖς καὶ ἀπεργαίαι, καὶ ἡ βελτιωμένη κοινωνικὴ κατὰστασις τῶν γυναικῶν των καταρτίζεται οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀσכולίας των, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς ἐλαφρὰ οἰκιακὰ ἔργα, ἐνῷ αἱ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ βαρεῖαι ἐργασίαι ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐπὶ καὶ ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦτος ἐθίμου τοῦ νὰ συνεσφάγγῃ ἐπίσης καὶ ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν γυναῖκα, ὡς καὶ ἡ γυνὴ, ἡ δὲ προξὶς ἐκάστου πρέπει νὰ ᾔσῃ, ὡς ἐγγίστα, ἴσης ἀξίας, διότι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ζῆλος, συμβίωσαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἥβητε διαζευχθῇ, γίνεται ἰσὴ διανομὴ τῆς κοινῆς περιουσίας.

Συγκρίνοντες πρὸς ἀλλήλα τὰ ἐν Εὐρώπῃ κυριώτερα πεπολιτισμένα ἔθνη εὐρίσκωμεν τὰς αὐτὰς συνεπείας καὶ ποσοτικά ἀποτελέσματα ἐπὶ τῇ κοινωνικῇ θέσει τῶν γυναικῶν, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν ἑκάστῳ στρατιωτικῇ, ἡ βιομηχανικῇ σύστημα. Πρῶτον ὅλον ὑπάρχει ὅτι ὅσον περισσεύουν οἱ ἄρρενες τῶν κάτω στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ καταγίνονται εἰς πολεμικὰς ἀσכולίας, τόσον περισσότερα ἐργασία ἐπιδράναι τὰς γυναῖκες αὐτῶν, καθότι πρὸς συντήρησιν τῶν πολιορκουμένων ἀνδρῶν νὰ ἐργάζωνται αἱ γυναῖκες. Ἐνεκα τούτου βλέπει τις ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ πλῆθος γυναικῶν ἀσχολουμένων ἐν τῷ ὑπαίθρῳ εἰς βαρεῖας ἐργασίας, εἰς

μαχικῶν, αἱ δὲ κάτω τάξεις ὑπάρχουσι μόνον ὅπως ἐκπορίζωσι τὰ χρεώδη εἰς τὰς μαχίμους τάξεις, ὧν μόνη ἀσכולία εἶναι ὁ πόλεμος, διεσχογόμενος μετὰ θηριωδίας καὶ ἀπολήγων εἰς ἀνθρωποφαγίαν. Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ κοινωνίᾳ συνάμα μετὰ τῆς ἐπικρατοῦσης πολυγαμίας μετὰ τῶν πολεμάρχων, ὧν τὰ χρεώματα συνίστανται ἀπὸ δέκα μέχρις ἑκατὸν γυναικῶν, εὐρίσκωμεν τὴν θέσιν τῶν τελευταίων, ὡς παρὰ τοῖς ἀκραιῶνς ἀγροίκοις, βροχῶ τι διαφέρουσιν τῆς τῶν ὑποζυγίων κτηνῶν, καθότι οὐ μόνον πωλοῦνται κατ' ἀρίσκειαν τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἐπιτρέπεται τοῦτο καὶ νὰ ἀποκτηνῇ καὶ νὰ φάγῃ τὴν συζυγὸν του, ἂν θέλῃ. Ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐν Σαμῶν ὁ τύπος τῆς κοινωνίας συμφοροῦται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς βιομηχανίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ ὑπάρχει ἀντιπροσωπικὴ κυβερνήσις, καὶ αἰρετοὶ ἀρχηγοὶ ἐξασκοῦσι τὴν ἐξουσίαν ὑπὸ σπουδαίους περιορισμοὺς, ἡ δὲ βιομηχανία εἶναι τοσοῦτον ἀνεπτυγμένη, ὥστε αὐτοὶ ὑπάρχουσι μισθωτοὶ ἐργάται, μαθητιῶντες τεχνίται καὶ συντεχνία, καὶ ἐνίοτε συμβαδίζουσιν παρ' αὐτοῖς καὶ ἀπεργαίαι, καὶ ἡ βελτιωμένη κοινωνικὴ κατὰστασις τῶν γυναικῶν των καταρτίζεται οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀσכולίας των, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς ἐλαφρὰ οἰκιακὰ ἔργα, ἐνῷ αἱ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ βαρεῖαι ἐργασίαι ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐπὶ καὶ ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦτος ἐθίμου τοῦ νὰ συνεσφάγγῃ ἐπίσης καὶ ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν γυναῖκα, ὡς καὶ ἡ γυνὴ, ἡ δὲ προξὶς ἐκάστου πρέπει νὰ ᾔσῃ, ὡς ἐγγίστα, ἴσης ἀξίας, διότι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ζῆλος, συμβίωσαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἥβητε διαζευχθῇ, γίνεται ἰσὴ διανομὴ τῆς κοινῆς περιουσίας.

Συγκρίνοντες πρὸς ἀλλήλα τὰ ἐν Εὐρώπῃ κυριώτερα πεπολιτισμένα ἔθνη εὐρίσκωμεν τὰς αὐτὰς συνεπείας καὶ ποσοτικά ἀποτελέσματα ἐπὶ τῇ κοινωνικῇ θέσει τῶν γυναικῶν, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν ἑκάστῳ στρατιωτικῇ, ἡ βιομηχανικῇ σύστημα. Πρῶτον ὅλον ὑπάρχει ὅτι ὅσον περισσεύουν οἱ ἄρρενες τῶν κάτω στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ καταγίνονται εἰς πολεμικὰς ἀσכולίας, τόσον περισσότερα ἐργασία ἐπιδράναι τὰς γυναῖκες αὐτῶν, καθότι πρὸς συντήρησιν τῶν πολιορκουμένων ἀνδρῶν νὰ ἐργάζωνται αἱ γυναῖκες. Ἐνεκα τούτου βλέπει τις ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ πλῆθος γυναικῶν ἀσχολουμένων ἐν τῷ ὑπαίθρῳ εἰς βαρεῖας ἐργασίας, εἰς

το σκάπτειν λ. χ. τοὺς ἀγροὺς καὶ μετακομίζειν βαρέα φορτία, ἐνῷ αἱ γυναῖκες ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐνθα ἡ στρατολογία δὲν ἀραιώνει εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν τὰς τάξεις τῶν ἐργατικῶν ἀνδρῶν, καὶ γίνονται σχετικῶς ὀλιγώτεραι ἐν τῷ ὑπείθρῳ καὶ ἐν γένει εἰς ἐλαφρότερα ἔργα. Ἐν δὲ αἷς Ἑνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου ὁ στρατιωτικὸς ὀργανισμὸς εἶναι ἀνεπαίσθητος καὶ τὸ κοινωνικὸν σύστημα κατ' ἐξοχὴν βιομηχανικόν, αἱ γυναῖκες κατήντησαν εἰς ἀνωτέραν περιουτήν τιμῆς καὶ ἀνέσεως.

Ἐξ ὅσων ἄχρι τοῦδε ἀφηγήθημεν εὐλόγως συμπεραίνομεν ὅτι ἅπασαι σχεδὸν αἱ ἀπολιτευτοὶ καὶ ἀγροῖκοι κοινωνίαι διατελοῦσαι εἰς χρονίους διαπληκτισμοὺς μετὰ τῶν περιούκων λαῶν εἰσι πολεμικαί, αἱ δὲ γυναῖκες παρ' αὐταῖς εὐρίσκονται εἰς λίαν ἐξευτελιστικὴν κατὰστασιν, καὶ ὅτι ἐν ἐπίσης ἀγροῖκοις κοινωνίαις, αἵτινες διαβιοῦσιν ἐν εἰρήνῃ μετὰ τῶν γειτόνων τῶν καὶ καταγίνονται εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἡ κατὰστασις τῶν γυναικῶν εἶναι ἐξαιρετικῶς βελτιωμένη. Ἡ μεταξὺ στρατοκρατίας καὶ πολυγυνίας, καὶ βιομηχανικοῦ διοργανισμοῦ καὶ τῆς μονογαμίας ὑπάρχουσα συνάρεσις παρουσιάζει τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν, ὑπὸ ἑτέραν ἐποψὴν καθότι πολυγαμία ὑπονοεῖ ἐξ ἀνάγκης ἐξευτελισμὸν τοῦ γυναικείου γένους, ἡ δὲ μονογαμία, εἰ καὶ μὴ ὑποτίθῃσι κατ' ἀνάγκην ὑψηλὴν κοινωνικὴν κατὰστασιν, ὅμως εἶναι ἀπαραίτητος συνθήκη εἰς τὸ βελτιωμένον καθεστὼς τῶν γυναικῶν. Περιττὸν δυνάμει εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν προειρημένων ὅτι ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ μεταξὺ τῶν δύο γενῶν, ἕνεκα τῆς ἀποχῆς ἀπὸ πολεμικῶν ἔργων καὶ τῆς ἐπιδόσεως εἰς τὴν

βιομηχανίαν, συντείνει εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν γυναικῶν. Ἐπειδὴ καθ' ὅσον περισσότεροι ἄρρενες καταγίνονται εἰς τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκασιούτων τῇ οἰκογενείᾳ, τόσον ὀλιγώτεροι ἐργασίαι ἐπιβαρύνουσι τὰς γυναῖκας. Προσθετέον δὲ καὶ τοῦτο ὅτι, ὅπου οἱ ἄνδρες ἐνασχολοῦνται εἰς τὰς ἐν τῷ ὑπείθρῳ βαρεῖας ἐργασίας, ἀπαλλάττοντες τὰς γυναῖκας ἀπὸ ὑπερβολικῶν κόπων, αὐτὸθι γινώσκονται πλείονερα βιώσιμα καὶ εὐωστότερα τέκνα. Ὅθεν αἱ κοινωνίαι ἐν αἷς αἱ γυναῖκες ζῶσι μετὰ τινος ἀνέσεως, ὑπερτεροῦσι κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ καταντάσιν ἐπικρατέστεραι τῶν λοιπῶν. Παρατηρήθη πρὸς τοῦτοις ὅτι ὁ δεσποτισμὸς, ὅστις χαρακτηρίζει τὴν στρατιωτικὴν διοργανωμένην πολιτείαν, στενῶς συνδέεται μετὰ τοῦ δεσποτισμοῦ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Ἐνθ' ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ ἐλευθερία, ἥτις χαρακτηρίζει τὸν δημοτικὸν ὅσον ἐν βιομηχανίᾳ κοινότητι, φυσικῶς ἀρκετρίζει καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον αὐτῆς. Εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν, ἀναγκαστικὴ σύμπραξις ἐπικρατεῖ παρ' ἀμφοτέρους· εἰς δὲ τὴν ἄλλην εὐλειθεύει σύμπραξις ἐπικρατεῖ παρ' ἀμφοτέρους.

Πρὸς τοῦτοις ἐρεῖσθαι νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι ἡ ἐξίς τοῦ ἀγωνισμοῦ καὶ ἐξολοθρεῦειν τοὺς πολεμικοὺς ἀνδρῶν καὶ καυτηριάζει πᾶν φιλένθρωπον αἰσθημα, ἐφ' ἧς καθεκάστην ἀνταλλαγὴ προϊόντων καὶ ὑπηρεσίας μεταξὺ συμπολιτῶν καὶ ἀλλοεθνῶν διευκολύνει καὶ ὑποβάλλει τὸ αἰσθημα τῆς φιλαδέλφειας, ὥστε διὰ τῆς ἀμοιβαίας διακονίας ἐν τῇ εἰρηνοφίᾳ βιομηχανία βελτιοῦται, ὅτε ἐκτός καὶ ὁ ἐντὸς τῆς οἰκογενείας βίος τῶν ἀνθρώπων.

A. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ

ἐν ἔθνεσι μαχέμοις καὶ παρὰ λαοὺς βιομηχανίους.

(Διαλέξεις γενόμεναι ἐν τῷ Σύλλογῳ τῇ 17 Φεβρ. 1878).

Παιδείας ὑπάρχει ἡ πρὸς τὰ τέκνα στοργὴ καὶ αὐτὸν τὸν θεριωδέστερον κτηνόν. Ἡ αὐτὴ τρυφερότης πρὸς τὰ τέκνα ἐμφανίζεται καὶ παρὰ τοῖς κτηνωδέστεροις τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἀνωμαλία τῆς τοιαύτης δια-

γωγῆς εἶναι ἀνεξήγητος. Ἀλλὰ καθὼς ἡ πρὸς τὰς γυναῖκας τυραννικὴ συμπεριφορά τῶν ἀνδρῶν, ὡς εἶπομεν ἐν προηγουμένῃ διαλέξει, δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ βαθμὸν τινὰ ὁμότητος, ἀνευ ἐξοντώσεως τῆς ἐπιβαλλού-

МЕЧНИКОВА

συνήθως προφερόμενον δικαιολόγημα διὰ τὸν
φόνον τῶν ἀσθενῶν καὶ γερόντων.

Ο Κάθλιν διηγούμενος τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν γονέων του πρὸ νομῶν σελῶν λέγει: «Συνήκεις ὑπάρχει ἀπλότος ἀνέγκη, εἰς τινὰ περιστάσεις, νὰ ἐγκαταλείψωσι αὐτὸν πρὸβλεπόμενον τὴν ἡλικίαν, καὶ γενικῶς αὐτοὶ οἱ ἰδιοὶ ἐγκατεροῦσι διανοητικῶς δι' αὐτοῦ ὅτι ἐγγράσαν καὶ δὲν χρῆται οὐκ ἔτι πλῆν, οὗ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐγγράσειται καὶ οὗτοι τοῖς γονεῖς τῶν ἄλλοτε, ὅτι θέλουσι ν' ἀποθάνωσι, καὶ ὅτι τὰ τέκνα τῶν δὲν πρέπει νὰ θρῆνται ἀπ' αὐτοῦ». Ὁ Ἐρρίκ διηγούμενος περὶ τῶν Νοσοκομίων λέγει: «Ὁ πατὴρ πρὸβλεπόμενος ἤδη τὴν ἡλικίαν ἐκλέγει αὐτὸν τὸν ἡμῶν τὸν ἡμῶν περιλήψωμεν ἐκ τῶν υἱῶν του. Εἰ ἄλλου ἀναιμῶσαι εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν Ἀσινθίνων τοῦ τοῦ Κῆκε εἰς τὸ ἀρχηγὸν τῶν ἱερῶν τὴν ἰδίαν τὸν μητέρα, οὕτως οὕτως καὶ κατὰ τὸν ἐξ ἀσθενείας τὸν παρὲξ αὐτοῦ τὴν ἐν ὑπερλαχρῆσιν δίδων πέρας εἰς τὰ δεινὰ τῶν». Ἐκ πάντων τούτων συμπεραίνουμεν, κατ' ἀνάγκην, καὶ καθὼς ὁ θάνατος τῶν ὀνείων παρκαμυκῶν συντελεῖ εἰς τὸ ἀπελευθερῶν τὸν ἄνθρωπον τῶν δεινῶν, ὅσα ἔχουσι νὰ ὑποφέρωσι ἐν ταῖς περιπετείαις τοῦ ἀγρίου βίου, προκειμένης ἡμῶν ἐν δικαιοσύνη καὶ ἡ βρεφικότητι. ὅταν ἡ χώρα ἡμεῶν ἀγῶν καὶ ὁ πορισμὸς τοῦ βίου δύσκολος, ὥστε ἡ ἀνάγκη πολλὰ τέκνα ἀποβαίνει ἀδύνατος. Παρομοίᾳ ἐλαφρυντικῆς δικαιοσύνης ἡμῶν ἐν προτάβῃ ὑπὲρ τῶν ἀγρίων, οὕτως ἐκκαταποδίδουσι τὰ τέκνα τῶν, εἰς τινὰ περιστάσεις διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν κατεστῶτων παλιν τὸ πρὸς βίαν τῶν. Ὅταν κατὰ τοὺς ἀγρίους τοὺς τοῦ δεινῶν καὶ τὰς ἐλαφρῶν τῶν κατὰ τὰς εἰς τὴν μόνον παρὰ τὴν ἡλικίαν ἐλαφρῶν στερῆς ἡ ὥρῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτὸ καὶ παρὰ τὸς ὥρῃ. Ἡ κοινὴ ἀνὰ τοὺς τέκνα ἐν ἀνθρώπῳ οὐδὲν ὡς ἡ τοῦ ἀρκυλίου. Διὸ ἀπάρχει οὐδαμῶς ἡλικίαν τοῦ ἀρκυλίου, οὕτε ἡλικίαν τῶν παρὰ τῶν, ὡς ἀρκυλίου ἐξουσία εἰς τὸ ἀνθρώπῳ ὡς τὸ κατελεγεῖ ἡ φύσις αὐτοῦ σωματικῶς ὡς τὸ ἐκπαρκετὸν ἀσθενία ἀγάπης, ἡ ὥρῃ τῶν γονέων.

Ἡ καὶ τὸ ἐκείνην ἐπὶ τὸν κλῆρον
διαγὰς πρὸς τὰ τέκνα συγκαίως προήρξατο
ἐκ τῆς δυσχερείας τοῦ ἀναβρίσκει αὐτὰ·
ἐταύτην τὴν αἰτίαν ὀφείλουται ἀναμνησθῆναι
ἡ πόσις κοινὴ πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ ἡ
περιτομένη αὐτοῖς ἰδιότης βροχολογία, ἡ
παρὰ τῶν ζώων βροχὰν μετὰ τὴν κητέ-
ρην, αἱτίαις ἀπέναντι ἐν τῷ τοκετῇ, καὶ
θανάτου ἐνός ἐν τῶν διωγμῶν νοσηνῶν,
καὶ ἡ ἐγκαταλείψειν κειμένων τέκνων, ὅταν
ὑπάρχουσιν ἰσχυρὰ προσώτερα. Ἡ πρόφασις
διὰ τὰς πράξεις ταύτας ἡμῶν ἐκείνη πρὸς

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καταστάσει τῆς ἀνθρω-
πίνης κοινωνίας ἐκτὸς τοῦ φυσικοῦ αἰσθήμα-
τος τῆς φιλοστοργίας ὑπάρχουσι καὶ τινεὶ
ἄλλαι ἀφορμαὶ ἐν μέρει προσωπικαὶ καὶ ἐν

μῆρι κοινωνικαί, αἰτίνας συντελοῦσιν εἰς τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς, ταυτοχρόνως δὲ καὶ εἰς διάκρισιν τῆς κοινωνικῆς θέσεως μεταξὺ ἀρρέων καὶ θηλέων τέκνων, δηλονότι ἡ ἐπιθυμία τοῦ κρατοῦναι τὴν εὐλὴν διὰ τῆς προσθήκης πολεμικῶν, ὁ πόθος μελλούσης ἐκδικήσεως κατὰ προσωπικῶν ἐχθρῶν, καὶ ἡ μέριμνα ἐκάστου ὅπως ἀφήσῃ διάδογον, ὅστις ἐπιτελέσει τὰς ἐπιχειρήσεις τελετάς καὶ τὰς νενομισμένας ἀγιστείας ἐπὶ τοῦ τάφου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γεννήτορος του.

Ἀναμφιλέκτως ἡ κατεπεύγουσα ἀνάγκη τοῦ αὐξήσαι τὸν ἀριθμὸν τῶν μαχητῶν τοῦ ἔθνους συμβάλλει εἰς τὴν προτίμησιν τῶν ἀρρέων τέκνων. Ἀναγινώσκοντες περὶ τῶν βαρβάρων Χεχημέκων ὅτι ἀνατρέφουσι μετ' ἰδιαίτης στοργῆς τὰ ἄρρενα, ἀλλ' ἀποστέλλονται καὶ παρρηγοῦσι τὰ θήλεα τέκνα » ἡ περὶ τῶν Πέγγων ὅτι ἀποκτείνουσι τὸ πρωτότοκον ὅταν σὺγχῃ νὰ ἦ θῆλυ, ὁμοίως καὶ τὰ κατόπιν αὐτοῦ γεννώμενα θήλεα ἕως ὅτου ἡ σὺγχὴ τῶν εὐτυχιστῶν νὰ γεννήσῃ ἄρρεν τέκνον, κατανοοῦμεν τοὺς λόγους τοῦ πόθου τοῦτου διὰ τὰ ἄρρενα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς καταστορῆσιν ἡ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῶν θυγατέρων. Ἡ προτίμησις διὰ τὰ ἄρρενα καθοράται ἔτι καὶ ἐν κοινωνίαις ὅπως οὖν ἀνεπτυγμέναις. Μάρτυς τοῦτου ὁ Ἡρόδοτος ἱστορῶν περὶ τῶν Περσῶν ὅτι ἕκαστος οἰκογενειάρχης ἐνθρονεῖται διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν υἱῶν του, καὶ ὅτι ἐκείσεως ἀπένεμα γέρας ὑπὸ τοῦ Μονάρχου εἰς τὸν Πέρσῃ, ὅστις ἐπιδείκνυται πλείστους υἱούς ζῶντας. Προδήλως ὁ κοινωνικὸς σκοπὸς οὗτω πως συνταυτιζόμενος μετὰ τοῦ συγγενικοῦ συνίστηναι εἰς τὸ νὰ ἐξάρτῃ τὰ ἄρρενα ὑπεράνω τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν θηλέων τέκνων. Ἡ μέριμνα ὅπως ἀφήσῃ τις ἐπιθεῖν τὸν υἱὸς ἵνα ἐκδικηθῶσι τοὺς ἐχθρούς του, ἐπαχθῇ οὐχ ἥττον σπουδαίως τὰ πνεύματα βαρβάρων καὶ ἡμιπολιτευτῶν λαῶν. Τὸ ἱερὸν καθῆκον τῆς ἐκδικήσεως τοῦ αἵματος εἶναι ὑποχρέωσις ἀρχαῖσιν ἀνεγνωρισμένη μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ ζωῶν ἐφ' ὅσον αἱ κοινωνίαι διατελοῦσι κατ' ἐξοχὴν εὐπολίεμοι. Ἐκαστος ἐπιθυμεῖ νὰ ἔγῃ ἀντιπρόσωπον ἄρρενα, ὅστις θέλει ἀνταπελθεῖν ἐναντίον οὐδὲν ἑχθροῦ. Ἡ κληροδοτήσις μελλουσῶν ἀντικεικίσεων, ἀνευρισκόμενη συχνάκις καὶ μέχρις ἰσχυρῶν μετὰ τῶν τιτοποροῦμένων χριστιανικῶν λαῶν, ὤψασεν τὴν ἀξίαν τῶν υἱῶν καὶ περιώρισε τὴν πρὸς αὐτοὺς αὐστηρότη-

τα τῶν γονέων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν πρὸς τὰς θυγατέρας περιφρόνησιν. Ἡ δὲ εἰς τοὺς προγόνους ὀρελιόμενη λατρεία διὰ θυσιῶν καὶ ἀγιστεῶν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς ἡ προγεννήτορος προὔποτίθηται τὴν προσδοκίαν ὁμοίων θυσιῶν πρὸς ἐκὺν τὸ μετὰ θάνατον ὑπὸ τοῦ υἱοῦ, καὶ δίδει μίαν ἀφορμὴν περιπλεόν εἰς τὴν προτίμησιν τῶν υἱῶν. Παρὰ τοῖς Σίνοις θρηνεῖται ἡ ἀπάλεια μονογενοῦς υἱοῦ ἰδίως, διότι δὲν ἀπομένει κανεὶς νὰ ποιῇ τὰς νενομισμένους ἐναγισμοὺς ἐπὶ τοῦ τάφου. Ἐνεκα τοῦτου οὐδέμια μομφὴ προσγίνεται εἰς τὸν ἔχοντα θυγατέρας μόνον, ἂν προσλάβῃ παλλακὴν, ἐνῷ ἡ τοιαύτη πράξις θεωρεῖται ἀτιμωτική εἰς τὸν κεκτημένον υἱόν ἐκ τῆς νομίμου σὺζόγου του. Ἐκ τῶν τοιχογραφιῶν καὶ παπύρων τῆς Αἰγύπτου καὶ ἀπο παρόμοιαι χρονικά τῶν Ἀσσυρίων κεραμεύματα ἀποδεικνύεται ὅτι προσεφέροντο καὶ καὶ θυσίαι εἰς τοὺς προγόνους ὑπὸ τῶν ἀρρέων ἀπυόντων των. Πρὸς τοῦτους ἐνθυμοῦμεν ὅτι μετὰ τῶν Ἀρίων Ἰνδῶν, Ἑλλήνων καὶ Εὐρωπαίων δὲν ἐπετρέπετο τῇ θυγατρὶ νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ἀγιστεῖαν ταύτην, καὶ ὅτι μόνον εἰς τοὺς υἱούς ἀπέκειτο νὰ διαβάσῃ τὴν λατρίαν τῆς οἰκογενεῖας, κατανοοῦμεν διατί ἡ ἐντολὴ καλλιεργηθεῖσα ἀρχαῖκῃ αὐτῇ λατρείᾳ, ἐπαχθούσα ἐξ ἑνὸς τὴν υἱικὴν ὑπακοήν, παρῶντων ἐξ ἄλλου τοὺς γονεῖς ἵνα κηδυνῶνται περὶ τῶν υἱῶν, ἀλλ' οὐχὶ ὁμοίως καὶ περὶ τῶν θυγατέρων. Ἐν ἐνὶ λόγῳ αἱ σχέσεις τῶν πρεσβυτέρων πρὸς τοὺς νεωτέρους μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοι διατελοῦσαι ἀνέκαθεν ὥς αἰ μεταξὺ τῶν ζώων, ἤσαντο νὰ ἐξευγενίζωνται ὑπὸ τῶν ἐπιρροῶν διαφόρων ἐπιθυμιῶν ὅπως ἀποκτήσῃ βοήθον εἰς τὰς κατὰ τῶν πολεμικῶν μάχας, ἡ ἐκδικητὴν τῶν ὀφειλῶν αὐτῶν, καὶ ὅπως ἀρῶσιν ἐξοπισθὲν τὸν τινὰ ὅστις ἐμελλεῖ νὰ κηδυνῇ αὐτοὺς προσκόντως μετὰ θάνατον. Τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐπιρροῦμένα, καθ' ὅσον αἱ κοινωνίαι διέβαινον τὰ πρῶτα στάδια τῆς υπάρξεώς των, βαρυνθὲν ἰδίῳ κῆρος νομικῶν εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν ἀρρέων τέκνων οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς θυγατέρας. Οὕτω δὲ καταφαίνεται πάλιν πόσον στενὴ σχέσηις ὑπάρχει μετὰ τῆς πολεμικῆς διοργανώσεως τῶν κοινωνιῶν καὶ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῶν γυναικῶν.

Ἐρχομένη νῦν εἰς τὸ ζήτημα, ὅποια σχέσις ὑπάρχει μετὰ τῆς κατὰστάσεως τῶν τέκνων καὶ τοῦ εἶδους τῆς κοινωνικῆς διο-

γνώσεως." Ἡ ἀπάντησις ἐνταῦθα εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν γενομένην ἐν προγενεστέρεξ διαλέξει, τούτῳστιν ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς συμπεριφορᾶς πρὸς τὰ τέκνα ἀέποτε συνοδεύει τὴν μετέβασις ἀπὸ τοῦ μαχίμου εἰς τὸν βιομηχανικὸν τύπον τῆς κοινωνίας. Αἱ χαμαιζήλῳ ἐκείναι κοινωνίαι, ἐνθα τὰ τέκνα, ὅτι μὲν ὑπεργαπώμενα λατρεύονται σχεδόν, ὅτι δὲ πωλοῦνται ὡς ἀνδράποδα, κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις ἐπικρατούντων τυχαίων αἰσθημάτων, δίκαιεναι συνήθως εἰς ἐμπόλεμον κατὰστασιν μετὰ τῶν γειτονικοῦσαν φυλῶν, ἡ δὲ τελεία ὑποταγὴ τῶν τέκνων εἰς τὰ δεισποτικά θελήματα τῶν γονέων κατακρίνεται, εἴτε ἡ φιλοπόλεμος διάθεσις εἶναι ἡ τῶν ἀρχαίων κοινωνιών, εἴτε ἡ θυσιοτήτων ὁπσιού. πεπολιτισμένων. Εἰς τὰς πρώτας ὡς καὶ εἰς τὰς τελευταίας ὑπάρχει ἐξουσία ζωῆς καὶ θανάτου ἐπὶ τῶν τέκνων, ἥτις εἶναι ἀρνήσεως τοῦ δικαιώματος καὶ πάσης ἀξιώσεως. Παράλλωντες τὴν κοινωνικὴν θέσιν τῶν τέκνων ἐν αἰς χροικοστέραις πολεμικαῖς, πρὸς τὴν κατὰστασιν αὐτῶν ἐν φυλαῖς, μαχίμοις μὲν, ἄλλα, ἀποχρηστικαῖς εἰς πατριαρχικὸν τύπον, ἀρκέσκον ὅτι καὶ εἰς τὰς τελευταίας εἰσέτι ἡ ἐπιζῶσα θεωρία τροποποιεῖται κατὰ τι ἐν τῇ ἐπομῇ γῇ, καὶ ἡ τροποποίησις αὕτη αὐξάνει, καὶ ἔσται ἡ βιομηχανία ἐξαπλώνεται. Οἱ Φίγιν, ὅσοι τὰ μάλᾳ δεισποτικὸν καὶ θηριώδες ἐν πολέμῳ εἰσι παράδειγμα ἰσχύος ἐκραυλισμοῦ πρὸς τὰ τέκνα των. Ἡ βρεφοκτονία παρ' αὐτοῖς, ἰδίως δὲ τῶν θηλέων, κατανατᾷ ὡς εἰς τὰ δύο τρίτα τῶν τικτομένων. Κατὰ τὸν Έρσκιν ἀποκτείνουσι τὰ βρέφη των ἐξ ἀπλῆς ἰδιοτροπίας, ἐνεκα ἀνυπάρχοντος τινος, ἡ ὀργῆς στιγμιαίας, ἡ ἐκ ἐχθρίας Παῖδια τῆς αὐτῆς φυλῆς προσφρονταὶ ἐνίοτε ὑπὸ τῶν γονέων των, ὅπως ἐξελίξωσιν ἰσχυρὸν τινα ἀρχηγόν, οὐχὶ πρὸς ἀνδραποδισμόν ἄλλᾳ διὰ τὰ τὰ φέγγ. Ἐτέρον παράδειγμα ὑπερβαλλούσης πατριχῆς ἐξουσίας παρουσιάζουσιν οἱ Λαχνημάνοι, αἰμοχαρὲς πολεμικὴ φυλὴ τοῦ Μεξικου. Παρ' αὐτοῖς οἱ υἱοὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ νυμφευθῶσιν ἄντι τῆς συναίνεσεως τῶν γονέων ἂν δὲ νέος τις παραβιάσῃ τὸν νόμον τούτον, ἡ ποινὴ ἐστὶ θάνατος. Οἱ ἄρχατοὶ Μεξικανοὶ ὧν ἡ κοινωνικὴ διοργανώσις εἶχε χαρακτηρὰ λίαν φιλοπόλεμον ἐπένεον εἰς τὰ τέκνα τοσούτην ὑβείβαιν πρὸς τοὺς γονεῖς των, ὅστε ἡλικιωθέντα, καὶ ἀπὸ ἐνυμφεύοντο, μῆλῃς ἐτόλμων νὰ λαλῶσιν ἐν

πύον των. Ἡ αὕτη οἰκογενειακὴ διάταξις ἐπικράτει καίετι τὴν Νότιον Ἀμερικὴν. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Περούβιᾳ ὁ νόμος ἐπέταττε υἱοὺς νὰ ὑποτάσσωνται καὶ ὑπερεπώσῃ τοὺς γονεῖς των μέχρι τοῦ 25ου ἔτους τῆς ἡλικίας.

Ἄν τὰρα στρέφωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς κοινωνίας ἐπίσης βαρβάρους ἢ καὶ ἡμιπεπολιτισμένας, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος ἢ ἐξ ὀλοκλήρου βιομηχάνους, εὐρίσκομεν τὰ τέκνα, ὡς παρετήρηθη καὶ περὶ γυναικῶν, κατέχοντα πολλὴ ἀνωτέραν θέσιν ἐν τῇ κοινωνικῇ ἐκτιμήσει. Μεταξὺ τῶν Βόδων καὶ Λιχμῶν ἡ βρεφοκτονία, κατὰ τοὺς αὐτοὺς περιηγητὰς, εἶναι ὅλως ἀγνωστος· περιποιούνται δὲ τὰς θυγατέρας των μετ' ἐμπιστοσύνης καὶ μεγάλης φιλοφροσύνης, καὶ εἰς τὴν διαπραγματεύσειν τῶν συνοικισίων συμβουλευόμεναι τὴν μελλόντων, ἐξ ὑπακοῆς δὲ οἱ συζευγνύμενοι εἰς γάμον νέοι αὐτοῖς νομίζουν αἰσχος τὸ νὰ ἐγκαταλείψωσι τοὺς γόνοντας γονεῖς των ὀλοτελῆς μόνους. Παρὰ τοῖς Δούκοις πάλιν, φυλὴ κατὰ τὸ πλεῖστον βιομηχάνων καὶ ἀδελφὴ εἰς τὰ τοῦ πολέμου, ἡ βρεφοκτονία ἐστὶ σπανιωτάτη, ἡ νεολαία ἐλευθέρως διαπραγματεύονται τὰ συνοικισία των καὶ αἱ κόραι ἐκλέγουσι τοὺς συζύγους των. Ἀναγνωσκόμεν περὶ τῶν Σαμῶν, ὅτινες κατὰ τὴν κοινωνικὴν διοργανώσιν καὶ τὰς ἐξείς εἰσι μάλλῳ βιομηχανοὶ ἢ οἱ λοιποὶ γειτονεῖς των Μαλαιο-Ινδονήσιοι, ὅτι ἡ βρεφοκτονία εἶναι παρ' αὐτοῖς ἀγνωστος, καὶ ὅτι συμβαίνει, οὐ σπάνιως, ὅταν οἱ ἐραστοὶ δὲν δύνανται νὰ ἀπολαύσωσι τὴν συναίνεσιν τῶν γονέων των, νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν συζεύξιν των, ὡς εἰς πεπολιτισμένους χώρας, διὰ κρυφίας δραπέτευσεως ἀφοπλίσαντο τῆς πατριχῆς στέγης. Ὁ Τούρρον γὰρ περὶ τῶν κατοίκων τῆς νήσου Τέντας, ὅπου δὲ ὑπάρχει στρατιωτικὴ διοργανώσις, οὐκ ἐπὶ πλεονεχίον ἀνεγνωρίζονται, ὅτι εἰσι φιλό-ἐκνοι, βρεφοκτονίαν δὲν μετέρχονται, καὶ ἐπὶ ἀνυμνεύουσιν εἰς τὰς θυγατέρας των ἐπίσης ὡς καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς, τὰ αὐτὰ προνόμια. Ὑπάρχει τέλος πάντων τὸ παράδειγμα τῶν φιλοπόλων Πουβλίων, ὧν τὰ τέκνα συνάπτουσι καὶ ἐλευθέρων ἐκλογὴν τὰ συνοικισία των, συμβουλευόμεναι δὲ οἱ γονεῖς τὰς κλίσεις τῶν θυγατέρων των περὶ τούτου.

Οὕτως ἀποδεικνύεται ὅτι τὸν φιλοπόλεμον τύπον συνοδεύει ὑπερβολικὴ ταπεινότης τῶν τέκνων, καὶ ἡ θέσις τῶν κορασίων αὐ-

τῶν εἶναι πλέον ἐκφυλισμένη, ἢ ἡ τῶν παίδων, ἐνῷ καθ' ὅσον ὁ τύπος τῆς κοινωνίας γίνεται εἰρηνόφιλος καὶ βιομήχανος οὐ μόνον ἀναγνωρίζονται καλλίτερον τὰ δικαιώματα τῶν τέκνων, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνεγνωρισμένοι ὀφειλόμενοι τῶν παίδων καὶ τῶν κορασίων προσηγορίζουσιν εἰς τὸ νὰ ἐξισωθῶσι.

Παρομοίαν ἀπώδειξιν πορίζομεθα ἐκ τῶν κοινωνιῶν ἐκείνων, ὥστις διελθοῦσαι τὸν πατριαρχικὸν τύπον οἰκογενειακῆς καὶ πολιτικῆς κυβερνήσεως ἀνετίθησαν εἰς μεγάλην ἔθνην, ἡ αὐτὴ σχέσηις παρατηρεῖται μεταξύ πολιτικῆς ἀπολυταρχίας ἐπὶ ὑπὸ κοινῶν, καὶ οἰκογενειακῆς ἀπολυταρχίας ἐπὶ τῶν τέκνων.

Ἐν τῇ Σινικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἡ φθορὰ τῶν θηλείων βρεθῶν εἶναι κοινοτάτη. Οἱ γυνεὶς πωλοῦσι τὰ τέκνα των εἰς δουλείαν, καὶ ὑπανδρεύουσιν τὰς θυγατέρας των ἀντὶ χρηματικῶν τιμημάτων, τὰ δὲ οὕτως ἀκουσίως συναγκτιόμενα συνοικεῖσιν συχνάκις προκαλοῦσι τραγικώτατα ἀποτελέσματα. Σουλτικῇ ἐνωσίς ὑπαγορευθεῖσα ἀκαριαίως ὑπὸ ἔρωτος θεωρεῖται τερατώδης παρέκκλισις τοῦ καθήκοντος οὐκίας ὑποταγῆς, καὶ οἰαδήποτε ἐνδείξις αἰσθημάτων πρὸς ἄλλοτριον ἐκ μέρους γυναικός, ἐγκλημα ἀποτρόπαιον ἐπίσης, ὅσον ἡ ἀπιστία γυναικὸς ἐγγάμου. Ἀξίωμα Σινικὸν διδάσκει, ὅτι, καθὼς ὁ αὐτοκράτωρ ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ πατρικῶς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του, ὁμοίως καὶ ὁ πατὴρ πρέπει νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν μονάρχου ἐπὶ τῆς οἰκογενείας του. Ἐν τοσούτῳ ἡ καθιερωθεῖσα αὕτη πατρικὴ ἀπεριόριστος ἐξουσία ἐλκουσα τὴν καταγωγὴν της ἀπὸ ἐμπολέμων ἐποχῶν καὶ ἐμμένουσα μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ τύπου τῆς κοινωνίας, ἐτροποποιήθη οὐκ ὀλίγον ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ὑπὸ αἰσθημάτων πηγαζόντων ἐκ τοῦ βιομηχανικοῦ τύπου. Ἡ βρειοκτονία, καίτοι διὰ προκλήσεις ἀπαγορευομένη αὐτοῦ, ἐπιτελεῖται ἐπὶ τῇ προφάσει πενίας καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀναβλεῖν ἐν τοῦλάχιστον ἄρῳ τέκνον, ἅπλως δὲ ἡ δημοσία γνῶμη μόνον κωλύει τοὺς ἐκδραποδίζοντας παιδία. Μετὰ τοῦ πολεμικοῦ τύπου τῆς κοινωνίας ἐν Ἰαπωνίᾳ, λανθάνοντες εἰς τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν πολέμους, παρομάρται ἐπίσης βαθεῖα οὐκία ὑποταγῆς. Ὁ Μίτσορὸς δηγεῖται ὅτι οἱ πένητες ἐκεῖ πωλοῦσι τὰ τέκνα των εἰς ὑπερηφάνειαν, ἀποδοὺς ἡ πόρνας. Βετερος ἱστορικὸς διαβεβαιώνει ὅτι οἱ γονεῖς, εἰς τινες περιστάσεις, ἔχουσιν ἐξουσίαν

νὰ πωλῶσι τὰ τέκνα των. Ἡ ὑπακοή τῶν νέων πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, ἀνευ διακρίσεως γένους, εἶναι μεγαλειτέρα αὐτοῦ ἢ ἡ ὑποταγή τῶν γυναικῶν πρὸς τοὺς ἄνδρας των. Διότι, λέγει, καίτοι ἡ δουλεία τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν σύζυγον της εἶναι χαμπεριστάτη, ἀλλ' ὅμως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἡ ἐξουσία τῆς χήρας ἐπὶ τοῦ υἱοῦ της ἀποκαθίστηται τὴν ἰσορροπίαν καὶ ἐπανορθώνει τὸ ἀδικημα, ἀνυψοῦσα τὴν γυναικα, ὡς μητέρα, ὑπεράνω τοῦ ἀνδρός, ὡς υἱοῦ, οἰκισθῆποτε ἡλικίας ἢ βαθμοῦ καὶ ἂν τύχῃ νὰ ἦ οὗτος. Ἡ αὕτη θεομορθεσία ἐπικρατεῖ καὶ παρὰ τοῖς Σιναίς.

Εἰς τοὺς ἀναγνώσαντας τὰς Ἱερὰς Γραφὰς δὲν εἶναι χρεῖα νὰ εἰπωμεν πῶς ὁ πατὴρ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις εἶχεν ἐξουσίαν ζωῆς καὶ θανάτου ἐπὶ τοῦ τέκνου καὶ πῶς ἡ θέσις τῶν θυγατέρων ἦτον ὑποδεστέρα τῆς τῶν υἱῶν. Ἀλλὰ πρὸς πλείονα διασάφηναι τῶν πατρικῶν καὶ οὐκῶν σχέσεων παρ' αὐτοῖς ἄρκει ν' ἀναφέρωμεν ὅτι τὰ τέκνα ἐλογίζοντο ὡς ἰδικτήματα τῶν γεννητόρων, καὶ ὑπέκειντο εἰς κατάσχιν διὰ τὴν χρείαν των καὶ ὅτι ὁ Ἰουδαϊσμός νόμος ἐπέτρεπε τὴν πώλησιν τῶν θυγατέρων καὶ πρὸς τοῦτοις ὅτι αἱ περὶ τέκνων ἐπιτολαὶ ἐσκόπων ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ συνέλεγειν τῶν γονέων καὶ ὅτι ὁ ἀπειθὴς υἱός, κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον, ἀπεκτείνετο λιθοβολούμενος. Ἀλλ' ὁ πατρικὸς οὗτος δεσποτισμὸς ἐμετρίσθη βραδύτερον, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους εἰς βιομήχανον εἰρηνικὴν κοινοτητα ἐν τῇ γῇ τῆς Ἑπαγγελλίας.

Ὁ Μόμσεν πραγματευόμενος περὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκογενειακῆς διοργανώσεως τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων λέγει περὶ τοῦ πατρὸς ὅτι πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐστέρουντο νομικῶν δικαιοματίων, ἡ σύζυγος καὶ τὸ τέκνον οὐχ ἦτον ἢ ὁ βοῦς καὶ ὁ δούλος. Ἐκεῖνος εἶχεν ἐξουσίαν νὰ ἐκθέσῃ τὸ τέκνον του, ἢ δὲ ὀρσκειντικῇ ἀπαγνῶσει ἡ κωλύουσα τὸ τοιοῦτον, καθ' ὅσον ἐνδιέφερε τὰ ἄρρενα πάντα (ἐκτός τῶν ἐκ γενετῆς ἀναπῆων) καὶ τὴν πρώτην θυγατέρα τοῦλάχιστον, ἥτοι ἀνευ κήρους πολιτικῶν νόμων. Ὁ πατὴρ εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον δικαστικῆς ἐξουσίας ἐν τιμωρῇ τὰ τέκνα του μέχρι θανάτου. Τῷ ἐπετρέπετο δὲ καὶ νὰ πωλῇ τὸ τέκνον του ὡς ἀνδραποδὸν, ἂν ἤθελε. Μένει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ αὐτὴ βιομήχανος ἀνάπτυξις, ἥτις ἐβελτίωσε τὴν

МЕЧНИКОВА

κοινωνικήν κατάστασιν τοῦ γυναικείου φύλου, καθ' ὅσον ἐξετείνεται τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος, ἐπενεργήσῃσι οὐτως εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν τέκνων.

Ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ὑπῆρχον παρόμοιαι ἐκδηλώσεις οἰκογενειακοῦ δεσποτισμοῦ ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτίων. Ὁ πατὴρ εἶχεν ἰξουσίαν νὰ κληροδοτήσῃ εἰς οἰονδήποτε ἐνέκρινε τὴν θυγατέρα ἢ καὶ τὴν σύζυγόν του.

Ἄν περὶβάλλομεν πάλιν τὴν ἀρχαιότεραν κατάστασιν τῶν ἡδὴ ὑπερχόντων λαῶν τῆς Εὐρώπης, χαρακτηριζομένην διὰ τῆς χρονίας τιμαριωτικῆς ἔξεως, πρὸς τὴν μεταγενέστεραν αὐτὸν τροπὴν εἰς ἣτον ἔμπον ἐμπλεκόμενον βίον καὶ μείζονα ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, ἀπαντῶμεν διαφορὰς ταυτοποιητέας.

Ὁ Κάτωρ ἱστορεῖ περὶ τῶν Κελτῶν ἢ Γάλλων ὅτι: «οἱ πατέρες δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὰ τέκνα τῶν νύ τοις πλησιάζουσιν ἀποκαλύπτως, ἄλλως δ' οὐκ ἀνδρωθῆσιν». Ἐπὶ τοῦ παρχμακτοῦς γεωδ'ικοῦ οργανισμοῦ, πρὸ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἡ οἰκική πειθαρχία, ἰδίως παρὰ τοῖς ἀριστοκράταις, ἦτο εἰσὶν τοσούτη ὥστε ὁ Σατωβριάν λέγει: «ἡ μήτηρ μου, ἡ ἀδελφὴ μου, καὶ ἐγὼ μεταμορφώμενοι εἰς ἀγάλματα, ἦσαν τῆς παρουσίας τοῦ πατρὸς μου, ἀνακτόρων τῶν ταυτοτήτῃ μας μόλις ἀπὸ ἀναχωρήσεως καὶ μείωσιν μόνον.» Μετὰ δὲ τὴν ἐπαναστάσιν ἐκείνην ὁ δι' Σαγούρ γράφει πάλιν: «Μεταξὺ τῶν μακαρίων προγεννητῶν ἡμῶν ὁ τριακοντούτης ἀνὴρ ὑπέκουε καλλίτερον εἰς τὸν ἀρχηγὸν οἰκογενείας ἢ ὁ δεκαοκταετής νεανίσκος τὴν σήμερον. Ὁ δὲ Ράιτ ἱστορῶν τὰ ἀγγλικά ἡδὴ λέγει ὅτι: «κατὰ τὴν δεκάτην πλείπτην ἑκατονταετηρίδα, αἱ νεανίδες καὶ αὐτῶν ἱτὶ τῶν καλλίτερον οἰκογενειῶν ἀνετρέφοντο οὐ μόνον αὐστηρῶς ἀλλὰ καὶ τυραννικῶς. Ἡ πατρικὴ ἰξουσία ὑπερέβαινε τὰ ὅρια τῆς δικαιοσύνης, καὶ μέγρι τῆς δεκάτης ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος τὰ τέκνα ἴσταντο ἢ ἰγονυπτεύον ἔντρομα καὶ αὐτοπλά ἐνώπιον τοῦ πατρὸς καὶ μητρὸς τῶν καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ καθήσωνιν ἄνω ἀδελφάς.» καὶ ἡ φιλολογία αὐτὴ ἀκμῇ τῆς παρλιούσης ἑκατονταετηρίδος ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τῆς εὐλαβοῦς χρήσεως τῶν προσωνηένων «Κίρι, καὶ Κυρία, ἀποτεινομένων πρὸς τοὺς γονεῖς, διὰ τῆς ἰξουσίας ἢ οἱ γονεῖς ἐξέσκουν εἰς τὴν διάταξιν τῶν

συνουσιῶν τῶν τέκνων τῶν καὶ διὰ τῆς ἀσυνήτου ἀποδοχῆς τῶν συζύγων ἐκ μέρους τῶν υἱῶν, πρὸ πάντων δὲ ἐκ μέρους τῶν θυγατέρων, οὗς οἱ γονεῖς ἐξελέξαντο, ἀποδεικνύει τρανώτατα ἐξάσκησιν υἱικῆς πειθαρχίας, ἀνάλογον πρὸς τὴν πολιτικὴν πειθαρχίαν. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος, συνάμα μετὰ τῆς ἀκαταλογίστου ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς σχετικῆς προόδου πρὸς μᾶλλον ἐλευθερον τύπον κοινωνικῆς διοργανώσεως, ἐπῆλθε σπουδαία ἐπέκτασις γενικῆς ἐλευθερίας, ἐκδηλούμενη διὰ τῆς λίαν μετριωσέσεως πατρικῆς ἰξουσίας, διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῶν ποινῶν καὶ διὰ τῆς ἐλλείψεως τῶν διατυπώσεων ἐκείνων ἐν τῇ οἰκογενειακῇ συμπεριφορᾷ αἵτινες παρεμειλήθησαν, ὅτε οἱ πατέρες, ἀντὶ κυρίων, μεταβλήθησαν εἰς φίλους.

Ταυτοσημντοὶ διαφορὰ διακρίνονται παρὰ ταῖς μᾶλλον ἢ ἦτον στρατιωτικαῖς κοινωνίαις τῆς σημερινῆς Εὐρώπης. Μετὰ τοῦ μᾶλλον ἢ ἦτον σχετικῶς ἀνεπτυγμένου βιομηχανικοῦ τύπου τῆς πολιτικῆς διοργανώσεως ἐν Ἀγγλίᾳ συνδέεται ὁ μετρίτερος περιορισμὸς τῶν τέκνων ἢ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, ὅπου ἡ βιομηχανία ἐτροποποίησεν ὀλιγώτερον τὰς πολιτικὰς τῶν διοργανώσεως. Μετὰ τῆς μεγάλης φιλοστοργίας καὶ ἐπιεικειᾶς πρὸς τοὺς νέους ὑπάρχει ἡνωμένη ἐν Γαλλίᾳ αὐστηροτέρα ἐπιτήρησις ἐπ' αὐτῶν, καὶ οἱ περιορισμοὶ ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν εἰσὶ στενότεροι καὶ περισσώτεροι. Αἱ κόραι ἐν τῇ οἰκίᾳ ποτὶ δὲ μόνουσιν ἄνευ τῆς μητρικῆς ἐπιβλέψεως, καὶ τὰ παῖδια ἐν τῇ σχολῇ ὑπόκεινται εἰς στρατιωτικὴν πειθαρχίαν. Προσθετὸν εἰς τούτα ὅτι ἐπ' αὐτῶν πατρικὴ ἐπιτήρησις καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ηλικίας ἦδη προβαίνει ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ὀλίγη εὐκαίρια μένει εἰς τοὺς νέους ὅπως ἐκλέξωσι συζύγους τῆς ἀρεσκείας αὐτῶν.

Ἐν Γερμανίᾳ πάλιν οἱ αὐστηροὶ τῆς ἀνατροφῆς κανόνες ἐμμελίζουσι τὰς αὐστηρὰς πολιτικὰς τῶν διατάξεως. Γερμανίᾳ αὖτις διαδασκαλικὴν πείραν γράφει: «οἱ ἀγγλοὶ αὐτοὺς δὲν τυραννοῦνται ἀλλ' ἀπλῶς χειραγωγοῦνται ὑπὸ τῶν γονέων τῶν. Τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῶν προσωπικῶν δικαιωμάτων υποβάλλεται ἐπιμελῶς παρ' αὐτοῖς: ἐν κολυτῶν ἐστὶ νὰ διδάξῃ τις εἰκοσι γερμανοπαίδας ἢ ἐνα υἱὸν Ἀγγλοῦ. Ὁ γερμανοπαῖς ἐνταῖς σχεδὸν ἀνδράποδον παραβαλλόμενος

πρὸς ἀγγλόπαιδα· διὸ καὶ ὑποτάσσεται εὐκολώτερον εἰς τὸν προτάζοντα του.»

Ἐπὶ τέλους δὲ ἐν ταῖς ἠνωμέναις Πολιτικαῖς τῆς Ἀμερικῆς, χαρακτηριζομέναις ἐπὶ μεγάλῃ ἀναπτύξει τοῦ βιομηχανοῦ βίου, ὀλίγον δὲ ὀρυζιφιλίας, ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἐχαλαρώθη ὥστε ἐνεσε, καὶ αἱ νέαι καὶ οἱ νέοι ἐκεῖ κατέχουσιν ἰσχυρὰ μίον τινὰ κοινωνικὴν θέσιν. Ἡ ἀνεξαρτησία τῶν νεανίδων εἶναι τοσαύτη, ὥς ἐστιν οὐκ αὐτὰς σχηματίζουσι τὸν κύκλον τῶν γνωριμῶν τῶν καὶ ἐξοικειωμένων μετ' αὐτῶν, ἀνεὶ προσέγγιστος ἡ κυλίσματος ὑπὸ τῶν πατέρων ἢ τῶν μητέρων.

Ἐκ τῶν ἄλλων τοῦδε λεγόντων βλέπομεν ὅτι ἐν ἀρχαῖαις κοινωνίαις, ἀνεὶ νόμον διατελοῦσαι, καὶ ἐνθα τὰ ἔθιμα δεσπόζουσιν ἐπὶ τινων μερῶν μόνον τοῦ βίου, δὲν ὑπάρχει περιορισμὸς εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν γονέων· αὐτοὶ τὰ πάθη κατεκράστη διειργόμενα ἐκ τοῦ ἀναγκασμοῦ κατὰ θηρίων καὶ ἀνθρώπων ἐν ταῖς μετὰ τῶν οἰκείων τέκνων σχέσεσι χαλινάγονται μόνον ὑπὸ τοῦ ὁρμηφόρου φυσικῆς φιλοτεκνίας.

Αἱ ἀνάγκαι συμμάχου καὶ ἐκδικητοῦ, μετὰ θάνατον δὲ κληθεῖτο καὶ διαδόχου τῆς οἰκογενειακῆς λειτουργίας, προσεπάγουσι κοινωνικὰς ἀφορμὰς ἐξαίρουσας τὸ πρὸς τὰ ἄρρενα τέκνα αἰσθημα τῶν γονέων, ἐνθ' αὖθις μένουσιν ἀκλήρα, ὥς εἰν ἦσαν κτηνῶν γεννήματα.

Ἡ διάκρισις αὐτὴ μεταξὺ υἱοῦ καὶ θυγατρὸς ἐκ μέρους τῶν γεννητόρων ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἀγροικότερας ἀρχαῖκῆς οἰκογενείας καὶ μονιμοποιουμένη καθόσον μεταβαλύνουσιν εἰς τὸν πατριαρχικὸν βίον εἶναι ἰδιᾶζον χαρακτηριστικὸν τῶν φιλοπολέμων κοινωνιῶν. Νίκη καὶ ἦττα εἰσι συνέπειαι τῆς πολεμικῆς δραστηριότητος ἔχουσαι ἀντιστοιχοῦντας τὸν δεσποτισμὸν ἢ τὸν ἐξανδραποδισμόν, ἐπικρατοῦντας ἐν τῇ στρατιωτικῇ καὶ πολιτικῇ διοργανώσει οὐχ ἦττον ἢ ἐν τῇ οἰκογενειακῇ.

Ἡ κοινωνικὴ θέσις τῶν τέκνων ὡς καὶ ἡ τῶν γυναικῶν βελτιοῦται, καθ' ὅσον ἡ χαρακτηρίζουσα τὸν πολεμικὸν δεσποτισμὸν ἀναγκαστικὴ συμπεριφορά αὐτῶν τροποποιεῖται ὑπὸ τῆς βιομηχανοῦ ἐκουσίας συμπεριφέρειας. Βλέπομεν δὲ τοῦτο παραβάλλοντες τοὺς μαχημωτέρους βαρβάρους λαοὺς πρὸς ἄλλους ἦττον μαχημους. Τὸ βλέπομεν συγκρίνοντας τὰς ἀρχαιοτέρας πολεμικὰς ἐξεις τῶν νῦν ὑπερχόντων ἐθνῶν πρὸς τὸν μᾶλλον βιομηχανοῦ αὐτῶν βίον ἐν τῇ ἐνετασίᾳ ἐποχῇ. Τὸ διακρίνομεν παραβάλλοντες ἔθνη σχετικῶς ταυνὸν φιλοπάληα πρὸς ἄλλα σχετικῶς βιομηχανικά. Ἰδίως δὲ παρετήρηθ' ὅτι ἐν ἀρχαῖαις κοινωνίαις ἐξαιρετικῶς εἰρηνόφιλος ἡ θέσις τῶν τέκνων ἀρρετέρων τῶν γεννῶν ἐπίσης εἶναι καλὴ.

Δ. ΣΥΝΑΜΑΤΙΑΣΗ.

Σημειώσεις.

Ἐνεκα ἀσυμμετρίας τινός, κατὰ παραδρομὴν γενομένης, μεταξὺ τῶν Πρακτικῶν καὶ τῆς ἡμερησίας διατάξεως, ἐτυπώθη πρῶτον ἡ «περὶ συνθέσεως ὀνομάτων» πραγματεία τοῦ κ. Καρολίδου καὶ εἶτα ἡ «περὶ γλώσσης», ἐνθ' αὐτὴ μὲν ἀνεγνώσθη ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ 3 Ἀπριλίου, ἐκείνη δὲ τῇ 1 Μαΐου 1878. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐλλείπει ἐν τῇ κειμένῳ τὸ τέλος τῆς πραγματείας «περὶ συνθέσεως ὀνομάτων» ὅπερ περιεβλῆν ὑπὸ τοῦ κ. Καρολίδου, ἀπόντος ἐν Φιλιππουπόλει, μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῆς πραγματείας, παραβέβαιον ἐνταῦθα ἔχον ὡς εἴη:

Τοσαῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω περὶ τῶν ἰδιᾶ χαλουμένων συνθέτων. Ἐστὶ μὲντοι καὶ ἄλλα (τοιαῦτα δ' ἐστὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀριακῶν ἰδιωμάτων ὀνόματα) σύνθετα μὲν καὶ αὐτὰ τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ἐν οἷς οὐ πᾶν τι κατὰθλός ἐστιν ἡ σύνθεσις, ἀτε θατέρου τῶν συνθετικῶν τῇν πρῶτῃν ἀνὰ χρόνον ἀποθιμεί-

νου δύναμιν. Ἐστὶ δὲ τοιαῦτα τὰ χαλούμενα παράγωγα τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς τὸ ἔτερον ἢ τὰ λοιπὰ τῶν συνθετικῶν εἰδοποιεῖ καὶ προσδιορίζει τὸ κύριον, οὐ πάντων ἔχοντα φανεράν τὴν πρῶτην αὐτῶν σημασίαν, οἷον ἡγήσει (ἡγή—(F)εις, —ἡγή—(F)εντς), κυδρός (κυδ—ρός, κυδ—ρός), λογικός (λογ—ικός) καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ αὐτὸ δὲ, καθ' ἃ φασί, τὸ τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων σ (ἐκ τοῦ σα (Σ.)=οὗτος) συνθετικὸν τὴν γενέσθαι δοκεῖ τὸ κατ' ἀρχὰς τὸν τοῦ μετέπειτα κληθέντος ἄβρου (δεικτικῆς προφανῶς τὴν ἀρχὴν ἀντωνυμίας ὄντος)¹ τόπον ἔχον, ὥστε τὸ δῆμος (ἐκ τοῦ δῆμο—καὶ τοῦ σ (σα, σα Σ.) σημαίνει—δῆμος οὗτος=οὗτος ὁ δῆμος—τὸ δῆ-

1) Προβλ. τὸ τῆς φωνῆς τῆς γερμανικῆς ἀφρον der, ὅπερ ἀβρου τε φωνὴν ἄμα κέχρηται καὶ ἀντωνυμίας.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

Ίδρυται (1891).....	Σελ.	γ'—δ'
Τακτικά Μέλη.....	»	ε'—ιγ'
Ἐπίτιμα Μέλη.....	»	ιγ'—ιγ'
Ἀντεπιστέλλοντα Μέλη.....	»	ιγ'—κ'
Μεγάλοι Εὐεργέται.....	»	κκ'—
Εὐεργέται.....	»	»
Μεγάλοι Δωρηταί.....	»	»
Δωρηταί.....	»	»
Πρόεδροι τοῦ Συλλόγου.....	»	»
Κοσμητορες (1877—1878).....	»	»

ΜΕΛΗ ΔΙΑΡΚΕΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ.

Α'. Ἐκπαιδευτικῆς.....	Σελ.	κβ'
Β'. Οἰκονομικῆς.....	»	»
Γ'. Ἀρχαιολογικῆς.....	»	»
Δ'. Φιλολογικῆς.....	»	»
Ε'. Συντακτικῆς.....	»	»
ς'. Ἐπιστημονικῆς.....	»	»
Ζ'. Μουσικῆς.....	»	κγ'
— Ἐπιμελητῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν.....	»	»
— Ἐπιμελητῆς τῆς ὀργανοθήκης.....	»	»

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ.

Κων. Καραπάνου Ἡ Δωδώνη καὶ τὰ ἱερεῖα αὐτῆς.....	Σελ.	1— 6
Ὁδ. Ἰαλέμου Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου.....	»	6— 19
Φιλίππου Τάγη Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.....	»	19— 32
Ἄλ. Πασιπάτη Τὰ Θρησκ. Πρόκστεια τοῦ Βυζαντίου.....	»	32— 42
» » Τὰ Ἀνατολικά » ».....	»	43— 52
Ι. Καραλίδου Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων.....	»	53— 57
» » Περὶ γλώσσης.....	»	58— 62
Γ. Δημητριάδου Ἐκθεσίς ἐπὶ τῆς ἐγκολπ. ἔμπορ. Ἀριθμητ. Μαγδάνη.....	»	62— 74
Ματθ. Παρκελά Περὶ Θεοδώρου Ρέντιου.....	»	75—100
Φιλ. Ἐπιτροπῆς Ἐκθεσίς περὶ ζώντων μνημείων.....	»	101—107

ΠΡΑΚΤΙΚΑ.

Ἀπὸ τῆς ΦΓ' συνεδριάσεως μέχρι τῆς ΦΔ'.....	Σελ.	109—142
---	------	---------

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΘ' ὙΛΗΝ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΟΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Α'. ΠΡΟΣΛΑΛΙΑΙ.

Ἰ. Ἀριστοκλέους Προσλαλίς τοῖς Μίλεσι τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ ὡς Προέδρου.....	Σελ. 109—110
---	--------------

Β'. ΕΚΘΕΣΕΙΣ.

Ἐκθεσίς Ἐπιτροπῆς Ἐκθεσίς.....	Σελ. 120—122
Ἐκθεσίς.....	» 122—123
Ἐκθεσίς.....	» 123—124
Ἰ. Κελεύσεσι γερ. γραμ. ἔκθεσις περὶ τῆς ἀλληλογραφ. τοῦ Συλλόγου.....	» 124—125
Ἰ. Ἐκθεσίς.....	» 125—126
Θ. Σαλτέττῃ βιβλιοφιλ. » περὶ τῆς καταστάσεως τῆς βιβλιοθήκης.....	» 127—
Α. Χρυσοθεύῳ » περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου.....	» 129—130

Γ. ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ.

Α. Ταμιάκου.....	Σελ. 124, 140
------------------	---------------

Δ. ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ.

Baron de Witte.....	Σελ. 110
Edwin Friessfield.....	112
Κ. Καραπάνου.....	117, 120
Εμ. Ἰωαννίδου.....	120
Α. Πασιπάτη.....	112
Σκάττερ, προέβου Ἀμερικής.....	127

Ε. ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

Ἰω. Ἀριστοκλέους Ἐπέτειος γενικῇ ἔκθεσις.....	Σελ. 131—142
---	--------------

ΣΤ. ΜΗΔΕΡΩΜΑ.

Μετθ. Παρλάνκα (Ἀνάγνωμα) Περὶ τῶν σχέσεων τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ἡγεμόνας καὶ τοὺς Ῥώσους καὶ τῶν Παρισίων ἡγεμονῶν.....	Σελ. 143—155
» » » Βιογρ. σημ. περὶ Διονυσίου Παπαρροῦση.....	» 156—158
» » » Περὶ τῆς οἰκογενείας Φάλλη Καραβοκίρη.....	» 159—161
Α. Στμακιάδου (Διδάξιο) Περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς γυναικὸς ἐν ἔθνεσι μαχίμοις καὶ λαοῖς ἡμιβαρβάροις.....	» 161—167
» » » Περὶ κοινων. καταστάσεως τῶν τέκνων ἐν ἔθνεσι μαχίμοις καὶ παρὰ λαοῖς ἡμιβαρβάροις.....	» 167—173

26/09/25

904128

H5 OHY

575881

1943

ΝΑΥΚΟΒΑ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΤΟΥ
ΝΑΥΚΟΒΑ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

18756

Εὐρίσκειται παρ' ἅπασι τοῖς βιβλιοπώλαις ἐν τῇ
Γαλατῇ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τιμᾶται 10 φράγκων.